

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

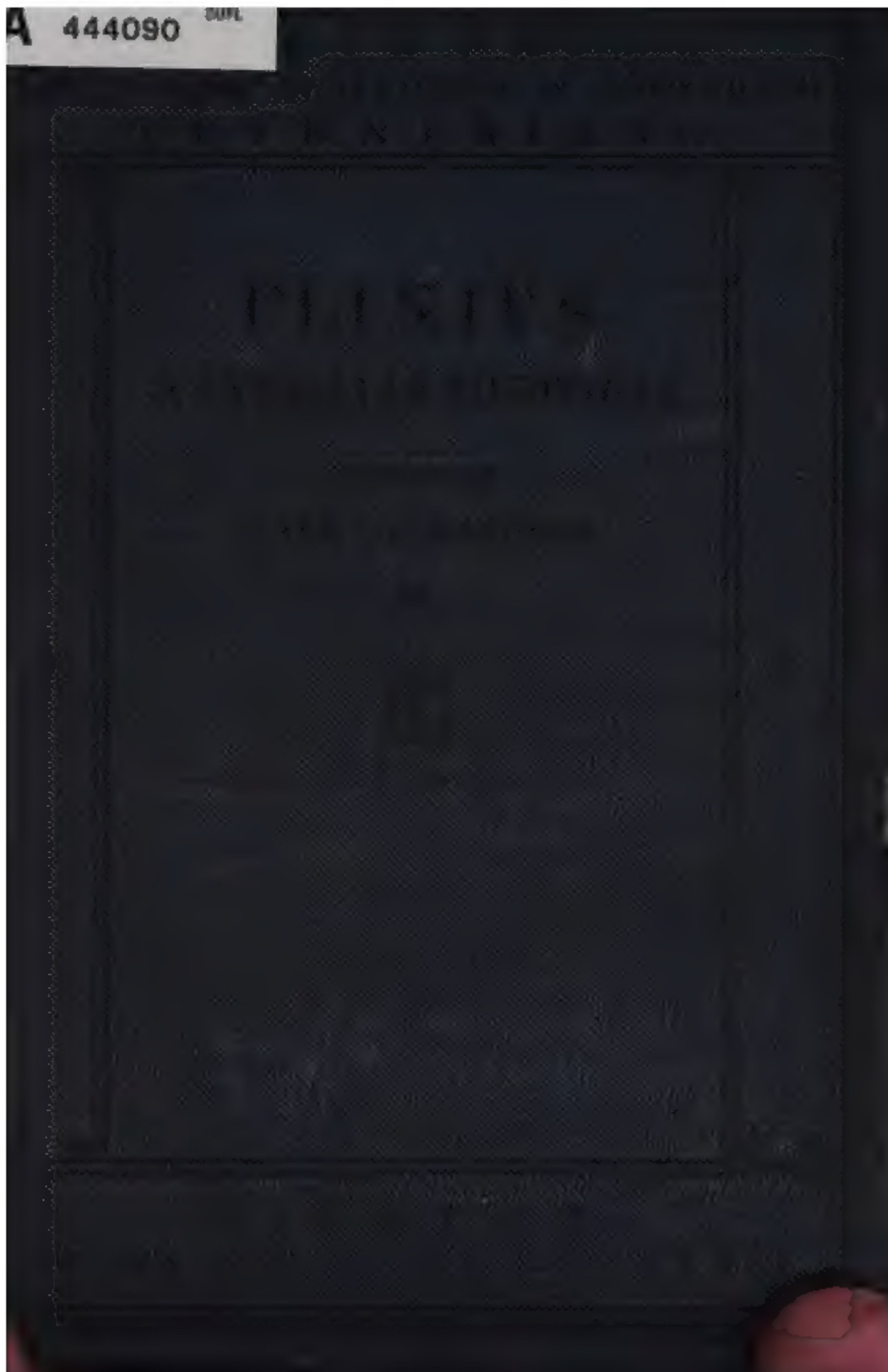
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

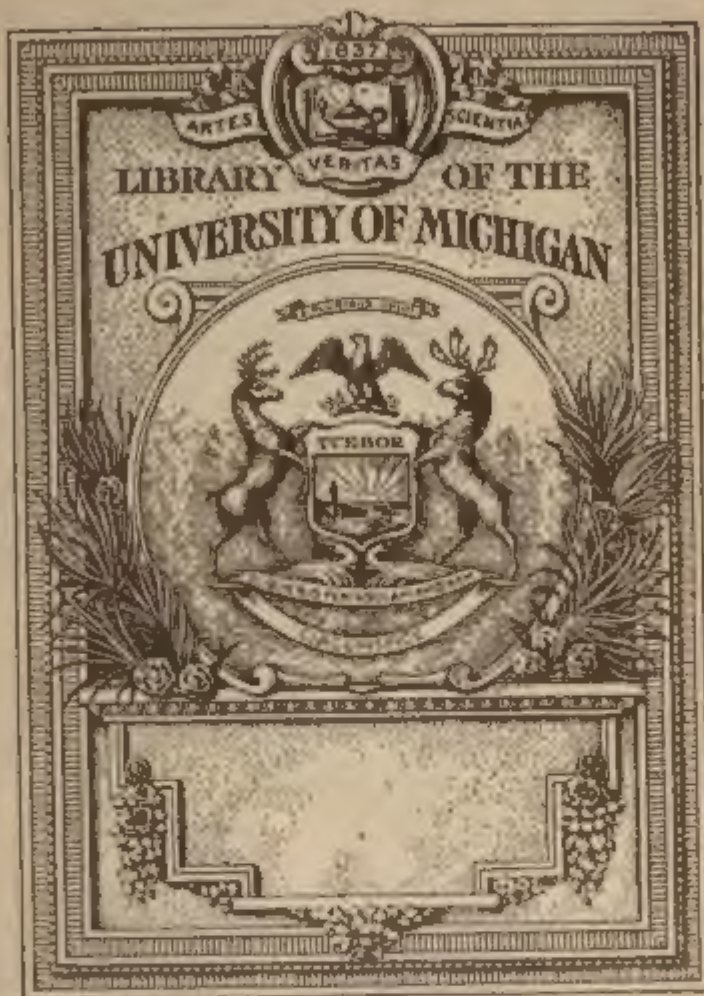
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

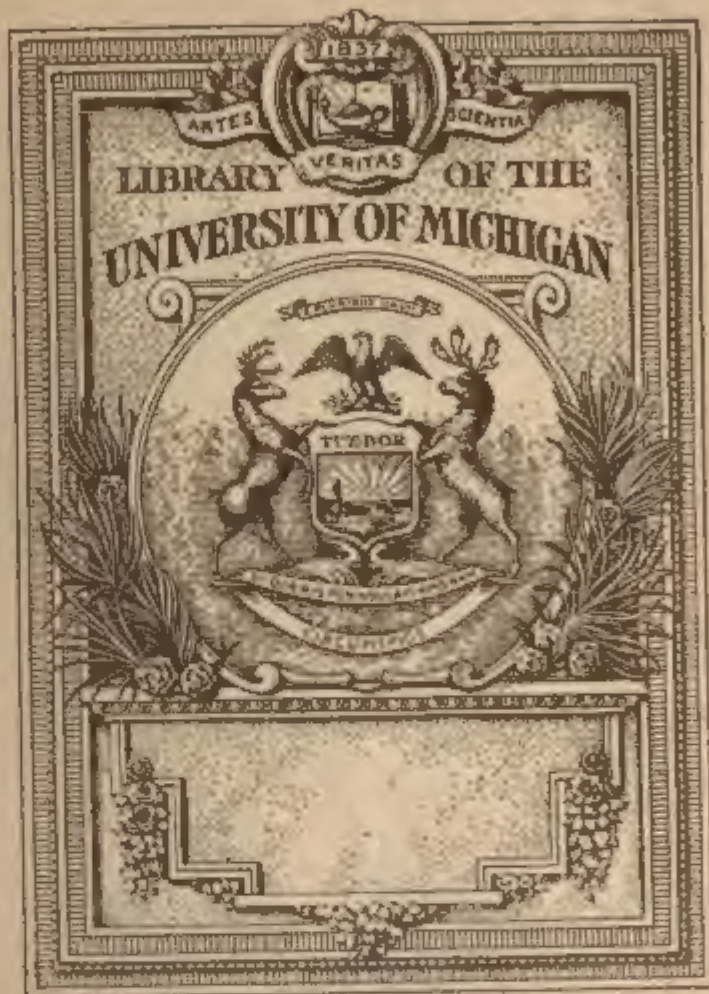

THE GIFT OF
PROF. ALEXANDER ZIWET

8-78

Plan

M. 2

THE GIFT OF
PROF. ALEXANDER ZIWET

Alexander Fries

C. PLINI SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBRI XXXVII.

POST LUDOVICI IANI OBITUM
RECOGNOVIT ET SCRIPTURAE DISCREPANTIA ADIECTA
EDIDIT
CAROLUS MAYHOFF.

VOL. IV. LIBRI XXIII—XXX.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI
MDCCCLXXXVII.

LIPSIÆ, TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO

In quarto hoc volumine ita recessi a recentiorum editorum instituto, ut librum XXXI ex eo separatum tribuerem volumini quinto, cum argumenti tum aequabilitatis ratione habita, ne quarti amplitudo supra modum incresceret. inde ne duobus libris fraudentur qui totam editionem empturi sint, eo cavetur, quod pristinum volumen quintum divenditis exemplaribus omnibus nunc deficit in mercatura libraria. est autem id quoque iam sub prelo paucisque mensibus renovata forma in publicum edetur.

Ad textus emendationem, ardui illam operis in his praecipue libris medicis, si mihi contigit aliquid conferre, magna ex parte id factum est adsidue tractatis eorum auctorum libris, qui ante Plinium easdem res hauserunt ex iisdem fontibus et qui post eum ipsius libros compilarunt, in his etiam Marcelli, quem vocant Empiricum, et Sereni Sammonici poetae, quos perpetuo consului. horum omnium testimonia non solum effecerunt, ut haud raro vindicaretur codicum scriptura rectiusque verba distinguerentur, verum etiam, ubi falsa corrigenda erant, conicienti viam monstraverunt. coniectura autem persaepe et olim opus fuisse veteres intellexerunt et nunc quoque opus est, quoniam in hoc volumine nullius fere vetusti codicis utimur praesidio. recentiorum quidem codicum novos non adhibui; acquiescendum fuit in iis, qui adhuc collati sunt, eorumque scripturae recte perpensae fundamento nitendum. sed quo certius ei confidi posset, excussi collationes eas, quae in bibliotheca regia Dresdensi adservantur in usum Silligii a Iano quondam factae. necessarium hoc esse non sine indignatione sero cognovi. nam cum in libris VII—XV

curandis invenissem, exceptis paucis minutiis Iani adnotata salis recte transcripta exstare in editione Silligiana, licere mihi putaveram in posterum illo negotio sine aliquo veri detrimento supersedere. plagulis demum corrigendis intentus cum ob suspiciosos aliquot locos constituissem ipsius Iani schedas inspicere, multos in his posterioribus libris errores vidi a Silligio commissos esse, partim Iani adnotata, quamvis perspicue scripta, non recte interpretante aut ad aliena verba referente, partim sua vel typothetae errata non corrigente; interdum etiam quae ipse scripserat confudisse ille videtur, siquidem lectiones quasdam protulit, quarum apud Ianum ne vestigium quidem reperitur. qui errores quamquam paucis locis eius modi erant, ut ad mutandam textus formam valerent, totam tamen scripturae discrepantiam accurate percensendam esse ratus correxi in commentario quaecumque apud Silligium falsa sunt; exscriptis vero iam decem plagulis eo confugiendum fuit, ut harum genuinae lectiones in appendice collectae proponerentur. hoc ut veritati adiumento, ita Iano sero tandem honori esse gaudeo; gratia vero debetur officiosae voluntati amici, qui bibliothecae regiae praeest, Francisci Schnorr de Carolsfeld. ceterum multo plura in codicibus vitiose scripta sunt quam quae adnotavi, et horum quoque omitti nonnulla poterant, sed non omitti utile visum est, ne fallaci codicum imagine firmaretur nimia illa ac timida litterae scriptae veneratio, qua multi tenentur humanae librariorum infirmitatis inmemores. item editorum siglas plenius apponendi laborem non defugi, etsi non ignoro, ne sic quidem posse inpediri, quin ab hominibus parum attentis mihi velut auctori obiciantur interpunctiones lectionesve pridem ab omnibus editoribus receptae.

Scribebam Dresdae id. Nov. MDCCCLXXXVI.

CONSPECTUS CODICUM

De codicum manu scriptorum, quorum lectiones discrepantes in hoc volumine adnotatae sunt, origine et auctoritate uberrime disputavit Detlefsenus a. 1869 in philologi vol. XXVIII p. 284—337; quae scripserat partim retractavit a. 1870 in praef. edit. vol. IV p. V sqq. et, postquam de correctionibus ab altera manu factis in nov. lucubr. p. 54 sqq. contradixi, in diurn. litt. lenens. 1874 n. 26 p. 395 sqq. confidentius de pluribus rebus contradixit Carolus Welzhofer in progr. gymn. Ludov. Monac. a. 1878, quod inscribitur 'Ein Beitrag zur Handschriftenkunde der nat. hist. des Plinius'. cfr. etiam quae exposuit Urlichs in Bursiani annal. litt. antiqu. 1878 II p. 267—272.

I. Ac vetustiores quidem codices in quarto hoc volumine habemus nullos praeter pauca fragmenta

N: *codicis rescripti Nonantulani* saeculi V vel VI, nunc Romae in bibliotheca Sessoriana adservati, quem post Bethmannum et Detlefsenum denuo descripsit contulitque E. Hauler in commentationibus Woelfflinianis (Lips. 1891) p. 305—314. continet 14 paginis XXIII 51—55. 82—87. XXV 11—14. 17—25. 30—34. 41—46. non omnia legi possunt, ut saepius evanidae litterae fuerint punctis indicandae.

II. Recentiores autem codices, qui totum opus Plinianum plus minusve integrum continent et toti aut maximam partem perpetuo collati sunt, variis gradibus, qui certo definiri vix posse videntur, redeunt omnes ad archetypos duos, ut duae sint familiae discernendae.

1. Prioris familiae sunt

- 1) **V:** *codex Leidensis Vossianus fol. n. LXI*, saeculo XI in Gallia septentrionali maioribus litteris Gothicis scriptus. continet libros XXIII—XXX exceptis duabus lacunis, quae sunt XXIII 27—30 et XXV 38—41. post Nantam denuo contulit Detlefsenus.

- 2) **R**: *codex Florentinus Riccardianus*, scriptus a compluribus hominibus Italis circa a 1100 binis columnis litteris minusculis, multis locis mutilus, continet XXV 30—37. 42—XXVI 33 58—132 XXVII 19—XXX collatus est a Iano.
- 3) **a**: *codex Parisinus latinus 6797* (Harduino Regius II), saeculo XIII binis columnis scriptus, continens libros XXIII—XXX, lacunis usdem, quae sunt in **V**. contulit Ianus

Quae in his codicibus ab altera manu factae sunt correctiones exigui vel nullius momenti sunt, interpolatoris manum plerumque aperte ostendentes, uno excepto codice **R**, cuius est alia condicio (cfr. infra r).

Eiusdem familiae sunt codices hi, quorum lectiones ita tantum adnotatae sunt, ut e silentio nihil concludendum sit:

- G**: *codicis Parisini latini 6796* (Silligio et Iano c) folia extrema, saeculo fere XI scripta, quae continent XXX 1—77 collata sunt a Detlefseno
- F**: *codex Leidensis* [Lipsii] n VII, saeculi XI, continens integros fere libros XXIII—XXX diu oblitteratum Detlefsenus invenit et contulit; superiorum librorum varias lectiones usui critico patefecit, horum nisi sparsim et ubi de **V** non satis constaret non adnotavit, cum **F** ex **V** nondum ab altera manu correcto transcriptum esse cognovisset. eundem autem statuit esse Leidensem hunc codicem atque
- i**: *codicem Chiffletianum*, cuius lectiones exstant in margine editionis Dalecampii, qui, cum promiscue siglis *Ch* et *Chiff* vel *Chiffi* uteretur, coniecturas quoque ipsius Chiffletii admiscuisse videtur, non accurate distinctas a codicis lectionibus
- T**: *codex Toletanus*, saeculo XIII binis columnis scriptus, qui continet integros libros XXIII—XXX et a Pintiano quondam diligenter inspectus, in Silligii usum totus collatus est a duobus presbyteris Hispanis (cfr. edit. Sill. vol. I praef. p. X).
- x**: *codicis Luxemburgensis* (quem totum notavi sigla **X**) partes eae, quae suppletae sunt ex exemplari priori huic familiae cognato scripturae discrepantiam ex XXIII 37—54 XXIV 1—7. XXV 117—141 XXVI 64—84 XXVIII 73 extr.—79. 118 182 XXX 107—119 publici iuris fecit Matthaeus Michel p 22—49 singularis libelli ('Le manuscrit de Pline le naturaliste conservé à la bibl. de l'Athénée de Luxembourg'), quo a 1865 codicem accurate descripsit

2. Alterius familiae sunt

codices ii, qui plurimum valuerunt ad constituendam lectionem inde a vetustissimis editoribus vulgatam in his principem locum tenet

- 1) **E**: *codex Parisinus latinus 6795* (Silligio et Iano a, Harduino Regius I), saeculo X vel XI litteris Gothicis binis columnis exaratus, qui continet XXIII 1—37 54 166 XXIV 7—XXV 117 141 XXVI 64 84—XXVII 113 124—XXVIII 39. 51—73 182—XXX 107. 119—149 correctionibus **E**² nihil fere tribuendum esse exposui nov. luc. p. 88 sqq. contulerunt libros XXIII XXV Ianus, XXVI et XXVII Dübner, XXVIII—XXX Detlefsenus

Communem cum hoc habet originem

- 2) **r**: *codex incognitus*, quem repraesentant *correctiones in Riccardiano R* vel inter ipsos versus vel ad marginem a seriore manu adscriptae inde ab initio libri XXVI correxit autem satis accurata collatione XXVI 1—33 58—132 XXVII 19—113 124—XXVIII 39 51—XXX supplevitque ex eodem fonte XXVI 33—58, ubi in **R** invenerat lacunam (cfr. supra). lacunas maiores habuit is codex easdem fere quas **E**; pleniorum autem quibusdam locis eum fuisse docet exempli gratia XXX 70

Praeterea subsidii causa et delectu lectionum habito ex eadem familia adhibiti sunt

- a**: *codex Vindobonensis CCXXXIV* (Silligio et Iano w), scriptus saeculo XII de exemplari minus mutilato quam **E** itaque ex eo Detlefsenus praeter XXIII 27—30 eas potissimum partes excerpsit, quae in **E** aut desunt aut, ut in libro XXX, ob situm et squalorem in infimis cuiusque paginae versibus legi iam non possunt ceterum haud pauca habet menda nec vacat interpolationibus.

- X**: *codicis Luxemburgensis* partes genuinae et principales, quoad non suppletur sunt (**x**) ex exemplari prioris familiae. ex his Matthaeus Michel p. 24—38 contulit XXIV 7 188 habet quidem **X** easdem fere lacunas maiores minoresque quas **E** eandemque perturbationem (traiectis duobus foliis ortam, de qua Silligius tacuit), qua post XXIV 93 appellatur *semen est sequuntur 100 lentigines et quae — 110 sanant ignem sacrum ulcera*, deinceps 93 *huius fruticis — 100 farina purgat etiam*, tum vero 110 *quae serpunt et umida vitia e q s non*. tamen putandum est eum ex ipso **E** transcriptum esse, nam XXIV 154 habet ulcera in facie, quae verba

E omisit, et ea lacuna, quae est in E XXVIII 39—51, videtur carere

man. Dal · codex a Dalecampio in editionis margine sigla *M* vel *Man* notatus, de quo efr. Urlichs in *Eo* II (1866) p. 359, Detlefsenus *philol.* vol. XXVIII (1869) p. 301, Welzhofer l. l. p. 86.

Ubicumque codicis alicuius siglae interrogationis signum(?) apponui, legentes sciant dubitasse me de collationis veritate. dubitavi autem fere ibi tantum, ubi Ianus, qui codices contulit cum editione Broteriana, nihil enotavit, ut e silentio concludendus esset codicis cum editione consensus erat igitur suspicio illum aut non vidisse aut omisisse adnotare discrepantiam. profecto enim humanum est fugere aliqua animum oculosque opere tam laborioso fatigatos, neque omnino ulla videtur collatio esse, in qua non praetermittendo aut confundendo aliove modo nonnumquam peccatum sit; certe ne Detlefseni quidem, qui priorum collationes summa cum cura recognovit et correxit, adnotationes, quatenus in ipsius editione typis expressae sunt, omni vitio carent. accedit quod Ianus, cum omnium primus codices conferret, quadam rerum iniquitate premebatur, de qua ipse narravit in *actis acad. litt. Bavar.* a. 1862 p. 237. praeclare vero agatur, si qui ex hominibus doctis, quibus Florentiae et Parisiis habitare contingat, illis dubitandi signis incitentur, ut ipsis codicibus faciliore opera denuo inspectis quaecumque falso aut parum accurate adnotata sunt publice corrigant.

NOTARUM EXPLICATIO

a. = ante

add. = addit, addunt, addito.

coni = coniecit, coniectura.

corr = correxit, correctura.

del = delevi, delevit, deletio

dist. = distinxi, distinxit

lac = lacunam.

ll = libri manu scripti **VR(r)**

dE, quotquot quoque loco

collati et uniuscuiusque pa-

ginae in margine superiore

siglis indicati sunt

om = omisit, omissio

praem = praemisso

r = reliqui codices praeter

eos, qui ad eandem lectio-

nem adnotati sunt

ras. = rasura.

v = veteres editores vel lectio

vulgata inde a vetustissimis

editionibus usque ad hanc

aut ad eam, quae una ad-

notata est, velut *r a G.* =

veteres ante Gelenium; *v a.*

G(H) = vulgata ante Gele-

nium, revocata ab Harduino.

codd dett = codices deteriores

(plerumque neglecti)

cod. Murbac. = codex Murba-

censis Cornarii

vet. Dal = coniectura incerti

hominis docti vel vetustio-

ris alicuius editionis lectio

a Dalecampio ad marginem

enotata

B = Hermolai Barbari casti-

gationes Plinianae. Romae

1492 1493

Bas = Basileensis editio

(Erasmi) 1525.

Brot = Broterii editio Pari-

sina 1779

C = Io Caesaris editio Colo-

niensis 1524.

D = Detlefseni editionis Be-

rohmensis vol. IV. 1871

Dal = Dalecampii editio Lug-

dunensis (1587) 1606

G = Gelenii editio Basileen-

sis 1554. (Eiusdem casti-

gationes sive annotationes

1535)

Gron = Gronovii (I. F.) in ali-

quot libros C. Plinii Secundi

notae (1669) v Sill edit.

vol. VI

H = Harduini editio Parisina

(1685) 1741.

Hack. = Hackiana editio.

Lugd Bat. 1668

J = Iani editionis Teubneria-

nae vol IV Lipsiae 1859.

Lugd. = Lugdunensis editio

(I. N. Victorii) 1563

P = Pintiani in C. Plinii nat.

hist. libros omnes observa-

tiones (Salmanticae 1514)

Lugduni 1593.

S = Silligii editionis vol IV.

Hamburgi et Gothae 1855.

Salm. = Salmasii Plinianae

exercitationes in Solini po-

- lyhistora. (Parisiis 1629)
 Traiecti ad Rhenum 1689.
Turneb = Turnebi adversario-
 rum libri XXX. Parisiis 1580
U cum numero = Urlichsii vin-
 diciarum Plinianarum vol II.
 Erlangae 1866 *U* sine nu-
 mero = chrestomathia Ph-
 niana Berolini 1857
Ven. = Veneta editio (I B. Pal-
 marii) 1499
Verc = Alexandri Benedicti
 editio 1507
-
- Fels* (Alb): de codicum anti-
 quorum, in quibus Plini nat.
 hist propagata est, fatis,
 fide atque auctoritate Got-
 tingae 1861
Froben (C): quaestionum Pli-
 nianarum specimen. Regio-
 montani 1888.
CFW Müller: Kritische Be-
 merkungen zu Plinius' nat.
 hist. Breslau 1888
CFW Müller grat.: Festschrift
 zum 50j Doctorjubilaum
 Ludw. Friedländer darge-
 bracht von seinen Schülern
 Leipzig 1895 (p 543—554)
Müller (Jo): Emendationen zur
 nat hist des Plinius. IV. V.
 Wien 1880 1882.
 Der Stil des älteren Plinius.
 Innsbruck 1883
Pliniana (mea): v Philologi-
 sche Abhandlungen (Martin
 Hertz dargebracht) Berlin
 1888. (p. 28—43)
-
- Th. H.* = Theophrasti histo-
 riae plantarum libri IX (ed.
 Wimmer)
Th. C. = Theophrasti de cau-
 sis plantarum libri VI (ed.
 Wimmer).
Diosc. = Dioscoridis de ma-
 teria medica libri V (ed.
 C. Sprengel 1829 vol. I).
 — Diosc eupor = Εὐπο-
 ρίων libri II (eiusdem
 edit. vol. II)
Geop. = Geoponicorum sive
 de re rustica libri XX (ed.
 J. N. Niclas 1781).
Cato = M. Porci Catonis de
 agri cultura liber (ed. H. Keil
 1882)
Varro = M. Terenti Varronis
 rerum rusticarum libri III
 (ed. H. Keil 1884).
Col. = L. Iunii Moderati Colu-
 mellae de re rustica libri
 XII et liber de arboribus
 (ed. J G Schneider 1794).
Pall. = Palladii Ratihi de re
 rustica libri XIV (ed. J G.
 Schneider 1795).
Cels = A. Cornelii Celsi de
 medicina libri VIII (ed. C.
 Daremberg. Lipsiae 1859).
Plin iun Gargil = Plinii Se-
 cundi quae fertur una cum
 Gargilii Martialis medicina
 edita a Valentino Rose. Lip-
 siae 1875
Scribon. = Scribonii Largi
 compositiones (ed. G. Helm-
 reich 1887).
Seren = Q. Sereni Sammonici
 liber medicinalis (ed. Aem.
 Baehrens in poet. Lat. min.
 vol. III. Lipsiae 1881).
Marc Emp = Marcelli de
 medicamentis liber (ed. G.
 Helmreich 1889).

C. PLINI SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBRI XXIII—XXX

C. PLINI SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBER XXIII

(1) Peracta cerealium in medendo quoque natura est 1
omniumque, quae ciborum aut florum odorumve gratia
proveniunt supina tellure. non cessit his Pomona partes-
que medicas et pendentibus dedit, non contenta protegere
5 arborumque umbra alere quae diximus, immo velut indignata
plus auxilii inesse his, quae longius a caelo abessent quae-
que postea coepissent; primum enim homini cibum fuisse
inde, et sic inducto caelum spectare, pascique et nunc ex
se posse sine frugibus. (2) ergo, Hercule, artes in primis 2
10 dedit vitibus, non contenta delicias etiam et odores atque
unguenta omphacio et oenanthe ac massari, quae suis locis
diximus, nobiliter instruxisse. 'Plurimum, inquit, homini ^{12, 130}
voluptatis ex me est. ego sucum vini, liquorem olei ^{sqq.}
gigno, ego palmas et poma totque varietates, neque, ut
15 Tellus, omnia per labores, aranda tauris, terenda areis,
deinde saxis, ut quando quantove opere cibi fiant? at ex

§§ 3 - 6: Diosc. V 1.

2 omnium V | quae om. v.a.B. 3 his ego is V. his rr.
3 4 an artesque? cfr § 2 (v. 9), 4 medicasset per-
identibus V 5 veluti VdS 6 his v.a.C' 8 an sic
et? (cfr Müller de stilo p. 15). | inductos Ev.a.H 9 artes
H v Brot) cfr. XXI 15 has G. has partes men. Dal. S
10 delicta sed etiam d. 11 masuari E. 12 hominis Va.
13 voluptati E. 14 15 ut tellus dv. vitellus V t&
ubis E. 15 aranda tauris Er. arant data curis r

me parata omnia nec cura laboranda, sed sese porrigentia ultro et, si pigeat attingere, etiam cadentia'. certavit ipsa secum plusque utilitatis causa genuit etiam quam voluptatis.

- 3 (3) Folia vitium et pampini capitis dolores inflammationesque corporum mitigant cum polenta, folia per se ardore stomachi ex aqua frigida, cum farina vero hordei articularios morbos. pampini triti et inpositi tumorem omnem siccant, succus eorum dysintericis infusus medetur. lacrima vitium, quae veluti cummis est, lepras et lichenas et psoras nitro ante praeparatas sanat. eadem cum oleo saepius pilis inlitis psilotri effectum habet, maximeque quam virides accensae vites exudant, qua et verrucae tolluntur. pampini sanguinem excreantibus et mulierum a conceptu defectioni diluti potu prosunt. cortex vitium et folia arida vulnerum sanguinem sistunt ipsumque vulnus conglutinant. vitis albae, viridis tusae, succo inpetigines tolluntur. cinis sarmentorum vitium et vinaceorum condylomatis et sedis vitiis medetur ex aceto, item luxatis et ambustis et lienis tumori cum rosaceo et ruta et aceto. item igni sacro ex vino citra oleum aspergitur et intertrigini. et pilos absumit. dant et bibendum cinerem sarmentorum ad lienis remedia aceto conspersum ita, ut bini cyathi in tepida aqua bibantur utque qui biberit in lienem iaceat. claviculae ipsae, quibus repunt vites, tritae ex

§ 3: Pl. iun. 72, 5—7. — 52, 5. — § 4: Pl. iun. 73, 5—7. — (cfr. Marc. 31, 53. 23, 46). — § 5: Pl. iun. 56, 1—4.

1 cura laboranda VdT S. curuo laboranda E. curuo laboranda coll. Verg. Buc III 42. curuo adoranda (adorna- G) aratro nec cura laboranda v. 4 pampina E. 7 trita V. | an umorem? cfr. XX 33. XXI 172. de mendo XXIV 11. 16. 8 medetur infusus d. 9 cummis S. gummis VBrot (D) -mirr. 11 maximeque dTEH. -me quae V. -meque aqua v. 12 cum (pro quam) dT. 16 inpetiginis VD 17 vitium (V?) D cum U 493 vitiumque dEv. | uina eorum V. 17 18 condylomati d. -dilimati V. 20 21 intertrigines Ev. a. H. 22 sarmento E¹. -ti E². 22 lienis ad d. | conspar- 3. compressum E. | uini Vv a. G. 23 liene Vd. e et ex dv. a. S

aqua potae sistunt vomitionum consuetudinem. cinis vitium 6
cum axungia vetere contra tumores proficit, fistulas purgat,
mox et persanat, nervorum dolores frigore ortos contractio-
nesque, contusas vero partes vel cum oleo, carnes excre-
5 scentes in ossibus cum aceto et nitro, scorpionum et canum
plagas cum oleo. corticis per se cinis combustis pilos reddit.

(4) Omphacium qua fieret ratione incipientis uvae 7
pubertate, in unguentorum loco docuimus. nunc ad 12, 130
medicinam de eo pertinentia indicabimus. sanat ea quae
10 in umore sint ulcera, ut oris, tonsillarum, genitalium. ocu-
lorum claritati plurimum confert, scabritiae genarum ulce-
ribusque angulorum, nubeculis, ulceribus quacumque in
parte manantibus, cicatricibus marcidis, ossibus purulente
limosis. mitigatur vehementia eius melle aut passo. prodest
15 et dysintericis, sanguinem excreantibus, anginis.

(5) Omphacio cohaeret oenanthe, quam vites silvestres 8
ferunt, dicta nobis in unguenti ratione. laudatissima 12, 139
in Syria, maxime circa Antiochiae et Laodiceae montes et
ex alba vite. refrigerat, astringit, vulneribus inspergitur,
20 stomacho inlinitur, utilis urinae, iocineris, capitis doloribus,
dysintericis, coeliacis, cholericis, contra fastidia obolo ex
aceto pota. siccatur manantes capitis eruptiones, effica-
cissima ad vitia, quae sint in umidis, ideo et oris ulceribus

§ 6: (cfr. Marc. 4, 47. 36, 65). Pl. iun. 76, 20. — 86, 8. 83,
22 — § 7: Diosc. V 6. — §§ 8. 9: Diosc. V 5.

3 et Ev. ei r | item nervorum G | ortus V. 4 uel om.
Ev. a. S. 6 combusti pilos radit Fröhner mus. Rhen. 47
p. 294, at cfr. p. 2 v. 19 et Pl. iun. 7 omphacium V. 9 de eo
dEv. deo V. 10 numero E¹. -ra E². humido v. a. S. dis
coni. Dal. , sunt dTv a. S. | tonsillarum V. 12 quacumque
dv. quame- r. 13 ossibus (uss- V) ll. v. auribus S cum H
e Diosc., sed Plinium bcta pro bta legisse coni. J 14 fati-
gatur E. frangitur v. a. H. 15 et om Ev a. Bas. | sanguinis
E. 17 ferunt V. | a nobis dv a. S. 18 laoditiae V. -iciae
D. 20 in stomacho Vd. | iocineri Ev a. J. (cfr. XXVIII 197) |
dolori Vf. 21 coeliacis cholericis Vv(S). om. dE man. Dal. H.
22 manantes v. -tis ll. (?) S. cfr. XXII 54. 64. 23 sunt
Ev. a. S.

9 et verendis ac sedi cum melle et croco. alvum sistit, genarum scabritiem emendat oculorumque lachrymationes, ex vino stomachi dissolutionem, ex aqua frigida pota sanguinis excreationes. cinis eius ad collyria et ad ulcera purganda et paronychia et pterygia probatur. uritur in furno, 5 donec panis percoquatur. — Massaris odoribus tantum gignitur, omniaque ea aviditas humani ingeni nobilitavit rapere festinando.

10 1. (6) Maturescentium autem uvae vehementiores nigrae ideo vinum ex his minus iucundum, suaviores albae, 10 quoniam e translucido facilius accipitur aër. recentes stomachum et spiritus inflatione alvum turbant. itaque in febris damnauntur, utique largiores; gravedinem enim capiti morbumque lethargum faciunt. innocentiores quae decerptae diu pependere, qua ventilatione etiam utiles fiunt 15 stomacho aegrisque, nam et refrigerant leviter et fastidium auferunt.

11 (7) * Proximae a pensilibus in palea servatae; nam et in vinaceis servatae et caput et vesicam et stomachum infestant, sistunt tamen alvum, sanguinem excreantibus 20 utilissimae. * quae in vino aut in dulci conditae fuere, caput temptant*; quae vero in musto fuere, peiorem vim etiamnum habent quam quae in vinaceis. sapa quoque 12 inutiles stomacho facit. saluberrimas putant medici in cae-

§ 9 cfr. Plin. XII 133. — §§ 10—12: Diosc. V 3. — § 11: Plin. iun. 38, 21. — § 12 extr. Col. VIII 5, 23 cfr. Plin. XIV 99

1 sede V d J 1. 2 germanum d. 2 scabritiem S cum man. Dal. scabritiem Il v cfr. § 7 (125). XXXI 116 130. XXXIV 153. XX 239, de mendo XXVII 18 3 potae V d. 4 5 purganda et V v -da r. 5 forno V. 6 percoquitur d S | massatis V d 11 e V¹ d v et r lucido E translucido v a. S 12 spiritus Brot. -tum (ortum, e -tuus) Il Tv inflant v a Brot | alvum Il Tf Brot. alvumque v. et alvum (priori et deleti) I¹ 494. 13 grauidinem V. 18 a V d Tf S. ea E sunt v. paleas V. 18 19 et in ego et V v e r S in G cfr. CFW Muller p 25 et XIX 115. 21 quae — temptant huc transposui ex v. 18, ubi ante proximae habent Il v quae autem in Ev a. S | aut in V d Murb. S aut E. del. v. condita V d. 23 etiamnunc V d. 24 stomacho inutiles Ev a. S. saluberrimum V d.

lesti aqua servatas, etiamsi minime incundas, sed voluptatem earum in stomachi ardore sentiri et in amaritudine iecoris fellisque vomitionibus et in choleris, hydropicis cum ardore febrium aegrotantibus. at in ollis servatae et os et stomachum et aviditatem excitant, paulo tamen graviores existimantur fieri vinaceorum halitu. — Uvae florem in cibo si edere gallinacei, uvas non attingunt. —

(8) Sarmenta earum, in quibus acini fuere, adstringendi vim habent, efficaciora ex ollis.

(9) Nuclei acinorum eandem vim optinent. hi sunt qui in vino capiti dolorem faciant. tosti tritique stomacho utiles sunt. inspergitur farina eorum polentae modo potioni et dysintericis et coeliacis et dissoluto stomacho. decocto etiam eorum fovere psoras et pruritus utile est.

(10) Vinacei per se minus capiti aut vesicae nocent quam nuclei, mammarum inflammationi utiles cum sale triti. decoctum eorum veteres dysintericos et coeliacos invat et potione et fotu

(11) Uva theriace, de qua suo loco diximus, contra serpentium ictus estur. pampinos quoque eius edendos censent inponendosque. et vinum et acetum ex his factum auxiliarem contra eadem vim habet.

(12) Uva passa, quam astaphida vocant, stomachum, ventrem et interanea temptaret, nisi pro remedio in ipsis acinis nuclei essent. iis exemptis vesicae utilis habetur

§ 13: Pl iun 52, 2 -4. §§ 13, 14: Diosc. V 3. — § 14 extr.: Geop IV 8 — §§ 15, 16: Diosc. V 4.

2 ardore dv -res r | sentient (-ent et v) in Ev a. Bas
iecoris Ev. coris V cordis dT. 3 vomitionibus J -nis
H.T. -ne v | et H.S. del. v hydropi V pe T. 4 febr
VT et os Er et in os r. 7 cibo si ego -bos si V. -bos d.
-bis si Ev aliter § 147. XXIV. 143, 148. XXVIII 245 al
dere V 8 acinis V. 8 9 adstringendi vim Ev dum r.
11 capiti VdTfS -tis Ev. faciunt dTv.a.S. 12, 13 po
tioni et S. -nis et VTf. -m rH. -nis r 16 17 triti cum sale
utiles Ev a S. 17 earum Vd | et (ac ES) fotu Ev. et potu r
19 laco V 21 et vinum ED om r. unumque v.
24 et H.TfH. del. v. cfr. § 30. | temptarent Vd. 25 iis
his rD. | seqq. dist. ego coll. Diosc.

- et tussi — alba utilior —, utilis et arteriae et renibus, sicut ex his passum privatim e serpentibus contra hae-
 16 morrhoida potens. testium inflammationi cum farina cumini
 aut coriandri inponuntur, item carbunculis, articulariis
 morbis sine nucleis tritae cum ruta. fovere ante vino 5
 ulcera oportet. sanant epinyctidas et ceria et dysinteriam
 cum suis nucleis. et in oleo coctae gangraenis inlinuntur
 cum cortice raphani et melle, podagris et unguium mobi-
 libus cum panace. et per se ad purgandum os caputque
 cum pipere conmanducantur. 10
- 17 (13) Astaphis agria sive staphis, quam uvam taminiam
 aliqui vocant falso — suum enim genus habet —, cauliculis
 nigris, rectis, foliis labruscae, fert folliculos verius quam
 acinos, virides, similes ciceri, in his nucleum triangulum.
 maturescit cum vindemia nigrescitque, cum taminiae ru- 15
 bentes norimus acinos sciamusque illam in apricis nasci,
 hanc non nisi in opacis. his nucleis ad purgationem uti
 non censuerim propter ancipitem strangulationem, neque
 18 ad pituitam oris siccandam, quia fauces laedunt. phthiriasi
 caput et reliquum corpus triti liberant, facilius admixta 20
 sandaraca, item pruritu et psoris. ad dentium dolores
 decocuntur in aceto, ad aurium vitia, rheumatismos cica-
 tricium, ulcerum manantia. flos tritus in vino contra ser-
 pentes bibitur; semen enim abdicaverim propter nimiam
 vim ardoris. quidam eam pituitariam vocant. plagis ser- 25
 pentium utique inlinunt.

§ 16: Gargil 196, 11-13. cfr Diosc III 64. — §§ 17, 18:
 Diosc IV 153 § 17: cfr Cels. III 21. § 18: cfr Plin.
 XXVI 138.

2, 3 haemorrhoidam V. 5 si nucleis V 6 ceria H
 cum P teria dTE. theria V. del. v. 9 hos V. 10 com-
 manducatur V 11 astafis V. | statis V. 13 rectis dEv.
 erectis VTD. cfr. XXV 110 et 129. 14 cineri V 15 ma-
 turescitque E. cum om V taminia d. 16 illam Vd v nul-
 lam E. 18 an suaserim? cfr. XXII 106 et XXI 153 XXIV
 18. XXIX 142 XXXIII 124 nec Ev. a. S. 19 ad om. d. |
 quia J quae H f quod TS. om. v. | fauces enim v. a. S.
 20 relicum VS. 22 decoquantur V, rheumatismum Ev. a. S.
 23 manantium d. 25 et plagis Et a S

(14) Labrusca quoque oenanthen fert satis dictam. 19
 quae, a Graecis ampelos agria appellata, spissis et candi-
 cantibus foliis, geniculata, rimoso cortice, fert uvas ru-
 bentes cocci modo, quae cutem in facie mulierum purgant
 5 et varos, coxendicum et lumborum vitiis tusae cum foliis
 et succo prosunt. radix decocta in aqua pota in vini Coi
 cyathis II umorem alvi ciet et ideo hydropicis datur. hanc
 potius crediderim esse quam vulgus uvam taminiam vocat.
 utuntur ea pro amuleto et ad expuitionem sanguinis quoque 20
 10 adhibent, non ultra gargarizationes et ne quid devoretur,
 addito sale, thymo, aceto mulso. ideo et purgationibus
 ancipitem putant.

(15) Est huic similis, sed in salictis nascens; ideo
 distinguitur nomine, cum eosdem usus habeat, et sali-
 15 castrum vocatur. scabiem et pruriginem hominum quadri-
 pedumque aceto mulso trita haec efficacius tollit.

(16) Vitis alba est quam Graeci ampelon leucen, alii 21
 staphylen, alii melothron, alii psilotrum, alii archezostim,
 alii cedrostin, alii madon appellant. huius sarmenta longis
 10 et exilibus internodiis geniculata scandunt. folia pampi-
 nosa ad magnitudinem hederæ dividuntur ut vitium. radix
 alba, grandis, raphano similis initio. ex ea caules asparagi

§ 19: cfr. Plin. XXIII 8. XXVII 44). Diosc IV 180. cfr.
 Cels. III 21 — § 20 extr: cfr. Scribon. 243. §§ 21—26:
 Diosc. IV 181.

2 a om. E appellatur (V?) v. a. S. 3 uvas dEv. quas V.
 5 uaros EH. -rios V. -riis dv. | dist. H. 6 coi Ev
 om. r. 7 duobus ll. v. et VT om r v cfr. § 77 86 XXIV
 29. 68 105. XXV 144. XXVI 86 XXVII 72 74. XXVIII
 51 146. 148. XXI 128. 166. XVI 113 209 XII 73. XIII
 96 al 9 expuitionem B e codd. Rom. (G). expiationem ll.
 Tv lac statuit J, ad excreationem excidisse ratus. sed cfr.
 XXVI 34. XXVIII 194 XXXV 191. 10 dist. ego 11 cymo
 V | idem Vv. a B. | et om. d. 12 ancipiti d. | putant VEG.
 temptant dv. -perant B. 13 Et huic d. 14. 15 salis-
 castrum E 16 an ex (vel in) aceto? 17 ampelon leucen
 (-chen E) dEJ. -loleucen Vv. | alii Vdv afi E 18 sta-
 phylen v(S). stafilen ll. ophiostaphylon B. melotrum d.
 19 cedrostin B -sin VEv cedrusin d. agrostin T 22 ex
 eo VE. asparagis d

similitudine exeunt. hi decocti in cibo alvum et uri-
 22 nam cient. folia et caules exulcerant corpus, utique ul-
 cerum phagedaenis et gangraenis tibiarumque taedio cum
 sale inlinuntur. semen in uva raris acinis dependet, succo
 rubente, postea crocino. novere id qui coria perficiunt; 5
 illo enim utuntur. psoris et lepris inlinitur, lactis abun-
 23 dantiam facit coctum cum tritico potumque. radix, nume-
 rosis utilitatibus nobilis, contra serpentium ictus trita
 drachmis II bibitur. vitia cutis in facie varosque et len-
 tiginis et suggillata emendat et cicatrices, eademque prae- 10
 stat in oleo decocta. datur et comitialibus potus, item
 mente commotis aut vertigine laborantibus, drachmae pon-
 dere cotidie anno toto. et ipsa autem largior aliquando
 24 sensus turbat. illa vis praeclara, quod ossa infracta ex-
 trahit in aqua inposita ut bryonia; quare quidam hanc 15
 albam bryoniam vocant, aliam vero nigram. efficacior in
 eodem usu cum melle et ture. suppurationes incipientes
 discutit, veteres maturat et purgat. ciet menses et uri-
 25 nam ecligma ex ea fit suspiriosis et contra lateris dolo-
 res, ruptis, convulsis. splenem ternis obolis pota XXX 20
 diebus consumit. inlinitur eadem cum fico et pterygiis
 digitorum. ex vino secundas seminarum adposita trahit et
 26 pituitam drachma pota in aqua mulsa succus radicis col-

§ 22: Th H. IX 20, 3. - § 23 cfr. Plin. XXVI 113.

1 idecocti V. idem cocti (decocti aT) f d T. 2 cient V d v
 gignit E 3 taedio v -ioque E -iumque (ted- V) r. cfr.
 XXVI 3 138. XXIV 76. 4 rasis E 5 crocino V T S.
 -ci rv 9 duabus II. v. in facie om. V d T. uarisque (-riis-
 V²) V. 11 decocta in oleo. decoctae (add. G) v. a. S | et
 V d Bas in E. et in v ; an potui? cfr. nota ad XXIV 148.
 12 aut V d T f S. et Ev 14 turbat J cum Cornario e
 Diosc purgat II. v. fracta Ev. a. B 15 in pota E | ut B.
 aut V d. om. Ev | bryonia II. C bryenia B. brie- v
 16 aliam V D. -ia rv nigram V D. -ra rv. 18 menses V.
 19 ecligma E C elhg- (vel eleg- v) rv 20 ruptis con-
 vulsis coni J uulsis corruptis V d T f. euulsis (uul- v) ruptis
 Ev de mendo cfr XXI 160. XXII 73 extr., praeterea § 47.
 VII 21 XXX 71. XXXII 103. 21 ficu d. 23 succus
 is ad praecedd. retulit H cum Dal. coll. Diosc

ligi debet ante seminis maturitatem. qui inlitus per se
et cum ervo laetiore quodam colore et cutis teneritate
mangonicat corpora, serpentes fugat. tunditur ipsa radix
cum fico pingui erugatque corpus, si statim bina stadia
5 ambulentur, alias uret et nisi frigida abluatur. iucundius
hoc idem praestat nigra vitis, quoniam alba pruritus
adfert.

(17) Est ergo et nigra, quam proprie bryoniam vo- 27
cant, alii Chironiam, alii gynaeceanthem aut aproniam, si-
10 milem priori, praeterquam colore; huius enim nigrum esse
diximus. asparagos eius Diocles praetulit veris asparagis in 24
cibo urinae ciendae lienique minuendo. in frutectis et harun- 28
dinetis maxime nascitur. radix foris nigra, intus buxoe
colore. ossa infracta vel efficacius extrahit quam supra
15 dicta, cetera eadem. peculiare quod iumentorum cervicibus 24
unice medetur. aiunt, si quis villam ea cinxerit, fugere
accipitres tutasque fieri villares alites eadem in iumento
homineque flemina aut sanguinem, qui se ad talos deiecerit,
circumligata sanat. et hactenus de vitium generibus.

20 (18) Mustae differentias habent naturales has, quod sunt 29

§§ 27. 28. Diosc. IV 182. — § 28. cfr. Diosc. IV 181. —
cfr. Festus s. v. *flemina*. — § 29: cfr. Diosc. de venen. 34.

1 illitus dE. inlinitos (lli-T) VTS -tus D 3 mango-
nicat (-izat v.a.S.) corpora (re E) serpentes fugat Ev mango-
nigat VdT. (serpentes fugat del H) 4 ficu d. (pingui fico
Ev.a.S). 5 uret et dE. uitiet VS. urit r uret D cum
U 495. | abluatur Ev. statim abl- rTS. 6 uitio Vd.
8 est ergo — p 10 o. 13 adferat om. Vd. bryenia v.a.C.
10 colore v. -rem Ea. enim EaG. enim colorem B. semen v
11 diximus cuius B. | asparagos (-go Ea) eius EaG. -gos
similes B. -go simile v. 13 buxoe av om E. 14 colore
Ev om. a. | vel om. r a.G. 15 cetera aD -rum Ev. cfr.
Diosc. dist. D. eidem peculiare est v.a.D. 16 in villa
v.a.G. | ea G ex Ea. eam v cinxerit S cum anon. ap.
Dal. tinxerit aG. -rint E extruxerit v praecinxerit H.
17 fieri B. aues fieri E. fieri aues av. villares ego. cfr. X
116. -aticas B -arum Eav. del D. alites B. -ter Eav. alitiles
D (cfr. XXIV 71) 18 flemina EH. ne a. phlegma v
sanguine a | se ad EaG. sreatur v | talo v.a.B. | disce
a. del v.a.G.

candida aut nigra aut inter utrumque, alia ex quibus vinum fiat, alia ex quibus passum. cura differentias innumerabiles facit; in plenum ergo haec dixisse conveniat: mustum omne stomacho inutile, venis iucundum. a balneis raptim et sine interspiratione potum necat. cantharidum naturae adversatur, item serpentibus, maxime haemorrhoidi
 30 et salamandrae. capitis dolores facit et gutturi inutile, prodest renibus, iocineri et interaneis, vesicae; conlevat enim ea privatim contra buprestim valet, contra meconium, lactis coagulationem, cicutam, toxica, doryenium, ex
 10 oleo potum redditumque vomitionibus. ad omnia infirmius album, iucundius passi mustum et quod minorem capitis dolorem adferat.

31 (19) Vini genera differentiasque perquam multas ex-
 14, 59 posuimus et fere cuiusque proprietates. neque est ulla 15
 89q pars difficilior tractatu aut numerosior, quippe cum sit arduum dictu, pluribus prosit an noceat. praeterea quam ancipiti eventu potum statim auxilium fit aut venenum! etenim de natura ad remedia tantum pertinente nunc lo-
 32 quimur. unum de dando eo volumen Asclepiades con- 20
 didit, ab eo cognominatis qui postea uno de volumine illo disseruere innumera. nos ista Romana gravitate artium-
 que liberalium adpetentia non ut medici, sed ut indices salutis humanae diligenter distinguemus.

De generibus singulis disserere inmensum et inexpli- 25
 33 cabile est, discordibus medicorum sententiis. (20) Sur-
 rentinum veteres maxime probavere, sequens aetas Alba-
 num aut Falernum, et deinde alia alii iniquissimo genere

§ 30: Diosc. V 9 — § 32: (cfr. Cels. III 14).

1 alia ex D. aliaque ex G alia ex alia (-ius v) ex Eav. |
 quibus vinum (unum a) fiat av om. E. 5 sine v simul Ea.
 9 ea v. eas Ea 10 toxica om. a 15 est Vdv(S). om EH
 17 arduum D e con. H. tardum H. v. 18 potu Ev.a.S
 21 cognominatis V. -tus rS. -tum v. | postea uno ego.
 postea uero VdS. uero postea Ev(D) 22 innumera H. G(J).
 ~ XXXV 85 -ri Tv(S). 23 medicis V. | indices fS. iud-
 24 distinguimus E. 28 et om. Ev.a.S.

decreti, quod cuique gratissimum, ceteris omnibus pronuntiando. quod ut constarent sententiae, quota portio tamen mortalium his generibus posset uti? iam vero nec procures usquam sinceris. eo venere mores, ut nomina
 5 modo cellarum veneant, statim in lacibus vindemiae adulterentur. ergo, Hercules, mirum dictu, innocentius iam 34 est quodcumque et ignobilius. haec tamen fere constantissimae videntur sententiae, quorum mentionem fecimus. si quis hoc quoque discrimen exiget, Falernum nec in
 10 novitate nec in nimia vetustate corpori salubre est; media eius aetas a XV annis incipit. frigido potu stomacho utile, 35 non item in calida. diutinae tussi sorbetur merum utiliter a ieiunis, item in quartanis. nullo aeque venae excitantur. alvum sistit, corpus alit. creditum est obscuritatem visus facere nec prodesse nervis aut vesicae. Al-
 bana nervis utiliora; stomacho minus quae sunt dulcia; austera vel Falerno utiliora. concoctionem minus adjuvant, stomachum modice implent; at Surrentina nullo modo, nec caput temptant, stomachi et intestinorum rheumatismos
 20 cohibent. Caecuba iam non gignuntur (21) et, quae 36 supersunt, Setina concoqui cibos cogunt; virium plus

§ 33. Diosc. V 10. Plin. iun 37, 2—4.

1 2 pronuntianda E. 2 quod *U S coll XVIII 194*.
 quot *D.* quin *v.* constant *d.* 3 mortalibus E. | ne *V*
 4 usquam *v(S)* nusq- *Vd* unq- *EH(D)* | uenire *Vd* 5 ueniant
Vd | statimque *d(?)v.a.S.* | lacubus *v a S* 6 hercle *E*
v.a.S. 7 haec *VS(D)* fere *D* fecere *V*. facere *rv*.
 7 8 constantissimae *D.* -me *U v* 8 sententiae *VdfS(D)*.
 victoriae *E* -iam *H. del. J* sententiae uictoriam *v.* | quorum
Er. quoniam *r.* quarum *D cum Gron.* 9 discrimus *V¹*
 -miniosius *V²*. an discriminis? exiget *ego.* exegit *E.* exigit
rH. -gat *v.* | alternum *E* 10 minia *V* 11 axuannit
V frigido *ego* (*cfr. XXXVII 30 aliter XIV 57*). ne (*m V*
 non *T*) rigido *U T* in frigido *S.* hoc non rigido *v.* an in fri-
 gida? | potus *Vd*. 12 idem *Vd* | calido. Et in diutina
v.a S | iussit orbe uerberum *Vd*. 14 aliter *V* 15 nec
 non *Vf* | prodest *v.a.G.* | aut — 16 neruis *om. Vd*.
 17 ustra *V* | falernum *d.* -na *v a G* 18 modo donec *d.*
 20 at quae *v.a.S.* 21 cibos concoqui *v.a.D.* | coguntur *v*

Surrentino, austeritatis Albano, vehementiae minus Falerno habent. ab his Statana non longo intervallo afuerint. alvo citae Signinum maxime conducere indubitatum est. reliqua in commune dicentur.

- 37 (22) Vino aluntur vires, sanguis colosque hominum. hoc distat orbis medius et mitior plaga circumiectis. quantum illis feritas facit roboris, tantum nobis hic sucus. lactis potus ossa alit, frugum nervos, aqua carnes; ideo minus ruboris est in corporibus illis et minus roboris
38 contraque labores patientiae. vino modico nervi iuvantur, copiosiore laeduntur; sic et oculi. stomachus recreatur et adpetentia ciborum invitatur; tristitia, cura hebetatur, urina et algor expellitur, somnus conciliatur. praeterea vomitiones sistit, collectiones extra lanis umidis inpositis mitigat. Asclepiades utilitatem vini aequari vix deorum potentia posse pronuntiavit. vetus copiosiore aqua miscetur; quo magis urinam expellit, minus siti resistit. dulce minus inebriat, sed stomacho innatat; austerum facilius
39 concoquitur. levissimum est quod celerrime inveteratur. minus infestat nervos quod vetustate dulcescit. stomacho minus utile est pingue, nigrum, sed corpora magis alit. tenue et austerum minus alit, magis stomachum nutrit, celerius per urinam transit; tanto magis capita temptat.

§ 38: cfr. Diosc. V 11 (Martial. V 78, 17). — Seren. 581. — § 39: cfr. Diosc. V 11. 9. Cels II 24.

1 Surrentina . . Albana . . Falerna *H cum Gron* Falerna *S.* 2 habent *ll H del. v* abfuerint *dEG.* -runt *v.* 3 signinum *v.* -gnium *Vd.* -gnum *EVen.* 5 vino aluntur — § 54 *extr.* saluber[rum] *desunt in E.* colosque *v.* -orque *a.* dolosque *V.* -lusque *dx.* 6 circumiectis *v* -mtectis *ll.* 7 illi *dx.* 8 lactis *av.* -tus *V^{1f}* -teus *V^{2S}* letus *dTx* | aquae *d(?)v.a.D.* 11 recreantur *x.* | et *om. dxv a.S.* 12 invitatur *v.* -antur *ll* | tristitia et *TG.* -iae *v* habetatur *V.* 14 extrahit *a.* | inpositus *V.* 16 posse *om. d(?)H.* 17 quo magis *aD* magis ouo (otio *dT* nouo *V²* nouum *v*) *rTv.* magisque *G* 18 austerum *dxav.* ueter- *V.* 19 a celerrimo *V.* 21 nigrum *Vdxv cfr. Diosc* merum *aD.* 23 an exciderunt aliqua ante celerius? *cfr. Diosc.*

hoc et in omni alio suco semel dictum sit. vinum diu- 40
tino fumo inveteratum insaluberrimum. mangones ita in
apothecis excogitavere, iam et patresfamilias, aetatem addi.
atqui per se cariem traxere. quo certe vocabulo satis
5 consilii dedere prisci, quoniam et in materiis cariem fu-
mus erodit; at nos e diverso fumi amaritudine vetustatem
indui persuasum habemus. quae sunt admodum exalbida,
haec vetustate insalubria fiunt. quo generosius vinum est,
hoc magis vetustate crassescit et in amaritudinem corpori
10 minime utilem coit. condire eo aliud minus annosum in-
salubre est; sua cuique vino saliva innocentissima est, sua
cuique aetas gratissima, hoc est media.

(23) Corpus augere volentibus aut mollire alvum con- 41
ducit inter cibos bibere, contra minuendum alvumque co-
15 hibentibus silire in edendo, postea parum bibere. vinum
ieiunos bibere novicio inutilissimum est curiosis
vigoremque animi ad procinctum tendentibus; somno vero
ac securitatibus iamdudum hoc fuit, quod Homericam illam
Helena ante cibum ministravit. sic quoque in proverbium
20 cessit sapientiam vino obumbrari. vino demus 42

§ 40: cfr. Col. I 6, 20. Martial. X 36, 1. Diosc. V 11.
— cfr. Plin. XIV 55. XXIII 45. Col. XII 19, 2. Diosc. V 7 11.
— § 41 cfr. Plin. XIV 143. — Homer. δ 20. — §§ 42 44:
Diosc. V 11. — § 42: Cels. I praef.

1 2 diutino ego sit uinū *ll. T.* situinum *fU* si sit *e*
del J. situ non *Müller emend. IV 18* 2 in saluberrimum
x sal- *aD* | ita ego. ista *dxv* istat *Va*. istat *D*
3 addi *ll. TxH.* addunt *fS.* ademere *v.* 4 atqui ego. *cfr*
II 163 XVII 20 atque *ll. x.* aliis quae *D* his quae (*Tf?*) *v.*
an antequam? *msi vero lacuna statuenda est.* | trahunt *fS*
quo *dv.* quod *r* 6 erodit ad *V* | vetustatem *dxv* -ate
VaD 8 insalubria *ll. Txfr(H)D* sal *G(S, cfr Diosc*
sunt *dx* est *dxav* cum *V* 9 et *dxav* est *V* 10 mutile
V¹. inu- *V²* 10 11 salubre *ll. XIV 55.* 11 cuique *Vv* quo-
que *r* | uino — 12 cuique *om V¹* 12 quoque *dx* 13 14 con-
decet *V².* 16 curiosis ego. cum suis *a* curis *rxH.* curas *v.*
17 animi impedit ad *v. a H* 19 sic quoque *ll. v. cfr.*
Müller de stilo p 15, 2 20 uino *ll. Bas* cum *B².* uitio *B¹*
uinosos *v* | demus *Vfa (D).* damus *dTx B¹ (Brot.).* debemus
Bas. cum B² (S) dicimus *v.*

- homines, quod soli animalium non sitientes bibimus. aquae
 potum interponere utilissimum itemque iugi superbibere.
 43 ebrietatem quidem frigidae potus extemplo discutit. me-
 racis potionibus per XX dies ante canis ortum totidemque
 postea suadet Hesiodus uti. merum quidem remedio est 5
 contra cicutas, coriandrum, aconita, viscum, meconium, ar-
 gentum vivum, apes, vespas, crabrones, phalangia, serpen-
 tium scorpionumque ictus contraque omnia, quae refrige-
 rando nocent, privatim contra haemorrhoidas, presteras,
 fungos, item contra inflationes rosionesque praecordiorum 10
 et quorum stomachus in vomitiones effunditur, et si ven-
 ter aut interanea rheumatismum sentiant, dysintericis, su-
 44 datoribus e longa tussi, in epiphoris meracum. cardiacis
 in mamma laeva merum in spongea inponi prodest, ad
 omnia autem maxime album inveterascens. utiliter et fo- 15
 vetur vino calido virilitas. rumentis infusum cornu lassi-
 tudinem auferat. simias quadripedesque, quibus digiti sunt,
 negant crescere adsuetas meri potu.
 45 (24) Nunc circa aegritudines sermo de vinis erit.
 saluberrimum liberaliter genitis Campaniae quodcumque 20
 tenuissimum, vulgo vero quod quemque maxime iuverit
 validum. utilissimum omnibus sacco viribus fractis. me-
 minerimus sucum esse, qui fervendo vires e musto sibi
 fecerit. misceri plura genera omnibus inutile. saluberri

§ 43: Hesiod. *ἔργα* 590 596. Scribon. 179 185. Cels. V 27, 12.
 Diosc. eupor II 137. Pl. iun. 109, 13. 110, 16. Seren. 870 —
 § 44: Pl. iun. 92, 20. Diosc. V 11. 8. cfr. Marc. 33, 13. 14.
 — Col VI 30, 3. — § 45: Col XII 19, 2. Diosc. V 9

1 homini B¹. 2 iugi ll.v(J) -ge t. -gem S cum Gron.
 e iugi U e coni. H. an iugis (sc aquae potum, ?) superbire V.
 3 ebrietati a. -ti quam v. a. H. 9 necant coni. H e
 Diosc coll Celso V 27, 3 extr. contra a v. cum r. 10 in-
 flammationes a v a. B. 13 in longa v.a.S. dist S. | mo-
 racum V mora con dx. | cardiacis Vdx. at uero card v.a.S.
 14 an mammam laevam? cfr. XXII 155. XX 50 XI 24.
 15 inveterescens dTfx. 16 dist U 496 infusum D.
 -sam a. -sa rTfx U -so J. -sum autem S. quo etiam infuso v |
 cornus f -nu iis S. 17 auferit S(D). -rri dxaJ -rri aiunt
 v. -runt fU autperi V. 22 validam V.

mum cui nihil in musta additum est, meliusque, si nec
 vasis pix adfuit. marmore enim et gypso aut calce con-
 dita quis non et validus expaverit? in primis igitur vi- 46
 num marina aqua factum inutile est stomacho, nervis,
 5 vesicae. resina condita frigidis stomachis utilia existi-
 mantur, non expedire vomitionibus, sicut neque mustum
 neque sapa neque passum. novicium resinatum nulli con-
 ducit; capitis dolorem et vertigines facit. ab hoc dicta
 crapula est. tussientibus et in rheumatismo nominata pro-
 10 sunt, item coeliacis et dysintericis, mulierum mensibus.
 in hoc genere rubrum nigrumve magis constringit magis-
 que calefacit. innocentius pice sola conditum. sed et picem
 meminisse debemus non aliud esse quam combustae resinae
 fluxum. hoc genus vini excaesat, concoquit, purgat. pectori, 47
 15 ventri utile, item vulvarum dolori, si sine febris sint, ve-
 teri rheumatismo, exulcerationi, ruptis, convulsis, vomitis,
 nervorum infirmitati, inflationibus, tussi, anhelationibus,
 luxatis in sucida lana inpositum. ad omnia haec utilius
 id, quod sponte naturae suae picem resipit picatumque
 20 appellatur *Helvico* in pago, quo tamen nimio caput temptari
 convenit. quod ad febrium validudines attinet, certum est, 48
 non dandum in febris nisi veteribus aegris nec nisi decli-
 nante morbo; in acutis vero periculis nullis nisi qui mani-

§ 46. (cfr Diosc. V 27) Cela II 24. Diosc. V 43 —
 § 47: Diosc. V 48. — cfr. Plin. XIV 18 26. 57.

1. 2 si nec (in v) uasis a.B. sine causis r 2 ens (pro
 enim) V. 3 non et dxa S non sit V non etiam v. | ex-
 pauerat V. 4 fractum coni Froben p 91. sed cfr XIV 78.
 100. Diosc. V 27 6 uomitoribus a.G. 8 uertiginem dx.
 11 magis constringit om. V 15 dolori si dxa v. -res V.
 16 reumatismo V (ut fere semper) 17 infirmitantium
 Vd -mantium x | inflammationibus dx hanelationibus V.
 19 picem d(?) B(J). cfr. XIV 18 -eum rTfxv(S). 20 hel-
 uico in ego (e codd Rom. B). cfr III 36. XIV 43. 46 (18).
 heluency Vdx. eluen a. heluenco D -uetico in J coll IV 106
 XIV 18 heluenaco (vel -ennaco) B. cfr. XIV 32 84. -enico
 U 497. helleniatro v. pago quo D pacro (-chro x) quo (co
 V)Vdx. sprac concoqui a. agro quo J. quoque v del. S.
 dist. J. 22. 23 declinante dv. -ti rx.

festas remissiones habeant, et has noctu potius — dimidia
pars periculi est noctu, hoc est spe somni, bibentibus —,
nec a partu abortive nec a libidine aegrotantibus, nec in
capitis doloribus, nec quorum accessiones cum frigore ex-
tremitatum fient, nec in febris lussientibus, nec in tremore
nervorumve doloribus vel faucium aut si vis morbi circa
illa intellegatur, nec in duritia praecordiorum, venarum
vehementia, neque in opisthotono, tetano, nec singultien-
49 tibus nec si cum febris dyspnoea sit; minime vero oculis
rigentibus, e genis stantibus aut defectis, gravibus nec
quorum coniventium perlucebunt oculi palpebrisve non
coeuntibus vel si dormientibus hoc idem eveniet aut si
cruore suffundentur oculi vel si lemae in oculis erunt;
minime lingua fungosa vel gravi et subinde imperfecta
loquentibus; nec si urina difficile reddetur, neque ex-
pavescentibus repente, nec spasticis aut rursus torpentibus,
nec si per somnos genitura effundetur.

50 (25) Cardiacorum morbo unicam spem hanc e vino
esse certum est. sed id dandum non nisi in accessione
censent, alii in remissione, illi, ut sudorem coerceant, hi,
quia tutius putant minuyente se morbo, quam plurimum

§ 50: Seneca ep II 3, 3. Cels III 19 —

1 an his? 2 spes omnibus V¹dx^a 3 nec — aegrotan-
tibus av. om. rx. 6 nervorumve xa. cfr XXIV 40 -rum uel
rfS. -rumque v(D) uel del. S. 7 illa S cum vet Dal illa
Vdxr. illam a. 8 tetano nec v. non (taet- d) et Vdx. nec
tetano nec aD. cfr Cels IV 3. 9 si cum om a | febridis
Vdx 10 e genis ego egentis ll et genis v del. U 498. |
stantis a. | aut Vdxv uel a. | gravibus nec (ne V) VdxS. -bus-
que a. busque nec v(D) | dist ego. de oculis gravibus cfr.
XI 145 Cels III 6 (p 56, 18) 12 eveniet av -nit rfx.
aut dxv. at a. ad V 13 cruores V | suffundentur ego -dun-
tur ll.v | laeme V leme x. lacrimae v a. B. 14 uel vet.
Dal. nec Vdxv. et a 17 effundetur Vv S) -datur rTfxG.
18 hanc e ego. hanc ll.fxJ hanc in Vere in v(D).
18 19 esse uino a esse J uni esse U 498. 19 certum est
om. a id del J | dandum quidam non d. v. a. D 20 ces-
sent V, alii Vafxv(J). alii non nisi aG(D) | coerceant V
21 plurimum dx Vere. imum rv

sententiam esse video. dari utique non nisi in cibo debet
nec a somno nec praecedente alio potu, hoc est utique 51
sitienti, nec nisi in desperatione suprema, et viro facilius
quam feminae, seni quam iuveni, iuveni quam puero,
5 hieme quam aestate, adsuētis potius quam expertibus. modus
dandi pro vehementia vini, item mixtura aquae. vulgo
satis putant unum cyathum II aquae misceri, si dissolutio
sit stomachi, dandum; si cibus non descendat, iterum.

(26) Vini genera, quae fingi docuimus, nec fieri iam 52
10 arbitror et supervacuum eorum usum, cum ipsis rebus, ^{14. 98}
ex quibus finguntur, doceamus uti. et alias modum ex-
cesserat medicorum in his ostentatio, veluti e naxis vinum
utile esse ab armorum equitandive lassitudine praeci-
pientium atque, ut reliqua omittamus, etiam e iunipiro.
15 et quis satius censeat apsinthite vino utendum potius quam
apsinthio ipso? in reliquis omittatur et palmeum, capiti
noxium ventrique tantum molliendo et sanguinem excrean-
tibus non inutile. ficticium non potest videri quod bion 53
appellavimus, cum sit in eo sola pro arte festinatio. prod- ^{14. 77}
20 est stomacho dissoluto aut cibos non perficienti, praegnan-

§ 51 extr: Cels. III 19 — § 52: cfr Diosc V 28. V 56.
(coll Plin. XX 21). Marc 20, 28. Diosc. V 46 49, 40 § 53:
Diosc. V 12.

3 sitiente dx. 6 aquae V²TxS eaque a. adque V¹.
atque d(?)v. 7 unum uini cyathum v.a.J | duobus II.v.

8 largius dandum S cum vet Dal | et si cibus v.a.J. |
descendit a | iterum U 499 coll. Celso inter dxav (ad seqq.

relatum) mit V in . . . N 9. 10 dist. U 499. 9 fingi
non docuimus a. 10 et VdxG. ut a est et v supervacuum
H. acum N -acuae V². -aeu V¹ -acue a -acaneum G -us v.
superbire d. -ia x. | est eorum S cum vet Dal. usus v a. G.
usum docere S cum vet. Dal 11 fingitur Vdxv a. G.

12 naxis B ex ap. N. mapis a. in apis (-iis v)rv. 13 equi-
tandi uel V 14 e aG et rx. in v. iunipino Vd. 15 et
si quis dxv a G. absentite Vx. 16 absinthio x. -sentio V
omittatur dxv. . . itta . . N -ttetur a om. V. 17 mo-
rando Cornarius e Diosc. 18 facticium V¹ 19 festinato

Vx. 20 perficienti d(?)C. -te rv per . . . ex . . . N. \ dist.
ego cum H coll § 4 et Diosc.

tibus defectis, paralyticis, tremulis, vertigini, torminibus, ischiadicis. in pestilentia quoque ac peregrinationibus vim magnam auxiliandi habere dicitur.

- 54 (27) Vini etiam vitium transit in remedia aceto summa vis ei in refrigerando, non tamen minor in discutiendo; 5 ita fit, ut infuso terra spumet. dictum est saepius diceturque, quotiens cum aliis prosit. per se haustum fastidia discutit, singultus cohibet, sternumenta olfactatum. in balineis aestus arcet, si contineatur ore. quin et cum aqua libitur multorum stomacho utiliter, gargarizatur cum eadem 10 convalescentium, et a solis ardoribus oculis quoque illo modo saluberrimum sotu. medetur pota hirudine, item 55 lepris, furfuribus, ulceribus manantibus, canis morsibus, scorpionum ictibus, scolopendrarum, muris aranei contraque omnium aculeatorum venena et pruritus, item contra 15 multipedae morsum calidum in spongea adiecto aut sulphuris sextante sextariis III aut hysopi fasciculo. medetur et sedis vitiis, in sanguinis fluctione post excisos calculos et omni alia foris in spongea inpositum, intus potum cyathis

§§ 54. 55. Diosc V 21. Cels V 27, 4 - § 55; Cels V 27, 12. Scribon. 199. Pl. iun. 86, 9. 109, 14—16 Diosc. V 23.

2 ischiadicis v. scia Vd. aticis x. scyaticis a. 4 dist. ego. 5 ei ego et Il. Nx est d?) v maior V. 6 infuso Vdx v S). -sa a -sum Verc. terra S cum vet Dal coll. Celso terrae (-rre xa Il v(J) (pctum ex terra espumet) 7 cum Nev cumque Il fx alius v alis ND. alii dx alia V. -ias f -icui a 8 prohibet V'f | olfactatum S etat (cta a) vini uim d) Il. x. etu uim v. in dxv. om. r. 9. 10 dist. J. 11 dist ego (an cum vet Dal. lacuna ante et a solis statuenda est?) 12 . rimum E. saluberrimum plurimum v a H sotu dTEv potu Vf. | dist P pota ego. post Il. v potae H -tis D. post potas J hirudine ego. -nes (iru- V) Vf. -ni H -nibus D hirundines dT erud- E ured- v 14 aranei contraque Ev neique (quae V) contra rT. 15 aculeatorum Murbac v -leor . . N. -leorum dTE. oculorum Vf 16 17 dist. ego e Pl iun. 18 calidum in v. in cal- Il. adiecto aut ego aut adiecto VdT D. adiecto EH. appositum aut (del G) adi- Murbac. v 17 tribus aceti aut v a S. fasciculi V 18 et sedis V Murbac S. sedis rv 19 omni alia G omnis (-nes dx) alias (alas Vd) Il. v (add rosiones) ngea S. -geas E. -gia C. -gias dv. spotigeas V.

binis quam acerrimum. conglobatum utique sanguinem 56
 disculit. contra lichenem et bibitur et inponitur. sistit
 alvum et rheumatismos interaneorum infusum, item pro-
 cidentias sedis vulvaeque. tussim veterem inhibet et gut-
 5 turis rheumatismos, orthopnoeam, dentium labefactionem.
 vesicae nocet nervorumque infirmitatibus. nesciere medici,
 quantum contra aspidas polleret. nuper ab aspide calcata
 percussus utrem aceti ferens, quotiens deposuisset, sen-
 tiebat ictum, alias inlaeso similis. intellectum ibi reme-
 10 dium est potuque succursum neque aliter os conluunt 57
 venena exsugentes. in totum domitrix vis haec non ciborum
 modo est, verum et rerum plurimarum. saxa rumpit in-
 fusum, quae non ruperit ignis antecedens cibos quidem
 et sapes non alius magis sucus commendat aut excitat,
 15 in quo usu mitigatur usto pane aut cumino vel accenditur
 pipere ac lasere, utique sale conspescitur. non est prae- 58
 tereundum in eo exemplum ingens, siquidem M. Agrippa
 supremis suis annis conflictatus gravi morbo pedum, cum
 dolorem eum perpeti nequiret, unius medicorum porten-
 20 tosa scientia ignorante divo Augusto tanti putavit usu pe-
 dum sensuque omni carere, dummodo et dolore illo ca-
 reret, demersis in acetum calidum cruribus in acerrimo
 impetu morbi.

§ 56: Diosc V 23. 21 Pl. iun 47, 20 Seren 845. Pl.
 iun. 112, 12—20. (Cels V 37, 4) — § 57: cfr Plin. XXXIII 71.
 Liv XXI 37, 2. § 58: cfr Diosc V 21 med

2 disculit contra lichenem (ego. -nas v lignem E) Ev
 om r. cfr § 118 XXVI 21 XXVIII 187. XXIX 93
 3. 4 procidentias ego -tia ll v. cfr XXIII 161 XXVI 90
 XXXIV 169. XXIV 99. 4 vulne E 5 orthopneum d.
 6 nescire neque dici Vd 8 percussos V. 9 similiter d.
 10 aliter VdTfS. altero Ev os om E. conluunt S coll-
 r col- VD colunt E. culant d. 11 domitrix C uom- ll v |
 uix V. 12 saxarum potu fusum d. 15 usto VdTfH. tosto
 Ev cumino Murbae. cum uino VdTfH uino Ev (cfr XX
 160 218. XIX 153 Seren 595) 16 lasere Ev -sari d
 -sar V. utique non sale Vd conspescitur V. 18 suppressis
 V | pedum morbo d 19 unius ll. v usus D. 20 an sen-
 tentia (scientia)? 23 morbi ll. G. morbi evasit v. loc. statuit S.

- 59 2. (28) Acetum scillinum inveteratum magis probatur.
 20, 98 prodest super ea, quae diximus, acescentibus cibis, gu-
 89 statu enim discutit poenam eam; item his qui ieiuni vo-
 mant, callum enim faucium facit ac stomachi. odorem
 oris tollit, gingivas adstringit, dentes firmat, colorem me-
 liorem praestat. tarditatem quoque aurium gargarizatione
 purgat et transitum auditus aperit. oculorum aciem obiter
 exacuit, comitialibus, melancholicis, vertigini, volvarum
 strangulationibus, percussis aut praecipitatis et ob id san-
 guine conglobato, nervis infirmis, renium vitiis perquam
 utile, cavendum exulceratis.
- 60 (29) Oxymeli antiqui, ut Dieuches tradit, hoc modo
 temperabant: mellis minas X, aceti veteris heminas V,
 salis marini pondo libram quadrantem, aquae sextarios V
 pariter coquebant deciens defervescente cortina atque ita
 61 diffundebant inveterabantque. sustulit totum id Ascle-
 piades coarguitque — nam etiam in febribus databant —,
 profuisse tamen fatetur contra serpentes, quas sepas vo-
 cant, et contra meconium ac viscum, et anginis calidum
 gargarizatum et auribus, oris gutturisque desideriis. quae
 nunc omnia oxyalme contingunt, id est sale et aceto re-
 cente, efficacius.

§ 59: Diosc. V 25 Marc. 12, 27. Pl. iun. 26, 19 17, 21. —
 §§ 60, 61: Diosc. V 22. (23) — § 60: cfr. Plin. XIV 114.

2 cibus Ev ubi r. | 2 3 gustatu Vd fJ. -atum Ev(D). cfr.
 § 72 107 XXVII 7 138 X 185 XV 132. XXI 139, prae-
 terea XXVII 22 3 item ego. et in VdT et Ev cfr XXVII
 24. XXVIII 71. an etiam, ut XXXVI 156 XXXVII 22? |
 his v his II C. 3. 4 uomant VS. munt rv 4 odorem Ev.
 dolor- rTf. 7 aditus V. 8 uertigini TS. gi II. -ginosis v
 11 exulcerandis VdT. 12 die uehes V diocles dT
 13 minas B e Diosc. eminas E. hem- rv. X — heminas om.
 Vd. 14 libram II. TS -am et H liberam f thymbrae v
 aquae J -ae marinae II v. -ae pluviae S. 15 deferuente
 dT 16 diffundebat V. 17 in om. E. | dotabant dT. da-
 bant v a. S. 18 fatetur J e com S. -entur II. v 20 et
 oris E(?) r. a. S. 21 oxyalme EJ. oxyha- (-mae Verc) Vv.
 oma- d. oxa- C e Diosc | id est VJ. idem dTS id Ev. | dist.
 J. 22 efficacius est v a. S.

(30) Vino cognata res sapa est musto decocto, donec 62
 tertia pars supersit. ex albo hoc melius. usus contra
 cantharidas, buprestim, pinorum erucas, quas pityocampas
 vocant, salamandras, contra mordentia venenata. secundas
 5 partusque emortuos trahit cum bulbis potum. Fabianus
 auctor est venenum esse, si quis ieiunus a balineis id bibat.

(31) Consequens horum est faex, sui cuiusque generis. 63
 ergo vini faecibus tanta vis est, ut descendentes in cupas
 enecet. experimentum demissa praebet lucerna, quamdiu
 10 extinguatur, periculum denuntians. inlota miscetur medi-
 camentis, cum iridis vero pari pondere eruptionibus pituitae
 inlinatur, et sicca vel madida contra phalangia et testium
 mammillarumque inflammationi vel in quacumque parte cor-
 poris, item cum hordeacea farina et turis polline in vino
 15 cocta. crematur et siccata. experimentum est legitime 64
 coctae, ut refrigerata linguam tactu videatur urere. ce-
 lerrime exanimatur non inclusa condita. crematio ei mul-
 tum virium adiecit, utilissimae ad conpescendos lichenas,
 furfures cum fico decocta. sic et lepris et ulceribus ma-
 20 nantibus inponitur. fungorum naturae contraria est pota, 65
 sed magis cruda. oculorum medicamentis cocta et lota
 miscetur. medetur inlita et testibus et genitalibus, in vino

§ 62: cfr. Plin XIV 80. § 63: Pl. iun. 63, 21. Diosc
 eupor I 141 135 — §§ 64. 65: Diosc. V 131 — § 65: Diosc.
 eupor. II 160.

1 gnata V. decocta V¹ 3 bupraestim pinorum V. re-
 stinorum E. | urucas S. 4 salamandras quas pityocampas
 uocant V. | et contra Ev a. S. 5 mortuos Vv. a. C. | potu f
 6 a balneis Ev a G. ab alimentis dT 7 fex VT. add.
 nini v a S. sui VdT v S) nini E del. H 8 faecibus J
 fec- VTf feci (vel faeci) v 9 dimissa E | an quando?
 10 denuntians dv dent- V. dentitionis E. 12 inlinatur v.
 -nuntur H. 13 inflammationi S. -nes v. inflationi H -nes
 Brot. uel in quacumque inflatione uel (seu dT) in quacumque
 parte VdT. 15 coctae E decocta v a S. | in perimentum E.
 indeque exper- v a G 17 non Vfv(S) loco non (dE?) C(D) |
 inclusa Vf Verc (S) -so rv(D) | ei Ev et r. 18 dist. ego.
 utilissimae V. -me d. -ma est Ev. | conpescendas dv. a. H

autem adversus strangurias hibitur. cum expiravit quoque, lavandis corporibus et vestibis utilis, tunc usum acariae habet.

- 66 (32) Faex aceti pro materia acrior sit necesse est multoque magis exulceret. resistit suppurationum incre- 5
mentis; stomachum, interanea, ventrem inlita adiuvat. sistit
rheumatismos earum partium et mulierum menses. panos
discutit nondum exulceratos et anginas, ignes sacros cum
67 cera mammas lactis sui inpatientes eadem extinguit,
ungues scabros aufert. e serpentibus contra cerastas vali- 10
dissima cum polenta, cum melanthio autem contra croco-
dili morsus et canis. et haec cremata ampliat vires. tunc
addito lentiscino oleo inlita una nocte rufat capillum.
eadem ex aqua in linteolo adposita vulvas purgat.
- 68 (33) Sapae faece ambusta sanantur, melius addita 15
lanugine harundinis, eadem faece decocta potaque tusses
veteres decoquitur in patinis cum sale et adipe ad tu-
morem quoque maxillarum et cervicium.
- 69 3. (34) Olearum proxima auctoritas intellegitur. folia
earum vehementissime adstringunt, purgant, sistunt. itaque 20
commanducata inposita ulceribus medentur et capitis do-
loribus inlita cum oleo, decoctum eorum cum melle iis,
quae medici usserint, gingivarum inflammationibus et pa-
ronychiis sordidisque ulceribus et putrescentibus. cum
melle sanguinis profluvium e nervosis partibus cohibet. 25
70 sucus eorum carbunculantibus circa oculos ulceribus et

§§ 66 67: Diosc. V 131. § 67: Diosc. eup I 135. Seren
347. — Pl. iun 86, 16. — Seren. 53. — § 68: Pl. iun. 83, 24.
— §§ 69—71: Diosc. I 136 § 69: Pl. iun. 76, 21 -23. Marc.
4, 48

1 2 lavandis quoque T. 2 tuncque v a S. 4 fex V.
5 exulcerat d 7 rheumatismos (rea- Vd) Vd v om. E
menses V 8 ignes om E. 10 scabras E. 11 pulenta V |
melantio V 11 12 crocodilli V 12 haecmata E
13 adito V 15 sapae dE Verc (H) -pe VT. saepe v, Dal). |
faece dv feci r | ambustas E. 16 eam faece E. | tussis VD.
22 his dEC 23 iusserint V. | et Vf S. om rv

pusulis procidentique pupillae efficax, quapropter in collyria additur. nam et veteres lacrimationes sanat et genarum erosiones. exprimitur autem sucus tunsis adfuso vino et aqua caelesti siccatusque in pastillos digeritur. 5 sistit menses in lana admotus vulvae, utilis et sanie manantibus, item condylomatis, ignibus sacris quaeque serpunt ulcera, epinyctidi.

(35) Eosdem effectus et flos earum habet. uruntur 71 cauliculi efflorescentes, ut cinis spodi vicem praestet, vinoque infuso iterum uritur suppurationes et panos inlinunt 10 cinere eo vel foliis tuis cum melle, oculos vero cum polenta. sucus fruticis recentis accensi destillans sanat lichenas, surfures, manantia ulcera. nam lacrima, quae ex arbore ipsa destillat, Aethiopicae maxime oleae, mirari 72 15 satis non est repertos, qui dentium dolores inlinendos censerent, venenum esse praedicantes atque etiam in oleastro quaerendum. e radice oleae quam tenerrimae cortex derasus in mel crebro gustatu medetur sanguinem reicientibus et suppurata extussientibus. ipsius oleae cinis cum 2 axungia tumores sanat extrahitque fistulis vitia et ipsas sanat.

(36) Olivae albae stomacho utiliores, ventri minus. 73 praeclarum habent usum, antequam condiantur, recentes per se cibi modo devoratae. medentur enim harenosae

§ 71 extr.: Diosc I 137. - § 72: Diosc I 141 — § 73: Diosc I 138. — Pl. iun. 83, 25, 84, 1. 2

1 pupillae Ev(D) pupulae (pop- f) dTfS -llae V.
3 tunsis S. tuis Ev(D). tonsis V -sus d. 5 saniem emanantibus dv a H. 6 condylematis V | an serpent?
7 ulcerae pinratidi V. 8 uruntur v utun- dE. utuntun- V.
9 cauliculis d. efflorescentes S et flor- d (an ecfior-?).
exflor- VD flor- Ev 12 distillans et 14 distillat dEr. a. S.
14 mirari oleae dE. 15 illiniendos d 17 quaerendam r. a. H | tenerrimae Ev -erum e r. | cortice dT. 17. 18 derasus v -sum ll T. 18 melle dTr a. S. | gustatum dT cf § 59 19 et tussientibus E tuss- v a Bas. 20 ipsa Vd.
23 usum om Ev a. S. | usum recentes v. a. S. 24 Gbi Vd. | denorata V.

urinae, item dentibus carne mandenda adtritis aut convolsis. nigra oliva stomacho inutilior, ventri faciliior; capiti, oculis non convenit. utraque ambustis prodest, trita et inlita *illa*, sed nigra commanducatur et protinus ex ore inposita pusulas gigni prohibet. colymbades sordida ulcera purgant, inutiles difficultatibus urinae.

- 74 (37) De amurca poteramus videri satis dixisse Catonem secuti, sed reddenda medicinae quoque est. gingivis et oris ulceribus, dentium stabilitati efficacissime subvenit, item ignibus sacris infusa et *his*, quae serpant pernionibus nigrae olivae amurca utilior, item infantibus fovendis, albae vero mulierum vulvae in lana admovetur. multo autem omnis amurca decocta efficacior. coquitur in Cyprio vase ad crassitudinem mellis. usus eius cum aceto aut vino vetere aut mulso, ut quaeque causa exigit, in curationem oris, dentium, aurium, ulcerum manantium, genitalium, rhagadum. vulneribus in linteolis inponitur, luxatis in lana. ingens hic usus utique inveterato medicamento; tale enim fistulas sanat. infunditur sedis, genitalium, vulvae exulcerationi, inlinitur vero podagris incipientibus, item articulariis morbis. si vero cum omphacio recoquatur ad mellis crassitudinem, causarios dentes extrahit; item iumentorum scabiem cum decocto lupinorum et chamaeleonte herba mire sanat. cruda amurca podagras foveri utilissimum.

§§ 74. 75. Diosc. I 140

§ 74: Pl iun. 26, 10 20 98, 4.

§ 75: Cato 96, 2

1 carne mandenda T -nem audenda Vdf. carmen audebam E carnem mandendo H. aut v 4 illa (sc. alba) ego om. ll. v. sed dEv. ad V | an commanducata? 8 medicina dT. | ratio est v a G. 10 iis v. his ll. C | serpant ego. -punt ll. v. cfr. Froben p 41. 14 cyprio EH. -pro T qui pro r. cupreo v. 15 ut Ev aut r exigit VEv -git dS an exigit? 16 curationem VdTfS. -one Ev 17 hagadum V ag. d. 18 usus Ev lucus r 22 casuros v a S. 24 chamaeleone H. cfr. not ad XXII 45 podagras H. -ros ll. TdD -ris v. an podagricos? cfr § 126. XXV 60. XXVII 25 XXVIII 116 140. XXXVI 133. XXI 174 XXIV 147) al.

4. (38) Oleastri foliorum eadem natura. spodium e 76
 cauliculis vehementius inhibet rheumatismos. sedat et in-
 flammationes oculorum, purgat ulcera alienata et explet,
 excrescentia leniter erodit siccaturque et ad cicatricem per-
 5 ducit. cetera ut in oleis, peculiare autem, quod folia de-
 cocuntur ex melle et dantur coclearibus III contra sanguinis
 excreationes. oleum tantum acrius efficaciusque, et ideo 77
 os quoque colluitur illo ad firmitatem dentium. inponuntur
 folia et paronychiis et carbunculis et contra omnem col-
 10 lectionem cum vino, iis vero, quae purganda sint, cum
 melle. miscentur oculorum medicamentis decoctum folio-
 rum et sucus oleastri. utiliter et auribus instillatur cum
 melle vel si pus effluat. flore oleastri condylomata inli- 78
 nuntur et epinyctides, item cum farina hordeacea venter
 13 in rheumatismo, cum oleo capitis dolores. cutem in ca-
 pite ab ossibus recedentem cauliculi decocti et cum melle
 inpositi comprimunt. ex oleastro maturi in cibo sumpti
 sistunt alvum, tostii autem et cum melle triti nomas re-
 purgant, carbunculos rumpunt.

20 (39) Olei naturam causasque abunde diximus. ad me- 79
 dicinam ex olei generibus haec pertinent, utilissimum 15, 4 = 22
 esse omphacium, proxime viride, praeterea quam maxime
 recens — nisi cum vetustissimum quaeritur —, tenue,
 odoratum quodque non mordeat, e diverso quam cibus

§§ 76—78. Diosc I 136. — § 76. Pl iun 38, 22 § 77.
 Diosc. I 139 Seren. 226. Pl. iun 77, 1—4 - § 78: Pl iun. 76,
 23—77, 1 Marc. 4, 49. — § 79: Diosc I 29

1 spondium Vd. | e Vdv a E. 3 dist ego. | et Vd. om.
 Ev 4 erodit v. et ero- E. odit rT. 5 ut EB aut dT autem
 V. et v 6 ex melle et VdH et (ex v) melle Ev dantur-
 que v. a H. | III ego. tribus Val Rose e Pl. iun. om. ll. v.

7 tamen v. a. H. | et ideo ego cfr nota ad § 19 et de
 eo VdT H(D). et de E ideo S cum P est de eo J et v.

8 coluntur VD. | illa E. del. H 9 paronychiis V. -chis D.

10 his V purganda Vdv curanda E | sunt v a S

11 decoctum ego et coct- ll. v et decoct- G. 15 doloribus
 VTr a G cute Vd. 18 nomas v nomanas V. manas r.

18 19 se purgant Vd 22 esse VtEH. est dv. - 24 mor-
 deas V. | cibus ego. cfr XXI 79 cibus VdS. in cibus ED. in

eligitur. omphacium prodest gingivis, si contineatur in ore,
 et colorem dentium custodit motusque stabilit. sudores
 80 cohibet. (40) oenanthino idem effectus qui rosaceo. omni
 autem oleo mollitur corpus, vigorem et robur accipit.
 stomacho contrarium, auget et ulcerum incrementa. fauces
 exasperat et venena omnia hebetat, praecipue psimithi et
 gypsi, in aqua mulsa aut ficorum siccarum decocto potum
 contra meconium, ex aqua contra cantharidas, buprestim,
 salamandras, pityocampas, per se potum redditumque vo-
 mitum contra omnia supra dicta. lassitudinum et per- 10
 81 frictionum refectio est tormina calidum potum cyathis
 VI magisque ruta simul decocta pellit, item ventris ani-
 malia. solvit alvum heminae mensura cum vino et calida
 aqua potum aut tisanæ suco, vulnerariis emplastris utile
 faciem purgat. bubus infusum per nares, donec ructent, 15
 82 inflationem sedat. vetus autem magis excalfacit corpora
 magisque discutit sudores, duritias magis diffundit, lethar-
 gicis auxiliare et inclinato morbo. oculorum claritati confert
 aliquid cum pari portione mellis acapni. capitis doloribus
 remedium est, item ardoribus in febris cum aqua. si ve- 20
 tusti non sit occasio, decoquitur, ut vetustatem repraesentet.

§§ 80—82: Diosc. I 30 — § 80: cfr Plin XV 29 Diosc.
 I 56. — Cels IV 7 — Diosc. de venen 1 2. 3. 4. — § 81:
 Pl. iun. 50, 4—6. — § 82: cfr Cels III 20 med. IV 2, 1 Pl
 iun 8, 1—3

cibos r 2 et colorem ego dol- Er col- rB. | motusque
 stabilit ego e Diosc. et coll. XX 16 magis quam alibi II TJ
 magis quam aliud (albat P) r. magis quam stabilit coni.
 Müller emend IV 19 3 omne E 5 auget et VES. auget
 dr. 6 dist. ego. de v. exasperat cfr. not. ad § 143 | psim-
 mythii (dE?) r.a.S cfr. XXII 42. 7—9 dist ego
 7 decoctum Vdr.a C 8 bupraestim V. 9 salamandras
 v cfr § 62 -ra II. -ram S. potum B lotum II v.
 10 dicta II H(J) dicta laudatissimum r(S). lassitudinem Vd.
 10. 11 perfrictionem E¹ 12 sex II v 14 anti sanæ
 V | vulneraris VD -atis d 15 ructent v rictent T -et Vd.
 ruptat E 19 cum dr con V in E | pari portione r(S).
 parti partionem V. participatione d. portione EH(J) | aca-
 pini d ac opii r a G. 20 idem V 21 ut dENr et V.

(41) Oleum cicinum bibitur ad purgationes ventris 83
cum pari caldae mensura. privatim dicitur purgare prae-
cordia. prodest et articulorum morbis, duritiis omnibus,
vulvis, auribus, ambustis, cum cinere vero muricum sedis
5 inflammationibus, item psorae. colorem cutis commendat
capillumque fertili natura evocat. semen, ex quo fit, nulla
animans attingit. ellychnia ex uva sunt claritatis praeci- 84
puae, ex oleo lumen obscurum propter nimiam pinguitu-
dinem. folia igni sacro inlinuntur ex aceto, per se autem
10 recentia mammis et epiphoris, eadem decocta in vino in-
flammationibus cum polenta, croco; per se autem triduo
inposita faciem purgant.

(42) Oleum amygdalinum purgat, mollit corpora, cutem 85
erugat, nitorem commendat, varos cum melle tollit e facie.
15 prodest et auribus cum rosaceo aut melle et mali punici
tegmine decoctum vermiculosque in his necat et gravi-
tatem auditus discutit, sonos incertos et tinnitus, obiter
capitis dolores et oculorum. medetur furunculis et a sole
ustis cum cera. ulcera manantia et furfures cum vino
20 expurgat, condylomata cum meliloto; per se vero capiti
inlitum somnum adlicit.

(43) Oleum laurinum utilius, quo recentius quoque 86
viridius colore. vis eius excafactoria, et ideo paralyticis,
spasticis, ischiadicis, suggillatis, capitis doloribus, invete-

§ 83: cfr Plin XV 25 — Diosc. I 38. — Marc. 6, 33
§ 85: cfr Plin. XV 26. Diosc. I 39 — Pl. iun 101, 2. —
Marc. 1, 62. Pl. iun 13, 19. 77, 4. Marc 4, 12 Pl. iun 11, 4.
Marc 1, 77. — § 86: cfr Plin. XV 26. — Diosc. I 49 Marc. 9, 83.

1 cicinum dEB cfr. XV 25. cyc- V coc- r emc- P.
2 calidae d. 5 psorae Vd v . . . ae N ipsum E. 7 ellychnia
V. 11 com. V. | et croco v. a S. 13 cor . . . a N. cor-
porum E 14 a facie Ev. a Bas. 15 rosacio VD. | aut
ND. et II r 16 tegmine S cum ret Dal. germine (fictum
e getmine) II v(D) cfr XXII 90 103 17 auditus D.
aud t . . N. | innitus E. . . t. us N. (-tuus D) 19 ul-
cera om d 20 et purgat Vd. 22 quo dNr quod r |
. uoque N. quodque E. 23 et ideo II v id . . . N. ideo D.
cfr nota ad § 19 24 pasticis Vd. | sciadicis Vd.

ratis destillationibus, auribus in calyce punici calfactum inlinitur.

- 87 (44) Similis et myrtei olei ratio. adstringit, indurat. medetur gingivis, dentium dolori, dysinteriae, volvae exulceratae, vesicis, ulceribus vetustis vel manantibus cum squama aeris et cera, item eruptionibus, ambustis. adtrita sanat et furfures, rhagadas, condylomata, articulos luxatos, odorem gravem corporis. adversatur cantharidi, bupresti aliisque malis medicamentis, quae exulcerando nocent. 10
- 88 (45) Chamaemyrsinae sive oxymyrsinae eadem natura. — Cupressinum oleum eosdem effectus habet quos myr- 15, 28 teum, item citreum. — E nuce vero iuglande, quod caryinum appellavimus, alopeciis utile est et tarditati aurium infusum, item capitis dolori inlitum, cetero iners et gravi 15 sapore. enimvero si quid in nucleo putridi fuerit, totus 89 modius deperit. — Ex Cnidio grano factum eandem vim habet quam cicinum. — E lentisco factum utilissimum acopo est idemque proficeret quod rosaceum, ni durius paulo intellegeretur. utuntur eo et contra nimios sudores 20 papulasque sudorum. scabiem iumentorum efficacissime sanat. Balaninum oleum repurgat varos, furunculos, lentigines, gingivas. 20

§ 87. cfr Plin. XV 27 — Diosc. I 48 — §§ 88 89. cfr. Plin. XV 27. 28. — § 88: Diosc. I 41 Marc. 9, 118. 1, 51. — § 89: Diosc. I 43 (cfr. Scribon. 268). 50. 40.

2 inlinitur *ll. v. inc N.* 6 ambustis *ego. -stionibus ll v (contra constantem Plinii usum). an adustionibus? cfr XVII 116 XX 61 XXVIII 65 XXX 135* 7 ragadas *d. hag- V.* 8 laxatos *T an recte? κεχλασμένα Diosc. | sudorem Diosc* 9 alisque *VD.* 13 uero *om. E.* 14 caryinum *G. -ynium v. -ynum Vaf Par carenum E.* 15 dolor inlitum *V | ceterum Ev a S iners et dEv inesset V.* 16 enimvero *ll v particula Plinio fere aliena (praeter XVI 249) an non raro vel quin immo? | putidi VS.* 17 modius *S cum vet. Dal modis V -dus rv del. P. perit dT.* 18 enicinum *P* 19 proficeret *dv -ret et VED. | quod dS. qua d V. que E aequae ut r an quod et? cfr. § 91 extr.* 22 balaninum -anium *E balinium V.*

(46) Cypros qualis esset et quemadmodum ex ea fieret 90
oleum docuimus. natura eius excalfacit, emollit nervos. 12, 109
folia stomacho inlinuntur et vulvae concitatae, sucus quo-
que eorum adponitur. folia recentia commanducata ulceribus
5 in capite manantibus, item oris medentur et collectionibus,
condylomatis. decoctum foliorum ambustis et luxatis prod-
est. ipsa rufant capillum tusa adiecto struthei mali suco. 91
flos capitis dolores sedat cum aceto inlitus, item com-
bustus in cruda olla nomas sanat et putrescentia ulcera
10 per se vel cum melle. odor floris oleique somnum facit.
— Adstringit gleucinum et refrigerat eadem ratione qua
oenanthinum.

(47) Balsaminum longe pretiosissimum omnium, ut in 92
unguentis diximus, contra omnes serpentes efficax, ocu- 12, 111
15 lorum claritati plurimum confert, caliginem discutit, item
dyspnoeas, collectiones omnes duritiasque lenit. sanguinem
densari prohibet, ulcera purgat, auribus, capitis doloribus,
tremulis, spasticis, ruptis perquam utile. adversatur aconito
ex lacte potum, febres cum horrore venientes perunctis
20 leviores facit. utendum tamen modico, quoniam adurit
augetque vitia non servato temperamento.

(48) Malobathri quoque naturam et genera exposuimus 93
urinam ciet, oculorum epiphoris in vino expressum uti- 12, 129
lissime inponitur, item frontibus dormire volentibus, effi-
25 caciis, si et nares inluantur aut si ex aqua bibatur. oris
et halitus suavitatem commendat linguae subditum folium,
sicut et vestium odorem interpositum.

§§ 90 91: Diosc I 65) 124 cfr Plin XXIV 74 § 91
extr: cfr. Plin XV 29 Diosc I 67. — § 92: Diosc I 18
Seren 11. 28. — § 93: Diosc. I 11.

3 folia a E concitat Vd. 5 moris V 7 struthei V
v. a C. 8 9 combustis V. 10 oleique D cum U 500.
olet qui H v qui olet J. 11 leucinum E. | qua VS et qua
r. qua et v 14 efficax (serpentes?) 16 omnes om. E.
20 modice v a. H cfr XXI 155. XXVI 122 22 malo-
bathri v. -athi (mol- E) H. 23 in uno ego cfr § 132 uno
Vdv. -num E (an potius uno excoctum? ἀναζεσθὲν ἐν ὀλίγῳ
Diosc. cfr XXXII 38 XXXVII 194 XXVIII 206).
24 an uolentium? 26 alitus V.

- 94 (49) Hyoscyaminum emolliendo utile est, nervis in-
 utile. potum quidem cerebri motus facit. — Therminum
 e lupinis emollit, proximum rosaceo effectum. — Narcissi-
 21, 129 num dictum est cum suo flore. — Raphaninum phthiriasis
 longa valitudine contractas tollit scabritiasque cutis in facie
 95 emendat. — Sesaminum aurium dolores sanat et ulcera,
 quae serpunt, et quae cacoëthe vocant. Liliun, quod
 21, 127 et syrium vocavimus, renibus utilissimum est sudoribus-
 que evocandis, vulvae molliendae concoquendisque intus.
 15, 31 — Selgiticum nervis utile esse diximus, sicut herbacium 10
 quoque, quod Iguvini circa Flaminiam viam vendunt.
- 96 (50) Elaeomeli, quod in Syria ex ipsis oleis manare
 15, 32 diximus, sapore melleo, non sine nausea alvum solvit,
 bilem praecipue detrahit II cyathis in hemina aquae datis;
 qui bibere, torpescunt excitanturque crebro. potores cer- 15
 taturi praesumunt ex eo cyathum unum. — Pissino oleo
 usus ad tussim et quadripedum scabiem est.
- 97 (51) A vitibus oleisque proxima nobilitas palmis. in-
 ebriant recentes, capitis dolorem adferunt minus siccae,
 nec, quantum videtur, utiles stomacho. tussim exasperant, 20
 corpus alunt. sucum decoctarum antiqui pro hydromelite
 dabant aegris ad vires recreandas, sitim sedandam, in quo

§ 94: cfr. Plin. XXV 37 — Diosc. I 42 45 — § 95: Diosc.
 I 41. (cfr. Plin. XXI 127 III 106 § 96: Diosc. I 37. 95
 (coll. 94). cfr. Plin. XV 31 XXIV 40 extr. § 97: Diosc. I
 148 149 Pl. iun. 33, 24 60, 16 Diosc. I 148 149

1 emolliendo d v emoli- V f molli- E. 3 effectum d S
 -tum r -tum habens v 6 emendavit V. 7 quae om E. |
 vocant ulcera V d v a. C. 1 liliun II f v (J) lirinon C -num
 S. cfr. XXI 22 8 syrium II. D Phaselinum C. phyllinum
 v) et Syrium v (coll. XXI 24) 9 concoquendisque II T f S
 -doque Ev. 10 selgiticum Ev (G) cfr. XV 31 -itium r f.
 selgium S e Strab. XII 7, 3 p. 571. seleucicum B herbaceum
 Ev a S 11 iguuni EH igui- G egoui- r f. eugubi- vel
 engui- v 13 alvum emollit v a H. 14 duobus II v.
 aquae B e Diosc. om. II v. 15 crebro potores pugnati- v)
 d EG ore probatores V. 16 pissino V 17 ad tussim et
 V d T f H et (est v) passim ad EG 19 dist v. a H 20 ex-
 asperant = τραχύτητα ὦνται (Diosc) cfr. not. ad § 143.

usu praeferebant Thebaicas, sanguinem quoque excreantibus
 utiles, in cibo maxime. inlinuntur caryotae stomacho, ve-
 sicae, ventri, intestinis cum cotoneis et cera et croco.
 suggillata emendant. nuclei palmarum cremati in fictili
 6 novo cinere loto spodi vicem efficiunt miscenturque col-
 lyriis et calliblephara faciunt addito nardo.

5. (52) Palma, quae fert myrobalanum, probatissima 98
 in Aegypto, ossa non habet reliquarum modo in balanis
 alvum et menses ciet in vino austero et vulnera conglutinat.

10 (53) Palma elate sive spathe medicinae confert ger- 99
 mina, folia, corticem. folia inponuntur praecordiis, sto-
 macho, iocineri, ulceribus, quae serpunt cicatrici re-
 pugnantia. psoras cortex eius tener cum resina et cera
 sanat diebus XX. decoquitur et ad testium vitia. capillum
 15 denigrat. suffitu partus extrahit. datur bibendus renium
 vitiis et vesicae et praecordiorum, capiti et nervis inimicus.
 vulvae ac ventris fluctiones sistit decoctum eius; item
 cinis et tormina, potus in vino albo in vulvarum vitiis
 efficacissimus.

20 6. (54) Proxime varietates generum medicinarumque 100
 mala habent. ex his verna acerba et stomacho inutilia
 sunt, alvum, vesicam circumagunt, nervos laedunt. cocta

§ 98. Diosc. I 148 Pl iun 46, 15 17 74, 6 § 99.
 Diosc I 150. §§ 100 103: Diosc I 159 160. — § 100 Pl
 iun 38, 24 52, 6 Marc 16, 76 Pl iun 49, 9 Marc 30, 65
 Gargil 186, 3 5 187, 21. 188, 18

4 suggillant E 5 eplici uni V. 7 refert com H coll
 Diosc et XII 103 prae se fert *Reynesius*. 8 in om. d
 9 ciet ll TfH cit v Eltit B e Diosc 10 palma dTfEv (H)
 -mae V ma et Salm ma siue C elatae f | spathe B stathe
 E. state rr | conferet V. 12 uulceribus V 13 psoras v
 -ra Vd. ipsora E tener cum v -rum ll. 15 dist ego e
 Diosc 16 et capiti EC 17 fluctionem Er a H.
 18 et ll D cum U 501 ad v. dist U 20 proxime V cfr
 § 158 XXV 94 XXVIII 107 -mae rr medicinarumque
 Vd. -rum quae S -rumque quae v macerarumque E
 21 malas V., acerua V | et VdTS om Ev(D) num propter
 § 104?) 22 vesicam dEv -cissam V¹ -cassam (supra scripto
 vesicas sanat) V².

meliora. — Colonea cocta suaviora, cruda tamen, dum-
taxat matura, prosunt sanguinem excreantibus et dysinte-
ricis, cholericis, coeliacis. non idem possunt decocta, quo-
niam amittunt constringentem illam vim suci, *et tamen
decoctur in aqua caelesti ad eadem, quae supra scripta
101 sunt *inponuntur et pectori in febris ardoribus*, ad
stomachi autem dolores cruda decoctave cerati modo in-
ponuntur. lanugo eorum carbunculos sanat. cocta in vino
102 et inlita cum cera alopeciis capillum reddunt. quae ex his
cruda in melle conduntur, alvum movent; mellis autem
suavitati multum adiciunt stomachoque utilius id faciunt.
quae vero in melle cocta conduntur, quidam ad stomachi
vitia trita cum rosae foliis decoctis dant pro cibo. succus
crudorum lienibus, orthopnoicis, hydropicis prodest, item
mammis, condylomatis, varicibus; flos et viridis et siccus
inflammationibus oculorum, excreationibus sanguinis, men-
103 sibus mulierum. fit et succus ex illis mitis cum vino dulci
tusus, utilis coeliacis et iocineri. decocto quoque eorum
foventur, si procident, vulvae et interanea. fit et oleum
13, 11 ex his, quod melinum vocavimus, quotiens . . . non fuerint
in umidis nata. ideo utilissima quae ex Sicilia veniunt,
minus utilia struthia, quamvis cognata. radix eorum cir-
cumscripta terra manu sinistra capitur ita, ut qui id faciet

§ 101: Pl iun 38, 9, 44, 8—10, 15, 2—4 Marc 6, 12 Pl.
iun. 46, 18 — § 103: cfr. Gargil 187, 10.

2 et H. D ac v 3 prosunt fH 6 inponuntur
ardoribus huc transposui coll Diosc; post suci (v. 4) habent H.
v pectoris E 8 9 dist. H. 9 qua V | iis ego his H v.
10 conduntur v a J 11 multum H v. an grauitatis
(vel austeritatis) multum? cfr. Diosc. 12 conduntur d (?)
v. a J. 12, 13 stomacium atrita V 13 pro suco cibus E.
14 in orthopnoicis E 17 et om V d S. | ex illis S ex
ihis V. exilis d ex his (iis v) EC. | mitis H v an malis?
18 tussis V tusus d Ven 20 us v his H. C. 20 lac. ego
indicavi e Diosc sic fere explendam aliquid adstringi opus sit,
usus magni eliguntur parua et rotunda odorataque et quae
(cfr XXI 38). 23 manu terra sinistra E. manu sinistra
terra d | quid H cum Dal quid V f E qui d (?) v | facit v a. H

dicat, quare capiat et cuius causa. sic adalligata strumis medetur.

(55) Melimela et reliqua dulcia stomachum et ventrem 104 solvunt, siticulosa, aestuosa, sed nervos non laedunt

5 Orbiculata sistunt alvum et vomitiones, urinas cient. — Silvestria mala similia sunt vernis acerbis alvumque sistunt; sane in hunc usum immatura opus sunt.

(56) Citrea contra venenum in vino bibuntur vel ipsa 105 vel semen. faciunt oris suavitatem decocto eorum colluti 10 aut suco expresso. horum semen edendum praecipiant in malacia praegnatibus, ipsa vero contra infirmitatem stomachi, sed non nisi ex aceto facile manduntur.

(57) Punici mali novem genera nunc iterari super- 106 vacuum. ex his dulcia, quae apyrena alio nomine appel- 13, 112 lavimus, stomacho inutilia habentur; inflationes pariunt, 15 dentes gingivasque laedunt. quae vero ab his sapore 13, 113 proxima vinosa diximus, parvum nucleum habentia, utiliora paulo intelleguntur; alvum sistunt et stomachum, dumtaxat pauca, utraque satietatem et haec minime danda, quam- 20 quam omnino nulla in febris, nec carne acinorum utili nec suco. caventur aequae vomitionibus ac bilem reicientibus. uvam in his ac ne mustum quidem, sed protinus vinum 107

§ 104. Diosc I 161. 162 163. Diphilus ap. Athenaeum III 20 p 80^f Pl. iun. 47, 21. — § 105. Diosc I 166. — Isidor. XVII 7, 8 Th. H IV 4, 2. Athen III 28 p 84^d (cfr. Plin XII 15). Gargil 191, 25 190, 2 Verg Georg II 126. § 106: Diosc I 151. Gargil 180, 1 2 3 — § 107: (cfr Plin. XIII 113 Gargil 180, 7 Cels. II 33 VI 9. Diosc I 153 (coll 152) Gargil. 183, 15 180, 16—18

1 quare VdTS quae Er. sic Ev. siccatur V -ata dT. 3 dulcis V. 4 sticulosa V. 6 7 acerbis — sane in Ev om r 7 hac V. 9 earum Vd. | colluti dTEH -to v collu V 10 expressu V | praecipium in malicia V 11 contrita Vd 12 sed VdBas et Ev | facile EG -llime rr(D) | mandantur E 13 iterati E -are v a. S 13 14 superuacuum r eum cum H 14 his i his H C | apyrena S. -rina dEr apirina V cfr XIII 112 14. 15 appellamus Vf. 16 dentes om V 19 utraque ego. cfr. § 20 citr- H r | et VdS sed Er 19. 20 dist ego. 20 utile V l. u. 21 ac bilem reicientibus om E.

aperuit natura. utrumque asperiore cortice; hic acerbis in magno usu. vulgus coria maxime perfici illo novit; ob id malicorium appellant medici. urinam cieri eodem monstrant mixtaque galla in aceto decoctum mobiles dentes stabilire. expetitur gravidarum malaciae, quoniam gustatu moveat infantem. dividitur malum caelestique aqua madescit ternis fere diebus; haec bibitur frigida coeliacis et sanguinem excreantibus.

- 108 (58) Ex acerbo fit medicamentum quod stomatice vocatur, utilissimum oris vitiis, narium, aurium, oculorum caligini, pterygiis, genitalibus et fistulis, quas nomas vocant et quae in ulceribus excrescunt, contra leporem marinum hoc modo: acinis detracto cortice tunsis sucoque decocto ad tertias cum croci et aluminis scissi, murrae, mellis Attici selibris. alii et hoc modo faciunt: punica acida multa tunduntur, succus in cacabo novo coquitur mellis crassitudine ad virilitatis et sedis vitia et omnia, quae lycio curantur, aures purulentas, epiphoras incipientes, rubras maculas in manibus. rami punicorum serpentes fugant. cortices punici ex vino cocti et inpositi perniones sanant. contusum malum ex III heminis vini decoctum ad heminam tormina et taenias pellit. punicum in olla

§ 108 Gargil 182, 1—10 Diosc I 151 extr. eup. II 156 (Scribon. 186). § 109 extr: Cato 126 Pl iun. 50, 6 (Marc. 28, 24). 55, 8—10 50, 8 10. Gargil. 180, 18 21 Marc. 27, 116.

1 an utraque? cfr XVIII 247. XXII 75 XXXIV 75. 83 XXXV 94. XXXVI 117 II 22 acerbis S. ex ac- B aceruis VE -ruos d. -rbus v. 2 magno usu Ev -gnis V -gis d | perfici ego -cit II S. -cere v illo II v. an eo (mendo nato e dittogr. perficicio)? novit del. V²S 3 ob id V²Ev obiri r 4 decocto Ev a. H 6 diuiditur Ev. videtur r 9 aceruo V. 11 iis v. his II C 12 an excrescant? | dist ego contra - marinum del voluit H. 13 decocta V. 14 ternas Vf cum EG(D). de cum V dein cum dTB(S) | croco VT 15 sex libris dT. acida multa om E, U502). acida mixta con: S. (an acida mala?) 17 crassitudo Vd. 19 dist Se V 20 cortices Müller emend. IV 19 ce II. v | decocti Ev. a. S. -to | et inposito | con: Dal 21 sanant Müller l. l -tur II v. | tribus II v | decoctus V. 22 tineas Ec a H

nova, operculo inlito, in furno exustum et contritum potumque in vino sistit alvum, discutit tormina.

(59) Primus pomi huius partus florere incipientis cy- 110
tinus vocatur a Graecis, mirae observationis multorum ex-
5 perimento. si quis unum ex his, solutus vinculo omni
cinctus et calciatus atque etiam anuli, decerpserit II digitis,
pollice et quarto, sinistrae manus atque ita lustratis levi
tactu oculis in os additum devoraverit, ne dente contingat,
affirmatur nullam oculorum inbecillitatem passurus eodem
10 anno. iidem cytini siccati tritique carnes excrescentes 111
cohibent, gingivis et dentibus medentur, vel si mobiles
sint, decocto suco. ipsa corpuscula trita ulceribus, quae
serpunt putrescuntve, inlinuntur, item oculorum inflamma-
tioni intestinorumque et fere ad omnia quae cortices ma-
15 lorum. adversantur scorpionibus.

(60) Non est satis mirari curam diligentiamque pri 112
scorum, qui omnia scrutati nihil intemptatum reliquerunt.
in hoc ipso cytino flosculi sunt, antequam scilicet malum
ipsum prodeat, erumpentes, quos balaustium vocari dixi-
20 mus. hos quoque ergo experti invenere scorpionibus 113
adversari. sistunt potu menses feminarum, sanant ulcera
oris, tonsillas, uvam, sanguinis excreationes, ventris et
stomachi solutiones, genitalia, ulcera quacumque in parte
manantia. siccavere etiam, ut sic quoque experirentur, 113
25 inveneruntque tusorum farina dysintericos a morte revo-

§§ 110 111: Diosc. I 152 eupor I 35 Gargil 181, 5—10
10 12. § 112: Diosc. I 154 Gargil 181, 13 15. (cfr 183,
19 24). 181, 15 20 Isidor XVII 7, 6. — § 113: Diosc I 151.
(cfr Scribon. 112. 85) I 153 (cfr. Marc 28, 10)

1 operculo E Pl. iun. v a H. | inlito II Tf Gargil H.
indi r addi- Pl. iun. 4 a Vd Tf v(S) om EG. 5 6 vin-
culo — calciatus om E 6 etiam Vd v ita E | duobus II r
8 tractu d. continguat V. 9 eodem VTfS eo (d?) Ec
10 item d. tritique V 17 relinquere de a S 19 quod
d. balaustium de -autium E atium V. 21 22 oris ul-
cera Ec a. S 22 et tonsillas EH 22 23 excreationis
et solutionis VD. 24 ut sic d Ec ut sic V' tafk V'

carl. alvum sistunt. quin et nucleos ipsos acinorum experiri non piguit. tostī tusique stomachum iuvant cibo aut potionibus. per se bibuntur ex aqua caelesti ad sistendam alvum. radix decocta sucum remittit, qui taenias necat victoriati pondere. eadem discocta in aqua quas lycium praestat utilitates.

- 114 (61) Est et silvestre punicum a similitudine appellatum. eius radices rubro cortice denari pondere ex vino potae somnos faciunt. semine poto aqua, quae subierit cutem, siccatur. mali punici corticis fumo culices fugantur. 16
- 115 7. (62) Pirorum omnium cibis, etiam valentibus onerosus, aegris vini quoque modo negatur. decocta eadem mire salubria et grata, praecipue Crustumina; quaecumque vero cum melle decocta stomachum adjuvant. fiunt cataplasmata e piris ad discutienda corporum vitia, et decocto eorum ad duritias utuntur. ipsa adversantur boletis atque fungis pelluntque pondere et pugnante suco —
- 116 Pirum silvestre tardissime maturescit. conciditur suspensumque siccatur ad sistendam alvum, quod et decoctum eius potu praestat. decocuntur et folia cum pomo ad eosdem usus. pirorum ligni cinis contra fungos etiamnum efficacius proficit. — Mala piraque iumentis portatu mire

§ 115: Diosc. I 167 cfr Plin XXII 99. § 116: Diosc. I 168 (167) Pl. iun. 47, 22. Diosc. eupor II 160 (cf Plin. XXIV 2) Isidor XVII 7, 15

1 sistunt // sisti r dist ego (an sistendo?) | quin et dEr. quin ei V¹ pinei V². | ipsos r et ipsos // 2 in stomachum E. 3 potionibus VdTfS -oni E(?)G -one v | per se // D cum U 503, qui dist. inspersi r sistendam Vere dum tl c(C. cfr. § 116 XXVII 27. CFWMüller p 20 4 remittit // G cfr XXXI 124. XXXVI 140. 157 IX 134. em- v(H) | tincas r a H ut semper, nec ad V 6 utilitatis VD. 9 poto aqua -am v) quae EG pota quaque r subterit V | cute d 10 siccatur r a G. cortices V 12 dein cocta E 14 fiunt Vd. 15 cataplasmate piris Vd. 15 16 decocta Vdf 17 adque V | an pollentque? lac. statuit J; pondere <drachmae venenum> repugnante 21 fungos dEr. -go sed V etiamnunc d 22 portatu // d. -tum V

gravia sunt vel pauca. remedio aiunt esse, si prius edenda dentur aliqua aut utique ostendantur.

(63) Fici sucus lacteus aceti naturam habet, itaque 117
coaguli modo lac contrahit. excipitur ante maturitatem
5 pomi et in umbra siccatur ad aperienda ulcera, cienda
menstrua adpositu cum luteo ovi aut potu cum amylo.
podagris inlinitur cum farina Graeci feni et aceto. pilos
quoque detrahit palpebrarumque scabiem emendat, item
lichenas et psoras. alvum solvit. lactis ficulni natura ad- 118
10 versatur crabronum vesparumque et similium venenis, pri-
vatim scorpionum. idem cum axungia verrucas tollit. folia
et quae non maturuere fici strumis inlinuntur omnibusque,
quae emollienda sint discutiendave; praestant hoc et per
se folia. et alius usus eorum in fricando lichene et alo-
15 peciis et quaecumque exulcerari opus sit. et adversus 119
canis morsus ramorum teneri cauliculi cuti inponuntur.
iidem cum melle ulceribus, quae ceria vocantur, inlinun-
tur. extrahunt infraeta ossa cum papaveris silvestris foliis;
canum rabiosorum morsus folio trito ex aceto restingunt.
20 e nigra fico candidi cauliculi inlinuntur furunculis, muris
aranei morsibus cum cera. cinis earum e foliis gangrae-
nis consumendisque quae excrescant. fici maturae uri- 120

§ 117: Diosc I 183 post med. Colum VII 8, 1 — § 118
Diosc I 183 Pl iun. 101, 12 80, 15 35, 3. — § 119: Pl iun.
86, 9 77, 5-7. Diosc I 186 Pl iun 84, 25 85, 1 Diosc I 186.
— §§ 120-123: Diosc I 183 — § 120: Demetr Scepsius ap
Athen III 19 p 80^d. cfr III 15 p 78^d Isidor XVII 7, 17

1 paca V, aiunt v. aiuunt V adiungent E. 2 alia E
4 ante dEv autem V¹. autem ante V² 6 adpositu TH
-tum Vdf. ta E -to G -tus v 7 feci E. (foeni Graeci
r. a. H. sed cfr. § 126) 9. 10 adsectatur E 11 ueruca et
tollit V 12 et om. dT | maturuere fici dEc -turae effitici V
inaruere et fici T 12 13 omnibus quaeque Vd 13 emo-
henda V. | sint VfEH sunt d. 14 alius usus eorum dTJ
alius usus et alius eorum VfS alii usus eorum tamquam Ec
14 15 olopeciis V 15 et om. d. sint VE 17 caeria
Vu. a C 19 restingunt S coll. XXIV 45 154. XXIX 62.
restr. -ll. v 20 ficu dEv a S 21 morsibus Ec -sue abu
V. su seno d. ceracinis d. 22 consumendis quaeque Vd
excrescant ego. -scunt ll. v. | ficus d.

nam crient, alvum solvunt, sudorem movent papulasque, ob id autumno insalubres, quoniam sudantia huius cibi opera corpora perfrigescunt. nec stomacho utiles, set ad breve tempus, et voci contrariae intelleguntur novissimae salubriores quam primae, medicatae vero numquam. iuvenum vires augent, senibus meliorem valitudinem faciunt minusque rugarum sitim sedant, calorem refrigerant, ob id non negandae in febribus constrictis, quas stegnas vocant. siccae sici stomachum laedunt, gutturi et faucibus magnifice utiles natura bis excalfaciendi sitim adterunt, alvum molliunt, rheumatismis eius et stomacho contrariae, vesicae semper utiles et anhelatoribus ac suspiriosis, item iocinerum, renium, henum vitiis. corpus et vires adiuvant; ob id antea athletae hoc cibo pascebantur — Pythagoras exercitator primus ad carnes eos transtulit —; recolligentes se a longa valitudine utilissime. item comitialibus et hydropicis omnibusque, quae maturanda aut discutienda sint, inponuntur, efficacius calce aut nitro aut iri admixta. coctae cum hysopo pectus purgant, pituitam, tussim veterem, cum vino autem sedem et tumores maxillarum. ad furunculos, panos, parotidas decoctae inhiuntur. utile et

§ 121: Cels III 21 24 Seren 416 Gargil 194, 14—16 Isidor. XVII 7, 17 Diog Laert. VIII 12 — § 122: Gargil 194, 17. 195, 1, 2 3 19 Pl iun 37, 4 7 cfr Cels IV 4, 4 Gargil. 195, 3 4, Pl iun. 82, 14 79, 6 (Marc 32, 17, 20, 10 Gargil. 195, 4 5

1 papulasque quae VT. 2 insalubri V ria dT 3 pertricescunt V | utiles sed r. cfr § 132 -les et dED -le est V 4 contraria E 6 agent V 9 ficus d 12 anhelatoribus dr -tionibus V anellationibus E 13 16 dist. ego 14 antea VD dant ea d. ante Ev antea apud Plin. rarum, sed cfr XXV 77 XXXVI 62 63 XVI 8 VII 96). 15 eo d. 15 16 recolligentes ll -ti H cum Gron. sed cfr XX 35 XXVIII 129 -tibus r 16 utilissime sc adiuuant vel pascentur) ego -mae ll v | item in Vf | comitialibus V 17 omnibus Vd aut om d. 18 sint VS sunt rr aut iri J cfr. XXII 69 Diosc. Gargil. aut si H Tf del. r aut iridis radice P | admixta (P)J. te E -to rTfr(D) 19 coactae om cum d. 20 ad sedem a S tumorem Ec a H | ad VdH. et Er 21 et om. E.

decocto fovere earum, feminasque decocto eodem cum
 faeno Graeco. utiles sunt et pleuriticis ac peripneumo- 123
 nicis, cum ruta coctae torminibus. prosunt tibi-
 arum ulceribus cum aeris flore, et parotidi, pterygiis cum punico
 5 malo, ambustis, pernionibus cum cera, hydropicis coctae
 in vino et cum absinthio et farina hordeacea. nitro addito
 manducatae alvum solvunt. scorpionum ictibus cum sale
 tritae inlinuntur. carbunculos extrahunt in vino coctae
 et inpositae. carcinomati, si sine ulcere sit, quam pin-
 10 guissimam ficum inponi paene singulare remedium est,
 item phagedaenae. cinis non ex alia arbore acrior. pur- 124
 gat, conglutinat, replet, adstringit. bibitur et ad discu-
 tiendum sanguinem concretum, item percussis, praecipi-
 tatis, ruptis, convulsis cineris cyathus in singulis aquae et
 15 olei. datur tetanicis et spasticis, item potus vel infusus
 coeliacis et dysintericis. et si quis eo cum oleo perun-
 guatur, excalfacit. idem cum cera et rosaceo subactus
 ambustis cicatricem tenuissimam obducit. lusciosos ex

§ 123: Gargil 195, 6—9 Pl iun 66, 6 8. 95, 17—20.
 Gargil 196, 1—3 195, 10 11 Pl iun. 83, 4. Gargil. 195, 20
 11. 12. — § 124: Diosc. I 186

1 *dist. J coll. Diosc. Gargil. et XXX 120 XXXI 65 (adde*
XXIII 13 103 | feminasque ego -nas quoque H.J. -nas r, D)
decocto (J -ta Vd. -tae E) eodem H.J. decoctae quoque eae-
dem r eodem quoque decoctae D | cum Er. om. r 2 faeno
V. feno rS. foeno r (ut semper) | pleuritis V., ac dTfED et
Vr. 2. 3 pleuronicis V. pleum- T peripleum J 3 dist.
ego. coctae torminibus B D) e Diosc. cocta (-tae J) et om-
nibus H r (J). 4 et parotidi VTfS et parate dy E. et spa-
sticis r om d(?)C. | pterygiis dTfr ptrygis V ptericis E
6 et cum r. cum et H cum TS absentio V. farinae V. dist.
S cum P e Diosc 7 scorpionis E | cum om. E 9 carci-
nomati v -tae Vd -tas E. | sit ego est H r. 11 acrior pur-
gat VdT H aciem purgat non E aciem purgat acrior r
12 conglutinant replent V | adstringitur Vd 14 convulsis
ruptis Er. a S. cfr not. ad § 25. cineris H. r (S). -reis Par del
C. nervis Müller emend V 25. lac. indic S, D) suppletis drachma
sumpta e) | cyathus in ego ciatus V² quiatus V¹ cyathis rTfr.
-thus cum cyathis com J coll. XIV 85 15 spasticis r passi-
E. pasi- r. 17 item Er. a H. 18 cum ambustis Vd.

- oleo inlitus emendat dentiumque vitia crebro fricatu.
 125 produnt etiam, si quis inclinata arbore supino ore aliquem
 nodum eius morsu abstulerit nullo vidente atque cum
 aluta inligatum licio e collo suspenderit, strumas et paro-
 tidas discuti. cortex tritus cum oleo ventris ulcera sanat. 5
 crudae grossi verrucas, thymos nitro, farina additis tollunt.
 spodi vicem exhibet fruticum a radice exeuntium cinis.
 bis lotus adiecto psimithio digeritur in pastillos ad ulcera
 oculorum et scabritiam.
- 126 (64) Caprificus etiamnum multo efficacior fico; * sur- 10
 culo quoque eius lacte coagulatur in caseo. *lactis minus
 habet*; exceptum id coactumque in duritiam suavitatem
 carnibus adfert fricatu. dilutum aceto miscetur exulcera-
 toriis medicamentis. alvum solvit, vulvam cum amylo
 aperit, menses ciet cum luteo ovi. podagricis cum farina 15
 Graeci seni inlinitur lepras, psoras, lichenas, lentigines
 127 expurgat, item venenatorum ictus et canis morsus. den-
 tium quoque dolori hic succus adpositus in lana prodest
 aut in cava eorum additus. cauliculi et folia admixto ervo
 contra marinorum venena prosunt; adicitur et vinum. bu- 20
 bulas carnes additi caules magno ligni compendio perco-

§ 125: Diosc. I 185 — § 126: Diosc. I 184 Colum. VII
 8, 2 Seren. 527 — § 127: cfr. Pl. un 27, 2. Diosc. I
 183 extr. I 185

1 illitus v. illinitus d. -natus V¹E. inlinitus V²S. cfr. XXV
 61 175. 3 nondum V Ven. | cum d f E H eum VT in v
 4 licio e E v. ilicio V ilico d T. 5 disentiit E v a. C. | ulcera
 (V? r) vulnera r T f D. 6 crudae v. -da V erudi d om E.
 crudi D | uerrucas d v (S). -cas et B. uerucas V. ferrucas E. |
 thymos E B -mo r v. 8 lotus J coll. § 97. XXXII 97 totum
 E tostus v. coctus r T f (an recte? cfr. XXXIV 133. 170). |
 psimithio d E v. a S. | dirigitur E. 9 scabritia V d.
 10 etiannum V. 10. 11 sarculo V 11 lac d E r. a S. | caseo
 H. v. -eum Verc. 11. 12 lactis habet huc transposui e v. 10,
 ubi post fico habent H r cfr. § 117. 12 ideo actumque V.
 13 dist ego. | fricatu dilutum ego. -atur diluto ex H. v. cfr.
 § 124 extr. XIII 99 et XIX 153. XXVIII 225. XXIX 134.
 15 menses V f S. pota menses r (?) v. 19 in cava (-uis r)
 eorum E H canorum r.

quant. grossi inlitaе strumas et omnem collectionem emol-
liunt et discutiunt; aliquatenus et folia. quae mollissima
sunt ex his, cum aceto ulcera manantia et epinyctidas,
furfures sanant. cum melle folius ceria sanant et canis 128
5 morsus recentes, cum vino phagedaenas; cum papaveris
foliis ossa extrahunt. grossi caprifici inflammationes dis-
cutiunt suffitu — resistunt et sanguini taurino potio et
psimithio et lacti coagulato potae —, item in aqua de-
coctae atque inlitaе parotidas. cauliculi aut grossi eius
10 quam minutissimae ad scorpionum ictus e vino bibuntur.
lac quoque instillatur plagae et folia inponuntur, item 129
adversus murem araneum. cauliculorum cinis uvam fau-
cium sedat, arboris ipsius cinis ex melle rhagadia, radix
defervefacta in vino dentium dolores. hiberna caprificus
15 in aceto cocta et trita inpetigines tollit. inclinuntur ra-
menta e ramo sine cortice quam minutissima ad scobis
modum. caprifico quoque medicinae unius miraculum 130
additur: corticem eius intumescens puer impubis si de-
fracto ramo detrahat dentibus, medullam ipsam adalligatam
20 ante solis ortum prohibere strumas. caprificus tauros
quamlibet feroces collo eorum circumdata in tantum mira-
bili natura conpescit, ut immobiles praestet.

§ 128: Diosc. I 185. Nicand. alex 319 — § 129: Seren.
834 — cfr. Marc. 14, 21 — Pl. iun 26, 22. Marc. 12, 28. —
§ 130: Pl. iun. 80, 7 10 cfr. Isidor. XVII 7, 17.

1 grossi V illatae d. | omnium dv a H. 3 iis v his
H. C. | et Er. om. r S. 4 cerea Vdv a B. | sanant v -natur
Vd -nantur TEJ | dist. J. 5 phagidenas V. -gedaenae J.
6 grossi v -ssae H. | inflammationes Er. cfr XXI 137.
(XXVI 127 128). inflat- r TH. 8 psitimithyo V. | pota
eidem d 7 8 dist J. 9 parotidas H. J -das sanant r.
13 ragadia V. 14 caprificis V 15 16 ramenta e
ramo J. -ta ramo (-mi v) Ev -terimo Vd¹. -terimos d² -ta ra-
morum S cum ret Dal. 18 cortice VT | intumescens Pl.
iun S e con. H impubesc- H. v. | puer impubis si E Pl iun. r.
pueris id Vd. puer si T. 18 19 defracto ramo Ev (detra-
S e Pl iun), defracturam T efractu rama V¹ -turam r
19 detrahat dentibus VdTc -ahentibus E. 21. 22 rabidi E.
-dam (naturam) v a. B.

131 (65) Herbam quoque Graeci erinon vocant, reddendam in hoc loco propter gentilitatem. palmum alta est, cauliculis quinis fere, ocimi similitudine; flos candidus, semen nigrum, parvum. tritum cum Attico melle oculorum epiphoris medetur. suci instillatio — decerpta enim manat lacte multo dulci herba — perquam utilis aurium dolori nitri exiguo addito folia resistunt venenis.

132 (66) Pruni folia decocta tonsillis, gingivis, uvae prorsunt, in vino decocta et vehementius, subinde conluto ore. ipsa pruna alvum molliunt, stomacho non utilissima, sed brevi momento.

(67) Utiliora persica sucusque eorum, etiam in vino aut in aceto expressus. neque alius eis pomis innocentior cibus; nusquam minus odoris, suci plus, qui tamen sitim stimulet. . . . folia eius trita inlita haemorrhagiam sistunt. nuclei persicorum cum oleo et aceto capitis doloribus inlinuntur.

§ 131: Diosc IV 29. Nicand ther. 47. § 132. Diosc I 174. Marc. 15, 14 14, 9. cfr Gargil. 192, 10—13. — Seren. 517 Pl iun. 46, 19. Gargil 191, 6—8 Martial XIII 29 — (Diosc I 164). Pl iun 73, 7 (Diosc I 187) 11, 6 Gargil 188, 17 (189, 19. 20) cfr Marc I 77.

1 quoque quam v. a S. erinon ego e Diosc. -neon B. -nen E. her- r erin r | reddenda Vdr a. S. 3 similitudinem flos candidum V. 5 suci instillatio ego coll. Diosc et XXIX 133. ut cum ciati (cyathi r ut Ev. a. B. (aut del.). cum ut lati r II drachmis cum cyathis Attici quattuor C(S) cum B e Diosc. utcumque autem G. cum cyathis add. lacunae signo D. | decerpta enim ego -ptarum d decreptarum V decept- E decerpto ramo J. pta G del. B carptorum r. 6 et dulci v a. S. | dist. ego. 8 prunis V. decocta del. S. 9 dist. ego coll. Gargil. | decocta (-tae VE) et II r (S) -to eo H cum Gron. uehementius ego e Gargil. cfr XXIV 53 XXI 137. om II. v conluto ore S. coluere II. ore colluto v ore conluendo Gargil 10 non II. Tv. H. uero Vere. 12 eorum dr et eor- V. et ear- E. | etiamnum dr a. S. 13 aut aceto dT | neque D cum U 505 que II. qui (interrog.) S. nec est v | eis Ev(J) eius r1S. 15 lac ego indicavi interciderunt nonnulla de Perseae arboris natura aliena (inde eius) cfr Diosc. I 187 et Plin. XV 45 | haemorrhagiam G -orrogiam d. -orroiam r -orogian (emoro- V)r. 16 nuclei Ev. -eo V. -eus d.

(68) Silvestrium quidem prunorum bacae, vel e radice 133
cortex, in vino austero si decoquantur ita, ut triens ex
hemina supersit, alvum sistunt et tormina satis est sin-
gulos cyathos decocti sumi. — (69) Et in his et sativis
5 prunis est limus arborum, quem Graeci lichena appellant,
rhagadis et condylomatis mire utilis.

(70) Mora, in Aegypto et Cypro sui generis, ut dixi- 134
mus, largo succo abundant summo cortice desquamato; ^{13, 56}
altior plaga sicca est mirabili natura. succus adversatur ⁸⁹⁴ 16, 182
10 venenis serpentium, prodest dysintericis, discutit panos
omnesque collectiones, vulnera conglutinat, capitis dolores
sedat, item aurium. splenicis bibitur atque influitur et
contra perfrictiones. celerrime teredinem sentit. neque 135
apud nos succo minor usus: adversatur aconito et araneis
15 in vino potus; alvum solvit, pituitas taeniasque et similia
ventris animalia extrahit. hoc idem praestat et cortex
tritius. folia tingunt capillum cum fici nigrae et vitis cor-
ticeae simul coctis aqua caelesti. pomi ipsius succus al-
vum solvit protinus. ipsa poma ad praesens stomacho
20 utilia, refrigerant, sitim faciunt; si non superveniat alius
cibus, intumescunt. ex immaturis succus sistit alvum, veluti
animalis alicuius in hac arbore observandis miraculis,
quae in natura eius diximus. 16, 102

(71) Fit ex pomo panchrestos stomatice, eadem ar- 136

§ 133: (Diosc I 174). Pl. iun. 47, 23—48, 2. cfr Gargil.
192, 6 7 Marc 27, 92 = § 134: cfr Diosc I 181 180 182
Pl iun. 74, 9. § 135: Diosc I 180. Pl. iun 46, 20 Marc.
30, 11. Gargil 196, 14. 15 Pl iun. 48, 2 — § 136: cfr. Diosc
I 180 Marc 14, 38. 47. Pl iun 25, 25—26, 4. Gargil 196, 16
—20 Pl iun 26, 4—7.

2 decoquatur V 4 fumi V | iis Ev a S. 6 rhagadis
v -dis D ragadis Vd. tragodis E 9 altiore Ev a J | sicca
est J -ccae si ll. -ccae S ccantur C. -cca r. 12 splene-
nicis V¹. neticis V²C 13 nec Ev a H 14 auersatur
a cognito V 15 tineasque V² ac tineas r a H 17 fic' d
17, 18 corticeae ego cem V cibus (dE?)n(J) -ce S cum
man Dal φύλλοις Diosc. de ellipsi v. foliis cfr nota ad XXV
121. an potius foliis corticeae? 20 inutilia cona H sed cfr.
Gargil. 21 inacescunt Gargil. sed cfr. XXII 136

teriacae appellata, hoc modo: sextarii III suci e pomo leni vapore ad crassitudinem mellis rediguntur; post additur omphacii aridi pondus X II aut murrae X I, croci X I; haec simul trita miscentur decocto. neque est aliud oris, arteriae, uvae, stomachi iucundius remedium. fit et alio modo: suci sextarii II, mellis Attici sextarius decoquantur ut supra diximus

- 137 Mira sunt praeterea quae produntur: prima germinatione, priusquam in folia exeant, sinistra decerpi futura poma ricinos Graeci vocant. hi terram si non attigere, sanguinem sistunt adalligati, sive ex vulnere fluat sive ore sive naribus sive haemorrhoidis. ad hoc servantur repository. idem praestare et ramus dicitur luna plena defractus incipiens fructum habere, si terram non attigerit, privatim mulieribus adalligatus lacerto contra abundantiam mensum. hoc et quocumque tempore ab ipsis decerptum ita, ut terram non attingat, adalligatumque existimant praestare. folia mori trita aut arida decocta serpentium ictibus inponuntur; aequae potu proficitur. scorpionibus adversatur e radice corticis sucus ex vino aut posca potus. red-
139 denda est et antiquorum compositio. sucum expressum pomi maturi in maturique mixtum coquebant vase aereo ad mellis crassitudinem. aliqui murra adiecta et cupresso praeduratum in vaso sole torrebant, permiscentes spatha

§ 137: cfr Marc 21, 33 — § 138 extr: Pl iun. 110, 17.

§§ 139 extr 140: Diosc I 180 Pl iun 27, 1 8. Marc 12, 57.

- 1 e Ev et Vd. ex D 2 post additur Ev postea r Tf.
3 omphacii d Tf. -cis r. 4 decocta d. 5 una V
6 suci om E | duo ll v 8 prima ego cfr XX 254 XV 34.
mira ll J del D. mori G. mora v de mendo cfr XIX 70.
9 in ll. v om f H. sed cfr XVIII 130 | decerpi iubentur v. a S.
9 10 futuri pomi Vd 10 cytinos coni. B | atthingere V.
11 adalligati d¹ Ev. et all- V om. d¹. 12 haemoroides
Vd. 13 praestari E 14 non om. E 15 adalligatos V.
mensum VS -sum v mesum r. 17 attinguat V 19 aequae
ego. alique (alii E) ll ad idemque v aliquidque D (an aliqui
potu proficiunt?) 20 cortici V 21 compositi usu cum V
24 duratum d T | in vaso sole ego. cfr XVIII 164 VII
30 XI 69 vas sole ll v ad solem H cum P e T (an assiduo
vel acri sole? cfr XXVIII 143 et XIV 77) | spata V

ter die. haec erat stomatice, qua et vulnera ad cicatricem perducebant. alia ratio suci: siccato exprimebant pomo, multum saporis opsoniorum conferentem, in medicina vero contra nomas et pectoris pituitas et ubicumque
 5 opus esset adstringi viscera. dentes quoque conluebant eo. tertium genus suci foliis et radice decoctis ad am-
 busta ex oleo inlinenda. inponuntur et folia per se. radix per messes incisa sucum dat aptissimum dentium dolori collectionibusque et suppurationibus. alvum purgat.
 10 folia mori in urina madefacta pilum coriis detrahunt.

(72) Cerasia alvum molliunt, stomacho inutilia; eadem siccata alvum sistunt, urinam cient. invenio apud auctores, si quis matutino roscida cum suis nucleis devoret, in tantum levare alvum, ut pedes morbo liberentur.

15 (73) Mespila exceptis setaniis, quae malo propiorem vim habent, reliqua adstringunt stomachum sistuntque alvum. item sorba sicca, nam recentia stomacho et alvo citae prosunt.

8. (74) Nuces pineae, quae resinam habent, contu-
 20 sae leviter, additis in singulas sextariis aquae ad dimidium decoctae, sanguinis excreationi medentur ita, ut cyathi bini bibantur ex eo. corticis e pinu in vino decoctum contra tormina datur. nuclei nucis pineae sitim sedant et acrimoniam stomachi rosionesque et contrarios umores
 25 consistentes ibi. et infirmitatem virium roborant, renibus, vesicae utiles. fauces videntur exasperare et tussim. bilem 143

§ 141: Diosc I 157 Gargil 198, 1-7 Diosc. I 169 170 cfr Plin XV 84. Gargil 193, 4-6 20 Diosc. I 173 cfr. Plin XV 85. Gargil 196, 7 8 197, 1 Martial XIII 26 - § 142: Gargil 206, 2 7 205, 2 Diosc I 88 cfr Scribon. 143 -- § 143: Diosc. I 88 Marc. 30, 35 Cels IV 17. Gargil 205, 3

1 qua G quae ll v 2 perducebat c a. G. suci V d. S. -cum E c. D) ad seqq. referentes. sed cfr v 6 3 obsomniorum V. conferentem S -te ll v 4 prius et om d 8 messes d r meses et r dat om E c a Bas 10 madefactata E 12 13 inuenio auctore E 15 mespilis d -pellis V | propiorem V d 17 recentia in E 19 sinam d 20 singulas H cum Gron. -lis ll. v singulas singulis S cum vet Dal aquae E r quae r. 22 bini E r uini r 23 piniae V. 26 utilis V D \ et tussi

pellunt poti ex aqua aut vino aut passo aut balanorum decocto miscetur his contra vehementiores stomachi ro- siones cucumeris semen et sucus porcilacae, item ad ve- siccae ulcera et renes, quoniam et urinam cient.

- 144 (75) Amygdalae amarae radicum decoctum cutem in 5
facie corrigit coloremque hilariorum facit. nuces ipsae
somnia faciunt et aviditatem, urinam et menses cient.
capitis dolori inlinuntur maximeque in febris; si ab ebrie-
tate, in aceto et rosaceo et aquae sextario. sanguinem
sistunt cum amylo et menta, lethargicis et comitialibus 10
prosunt capite peruncto, epinyctidas sanant e vino vetere,
ulcera putrescentia, canum morsus cum melle et furfures
ex facie ante fotu praeparata, item iocineris et renium
dolores ex aqua potae, set saepe et ecligmate cum resina
145 terebinthina. calculosis et difficili urinae in passo et ad 15
purgandam cutem in aqua mulsa tritae sunt efficaces.
prosunt ecligmate cum lacte iocineri, tussi et colo cum
elelisphaco modice addito e melle; sumitur nucis abellanae

§§ 144 145. Diosc I 176. — § 144: Gargil. 199, 14 15. Pl.
iun 11, 7 cfr. Marc 1, 14. Pl. iun 38, 25. Gargil 200, 1 2.
Marc 16, 84 Pl. iun 86, 10 Gargil 200, 3—5 5—9 Seren.
459 — § 145: Gargil 200, 10 11 199, 10 11 12—14. 201, 17.
199, 6. 201, 12

Vd tussim et (ad seqq relatum) D cum U 506 sed exasperare
Plinio idem est ac liberare asperitate: cfr §§ 80 97, ut scri-
bendum sit XXII 100 aut exasperandis vel asperatis: cfr
XXIX 106) aut potius exulceratis (cfr XXII 136 XXVIII
189 Cels IV 11) et XXXI 67 exulceret (cfr XXIII 22).

4 renes V f E H ms S. nium d num v 6 faciem E. | col-
ligit E 7 somnium E. ariditatem Fröhner ms Rhen. 47,
294 sed cfr Gargil (an excidit ueneream ante urinam?).

8 dolores d. 9 et sanguinem Ev a D. | dist. H. 10 lethargis
V f. 11 12 dist. U 507 e Diosc cfr Gargil. 11 uetera f S

14 set saepe et ego et saepe et (ex Ev ll v (ex in hac dictione
non usitatum an vero scribendum aut sumptae? cfr. XXVI 55 |
ecligmate v. eligmata ll 15 terebentina V | punctum tolli
vult Val Rose cum Gargil., sed cfr. Diosc. calculosis E.

17 eligmate Vd | cum lacte ego e Diosc om. ll v. | iocineris V

18 elelisphaco Vd. | e ego cfr. § 153 et VdT in Ev dist.
ego e Diosc et Gargil | auellanae d Ev a S.

magnitudo. aiunt quinis fere praesumptis ebrietatem non sentire potiores, vulpesque, si ederint eas nec contingat e vicino aquam lambere, mori. minus valent in remediis dulces. et hae tamen purgant, urinam cient. recentes stomachum implent.

(76) Nucibus Graecis cum absinthii semine ex aceto sumptis morbus regius sanari dicitur, isdem inlitis per se vitia sedis et privatim condylomata, item tussis, sanguinis reiectio.

(77) Nuces iuglandes Graeci a capitis gravedine ap- pellavere. etenim arborum ipsarum foliorumque virus in cerebrum penetrat. hoc minore tormento, sed in cibis, nuclei faciunt. sunt autem recentes iucundiores; siccae unguinosiores et stomacho inutiles, difficiles concoctu, capitis dolorem inferentes, tussientibus inimicae, vomituris ieiunis aptae in tenesmo solo, trahunt enim pituitam. eadem praesumptae venena hebetant, item * adversantur cepis leniuntque earum saporem. aurium inflammationi imponuntur, cum mellis exiguo et ruta mammis et luxatis, * anginae cum ruta et oleo*, cum cepa autem et sale et melle canis hominisque morsui. putamine nucis iuglandis dens cavus iuritur. putamen combustum tritumque in

§ 146: Pl. iun. 97, 7—9. cfr Cels III 24. IV 10 — §§ 147 148: Diosc I 178 — § 147 extr: Seren 1056 Pl iun. 31, 10 Marc. 15, 32 § 148: Marc. 6, 3. 4, 51 Pl iun. 86, 11. 77, 9 — 11 83, 5 Gargil 205, 14. 15. cfr Marc 9, 89

1 magnitudine dT. 2 potiores (put- v) EB potio V potio d. e VEV. in d. 4 tamen om Vd. | recedente E. 7 sum- tus V. | isdem ED insd- S. item vv | per se si V 8 tussi v a. H. 9 reiectio EH. -oni B relictio (reel- d) Vd. -to T. -tioni v (add. prodest). 10 a om. V grauedinem d 11 virus VdTfS. -res EV. 12 penetrant E. a S minorem E. tomento V' nom- E. mom- v a. H | sed H v. et H(D) 14 inuinosiores V. uno- dT a B. 15 dolores E 16 dist. B(J). cfr. Diosc | in ieiunis E. in B. om. H v. S | colo JD 17 eadem V. 18 aliis Diosc eorum d. 20 anginae (ego -nem V -nam dv) cum ruta (-tae V) et oleo huc transposui ex v 17, ubi post item habent Vdv om E. 21 morsus Vd. (an ortum ex morsibus pro morsibus?).

- oleo aut vino infantium capite peruncto nutrit capillum;
ideo *ad* aloperias sic utuntur. quo plures nuces quis
ederit, hoc facilius taenias pellit. quae perveteres sunt,
nuces gangraenis et carbunculis medentur, item suggilla-
tis; cortex iuglandium lichenum vitio et dysintericis, folia
149 trita cum aceto aurium dolori. in sanctuariis Mithridatis,
maximi regis, devicti Cn. Pompeius invenit in peculiari
commentario ipsius manu compositionem antidoti e 11 nu-
cibus siccis, item ficis totidem et rutae foliis XX simul tritis,
addito salis grano: ei, qui hoc ieiunus sumat, nullum ve-
10 nenum nociturum illo die. contra rabiosi quoque canis
morsum nuclei a ieiuno homine commanducati inlitique
praesenti remedio esse dicuntur.
- 150 (78) Nucis abellanae capitis dolorem faciunt et infla-
tionem stomachi, corpori et pinguitudinis conferunt plus 15
quam sit verisimile. set tostae et destillationi medentur,
tussique veteri tritae in aqua mulsa potae; quidam ad-
diciunt grana piperis, alii e passo bibunt. — Pistacia eos-
dem usus habent, quos nuclei pinei, praeterque ad ser-
pentium ictus, sive edantur sive bibantur. Castaneae 20
vehementer sistunt stomachi et ventris fluctiones, alvum
ciant, sanguinem excreantibus prosunt, carnes alunt.

§ 149: Pl iun. 107, 1 8. Gargil 204, 4—7. (205, 11—13)
Seren. 1061 sqq. Pl iun 86, 12—14 § 150: Diosc I 179.
Gargil 201, 8 — 202, 4 (202, 15—19) Diosc. I 177 Gargil 203,
2 (cfr 203, 4 sqq) Marc. 16, 99 (cfr Diosc. I 145)

2 ideo ego et eo ll S et v. ad r om. ll , eo sic v. n S.
3 taenias S cum vet Dal tineas ll. r. peruerueteres V¹
uet- V² 4 cancrenis V | item suggillatis om. E 5 dys-
intericis prodest d²r a H 7 in om. VdS | peculiario VdS
8 manu scripto Pl iun. | duabus ll v. 10 additis aliis
V ei D et ll. r. 12 morsus dr a. H ie (hi V²S) nuclei
VS nucleos d. a om VdS. | commanducet Vd 15 corporis
r. a. S (D) et dTfEr et in VGrøn etiam D | pinguitudinis
ego -ni ll v nem Grøn 16 sit dTr sunt V om. ED set
ego es V est D cum U 508 haec d hae TS om Er tortae
V et om. d. 17 tussique ego -ssi quoque ll. r tritae VdS.
-tae et v sumitae E 19 usus et effectas r a D | ad dEr
a V. 20 castanea V.

(79) Siliquae recentes, stomacho inutiles, alvum sol- 151
vunt. eadem siccatae sistunt stomachoque utiliores fiunt,
urinam cient. Syriacas in dolore stomachi ternas in aquae
sextariis decoquunt quidam ad dimidium eumque sucum
5 bibunt. — Sudor virgae corni arboris, lamina candente
ferrea exceptus non contingente ligno, inlitaque inde fer-
rugo incipientes lichenas sanat. — Arbutus sive unedo
fructum fert difficilem concoctioni et stomacho inutilem.

(80) Laurus excalfactoriam naturam habet et foliis et 152
10 cortice et bacis; itaque decoctum ex his maximeque so-
liis, prodesse volvis et vesicis convenit inlita vero vesp-
rum crabronumque et apium, item serpentium venenis
resistunt, maxime sepos, dipsadis et viperarum. prosunt et
mensibus feminarum cum oleo cocta, cum polenta autem,
15 quae tenera sunt, trita ad inflammationes oculorum, cum
ruta testium, cum rosaceo capitis dolores aut cum irino.
quin et commanducata atque devorata per triduum terna
liberant tussi, eadem suspiriis trita cum melle. cortex 153
radicis cavendus gravidis. ipsa radix calculos rumpit, io
20 cineri prodest III obolis in vino odorato pota. folia potu
vomitiones movent. bacae menses trahunt adpositae tritae
vel potae. tussim veterem et orthopnoeam sanant binae
detracto cortice in vino potae, si et febris sit, ex aqua

§ 151. Diosc I 158. Gargil 197, 9 10 197, 11 14 Diosc I
172 176 §§ 152—155. Diosc I 106. § 152 extr.: Marc 1, 34

2 eadem V 3 aqua Vd. 4 sextarios d. , decoquant
V (suum) per dies quinque continuos Gargil. | 5 corni Er
et (e T) cornu rT | lamina dEr a S. 6 7 perrugo V
7 unede V -done d 10 itaque v (fr Diosc. 88ev). item
que II S. 10. 11 maximeque foliis ego -me folisque Vd. me
(-me e v) foliis ES (an excidit cortice ante folisque?) 11 vo-
luisse vesicis V | illita r inlita V. tis d 13 persistunt
Vd. sepos -pis v) dipsadis dTH. sepo id ips- V se post ips-
E | uiprae V 15 ad VEG. om dr inflationes Er a B
16 ad capitis ret. Dal an dolori? | cummo dT 19 cauendis
Vd¹ 20 tribus heminis d. , pota v. -tu II D. potu VED
-tae d -ta v 22 orthopnoeam dBas ortonoeant V -opnoeam
r 23 detractae V | sit ex dEr silex V

154 aut ecligmate ex passo aut aqua mulsa decoctae. prosunt
et phthisicis eodem modo et omnibus thoracis rheumatis-
mis; nam et concoquunt pituitam et extrahunt. adversus
scorpiones quaternae ex vino bibuntur. epinyctidas ex
oleo inlitae et lentigines et ulcera manantia et ulcera oris 5
et furfures, cutis porriginem sucus bacarum emendat et
phthiriasim; aurium dolori aut gravitati instillatur cum
155 vino vetere et rosaceo. perunctos eo fugiunt venenata
omnia; prodest contra ictus et potus.

Maxime autem valet laurus, quae tenuissima habet 10
folia. bacae cum vino serpentibus et scorpionibus et ara-
neis resistunt; ex oleo et aceto inlinuntur et lieni, ioci-
neri, gangraenis cum melle. et in fatigatione etiam aut
156 perfrictione suco eo perungui nitro adiecto prodest. sunt
qui celeritati partus conferre multum putent radicem ace- 15
tabuli mensura in aqua potam, efficacius recentem quam
aridam. quidam adversus scorpionum ictus x bacas dari
iubent potui, item et in remedio uvae iacentis quadran-
tem pondo bacarum foliorumve decoqui in aquae sextariis
III ad tertias, eam calidam gargarizare et in capitis do- 20
lore in pari numero bacas cum oleo conterere et calfacere.
157 — Laurus Delphicae folia trita olfactaque subinde pesti-
lenticiae contagia prohibent, tanto magis si et urantur.
oleum ex Delphica ad cerata acopumque, ad perfrictiones

§ 156 extr: Pl iun 11, 8—10 Marc. 1, 50 (78). - § 157
extr: Marc 27, 86

1 passo aut aqua mulsa VdS aqua mulsa add. v, aut
ex passo Ev 3 concoquunt Bas concoquunt V¹ coquunt
dEBrot (D excoq- r concoquunt V² -utiunt S. 4 quaternae
d 5 ulcera oris et om Vdf 6 porriginem VtS perorri-
E pruri dr 7 thiriasim V | aut II D et v 9 10 dist ego
10 ualet ego cfr § 158. et Vd. ea ES. eius v(D). quae om.
Vd | tenuisse E -iora r a. S. 12 13 iocineris E 14 pric-
tiones V¹ fri- V² prodes V¹ prosunt V². 15 multum conferru-
-re: Ev a S. radicem dG. -ce rv 16 aqua dv -uam r
| ota r a G 17 quidem V decem II v 18 potui dEv.
-tu VD | an in remediū? cfr XXV 145 20 tribus II v
22 delphicae V, olfactaque Ev quae r 23 si et VEv si hae
d 24 delbica V. certa V | perfectiones V.

discutiendas, nervos laxandos, lateris dolores, febres frigidas utile est, item ad aurium dolorem in mali punici cortice tepefactum. folia decocta ad tertias partes aquae uvam cohibent gargarizatione, potu alvi dolores intestino-
 5 rumque, tenerrima ex his trita in vino papulas pruritusque inlita noctibus. — Proxime valent cetera laurus ge-
 15 nera. laurus Alexandrina sive Idaea partus celeres facit radice pota III denariorum pondere in vini dulcis cyathis III, secundas etiam pellit mensesque. eodem modo pota
 10 daphnoides sive his nominibus, quae diximus, silvestris 15, 132 laurus prodest, alvum solvit vel recenti folio vel arido drachmis III cum sale in hydromelite. manducata pituitas extrahit, folium et vomitus, stomacho inutile. sic et bacae
 quinae denae purgationis causa sumuntur.

15 9. (81) Myrtus sativa candida minus utilis medicinae 159 quam nigra. semen eius medetur sanguinem excreantibus, item contra fungos in vino potum. odorem oris commendat vel pridie commanducatum; ita apud Menandrum Synaristosae hoc edunt. datur et dysintericis idem denarii pon-
 20 dere in vino. ulcera difficilia in extremitatibus corporis sanat cum vino subfervefactum. inponitur lippitudini cum 160 polenta et cardiacis in mamma sinistra et contra scorpio-
 nis ictum in mero et ad vesicae vitia, capitis dolores, aegilopas, antequam suppurent, item tumoribus, exemptis-
 25 que nucleis in vino vetere tritum eruptionibus pituitae.

§ 158: Diosc IV 145, 146. eupor. I 5 §§ 159 162.
 Diosc I 155 — § 159: Pl iun. 38, 27. Seren. 233 Menander: frg
 com Gr IV p. 204. Pl. iun. 52, 7. — § 160: Pl iun. 92, 21. 48, 3

1 febris VS. 4 dolores et V 5 his v. his II, C
 6 noctibusque V. | laurus ES. -rusque V -rorum dT Brot. -ri v.
 7 ideae V -ee d | partus VD s trium II v item infra
 9 10 dist He Diosc 10 daphnoides V his v his II C
 12 dist S. 14 quinae dinae V qui in edine dT.
 15 utilis TS. -le E. his est c cfr Diosc inutilis Vd
 16 nigre d. 18 ita ego itē II v del D cum vet Dal. ideo
 com S 19 aedunt V edant d | item dT om. Ec a S.
 20 uel cera V. 23 meto et ad V. meteta d unae siccae d.
 dolore Vd 24 et aegilopas Ec a, S suparent V 24 25 ex-
 euntisque Vd 25 eruptionibus Ec -his r m S

sucus seminis alvum sistit, urinam ciet. ad eruptiones
 posularum pituitaeque cum cerato inlinitur et contra pha-
 161 langia; capillum denigrat. lenius suco oleum est ex ea-
 dem myrto, lenius et vinum, quo numquam inebriantur.
 inveteratum sistit alvum et stomachum, tormina sanat, 5
 fastidium abigit. foliorum arentium farina sudores cohibet
 inspersa vel in febris, utilis et coeliacis, procidentiae vul-
 varum, sedis vitiis, ulceribus manantibus, igni sacro feto,
 capillis fluentibus, furfuribus, item aliis eruptionibus, am-
 162 bustis. additur in medicamenta, quae liparas vocant, ea- 10
 dem de causa, qua oleum ex his, efficacissimum ad ea,
 quae in umore sunt, tamquam in ore et vulva. folia ipsa
 fungis adversantur trita ex vino, cum cera vero articula-
 ris morbis et collectionibus. eadem in vino decocta dys-
 entericis et hydropicis potui dantur. siccantur in fari- 15
 163 nam, quae inspergitur ulceribus aut haemorrhagiae. pur-
 gant et lentigines, pterygia et paronychia et epinyctidas,
 condylomata, testes, tetra ulcera, item ambusta cum ce-
 rato. ad aures purulentas et foliis crematis utuntur et
 suco et decocto. comburuntur et in antidota; item cauli- 20
 culi in flore decerpti et in fictili novo operto cremati in
 furno, dein triti ex vino. et ambustis foliorum cinis me-
 detur. inguen ne intumescat ex ulcere, satis est surculum
 tantum myrti habere secum nec ferro nec terra contactum.

§ 161 cfr Diosc V 36 Cato 125 Colum XII 38 Cels
 III 19 § 162 Cels V 19, 26 Pl. iun 52, 8. 95, 20 22
 § 163 Diosc I 155 Pl iun 84, 2 64, 16—18 cfr Marc 32, 20

1 teminis S (operarum vitio, ut videtur) insistit Vd
 2. 3 flangia V 5 sistunt E 6 fastigium Vv a Par | ar-
 gentium Vd 7 et providentiae (proci r) Er a S 7 8 uul-
 nerum V 10 medicamenta VdTfS -to Er quae dTS quod
 Er ad quod V | liparas B. lepras VdT lephas E alephas r
 11 his r his H.C 12 an sint? 13 14 articularis VD
 ribus v a H 16 inspergiturque E 17 paronychia Verc (S)
 -nychia dEv. nscia V -nychias H cum Dal epinyctida EVen
 18 tera V 19 clementis V 20 suco decocto VTv a. G
 cfr Diosc in om V 20 21 caliculis V | in CFM Müller
 p. 22. om. H r flore et in om E. | et VTfS om dr
 23 inguen ne r -uem et V¹ -uine E. in ungue et d inguen
 V²D ex ulcere Er cerare r | est om d. 24 myrti con-

(82) Myrtidanum diximus quomodo fieret. vulvae 164
prodest adpositu, fotu et inlitu, myrto efficacius et cor- 14, 104
tice et folio et semine. exprimitur et foliis succus, mol-
lissimis in pila tuis, adfuso paulatim vino austero, alias
5 aqua caelesti, atque etiam expresso utuntur ad oris, sedis
ulcera, vulvae et ventris, capillorum nigritiam, alarum per-
fusiones, purgationes lentiginum et ubi constringendum
aliquid est.

(83) Myrtus silvestris sive oxymyrsine sive chamae- 165
10 myrsine bacis rubentibus et brevitae a sativa distat. ra-
dix eius in honore est, decocta vino ad renium dolores
pota et difficili urinae praecipueque crassae et graveolenti,
morbo regio et vulvarum purgationi trita cum vino; cauli-
culi quoque incipientes asparagorum modo in cibo sumpti
15 et in cinere cocti. semen cum vino potum aut oleo et 166
aceto calculos frangit, item in aceto et rosaceo tritum
capitis dolores sedat et potum morbum regium. Castor
oxymyrsinen myrti . . . folisque acutis, ex qua fiunt ruri
scopae, ruscum vocavit, ad eosdem usus.

20 Et haec habent se medicinae urbanarum arborum;
transeamus ad silvestres.

§ 164 Diosc. I 156 (155) - §§ 165 166 Diosc IV 144.
§ 166: Seren 596

tactum om E. 2 appositum v a H an -itu et? inlito
V | myrto ego e Diosc multo ortum e murto) dEe -tu V
5 an statim? cfr Diosc sedis VdS -isque Ev D) 6 alarum
VS coll Diosc mal Ev mamill- dT 8 an sit? 10 a
om VS. 12 potu VdD | graue olentum V. 14 sumptis
Vd 15 in om d coctis d. 17 dolorem d. post morbum
cetera usque ad XXIV 7 uel succus decocti desunt in E
18 lac ego indicavi; excidit ramulis vel cauliculis folisque
Vdxa. -lia v. cutis a 18 19 ruri scopae av ruri (ta- x
copiae rx

C. PLINI SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBER XXIV

- 1 1. (1) Ne silvae quidem horridiorque naturae facies
medicinis carent, sacra illa parente rerum omnium nus-
quam non remedia disponente homini, ut medicina fieret
etiam solitudo ipsa, et ad singula illius discordiae atque
concordiae miraculis occurrentibus. quercus et olea tam
pertinaci odio dissident, ut altera in alterius scrobe de-
pacta emoriantur, quercus vero et iuxta nucem iuglandem.
perniciosa et brassicae cum vite odia; ipsum olus, quo
2 vitis fugatur, adversum cyclamino et origano arescit. quin
et annosas iam et quae sternantur arbores difficilius caedi, 10
celerius marcescere tradunt, si prius manu quam ferro
attingantur. pomorum onera a iumentis statim sentiri, ac,
nisi prius ostendantur iis, quamvis pauca portent, sudare
ilico. ferulae asinis gratissimo sunt in pabulo, ceteris
vero iumentis praesentaneo veneno, qua de causa id ani- 15
3 mal Libero patri adsignatur, cui et ferula. surdis etiam
rerum sua cuique sunt venena ac minimis quoque. phi-
lyra coci et polline nimium salem cibis eximunt; prae-

§ 1: cfr Plin XX 1 2 XVII 130 Colum arb 17, 3 V 8, 7
cfr Plin. XVII 91 XX 92 Geop V 11, 3. XII 17, 20
§ 2: cfr XXIII 116 — Colum. X 118 — § 3: cfr Plin XXXI 36.

1 narratae d namr- x 3 medicina Vdxr -ne a -nae
D 4 solido dx, et ego sed H r | ad V¹dTxv. at a. et V². |
singulas a. stgula V¹ est gula V² illis VTx 5 occurren-
tibus dTx 6. 7 depacta emoriantur D. -tae (te x) morian-
tur H r 11 marcescere Vfa maturesc- Tx inaresc- d, ?)v.
cfr nota ad XXV 90 12 a iumentis Vdxr. iumenta aD |
sentiri Vdxv -re aD ac om a 13 iis v his H C
* illico Dal 17 18 phylira VB 18 pilline V | cibi d, ?) H.

dulcium fastidium sal temperat; nitrosae aut amarae aquae polenta addita mitigantur, ut intra duas horas bibi possint, qua de causa in saccos vinarios additur polenta. similis vis Rhodiae cretae et argillae nostrati. concordia
 5 valent, cum pix oleo extrahitur, quando utrumque pinguis naturae est. oleum solum calci miscetur, quando utrumque aquas odit. cummis aceto facilius eluitur, atramentum aqua, innumera praeterea alia, quae suis locis dicentur adsidue.

10 Hinc nata medicina haec sola naturae placuerat esse 4 remedia, parata vulgo, inventu facilia ac sine impendio e quibus vivimus. postea fraudes hominum et ingeniorum capturae officinas invenere istas, in quibus sua cuique homini venalis promittitur vita. statim compositiones et
 15 mixturae inexplicabiles decantantur, Arabia atque India 5 remedia aestimantur, ulcerique parvo medicina a Rubro mari imputatur, cum remedia vera cotidie pauperrimus quisque cenet. nam si ex horto petantur aut herba vel frutex quaeratur, nulla artium vilior fiat. ita est profecto,
 20 magnitudine populus R. perdidit ritus, vincendoque victi sumus. paremus externis, et una artium imperatoribus quoque imperaverunt. verum de his alias plura.

2. (2) Loton herbam itemque Aegyptiam eodem nomine, alias et Syrticam arborem, diximus suis locis. ^{12, 104} ₂₉₉

§ 6: Diosc. I 171 - cfr Marc 27, 112

2 mitigaretur V. 4 vis dxv suis r. | nostratis B (puncto sublato). 5 valentium Tv a G. pia V 7 cummis a?) S gu- VH gumis x -mmi dv. atramento a. 8 alia praeterea Vx. (-reo con. Gron.) 10 hic Vdx medicinae Vdx placuit a. 11 facile sine dispendio a e a. et VdxH ex r 12 bibimus dx. 13 sitas V 14 vita promittitur dTx. yromittitur utia V. | cum positiones V. 15 decantatur V 16 remedia ego in rem- con H in media VdTfx. -dio ar. de mendo cfr XXVI 10 an uel Media? 17 inportatur D. 18 cenet S. coenet d(?)v tenet xa cente V. ortu V 19 quaeratur om x. | fiet dTxv. a. Verc. 20 magnitudo v a D popul; ego. -li ll v | R. aD om r. Romani v | perditit x periit D | uicendo a. 22 uerum om. Vx. imperat uerum r a H) 23 lothon Vx. herba V aegyptia V

haec lotos, quae faba Graeca appellatur a nostris, alvum bacis sistit. ramenta ligni decocta in vino prosunt dysintericis, menstruis, vertigini, comitialibus, cohibent et capillum mirum his ramentis nihil esse amarius fructuque dulcius. fit et e scobe eius medicamentum ex aqua myrti decocta subacta et divisa in pastillos, dysintericis utilissimum pondere victoriati cum aquae cyathis III.

- 7 3. (3) Glans intrita duritias, quas cacoëthe vocant, cum salsa axungia sanat. vehementiores iligna et in omnibus cortex ipse corticique tunica subiecta. haec decocta movat coeliacos. dysintericis et inlinitur vel ipsa glans. eadem resistit serpentium ictibus, rheumatismis, suppurationibus. folia et bacae vel cortex vel sucus decocti prosunt contra toxica. cortex inlinitur decoctus lacte vaccino serpentis plagae; datur et ex vino dysintericis. eadem et ilici vis.

- 8 4. (4) Coccum ilicis vulneribus recentibus ex aceto inponitur, epiphoris ex aqua, oculis subfusus sanguine instillatur. est autem genus ex eo in Africa fere et Asia nascens, celerrime in vermiculum id se mutans, quod ideo scolecium vocant inprobantque principalia eius genera diximus.

- 9 (5) Nec pauciora gallae genera fecimus, solidam per-

§ 7: Diosc. I 143 142 Pl. iun. 77, 11 — 13 Marc. 4, 52, 27, 12 Diosc. I 143 (144 — § 8. Diosc. IV 48. — § 9: Diosc. I 146 Marc. 14, 10 Pl. iun. 52, 9 11 Marc. 27, 73 9, 87 8, 33 38.

1 alno V. 5 e scobe d. Vere ex co- V. e scro- x. 7 tribus II r. 8 an inlita trita? cfr. Diosc. | cacoethe av(S). -thes C. cachoete V. cacoete x. choete d. 9 falsa dx. C. fa- v folia V. uehementiores II J. -resque r. -or est S. -ora sunt G. iligna S. e Diosc. -nae D. ligna V. a G. lichenas dx. et om. dx. v. a. G. 10 corticisque dx. subiecta V. 11 coeliacos dB. cel- x. cil- a. il- v. elia eos V. 13. 14 a v. prosunt rursus incipit E. 18. 19 instillatur (X?) v. -tum II S. 19 africa J. coll. XVI 32 XXII 3. attica II v. , asia EX v. ania r. 20 uermiculum id ego. -lum EX v. uermis ultimis (subtilis S) r. TS. remutans V. 21 scolecion B. -licinon X. -lethylum E. -lethylon v. stultilum r. T.

foratam, item albam nigram, maiorem minorem vis om- 16, 26
nium similis; optima Commagena. excrescentia in corpore
tollunt, prosunt gingivis, uvae, oris exulcerationi. crema-
tae et vino extinctae coeliacis, dysintericis inlinun-
tur, paronychiis ex melle et unguibus scabris, pterygiis,
ulceribus manantibus, condylomatis, ulceribus quae phage-
daenica vocantur. in vino autem decoctae auribus instil-
lantur, oculis inlinuntur, adversus eruptiones, panos cum
aceto. nucleus commanducatus dentium dolorem sedat, 10
item intertrigines et ambusta. immaturae ex his ex aceto
potae lienem consumunt; eadem crematae et aceto salso
extinctae menses sistunt vulvasque procidentes fotu. omnis
capillos denigrat.

(6) Viscum e robore praecipuum haberi diximus et 11
quo conficeretur modo. quidam contusum in aqua de- 16, 30
cocunt, donec nihil innatet, quidam commanducantes 345
acinos expuunt cortices. optimum quod sine cortice quod-
que levissimum, extra fulvum, intus porraceum. nihil est
glutinosius. emollit, discutit tumores, siccatur strumas; cum
resina et cera panos mitigat omnis generis. quidam et 12

§ 10: Pl. iun 27, 3. Marc. 12, 58 32, 34. Diosc I 146 --
§§ 11. 12: Diosc III 93 § 11 extr.: Seren. 746. Pl iun 79, 7
— § 12: cfr. Plin XVI 250. 251 Marc 34, 77.

1 ui S. 2 simili VS. 4 et dTEXH. ex V. et in r
lac ego indicari, exiderunt fere sanguinem sistunt; ex aqua
aut uino tritae. cfr Diosc 6 ulceribus quae S cum man.
Dal. vulneribus quae II v. J) cfr U 510 et XXVI 110 XXVIII
242 XXXV 189 Cels V 28, 3 VI 18, 4 de mendo XXVI
146 7 8 instillatur V 8 illiniuntur X (ut fere semper)
9 nucleus — 10 aceto om. Vd. dolorem dentium X
10 immatura X | us v his EXC ex r om EX 11 pota
X. salse V 12 procedentes X. (fotu E. ?) B e Diosc potu
Vd e -ta X | omnis VEXH. -nes dTr 13 capillum dTf
denigrat VEXH. ant dTr(D) 14 habere Vd diximus d
om rX. (diximus haberi v) 15 conferetur EX. 16 nihil
VdTfB(S, om EXr G) innatet E commanducants V¹ -ant
V²S. 17 cortice est X 17. 18 quodque v quodque II X
18 intus d²TEr in his Vd¹X 19 glutino siue se molli
V. | tumores G um- VE humores dTX -re v. 20 omni V

galbanum adiciunt pari pondere singulorum eoque modo et ad vulnera utuntur. unguium scabritias expolit, si septenis diebus *illinantur* nitroque conluantur. quidam id religione efficacius fieri putant prima luna collectum e robore sine ferro, si terram non attigerit; comitialibus ³ mederi, conceptum feminarum adiuvere, si omnino secum habeant; ulcera commanducato inpositoque efficacissime sanari.

- 13 (7) Roboris pilulae ex adipe ursino alopecias capillo replent — Cerri folia et cortex et glans siccant collectio-¹⁹ nes suppurationesque, fluctiones sistit. torpentes membrorum partes conroborat decoctum eius fotu, cui et insidere expedit siccandis adstringendisque partibus. radix cerri adversatur scorpionibus.

(8) Suberis cortex tritus ex aqua calida potus san-¹⁵ guinem fluentem ex utralibet parte sistit. eiusdem cinis ex vino calido sanguinem excreantibus magnopere laudatur.

- 14 5. (9) Fagi folia manducantur in gingivarum labro-
rumque vitiis. calculus glandis fagineae cinis inlinitur,
item cum melle alopeciiis. 29

§ 13: Seren 109 Pl. iun. 15, 4. Marc. 6, 17 Seren. 641
643. 374 — § 14: Pl. iun. 25, 2 4 Marc. 11, 9. Pl. iun. 15,
5 Marc. 6, 18 — §§ 15. 16: Diosc. I 102.

1 eo modo quo X. 2 in gaium V expellit V¹ T v a. B.
si EX r om r 3 illinantur ego folua- ll. v. cfr Diosc. et XX
39 93 101 103 XXI 142 XXVI 148 XXVIII 222. 243
XXX 106 5 attigerit X c. cfr XXIII 138 XI 203 -git
EG(D) attingat V² d T f S guat V¹. an potius sic ut non
attingat? cfr XVI 210 XVII 154. XVIII 149 et XXIV 68
172 171 XXVIII 41. XXIX 42 XXX 52 9 ursino r. uero
ursino ll f X S (lac ante ex indicata) uere ursino D cum Strackio.
sed cfr. Pl. iun. capillo X v -os ll 10 replet V d | siccant
X 12 lacum V² (pro fotu cui). | insedere V d² sed- d¹
15 suberi V² d sib- V¹. 16 utralibet EX r. -bus ex (et d)
V¹ d f utralibus V². | parte EX f e -tes V¹ d. -tibus V².
18 19 labrorumque V E D. brumque X¹ -borumque d X² Ven.
-biorumque r cfr XXVIII 188. XXIX 46 XXX 27. XXXIV
115 (XI 159 XXV 171) 19 calculus d caulic- X.
20 idem d T. alopicetis V.

(10) Cupressi folia trita serpentibus *ulceribus* inpo- 15
nuntur, et capiti cum polenta, si a sole doleat, item ra-
mici, qua de causa et bibuntur. testium quoque tumori
cum cera inlinuntur, capillum denigrant ex aceto. eadem
5 trita cum II partibus panis mollis e vino Ammineo sub-
acta pedum ac nervorum dolores sedant. pilulae adversus
serpentium ictus bibuntur aut si eiciatur sanguis; collec-
tionibus inlinuntur. ramici quoque tenerae tusae cum
axungia et lomento prosunt. bibuntur ex eadem causa.
20 parotidi et strumae cum farina inponuntur. exprimitur 16
sucus tussis cum semine. qui mixtus oleo caliginem oculo-
rum aufert; item victoriati pondere in vino potus in-
litusve cum fico sicca pingui exemptis granis vitia testium
sanat, tumores discutit et cum fermento strumas radix
15 cum foliis trita pota vesicae et stranguriae medetur et
contra phalangia. ramenta pota menses cient, scorpionum
ictibus adversantur.

(11) Cedrus magna, quam cedrelaten vocant, dat pi- 17
cem, quae cedria vocatur, dentium doloribus utilissimam.
20 frangit enim eos et extrahit, dolores sedat. cedri succus

§ 15: cfr. Pl. iun 74, 7. — Pl. iun 11, 10. Marc 1, 62 Seren. 683 Pl. iun 63, 22 64, 1. Marc 33, 24. Seren. 46 Pl. iun. 16, 14 Marc 7, 9 36, 33. Seren. 778 Nicand ther 585. (Marc 16, 26) Pl. iun 64, 1—3. Marc. 33, 24. — § 16: Pl. iun. 64, 3 5. (Marc. 33, 1) 80, 16 Seren. 591 Marc. 17, 15 — §§ 17—19: Diosc I 105 — § 17: cfr. Scribon. 58. Marc. 12, 5 36. Vitruv II 9, 13 Plin. XVI 197.

1 serpentibus II T -tis X. -tium V., ulceribus ego e Diosc om II. ictibus (X?) v cfr § 30 126 XXX 113 (an potius recentibus vulneribus e Pl. iun 74, 7?) 2 si a dEXv sua V.

2 3 ramiti V X J cfr nota ad XXVI 78. 4 cerato EXv a Bas. 5 duabus II v. | amineo V(?) fr. a Dal. cfr. not. ad XX 153 et XXXIV 103. 6 dolorum nervores V | sedat dX.

8 ramiti V X J, tenere X. 9 profunt EXv ponunt r. 10 ponuntur V. 11 tussis EXr tussi r | qui om d |

mixas V. | caligini V 12 13 inlitusve ego coll Pl. iun. -usque II. r 13 fico Vdr uino EX. 14 tumorem V umores E hu- X

15 medentur Vd. 17 aduer uensantur V 18 cedros VX. cedroelaten VdX 19 cedria EXv. deced-

d decreta V., uocantur V. 20 et om Vd., dolorem dT

- 16, 52 ex ea quomodo fieret diximus. magni ad volumina usus,
 ni capiti dolorem inferret, defuncta corpora incorrupta
 aëvis servat, viventia corrumpit, mira differentia, cum vi-
 18 tam auferat spirantibus defunctisque pro vita sit. vestes
 quoque corrumpit et animalia necat. ob haec non cen-
 seam in anginis hoc remedio utendum neque in crudita-
 tibus, quod suasere aliqui, gustatu. dentes quoque con-
 luere ex aceto in dolore timuerim vel gravitati aut ver-
 mibus aurium instillare. portentum est, quod tradunt,
 abortivum fieri in venere ante perfusa virilitate. pht/i- 19
 riasis perunguere eo non dubitaverim, item porriginis.
 suadent et contra venenum leporis marini bibere in passo.
 19 facilius in elephantiasi inlinant. et ulcera sordida et ex-
 crescentia in iis auctores quidam et oculorum albugines
 caliginesque inunxere eo et contra pulmonis ulcera cya- 15
 thum eius sorberi iusserunt, item adversus taenias. sit ex
 eo et oleum, quod pisselaëon vocant, vehementioris ad
 omnia eadem usus. cedri scobe serpentes fugari certum
 est, item bacis tritis cum oleo si qui perunguntur.
 20 (12) Cedrides, hoc est fructus cedri, tussim sanant, 20
 urinam cient, alvum sistunt, utiles ruptis, convulsis,

§ 18: Pl. iun 34, 14 Marc 12, 36. Pl. iun 12, 14. Marc.
 4, 2. Seren 67, 40 131. Marc. 19 21. — § 19 extr: Nicand.
 ther 52 — § 20: Diosc. I 105.

1 magna V². -nus X. | volumina V d T E S cf Marcell 12,
 36 duo lu- X lu- r collyria D. 2 capitis X r a H | dolo-
 rem d T X r re r 3 aëvis servat E ? G cf. XVI 43 et
 viscerat d -ra V conseruat X r 6 anginis V 6 7 an-
 raucitatibus? cf Diosc 7 gustatu dentes d D gustu dentes
 E r gustu quoque dentes X custodentes V¹ -dientes V² | quo-
 que om X 8 9 vermium auribus EX. 10 inuenire V
 viriditate V d 10. 11 phthiriasis v. ptiriasis E ptyr- X.
 pter- r 11 pruriginis X r a B. 12 et om V 13 in-
 linant V¹ S illi- V² f -niant X. -nunt Brot (D). -nantur d -na-
 tur G (J). si inlinant E antur r. 14 us (V²) r his r X D
 dist G. | quidem V d X. 15 pulmonibus V -nes T | bulcera-
 que d T uicia X 16 sorberi V d f X. r re E r, teneas V.
 tm- d X r a. H 17 pisselaëon E pssolaëon X | vehementiores
 V d 18 scrobe d, fugare V 19 perungeatur V
 r fructus B e Diosc. frutices ll Tr -trices X

spasticis, stranguriae, vulvis, contra aconita, lepores marinos, eadem quae supra, collectionibus inflammationibusque. 18

(13) De galbano diximus. neque umidum neque ari- 21
dum probatur et quale docuimus. per se hibitur ad tus- 12, 126
sim veterem, suspiria, rupta, convulsa, inponitur ischia-
dicis, lateris doloribus, panis, furunculis, corpori ab ossibus
recedenti, strumis, articulorum nodis, dentium quoque
doloribus. inlinitur et cum melle capitis ulceribus. pu-
rulentis infunditur auribus cum rosaceo aut nardo. odore
comitialibus subvenit et vulva strangulante vel in stomachi
defectu. abortus non exeuntes trahit adpositu vel suffitu, 22
item ramo hellebori circumlitum atque subiectum. ser- 12, 126
pentes nidore urentium fugari diximus. fugiunt et per-
unctos galbano medetur et a scorpione percussis. bibitur
et in difficili partu fabae magnitudine in cyatho vini, vul-
vasque conversas corrigit, cum murra autem et vino mor-
tuos partus extrahit. adversatur et venenis, maxime to-
xicis, cum murra et vino. serpentes oleo et spondyllo
mixto tactu necat. nocere urinae existimatur.

6. (14) Similis bammoniacci natura atque lacrimae, 23
probandae ut diximus. mollit, calefacit, discutit, dissolvit. 12, 107

§§ 21 22 Diosc III 87 § 21 Pl iun 36, 2 Marc 32, 12
Pl iun 79, 8 80, 17 72, 16. Marc. 16, 51. Pl iun 13, 20
Marc 9, 92, 19 Cels. III 20 § 22: Nicand ther 61 — § 23:
Diosc III 88 — Pl iun. 47, 1 68, 3 35, 5

1 pasticis Vd. | contra aconita ego cfr XXII 18 XXIII
43 XXVIII 161 XXIX 103 contra admota (ortum ex aci-
nota) II contra aculeata D admoti contra r ad antidota
contra J 2 quae r que VEX que quae d(?)C 4 pro-
batum EX. | et II J sed r. | quales E -le esset X. 5 6 scia-
dicis V cyatis X (ut § 23) 6 et ossibus X man. Dal
7 recidendi V recedentibus EX man Dal 9 et nardo X
10 uulvae Xr a G in strangulante E in -latu Xr a G
uel II TfXS et r | in om EXr a G 11 adposito V.
12 rami E -is r a S 13, 14 peruncto E 14 ab (V?) ED
15 cyato X cia- V^o quia- V¹. 16 myra V. | uino VTS
in uino rXr 16 17 an emortuos? 17 partus om. EX
18 in uino EXr a S. | spondilio X spod V 20 21 dist.
ego. cfr nota ad XXV 130. 21 calefacit EXH.

claritati visus in collyriis convenit, pruritus, cicatrices, albugines oculorum tollit, dentium dolores sedat, efficacius accensum. prodest dyspnoicis, pleuriticis, pulmonibus, vesicis, urinae cruentae, lieni, ischiadicis potum — sic et alvum solvit —, articulis et podagrae cum pari pondere picis aut cerae et rosaceo coctum. maturat panos, extrahit clavos cum melle; sic et duritias emollit; lieni cum aceto et cera Cypria vel rosaceo efficacissime inponitur. lassitudines perungi cum aceto et oleo exiguoque nitro utile.

- 24 (15) Et styracis naturam in peregrinis arboribus ex-
 12, 124 posuimus. placet praeter illa, quae diximus, maxime
 pinguis, purus, albicantibus fragmentis. medetur tussi,
 faucibus, pectoris vitiis, vulvae praeclusae duritiae laboranti,
 ciet menses potu adpositoque, alvum mollit. in-
 vento potu modico tristitiam animi resolvi, largiore con-
 trahi. sonitus aurium emendat infusu, strumas illitu ner-
 vorumque nodos. adversatur venenis, quae frigore necent,
 ideo et cicutae.
- 25 (16) Spondylium una demonstratum infunditur capiti-
 12, 128 bus phreneticorum et lethargicorum, item capitis do-
 loribus longis cum oleo vetere; bibitur et in iocinerum vi-
 tiis, morbo regio, comitialibus, orthopnoicis, vulvarum
 strangulatione, quibus et suffitu prodest. alvum mollit.

§ 24: Diosc I 79. - Pl iun 72, 16 Diosc. eupor I 236
 II 142 §§ 25 26: Diosc III 80 — § 25: Pl iun 92, 2 91,
 12 97, 16. 77, 14

3 dyspnoicis V d dyptin X pleuriticis X v a G ricis
 E 6 coctum H. v an illitum? cfr Diosc 7 lienis V d.
 8 et EXr cum r. | cypria V 11 styracis V d. 11 12 di-
 ximus pro exposuimus, X v a G 13 fragmentis V d. strange-
 E stringe- X 14 duritiae fX Ven. 15 adpositoque E
 -tu X 16 potum V modicae E. largiori d. -reque X.
 17 emendat dEXr(J). -ati V¹ -ari V². -are S infusu v -sum
 H. X G. S sus ret. Dal. illitu r. -tum H X G. S. -tus ret. Dal
 18 necent ego. noc- H v. cfr. XXV 151, de mendo XI III
 196 extr. idem fortasse XXIII 43 87 scribendum 20 spon-
 dylum S. -ion v. -dylum H. -ion X. 21 freneticorum V X.
 22 dist. ego e Diosc. | ueteri d

illinitur ulceribus, quae serpunt, cum ruta. flos auribus 26
purulentis efficaciter infunditur, sed succus, cum exprimi
tur, integendus est, quoniam mire adpetitur a muscis et
similibus. radix derasa et in fistulas coniecta callum ea-
rum erodit. auribus quoque instillatur cum succo. datur
et ipsa contra morbum regium et in iocineris vitio et
vulvarum. capillos crispas facit peruncto capite.

(17) Sphagnos sive sphacos sive bryon et in Gallia, 27
ut indicavimus, nascitur, vulvis insidentium utilis, item 12, 108
genibus et feminum tumoribus mixtus nasturtio et aquae
salsae tritus. cum vino autem et resina sicca potus uri-
nam pellit celerrime. hydropicos inanit cum vino et iuni-
peris tritus ac potus.

(18) Terebinthi folia et radix collectionibus inpo-
nuntur. decoctum eorum stomachum firmat. semen in
capitis dolore bibitur in vino et contra difficultatem uri-
nae, ventrem leniter emollit, venerem excitat.

(19) Piceae et laricis folia trita . . . et in aceto de- 28
cocta dentium dolori. prodest cinis corticum intertrigini,
ambustis; potus alvum sistit, urinam movet, suffluta vulvas
corrigit. piceae folia privatim iocineri utilia sunt drach-
mae pondere in aqua mulsa pota. silvas eas dumtaxat,
quae picis resinaeque gratia radantur, utilissimas esse
phthisicis aut qui longa aegritudine non recolligant vires

§ 26 extr. Pl. iun. 16, 15 — § 27. Diosc. I 20. — I 91.
— § 28: Diosc. I 86. Pl. iun. 41, 13. 16 Marc. 16, 66 cfr. Vi-
truv. II 9, 17. Cels. III 22 p. 111 Plin. XXXI 63. XXV 94.

1 serpent E -tibus (del. quae) v. a. Brot. an serpent?
4 fistula VX 5 quoque om. d. 8 sphagnos Vere (G). non
C. -acnos V²E² spagnos X. phagos dE¹. phaonos V¹. -agnos
v. splachnon B e Diosc. | phacos VX brion V -os X
9 insidentium Il v. (D) decocto ins. d. C e Diosc. 10, 11 aqua
salsa Ev a S 11 autem et V&TXJ autem ac fEH ac G
aut v. 14 terebinti V (ut plerumque, Ven. ther. X. 17 le-
uiter EX. limit V. 18 lac. indur. J e Diosc. sic fere explen-
dam: inflammationibus medentur, trita. 19 prodest Il XJ
prosunt v. prosunt, prodest D | intertrigini ES. -nibus X. nia
d. -ni et Vv(J) 21 piceae X. -ce V. 22 potata d
24 ptisicis X phi- V | recolligantur essatis V. -tur esse satis d.

satis constat et illum caeli aëra plus ita quam navigationem Aegyptiam proficere, plus quam lactis herbidos per montium aestiva potus

- 29 (20) Chamaepitys Latine abiga vocatur propter abortus, ab aliis tus terrae, cubitalibus ramis, flore pinus et odore. altera brevior et incurva, . . . similis. tertia eodem odore et ideo nomine quoque, parvola, cauliculo digitali, foliis scabris, exilibus, albis, in petris nascens, omnes herbae, sed propter cognationem nominis non differendae. pro- sunt adversus scorpionum ictus, item iocineri inlitae cum 10 palmis aut cotoneis; renibus et vesicae decoctum earum cum farina hordeacea. morbo quoque regio et urinae dif- 30 ficultatibus ex aqua decoctae bibuntur. novissima contra serpentes valet cum melle; sic et adpositu vulvas purgat. sanguinem densatum extrahit pota. sudores facit per- 15 unctis ea, peculiariter renibus utilis. fiunt ex ea et hydropicis pilulae cum fico alvum trahentes. lumborum dolorem victoriati pondere in vino finit et tussim recen- tem mortuos partus ex aceto cocta et pota eicere pro- 20 tinus dicitur.

- 31 (21) Cum honore et pityusa simili de causa dicetur, quam quidam in tithymali genere numerant. frutex est

§§ 29 30. Diosc III 165 166 165 — § 29 extr: Marc. 26, 38 — § 30: Marc. 30, 43. (54, 25, 23 § 31: Diosc IV 163

1 celi X caeru V ceri d. 4 latine uocatur om V d. abiga EG aauga X. aauga v uocatur G. uocatur dicitur EX appellatur diciturque v, propter abhortus V abortus propter EX (fortasse abortus propter Latine abiga uocatur, ut omis- sionis causa simul patefiat cfr Müller de stilo p 16). 6 alter V brevis est X. aluior V¹ albior V² leuior B c Diosc. incurua V d X -uae E ? v lac ego induari; exciderunt foliis aizoo cfr Diosc 7 cauliculo d EC col- V B -lycula -llic- r X r 10 iocineris V X. 14 serpentes X v -tis H, S an serpentia (sc ulcera)? cfr Diosc et § 15, nisi forte Plinius con- fudit ἐπνιτὰς et ἐπνιτά | apposita X r a. H. 15 potata d 16 utilis est X v. a G 17 ficu d v. a H 18 finit V EX r sanat d T 19 an emortuos? | et pota V d H pota EX. taque v 19 20 statim d T. 21 cum honore (-nere X) EX v. om. r T / dicitur V X. 22 quidem V | tithymalli X intym- V (fuit ex V est om. V d

similis piceae, flore parvo, purpureo. bilem et pituitam per alvum detrahit radix decocti hemina aut seminis lingula in balanis. folia in aceto decocta furfures cutis emendant, mammas quoque mixto rutae decocto et tormina et serpentium ictus et in totum collectiones incipientes.

(22) Resinam supra dictis arboribus gigni docuimus et genera eius et nationes in ratione vini ac postea in arboribus. summae species duae, sicca et liquida. sicca e pinu et picea fit, liquida terebintho, larice, lentisco, cupresso; nam et hae ferunt in Asia ac Syria falluntur qui eandem putant esse e picea atque larice; picea enim pinguem et turis modo sucrosam fundit, larix gracilem ac mellei coloris, virus redolentem. medici liquida raro utuntur et in ovo fere, e larice propter tussim ulceraque viscerum — nec pinea magnopere in usu —, ceteris non nisi coctis et coquendi genera satis demonstravimus.

Arborum differentia placet terebinthina odoratissima atque levissima, nationum Cypria et Syriaca, utraque mellis Attici colore, sed Cypria carnosior crassiorque. in sicco genere quaerunt ut sit candida, pura, perlucida, in omni autem ut montana potius quam campestris, item aquilonia

§ 32 extr. cfr. Th. H. IX 2, 2 §§ 33 36: Diosc. I 92.
91. 90 — § 33: cfr Pl. iun. 37, 24 § 34: Th. H. IX 2, 2. 3

2 3 lingula v(Brot.). -lam V²X. lineu- V¹. ligula dE Vere
3 furfuris V. 4 mixta dT an recte? ruta decocta dT
4. 5 turbina Vd 5 ictus emendant X. 7 e supra
EXv. a S(D). 8 eius et EXv eius r 10 et pinu X.
pice V. 11 hae VfS. he X. eae TEv ea d. ac VX S. et rv
12 putant eam esse picem atque laricem V 12. 13 pingue
Vd. 13 turis dEB tursi V. tyrsi X (et — modo om v)
14 melli V. | liquoris E(?)v a. S. sed cfr. Diosc. et XVI 43. |
verius EX. 15 dist. v a S. e G om ll v 16 nec Vdv.
ut E. et X. usus VX. 17 equoquendi V. 18 in arborum
v. a. D. de nudo ablat. cfr. XIX 80. (an potius arborum in?)
dist v a. D | odorantissima E 19 atque EXv quae r.
20 colores et V¹. -ris et V² | crassiorque (-uoc V) VdT D. ac-
ciorque EXv. 21 querunt X. quaesunt Vd. | in omni EXv.
nomini V. -na d. 22 adaquilonia V.

potius quam ab alio vento. resolvitur resina ad vulnerum
 usus et malagmata oleo, in potiones amygdalis amaris.
 35 natura in medendo contrahere vulnera, purgare, discutere
 collectiones. lenit pectoris vitia terebinthina; inflinitur
 eadem calida membrorum doloribus spasticisque — in sole 5
 abluitur — et totis corporibus mangonum maxime cura
 ad gracilitatem emendandam, spatiis ita laxantium cutem
 per singula membra, capacioraque ciborum facienda cor-
 36 pora. proximum locum optinet e lentisco. inest ei vis
 adstringendi, movet et ante ceteras urinam. reliquae ven- 10
 trem emolliunt, cruda concocunt, tussim veterem sedant,
 vulvae onera extrahunt etiam suffitae. privatim adversan-
 tur visco, panos et similia cum sebo taurino et melle
 sanant. palpebras lentiscina commodissime replicat, fractis
 quoque utilissima et auribus purulentis, item in pruritu 15
 genitalium. pinea capitis vulneribus optime medetur.

37 7. (23) Pix quoque unde et quibus conficeretur modis
 14, 127 indicavimus et eius duo genera, spissum liquidumque.
 16, 52^{eqq} spissarum utilissima medicinae Bruttia, quoniam pinguis-
 17^e 17^q sima et resinosissima utrasque praebet utilitates, ob id 20
 et magis rutila quam ceterae. id enim quod in hoc ad-
 iciunt, ex mascula arbore meliorem esse, non arbitror

§ 35: Marc 17, 18 (16, 16). Cels. IV 8. § 37: Diosc I
 97. — cfr Plin XVI 58 Tb H. IX 2, 3

1 quam quae X. 2 cum oleo dT. | in petitiones V im-
 petigines dT positiones X. 4 lenit ego item ll v | uia V.
 dist H | terebinthina unciis melius t J lac statuit S. | inflinitor
 V 5 calido E candida X | membrum V spasticisque (f
 man Dal ?) v spatiasque VdS -ia usque EX. | dist ego cfr.
 XXXV 195 6 alluitur ego auelli- VdTfS euelli- EX. man.
 Dal illini- r puncto post sole posito, cfr XXVIII 244 XXXII
 35 85 XXXIV 113 XXI 125 XXX 38. | angonum V.
 erura Vd 7 a gracilitate Vd. 9 10 nis et adstringendi
 V 11 emolliunt Xv mo- (-tur V) ll G 14 sanat Vd
 commodissima Vd 18 et om Vd. dist. Lugd. cfr. § 32 et 54.
 puncto ante et dist. v(D) 19 spissimarum E spississim- X
 bruttea V -uten dX 21 et ego a (= &) V. om. rv(J)
 antem S. | hac com. S 22 ex VS. et X. e rv, masculam X
 rem VX. | meliorem om. V.

posse intellegi picis natura excalfacit, explet. adversatur 38
 privatim cerastae morsibus cum polenta, item anginae cum
 melle, destillationibus et sternumentis a pituita. auribus
 infunditur cum rosaceo, inlinitur cum cera. sanat liche
 5 nas, alvum solvit, excreationes pectoris adiuvat ecligmate
 aut inlitis tonsillis cum melle; sic et ulcera purgat, explet
 cum uva passa et axungia carbunculos purgat et putre-
 scentia ulcera; quae vero serpunt, cum pineo cortice aut
 sulphure. pbthisicis cyathi mensura quidam dederunt et 39
 10 contra veterem tussim. rhagadas sedis et pedum panos-
 que et ungues scabros emendat, vulvae duritias et con-
 versiones, item odore lethargicos. strumas cum farina
 bordeacea et pueri inpubis urina decocta ad suppurationem
 perducit. et ad alopecias sicca pice utuntur, ad mulierum
 15 mammas Bruttia ex vino subfervefacta cum polline sarra-
 ceo quam calidissimis linteis inpositis.

(24) Liquida pix oleumque, quod pisselaen vocant, 40
 quemadmodum fieret diximus. quidam iterum decocunt 16, 52
 et vocant palimpissam. liquida anginae perunguntur intus
 20 et uva, . . aurium dolores, claritatem oculorum, oris cir-

§§ 38 39: Diosc. I 94 — § 38 Pl ian 31, 11 (Marc 19,
 11) 83, 6—8. 77, 16—18 Marc. 4, 53 — § 39: cfr Marc 16,
 67 31, 42 — Cels III 20 Diosc I 95 — § 40: Diosc. I 97 94
 95. Scribon 40 Marc 9, 31 Pl iun 37, 24 Geop XVII 24
 cfr Plin XXIII 96 XXXV 178 179

3 destinationibus Vd | sternumentis VVen (S) -nutamentis
 aTfc(D). -ta EX cfr. § 97 | a fS e VdTH om EXv pituita
 VdTfH. tas EX -tis v purulentis C 4 inlinitur cum cera
 videntur a sua sede aberravisse; pertinent fortasse ad v 3 post
 pituita 5 excreationis VD. | ehgmate X Verc -icmatae V
 6 dist H 7 et (post purgat) om Vd, explet — axungia
 hic iteravit V). 8 an serpent? 9 phthisici d | cyathi
 dEBrot (D) etiam cy- V(? v(S) | mensuram EX. 10 rha-
 gadas v. ra- VdX. ragadis E 12 item odore ego odore item
 Il c | dist. U 511 | strumas item cum EXr a S. 13 ad
 dEXv et V. 15 bruma V | ex uno om EX. 16 linteis
 ego. cfr. XXVIII 223 XXIX 32. om. ll.v. 17 picas oleum-
 que eo quod V pissaeleon V. pissel- Xr.a.G 19 palim-
 pissa Vd. 20 et una X. iuuat D. | lac ego indicari; excoi-
 derunt oleum iuuat. | aurium E. ad aurium v.a.J. | claritati V

cumlitiones, suspiriosos, vulvas, tussim veterem et crebras excreationes pectoris, spasmos, tremores, opisthotonos, paralysis, nervorum dolores, praestantissimum ad canum et inumentorum scabiem

- 41 (25) Est et pissasphaltos, mixta bitumini pice natu- 5
raliter ex Apolloniatarum agro — quidam ipsi miscent —,
praecipuum ad scabiem pecorum remedium aut si fetus
mammas laeserit. nativum optimum ex eo, quod, cum
fervet, innatat.

- 16, 58 (26) Zopissam eradi navibus diximus, cera marino 10
sale macerata. optima haec a tirocinio navium. additur
autem in malagmata ad discutiendas collectiones.

(27) Taedae decoctaeque in aceto dentium dolo-
res efficaciter colluunt.

- 42 (28) Lentisci arboris et semen et cortex et lacrima 15
urinam cient, alvum sistunt; decoctum eorum ulcera, quae
serpunt, fotu. inlinitur in umidis et igni sacro, gingivas
conluit. folia dentibus in dolore atteruntur; mobiles de-
cocto colluuntur; capillum tingunt. lacrima sedis vitiis
prodest, cum quid siccari exalferive opus sit. decoctum 20
et [e lacrima] stomacho utile, ructum et urinam movens.

§ 41. Diosc. I 100 cfr. Plin. XXXV 178. — Diosc. I 98
— Pl. iun. 27, 4 = 6 — §§ 42 43. Diosc. I 89, 90 — § 42:
Pl. iun. 77, 18 = 20 Marc. 4, 54 — Scribon. 61. Marc. 11, 26
Pl. iun. 27, 6 Seren. 47 — Pl. iun. 21, 19

1 suspiriosos *Verc* -sas *Vdfv(S)* susp- - 2 pectoris *om.*
EX. 2 tremoles *V*. -mulos *d* 3 paralysin *X* 5 pissa-
spaltos *d* pisa. *V*. | bituminis *Vd* 6 *distinxi cum U* 512
8 nativum *ego*, maturum *ll.v(G)* matrum *S cum vet Dal*
et P naturale B. cfr XX 29 XXXI 77. XXXII 74 XXXIII
81. 87. 9 fervent innatant *VdX*. 13 taedae *v* -de *V*. -da
S teda dXH. -de *T*. dete *E*. lac. *ego indicavi e Pl iun. sic*
explendam; in astulas concisae decoctaeque *V* -teeque *dT*.
-taque *E¹X*. -toque *E²*. -ta *H* -tae *v* 14 colluunt *VD*.
15 lentiscis *EX*. | arboris *ego* & (est *E*) arbores *VEv* & arbor
dT ex arbore (*X?*) *man Dal H (& ortum ex a)* 17 potu
V 18 *in v om. ll.S cfr. Frobeen p 88* 19 colluuntur
VD. / tingunt v cfr. Seren. -uit ll.S. 21 uncos *ego posui.*
** deleri voluit S)* 21 utile ructus *T*. -literustum *V*

quod et capitis doloribus cum polenta illinitur. folia te- 43
nera oculis inflammatis illinuntur. mastiche lentisci repli-
candis palpebris et ad extendendam cutem in facie et
zmegmata adhibetur et sanguinem reicientibus, tussi veteri
5 et ad omnia, quae *acaciae* vis. medetur et attritis par-
tibus sive oleo e semine eius facto ceraeque mixto sive
foliis ex oleo decoctis, si *hae* cum aqua ita foveantur.
scio Democratem medicum in valitudine Considiae, M. Ser-
vili consularis filiae, omnem curationem austeram recu-
10 santis diu efficaciter usum lacte caprarum, quas lentisco
pascebat.

8. (29) Platani adversantur vespertilionibus, pilulae 44
earum in vino potae X III pondere omnibus serpentium
et scorpionum venenis, item ambustis. tunsae autem cum
15 aceto acri magisque scillite sanguinem omnem sistunt et
lentiginem et carcinomata malandriasque veteres addito
melle emendant. folia autem et cortex inlinuntur collec- 45
tionibus et suppurationibus, *his* et decoctum eorum, cor-
ticis autem in aceto dentium remedium est, foliorum te-
20 nerrima in vino albo decocta oculorum. lanugo foliorum

§ 43 init. Seren 154. — §§ 44. 45: Diosc I 107. — § 44:
Geop XIII 13 XV 1, 18 Aelian nat an I 37. Nicand ther
584 Seren 378. Pl. iun. 73, 8 — 77, 20 22. — § 45 extr:
Seren 1042.

1 linitur V 2 mastice VdX 4 zmegmata XS. zmecm-
V. smegm- rv. 5 ad omnia fEX. amonia dT. omnia V
quae acaciae vis S e Diosc. quaevis dT qua (que V^a) eius VE
quae eis f que vis X. quae hammoniacci vis v | atritis V.
5 6 paribus B(G). 7 si hē ego. siue Il v ita ego ut ita
VdT. utilia X uit- r urilia E(?)B 8 considente d | M
om. V^ad 10 lentiscon E 11 pascebant Vdfn 13 X
om. V 14 et scorpionum om. VdTf item Vdv. et X. om.
E 15 scillite VdVerc (G). ti EII. tino Xc tico (') om-
nem — lentiginem om Vd 16 malandriasque fXJ coll
XXVI 149 cfr. Il. iun mel- quoque r) Il Tr melancias quo-
que (que Il) B. 17 autem Il TXS. del r 18 his ego om
Il. v. cfr. § 52. (an sic?). | et — eorum deleri voluit Dal | de-
cocto Vd an foliorum? 18. 19 cortex XVerc 19 cum
aceto d folia eorum Xv. a. H. 20 albo V. | foliorum ego
-um ut V^adE -um et V^a(X)v.

auribus et oculis inutilis. cinis pilularum sanat ambusta igni vel frigore. cortex e vino scorpionum ictus restingnit.

- 46 (30) Fraxinus quam vim adversus serpentes haberet
16, 64 indicavimus. semen foliis eius inest, quo medentur iocineris, laterum doloribus in vino, aquam, quae subit cutem, extrahunt. corpus obesum levanti onere sensim ad maciem reducentibus isdem foliis cum vino tritis ad virium portionem, ita ut puero v folia iii cyathis diribeantur, robustioribus vii folia quinque vini. non omittendum ramenta eius et scobem a quibusdam cavenda praedici.

(31) Aceris radix contusa e vino iocineris doloribus efficacissime inponitur.

- 47 (32) Populi albae uvarum in unguentis usum exposuimus. cortex potus ischiadicis, stranguriae prodest, foliorum sucus calidus aurium dolori. virgam populi in manu tenentibus intertrigo non metuitur populus nigra efficacissima habetur, quae in Creta nascitur; comitialibus semen ex aceto utile. fundit illa et resinam exiguan, qua utuntur ad malagmata. folia podagris in aceto decocta inponuntur.umor e cavis populi nigrae effluens verrucas papulasque — est attritu odoratus — tollit. po-

§ 46. cfr Plin. XVI 64; adde Colum VI 17, 4 Geop XIII s. 9 - Seren 382 500 Diosc I 108. Seren. 390 — § 47: Diosc I 109 Seren 697 164 Diosc I 110.

2 scorpiones Xv a B 5 quo dEC. cfr Seren. que X quae Vfr(S) quod T. | medetur T 7 onerem V. 8 reducentib; ego -tia II Xv(S). -tes Vere. hisdem X 9 quinque II r tribus II, v | diribeantur ego. cfr XI 44 XXXVI 118 dirinantur E. dari iubea- X dilua- VdG dentur r. 10 septem II r quinque r a H | cyathis uini d(?)v. a S 11 a VdTt(H) om EG. 12 e uino om Xv a. H. 13 utilissime Xv a G. 15 potu d. | et stranguriae E(?)v. a. S 17 metuitur dTXBrot -uatur rv(J) 19 aceato V. utile v. in II del J inditur D (contra usum Plinii) an potu (sc efficacissimum) e Diosc? (scriptum acetoto tu). 22 verrucas papulasque D cum U 513 post odoratus transposuit est ego (et distanti) et EXVerc ex rTfr(H) attritu EX man. Del v(H). -ta dTfVerc atrita VBas | odoratus X man. Del v U 513 e Diosc) D -tas II. Tf obortas S. ortas H cum Gron. corpora Vere.

puli ferunt et in foliis guttam, ex qua apes propolim faciunt. gutta quoque ad quae propolis ex aqua efficax.

(33) Ulmi et folia et cortex et rami vim habent spis 48
sandi et volnera contrahendi. corticis utique interior tilia
lepras sedat et folia ex aceto inlita. corticis denarii pon-
dus potum in hemina aquae frigidae alvum purgat putui-
tasque et aquas privatim trahit. inponitur et collectioni-
bus lacrima et volneribus et ambustis, quae decocto so-
vere prodest.umor in folliculis arboris huius nascens 49
cuti nitorem inducit faciemque gratiorem praestat. cauli-
culi foliorum primi vino decocti tumores sanant extrahunt-
que per fistulas. idem praestant et tiliae corticis. multi
corticem commanducatum volneribus utilissimum putant,
folia trita aqua adpersa pedum tumori. umor quoque e
medulla, uti diximus, castratae arboris effluens capillum 16, 198
reddit capiti inlitis desluentesque continet.

(34) Arbor tilia lenius ad eadem fere utilis est, ad 50
quae oleaster. folia autem tantum in usu et ad infantium
ulcera et in ore et commanducata et decocta. urinam
cient, menses sistunt inlita, sanguinem pota detrahunt.

(35) Sabucus habet alterum genus magis silvestre, 51
quod Graeci chamaeacten, alii helion vocant, multo brevius.

§§ 48. 49: Diosc. I 112 — § 48. Pl. iun 47, 2 § 50:
Diosc. I 125 - §§ 51—53: Diosc. IV 172. § 51: cfr Marc
30, 43 — Seren 97.

1 apes 2 ex aqua om. EX. 2 ad quae J cfr § 50 72
XXV 159 al. aquae VdTv aequae H. aequae ac S cum Handio
propoli H. 4 cortices V. -tex X. 7 trahit EXr. tradit
d tardit V. 11 pruni uno r. -mo uni (-no dX) ll fX | de-
cocto Vdf. | sanat V. 12 et tiliae — 13 putant om EX || et
tiliae dv e italia V. | corticis VfB ces d. 14 aspersa
EXv adasp- VdT S. 16 inlitos V. 17 abortilia V | lenius
VfS. -iter d. -iter tusa EXr. 17 18 ad quae X. cfr § 47
atque ll v (contra Plin. usum, ut videtur). 18 et del d
19 et in ore VdS cfr XXVIII 71. XXII 65. in ore EXv
commanducata r. -ti ll X. | decocta r. -tū ll X. dist ego r
Diosc. 21 sabucus VXR, J samb- r(?), v cfr. XVI 103.
22 achameeten X. ameactem V² -te V¹. ineacte d. | alii om.
Vd / helion B. hellon ll. Xr.

- utriusque decoctum in vino vetere foliorum vel seminis
vel radicis ad cyathos binos potum stomacho inutile, set
alvo detrahens aquam. refrigerat etiam inflammationem,
maxime recentia ambusta et canis morsus, cum polenta
mollissimis foliorum inlitis. succus cerebri collectiones
privatimque membranae, quae circa cerebrum est, lenit
infusus. acini eius infirmiores quam reliqua; tingunt ca-
pillum, poti acetabuli mensura urinam movent. foliorum
mollissima ex oleo et sale eduntur ad pituitam bilemque
detrahendam ad omnia efficacior quae minor. radicis
eius decoctae in vino II cyathi poti hydropicos exinaniunt,
volvas emolliunt, has et foliorum decoctum insidentium
caules teneri mitioris sabuci in patinis cocti alvum sol-
vunt. resistunt folia et serpentium ictibus in vino pota.
podagris cum sebo hircino vehementer prosunt cauliculi
inliti. idem in aqua macerantur, ut sparsa ea pulices ne-
centur; foliorum decocto si locus spargatur, muscae ne-
cantur. boa appellatur morbus papularum, cum rubent
corpora; sabuci ramo verberatur. cortex interior tritus
ex vino albo potus alvum solvit.
- (36, Iunipirus vel ante cetera omnia excalfacit, exte-
nuat, cedro alias similis. et huius duo genera, altera minor.

§ 52, (Plin XVI 180) Marc 7, 13 Seren 47 582 Pl.
iun. 95, 22 (cfr Plin XXVI 119). Seren 498 Marc 30, 73.
Seren. 523 831 § 53 init. Scribon 160 Marc 36, 45 21
Seren 780 §§ 54. 55 Diosc I 103

1 uetere ego -ri et Vd -ri EXv 2 inutilis E. ut- X. |
set ego e Diosc (μέτρον) est II Xv 4 recentia ambusta ego
cfr XXXI 97 et Diosc -tis ambusti II Xv morsus EX. cfr
§ 136 XXIII 55 67. XXXI 96 XX 133. XXI 150 al -sum
(ortum ex -fuui) rr 12 has et fEXv G) basses V bases d
hoc est Verc del C. | decoctu G ta II fBrot te X. -to v
13 caudis Vd -ulis D 15 podagris VdS icis EXv(D).
16 idem S idem VX. -emque r(?)v | sparsa ea VdS
-sae E -se X. ea sparsa v. 18 bona X. appellantur morbos
V 21 omnia cetera d. 22 ata similis X. assun- v a Brot
eius EXv. a S aliter § 37. altera II D -era maior altera v
minor EXv minuta VdS minor altera a D at cfr XXIX 60
et Muller de stilo p 91. 92

utraq[ue] accensa serpentes fugat. semen stomachi, pectoris, lateris doloribus utile inflationes algoresque discutit, tusses; concoquit duritias. inlittum tumores sistit, item alvum 66
 5 bacis ex vino nigro potis, item ventris tumores inlittis. miscetur et antidotis, oxyporis. urinas ciet. inlittur et oculis in epiphoris. datur convolsis, ruptis, torminibus, volvis, ischiadicis cum vino albo potum pilulis quaternis aut decoctis XX in vino. sunt qui et perungunt corpus 57
 suco e semine eius in serpentium metu.

30 9. (37) Salicis fructus ante maturitatem in araneam 66
 abit, sed, si prius colligatur, sanguinem reicientibus prod-
 est. corticis e ramis primis cinis clavum et callum aqua
 mixta sanat. vitia cutis in facie emendat, magis admixto
 suco suo. est autem hic trium generum: unum ar- 67
 15 bor ipsa exsudat cummum modo, altero manat in plaga,
 cum floret, exciso cortice III digitorum magnitudine. ris
 ad expurganda quae obstant oculis, item ad spissanda
 quae opus sit, ciendamque urinam et ad omnes collection-
 20 ramorum a falce destillans ex his ergo aliquis cum ro-
 saceo in calice punici calfactus auribus infunditur vel

§ 55: Pl iun 35, 5 Marc 27, 126. (20, 88) Cato 123 —
 §§ 56-58: Diosc I 135 § 56: (cfr Plin XVI 110) Seren.
 377 Marc 16, 85. Pl iun 68, 4-6. Marc 34, 108 § 57:
 Marc 9, 86.

1 utraq[ue] om. a. 2 inflammationes EXr a. B
 2. 3 tussis TS. usis V | dist D cfr XXXI 104. 3 conco-
 quid V. -it et r a D. tumore V 4 nigro uino VdN uino
 X 5 et om. d. dist ego cfr Marc 20, 88 8 XX X
 uiginti (pro uicenis) ll r. | et om. d 9 suco ego. om. ll r
 cfr § 148 XXIII 155 XX 74 133 | metu d(?)r -tus EX.
 ictus VTfS 15 cuminum d gummiu EXH. -mi r | altero
 J coll XIV 122 XXIII 70 XXXVII 1;0 -eru ll c -er S.
 16 floret B -re ll. c trium ll r uis ego cfr. XXII 60.
 XXV 140 hic ll Xv hic ualet S cum man. Dal. datur exci-
 disse post extrahendas (r 19) con. J (an uis huic, ut XXV
 158. XXVI 46 XXVII 132?). 17 obsistent V. -tant dT.
 18 sit ego cfr nota ad XXVII 56. sint dT. sunt rXv.
 20 et (pro ex) V. 21 punici (dE?) B. co VTfXv. | uel
 Xv(D). item X om. rS.

- 58 folia cocta et cum cera trita inponuntur. item podagricis
cortice et foliis in vino decoctis foveri nervos utilissimum.
flos tritus cum foliis furfures purgat in facie. folia con-
trita et pota intemperantiam libidinis coercent atque in
totum auferunt usum saepius sumpta. Amerinae nigrae 5
semen cum spuma argenti pari pondere a balneo miltum
psilotrum est.
- 59 (38) Non multum a salice vitilium usu distat vitex,
foliorum quoque adpectu, nisi odore gratior esset. Graeci
lygon vocant, alias agnon, quoniam matronae Thesmopho- 10
riis Athenieniensium castitatem custodientes his foliis cu-
bitus sibi sternunt. duo genera eius: maior in arborem
salicis modo adsurgit, minor ramosa, foliis candidioribus,
lanuginosis. prima album florem emittit cum purpureo;
quae et candida vocatur, nigra quae tantum purpureum. 15
60 nascuntur palustribus campis. semen potum vini quen-
dam saporem habet et dicitur febres solvere et, cum un-
guantur oleo admixto, sudorem facere, sicut lassitudines
dissolvere. urinam cient et menses. caput temptant vini
modo — nam et odor similis —, set inflationes pellunt 20

§ 58. Diosc eupor. I 235 extr Seren 771 148 (cfr Plin.
XVI 110). Pl inn. 105, 16—18 §§ 59 63: Diosc I 134. —
§ 59: (Geop II 4, 1) Aelian nat an. IX 26 schol. Nicand.
ther. 71

1 *dist ego e Diosc et Sereno* 2 *decoctis dXv -ti r*
5 *sumptus E.* 8 *nomen V.* | *uitidium V utili- X itex*
V 9 *est. sed X. esset. Sed v. a. Bas* 10 *lygon C e Diosc*
lycon H. ligon v. | agmon E spagon X 12 *an sternant?*
cfr. § 168 et CFWMüller p 6. | *in arborem v. arborem in X*
-orem VE. -or est d 14 *primo V an prior? | album B e*
Diosc arborum H. v. | emittit ego. mi H v cfr vol III p 493.
16 *palustribus VaX. in pal- E(?)v. cfr X 62 XXI 53*
XXV 29 63 111 135. XXVII 63 al 17 18 *unguantur*
dE²S. -gantur VE¹Xv -gantur H. 18 *admixtu Vdv a H*
sic et v. a. S. probat CFWMüller p 15. sed cfr. § 157 XXIII
46. 93. XXV 34 XXVI 8 145 XXVII 47 al. | lassitudines
TEXv -nem rS. cfr. § 23. XX 192. 240. XXII 32 XXIII
61 XXVII 130 XXVIII 137. 19 *cient VaS. ciunt Xv. a G*
20 *nam odor EX | set ego est dEXv(D) et V¹S (inflam-*
mationes E.

in inferiora, alvum sistunt, hydropicis et lienibus perquam
 utiles. lactis ubertatem faciunt. adversantur venenis [ser- 61
 pentium], maxime quae frigus inferunt; minor efficacior
 ad serpentes: bibitur seminis drachma in vino vel posca
 s aut II foliorum tenerrimorum. et inlinuntur utraque ad-
 versus araneorum morsus; vel perunctis tantum, suffitu
 quoque aut substratu fugant venenata. ad venerem im- 62
 petus inhibent eoque maxime phalangiis adversantur, quo-
 rum morsus genitale excitat. capitis dolorem ex ebrietate
 60 sedant cum rosaceo flos tenerique cauliculi. seminis de-
 coctum vehementiorem capitis dolorem dissolvit fotu et
 volvam etiam suffitu vel adposito purgat, alvum cum puleio
 et melle potum. vomicas et panos, difficile concoquens,
 cum farina bordeacea mollit. lichenas et lentigines cum 63
 65 apbronitro et aceto semen sanat et oris ulcera et erup-
 tionum cum melle, testium cum butyro et foliis vitium,
 rhagadas sedis cum aqua illitum. luxatis cum sale et
 nitro et cera et semine *utilissimae* et folio. additur in
 malagmata *ad vitia* nervorum et podagras semen; instil-
 70 latur in oleo decoctum capiti in lethargia et phrenesi.

§§ 61 62: Aelian nat an IX 26 — § 63: Diosc. eupor.
 I 226 228

2 3 serpentium om X(E?) uncos ego posui 3 que f.
 qui dT. an inferant? 4 eminis V hem- d 5 duabus
 Vd r. duobus E (scribendum erat binis tenerissimorum EX.
 illiniuntur et X. -nuntur et r a G nitur et Ven an utrae-
 que? 6. 7 an suffituque aut? cfr XI 1 7 at veneriae
 X -iae rei r a G. 8 inhibet V 10 cauli d 11 potu
 VI 12 adpositae V -ta fX 13 facile X man. Dal. S
 concoquens ego -uentes II r -uent tusi X uit tusum man.
 Dal. S. de mendo cfr § 65 r. 14 nascens, ad rem XXI 161.
 15 afonitro Vd. 15. 16 eruptionum II. TfJ. -nes Xv. (ul-
 cera supplevit J, sed cfr XXII 54, unde conicias potius erup-
 tiones ulcerum vel eorum). 17 illitum EXv buli rT. luxatis
 VdXr -ta E,? G. 18 semen (E?) G | utilissimae ego om II. v |
 folium (E?) G dist r a G cfr Diosc 19 ad vitia ego. om.
 II v ad curationem conu S. cfr XXII 101, antelleguntur modi,
 ut § 24, vel collectiones, ut § 41: cfr Diosc. eupor I 236.
 podagra Vd. dist. ego 20 lethargia dEv. gica X. -gi V.
 -go fS | phrenesi r. fre- X. phreni E freni r.

virgam qui in manu habeant aut in cinctu, negantur intertriginem sentire.

- 64 (39) Ericen Graeci vocant fruticem non multum a vitice differentem, colore roris marini et paene folio. hoc adversari serpentibus tradunt. 6
- 65 (40) Genista quoque vinculi usum praestat, floris apibus gratissimi. dubito an haec sit quam Graeci auctores sparton appellavere, cum ex ea lina piscatoria apud eos factitari docuerim, et numquid hanc designaverit Homer-
19,15 rus, cum dixit navium sparta dissoluta. nondum 10
enim fuisse Hispanum Africanumve spartum in usu certum est et, cum fierent sutiles naves, lino tamen, non sparto umquam sutas. semen eius, quod Graeci eodem nomine appellant, in folliculis passiolorum modo nascens purgat hellebori vice drachma et dimidia pota in aquae 15
66 mulsae cyathis III ieiunis. rami, similiter frondes, in aceto macerati pluribus diebus et tumsi sucum dant ischiadicis utilem cyathi unius potu. quidam marina aqua macerare malunt et infundere clystere. perunguntur eodem suco ischiadici addito oleo. quidam et ad stranguriam 20
utuntur semine genista tunsa cum axungia genua dolentia sanat

§ 64: Diosc I 117. (cfr Plin. XIII 114 Nicand ther. 610. — § 65: cfr Plin XVI 176). Homerus B 135 cfr Plin XIX 25. Varro ap Gellium XVII 3, 4. Diosc IV 155 § 66. Diosc IV 155 eupor I 237. Plin I 43, 9—12. Marc 25, 43. Seren 698 — Marc 36, 34.

1 necantur V 3 4 a vitice ego ab ilice V²Xv bil- V¹ bul- dT. a myrice (E?) B e Diosc, sed cfr. § 67. 6 floris Vd, -res vv. 7 quam VdXv. quod E 8 puteos V. 9 designavit d 11 hispanum TfS. spa Vd om. EXv | efri canumue V¹ africanum uel EX -num uel hispanum v.a.S. | sparthum X siarum Vd. 12 an tantum? 14 passiolorum Ev(S). -lum Vd. fasiolorum X. phaseo- C | nascens v -entum H.X 16 ramis v a G. an simul et? cfr Diosc. eupor frondes ego. -de H Xv dei J cum fronde C | in del J 17 maceratis v a G. | tussi V tusus X. -sis v a G. | iucundati X 17. 18 sciadicis Vd. scyaticis X. 18 poti E. (an in marina? 20 stringuria V. stranguina X

(41) Myricen ericam vocat Lenaeus, similem scopis 67
 Amerinis; sanari dicit ea carcinomata in vino decocta
 tritaque cum melle inlita. eandem esse arbitrantur qui-
 dam tamaricem et ad lienem praecipuam, si succus eius
 5 expressus in vino bibatur, adeoque mirabilem eius anti-
 pathian contra solum hoc viscerum faciunt, ut adfirmet,
 si ex ea alveis factis bibant sues, sine liene inveniri. et 68
 ideo homini quoque splenico cibum potumque dant in
 vasis ex ea factis. gravis autem auctor in medicina vir-
 30 gam ex ea defractam, ut neque terram neque ferrum at-
 tingeret, sedare ventris dolores adseveravit inpositam ita,
 ut tunica cinctaque corpori adprimeretur. volgus infeli-
 cem arborem eam appellat, ut diximus, quoniam nihil 16, 108
 ferat nec seratur umquam. (42) Corinthus et quae circa 69
 25 est Graecia bryan vocat eiusque duo genera facit, sil-
 vestrem plane sterilem, alteram mitiorem. haec fert in
 Aegypto Syriaque etiam abundanter lignosum fructum,
 maiorem galla, asperum gustu, quo medici utuntur vice
 gallae in compositionibus, quas antheras vocant. et lignum
 30 autem et flos et folia et cortex in eisdem usus adhiben-

§§ 67, 68: Diosc I 116. — § 67: (cfr Plin XIII 116). Marc.
 23, 49. (1 10) — Seren 408 — § 63: Pl iun. 56, 6 — Se-
 ren 480. — §§ 69-72: Diosc. I 116.

1 myricen ericam ego. -en cam -em eam E. -en iam J)
 ericam II. Tf J (dittoqr aperta). -en et amaricon X quam et ta-
 maricen v. quam ericen (-cam S) H. | uocant VS laeneus V
 leneus Xv a. C. | similis est X 2 famerinis V tamaricis
 con S coll XVI 108 3 inlita E eandem esse om. X
 (E?) v a. S. 3. 4 quidam hanc esse Xv a S 4 tamaricem et
 ad ego. -cen (-cem v a. H) sed ad (sedat V) II Tf v. camericon
 ledat X | praecipuam ego. -ua est II. v 5 est (pro eius) V
 6 adfirmet VX 7 sues dEv. sues X ues V¹ aues V²
 8 quoque om. Xv. a. Bas splenetico EXv a H 9 autem
 VdTf v(S) quidam C. om. EXG 10 ea defractam E(?) G
 eadem fr- rXv(S) | nec (ne V) ferrum Vd S. 10 11 attingere
 V. 14 servatur Vd¹. 15 graecia — facit om EX. | graecia
 VdTf S regio v. | uocat Verc.(J). -ant VdTf v(S). 16 mi-
 nore X | fert EXv fere r 18 gusto V 19 galle X
 -line V / antheras VX.

- 70 tur, quamquam remissiora. datur sanguinem reicientibus cortex tritus et contra profluvia leminarum, coeliacis quoque; idem tunsus inpositusque collectiones omnes inhibet. foliis exprimitur sucus ad haec eadem et in vino decoquitur; ipsa vero adiecto melle gangraenis inlinuntur. decoctum eorum in vino potum imposita cum rosaceo
 71 et cera sedant; sic et epinyctidas sanant. dentium dolori, aurium decoctum eorum salutare est. radix ad eadem similiter. folia hoc amplius ad ea, quae serpunt, inponuntur cum polenta. semen drachmae pondere adversus phalangia et araneos bibitur, cum altilium vero pingui furunculis inponitur, efficax et contra serpentium ictus
 72 praeterquam aspidum. nec non morbo regio, phthiriasi, lendibus decoctum infusum prodest abundantiamque mulierum sistit. cinis arboris ad omnia eadem prodest. aiunt, si bovis castrati urinae misceatur vel in potu vel in cibo, venerem finire. carbo ex eo genere urina ea restinctus in umbra conditur: idem, cum libeat accendere, restituitur. Magi id et spadonis urina fieri tradiderunt.
 73 10. (43) Nec virga sanguinea felicior habetur. cortex eius interior cicatrices, quae praesanuere, aperit.
 (44) Sileris folia inlita fronti capitis dolores sedant. eiusdem semen contritum in oleo phthiriasis coercet. serpentes et hunc fruticem fugiunt, baculumque rustici ob id ex eo gerunt.

§ 72 extr : cfr Plin XXVIII 66

4. s decoquitur ego. -ocuntur *ll. s* -oquantur *Xv.* cfr. XXV 90. XXVII 47 al. 6 lac indicavit *J* uel (*E?*) *v.* ipsa *S.* uel ipsa *D* | impositum *v a. G* item sedat et sanat) 7 ceria *D* (non conveniens sedandi verbo | ad dentium *X(?) v a. S.* | dolori *dTS* -re *VfE* rem *X(?) v.* 8 aurium *ll.* -umque *X(?) v.* et aurium *D.* de asyndeto cfr 54 extr. (tusses). ad om. *Vd* 9 et folia *d* | an serpent? 11 altilium *v* -llum *Vd.* ad illum *EX.* 13 thuriasi *X.* tir- *Vd* 14 lendibus *V* lendibusque *v. a S.* 16 immisceatur *EX v. a S. (D)* 17 urinam *V* 19 restituitur ego, cfr XXVII 53 resoluitur (sol- *d*) *ll v.* igni add *Müller emend.* IV 20, id et *Vd fS* et id ei *EX.* et id (id et *H*) ex *v* 21 praesanuere *ES coll. XVII 214.* -nauere *rXv* 22 capiti *a.* 23 tritum *V v a S.* | coercet *X.* -reet *V.* 24 refugiunt (*V?*) *Xr a D.*

(45) Ligustrum si eadem arbor est, quae in oriente 74
cypros, suos in Europa usus habet. succus discutit nervos,
articulos, algores; folia ubique veteri ulceri, cum salis
mica et oris exulcerationi prosunt, acini contra phthiria-
sm, item contra intertrigines vel folia. sanant et galli-
maceorum pituitas acini.

(46) Folia alni ex ferventi aqua remedio sunt tumoris

(47) Hederae genera viginti demonstravimus. natura 75
omnium in medicina anceps. mentem turbat et caput ^{14, 141}
purgat largius pota; nervis intus nocet, iisdem nervis ²⁹⁹
adhibita foris prodest. eadem natura, quae aceto est,
omnia genera eius refrigerant. urinam cient potu, capitis
dolorem sedant, praecipue cerebro continentique cerebrum
membranae utiliter mollibus inpositis foliis cum aceto et
rosaceo tritis et decoctis, addito postea rosaceo oleo; in-
funtur autem fronti. et decocto eorum sovetur os ca 76
putque perungitur. lien et pota et inlita prosunt. de-
cocuntur et contra horrores febrium eruptionesque pitui-
tae aut in vino teruntur. corymbi quoque poti vel inliti
lienem sanant, iocinera autem inliti. trabunt et menses
adpositi. succus hederae taedia narium graveolentiamque
emendat, praecipue albae sativae idem infusus naribus 77

§ 74. (cfr Plin XII 109 XXIII 90. Diosc. I 124). — Pl
iun. 35, 6. Marc. 19, 60. § 75 Diosc. II 210 Marc 36, 36.
— Seren 583. Pl. iun. 11, 11—14 — Seren. 20. § 76: Diosc.
II 210. Seren 409 Marc 23, 53 — Pl iun 56, 5 23, 19. Marc
10, 59. — § 77: Diosc II 210 Seren 98. Marc. 5, 12. cfr. Scri-
bon 7 Pl. iun 17, 17 Seren. 818. — Pl iun 55, 10—13 Marc.
18, 30. Pl iun 96, 1—5

1 si del. v a. H ex eadem EX. 2 suo sine utro pausus
V | habet succus habet EX. | discutit ego. cfr § 54 11 23
eius il v eius in S (contra Plinii usum 2 3 nervis articulis
algoribus v a S. 4 exulcerationi dX Verc (Brot) -onis Ven.
-one V† -onibus EC(D) 5 intertrigines V | vel folia V dTXS.
foliaue E(?)v 7 aquae V. | remedium d. certissimo remedio
v a. D. | tumori X(?)v a. J 8 edera V. dere X 10 alterum
nervis unciis inclusit J. 11 adhibita V. | esto E. ex est X(?)
v a. S 13 crebro et crebrum V. 14 an utilia? 16 dist ego
v Pl. iun. 20 lienem inlita om V | inlita d. illita X.
21 appositu dT. | grauiolentiamque VX

caput purgat, efficacius addito nitro. infunditur etiam
 purulentis auribus aut dolentibus cum oleo. cicatricibus
 quoque decorem facit. ad lienes efficacior albae ferro
 calefactus. satis est acinos VI in vini cyathis II sumi.
 acini ex eadem alba terni in aceto mulso poti taenias
 pellunt, in qua curatione ventri quoque inposuisse eos
 16. 147 utile est. hedera, quam chrysocarpon appellavimus, bacis
 aurei coloris XX in vini sextario tritis, ita ut terni cyathi
 potentur, aquam, quae cutem subierit, urina educit; Era-
 sistratus eiusdem acinos V tritos in rosaceo oleo cale-
 factosque in cortice punici instillavit dentium dolori a
 78 contraria aure. acini, qui croci sucum habent, praesumpti
 potu a crapula tutos praestant; item sanguinem excreantes
 aut torminibus laborantes hederæ nigrae. candidioris co-
 rymbi poti steriles etiam viros faciunt. inlinitur decorta
 quaecumque in vino omni ulcerum generi, etiamsi ca-
 79 coëthe sint. lacrima hederæ psilotrum est phthiriasim-
 que tollit. flos cuiuscumque generis III digitorum captu
 dysintericos et alvum citam emendat in vino austero bis

§§ 78. 79: Diosc II 210. — § 78 extr.: Th H. IX 18, 5
 Pl. iun 77, 22 Marc 4, 55 — § 79: Seren. 67. Pl. iun. 52,
 11 13 48, 12 Marc 27, 74. Pl. iun 84, 3 109, 17. Seren. 404.

3 alba E d. -ba est X. -bae est v a S. 4 sex II v. |
 duobus II v. 5 ex om. E. | taenias S e coni. Dal. tineas II v.
 7 hedera ego ed. II. -rae v. quam in EX | chrysocarpon
 B e Diosc et XVI 147 chrysolarion (-sal- V) VdTv. -rio E.
 chrisolariam X | appellavimus XB. -amus v. alii ellavimus
 (-im V²) Vd aluellimus E. 8 XX X. uiginti II v. 9 sub-
 erit V | urinae V -ne d | educit Xv ducit E. -it[ur asistratus]
 V. dicit d. | dist. Xv a. Bas 10 V v. quinque II. Dal
 11 punici E(?) C' -co rTfXv. 12 aure EXv -ri rS. 13 a
 om. E. | totus V. 14 aut laborantes om. Vd¹. | dist. ego.
 nigrae V²v. -ris r. om. X man. Dal. candidioris ego e Theophr.
 -res II v. -ris nigri X man. Dal. 16 quaecumque om. X
 v a. H | cum uino X. omni ego -in II v cfr § 34. VIII 212
 16. 17 cacoethe C -tes Vd. -tae v cacoestes (ea co- X) EX.
 17 lacrimae derepsi lucrum V. -me delepsilotrum X.
 17. 18 phthiriasim aequae dT pthiariasimiquae V. 18 trium
 II v (pro ternum). cfr. § 81. | carptus X. -tu v. a G. 19 ci-
 tam cod. Poll v(S) -tamen Vd. -tū E. cytū X. etiam H.

die potus. et ambustis inliniitur utiliter cum cera. de-
nigrant capillum corymbi. radicis sucus in aceto potus
contra phalangia prodest. huius quoque ligni vaso sple-
nicos bibentes sanari inuenio. et acinos terunt, mox com- 80
burunt et ita inlinunt ambusta prius perfusa aqua calida.
sunt qui et incidant suci gratia eoque utantur ad dentes
erosos, frangique tradunt, proximis cera munitis, ne lae-
dantur. cummim etiam in hedera quaerunt, quam ex aceto
utilissimam dentibus promittunt.

(48) Graeci vicino vocabulo cisthon appellant fruticem 81
maiores thymo, foliis ocimi. duo eius genera: flos masculo
rosaceus, feminae albus. ambo prosunt dysintericis et so-
lutionibus ventris in vino austero ternis digitis flore capto
et similiter bis die poto, ulceribus veteribus et ambustis
cum cera et per se oris ulceribus. — Sub his maxime
nascitur hypocisthis, quam inter herbas dicemus 36, 49

(49) Cissos erythranos ab iisdem appellatur similis 82
hederae, coxendicibus utilis e vino potus, item lumbis,
tanta vi acini, ut sanguinem urina detrahat. — Item cha-
maecisson appellant hedera non attollentem se a terra.
et haec contusa in vino acetabuli mensura leni medetur,

§ 80: Cels VI 9 Marc. 12, 33 - § 81: Diosc. I 126 I 127)
§ 82: cfr. Plin XVI 147. 152 Diosc IV 124).

2 colymbi Vd. radicem sucos V an radicem sucus? cfr
Diosc 3 uaso VdS -se dXv 3 4 spleneticos v a H
4 moxque E ? c a S(D) 6 qui et Xv. et E et qui rTdD
cfr. XXVIII 231, suci d²EXv subici r, eoque EXv quo-
que r 7 tradant com Dal an suadent? cfr XVII 23 XVIII
187 227 232. XX 83 XXVIII 69 199 207 circa minutis
d certaminum itis V 7 8 laedant E 8 cummim S
gu- XH gummi ll. r(D). 8 9 quod et utilissimum r a H
10 chiston V. 11 timo XVen | ocymi VX 12 13 eius
ultionibus V 13 carpto X man Dal 16 hypocisthis G
stis Vd. -stos v -citis (hippo- X) EX. hederas EXr. a H
diximus (V?) Xv a H 17 erythranos X -tyanos V hisdem
VX 19 tanta ui d cum P tam (-tum V) uim lTXH
-tamque uim v acini ut S cum Gron accipi ut VdT -piunt
E -piunt ut r adierunt ut X acini aiunt ut H detrahant
EXr a H 19 20 chamaecisson r cfr. ind libri -iston (cha-
mec- V) H 21 a uino V | alieni V.

folia ambustis cum axungia. — Milax quoque, quae antho-
phoros cognominatur, similitudinem hederæ habet, tenuio-
ribus foliis. coronam ex ea factam impari foliorum numero
83 aiunt capitis doloribus mederi. quidam duo genera milacis
dixere: alteram immortalitati proximam in convallibus opacis, 5
scandentem arborum, comantibus acinorum corymbis, con-
tra venenata omnia efficacissime iuvantem acinorum succo:
infantibus sæpe instillato nulla postea venena nocitura
alterum genus culta amare et in his gigni, nullius effectus.
16, 155 illam esse milacem priorem, cuius lignum ad aures so- 10
84 nare diximus. — Similem huic aliqui clematida appella-
verunt, repentem per arbores, geniculatam et ipsam. folia
eius lepras purgant; semen alvum solvit acetabuli men-
sura in aquae hemina aut aqua mulsa. datur ex eadem
causa et decoctum eius. 15

85 11. (50) Harundinis genera XXVIII demonstravimus,
16, 156 sq non aliter evidentiore illa naturæ vi, quam continuis
his voluminibus tractamus, siquidem harundinis radix con-
trita inposita felicis stirpem corpore extrahit, item harun-
dinem felicis radix. et, quo plura genera facimus, illa, 20

§ 83 med. Diosc IV 142 — § 84. Diosc IV 179 — § 85:
Cels V 26, 36 Pl iun 88, 4—7. Marc 34, 38 (Diosc I 114).
- §§ 85 86: Diosc I 17

1 ambustis dXr sti r, smilax v a. S cfr XVI 153—155
quæ v quia E qui et X.Bas qui VdTsS. 1 2 anthophoros
S cum Salm anto- (-poros T) dT atho- (-poros V) Vf intho-
X into- E nico- B auto- r. 2 habet om EX. 3 coro-
nam om EX ea ego. eo ll v . alteram . proximam ego
alterum . proximum ll r. immortalitati - 6 arborum om EX

6 candentem ar a B arborum VdTsS -res B alterum
ar an arborem? cfr XXVI 36 lac statuit D cum U 51;
comantibus V comina- a 7 efficacissime iuvantem ego.
-mi -mis v in tantum ll D (ut add r). -mi in totum J cfr
XXVIII 194 8 an quippe? nocitura sint v a J 10 illa V

11 clematidam X. clematides Vd 13 purgat V.
16 xxviii ED cfr ind ad XVI xxxviii d. -viii V -viii
Tf. viginti novem Xv 17 natura v a. H. | ui H cum P ut ll
del r 19 et inposita EXr a. 19 et 20 felicis S. filicis
-ces X ll (D) cfr XVII 29 54 XVIII 45 (ubi contra F² bis
ita scribendum erat. XXVI 58 XXVII 34 72 74 XXV 44
XXVIII 187 20 et quo ll X.D. et quoniam G. ex quo v \ faci-

quae in Iudaea Syriaque nascitur odorum unguentorum-
que causa, urinam movet cum gramine aut apii semine
decocta; ciet et menstrua admota; medetur convulsis 11 86
obolis pota, iocineri, renibus, hydropi, tussi etiam suffitu
magisque cum resina, furfuribus ulcerumque manantibus
cum murra decocta. excipitur et succus eius fitque elaterio
similis. efficacissima in omni harundine quae proxima ra-
dici, efficaciora genicula harundo Cypria, quae donax
vocatur, corticis cinere alopecias emendat, item putres-
centia ulcera. foliis eius ad extrahendos aculeos utuntur, 87
efficacibus et contra ignes sacros collectionesque omnes.
vulgaris harundo extractoriam vim habet et recens tusa,
non in radice tantum, in mulso enim et ipsam harun-
dinem tradunt. medetur et luxatis et spinae doloribus
radix in aceto inlita; eadem recens trita et in vino pota
venerem concitat. harundinum lanugo inlata auribus ob-
tundit auditum.

(51) Cognata in Aegypto res est harundini papyrus, 88
praecipuae utilitatis, cum inaruit, ad laxandas siccandas-
que fistulas et intumescendo ad introitum medicamentorum
aperiendas. charta, quae sit ex eo, cremata inter caustica

§§ 86, 87: Diosc. I 114. Plin XXXII 141 — § 88: Diosc. I 115
Seren 982

mus V fec- rXv. faciamus D. 1 iudaea II TfH -dea Xv
india B coll XII 104 et Diosc | odorem V -re X 2 que
causa om X. urinarum V. 3 et om EG | medetur 4 pota
om EX | duobus Vdv 4 tussim VX 6 elaterio Ev -ri
Vd alteri X. 7, 8 radici Ev. -ce rX a rad- D e coni S.
8 et efficaciora E atia X. efficacia et v.a.S. 9 cor-
ticis dv ci VE -ce XVen. cineri E 9, 10 pitrescentia
V. pituita recentia V². 10 eius aculeos EX 11 efficaci-
bus VdTfH -acius Ev -atius X. 12 an uel (et) vulgaris?
an et delendum? 13 in mulso ego cfr Cels V 26, 35 multū
Hv -ti D et VEXv de dT ipsa harundine dTX
14 traduntur X. ualere tradunt v a D. doloribus r -res II X.
16 inlata (illa- V²XVerc, V¹D. cfr Diosc (ἐμπέκουca) in-
lita (illi- v) rv(Dat) 18 cognata B -nita II Xv papyrus
ES. -rus B ro Xv ipsarum rf 19 praecipue utilitates
Xv.a.B. 20 intumescendo V in tumesc- v a G(S sed cfr.
Diosc. 21 eo VdXS. ea E(?)v.

est. cinis eius ex vino potus somnum facit; ipsa ex aqua inposita callum sanat.

- 89 (52) Ne in Aegypto quidem nascitur hebenus, ut do-
 12.17 cuimus, nec tractamus in medicina alienos orbes, non
 omittetur tamen propter miraculum. scobem eius oculis 5
 unice mederi dicunt lignoque ad cotem trito cum passo
 caliginem discuti, ex aqua vero radice albugines oculorum,
 item tussim pari modo dracunculi radice adiecto cum
 melle. hebenum medici et inter erodentia adsumunt.
- 90 (53) Rhododendros ne nomen quidem apud nos in- 10
 venit Latinum; rhododaphnen vocant aut nerium. mirum
 folia eius quadripedum venenum esse, homini vero contra
 serpentes praesidium ruta addita e vino pota pecus etiam
 et caprae, si aquam biberint, in qua folia ea maduerint,
 mori dicuntur. 15
- 91 (54) Nec rhus Latinum nomen habet, cum in usum
 pluribus modis veniat. nam et herba est silvestris, foliis
 myrti, cauliculis brevibus, quae taenias pellit, et frutex
 coriarius appellatur, subrutilus, cubitalis, crassitudine digi-
 talis, cuius aridis foliis ut malicorio coria perficiuntur. 20
- 92 medici autem rhoicis utuntur ad contusa, item coeliacos
 et sedis ulcera aut quae phagedaenas vocant; trita
 cum melle et inlita cum aceto. decoctum eorum instil-

§ 89: Diosc I 129. — § 90. (cfr. Plin XVI 79) Diosc IV
 82 §§ 91 extr 92: (cfr. Plin XIII 66. Th H III 18, 5).
 Diosc. I 147.

1 somnium E 3 ne Er hec X. om r 6 passo V
 7 discutit EX v a. S. 8 dracunculis (drag- X EX 10 ro-
 dodendros V 11 rhododaphnem d rododaphnen X an vo-
 cant alii aut? 13 predum E addita et X -ite V ita et
 e v a G 14 in aqua d. manduerit d. aduenerint EX.
 16 rhusen X in usum V² dr mus- V¹. in orum (hor- X) EX.
 18 cauliculisque Er a C caulisque X | taenias fS teneas
 V -ant E. tinias d. -neas TX v (D) 19 excoriarius EX v a
 Bas cubitali X 19 20 digitalis II X -li v 20 ut (X?) B.
 et II v cfr XXIII 10. 21 rhoicis X rhocis d. rochis V.
 (an rhoicis foliis?). 22 lac. indicavit J (post aceto D cum U
 51?) exciderunt pterygia et gangraenas sanant cfr. Diosc
 23 inlita EX r intrita r Tf.

latur auribus purulentis. fit et stomatice decortis ramis ad eadem quae ex moris, sed efficacior admixto alumine. inlinitur eadem hydropicorum tumori.

(55) Rhus, qui erythros appellatur, semen est huius 93
6 fruticis. vim habet adstringendi refrigerandique. adspers-
gitur pro sale obsoniis alvo soluta omnesque carnes cum
silphio suaviores facit. medetur ulceribus manantibus, cum
melle asperitati linguae, percussis, lividis, desquamatis;
eodem modo capitis vulnera ad cicatricem celerrime per-
10 ducit. seminarum abundantiam sistit cibo

(56) Alia res erythrodanum, quam aliqui ereuthodanum 94
vocant, nos rubiam, qua tinguntur lanae pellesque perfici-
untur. in medicina urinam ciet, morbum regium sanat
ex aqua mulsa — et lichenas ex aceto inlita —, ischia-
15 dicos, paralyticos ita, ut bibentes laventur cotidie. radix
semenque trahunt menses, alvum sistunt et collectiones
discutiunt. contra serpentes rami cum foliis inponuntur.
folia et capillum inficiunt. invenio apud quosdam morbum
regium sanari hoc frutice, etiam si adalligatus spectetur
20 tantum.

(57) Distat ab eo qui alysson vocatur foliis tantum et 95
ramis minoribus. nomen accepit, quod a cane morsos ra-
biem sentire non patitur ex aceto potus adalligatusque.

§ 93: Diosc I 147 cfr Marc. 27, (2 3) 10 40. 11, 3. Cels
VI 11 § 94: Diosc III 150 Seren 1024 Pl iun. 97, 9 43,
7 9 Seren 700 Marc 25, 42 Pl iun. 104, 20 sqq. — § 95-
(cfr. Diosc III 96

1 stomace E achice r a C. 3 tumoribus EX v a H.
4 rhus om EX quae EX v a H rydros E yd- X. 6 aluo
soluta VdTfJ aluos (-uum XS) soluit EXr 6 7 cum silpio
V pro silio X 7 dist ego c Diosc 9 ulcera r. a J.
11 alia res II TfH alia est XG om. v erythrodanum II U
518) D cfr Diosc nus v eritron X, quem V 14 et in E.
an item? dist ego coll Diosc, sed fortasse item lichenas in-
lita transponenda post cotidie. 14 15 sciaticos V scya- X
et ischiadicos E(?) v a D 18 inficiunt VdTfH incipiunt EX.
tingunt v 19 alligatus VdS 21 alysson c allyson V a
aly- (ali-) X) EX. tantum dv in ta- r inqua- X 22 ac-
cipit E 1 morsos II TH comm C emorsis X -sos v.
23 potus ex aceto EX v a S.

mirum est quod additur, saniem conspecto omnino frutice eo siccari.

- 96 (58) Tinguentibus et radícula lanas praeparat, quam
 19, 48 struthion a Graecis vocari diximus. medetur morbo regio
 et ipsa et decoctum eius potu, item pectoris vitiis. uri- 5
 nam ciet, alvum solvit. et vulvas purgat, quam ob rem
 aureum πεσσόν medici vocant ex ea. e melle prodest
 magnifice et tussi, orthopnoeae coctearis mensura, cum
 97 polenta vero et aceto lepras tollit. eadem cum panace et
 capparis radice calculos frangit pellitque, panos discutit 10
 cum farina hordeacia et vino decocta. miscetur et ma-
 lagma et collyriis claritatis causa, sternumento utilis
 inter pauca, heni quoque ac iocineri. eadem pota de-
 narii unius pondere ex aqua mulsa suspiriosos sanat, sic
 98 et pleuriticos et omnes lateris doloris. — Apocyni semen 15
 ex aqua — frutex est folio hederæ, molliore tamen, et
 minus longis viticulis, semine acuto, diviso, lanuginoso,
 gravi odore — canes et omnes quadripedes necat in cibo
 datum.

§§ 96 97: Diosc II 192 cfr Plin XIX 48, — § 98 Diosc IV 81

1 saniem (X?), B insaniam H v 2 eo EXv os r si-
 cari V sanari r a B 3 lanas E?, G ramis r -mos v cum
 ramis X 4 struthion V struthion X medetur uir V
 5 ipsa et ego -sam V -sa r Xv (an ipsum?) | decoctu ego
 -ta H TXr -ti G to f H et uis X et ius v. a. G potu
 dTG -to VfH. -ta EXv 6 7 dist ego 7 aureon X
 πεσσόν ego cfr Diosc et Cels V 21 pecton dT pectori — pec-
 ton E (X post medici) petition Vf. poterion J e coni S po-
 culum r uocant medici EX. dist ego ex ea e ego ex ea
 et H ea et ex r 8 & X a Vd. ad E(?) r tussi X -ssim
 Ev om. r | orthopnoeae Ev -nonee X. om r (an tussi in or-
 thopnoea? cfr. Cels IV 8, 10 caparis V canculum E?
 caulum E¹ 11 et uno dEv cfr Diosc uino VXS
 12 sternumento ego numtum E. -nutamento dTX man Dal
 H J) -nuntamentum V ad sternutamenta (-num- S) v. cfr.
 XI 269. XXV 52 56 135 173 Gronov ad XX 189
 13 ac Vdr. et X om E 14 unici EX 15 pleureticos VdX
 r. a G(D), dolosis V apochinis X cynum (post aqua) Rrot
 dist S. 16 folia VdX | molliora X. molliora huc a
 17 viticulis Vd.

(59) Rosmarinum dictum est. duo genera eius: alte- 99
rum sterile, alterum cui et caulis et semen resinaceum, 19, 137
quod cachrys vocatur. foliis odor turis. radix vulnera
sanat viridis inposita et sedis procidentiam, condylomata,
5 haemorrhoidas, sucus et fruticis et radiceis morbum regium
et ea, quae repurganda sunt. oculorum aciem exacuit.
semen ad vetera pectoris vitia datur potui et ad vulvas 100
cum vino et pipere, menses adiuvat, podagris inlinitur
cum aerina farina, purgat etiam lentigines et quae excal-
10 facienda sint aut cum sudor quaerendus inlitum, item
convulsis. auget et lacte in vino potum, item radix. ipsa
herba strumis cum aceto inlinitur, ad tussim cum melle
prodest

(60) Cachrys multa genera habet, ut diximus sed 101
15 haec, quae ex rore supra dicto nascitur, si fricetur, re- 18 30
sinosa est. adversatur venenis et venenatis praeterquam 89
anguibus. sudores movet, tormina discutit, lactis uber-
tatem facit.

(61, Herba Sabina, brathy appellata a Graecis, duorum 102
20 generum est, altera tamarici folio similis, altera cupresso;
quare quidam Creticam cupressum dixerunt. a multis in
suffitus pro ture adsumitur, in medicamentis vero dupli-

§§ 99 100: Diosc III 79 Th H LX 11, 10 — § 101: cfr
Diosc III 80 79) — § 102: Diosc I 104 — Verg cul 404
Pl. iun 98, 5 7. 83, 8 97, 10-12

1 dictum ego cum U 519 (qua tamen contra Plinii consue-
tudinem inseruit ante rosmarinum) om Il.v maiorem lac statuit
J | est EXS et V est et d(r, sed ante rosmarinum) 3 an-
ulcera? cfr Theophr 4 procidentiam ego. tia -ced- X)
H Xv cfr nota ad XXIII 56 | condylomata VdXv -ta et
E(?)B 5 haemorrhoidas EB. -morrhoidos emo- X) rXv
et (ante radiceis) om EX 6 an sint? 9 aerina dEC -nea
r herina V heruina X aut quae X 10 sint VfS sunt
d(?)EXv. 11 lacte fES -tem V lac rr 15 si r om
Il r | frutice dT 16 praeter Er a. Bas 17 sudorem EX
r a H 20 altera r J), alii terra EX alia rTS | tamarici TG
-cae B & marici Vd ma- EX amaraci r | cupressu V¹. -ss
V¹D 21 a multis VdC. ut utilis E utilis Xv.

cato pondere eosdem effectus habere quos cinnamum traditur. collectiones minuit et nomas conpescit, inlita ulcera purgat, partus emortuos adposita extrahit et sufflita. inlinitur igni sacro et carbunculis cum melle; ex vino pota regio morbo medetur gallinacii generis pituitas fumo eius herbae sanari tradunt.

- 103 (62) Similis herbae huic Sabinae est selago appellata. legitur sine ferro, dextra manu per tunicam *operta*, sinistra eruitur velut a furante, candida veste vestito pureque lautis nudis pedibus, sacro facto, priusquam legatur, pane vino-
que; fertur in mappa nova. hanc contra perniciem omnem habendam prodidere Druidae Gallorum et contra omnia oculorum vitia fumum eius prodesse.
- 104 (63) Idem samothum herbam nominavere nascentem in umidis, et hanc sinistra manu legi a ieiunis contra morbos suum bonumque, nec respicere legentem neque alibi quam in canali deponere, ibi conterere poturis.
- 105 (64) Cuminum genera diximus. in his maiores effectus
15, 66^{sq} melioris cuiusque erunt. dentibus inutiles sunt, sanguinem coagulant et ideo reicientibus sanguinem prosunt, item ambustis, arteriae vitis inutiles, urinam cient, amari-

§ 105: Diosc. I 176 Pl. un. 39, 1—3. Marc 16, 79

2 minuit et EXv minuet d inu- V 3 exposita EX | sufflita Xv a. S. 4 dist Val. Rose e Pl. un. cfr praeterea Diosc., ex ll TXS. et v(D) 5 generis V | pituita Vd itam X. 7 herbae Ev -be X. -ba est dT -ba VS. est Vv eius E e uis X. om dT 8 oīta ego qua VEXv. quasi d | sinistram V ra manu Xv. a B 9 eruitur v exui ll XC. exeri- CFW Müller p. 24 cfr § 104 XXI 176. XXVII 36 117. XXVIII 33. 45. XXX 26 al | a om. EXv. a. C. 10 pare V 12 omnia v i. ll X. 13 fumū Xv mo ll. 14 idem v. id ll XD. samolum v ex ind.). -ofum ll X. 16 nequa dT. nec v a S. alibi om. VdTf 17 conterere EXv(D). tinerere V -tinere dTfS. potaturis dT 18 cummum VS cuminam dE gumium X. -mmium G. mmi v in VfS. ex rXv 19 in melioris V. 20 coagulant Vdv. reiciunt EX | eicientibus VdS. 21 inutilem EXv. a. S (ad urinam referentes). utiles con I coll Galeno de fac. simpl med 7 p 195 | cient arteriae vitis V (falso iterans).

tudines hebetant. adstrictoriis reteris, quae ex amygdala amara est spissandisque visceribus efficacior, habet ex-
callatorias vires. proponuntur prunorum etiam et cera 106
sorum ac vitium siccant inlita et adstringunt, ex aceto
5 vero infantum lichenes sanant, prosunt et tussi veteri III
obolis in mixto potis. creduntur et colorem gratiorem
facere ciborumque adpetentiam et calculosis prodesse cum
passo potae. oculorum et vulnerum utilitatibus maxime
conveniunt.

10 12. (65) Spina Arabica — spinae Aegyptiae laudes 107
in odorum loco diximus et ipsa astringit spissatque 13, 58
destillationes omnes et sanguinis excreationes mensumque
abundantiam, etiamnum radice valentior

(66) Spinae albae semen contra scorpiones auxiliatur. 108
15 corona ex ea imposita capitis dolores minuit. — Est huic
similis quam Graeci acanthion vocant, minoribus multo
foliis, aculeatis per extremitates et araneosa lanugine ob-
ductis, qua collecta etiam vestes quaedam bombycinis si-
miles fiunt in oriente. ipsa folia vel radices ad remedia
20 opisthotoni bibuntur.

§ 106. Diosc. I 174. 157. 174 (cfr Plin XXIII 3 Diosc
V 1). § 107: Diosc III 13 cfr. Plin XII 67 70. 72.

§ 108 cfr Diosc III 12 I 119 Diosc. III 16

1 adstrictoriis ego. cfr. § 115 -etis II v | ceteris quae
II. G. -isque Xv -is visceribus quae D cum U 520 2 spis-
sandisque XJ. dique II v(D) visceribus II. XJ uiribus v del.
D cum U | uires habet d an habet et 3 uires om Vd
proponuntur II f. prep- Xv praep- TC postp- D | prunorum
etiam ego. -rum autem II S autem (aut Dal) prunorum Xv.

6 oboli V musto SJ cum vet Dal. 7 calculosis X
caulo- E 8 utilitatibus C inut- II Xv. in ut- B. 10 spina
arabica spinae aegyptiae ego spina (-nae dXH aegyptia (-iae
VdH -iae et X spinae sive H, arabicae II XH ab (e G
spina aegyptia. Spinae arabicae r a H spinae arabicae D cum
U 521. | dist. ego 11 astringit ego stri- VdTID spissat

EXv, stringitque EXv a D 12 omnes — excreationes om
Vd. mesumque dEX mensu- v a. S. 13 etiamnum X
15 est om EXv a S. 16 similis est Xv. a S 18 quae EXc (D)
a Vd en S 19 radices EXv -ice V -ix d (an recte?
20 opisthotoni V -tothoni X. -thotonis dT.

- 109 (67) Et acacia e spina fit in Aegypto, alba nigraque
 arbore, item viridi, sed longe meliore prioribus. fit et in
 Galatia, deterrima spinosiorē arbore semen omnium len-
 ticulae simile, minore tantum et grano et folliculo. colli-
 gitur autumnō, ante collectum nimio validius spissat. sucus
 ex folliculis aqua caelesti perfusis, mox in pila tuis ex-
 primitur organis, tunc densatur in sole mortariis in pa-
 stillos. fit et folius minus efficax ad coria perficienda
 110 semine pro galla utuntur. foliorum sucus et Galaticae
 acaciae nigerrimus inprobatur, item qui valde rufus. pur-
 purea aut leucophaea et quae facillime diluitur vis
 summa ad spissandum refrigerandumque est — oculorum
 medicamentis ante alia utiles lavantur in eos usus pastilli,
 ab aliis torrentur, ab aliis peruruntur. capillum tingunt,
 sanant ignem sacrum, ulcera, quae serpunt, et umida vitia
 corporis, collectiones, articulos contusos, perniones, pte-
 rygia. abundantiam mensum in feminis sistunt vulvam-
 que et sedem procidentes, item oculos, oris ulcera et ge-
 nitalium.
- 111 13. (68) Vulgaris quoque haec spina, ex qua aenae

§§ 109 110: Diosc I 133. § 109: (cfr. Plin XIII 63 Th.
 H IV 2, 8).

1 et VdTS. est et (E? Xv, acacia e H. -iae VdTv D,
 -cia est J. achacia X(E?) 2 arbores Vd -or est d¹T.
 uiridi EXr -dis rTD; meliore U 522 -or e G J). -orem V
 -or e (est X dEXo(S). -or D 3 teterrima EX tene-va H
 spinosiorē Vere -sior ll Xv 3 4 lenticula V 4 minore
 S -orē X. -or est V or r. -ore est v 5 spissatur v a D
 (ad seqq. relatum 5 6 sucus et folliculus V 6 perfusi
 E 9 galaticae (ce X) EXv a H 10 improbatus E
 11 leucophaea VX uis dEXv. ui VG 11 12 dist. ego. (an
 ui refrigerandumque sunt?, 13 alia VtS -ias EXv.
 omnia dT | utilis S e com Dal lauantur dTXv laba- V.
 lena- E eo sucus pastillis V 14 tollentur V peruruntur
 om EXv a S. capilli tinguntur Xv a. G 17 mesum X. men-
 sium dE? v a S. 17. 18 aluam que V 18 oris uitia d(?)
 v a S. 20 quae E. | aenae S coll XXVII 92 neae anon.
 ap. B enae V. anae d lanae T unae E uenae Xv cor-
 tinae C.

fulloniae implentur, radicis usus habet. per Hispanias quidem multi et inter odores et ad unguenta utuntur illa, aspalathum vocantes. est sine dubio hoc nomine spina silvestris in oriente, ut diximus, candida, magnitudine arboris iustae, (69) sed et frutex humilior, aequè spinosus, in Nisyro et Rhodiorum insulis, quem alii erysisceptrum, alii phasganon, Syri diaxyton vocant. optimus qui minime ferulaceus, rubens aut in purpuram vergens detracto cortice. nascitur pluribus locis, sed non ubique odoratus. quam vim haberet caelesti arcu in eum innixio diximus sanat taetra oris ulcera et ozaenas, genitalia exulcerata aut carbunculantia, item rhagadia, inflationes potu discutit et strangurias. cortex sanguinem reddentibus medetur. decoctum eius alvum sistit similia praestare silvestrem quoque putant.

(70) Spina et appendix appellata, quoniam baccae pu- niceo colore in ea appendices vocantur. hae crude per se et aridae decoctae in vino alvum citam ac tormina conpescunt. — Pyracanthae baccae contra serpentium ictus bibuntur.

§ 111. (cfr. Plin. XXIV 96 XXVII 92) — §§ 112 113: Diosc I 19. § 14 extr.: (cfr. Diosc I 122) Nicand ther 556

1 fulloniae Ev. me X. nis (foll. V) rT. | an radicis medicos²; habetur v a. G. per spinas Vd 2 utantur V
3 aspalathum dX. ast pal- V 4 candidam V 4 5 et arboris VS 5 est et dT. atque Xv a G. 6 nisyro TEB nysirio V¹d. nis- X asiriae V². in syria v erysisceptrum B coll XII 110 et Diosc syri -ris V yris X, sce- II Xv
7 alii Xv ata dE adi V phasganon (vel sphagnon D) P e Diosc psapheoenon d -oeon V psipboe E expiateo X adipsatheon (-eum v) G ex ind (add siue dipsacon v a. II) | syri nel X. siue v. a S. diaxyton S cum B e Diosc diazyron VT. a ziron d diatyron X. -tiron E Brat -cheron v -cheton G
8 aut VdT S et EXv cfr Diosc 10 arcum V in arcu X in eum innixio Vd. indicauimus X 11 aetra V¹ a V² | ulcera — exulcerata EXv ulcerata r 12 potus V 14 sistit dT(P)H sistit cortex rXv. 18 decocta et in vino V in uno decoctae (-te X) EXv a. S(D) citam E(?) B. -ant rIXv. a. C
19 pyracanthae dEH. thi v. cfr. Diosc. pyrrhacante V. -thae D tirrachanthae X pyracanthi B.

- 115 (71) *Paliurus* quoque spinae genus est. semen eius Afri zuram vocant, contra scorpiones efficacissimum, item calculosis et tussi. folia adstrictoriam vim habent. radix discutit panos, collectiones, vomicas, urinas trahit pota. decoctum eius in vino alvum sistit, serpentibus adversatur. 5 radix praecipue datur in vino.
- 116 (72) *Aquifoliae folia* contusa addito sale articulorum morbis prosunt, bacae purgationi feminarum, coeliacis, dysintericis, cholericis. in vino potae sistunt alvum. radix decocta et inlita extrahit infixae corpori, utilissima et luxatis 10 tumoribusque aquifolia arbor in domo aut villa sata veneficia arcet. flore eius aquam glaciari Pythagoras tradit; item baculum ex ea factum in quodvis animal emissum, etiamsi citra ceciderit defectu mittentis, ipsum per sese cubito propius adlabi; tam praecipuam naturam inesse ar- 15 bori. — Taxi arboris fumus necat mures.
- 117 (73) Nec rubos ad maleficia tantum genuit natura, ideoque et mora his, hoc est vel hominibus cibos, dedit. vim habent siccandi, adstringendi, gingivis, tonsillis, genitalibus accommodatissimi. adversantur serpentium scelera- 20 tissimis, haemorrhoidi et presteri, flos aut mora scorpionibus. vulnera sine collectionum periculo iungunt. urinas

§ 115: Diosc. I 121. cfr. Plin XIII 111. Th H. III 18, 3 IV 3, 4 § 116: (cfr Plin XVI 32) Pl iun. 72, 7 Marc. 34, 64 Diosc I 122 Pl iun 49, 12 48, 13, 88, 7 102, 7—9. (cfr Diosc I 119). Th H. IX 18, 1. cfr Plin XVI 50) § 117: Diosc IV 37 Pl iun. 25, 4 Nicand ther 839

1 quoque VdE quod EX. 2 affri X apri Vf zuron X. 4 uomitas V¹ uocat E 7 aquifoliae folia ego coll ind. et Vul Rose ad Pl iun p 115 aliqui loqui v) folia EXG folia aliqui (-ua dT) rT agrifolia H aquifolia D 10 utilissime E ma est Xr a S 12 flore VXe. -rem dT. flos E. | aqua VdT 14 defectum X. defunct d. se EXH 15 cubito V. -tu dS recubitu EXv cupito D. 18 et mora his (atis E) hoc est // H et ex memoratis bestiis X. ex his mora bestis del B) v. cibos habet E 18 19 dedit nim dEXv -tum V. 19 habet Vd. astringendique d(?)C 20 accommodatissimi E. 21. 22 scorpionum v. a S dist. J 22 ul- X / iungunt Xr S). iug- E iung- Lugd iunguntur r

cient. caules eorum teneri tonduntur exprimiturque succus, 118
 mox sole cogitur in crassitudinem mellis; singulari remedio
 contra mala oris oculorumque, sanguinem exscreantes,
 anginas, vulvas, sedes, coeliacos intellegitur potus aut in-
 5 litus. oris quidem vitis etiam folia commanducata pro-
 sunt et ulceribus manantibus aut quibuscumque in capite
 inlinuntur. cardiacis sic vel per se inponuntur a mamma
 sinistra, item stomacho in doloribus oculisque procidenti-
 bus. instillatur succus eorum et auribus. sanat condylo- 119
 10 mata cum rosaceo cerato. cauliculorum ex vino decoctum
 uvae praesentaneum remedium est. iidem per se in cibo
 sumpti cymae modo aut decocti in vino austero labantes
 dentes firmant. alvum sistunt et profluvia sanguinis; dys-
 entericis prosunt. siccantur in umbra, ut cinis crema-
 15 torum uvam reprimat. folia quoque arefacta et contusa
 iumentorum ulceribus utilia traduntur. mora, quae in vis 120
 nascuntur, vel efficaciorum stomaticen praebuerint quam
 sativa morus. eadem compositione vel cum hypocisthide
 tantum et melle bibuntur in cholera et a cardiacis et
 20 contra araneos. inter medicamenta, quae styptica vocant,
 nihil efficacius rubi mora ferentis radice decocta in vino
 ad tertias partes, ut colluantur eo oris ulcera et sedis

§§ 118 119: Diosc. IV 37 § 118. Pl iun 30, 16-19.
 Marc. 15, 33 Pl. iun 39, 3 7. Marc 16, 80. Pl iun 50, 10
 14 13, 21 Seren 232 689 Pl iun 92, 22-24 — § 119:
 Pl. iun 17, 24 Marc 9, 85 Pl iun 60, 1. 29, 6 8 Marc
 14, 15 Pl iun. 27, 8 11. Marc. 12, 29 Pl iun 48, 14-16
 39, 7 9 Marc. 31, 31 Pl iun 52, 13-15 29 9. Marc. 14, 16
 — § 120. Pl iun 49, 13 92, 24 109, 17 25, 6 7 60, 2 -4

1 cient (ciunt Xv) caules eorum XG eorum caules cient
 eorum (del. S) VdS eorum E 3 creantis V 4 intella-
 gitur VdTfS ut int- EX del v sed cfr. XXV 93 XXVIII
 55 146 XXXI 65 XXIII 106. 120 7 sic uel ego uel sic
 ll.v (an potius tusa? cfr Pl. iun.) 8 in stomacho in E
 stomachi Xv a. S. 10 cauliculorum X -rumue v. a G
 11 uvae H e Pl iun. et Marc. ue ll X uel v. 14 prosunt
 om. EX aut V. 16 quae om. Vd. | iis v. his ll.C
 17 praebere X -buere v. a. G 18 saliva V. 22 colluantur
 VD. / sedes TX.

foveantur, quae tanta vis est, ut spongeae ipsae lapidescant.

- 121 (74) Alterum genus rubi, in quo rosa nascitur, gignit pilulam castaneae similem, calculosis praecipuo remedio —
 25. 17⁹⁴ alia est cynorrhoda, quam proximo dicemus volumine —; 5
 14. cynosbaton, alii cynapanxin, alii neurospaston vocant. folium habet vestigio hominis simile. fert et uvam nigram, in cuius acino nervum habet, unde neurospastos dicitur tota, alia quam cappari, quod medici cynosbaton appellarunt. huius thyrsus ad remedia splenis et inflationes 18⁹⁵ conditus ex aceto manditur. nervus eius cum mastiche
 122 Chia commanducatus os purgat. ruborum rosa alopecias cum axungia emendat. mora capillum tingunt cum omphacino oleo flos mori messe colligitur; candidus pleuritici praecipuus ex vino potus, item coeliacis. radix ad tertias 15 decocta alvum sistit et sanguinem, item dentes collutos decocto. eodem succo foveantur sedis atque genitalium ulcera. cinis e radice reprimit uvam.
 123 (75) Idaeus rubus appellatus est, quoniam in Ida non alius nascitur. est autem tenerior ac minor, rarioribus 20 calamis innocentioribusque, sub arborum umbra nascens. huius flos cum melle epiphoris influitur et ignibus sacris,

§ 121: Marc 26, 89 cfr Diosc I 123 Th. H. HI 18, 4
 Diosc. II 204 § 122 cfr. Diosc IV 37 — Marc. 27, 90 —
 § 123 cfr Plin. XVI 180 Diosc. IV 38

1 foveantur quae dE -turque VTfS. -tur Xv. | tantaque Xv a S ut om E 5 dist ego 6 quam alii Xv a G. cynapaxim X. cynospaston v a H. | nervospaston V 7 vestigin Vd 8 nervus X | habent V. etur X, nervos pastos V et nervus passus Xv a Bus. 9 tota VTS. om rXv dist U 524 quam H TS. est Xv est a B quod VdTS. quam EXv 10 appellarunt EXS. -antur V¹ -ant rT -auerunt v thyrsus V 11 masticæ V. -ce Xv a. C. 12 thia V 14 messes E meses X. per messes v. a S | candidus EX. pleuriticis G pleuret- Vdv D) fleuret- EX 15 idem d 18 canis Vd, e om Vd. reprimit VdTfS dep- EXv cfr § 119 XXII 36 (XXXV 190) 19 in om EX 20 alias EXv a. H | parioribus V. 21 calamis innocentioribusque EXv que V. que foliis dT (aculeis P coll Diosc et XVI 180)

stomachicisque ex aqua bibendus datur cetera eadem praestat, quae supra dicta.

(76) Inter genera ruborum rhamnos appellatur a Graecis, ¹²⁴
candidior, fruticosior et ramos spargens rectis aculeis, non,
ut ceteri, aduncis, foliis maioribus. alterum genus eius
silvestre, nigrius et quadamtenus rubens; fert veluti folli-
culos. huius radice decocta in aqua fit medicamentum,
quod vocatur Lycium. semen secundas trahit. alter ille
candidior adstringit magis, refrigerat, collectionibus et vul-
neribus adcommodatur. folia utriusque et cruda et de-
cocta inlinuntur cum oleo.

(77) Lycium praestantius spina fieri tradunt, quam et ¹²⁵
pyxacanthon Chironian vocant, qualem in Indicis arbo- ^{12, 31}
ribus diximus, quoniam longe praestantissimum existimatur
Indicum. coquuntur in aqua tusi rami radicesque summae
amaritudinis aereo vase per triduum iterumque exempto
ligno, donec mellis crassitudo fiat. adulteratur amaris sucis,
etiam amurca et felle bubulo. spuma eius ac flos quidam
oculorum medicamentis additur. reliquo succo faciem pur- ¹²⁶
gat et psoras sanat, erosos angulos oculorum veteresque
fluctiones, aures purulentas, tonsillas, gingivas, tussim,
sanguinis excreationes sabae magnitudine devoratum aut,
si ex vulneribus fluat, inlitum, rhagadia, genitalium ulcera,
attritus, ulcera recentia et serpentina ac putrescentia, in

§ 124: Th. H III 18, 2 Diosc I 119. — § 125: cfr Phn.
XII 30 31) §§ 125 127: Diosc I 132. — § 126: Scribon.
19. — Cels. V 1.

1 stomachicisque V. 3 ramos X. nus V. 4 fruticosior
et V at S. frutex if floret X. et fruticosior if floret E(?) v D)
erectis dT. 5 eius V d X v S) est E(?) G 7 in qua V d'
8 alter -erque v) ille d T E X G autem ille V¹ ille autem
V² S(D) 13 pyxacton V pyxachanto X. | thirontan V
quales E X v a S. | in X v om II 15 coquuntur V S. coquunt
in d in aquatus V. ina quatus d 16 triduum V. 17 sucis
E(?) v. -cus r X. 18 ac felle d(?) v. a . et flos X. quidam
II. G(J). -dem T X v(S) 19 additur E X v addunt V -ntur
d T S 20 erosus V 21 tussi V 23 vulneribus E X H
ulce- r v. rhagadia V d f N. -da ra- X. E X -das v cfr § 113
XXIII 129 133. XXVIII 67. XXIX 37. 24 recentia om

naribus clavos, suppurationes. bibitur et mulieribus in
127 lacte contra profluvia. Indici differentia glaebis extrinsecus
nigris, intus rufis, cum freris, cito nigrescentibus. ad-
stringit vehementer cum amaritudine. ad eadem omnia
utile est, sed praecipue ad genitalia.

128 (78) Sunt qui et sarcocollam spinae lacrimam putent,
pollini turis similem, cum quadam acrimonia dulcem, cum-
minosam. sistit fluxiones, inhntur infantibus maxime.
vetustate et haec nigrescit, melior quo candidior.

129 (79) Unum etiamnum arborum medicinis debetur no- 10
bile medicamentum, quod oporicen vocant. fit ad dysinte-
ricos stomachique vitia in congio musti albi lento vapore
decoctis malis cotoneis v cum suis seminibus, punicis
totidem, sorborum sextario et pari mensura eius, quod
rhun Syriacam vocant, croci semuncia. coquitur usque ad 15
crassitudinem mellis.

80) His subtexemus ea, quae Graeci communicatione
nominum in ambiguo fecere, anne arborum essent.

130 15. Chamaedrys herba est, quae Latine trixago dicitur.
aliqui eam chamaeropem, alii Teucriam appellavere. folia 20

§ 128 Diosc III 89. (Marc 8, 163. § 129: Gargil 182,
10-14, 183, 1 2 — §§ 130 131: Diosc. III 102. § 130. cfr
Plin XXV 45. Th H IX 9, 5 Marc 20, 13, 115. 30, 43 17,
11. 25, 17 39. Cels IV 13

dT del. voluit B 1 naribus EXv aur- rT | et VX.S. et
a r(?)v in om EX 2 lactis X | profluvia v. 10 EX -lua
Vd 3 citom V¹ intus EX 5 utile est XG(J -lem VE
le dTS D) lis est r ad om. VX 6 sarco sacro V) colla
Vd | et spinae EXv a G | lacrimae E -me X 7 turi E
thu- X. 7 8 cumminosam D nusam V. gumminosam T.
gummos- d(?) cum uino tusa X r a H gummosam -mminosam
Brot cum uino tusa E(?) H 8 an oculorum sistit? cfr
Diosc et Marc | inhntam V illitum d maxime post haec
transp. r a S 10 etiamnum V -annunc X 11 opericen
EX fuit V 12 stomachique V. aticeque dT contio V
13 quinque II v | puniceis Xv a. B 14 sextari Vd. -rii X
15 rhun dfv H) run V dryn E drin X rhus C | siriacon
(syr- v Xv a S. croci V semuncia — ad om Vd. 16 cras-
situdine d 19 trixago II TfVen. (H). trisa- X Vere trissa- C.
20 aliqui — appellauere om Vd. chamaeropem Ev(H)

habet magnitudine mentae, colore et divisura quercus —
 alii serrata et ab eo serram inventam esse dixerunt —,
 flore paene purpureo. carpitur praegnans suco in petrosis,
 adversus serpentium venena potu inlituque efficacissima,
 5 item stomacho, tussi vetustae, pituitae in gula cohaerescenti,
 ruptis, convulsis, lateris doloribus lienem consumit, uri- 131
 nam et menses ciet, ob id incipientibus hydropicis efficax,
 manualibus scopis eius in III heminis aquae decoctis usque
 ad tertias. faciunt et pastillos terentes eam ex aqua ad
 10 supra dicta. sanat et vomicas et vetera ulcera vel sordida
 cum melle. fit et vinum ex ea pectoris vitiis foliorum
 sucus cum oleo caligines oculorum discutit, ad splenem
 ex aceto sumitur excoalfacit perunctione.

(81) Chamaedaphne unico ramulo est, cubitali ferme; 132
 15 folia tenuiora lauro; semen rubens adnexum foliis. influitur
 capitis doloribus recens, ardores refrigerat, ad tormina cum
 vino bibitur. menses sucus eius et urinam ciet potu par-
 tusque difficiles in lana adpositus

(82) Chamelaea similitudinem foliorum oleae habet — 133
 20 sunt autem amara, odorata —, in petrosis, palmum alti-

§ 131 extr. Th. H. IX 9, 5 — § 132: Diosc IV 147. —
 § 133: Diosc IV 169 Scribon. 136 Marc 30, 4 (18).

cfr index et Marc 30, 43 -acropem X. -aedropem B e Diosc
 sic etiam Marc. 20, 13 (ib 115 potius chamaedryos scribendum
 erat. 1 quercus V¹D 2 serrata ego t. l. v cfr. XXV
 33, 66). 84. XX 159. | dist ego. | eo X. ea l. v. 3 pene X.
 ne Vd. | purpureo Vd. | carpitur VdTfS cfr XXII 25; contra
 XX 61. XII 48. 5 pituita (E?) Brot | cohaerescenti (coher-
 X) Xv. -te dEBrot. choherescente V 6 et lateris dT | con-
 sumpsit Vd 7 id om Vd. 8 tribus l. v. 10 dicti V.
 12 caligines VTfS. -nem d?) EXv(J) cfr. § 19 134 146
 XXV 143 XXIX 128 XXI 150. XX 61. 135 13 exco-
 facit et VdTfD | perunctiones EXVen 14 chamaedaphne V. |
 cubitale Vd | fere EXv. a. S. 15 folio Xv. a. H. tenuiora
 VdTfH. tenui in (ut X, EX. tenui v lauro dTD -ro (-ru E)
 folia rS (cum signo lac) lauri folia -10 H) XH -ri simili-
 tudine v | adnexum (ann- dT) VdTfBrot. adnuxum (ann- X)
 EXH. admixtum v 16 ardoribus E. | refrigerat d
 18 adpositu Vd. (-tū X). 19 chameleae X. camelea V. | habet
 -ent // X 19 20 dist. ego. cfr. § 134 137. 20 - p 98, 1

tudine non excedente. alvum purgat, detrahit pituitam, bilem foliis in II absinthii partibus decoctis, suco eo cum melle poto. foliis inpositis et ulcera purgantur. aiunt, si quis ante solis ortum eam capiat dicatque ad albugines oculorum se capere, adalligata discuti id vitium, quoquo modo vero collectam iumentorum pecorumque oculis salutarem esse.

- 134 (83) *Chamaesyce* lentis folia habet nihil se adtollentia, in aridis, petrosis, claritati oculorum et contra subfusiones utilis suco ad cicatrices, caligines, nubeculas inuncto. 13 vulvae dolores sedat adposita in linteolo. tollit et verrucas omnium generum inlita. prodest et orthopnoicis.

- 135 (84) *Chamaecrissos* spicata est tritici modo, ramulis quinis fere, foliosa — cum floret, existimari potest alba viola —, radice tenui. bibunt ischiadici folia III obolis in vini cyathis II septenis diebus, admodum amara potione.

(85) *Chamaeleucen* apud nos *farfarum* sive *farfugium* vocant. nascitur secundum fluvios, folio populi, sed amphore. radix eius inponitur carbonibus cupressi, atque is nidor per infundibulum bibitur inveteratae tussi.

§ 134: Diosc. IV 167 — § 135: Diosc. IV 124. — Diosc. III 116. (cfr. Plin. XXVI 30).

palmi altitudinem non excedentes (-dens v) **Xv. a. G.** 2 duabus **ll. v** | argentii **Vd** | paribus **V** 3 poto **dXv** -tu r. 4 dicato **Vd.** 6 collecta **V.** 6. 7 salutare **V.** 7 esse **om. V** 8 *chamaesyce* **B e Diosc.** -mesici **V.** -chi **EX.** -cus **d** -cen v. 9 petrosisque nascens v a. S. 10 utilis suco ad ego -issimu et **ll. XJ** (cum signo lac) -ma et v. | muriculas **EX** -las nubeculas r a B. (an nubic-, ut **XX 61?**) | inuncto **X.** -ta **E.** -tus **J** inunctus **V(d?)** in uino cocta inuncta v. 14 cum floret **Vdv** cum fere **E.** **om. X.** | ut estimari **X** 15 *dist. ego.* fortasse radice tenui post foliosa transponenda | ischiadici **V.** cyatici **X** 15. 16 in II septenis ego. tribus duobus septem **ll. Xv.** 16 eam amara **V.** 17 *farfarum* **H ex ind** farranin **X** -num v farrari **E** farfar r **T** | siue farfugium **Xv** fugium **ll. T.** 18 secus **HBrot.** 19 his **V** 20 infundibulum **VdTfB(S)** infurni- **EXv(G)** | imbibitur **T(?)** a. D. | inveteratae **VTfS.** cfr. **XXIII 35** et *ibid.* 86 **XXVI 62. XXIX 65.** in uetere **d(?)EXv.**

(86) Chamaepeuce, larici folio similis, lumborum et 136
spinae doloribus propria est. — Chamaecyparissos herba
ex vino pota contra venena serpentium omnium scorpio-
numque pollet. — Ampeloprason in vinetis nascitur, foliis
5 porri, ructu gravis, contra serpentium ictus efficax. uri-
nam et menses ciet, eruptiones sanguinis per genitale in-
hibet potum inpositumque. datur et a partu mulieribus
et contra canis morsus. — Ea quoque, quae stachys vo-
catur, porri similitudinem habet, longioribus foliis pluri-
10 busque et odoris iucundi colorisque in luteum inclinati.
pellit menstrua.

(87) Clinopodium alii cleopiciton, alii zopyrontion, alii 137
orimoides appellant, serpyllo similem, surculosam, palmi
altitudine, in petrosis, orbiculato foliorum ambitu speciem
15 lecti pedum praebentem. bibitur ad convulsa, rupta, stran-
gurias, serpentium ictus, item decoctae succus.

(88) Nunc subtexemus herbas mirabiles quidem, sed 138
minus claras, nobilibus in sequentia volumina dilatis.

Centunculum vocant nostri, foliis ad similitudinem ca-
20 pitis paenularum, iacentem in arvis, Graeci clematidem,

§ 136: Diosc. IV 125. Diosc. II 179 (Diosc. III 110).
— § 137: Diosc. III 99 — § 138 med: Diosc. III 122. cfr Plin.
XXVII 88

1 chamaepeuce — 2 propria est om. V | chamaeleuce X
larici Lugd. cis dEXv(Brot.). | foliis v a Brot. 2 propria
d(?)G. cfr. XXXII 33 -pitia (-picia X) EXv (cfr XXVIII
25). | chamaecyparissos v -isto dE. -mecypharisto V -pariston
X. 4 pellet V | ampeloprason v e Diosc -assos V -assus d.
-asos J. ampheloprasson X. -sso E uineis Vd 5 porro V.
8 stachis X. -cis V. 10. 11 inclinat inpellit V.
12 cleopiciton U.J. -pyzeton X. cleonicion B -con S. cfr Diosc.
linopicton v. | zopyrontion J. -nhion E zopirontion d -nthion
V. -mon X. zopyron B e Diosc -rocheron v athi VE.
13 cimoides E -oydos X. 14 nascitur in petrosis v a Brot |
florum B e Diosc | ambitus V 15 praebentem dEXBrot. -ti
Vf. -te man. Dal D -ns e., ad om Vd 16 decoctae -te
X) EXv -ta et rfs. an ius (= insus)? cfr Diosc. et § 146.

18 dilatis TH italica Vd. -li EX dilatis Itali v. 19 cen-
tunculum V. -tuculam dT. | rostratis v.a.H. 19. 20 capita
VdX 20 graeci om. VdT. | clematide VdT.

egregii effectus ad sistendam alvum in vino austero. idem sanguinem sistit tritus oxymelitis aut aquae calidae cyathis V denarii unius pondere, sic et ad secundas mulierum
 139 efficac. — (89) Sed Graeci clematidas et alias habent, unam quam aliqui aetiten vocant, alii lagnen, nonnulli 6 tenuem scamoniā. ramos habet pedales, foliosos, non dissimiles scamoniae, nisi quod nigriora minoraque sunt folia. invenitur in vineis arvisque. estur ut olus cum oleo ac sale; alvum ciet. eadem dysintericis cum lini se-
 140 mine ex vino austero sorbetur. folia epiphoris imponuntur 18 cum polenta subposito udo linteolo. strumas inposita ad suppurationem perdurunt, deinde axungia adiecta percurant; item haemorrhoida cum oleo viridi, phthisicos iuvant cum melle lactis quoque ubertatem faciunt in cibis et infantibus inlita capillum alunt, ex aceto edentium vene- 15
 141 rem stimulant. — (90) Est alia clematis Aegyptia cognomine, quae ab aliis daphnoides, ab aliis polygonoides vocatur, folio lauri, longa tenuisque, adversus serpentes et privatim aspidas ex aceto pota efficac
 142 16. (91) Aegyptus hanc maxime gignit, quae et aron, 20
 12, 26 de qua inter bulbos diximus, magnae cum dracontio litis;

§ 141: Diosc. IV 7 — § 142: Th. H. VII 12, 2

1 egregii dTfEH. graegni V est ei X est eius egregius v | uuluam EX | idem dEr(D). item V(?)H 3 quinque ll.v.
 4 sed dEXv(J). si V est S (ad antecedd. referens) clematidas (clemot- V) et alias Vdv. crematidas et E clematiden X. 5 una V. | aetiten ED teti- d. eti- V ethi- X. echi- v. nomen adhuc incertum. an epigetin? cfr. Diosc. IV 7 extr.
 lagnen Ev. laci X. largi v. iasinen salm. cfr. XXII 82 XXI 105. 6 scamoniā E(?)v. -ia rX pedales dTEX. et ped v. biped- H pepedalis V 8 est in (estur v) usu ut Xv a Verc 12 13 percurant dv. -rrant V. -rrunt EX.
 13 haemorrhoida D cfr. XXIII 137 -das v. -rroida (em- X) E -dam d hemoroidam V ptisicos VX. 15 edentium ll. H. dentium dolores sedant Xv 16 stimulari V 17 polygonoides v e Diosc. -gonitis T. -contis (pylo- V) Vd. -cyonis E. -chronis X 18 longo tenuisque Xv a B 19 aspidas X v. a H -dis E. 20 aegyptum V. | quae ll. G. est Xr | aron (haron V²) de V²Xv harondo V¹. -rundo E -dinem de d.
 21 quae E.

quidam enim eandem esse dixere. Glaucias satu dis-
crevit, dracontium silvestrem aron pronuntiando. aliqui
radicem aron appellarunt, caulem vero dracontium, in to-
tum alium, si modo hic est qui apud nos dracunculus
5 vocatur. namque aros radicem nigram in latitudinem ro-
tundam habet multoque maiorem et qua manus impleatur,
dracunculus subrutilam et draconis convoluti modo, unde
et nomen. (92) quin et ipsi Graeci iumentis posuere 143
differentiam: semen dracunculi fervens mordaxque tradendo
10 tantumque et virus, ut olfactum gravidis abortum inferret,
aron miris laudibus tulere, primum in cibis feminam prae-
ferentes, quoniam mas durior esset et in coquendo lentior;
pectoris vitia purgare, aridum potioni inspersum aut eclog- 144
mate urinam et menses ciere, sic et in oxymelite potum.
15 stomacho interaneisque exulceratis ex lacte ovillo biben-
dum, ad tussim in cinere coctum dedere ex oleo. ali
coxere in lacte, ut decoctum biberetur. epiphoris elixum
inposuere, item suggillatis, tonsillis. *Glaucias* ex oleo 145
haemorrhoidum vitio infudit, lentigines ex melle inlinens.

§ 143. Diosc II 196. (195. 197, — § 145 med.: cfr Marc.
9, 45 Diosc II 196. 195

1 dixerunt **EX** *r a S* | glauciam as **X**. claucias **V**.
1 2 discrevi **EX** 2 dracontium (-cunt- **Xv**) *C* -tion d. ha-
contium **V** ac- **E**. cfr § 150 **XXVIII** 151 | aron ego. arin **X**.
arum **Ev** harum *r*. 3 aron *v*. ha- **dX**. arum (**V?**) *J*. ha- **E** |
appellauerunt **dXv a H**. 4 alium *om* **Vd**. 5 haros **X**. -on
d | latitudine **dX**. 6 ut qua *D* 7 dracunculus vocatur
dracunculus **EX**. 8 quin et ipsi **EXv(D)** et qui ipsis *rS*.
9 *dist* ego 10 et *ll*. ei **TH**. ei inesse **X** inesse ei *v*. | ut
dTXr et *r* | inferret **V'EJ**. -ert **V?**. -erat **dXv** 11 haron
dX tulere **ES**. tere **V** tere **d** extulere **Xv**, primus in cibis
V. | feminarum *v a G*. 12 dulcior **EXv a G** | et *dv*. sed **rX**.
coquendo **E**. quoquendo **V** 13 pectorisque **Xv a G** | pur-
garet **Xr a G** -re et **EG**. aridum *d*. | potioni *S cum vet Dal*.
-ne **VEXC** *praem in*, -nem *d* impositione *v*. 13 14 elig-
mate **VdVerc D** elim- **X**. 14 cieret *v a G*. 14. 15 *dist*
D 17 et **V** | bibere **V?**. elixum *om*. **VdT**. 18 ton-
sillis *Glaucias ego*. tonsillas *ll* -llis (tonxi- **X**) **Xv**. 19 in-
fudit **V**. -undit **dXS** -udere **E(?)v(D)**. -udit Cleophrantus *J e*
com. S, lentigines **dEXv**. -ne **V**. -ni **D**. | inmens *ll S*. illi-

laudavit et pro antidoto contra venena, pleuriticis, peripneumonicis quo tussientibus modo semen intritum cum oleo aut rosaceo infudit aurium dolori. Dienuches tussientibus aut suspiriosis et orthopnoicis et pura excreantibus farinae permixtum pane cocto dedit, Diodotus 5
 146 phthisicis e melle eeligmate et pulmonis vitiis, ossibus etiam fractis inposuit. partus omnium animalium extrahit naturae circumlitum. sucus radiceis cum melle Attico oculorum caligines, stomachi vitia discutit, tussim decocti ius cum melle. ulcera omnium generum, sive phagedaenae 10
 147 sint sive carcinomata sive serpant sive polypi in naribus, sucus mire sanat. folia ambustis prosunt ex vino et oleo cocta. alvum inaniunt ex sale et aceto sumpta et luxatis cum melle cocta prosunt, item articulis podagricis cum sale recentia vel sicca. Hippocrates utralibet ad col- 15
 lectiones cum melle inposuit. ad menses trahendos seminis vel radiceis drachmae II in vini cyathis II sufficiunt. eadem potio, si a partu non purgentur, et secundas trahit.
 148 Hippocrates et radicem ipsam adposuit. dicunt et in pestilentia salutarem esse in cibis. ebrietatem discutit. 20
 serpentes nidore, cum crematur, privatim aspidas, fugat aut inebriat ita, ut torpentes inveniantur. perunctos quo-

§ 146 med. cfr. Marc. 20, 115 Diosc. II 195 196 Marc. 10, 63. 58. § 147 Diosc. II 197 — § 148 extr.: Diosc. II 195. 136

niens X. -nentes v(D) 1 laudavit II XJ. add. Cleophantus v lac ante indicavit D. pleureticis V X v a G D) 1. 2 peripneumonicis VJ. ppleumonocis X. 2 quotus sitientibus V. 3 pro sacco V¹. pro ros V² | infudit coni J -unditur VEXS -tur et dT -undens v. 3 4 dieucestus sitientibus V. 4 aut dEXv. et VD. del S. (an ac?) | purulenta Xv a H. 5 farinae VTfS -na rXv. Diodorus Ven. (Reinesius coll. XX 120 XXIX 142) 6 e om Vd. eligmate V Verc D. elyg- X. 8 radix Vd. 9 decoctilus V -ctum X. 11 in om. EX. 12 et om. E. 13 inanium V. | ex EXv in rTf. 14 prosunt om d. 15 utralibet VdTfH libet EX quaslibet v ad om EX. 16 trahendas d. 17 duae et duobus II v. 18 aperto d. | purgantur EXv a S. 20 in cibis EXv. cibis r. 21 priuatim VdTXS. -imque E(?)v(D). aspides v. a H.

que aro e laureo oleo fugiunt. ideo et contra ictus dari potui in vino nigro putant utile. in foliis ari caseus optime servari traditur.

(93) Dracunculus, quem dixi, hordeo maturescente effo- 149
ditur luna crescente. omnino habentem serpentes fugiunt. 142
adeo percussis prodesse potum aiunt; maiorem vim esse,
si ferro non attingatur. sucus eius et aurium dolori prod-
est. id autem, quod Graeci dracontion vocant, triplici 150
effigie demonstratum mihi est: foliis betae, non sine thyrsos,
10 flore purpureo; hoc est simile aro. alii radice longa veluti
signata articulosaque monstravere, ternis omnino cauli-
culis, foliis, decoqui ex aceto contra serpentium ictus
iubentes. tertia demonstratio fuit folio maiore quam cor-
nus, radicis harundineae, totidem, ut adfirmabant, geni-
15 culate nodis, quot haberet annos, totidemque esse folia;
hi ex vino vel aqua contra serpentes dabant.

(94) Est et aris, quae in eadem Aegypto nascitur, 151
similis aro, minor tantum minoribusque foliis et utique

§ 149: (Diosc. II 195). Geop XIII 8, 7 Marc. 9, 45
§ 151: Diosc. II 198.

1 aro (haro V) e H G areo X. aro ut C areo aut v
2 potui EX. -tu v(D). om. rS. cfr. § 187 XIII 131 XX 178
XXI 136 XXII 26 49 XXIII (23) 156 162. XXV 104
XXVII 12 136. XXVIII 156 XXIX 50 XXX 32 34. 95
105 XXXII 131. 141 al. hari caseus V aricas (ha- X) EX
4 draconculus d. draculus E. 4 5 effoditur luna cre-
scente om. EX. 5 adeo H TJ ideo Xv an in aceto?
6 potum VdTS -to EX in potu v | aiunt V | dist J ma-
iore vi J | vim esse D ut menses V¹ ut (in J ut et r) menses
rv ad menses X. 7 attingatur sistat v a. J 8 dracontion
Xv -ium D -onium Vd. -oetium E. cfr. XXVIII 151
11 ternis ego tribus H Xv. 12 folia H. S. -lia eius Xv -lia
J -liisque D | dist. ego. (an potius cauliculi foliis?). | ex
aceto decoqui Xv a S. 13 14 cornis X. -nu Vd 14 ra-
dicis Vf man. Dal S. -ci X. -ces d. -ce Ev(D) harundineae
d. man Dal S. -nae V. -nea Ev(D) arundine X 14 15 ge-
niculate (-te X) VdX man. Dal S. -ta Ev. 15 quod V |
totidemque Xv, S) -em quae V. -em rH 16 hi H. S. hii X. ha
ea v. | dantur X man. Dal 17 et aris Verc. cum B¹ et
aeris EX et eris (vel heris) v echaris d. haec havis V. et ari-
saros S cum B¹ e Diosc. 18 haro dX -ra V.

radice, quae tamen olivae grandis magnitudinem inpleat, alba geminum caulem, altera unum tantum emittens. medetur utraque ulceribus manantibus, item ambustis ac fistulis collyrio inmisso. nomas sistunt *inlitu* decoctarum in aqua et postea tritarum rosaceo addito. sed unum miraculum ingens, contacto genitali cuiusque feminini sexus animal in perniciem agi.

- 152 (95) Myriophyllum, quod nostri milifolium vocant, caulis est teneri, similis feniculo, plurimis foliis, unde et nomen accepit. nascitur in palustribus, magnifici usus ad vulnera cum aceto. bibitur ad difficultates urinae et vesicae aut suspiria praecipitatisque ex alto eadem efficacissima ad dentium dolores. Etruria hoc nomine appellat herbam in pratis tenuem, a lateribus capillamenti modo foliosam, eximii usus ad vulnera, boum nervos abscisos vomere solidari ea rursusque iungi addita axungia adfirmans.
- 153 (96) Pseudobunion napi folia habet, fruticans palmi altitudine, laudatissima in Creta. contra tormina, stranguriam,

§ 152: Diosc IV 113 Seren. 813 Pl iun 60, 17 19 Marc 26, 27 16, 34 Pl iun. 38, 1 27, 11. Marc. 12, 7 22 53.
§ 153: Diosc IV 123

1 implet **EX**v.a.S. 2 gemina **V**d. gemmam **X**. | caulem om. **X**. altera unum v -ram **ll**. -ra caulem **X**. 3 ambustis **VT**f.S. comb- d(?)**EX**v 4 in misso **V**¹ ui inm- **V**². immixta **X**v a G. cfr **XXVIII** 205. 241 **XXVII** 71 | dist. **H**. | onoma **X** et nomas v a. G | *inlitu* ego e Diosc. om. **ll**. **X**v cfr. § 167 (aspersu) et **XXVIII** 37 | decoctarum d**EX**v(**J**). -torum **V** -to earum **D** -ta earum **H** -ta folia earum **S** cum vet. **Dal**. 5 posta **V** posca. **D** sed cfr § 166. | an est (pro sed)? 8 myriopillon d. myrophi- **X**. mirophillum **E**. | milifolium **V**d.**J**. millif- **E** milef- **Marc** millef- **X** **Pl. iun** v cfr. § 176 **XXV** 42 **XXVI** 78 et centifolia **XXI** 17, milipeda (centipeda, multipeda) **XXIX** 136. **XXX** 35. 40. 68 (**IX** 145), centipellio **XXVIII** 150, centigranius **XVIII** 95 9 tener d**EX**v a S. 10 dist. **J** cum **H** e Diosc. cfr tamen **Pl. iun** 14 alteribus **V**. 15 nerbos **V** | abscisos **XG** -iso **V**. -issos **rv**(**Dal**) cfr. **XXIX** 99. | suo mores **V** 15. 16 solidari **X**v. folia dari **ll**. 16 rursusque **V**S. 17 pseudobunion **B** e Diosc. ounion (pseud-**V**) **ll** **X**v | api **V**¹. apii **V**²d. 18 strangaria **V**d. -uria **X**. e stranguriam v a. S.

laterum praecordiorumque dolores bibuntur rami eius quini senive.

(97) Myrris, quam alii myrrizan, alii myrran vocant, 154
simillima est cicutae caule folisque et flore, minor tan-
tum et exlior, cibo non insuavis. ciet menstrua et partus
cum vino. aiunt eandem potam in pestilentia salutarem
esse. subvenit et phthisicis in sorbitione data aviditatem
cibi facit, phalangiorum morsus restinguit. ulcera quo-
que in facie aut capite sucus eius in aqua triduo mace-
ratae sanat.

(98) Oenobreches folia lentis habet, longiora paulo, 155
florem rubentem, radicem exiguam et gracilem. nascitur
circa fontes. siccata in farinae modum et inspersa vino
albo strangurias finit, alvum sistit. sucus eius perunctis
cum oleo sudores movet.

17. (99) In promisso herbarum mirabilium occurrit 156
aliqua dicere et de magicis. quae enim mirabiliores? primi
eas in nostro orbe celebravere Pythagoras atque Demo-
critus, consecrati Magos.

30 Coracesia et calicia Pythagoras aquam glaciari tradit,
quarum mentionem apud alios non reperio, nec apud eum
alia de his. (100) idem Minyada appellat et nomine alio 157

§ 154: (cfr. XXVI 108). Diosc. IV 114. — § 155: Diosc. III
160 — § 157: (cfr. Plin. XXI 54 152. 153)

8 myrris VdTD miris X. myrrhis v murris S | myrrizan
v(J) myrizam (mir- V) VdTS. -zan D smyrhizjan E. -zam B.
smiryzan X. | myrran D. myran dX. -am VT miran E. myr-
rham v murram S || uocant om. E. 4 cicuta V 6 pesti-
lentiam V 7 ptisicis V. ti- X. | data om EX v a S.
8 phalangiorum — 9 facie om. E. phal- restinguit om XVen. |
restinguit VdTS. restri- T -git v. 8. 9 quoque om. XVen.
11 oenobreches J. cfr. ind. -ces V. enobrices d onobreches
X -ces E -rychis v e Diosc | habent Vd. 13 farina V
16 promiscuo X 17 mirabilia (-res v) sunt Xv a S.
18 pythagora satu V 19 consecra V. -cuti X. 20 cora-
cesia H(J). -esta II XS. coriacesia C. -am v | calicia VXS.
calycia dE? Brot. callicia C. -am v. | quam d. qua aquam
v a C 21 repperio VD 22 minyada EH(J). myniadam
X minsada rTS menaidem v.

Corinthiam, cuius decocto in aqua succo protinus sanari
 ictus serpentium, si foveantur, dicit. eundem effusum in
 herba qui vestigio contigerint aut forte respersos insana-
 bili leto perire, monstrifica prorsus natura veneni praeter-
 158 quam contra venena. (101) ab eodem Pythagora aproxis 5
 appellatur herba, cuius radix e longinquo concipiat ignes,
 2, 235 ut naphtha, de qua in terrae miraculis diximus. idem
 tradit, si qui morbi humano corpori inciderint florente
 brassica, quamvis sanatos admonitionem eorum sentire,
 quotiens floreat; item si florente acciderint aut frumento 10
 159 aut cicuta aut viola, similem conditionem habere. nec me
 fallit hoc volumen eius a quibusdam Cleemporo medico
 adscribi, verum Pythagorae pertinax fama antiquitasque
 vindicant, et id ipsum auctoritatem voluminum adfert, si
 quis alius curae suae opus illo viro dignum iudicavit, quod 15
 fecisse Cleemporum, cum alia suo et nomine ederet,
 quis credat?
 160 (102) Democriti certe chirometa esse constat. at
 in his ille post Pythagoram Magorum studiosissimus quanto

§ 160 init. cfr. Colum. VII 5, 17 Vitruv IX 3, 14 — med.:

1 corinthiam VdTS -hadem v. corisidiam X. corys- EH |
 decoctae dT 2 eundem v. ean- U XS, effusum v. -sam U XS.
 3 herbam VS sed cfr XX 90 3 4 insanabili VdTf
 Verc.(H) -le EX -les v 4 leto om. EXv.a H lethe f. leto
 Verc perire Tv. -iere Vd operiere EX. 6 conspiciat Vd.
 7 naphtha V | item Vd 8 si Xv om. U.J. morbis d |
 inciderit E acciderint X v.a.S 9 brassica U Tf Brot. ap-
 proxica X. aproxi v cfr XX 78 101 10 floreat; item si
 ego om U.v lac detexit J ea herba floreat, qui D florente
 EJ -nte brassica quamvis sanatos V om dTS florem X. -rere
 eam v. tetigerint X contigerit v a.S | aut (ter) U.S. et (ter)
 Xv 10. 11 frumentum (flu- X) . cicutam . violam EX
 v a S 12 a om V. 13 uerum dTS uero VEJ om Xv. |
 pythagorae (-tagore X) uero esse X man Dal v.a G
 14 auctoritate Vd. 15 iudicauerit Xv.a G 16 se fecisse
 Vd cleemporum v. temp- Vd emp- E -porium X. | et alia
 suo (ex suo X. suo ex v) TXv.a G 17 credet Xv.a.G.
 18 chirometa Brot. cum Salm. -cineta Xv. et (om dET)
 hirocmeta U T | at om. d. 19 magoram magorum V ma-
 gorumque E.

portentiosiora tradit! ut aglaophotim herbam, quae admiratione hominum propter eximium colorem acceperit nomen, in marmoribus Arabiae nascentem Persico latere, quae de causa et marmaritim vocari; hac Magos uti, cum velint
 5 deos evocare. — Achaemenida, colore electri, sine folio 161
 nascentem Taradastilis Indiae, qua pota in vino noxii per cruciatus confiteantur omnia per varias numinum imaginationes; eandem hippophobada appellat, quoniam equae praecipue caveant eam. — Theombrotion XXX schoenis a 162
 10 Choaspe nasci, pavonis picturis similem, odore eximio; hanc a regibus Persarum bibi contra omnia corporum incommoda; a stabilitate [mentis et iustitiae], eandem semnion a potentiae maiestate appellari — Aliam deinde adamantida, Armeniae Cappadociaeque alumnā; hac admota leones
 15 resupinari cum hiatu lasso. nominis causam esse quod

Aelian. nat. an. XIV 27 (Diosc. III 147. Plin. XXV 29).
 § 161: cfr Plin. XXVI 18.

1 ut ego N Vd. om EXv | aglaophotim S -photin B. -potim (glao- E) H -potin v Flaopotin X. 1 2 admiratione E(?)v. -nem r ob adm- X man. Dal 4 marmaritim VS. tin G. tiden man Dal v maritim E marmoritim dT -tin Brot -iditen X, hac S. ac V. hoc dT om EXv | uti ea X. utique ea uti r a S. 5 eos E | se vocare V. achimenidon (-haem v) Xv. a H. colore est Xv a G. 6 nascentem ego -cens in H v. nasci in G. taradastilis E Verc. (Brot) D terad- X. trad- (-les d) r f S. tard- v tardist- Lugd. | qua D quae H X. cuius radice (-ix v a. Bas) in pastillos digesta in dieque v. noxi VX D. ia d 7 conficiantur d. -itentur X nocte confiteantur v. a. D 8 hippophobada TH -ouada G -orbada f -do Vd. -oruadem v ippoporbada E | eque X. -ui dT aeque V Ven. 9 theombrotion v cfr § 166. theonb- Brot. theob- VdS -brocion X. bronthion E | scaenis V. scenis X. 10 choasse E -sce X nasci pavonis EXv (-num J) aspi canonis (-num V) r panonum S. 11 bibi Vd Verc D. bibi — corporum om EX. comedi aut bibi v 11 12 incommoda om X. 12 a ego. inmota D ad con. S. om H. Xv. | dist ego | stabilitate dD. -tem (siab- V) VE. -temque Ven. instabilitatemque Xv. -tem S. mentis et iustitiae (-icie X) EX Ven D om. Vd. mentis r uncus ego posui tandem EX. vocari eandem Ven. semnion dv semnion r X. 13 potentiae et iustitiae man Dal 13. 14 adamantida X. -dem v. a G. admanantida Vd. 15 hiacu Vd. | laxo v. a. S.

conteri nequeat. — Arianida in Arianis gigni, igneam colore; colligi, cum sol in leone sit. huius tactu peruncta
 163 oleo ligna accendi. — Therionarca in Cappadocia et Mysia nascente omnes feras torpescere nec nisi hyaenae urina adpersa recreari. Aethiopida in Meroe nasci, ob id 5 et Meroida appellari, folio lactucae, hydropicis utilissimam e mulso potam; ophiusam in Elephantine eiusdem Aethiopiae, lividam difficilemque aspectu, qua pota terrorem minasque serpentium obversari ita, ut mortem sibi eo metu consciscant; ob id cogi sacrilegos illam bibere. ad- 10
 164 versari ei palmeum vinum. — Thalassæglen circa Indum amnem inveniri, quae ob id nomine alio potamaugis appellatur; hac pota lymphari homines obversantibus miraculis. — Theangelida in Libano Syriae, Dicte Cretae montibus et Babylone et Susis Persidis nasci, qua pota Magi 15 divinent; gelotophyllida in Bactris et circa Borysthenen. haec si bibatur cum murra et vino, varias obversari species ridendique finem non fieri nisi potis nucleis pineae
 165 nucis cum pipere et melle in vino palmeo. — Hestiaterida a convictu nominari in Perside, quoniam hilarentur illa, 20 eandem protomediam, qua primatum apud reges obtineant; casigneten, quoniam secum ipsa nascatur nec cum aliis

§ 163: cfr Plin XXV 113 Plin XXVI 18 XXVII 11

— § 166: cfr Plin XXVI 19.

1 arianidā X -dem v a S | igni V. 2 tacta E 3 therionarca B thero- D therocarna (-rio- v) VE v -charna dX. cfr ind. et XXV 113 4 turpescere V 5 urina dS. -nam r nae (ne X Xv. | adpersu X v a S. mero V 6 meroidā X -dem v a. H. 7 elephantice EX. 9 obuersarit ita ue V 10 libere Vd 11 ei om Vd. thalassaeglen S cum Gesnero -sseglen Xc. -lem ll. 11 12 induam rem V 12 potamaugis S cum Gesnero -aucis Vd Brot autis v -antis H. potamaucis E -cidis X. 13 haec Vd. hec X. | lymphari V. | obuersantibus V sub- d. 14 dictae V -aeo v a G. 15 suis Vd. 17 obseruari V. 18 ni EX v a H 19 hestiaterida J. -torida H cum Gron. hesitaterida d f E haesti- V hesiti X. syssitieterida v 21 potomediam E. -ta media in X. | qua EX v (D). quae f quia r TS | obtineant E (?) v (D) -neat (-niat V) r T f X S. 22 casigneten (cassi- X) t EX v -tem d. gentem V.

ullis herbis, eandem dionysonymphadem, quoniam vino
mira conveniat. Helianthes vocat in Themiscyrena re-
gione et Ciliciae montibus maritimis, folio myrti. hac cum
adipe leonino decocta, addito croco et palmeo vino, per-
5 ungui Magos et Persarum reges, ut fiat corpus aspectu
iucundum; ideo eandem beliocallida nominari. — Herme- 166
sias ab eodem vocatur ad liberos generandos pulchros
bonosque non herba, sed compositio e nucleis pineae nucis
tritris cum melle, murra, croco, vino palmeo, postea ad-
10 mixto theombrotio et lacte. bibere generaturos iubet et
a conceptu, puerperas partum nutriendas; ita fieri excel-
lentes animi et formae bonis. atque harum omnium ma-
gica quoque vocabula ponit

Adiecit his Apollodorus adsectator eius herbam 167
15 aeschynomene, quoniam adpropinquante manu folia con-
traheret, aliam crocida, cuius tactu phalangia morerentur,
Crateuas onothurin, cuius aspersu e vino feritas omnium
animalium mitigaretur, anacampseroten celeberrime arte gram-
matica paulo ante, cuius omnino tactu redirent amores
20 vel cum odio depositi. et abunde sit hactenus attigisse
insignia Magorum in herbis alia de his aptiore dicturis loco.

§ 167 Diosc IV 116 (cfr Plin XXVI 111)

1 dionysonymphadem G duonysio- (dio- v Er dionysio- r
2 helianthes EH -tes f -then r hellanthesi r tidem X
uocant EXr.a.G. 3 galatiae dT. | folium (-io d hyrti Vd
6 7 hermesia d. 8 compositio de d -tione V 10 theon-
brotio Brot theob- S coll § 162 11 dist. J et puerperas
con Dal. 11 12 excellentis dS. an excellentem?
12 animo et forma atque bonos Xr.a.S. | atque quae E om
Xr.a.S. harumque X -rum r.a.S. 14 apollodotus Vd
15 aeschynomene, escy- dX. aesci- V² aesci- V¹, -ene X, VdXv.
ex quo nomen E. 15. 16 contraherent d 16 aliam de
hiam X alia r. | crocidem r.a.H morerentur V 17 ono-
thurin J (-im coll. Diosc et Galeni simpl S et Aegin. 7. rin
in T -rim in d. -riden in E. -thorin in V -riden in X oeno-
theridem v. -rin D | aspersu — 19 cuius om. E 18 ana-
campseroten X. -tem v. -te d. -mserote V | celeberrime arte Xr
-brante d -bante V. 19 paulante V. (Apion videtur intellegi)
20 cum alio EX. | deposita EXr.a.B. 21 in his (is r.a.C.
herbis EXv.a.S. | alio EXr a S | dicturi dTIX. -rus r a G

168 18. (103) Eriphiam multi prodidere scarabaeum haec in avena habet sursum deorsum decurrentem cum sono haedi, unde et nomen accepit. hac ad vocem nihil praestantius esse tradunt

(104) Herba lanaria ovibus ieiunis data lactis abundantiam facit. Aequae nota lactoris vulgo est, plena lactis quod degustatum vomitiones concitat. eandem hanc aliqui esse dicunt, alii similem illi, quam militarem vocant, quoniam vulnus ferro factum nullum non intra dies V sanet ex oleo inposita. 10

169 (105) Celebratur autem et a Graecis stratiotes, sed ea in Aegypto tantum et inundatione Nili nascitur, aizoo similis, ni maiora haberet folia. refrigerat mire et vulnera sanat ex aceto inlita, item ignes sacros et suppurationes. sanguinem quoque, qui defluit a renibus, pota cum ture 15 masculo mirifice sistit.

170 19. (106) Herba in capite statucae nata, collecta in vestis alicuius pannum et inligata lino rufo, capitis dolorem confestim sedare traditur. (107) Herba quaecumque e rivis aut fluminibus ante solis ortum collecta ita, 20 ut nemo colligentem videat, adalligata laevo brachio ita, ut aeger quid sit illud ignoret, tertianas arcere traditur — (108) Lingua herba nascitur circa fontes. radix eius

§ 168 cfr. Diosc. II 192) § 169: Diosc. IV 100. —
§ 170. Pl. iun. 11, 14—17 Marc. 2, 20. — Pl. iun. 90, 7—11.
— cfr. Plin. XXV 133.

1 eripiam Vd heriphyan X. | scarabeum Xv a Lugd. -raphium Vd. 2 sursum VS. 3 ei (pro et) V. 6 lactoris (ba- V²) V -turis d. 7 concitant V. 10 quinque ll v. sanet T -nat ll v cfr. § 59. 11 stratiotes (aci v, Vd Tf B(H). -tis EXG. cfr. Diosc. 11 12 sed ea VdG. ee dea E est et ea X. est ea v. 12 inundatione nihil V | nascens dT. aizo E. aizo X. 13 refrigerant V. 14 ac (pro et) E(?)v. a S. 18 panno X Pl. iun. v a. S. lino S cum man. Dal. et Pl. iun. in lino ll Xv(J) cfr. XXVIII 98 114 XXXIII 122 (XXVI 135 XXVIII 203) 18 19 dolorem EX Pl. iun. v. -res adposita rTfS. 20 e (in V²) ll Xv S) a C | ita om. EX. 21 colligentem nemo d. adalligata H. contra (eo E) tertianas (terci- X) adalligata ll. Xv.

combusta et trita cum adipe suis — adiciunt ut nigra sit et sterilis — alopecias emendat unguentum in sole. — (109) Cribro in limite abiecto herbae intus exstantes de-171 cerptae adalligataeque gravidis partus adcelerant.

5 (110) Herba, quae gignitur super fimeta ruris, contra anginas efficacissime pollet ex aqua pota. — (111) Herba, iuxta quam canes urinam fundunt, evulsa ne ferro attingatur, luxatis celerrime medetur.

(112) Rumpotinum arborem demonstravimus inter ar-172 busta. iuxta hanc viduam vite nascitur herba, quam 11, 12 Galli rodarum vocant. caulem habet virgae ficulneae modo geniculatum, folia urticae in medio exalbida, eadem procedente tempore tota rubentia, florem argenteum, praecipua contra tumores fervoresque et collectiones cum 15 axungia vetere tusa ita, ut ferro non attingatur. qui perunctus est, despuat ad suam dexteram terna. efficacius remedium esse aiunt, si tres trium nationum homines perungant dextrorsus

(113) Herba impia vocatur incana, roris marini aspectu, 173 thyrsi modo vestita atque capitata. inde alii ramuli exsurgunt sua capitula gerentes; ob id impiam appellavere, quoniam liberi super parentem excellant. alii potius ita appellatam, quoniam nullum animal eam attingat, existimavere. haec inter duos lapides trita fervet praecipuo 174 25 adversus anginas suco, lacte et vino admixto. mirum traditur, numquam eo morbo temptari qui gustaverint; itaque

§ 171: Pl. iun. 30, 20. (cfr. Plin XXX 35.).

1 lit *aEv* fiat *X*. fuit *V*. 3 abiecto *man* *Dal.* *v(S)*.
 adi- 11 *X* *Lugd.* 3 4 deceptae *E*. 5 super *Vd fS*. -pra
EXv. 8 celeberrime *d* 10 uidua *d* 11 rodaram *X*.
 rhodoram *E(?)v.a.S.* habent *Vd* | aefficulneae *V*. 12 albida
d. 15 vetere *H* -ri *Ven(G)* uero uetere (-ri *EXv*) 11. *fXv*
 16 despuat *X* *man.* *Dal.* si desp- *v a G* | terna *EJ coll.*
XXVIII 36. terra *Vd* ter *Nam X* ter *Iam man.* *Dal.* ter *v*.
 17 tres trium *EXN'* terrest- *r.* tres quoque trium *v* | ho-
 minum *E* 19 roris mari aspectu *V*. 20 modo in *X*. -dum
V in modum dSJ. 23 qm *EX*. quod *v.a.D.* | nulla *E*.
 25 lactae *V* -ti *d* 26 eo *XJ.* e *Vd.* ab eo *E(?)v*.

et subus dari, quaeque medicamentum id noluerint haurire, eo morbo interimi. sunt qui avium nidis inseri aliquid ex ea putent atque ita non strangulari pullos avidius devorantes.

- 175 (114) Veneris pectinem appellant a similitudine pecti- 5
num, cuius radix cum malva tusa omnia corpori infixā
extrahit. — (115) Vaterno liberat quae exedum vocatur.
— Notia herba coriariorum officinis familiaris est aliis
aliisve nominibus; efficacissimam adversus scorpionem esse
potam e vino aut posca reperio. 10
- 176 (116) Philanthropon herbam Graeci appellant nasute,
quoniam vestibus adhaerescat. ex hac corona inposita ca-
pitis dolores sedat. — Nam quae canaria appellatur lappa,
cum plantagine et milifolio trita ex vino carcinomata
sanat, ternis diebus soluta. medetur et subus, effossa sine 15
ferro, addita in colluviem poturis vel ex lacte ac vino.
quidam adiciunt effodientem dicere oportere: haec est
herba argemon, quam Minerva repperit subus re-
medium, quae de illa gustaverint.
- 177 (117) Tordylon alii semen silis esse dixerunt, alii 20

§ 176. cfr Plin. XXVII 32 Diosc. III 94 Isid. XVII 9, 66
— cfr Plin. XXI 104. (XXVI 105) § 177 Diosc. III 56

1 subus ES. biis X subtus r. suibus v. cfr. § 176
quaeque EV quoque X quae V. qui d. 2 autumnidis E
nidis X 8 notia S ex ind. nodia H Xv herba nota d.
familiaris J. eam (tam X) hilaris VEX etiam in ea S) hilaris
Ven. S. ea uillaris dT nota, ea mularis r | aliis om Xv.a. H
9 aliisque v a H nominibus H X Verc J om. Ven. -ni-
bus, nomas curat v efficacissimam X. -mas Vd -mamque
E.?, v. 10 potam e S. -tam X. -tas V. -tas d. -tam in v(E?)
repperio VXD. 11 nasute H TS. -the X. -tem v. hirsutam
B coll. XXVII 32. 12 inpositis V. 13 dolorem dT | ca-
rania d. 14 millefolio EXv.a J cfr § 152. et uini E
15 subus VtS subris X. suibus rv item infra v. 18. cfr § 174.
16 et addita EXv.a.S. 17 et fodientem EXv.a.S.
19 quae fS que V qui rXv cfr § 174. | gustaverit d.
20 tordylon EH. -len v. tordilon X. tordin rf silis dEXv
ilis V. seselis B e Diosc. sesilis D. sed cfr. XX 36. XXII
XII 128. XXVI 42.

herbam per se, quam et syreon vocaverunt. neque aliud
de ea proditum invenio quam in montibus nasci, con-
bustam potu ciere menses et pectoris excreationes, effi-
caciore etiamnum radice; succo eius ternis obolis hausto
5 renes sanari; addi radicem eius et in malagmata.

(118) Gramen ipsum inter herbas vulgatissimum geni- 178
culatis serpit internodiis crebroque ab his et ex cacumine
novas radices spargit. folia eius in reliquo orbe in exili-
tatem fastigantur, in Parnaso tantum hederacia specie den-
10 sius quam usquam fruticant, flore odorato candidoque.
iumentis herba non alia gratior, sive viridis sive in feno
siccata et, cum detur, adpersa aqua. succum quoque eius 179
in Parnaso excipi tradunt propter ubertatem; dulcis hic
est. in vicem eius in reliqua parte terrarum succedit de-
15 coctum ad vulnera conglutinanda, quod et ipsa herba tusa
praestat tueturque ab inflammationibus plagas. adicitur de-
cocto vinum ac mel, ab aliquis et turis, piperis, murræ
tertiæ portiones, rursusque coquitur in aereo vase ad
dentium dolores, epiphoras. radix decocta in vino tor- 180
20 minibus medetur et urinae difficultatibus ulceribusque ve-
sicae, calculos frangit semen vehementius urinam impellit,
alvum vomitionesque sistit. privatim autem draconum mor-
sibus auxiliatur. sunt qui genicula VIII vel unius vel e
duabus tribusve herbis ad hunc articulorum numerum in-

§§ 178, 179: Diosc. IV 30, 32
Marc. 26, 66

§ 180: Diosc. IV 30

1 sireon X. -eum V. 2 dea d. | prodictum V. 4 tennis
(pro ternis) V 7 ex om. VdT. 9 fastigiantur C. hede-
racii (ed. X) EX. | speciae V. 10 fruticant E(?) G. -ti rX
-te r an fruticantia? 11 fenum coni. Dal. 12 siccata et
ego -tae Vd -ta EXv. cum detur VEG tunditur Xv. cond
T. -dantur d. quoque EXv que Vd fS om. T. 16 tuetur
praestatque Vd. et ab v. a. G. | inflammationibus VdTf | plagas
E(?) G(J) placat VXv pacat dT praeligata S. 16, 17 adicitur
decoctu V. decocto adicitur Xv a. S. 17 murræ S. -rra et
V -rraeque X. myrræ d. -rraeque Ev. 18 cogitur E co-
quantur d. 19 dolores et Xv. a. S. 20 ulceribusque Vd fX H.
-bus Ev. 20, 21 vesicae om. X. 23 novem ll. v. , unus V.

volvi lana sucida nigra iubeant ad remedia strumae pa-
 181 norumve. ieiunum esse debere qui colligat; ita ire in do-
 mum absentis, cui medeatur, supervenientique ter dicere,
 ieiuno ieiunum medicamentum dare, atque ita adalligare
 triduoque id facere. quod e graminum genere VII inter- 3
 nodia habet, efficacissime capiti contra dolores adalligatur.
 quidam propter vesicae cruciatus decoctum ex vino gra-
 men ad dimidias a balineis bibi iubent.

182 (119) Sunt qui et aculeatum gramen vocent trium
 generum. cum in cacumine aculei sunt plurimum quini, 10
 dactylon appellant. hos convolutos naribus inserunt ex-
 trahuntque sanguinis ciendi gratia. altero, quod est aizoo
 simile, ad paronychia et pterygia unguium et, cum caro
 unguibus increvit, utuntur cum axungia, ideo dactylon
 183 appellant, quia digitis medeatur. tertium genus dactyli, 15
 sed tenuis, nascitur in parietinis aut tegulis. huic caustica
 vis est. sistit ulcera, quae serpunt. gramen capiti cir-
 cumdatum sanguinis e naribus fluxiones sistit. camelos
 necare traditur in Babylonis regione id, quod iuxta vias
 nascitur. 20

184 (120) Nec faeno Graeco minor auctoritas, quod telin
 vocant, alii carphos, aliqui buceras, alii aegoceras, quoniam
 corniculis semen est simile, nos siliciam quomodo serere-
 18, 140 tur, docuimus suo loco. vis eius siccare, mollire, dissol-
 vere. sucus decocti feminarum pluribus malis subvenit, 25

§ 181 med.: Seren 13. § 182 extr. - cfr Diosc IV 54. —
 § 183 extr.: (cfr Diosc. IV 31). §§ 184 187 Diosc II 124.

1 2 tanorum (ra- d) vel Vd. 2 ita ire Xv italia E. si
 aliae V. filie d¹ fiale d² sic abire D. statim abire coni S.
 5 septem H.v. 8 balneis dEXv.a.G. 9 ei (pro et) V.
 10 quini V¹dB quin id V² quod in E quod illi Xv
 11 dactylon X. actylon E 12 quo V | azio EX. 13 paro-
 nychia v. -nyciae V -nicia d. porontia E¹ poronscia E². po-
 runscia X. inguinium Vd. 14 ideoque Vd. dactylon X. da-
 ceslon Vd 16 sed et E tenuius X. | at (pro aut) V | ea
 ustica V. 18 e naribus om. EX. 21 faeno X. fe- H.S.
 foe- v. 22 carpos EX prob. B e Diosc | buceros X. alii
 aegoceras om. EX. 23 coniculis X. carn- Vd¹. siliciam TB.
 (-cta d) H.X. siliciam v. 23 24 serpetur V 25 sub-

sive duritia sive tumor sive contractio sit vulvae: foven-
 tur, insidunt; infusum quoque prodest. furfures in facie 185
 extenuat. spleni addito nitro decoctum et inpositum me-
 detur, item ex aceto. sic et iocineri decoctum. Diocles
 5 difficile parientibus semen eius dedit acetabuli mensura
 tritum in VIII cyathis sapae, ut tertias partes biberent,
 dein calida lavarentur, et in balneo sudantibus dimidium
 ex relictis iterum dedit, mox a balneo relicum, pro
 summo auxilio. farinam faeni cum hordeo aut lini semine 186
 10 decoctam aqua mulsa contra vulvae cruciatus subiecit idem
 inposuitque imo ventri. lepras, lentigines sulphuris pari
 portione mixta farinae curavit, nitro ante praeparata cute,
 saepius die inlinens perunguique prohibens. Theodorus
 faeno miscuit quartam partem purgati nasturci acerrimo
 15 aceto ad lepras. Timon semen feni acetabuli dimidii 187
 mensura cum sapae et aquae VIII cyathis ad menses
 ciendos dedit potui. nec dubitatur, quin decoctum eius
 utilissimum sit vulvis interaneisque exulceratis, sicuti semen
 articulis atque praecordiis; si vero cum malva decoquatur
 20 postea addito mulso, potus ante cetera vulvis interaneisque
 laudatur, quippe cum vapor quoque decocti plurimum

§ 185: Pl iun 12, 17. Diosc eupor. II 62. 59 § 186.
 Diosc. eupor II 70 74

ueni V¹. -nire V². 1 contractione sit V. -ones sint d.
 2 insidunt V 3 emendat dT 4 et om. Xv. a G | ioci-
 neris E 6 nouem ll v ut S. aut ll. X. ut cum G ad v
 biberent VdT S. -rint EG. (si add. X). bibere, ut qui biberint v.
 7 dein V f S. deinde dT de EX. del. G in v. | calida v.
 callide ll. TX. balneo dEX v a. S. | suadentibus V. 8 a (ff) v.
 in ll. TX. balneo dTEX v a S. relictum X. 9 faeni V. fe-
 r S. foe- v | seminis Vd. 10 subiecit EX v. obi- r T f S. | idem
 J item ll. T f G itemque Xv. 11 inposuitque VdT f S. -uit
 EX v | immo Vd. 12 portionem (-ne d) extra Vd | farina
 Xv a. S. autē V. 13 prohibent Vd. praecipiens v. a H
 14 feno ll S. foe- v. | purgato V nasturci VX. -rti rv.
 15 ad om. EX. timon ll T f D cum U 529. tymon X Damon
 v ex ind. Damon H. 16 nouem ll v | ad om. EX. meses
 dEX 17 potui Vd f -tu EX v cfr § 148 18 interraneis-
 que V item v 20. 20 potum S. 21 laudatur — quoque
 om. EX.

prosit. alarumque etiam graveolentiam decoctum faeni
 semen emendat. farina porrigines capitis surfuresque cum
 188 vino et nitro celeriter tollit in hydromelite autem de-
 cocta addita axungia genitalibus medetur, item pano, pa-
 rotidi, podagrae, chiragrae, articulis, carnibus quae rece- 5
 dunt ab ossibus, aceto vero subacta luxatis. inlinitur et
 lienī decocta in aceto et melle tantum. carcinomata sub-
 acta ex vino purgat, mox addito melle persanat. sumitur
 et sorbitio e farina ad pectus exulceratum longamque
 tussim. decoquitur, donec amaritudo desinat; postea mel 10
 additur. — Nunc ipsa claritas herbarum dicetur.

C. PLINI SECUNDI
 NATURALIS HISTORIAE
 LIBER XXV

- 1 1. (1) Ipsa quae nunc dicetur herbarum claritas, me-
 dicinae tantum gignente eas Tellure, in admirationem
 curae priscorum diligentiaeque animum agit. nihil ergo
 intemptatum inexpertumque illis fuit, nihil deinde occul- 15
 tatum quodque non prodesse posteris vellent. at nos elab-
 orata rīs abscondere ac suppressere cupimus et fraudare

§ 188: Pl. iun. 12, 15—17 79, 9—11. (cfr. Diosc. eupor. I
 148, 226. Scribon. 160. Marc 36, 23 45 30. — Diosc. eupor II 31).

1 fortasse excidit alter genetivus, ut fuerit oris alarumque
 aut alarum nariumque vel auriumque. cfr. XXIX 137 XX
 92. XXII 88 grauiolentiam VXD | faeni VX fe- dTES.
 foe- H foeni graeci r 2 semen VEXr(S) om dTH(J). |
 emendat dTXr. dat VE 5 diagrae EX carnibusque dv.
 que X | quae Vdv que E qui X. 9 e dEXv et V ex D. |
 exulceratam V 10 decoquitur ego. diu dec- H Xv tam diu
 deco- CFWMüller p 20 cfr. XXVIII 143 144 13 admi-
 ratione d. 16 quodque VTEH. quoque iS. quaeque d quod
 ad V 17 iis v his II S

vitam etiam alienis bonis. ita certe recondunt qui pauci
 aliqua novere, invidentes aliis, et neminem docere in
 auctoritatem scientiae est. tantum ab excogitandis novis
 ac vivanda vita mores absunt, summumque opus ingenio-
 rum diu iam hoc fuit, ut intra unumquemque recte facta
 veterum perirent. at, Hercules, singula quosdam inventa
 deorum numero addidere, omnium utique vitam clariorem
 ferere cognominibus herbarum, tam benigne gratiam me-
 moria referente. non aequae haec cura eorum mira est in
 his, quae satu blandiuntur aut cibo invitant: culmina quo-
 que montium invia et solitudines abditas omnesque terrae
 fibras scrutati invenere, quid quaeque radix polleret, ad
 quos usus herbarum fila pertinerent, etiam quadripedum
 pabulo intacta ad salutis usus vertentes.

2. (2) Minus hoc quam par erat nostri celebravere, 4
 omnium utilitatum et virtutum rapacissimi, primusque et
 diu solus idem ille M. Cato, omnium bonarum artium
 magister, paucis dumtaxat attigit, bonum etiam medicina
 non omitta. post eum unus industrius temptavit Gaius
 Valgius eruditione spectatus imperfecto volumine ad divum
 Augustum, inchoata etiam praefatione religiosa, ut omni-
 bus malis humanis illius potissimum principis semper me-
 deretur maiestas.

(3) Antea condiderat solus apud nos, quod equidem 5
 inveniam, Pompeius Lenaeus Magni libertus, quo pri-
 mum tempore hanc scientiam ad nostros pervenisse animo
 adverto. namque Mithridates, maximus sua aetate regum,
 quem debellavit Pompeius, omnium ante se genitorum dili-
 gentissimus vitae fuisse argumentis, praeterquam fama,

3 nobis V 4 adjuvanda dv a G. cfr. § 22 5 fuit
 hoc d. 6 ad V 7 numero V omnium om. man Dal ho-
 minum D cum P 8 9 memoriam Vd. 9 est S cum Gron.
 si II TD. (cfr § 16. 70). del H esset v 10 us r his II C |
 aut Ev ac rT, sed culmina v a H. 11 additas V om-
 nisque Er. a. D. 12 scrutatur d. | quaeque dv quaeque V.
 neque E 13 fila dES le V folia v. 15 pareat d
 17 M om. V. 21 inchoato V. 22. 23 mederetur TEH me-
 detur r -dicetur v. 25 inveni Ev a S | ieneis (pro lenaeus) V.
 26. 27 animaduerto dv a H.

- 6 intellegitur. uni ei excogitatum cotidie venenum bibere praesumptis remediis, ut consuetudine ipsa innoxium fieret; primo inventa genera antidoti, ex quibus unum etiam nomen eius retinet; illius inventum, sanguinem anatum Ponticarum miscere antidotis, quoniam veneno viverent; ad illum Asclepiadis medendi arte clari volumina composita extant, cum sollicitatus ex urbe Roma praecepta pro se mitteret; illum solum mortalium certum est XXII linguis locutum, nec e subiectis gentibus ullum hominem per inter-
- 7 pretem appellatum ab eo annis LVI, quibus regnavit. is ergo in reliqua ingeni magnitudine medicinae peculiariter curiosus et ab omnibus subiectis, qui fuere magna pars terrarum, singula exquirens scrinium commentationum harum et exemplaria effectusque in arcanis suis reliquit, Pompeius autem omni praeda regia potitus transferre ea sermone nostro libertum suum Lenaeum grammaticae artis iussit vitaeque ita profuit non minus quam reipublicae victoria illa.
- 8 (4) Praeter hos Graeci auctores prodidere, quos suis locis diximus, ex his Cratenuas, Dionysius, Metrodorus ratione blandissima, sed qua nihil paene aliud quam difficultas rei intellegatur. pinxere namque effigies herbarum atque ita subscripsere effectus. verum et pictura fallax

§ 6: cfr. Cels V 23, 3 — Gell XVII 16. (Diosc II 97 Scribon. 177). — cfr Plin VII 88, Gell. XVII 17, 2. — Appian. Mithr 112 et Strab. X 4, 10 p 477. — § 7: Seren 1062—1064.

3 an primo ei (vel illi)? | inuita Vd. antidotis quoniam Vd. de errore cfr v 5. 4 inquentum V¹. in quantum V². inuentum autumant v a S. | sanguine d. om. E. manatum dE v a B. 4 5 ponticarum B -corum VdE²v -taeorum E¹. 7 praecepti V. 8 mortalium mitridates (-em v) Er a G | certum est post locutum habent Ev. a D 9 e D. om. II de v. 10 LVI dEv LIII V² olui V¹f LXI Brot. 11 in Vv(S). om. r Brot 12 hominibus dv a H | qui fuere om Vd. 15 regia praeda Er a D. 19 auctores VtS. -res medicinae d(?)Ev 20 cratenuas V -eias Ven Euax rex Arabum qui de simplicium effectibus ad Neronem scripsit (conscr. Verc.) Cratenuas (vel -eias) v. a H (ex Marbodo de lapid prol 2 intervolantes) 21. 22 rei difficultas Ev. a S

est coloribus tam numerosis, praesertim in aemulationem naturae, multumque degenerat transcribentium socordia. praeterea parum est singulas earum aetates pingi, cum quadripertitis varietatibus anni faciem mutant.

(5) Quare ceteri sermone eas tradidere, aliqui ne effigie 9 quidem indicata et nudis plerumque nominibus defuncti, quoniam satis videbatur potestates vimque demonstrare quaerere volentibus. nec est difficilis cognitio: nobis certe, exceptis admodum paucis, contigit reliquas contemplari 10 scientia Antoni Castoris, cui summa auctoritas erat in ea arte nostro aevo, visendo hortulo eius, in quo plurimas aiebat centesimum annum aetatis excedens, nullum corporis malum expertus ac ne aetate quidem memoria aut vigore concussis. neque aliud mirata magis antiquitas re- 15 perietur. inventa iam pridem ratio est praenuntians horas 10 — non modo dies ac noctes — solis lunaeque defectum; durat tamen tradita persuasio in magna parte vulgi, veneficiis et herbis id cogi eamque unam seminarum scientiam praevalere. certe quid non repleverunt fabulis Colchis 20 Media aliaeque, in primis Italia Circe dis etiam adscripta? unde arbitror natum, ut Aeschylus e vetustissimis in 11 poetica refertam Italiam herbarum potentia proderet, multique Circeios, ubi habitavit illa, magno argumento etiam nunc durante in Marsis, a filio eius orta gente, quoniam 25 esse domitores serpentium constat.

§ 11. Aeschyl ap. Th. H IX 15, 1. — Phn. VII 15. Gell. XVI 11, 1. 2 Homer δ 228. Th. H. ibid.

1 est VdTfS. ex Ven. est ex v est et EG. | aemulationem VdS. -ne Er(U) 2 multum E(?)G. socordia ego (et M Hertz). fors (Tv fors H. J) varia H Tv sollertia CFW Müller p. 20. (pictura dicitur deterior fieri socordia) 5 ne VdG. in E. del. v 6 indicata Er -cta rTf 7 potestas V -ate dT. 8 difficilis cognitio VdTfS. -le cognitu Er 11 ortulo V 14 concussis V¹ ussus V² 14 15 repperietur VD 16 defectum Vr a. B G). 18 eamque unam VdTfS. -que nam E -que num G in eo namque v. scientia Vd 19 praeuale V. colchis V 20 medea Er a S cfr XXXV 26 136 137. 145 | itala EG(J) -lica r -la cia V¹. -licia V² a. -lis S. | circe dis Er. -ca edis d. -ca aedis (-des V²) V. 24 folia V. | orta om E. | quô E. quos v. a. S.

Homerus quidem primus doctrinarum et antiquitatis
 parens, multus alias in admiratione Circae, gloriam her-
 barum Aegypto tribuit, cum etiam tum quae rigatur
 12 Aegyptus illa non esset, postea fluminis limo invecta. herbas
 certe Aegyptias a regis uxore traditas Helenae suae plu- 5
 rimas narrat ac nobile illud nepenthes oblivionem tristitiae
 veniamque adferens et ab Helena utique omnibus morta-
 libus propinandum. primus autem omnium, quos memoria
 novit, Orpheus de herbis curiosius aliqua prodidit. post
 eum Musaeus et Hesiodus polium herbam in quantum 10
 21, 44 mirati sint diximus. Orpheus et Hesiodus suffi
 145 tiones commendavere. Homerus et alias nominatim herbas
 celebrat, quas suis locis dicemus. ab eo Pythagoras
 clarus sapientia primus volumen de effectu earum com-
 posuit, Apollini, Aesculapio et in totum dis immortalibus 15
 inventione et origine adsignata; composuit et Democritus,
 ambo peragratis Persidis, Arabiae, Aethiopiae, Aegypti Magis,
 adeoque ad haec attonita antiquitas fuit, ut adfirmaverit
 14 etiam incredibilia dictu Xanthus historiarum auctor in
 prima earum tradit, occisum draconis catulum revocatum 20
 ad vitam a parente herba, quam balim nominat, eadem-
 que Tylonem, quem draco occiderat, restitutum saluti. et
 Iuba in Arabia herba revocatum ad vitam hominem tradit.
 dixit Democritus, credidit Theophrastus esse herbam,

§ 12: cfr Plin XXI 159 Homer δ 221. — § 14: Aelian.
 nat. an. I 45.

2 multis Vd gloria V 3 cum NdEG. tum Vv | tum
 VdTiS. t. N om. EG cum v nunc D. quae del. v a G
 rigatur Il G. aretur v dicatur D cfr II 201 XIII 69
 4 illa Il v. an insula? cfr V 48. herbis Vd. 5 aegyptias
 NEr. -tiis d -tis V¹ -ti V² a N(? v D) ab Il. S. 6 ne-
 penthes v. De nepentes Vd rheph-E ne . s N 10 her-
 baru N cfr. § 22 11 sint S sunt Nil v 11 12 suffustines
 Vd. fitione. N 13 quas dv. quae N. qua E quam V.
 14 sapientiae E. 15 aesculapioque Er a S 17 magis N
 18 adeoque dEv adaeque V¹ ad que N aequae V². ad om.
 E | adfirmavit E -aret C. 20 tradit NG(D) -didit Il v (S).
 21 balim NEJ. -in v -li V. -lum d. ballim S ex Etym. M
 Arcadio p 30, 14 22 tylonem VdS thy-E(?)G
 quam E. , salute NV.

cuius contactu inlatae ab alite, quam retulimus, exiliret
 cunens a pastoribus arbori adactus. quae etiamsi fide 10, 40
 carent, admirationem tamen implent coguntque confiteri
 multum esse quod vero supersit. inde et plerosque ita 15
 5 video existimare, nihil non herbarum vi effici posse, sed
 plurimarum vires esse incognitas, quorum in numero fuit
 Herophilus clarus medicina, a quo ferunt dictum, quas-
 dam fortassis etiam calcatas prodesse. observatum certe
 est, inflammari vulnera ac morbos superventu eorum, qui
 10 pedibus iter confecerint.

(6) Haec erat antiqua medicina, quae tota migrabat 16
 in Graeciae linguas. sed quare non plures noscantur, causa
 est quod eas agrestes litterarumque ignari experiuntur,
 ut qui soli inter illas vivant; praeterea securitas quae-
 15 rendi obvia medicorum turba. multis etiam inventis de-
 sunt nomina, sicut illi, quam retulimus in frugum cura 18, 160
 scimusque defossam in angulis segetis praestare, ne qua
 ales intret. turpissima causa raritatis quod etiam qui
 sciunt demonstrare nolunt, tamquam ipsis perituum sit
 20 quod tradiderint aliis. accedit ratio inventionis anceps,
 quippe etiam in repertis alias invenit casus, alias, ut vere
 dixerim, deus. insanabile ad hosce annos fuit rabidi canis 17
 morsus, pavorem aquae potusque omnis adferens odium.
 nuper cuiusdam militantis in praetorio mater vidit in
 25 quiete, ut radicem silvestris rosae, quam cynorrhodon vo-
 cant, blanditam sibi aspectu pridie in fructu, mitteret
 filio bibendam. in Laetania res gerebatur, Hispaniae pro-

§ 17: Pl. iun 85, 1 3 cfr. Plin VIII 152.

1 quam v. qua NVdD. qui E an de qua? cfr. XV 68

2 adactus Vd. etiam in fidei V 5 uim E 7 in quo E.

8 calcatis V¹ 9 inflammari *ll v* (contra argumenti ra-
 tionem, ut videtur) an uel sanari? earum E. 10 confecerunt
 V(?)S. 12 13 causa est G -sae si (nisi v) *ll v*. 13 quod
 VE^v quidem d. 15 obuiam V 16 in D 17. 18 qua ales
 EG quales V -lis d qua quis (uis v) C 18 intrent E ra-
 ritas Vd. 20 tradiderunt E accedat E 21 causas V¹
 ui (pro ut) Vd. 26 fructu V. -eto v. a G. 27 *via*.

Hübner *Hermes* I p. 341. laetania dEG late ca.
 Lusitania v. cfr XIV 71. | res om. Vd. hispan

xima parte, casuque accidit, ut milite a morsu canis in-
 cipiente expavescere aquas superveniret epistula orantis,
 ut pareret religioni, servatusque est ex insperato et postea
 18 quisquis auxilium simile temptavit. alias apud auctores
 cynorrhodi una medicina erat spongiolae, quae in mediis 5
 spinis eius nascitur, cinere cum melle alopecias capitis
 expleri. in eadem provincia cognovi in agro hospitis
 nuper ibi repertum dracunculum appellatum caulem polli-
 cari crassitudine, versicoloribus viperarum maculis, quem
 ferebant contra omnium morsus esse remedio, alium quam 10
 21, 143 quos in priore volumine eiusdem nominis diximus est
 19 huic alia figura, aliud miraculum exerenti se terra ad primas
 serpentium vernationes bipedali fere altitudine rursusque
 cum isdem in terram condenti, nec omnino occultato eo ap-
 pareret serpens, vel hoc per se satis officioso naturae munere, 15
 si tantum praemoneret tempusque formidinis demonstraret.
 20 3. Nec bestiarum solum ad nocendum scelera sunt,
 sed interim aquarum quoque ac locorum. in Germania
 trans Rhenum castris a Germanico Caesare promotis mari-
 timo tractu fons erat aquae dulcis solus, qua pota intra 20
 biennium dentes deciderent compagesque in genibus sol-
 verentur. stomacacen medici vocabant et scelotyrben ea
 mala. reperta auxilio est herba, quae appellatur Britan-
 nica, non nervis modo et oris malis salutaris, sed contra

§ 20 extr: cfr Strab XVI 4, 24 p 781 Diosc IV 2
 Marc 35, 15 25, 13 (cfr Plin XXV 84, 101)

1 accedit V. 2 et epistola E 3 inspirato V r a. C
 5 cynrh d N qui norodi V. medis ND 9 u versicolorib.
 N an & uers-? (nisi vero a maculis post appellatum po-
 nenda sunt, duobus versibus olim inter se commutatis) | quem
 V ?) C quam Nrv 10 remedio H cum Gron. -ia ll -ium v.
 alium ll TH -us est v 11 priori dE ?) r a S. est ego. sed
 ll r 12 hoc Vd. exerenti se S. -tis e E -tis se G -ti. N exer-
 centis e Vd. exeuntis e man. Dal v. 13 uenationes Vd.
 14 condentis (se cond- v, G. 14 15 apparet r. -reret Nll.
 15 satis ll v s, N funere E 18 interim om dT. 19 re-
 num V castra N 20 qua NEr quo Vd | pote d. 22 sto-
 magacen V. scelotyrben N²J. -turben (bin d) N¹Vd Brot sce-
 letorben Er. a. B -tirben B. -tyrben G. 23 dist. G (reposito
 N 24 maris V.

anginas quoque et contra serpentes. folia habet oblonga
 nigra, radicem nigram sucus eius exprimitur et e radice. 21
 florem vibones vocant, qui collectus, priusquam tonitrum
 audiatur, et devoratus securos in totum annum a metu
 5 anginae praestat. Frisi, gens tum fida, in qua castra erant,
 monstravere illam mirorque nominis causam, nisi forte
 confines oceano Britanniae veluti propinquae dicavere. non
 enim inde appellatam, quoniam ibi plurima nasceretur,
 certum est etiam tum Britannia libera.

(7) Fuit quidem et hic quondam ambitus nominibus 22
 suis cas adoptandi, ut docebimus fecisse reges. tanta 70^{sq}
 res videbatur herbam invenire, vitam iuvare, nunc fortassis
 aliquis curam hanc nostram frivolum quoque existimaturis;
 adeo deliciis sordent etiam quae ad salutem pertinent.
 25 auctores tamen, quarum inveniuntur, in primis celebrari
 par est effectum earum digesto in genera morborum. qua 23
 quidem in reputatione misereri sortis humanae subit,
 praeter fortuita casusque et quae nova omnis hora ex-
 cogitat, milia morborum singulis mortalium timenda. qui
 30 gravissimi ex his sint, discernere stultitiae prope videri
 possit, cum suus cuique ac praesens quisque atrocissimus

1 anginas — contra om. N 2 et ex Er. a. S. 3 4 toni-
 trum audiatur ND. -rua audiantur H. v. cfr II 142. 192. XXXVI
 88. 4 securos in VdE -rus in N. in securus E. 4. 5 annum
 praestat ND. om. H. reddit v. 5 Frisi (Sis N) gens tum NS
 om H v Frisa codd B -si B | fida in NH v del B. 6 nra vere
 E. nostris demonstraere r. a. S. | m V foret E. 7 veluti
 NH v (J). -lut G -lut e D cum U 530. propinquae NdEr -que
 V quo D. 9 brittania N¹ -annia N². 9 10 dist G 10 no-
 minis N 12 res (ut res v, tanta Ev a. H videbatur N, TH
 ut debeatur Vd debe- Ev. herbarum N cfr § 12. -bam tum
 Hauler 13 aliquis H S -ubus G credit aliquis r curam
 G cum NH v | existimaris N. -rit Hauler. -mentur v a G
 14 portent (pro sordent) N oportent Hauler 15 inveni om
 uno versu untur — 16 par est N | celebrare Er a. S 16 pars
 V, digestu N generatione (om. uno versu morborum - 17 re-
 puta) N 17 reputationem V | miseris ortis d. his ereris
 hortis V 18 quae nova NdTJ que et quae ei S, nova VS
 quae nomina EH nomina quae v 19 millia NEv. a S
 20 stultitia v a. H. stulti e N. | probe N 21 possit aTE
 Ven. (J). -sset N. potest V(?)r | ac NVdD. ad Ev.

videatur. et de hoc tamen iudicavere aevi experimenta, asperrimi cruciatus esse calculorum a stillicidio vesicae, proximum stomachi, tertium eorum, quae in capite doleant, non ob alios fere morte conscita.

- 24 A Graecis et noxias herbas demonstratas miror equidem, nec venenorum tantum, quoniam ea condicio vitae est, ut mori plerumque etiam optimis portus sit, tradatque M. Varro, Servium Clodium equitem Romanum magnitudine doloris in podagra coactum veneno crura perunxisse et postea caruisse sensu omni aequae quam dolore in ea
25 parte corporis. sed quae fuit venia monstrandi qua mentes solverentur, partus eliderentur, multaque similia? ego nec abortiva dico ac ne amatoria quidem, memor Lucillum imperatorem clarissimum amatorio perisse, nec alia magica portenta, nisi ubi cavenda sunt aut coarguenda, in primis fide eorum damnata. satis operae fuerit abundeque praestatum vitae salutare dixisse, ac postea inventas.
- 26 4. (8) Clarissima herbarum est Homero teste quam vocari a dis putat moly, et inventionem eius Mercurio assignat contraque summa veneficia demonstrationem. nasci eam hodie circa Pheneum et in Cyllene Arcadiae tradunt specie illa Homericæ, radice rotunda nigraque, magni-

§ 25: cfr. Cornel. Nep. ap. Plut. Luc. 43. — § 26: Homer. κ 302 306 (Diosc. III 47 = Plin. XXVI 33) Th. H. IX 15, 7

1 de hoc NEv(D) hoc rTfS. | aevi EBrot. aui Nr. aut rTf | experimenta (exp- N expri- V) Nll TfBrot -to v
2 stillicidio Er -cio (vel -cid) N -ci Vd. 3 que N
4 ab V alios NdEG. alio V. -iud v concta E(?) Lugd. dist G 5 a om Er a. G et quidem Vd 6 e. condicio N
7 optu. is N. -tini Er. a. S. port. N potus dT traditque VtSJ . . datque N 8 M om V 9 uenenum V. ueneno — et om N 10 aequae N. 11 set N 13 memor NBas -oro ll. v lucillum Vd 14 magica Vd v magis E
15 portenta mei ubi om E | an sint? 16 fuerit VS. fuit rv
16 17 praestitum v a S 17 lac indicavit J; excidisse videntur a dis priscisue vel tale quid. postea ll v pro ea D cum P | inuentas EG. -ta Vr. -tae d 18 latissima E. laudat- r a S. | teste om. EG. 19 a om. d. 20 contra quem Vd \ rstrat v. a. S. 21 phaeneum V.

tudine cepae, folio scillae, effodi autem non difficulter. Graeci auctores florem eius luteum pinxere, cum Home- 27
rus candidum scripserit. iuveni e peritis herbarum me-
dicis qui et in Italia nasci eam diceret adferrique e Cam-
pania autumnī aliquot diebus, effossam inter difficultates
saxeas, radicis XXX pedes longae ac ne sic quidem solidae,
sed abruptae.

(9) Ab ea maxima auctoritas herbae est, quam dode- 28
catheon vocant omnium deorum maiestate commendantes.
in aqua potam omnibus morbis mederi tradunt. folia eius
septem, lactucis simillima, exeunt a lutea radice.

(10) Vetustissima inventu Paeonia est nomenque auctoris 29
retinet, quam quidam pentorobon appellant, alii glycysiden.
nam haec quoque difficultas est, quod eadem aliter alibi
nuncupatur. nascitur opacis montibus, caule inter folia
digitorum III, serente in cacumine veluti Graecas nu-
ces III aut V. inest his semen copiosum, rubrum nigrum-
que haec medetur et Faunorum in quiete ludibriis. prae-
cipiunt eruere noctu, quoniam, si picus Martius videat,
tuendo in oculos impetum faciat.

(11) Panaces ipso nomine omnium morborum remedia 30
promittit, numerosum et dis inventoribus adscriptum. unum

§ 28: cfr. Plin. XXVI 107 — § 29: cfr. Homer. ϵ 401
d 232 — Diosc. III 147 Iaid XVII 9, 48 Plin. XXVII 85 Th.
H. IX 8, 6. § 30: Diosc. III 48. Th. H IX 11, 2, 8, 7

1 fodi dT. | autem non (autē n) vet Dal. autem ll v, D)
haut J. haud S. cfr. Theophr. 2 luteum pingere V. 4 affir-
maretque dT | e J cum Strackio. om. ll v. 5 autumnī ego.
cfr. § 117 XXVI 46. mihi ll v memini J aliquod V. | in
Vd. difficultatis V D 6 radices V. 7 obrutae d.
8. 9 duodecatheon Vd. 9 an uocant ut? cfr. XXXVII 195.
maiestate ego -tem ll v. 10 qua pota E. 11 lutae Vd T.

13 pentorobon Er -toron d. -teron VI glycysiden v(S)
-dem E(?), Brot (D) cycliodem rT. -den f 14 nam VTtS.
om. d(?)Ev 15 nuncupatur VdT v(S) -antur EG | imo (pro
inter) d² uno T. 16 quattuor ll v 17 quattuor aut quin-
que ll v | iis Ev. a. S. rubrumque nigrum V. 20 tuendo ll v.
uolando coni S. eruentem D. an ad tuendū (vel interdū, ut
XXVII 85)? 22 adscripsit E.

quippe Asclepion cognominatur, a quo is filiam Panaciam
 12, 127 appellavit. sucus est coactus ferulae qualem diximus, ra-
 dice multi corticis et salsi. hac evolsa scrobem repleri vario
 31 genere frugum religio est ac terrae piamentum ubi et
 quoniam fieret modo aut quale maxime probaretur, inter pere- 5
 12, 127 grina docuimus id, quod e Macedonia adfertur, buco-
 licon vocant armentarius sponte erumpentem sucum exci-
 pientibus; hoc celerrime evanescit. et in aliis autem
 generibus inprobatur maxime nigrum ac molle; id enim
 32 argumento est cera adulterati. — (12) Alterum genus 10
 Heracleon vocant et ab Hercule inventum tradunt, alii
 origanum Heracleoticum aut silvestre, quoniam est ori-
 20, 170 gano simile, radice inutili, de quo origano diximus. —
 (13) Tertium panaces Chironium cognominatur ab inven-
 tore. folium eius simile lapatho, maius tamen et hirsutius, 1
 flos aureus, radix parva. nascitur pinguibus locis. huius
 flos efficacissimus, eoque amplius quam supra dicta prodest.
 33 — (14) Quartum [genus] panaces, ab eodem Chirone re-
 pertum, centaurion cognominatur, sed et Pharnaceon, in
 controversia inventionis a Pharnace rege deductum. seritur 20

§ 31: Diosc. III 48 — § 32: Diosc. III 49 — Th. H. IX
 11, 1 Diosc. III 50 — § 33 extr.: Th. H. IX 11, 4.

1 a quo is NJ quos V. quô (quoniam) is Ev qui dT
 (locus nondum sanatus). panaciam NTv(S) -ceam EG pano-
 ciam Vd. 2 est del. H eius est v a. G coactus dEv -ct. s
 N coctus (aut coetus) V 3 a v scrobem incipit R
 4 religio — piamentum om. N 4 5 et quoniam NdTE
 Verc(H). -niam VR. quoniam et v. et quo Bas 5 feret N. |
 aut Nll. fS. ac D et v 6 quod e Nv quod ae R. quod de
 d. code V¹ circo de V². quod E | macedonia NEv monaco r
 7 armentarius dv -ris NVD -ri E. | erumpente N
 8 celeberrime Vd. | uanescit VRS. 9 probatur VRdf. cfr
 XII 127 | ac NEv aut r. 10 adulteratim V¹. -atum V² dT.
 12 heraclem cum (tum R) VE. aut NVdTS ide R. om.
 Ev 14 tertium genus dT. | panaces dEv plin N. pina est
 VR. chir N rontum V². lur- V¹ R. 18 uncos ego
 posui cfr v 14. | panacis E(?) Lugd 19 pharnaceon Nv.
 -cion (far- R) VRES -tion d. 20 controuersia ll v(Brot)
 -iam G | e N. | pharnace V¹ dv -ci r. phar ce N 20 seritur
 serior rT.

hoc, longioribus quam cetera foliis et serratis. radix odorata in umbra siccatur vinoque gratiam adicit. alia eius genera duo fecere aliqui, levis folii, alterum tenuius.

(15) Heracleon siderion et ipsum ab Hercule inventum 34
est, caule tenui, digitorum III altitudine, flore puniceo, foliis coriandri. iuxta lacus et amnes invenitur omniaque vulnera ferro inlata efficacissime sanat.

(16) Est Chironis inventum ampelos, quae vocatur Chironia, de qua diximus inter vites, sicuti de herba, 29, 27
cuius inventio adsignatur Minervae. 32, 43 sq.

(17) Herculi eam quoque adscribunt, quae Apollinaris 35
aut a rabie aliis altercum, apud Graecos vero hyoscyamos appellatur. plura eius genera: unum nigro semine, floribus paene purpureis, spinosum calice, nascitur in Galatia; vulgare autem candidius est et fruticosius, altius papavere; 15
tertili semen irionis semini simile est, omnia insaniam gignentia capitisque vertigines quartum genus molle, lanu- 36
ginosum, pinguius ceteris, candidi seminis, in maritimis nascens. hoc recipere medici, item rufi seminis; nonnumquam autem candidum rufescit, si non ematuruit, improbat-
turque. et alioqui nulla nisi cum inaruit legitur. natura

§ 34: Diosc. IV 35. — cfr. Diosc. IV 182. — §§ 35—37: Diosc. IV 69. — § 35: Scribon. 181

1 haec dT longioribus quam NEv. flos rT | foliis V.
2 alia (om post adicit) ego coll. Theophr. om Uv. | eius D
ei N huius Uv. 3 aliqui NVrdS alterum Er | levis U
TH -ioris v. an latius (folio)? cfr. Theophr. | foli NS folio
VR | tenuius NEdH. tunius E tenuis VT ed pr. -ioris v
5 quattuor Uv. 6 foliis V. 8 ampelo VRd. 11 hercule
V 12 aut ego. aput V¹ apud rv. del. D apud alios. apud
nos U 531. | a rabie aliis ego coll. Scribon. arabilis VR. ar-
bilis E. arabas dr ab alis D. a rabulis U. altercum dH(D).
cfr. ind -rum r -reum siue altercangenum (-non G) v. S).
13 floribus E(?)B e Diosc. foliis VdV li E 14 calice ego
e Diosc. (sublata dist) talis VBEv -le dT 15 altius Ev
(om Ven) alterius rT. 16 irionis B. trionis Ev. -nes r |
semini v seni VRd. semine E. | est ego. set E. sed rS et v.
de enuntiati forma cfr. § 44. 18 pinguium V | candidus V.
19 recipere V. 20 ematuruerit dT. 21 alioquin
v. a. Bas. | nullum Ev. a S(D).

vini, ideo mentem caputque infestans. usus seminis et per se et suco expresso. exprimitur separatim et caulibus folisque. utuntur et radice, temeraria in totum, ut
 37 arbitror, medicina. quippe etiam foliis constat mentem corrumpi, si plura quam III bibant; . . . etiam antiqui
 15, 30 in vino, febrim depelli arbitrantur. oleum fit ex semine,
 23, 34 ut diximus, quod ipsum auribus infusum temptat mentem, mireque, ut contra venenum, remedia prodidere iis, qui id bibissent, et ipsum pro remediis, adeo nullo omnia experiendi fine, ut cogant etiam venena prodesse. 10
 38 5. (18) Linozostis sive parthenium Mercuri inventum est. ideo apud Graecos Hermu poan multi vocant eam, apud nos omnes Mercurialem. duo eius genera, masculus et femina, quae efficacior, caule et cubitali, interdum ramoso in cacumine, ocimo angustioribus foliis, geniculis . . . , 15
 densis alarum cavis multis, semine in geniculis dependente, feminae copioso, mari iuxta genicula stante et rariore ac brevi contortoque, feminae soluto et candido.
 39 folia maribus nigriora, feminis candidiora; radix super-
 vacua, praetenuis. nascuntur in campestribus cultis. mirum 20
 est quod de utroque eorum genere proditur: ut mares gignantur, hunc facere, ut feminae, illam; hoc contingere, si a conceptu protinus bibatur sucus in passo edanturve folia decocta ex oleo et sale, vel cruda ex aceto. quidam

§ 37: Isid XVII 9, 41. — § 38—41: Diosc. IV 188. —
 § 39: cfr. Diosc. eupor II 92.

1 ideo VR. -oque d(?)Er 1 2 et per VRd v inter E.
 2 3 caulibus VR. 5 quattuor ll.v | bibantur d(?)v.a S.
 lac. indicavit J supplens biberunt probabilius tot bibi iube-
 bant 6 febrim E. -rem v a. S. arbitrantur VRd J -ant et E.
 -antur S. -abantur Et v. 8 iis Er(S 1 V. hi V² his r C.
 10 finem V. | cogant ego cogeret (ortum ex cogent) ll S.
 -erent J. -erentur v 11 desunt §§ 38—41 in VRdT. | par-
 thenium ego -ius Ea. -ion v coll ind 14 et a. cfr. § 80.
 (an uel? om Ev est D 15 geniculis Ev. oculis a | dist et
 lac indicavit ego coll. Diosc. exciderunt in caule u (binis).
 17 stante & ego. -ntia Ea -nte G -nti v 17. 18 rariore
 a v(D. -ori E(?)G. 20 mirumque a D. 21 eorum om. a.
 23 conceptua E. 24 folia v eo in lia Ea.

decoctum eam in novo fictili cum heliotropio et II vel III
 spicis, donec cogatur. decoctum dari iubent et herbam 40
 ipsam in cibo altero die purgationis mulieribus per tri-
 dum, quarto die a balneo coire eas Hippocrates miris
 5 laudibus in mulierum usum praedicavit has, at hunc mo-
 dum medicorum nemo novit. ille eas volvae cum melle
 vel rosaceo vel irino vel liniño admovit, item ad ciendos
 menses secundasque. idem praestare potu fotuque dixit.
 instillavit auribus olidis *sucum*, inunxit cum vino vetere
 10 alvo. folia inposuit epiphoris; stranguriae et vesicis de- 41
 coctum eius dedit cum murra et ture alvo quidem sol-
 vendae vel in febris decoquitur quantum manus capiat in
 II sextariis aquae ad dimidias; bibitur sale et melle ad-
 mixto nec non cum ungula suis aut gallinaceo decocta
 15 salubrius. purgationis causa putavere aliqui utramque
 dandam sive cum malva decoctam. thoracem purgant,
 bilem detrahunt, sed stomachum laedunt. reliquos usus
 dicemus suis locis.

(19) Invenisse et Achilles discipulus Chironis qua vol- 42
 20 neribus mederetur — quae ob id Achilleos vocatur —

§ 40: Hippocr. de morb. mul I 63 74. 82 85; de nat.
 mul. 8. 11. 18. 29. de morbis II 12. de int. affect. 34. — § 41:
 Diosc. IV 188 Scribon. 135. Marc. 80, 2. Seren 615. Marc. 80,
 61. — § 42: Diosc IV 36 (cfr. Plin. XXXIV 152. Ovid met.
 XII 212 Hygin fab 101).

1 duabus *Eav.* | uel *a³D.* aliis *a¹.* om. *E* aut *v.* an binis
 ternis? cfr XXVI 72 | tribus *Eav.* 2 cogatur *D* coqua-
Ea percoqua- *S cum vet Dal.* cfr XXXIV 170 excoqua- *J*
 decoqua- *v* 5 usu *v.a.D* has *EaG.* illas, easque *v* | at
 vet *Dal* ad *Eav.* 7 irino *EC* liniño *a.* liniño *v.* | liniño *J.*
 lirino *EC.* yrinino *a.* irino *v.* 8 hoc idem *v.a.D* 9 olidis
G. sol- *Ea* surdis *v* , *sucum v.* -co *EaD* cfr. § 164. XXVIII
 167 | inunxit *D.* -itque *Ev* inunxit *a* 10 alvo *Ev* albo
a.D. , dist. ego vesicae *v.a.S* | dist. ego. 12 decoquitur
Bas. -uatur *Eav(D).* 13 duobus *II v* 14 decocta *S cum*
vet Dal cfr XXIX 80. -tae *E* -tum *v* mixtum *a.D.*
 16 siue *II v* per se siue *vet Dal* an in cibo? decoctam *vet.*
Dal. -tum *Ev.* -ta *a.D.* 19 invenisse ego -nies *NEa* om *r* -nit
v. | et om. *N.* | qui d. 20 mederet *R.* | ob *NaEv.*
achilleos v -eus *VdE.* -eū *R.* ach. . leo. *N.* | dist. ego

ac sanasse Telephum dicitur. alii primum aeruginem invenisse utilissimam emplastris — ideoque pingitur ex cuspide decutiens eam gladio in vulnus Telephi —, alii utroque usum medicamento volunt. aliqui et hanc panacem Heracliam, alii sideriten et apud nos milifoliam vocant, 5 cubitali scapo, ramosam, minutioribus quam feniculi foliis
 43 vestitam ab imo. alii fatentur quidem illam vulneribus utilem, sed veram Achilleon esse scapo caeruleo pedali, sine ramis, ex omni parte singulis foliis rotundis eleganter vestitam; alii quadrato caule, capitulis marruvii, foliis 10 quercus; hac etiam praecisos nervos glutinari. faciunt alii et sideritim in maceris nascentem, cum teratur, foedi
 44 odoris; etiamnum aliam similem huic, sed candidioribus foliis et pinguioribus, teneriorem cauliculis, in vineis nascentem, aliqui vero binum cubitorum, ramulis exilibus, 15 triangulis, folio felcis pediculo longo, betae semine, omnes vulneribus praecipuas. nostri eam, quae est latissimo folio, scopas regias vocant. medetur anginis suum.

§ 43: Diosc. IV 33. 85. (cfr. Plin. XXVI 140. XXV 34). —
 § 44: Diosc. IV 34. (extr.: cfr. ib. 122)

1 ac V. hac rv. | telephema d. telerbuna R. -ruma V
 2 ex Ev(D). ea N. cia VR. eia dT et a S. a fH 3 eam NEv(D). om rS | gladius dT. telepi VR. 4 volunt NdEv -ntatem V¹R. -nt autem V². panace VR. 5 heracliam EED. -leam VdJ. -leon v. | sideriten dfr(D) sid riten N -ritaten VR. -ritem E. tim S. tin G cfr. XXII 41. 5 milifoliam ego cfr. not. ad XXIV 152. millefoliam NEv(D) -ium rTfS
 6 ramosa V. | in utioribus R² in utilio- R¹. | feniculis VRf. | foliis Ev. folis ND om r. 7 uestitum Vd. 9 eleganter R. -tur V. 10 alia E. capitulis RdTH -tolis V. -tibus Ev. | marruvii ego. uiti VR. -ubii rv. cfr. XIV 105 (M). XXII 41. XXVI 93 u. etiam XX 118. 241. 244 scribendum fuisse videtur folio d(?)Ev.a.S. 11 ha... N haec E. hanc v.a.D | glutinari D cum U 533. -re ll v. an glutinant (mendo frequenter. cfr. § 78. 83. XXIV 140. 24 al.)? | dist. D. 12 alii et ego. alia (= ali&) E. et VRdD. alii v. | sideritim E Lugd. | maceritis E | conteratur VR. 12. 13 foedioris R. 14 teneriorem VRdTfS -oribus EG. tenuioribus v(H). 15 aliqui ego -ioqui N. -ioque ll. -iam v. | binum V. qui- v.a.B. 16 folio felcis (tel- S) VdEv(D). cfr. XXIV 85. foliculicis R. | dist. ego coll. Diosc. 18 anguinis VR. | succus dT.

(20) Invenit et Teucer eadem aetate Teucrion, quam 45
quidam hemionion vocant, spargentem iuncos tenues, folia
parva, asperis locis, austero sapore. numquam florem ne-
que semen gignit. medetur lienibus, constatque sic inven-
tam: cum exta super eam proiecta essent, adhaesisse lien-
eumque exinanisse. ob id a quibusdam splenion vocatur. 46
narrant sues, qui radicem eius edint, sine splene inveniri.
quidam ramis hysopi surculosam, folio sabae, eodem no-
mine appellant et colligi, cum floreat, iubent — adeo
10 florere non dubitant — maximeque ex Ciliciis et Pisidiae
montibus laudant.

(21) Melampodis fama divinationis artibus nota est. ab 47
hoc appellatur unum hellebori genus Melampodion. aliqui
pastorem eodem nomine invenisse tradunt, capras purgari
15 pasto illo animadvertentem, datoque lacte earum sanasse
Proetidas furentes. quam ob rem de omnibus eius ge-
neribus dici simul convenit.

§§ 45 46. Diosc III 101 142. Th H. IX 18, 7. cfr. Plin XXIV
130. XXVI 75. XXVII 134) - § 47: Diosc IV 149. (cfr. Apol-
lod. bibl. II 2, 2 Ovid met XV 326. Vitruv. VIII 21)

1 teucrion **NdEv**. uorion **r**. 2 hemionion **B**. -neon **D**
... mioneon **N** hermi- d. -oncon **VR**. -mineon **E** -memon **v**.
jugos **VR**. 3 locis nascentem **v a. D.** | austero **Ev** -re **r**.
aus... m **N** an ansteram? sapore **NEv**. om **r** | dist. ego | flo-
rem ego. cfr. XXVI 58 XXVII 78 XVI 65 rentem **ll. v**.
3 4 nec quae **ND**. 4 meditur **V** 5 extat d. protecta
VR. | lient **V¹**. lin **N** 6 cumque **V¹R**. | inanisse **E** | ple-
nion **R**. 7 edint **NV¹fS**. edant **dT** edunt **V²Ev** ederint
B(?)G 8 hiesopi **V**. -eropi **R**. 9 cum **VRdTfS** eum **E**.
del **v** | floreat **V²fS** -re ad **V¹RE**. -re **dT** -rentem adhuc **v**.
iuvant **E**. 10 flore **VR**. cilicis **V¹** -ciae **V¹D** sed cfr. § 136
V 96 129. XIV 81 109. XIX 128 XXI 31 42; aliter XXIV
165 pissidiae **V**. pesside **R**. 12 melampolis **VRd** | de ue-
natione **VRd** | nota est **v** -tas **VRE** ta **dT**. 13 melam-
podium **d** 15 pastor **E** ore man **I-al v a C** | illi **E** | anim-
advertentem **d²C** tente **Vd¹Ev** tite **R**. 16 proetidas **Vd**
B proeci- **R**. paroti- **Ev** lac indicavi ego coll. Theophr. ex-
ciderunt fortasse non constat auctoribus de generum inter se
differentiis cfr. § 168 (XVI 48 XXIX 94) et XVI 16 148
166. XXIII 29. XXXI 74. aliter U 534 post quam ob rem
supplevit regni portione illum donatum esse.

- 48 Prima duo sunt, candidum ac nigrum. hoc radicibus tantum intellegi tradunt plerique, alii *et* folia nigri platano similia, sed minora nigrioraque et pluribus divisuris scissa, albi betae incipientis, haec quoque nigriora et canalium dorso rubescentia, utraque caule palmi, ferulaceo, 5 bulborum tunicis convoluto, radice fimbriata ceparum modo. nigro equi, boves, sues necantur, itaque cavent id, cum candido vescantur. tempestivum esse tradunt messibus.
- 49 plurimum autem nascitur in Oete monte et optimum, uno eius loco circa Pyram. nigrum ubique provenit, sed me- 10 lius in Helicone, qui mons et aliis laudatur herbis. candidum probatur secundum Oetaeum Ponticum, tertio loco Eleaticum, quod in vitibus nasci ferunt, quarto Parnasium, quod adulteratur Aetolico ex vicino. nigrum ex his Melampodium vocant, quo et domus suffiunt purgantque, spar- 15
- 50 gentes et pecora, cum precatione sollemni. hoc et religiosius colligitur, primum enim gladio circumscribitur, dein qui succisurus est ortum spectat et precatur, ut id liceat sibi concedentibus diis facere observatque aquilae volatus; fere enim secantibus interest, et, si prope advo- 20 lavit, moriturum illo anno qui succidat augurium est. nec album facile colligitur, caput adgravans maxime, nisi prae-

§§ 48. 49: Th H IX 10, 1 4 Diosc IV 149. 148. 149. Isid XVII 9, 24. — § 50. Th. H IX 8, 8 6 Diosc IV 149.

2 alii & ego. alia VRd. alii Ev cfr § 43 | nigra VR. -ro f.
 2 3 platani Ev a H. 3 sed V²Rdr s V¹ et E | pluri-
 V¹E. 4 albi EB alibi V¹Rd alii V²v incipientes VRd
 5 palmari D cum U 535 contra Plinii usum. an palmeo
 (cfr XXVI 95) vel palmi altitudine (cfr XII 48 XXIV 137
 XXVII 85)? 6 convolto VR. 6 7 nigro modo E 7 e
 quib. V. e quibus d 9 in oete ES. -ta v nocte e r | opi-
 mum VRdf. de mendo cfr. XVIII 78. 263. XXXV 47 | dist
 U 536. 10 pyrum E. ep- v a. B 10. 11 melius Ev om. r
 11 elicon eicone V | alias VRTfS. 12 oetaeum C -teum
 v. oetum E. eteum V¹E. eteu r. Oetaeum secundum v a. S).
 13 elaticum E. | parnaasium E(?) Lugd. 14 vicino v uincio
 // 15 domos E(?) v. a D. sufficiunt VR. 16 hoc et v hoc
 est // 18 spectet d. expectate VR. 20 21 aduolauerit
 v. a. G 22 facere E

sumatur alium et subinde vinum sorbeatur celeriterque
fodiatur. nigrum alii encymon vocant, alii polyrrhizon. 51
purgat per inferna, candidum autem vomitione causasque
morborum extrahit, quondam terribile, postea tam pro-
5 miscuum, ut plerique studiorum gratia, ad pervidenda
acrius quae commentabantur, saepius sumptitaverint. Car-
neaden responsurum Zenonis libris . . . Drusumque apud 52
nos, tribunorum popularium clarissimum, cui ante omnis
plebs adstans plausit, optimates vero bellum Marsicum in-
10 putavere, constat hoc medicamento liberatum comitali
morbo in Anticyra insula. ibi enim tutissime sumitur,
quoniam, ut diximus, sesamoides admiscent. Italia ve- 22, 133
ratrum vocat.

Farina eorum per se et mixta radiculae, qua lanas
15 diximus lavari, sternumentum facit, amboque somnum. 19, 4
leguntur autem tenuissimae radices brevesque ac velut 24, 9
decurtatae et imae. nam summa, quae est crassissima, cepis
similis, canibus tantum datur purgationis causa. antiqui

§ 51. Th. H IX 10, 4. Diosc. IV 149 Marc. 30, 17. —
Val. Max. VIII 7 ext. 5. cfr. Petron 88 — § 52: Gellius XVII
15, 6 — Diosc. IV 150 (Th. H. IX 9, 2) 148 Scribon 10.
Marc. 1, 10. — § 53: Th. H. IX 8, 4 — Diosc. IV 149 (148)

2 fodiatur VRd. | alii dTEv. -iam V. in R. | encymon
dTEJ. uocy- (-ci- R) r ectomon H cum Bodaeo e Theophr et
Diosc. ent- B euchymon v | poliriton VR. 3 interna d |
uomine VR. 4 5 praemiscum V¹. praesum- R. praecipuum V².

5 previdenda V praeui- R. 6 sumtitauerint (sumpti- v)
dv -runt E sumtitauerunt r. 7 lac. indicavit S. excide-
runt fere se eo purgavisse. cfr. Val. Max et Gell. Drusum-
que ego sum quoque ll.v 8 tribus nurum V¹R. -bunum
V² | omnis VS -nes rv. 9 plebs TEv ples d pliet V¹R.
placet V² adstans Tr(S) ast- dD st- E?, G arstane V as
stare R. | phousit V¹R. phous id V². obtumatem -tim V² V.
-tes D. obtutes E uerna bello V¹ uerrem bello V².

9. 10 importanere dT. 11 enim ibi dE tutissime om d.

12 sesamoide R. 14 se ex mixta Rd radiculae VRdf
v(S). -la E Vere (G) 15 sternutamentum dr a G. somnum
discutiunt coni Dal. 16 tenuis summa R. | febresque E¹.

-re uique E² 17 decorticatae V². | et imae VRdIS. etiam
bae Ev 18 tam R

radicem cortice quam carnosissimo seligebant, quo tenuior eximeretur medulla; hanc umidis spongeis opertam turgescensque acu in longitudinem findebant, dein fila in umbra siccabant his utentes. nunc ramulos ipsos ab radice quam crassissimi corticis ita dant. optimum quod acre gustu 5 fervensque in frangendo pulverem emittit. durare vim XXX annis ferunt.

- 54 (22) Nigrum medetur paralyticis, insanientibus, hydro-
piciis, dum citra febrim, podagris veteribus, articulariis
morbis. trahit ex alvo bilem, pituitas, aquas. datur ad 10
leniter molliendam alvum plurimum drachma una, modice
III obolis. miscuere aliqui et scamonium, sed tutius salem.
in dulcibus datum copiosius periculum infert. oculorum
55 caliginem fotu discutit; ob id quidam et inunxere trito.
strumas, suppurata, duritias concoquit et purgat, item fistu- 15
las tertio die exemptum. verrucas tollit cum squama aeris
et sandaraca. hydropicorum ventri inponitur cum farina
hordeacea et vino. pecorum et iumentorum pituitas sanat
surculo per aurem traiecto et postero die eadem hora
exempto, scabiem quadripedum cum ture, cera ac pice vel 20
cum pisselaeo.

§§ 54, 55: Diosc. IV 149. — § 54: Marc. 30, 17. — § 55:
cfr Pl. iun 96, 11 sqq.

1 radice VR. | corticis VRd. carnosissimam d. crassiss-*man.*
Dal. eligebant dv.a.G. quo dv. quod VR.S. quae E qua
man. Dal 2 opergas V. 3 acu in REG ac uim V ac
ui d del v 4 ius R(?)va.S. 5 crassissimi ego gravi-*ll v.*
grandi CFWMüller p. 20 de mendo cfr XXIX 132. ita
dant G -ntes *ll. Tfr D.* radiantes J. an tendentes (sc seligunt)?
cfr XXVII 124 | agre VR gustum R. 6 uim eius Ev a.S.
9 cytra V cyta R. | febrim podagri VRd 10 pituitis VRd |
ex aqua v a J 11 molliendo VR. una VTfS. ma upa E
12 quattuor *ll v.* | miscere VR an vero miscent? de mendo cfr
§ 43 | aliqve V scamonium VRD -neam r. scammonium fES.
niam d -neam C cfr XXVI 59 (scamonia Scribon 140 254.
καμωμία Theophr Diosc.) sed ut ius R 16 tertia r.a.S. |
eximium VRf. squamis Ev a.S cfr. XXXIV 107, 108 109 154.
XXXVI 182, IX 113; contra XXX 107. 20 scabia R. |
cera VRd v(S. aut cera E(?)B(C) e Diosc et cera Ven. ac B
isc haric R. haro r. aro v an cedria? cfr XXIV 17. \
71. uel r. uelut *ll*

(23) Album optimum, quod celerrime movet sternu- 56
 menta, sed multum terribilius nigro, praecipue si quis
 apparatus poturorum apud antiquos legat contra horrores,
 strangulatus, intempestivas somni vires, singultus infinitos
 5 aut sternumenta, stomachi dissolutiones, tardiores vomitus
 aut longiores, exiguos aut nimios. quippe alia dare soliti,
 quae concitarent vomitiones, ipsumque helleborum ex-
 trahere medicamentis aut clysteribus, saepius etiam sanguine
 venis emisso. iam vero et cum prospere cedat, terribilius 57
 10 variis coloribus vomitionum et post vomitiones observatione
 alvi, balnearum dispensatione, totius corporis cura, ante-
 cedente omnia haec magno terrore famae, namque tra-
 dunt absumi carnes, si coquatur una. sed antiquorum
 vitium erat quod propter hos metus parcius dabant, cum
 15 celeritis erumpat, quo largius sumitur. Themison binas, 58
 non amplius, drachmas datavit; sequentes et quaternas
 dedere claro Herophili praeconio, qui helleborum for-
 tissimi ducis similitudini aequabat; concitatis enim intus
 omnibus ipsum in primis exire. praeterea mirum inventum
 20 est, quod incisum forficulis, ut diximus, cribrant: cortex 53
 remanet, hoc maniant; medulla cadit, haec in nimia pur-
 gatione data vomitiones sistit.

(24) Cavendum est felici quoque cura, ne nubilo die 59
 detur, impetibiles quippe cruciatus existunt. nam aestate
 25 potius quam hieme dandum non est in dubio. corpus VII

§§ 56 57. Diosc IV 148. — § 59: cfr Cels. II 13.

1. 2 sternutamenta dv.a.H (item V² infra v 5) 3 pu-
 turorum V. potuum d. 4 aures E. | singultos VR. 5 stoma-
 VR, tardiores Ev om. r 7. 8 extrahere J cum Strackio.
 -rent Il.v. 9 terribilius ego. -li visu EG. -lis visu rTf -lius
 visu in v. 10 observationem VR. 13 carnes VRdTfS
 coll § 67. adde XXIII 126. 127. 150. XXIV 93 al. -nem
 Er(D) coquatur VREv (sc helleborum) -antur dTS
 15 quod E | thebison VRdf 16 dedit dT. donavit v a G.
 18 similitudine E. 19 omnibus Ev. -ium r in primis
 - 20 incisum Er om. r. 20 forcipibus Brandis de aspr.
 Lat p 37 | cribrant VR. scri- v.a.B. 21 hoc Ev(D). hoc
 VR. hunc dTJ. | inanito v a G. 24 quoque (pro quippe) E.
 quippe impatibiles v.a.H). 25 septem Il.v

diebus ante praeparandum cibus acribus, abstinencia vini, quarto et tertio die vomitionibus, pridie cenae abstinencia album et in dulci datur, aptissime vero in lente aut pulte. nuper invenere dissectis raphanis inserere helleborum rursusque conprimere raphanos, ut transeat vis, atque lenimento dare. reddi post IIII fere horas incipit; totum
 60 opus septenis peragitur horis. medetur ita morbis comi-
 53 tialibus, ut diximus, vertigini, melancholicis, insanientibus, lymphatis, elephantiasi albae, lepris, tetano, tremulis, podagricis, hydropicis incipientibusque tympanicis, stomachicis, 10 spasticis cynicis, ischiadicis, quartanis, quae aliter non desinant, tussi veteri, inflationibus, torminibus redeuntibus.
 61 (25) Vetant dari senibus, pueris, item mollis ac feminei corporis animive, exilibus aut teneris, et feminis minus quam viris, item timidis aut si exulcerata sint praecordia 15 vel tumeant, minime sanguinem excreantibus caustriisve latere. faucibus medetur extra corpori *inpositum*, eruptionibus pituitae cum axungia salsa inlitum, item suppurationi veteri. mores polentae admixtum necat. Galli sagittas in venatu helleboro tingunt circumcisoque vulnere 20 teneriorem sentiri carnem adfirmant. muscae quoque necantur albo trito et cum lacte sparso. eodem et phthiriasis emendatur.

§ 60: cfr Cels. III 23. — § 61 med: Diosc IV 148. Geop. XIII 4, 1 6 Gellius XVII 15, 7. (cfr. Cels V 27, 4) — Marc 4, 66.

1 vini — 2 abstinencia om. E 3 laene E lacte v a. H ut E. 4 disse et his VR. 6 linimento V | quattuor ll v. 8 uertigine R. | melangonicis VR. 9 lymphatis E¹ -aticis d v. a. D. cfr XXX 84. 10 tympaniticis H. | stomachicis V. -atitidis d f. 11 cynicis E man. Dal. H. quin- r T clin- v. | sciadicis VR. 11, 12 desinat VR. 13 et pueris R(?) v. a S. | mollibus VR v a G. 16 mine V. minimeue v t. H | excreantibus R. | caustriis uel RE v a S. 17 dist. ep. | , faucibus d. uel fauc- v a S. | corpori inpositum ego. -ris l. v cfr. XXVI 65. XXXI 101. (post extra lac. indicavit J : com S). 18 axungia V | inlitum ego illit- d Ev. inlnit- r S cfr XXIII 26 124. 19 mores VR. polentae (pul- VR D) ll T f H -ta v | negat V 21 carnem sentiri B d 21 22 necantur albo E 22. albo (aluo VR) necantur r S. 22 trito d v trita r.

6. (26) Ipsi Mithridati Crateuas adscripsit unam, Mi- 62
thridatiam vocatam. huic folia II a radice, acantho similia,
caulis inter utraque sustinens roseum florem. (27) alteram 63
Lenaeus, scordotim sive scordion, ipsius manu adscriptam,
5 magnitudine cubitali, quadriangulo caule, ramosam, querna
similitudine foliis lanuginosis. reperitur in Ponto campis
pinguibus umidisque, gustus amari. est et alterius generis,
latioribus foliis, mentastro similis, plurimosque utraque ad
usus per se et inter alia in antidotis.

10 (28) Polemoniam alii Philetaeriam a certamine regum 64
inventionis appellant, Cappadoces autem chiliodynamiam.
radice crassa, exilibus ramis, quibus in summis corymbi
dependent nigro semine, cetero rutae similis, nascitur in
montosis.

15 (29) Eupatoria quoque regiam auctoritatem habet, caulis 65
lignosi, nigricantis, hirsuti, cubitalis et aliquando amplioris,
foliis per intervalla quinefolii aut cannabis, per extre-
mitates incisis quinquepartito, nigris et ipsis plumosisque,
radice supervacua. semen dysintericis in vino potum auxi-
20 liatur unice.

§ 63 med.: Diosc. III 115 — § 64: Diosc. IV 8. — § 65:
Diosc. IV 41. (cfr. Geop. II 6, 29)

1 grateuas VR unam VREv quam dT 2 uocatam
Ev(D). cant rTfS. -cat P. an uocans (scriptum olim uocam)?
huic Ev. hoc r. | folia — acantho Ev. om r. | duo Ev
3 rose in E. altera VRd. 4 lenaeus G. -nius ll. -nem v |
scordotis R. iscordion E | descriptam C Bas. an recte?
5 querna S e com H. nae ll. v 7 gustu amara dT.
8 men,tra/sto V mstransto E. | plurimosque dv -moque r
10 polemoniam v. -oni Vd. -on R. polmonia E. | ali VdD. |
philetaeriam v. -echeria d. flecheriam VR -etelham E a dEv.
ar r. ab D. cestamme V. 11 chiliodynamiam, chilo- BE.
chylo V) VRED. -mam dv. -mum S ex ind. 13 dist. ego cfr.
Diosc. 14 montosis VREv(D) cfr. XXVI 72 montibus dT
-tuosis H (an recte? cfr. § 70 XXVI 97 XVIII 10 XVII
18. XVI 16 72 XV 131. XII 102. XI 280 VI 45 V 18.
II 194). 17 per intervalla ll v cfr. ex intervallis § 71 (79).
XXVI 108. (32). quinefoli VRdS. 17 18 extremitates
Gron. e Diosc. (cfr. XXIV 108). temitalis ll ambitum v a. S.
18 an quinquepartitis? cfr. Diosc. | plurimos is quae V
-mis hisque d. 19 in om. V.

- 66 (30) Centaurio curatus dicitur Chiron, cum Herculis
excepti hospitio pertractanti arma sagitta excidisset in
pedem, quare aliqui Chironion vocant. folia sunt lata et
oblonga, serrato ambitu, densi ab radice caules ternum
cubitorum, geniculati — in his capita ceu papaverum —, 5
radix vasta, rubescens, tenera fragilisque, ad bina cubita,
67 madida suco, amara cum quadam dulcedine. nascitur in
collibus pingui solo, laudatissima in Arcadia, Elide, Mes-
senia, Pholoë, Lycaeo, et in Alpibus vero plurimisque aliis
locis. in Lycia quidem et ex ea Lycium faciunt. vis in 10
vulneribus tanta est, ut cohaerescere etiam carnes tradant,
si coquatur simul. in usu radix, tantum II drachmis
bibenda quibus dicitur, si febris sit, in aqua trita, ceteris
in vino. medetur et februm morbis decoctae succus.
- 68 (31) Est alterum centaurium cognomine lepton, minutis 15
foliis, quod aliqui libadion vocant, quoniam secundum
fontes nascitur, origano simile, angustioribus et longioribus
foliis, anguloso caule, palmum alto, fruticosum, flore lych-
nidis, radice tenui et supervacua, suco efficax. ipsa herba
autumno legitur, succus e fronde. quidam caules concisos 20

§§ 66 67: Diosc. III 6 — § 67: Pl. iun. 74, 11 -14 —
§ 68: Diosc. III 7 (cfr. 6) Isid. XVII 9, 33 Pl. iun. 107, 21

2 excidisset Er. -sset et VR. -sset ei dTS. 3 pede V
EdT. chorionom V¹ -ium V²d. late V 4 serrata v.a G.
sed cfr. XXIV (130) 137. XII 22 densi ego coll Diosc. -sa
ll v caule V 7 addida R. 9 pholoë (-oe et B) J e Diosc.
phorpe d. -poe VR. rus e E -rno et v lycaeo B. -ceo R.
lycaeo E. -ceo rv. 10 in lycia V. infcia E. del G 11 est
ut J sicut VRd. usut E. ut v. | tradat VRd. -atur S
12 coquatur VRdJ. -antur Ev(D) cfr. Diosc. et § 57 (contra
Pl. iun.). duabus ll v 13 trita medetur RS 14 medetur
om R. d? S. | februm ego. cfr. XXIII 48. VIII 119. obuium
VRE ius dTD omnium B ouium v(G) iisdem H cum P.
uoluarum J. | omnibus (pro morbis) S cum P. 15 sed V.
an est et? centaurion f? v a J item infra v 1 2) 16 liba-
dion v e Diosc. -deon ll D. 18 palmum Ven (S) cum B e
Diosc paulum ll f. -lulum v(C) fruticosum ego. cfr § 72. 73.
82. 89 -cum VRd. -cantu E -te G -ti v. flore VRdv. ne
re E 18 19 lychnidis B -hemdis ll v 19 suco Er suo r
20 succos VR. succis d | se fronde d effronte VR.

maefaciunt diebus XVIII atque ita exprimunt. hoc centaurium nostri fel terrae vocant propter amaritudinem summam, Galli exacum, quoniam omnia mala medicamenta potum e corpore exigat per alvum.

5 (32) Tertia est centauris cognomine triorchis. qui eam 69
secat, rarum est ut non vulneret sese haec sucum sanguineum emittit. Theophrastus defendi eam inpugnarique colligentes tradit a triorche accipitrum genere, unde et nomen accepit. inperiti confundunt haec omnia et primo
10 generi adsignant.

7. (33) Clymenus a rege herba appellata est, hederæ 70
foliis, ramosa, caule inani articulis praecincta, odore gravi et semine hederæ, silvestribus et montuosis nascens. quibus morbis pota medeatur, dicemus, sed hic indicandum est, dum medeatur, sterilitatem pota etiam viris fieri. Graeci plantagini similem esse dixerunt, caule quadrato, folliculis cum semine inter se inplexis veluti polyporum cirris. et succus autem in usu, vi summa in refrigerando.

(34) Gentianam invenit Gentius rex Illyriorum, ubique 71
20 nascentem, Illyrico tamen praestantissimam, folio fraxini, sed magnitudine lactucae, caule tenero, pollicis crassitudine, cavo et inani, ex intervallis foliato, III aliquando cubitorum, radice lenta, subnigra, sine odore, aquosis montibus subalpinis plurima. usus in radice et succo.

(Plin. XXV 127) — § 69: Th. H. IX 8, 7 § 70 Diosc. IV 13.
14. Th. H. IX 18, 6 § 71. Diosc. III 3

2 terrae Ev om. rT 3 exacum VRdfr(S). -con C exea
E 4 e dEv(D) om. rS | exsiccet Ev.a B 6 si sese V
sed sese B 7 emittit ego mittit Il.v. cfr. vol. III p. 493.
8 triorchis S coll. X 204. 207 unde dTS. ū B. om. r a
quo v 9 nomine VR | accepit Er accipit rTf. primo
VRdG pro E uni B uini v 11 est v. si VRE sed d.
12 an praecincto? 13 montosis v a H. 14 hinc E
15 potam VR 17 cum Er in rf (an semine in folliculis?
cfr. XIX 119 XXI 177. XXII 58. XXVII 25) veluti S
cum vet Dal velut in Il v(J) cfr. Diosc. et XXVI 58.
20 in Illyrico v. sed cfr. XXI 53. XIX 110 aliter XXI 40.
praestantissimo B 22 trium Il v (pro ternum, ut § 66)
23 cubitorum radice lenta om. VR(d?). 24 plurimum ausus V

radicis natura est excafactoria, sed praegnantibus non bibenda.

- 72 (35) Invenit et Lysimachus quae ab eo nomen retinet, celebrata Erasistrato. folia habet salicis viridia, florem purpureum, fruticosa ramulis erectis, odore acri. gignitur in aquosis. vis eius tanta est, ut iumentis discordantibus ingo inposita asperitatem cohibeat.
- 73 (36) Mulieres quoque hanc gloriam adfectavere, in quibus Artemisia uxor Mausoli adoptata herba, quae antea parthenis vocabatur. sunt qui ab Artemide Ilithyia cognominatam putent, quoniam privatim medeatur feminarum malis. est autem absinthii modo fruticosa, maioribus foliis
- 74 pinguibusque. ipsius duo genera: altior latioribus foliis, altera tenera tenuioribus et non nisi in maritimis nascens. sunt qui in mediterraneis eodem nomine appellent, simplici caule, minimis foliis, floris copiosi, erumpentis cum uva maturescit, odore non iniucundo. quam quidam botryn, alii ambrosiam vocant, talis in Cappadocia nascitur.
- 75 (37) Nymphæa nata traditur nymphea zelotypia erga Herculem mortua — quare Heracleon vocant aliqui, alii rhopalon a radice clavae simili —, ideoque eos, qui biberint eam XII diebus, coitu genituraque privari. laudatissima in

§ 72: Diosc. IV 3. — §§ 73 74: Diosc III 117 118). 119. (120) cfr. XXVII 28 55 — §§ 75. 76: Th H IX 18, 1 (cfr. Marc 33, 63). Diosc III 138. 139.

2 bibendā VR. 4 habet et ut V¹D) VRD 7 choi-
beat V 8 quoque om. E. 9 artem est a V¹E. -emia est
V² | mausalo R. 10 parthenix VRd. | harchemete V¹. -mede
V². | ilithyia E(?) G litida r. artemisiam v. 11 putant RE
Dal 12 est om. Ev. a G. | autem absenti R. absinthii autem
v a. G. | fruticosa R. 13 altior II TfS -tera v. an ualdior?
cfr. Diosc 14 tenuioribus v. tenerio- II Brot. an tenuioribus.
est non? cfr. Diosc (et — nascens post pinguibusque (v 13)
transponi voluit P). 15 mediterranis VR. | appellant (ape-
V) VREv a G. 16 flores v a G. erumpentes Vdv a G
17 unam V | iucundo E | quam d(?)v quem rfd 17 18 bo-
tryon VREdf. 18 alis V. om dT | dist ego. 19 a nymphea
dv a G. 20 21 dist. J cum Strackio. (lac. post simili statuit
S). 21 opalon VRd. 22 dist ego coll Diosc. et XXVI 94.

Orchomenia et Marathone. Boeoti mallon vocant et semen
edunt. nascitur in aquosis, foliis magnis in summa aqua 76
et aliis ex radice, flore lilio simili et, cum defloruit, ca-
pile papaveris, levi caule. secatur autumnno radix nigra,
5 in sole siccatur. adversatur ita lien. est et alia nym-
phaea in Thessalia, amne Penio, radice alba, capite luteo,
rosae magnitudine.

(38) Invenit et patrum nostrorum aetate rex Iuba 77
quam appellavit Euphorbeam medici sui nomine. frater is
10 fuit Musae, a quo divum Augustum conservatum indica-
vimus. iidem fratres instituere a balineis frigida multa 19, 128
corpora adstringere; antea non erat mos nisi calida tan-
tum lavari, sicut apud Homerum etiam invenimus. sed 78
Iubae volumen quoque extat de ea herba et clarum
15 praeconium. invenit eam in monte Atlante, specie thyrsi,
foliis acanthinis. vis tanta est, ut e longinquo succus ex-
cipiatur incisa conto; subitur excipulis ventriculo haedino.
umor lactis videtur defluens; siccatus cum coit, turis

§§ 77—79. Diosc III 86. — § 77. cfr Plin. V 16. — Ho-
mer. X 444. — § 78 extr.: Isid XVII 9, 26. Solin. 24, 9. Pl.
iun 110, 19.

1 mallon Il fJ madon B e Theophr timalon v | uocant
et ES. -nt hee d. -nt qui et v. ucantem V mic- R. 2 aqua
Ev qua r 3 radice prodeuntibus v a S. 3. 4 capiti v. a H
4 levi ego e Diosc. in Il v. tenui H e con. Dal. (lac post
in statut J). | dist. J e Diosc. autumnno v -ni VRd autumnno
— 5 meccatur om. E. 5 ita lien. ego. cfr Diosc et XXVI
76 CFWMüller p. 20. et alium dEv. om r ei allum vel
aluinis B ea alui malis J | et om. E. 6 issalia R. his alia
V | peneo dB. peonio v 7 rore V 9 suo VR. | nomine
del. v. a B -ine et B. | frater is E(?) H cum P -tris rTv
10 fuit VRdH cum P sui et E. del B nomine et v
11 fractes d. | ab alienis V -igenis E. | frigidam V. | multo
VRdT. 12 astringi v a. H. mos dEv om r 13 an et
(pro sed)? 15 & lante R. | specie thyrsi H cum Salm. -ie
tunsi VRdTf spectetur si E -tatur v 16 ut G uel Il D.
ut uel v. 16 17 excipitur VD. 17 incisae R. (?) Ev a. S
subitur Il TS. subditur G -tis H cum P. suscipitur man. Dal
v | excipulis dEv(H) -lus rG. 18 defluens Salm. -uere Il
TS. effluere v | siccatur dv. a G. | cum coit EG. cuncto (-ti E)
sic r. conto. Sic v.

- effigiem habet. qui colligunt, clarius vident. contra serpentes medetur quacumque parte percussa vertice inciso
 79 et medicamento addito ibi. Gaetuli, qui legunt, taedio lacte adulterant, sed discernitur igni; id enim, quod sincerum non est, fastidiendum odorem habet. multum infra 8 hunc sucum est qui in Gallia fit ex herba chamelaea, granum cocci ferente. fractus hammoniaco similis est, etiam levi gustu os accensum diu detinens et magis ex intervallo, donec fauces quoque siccet.
- 80 8. (39) Celebravit et Themiso medicus vulgarem herbam plantaginem tamquam inventor volumine de ea edito. duo eius genera: minor angustioribus foliis et nigrioribus linguae pecorum similis, caule anguloso in terram inclinato, in pratis nascens; altera maior, foliis laterum modo inclusa, quae quia septena sunt, quidam eam heptapleuron 15 vocavere. huius et caulis cubitalis est. et ipsa in umidis nascitur, multo efficacior. mira vis in siccando densandoque corpore, cauterii vicem optinens nulla res aequae sistit fluctiones, quas Graeci rheumatismos vocant.
- 81 (40) Iungitur huic buglossos, boum linguae similis, 20 cui praecipuum, quod in vinum deiecta animi voluptates auget et vocatur euphrosynum. (41) iungitur et

§ 79: cfr. Diosc. IV 170 extr. (Plin. XIII 114 XXVII 70). Diosc. praefat. p. 3 — § 80: Diosc. II 152 Th. H. VII 8, 3 cfr. Isid. XVII 9, 50 — § 81: Diosc. IV 126, 127. Isid. XVII 9, 49

3 abditio *S* cum *P*. taedio *VJ* (sc. legendi, cfr. Diosc. δεδουκότεc). tedio *rT* tepido *S* cum *Salm.* haedino *v*. 6 in *Ev.* infra *r*. | gallia *V*. galliam *d*. 7 fractus — 9 siccet *a* suo loco aberravisse videntur et pertinere ad *v* 1 post effigiem habet. 8 an gustatu? cfr. nota ad XXVII 22 et XXVIII 90. | accensu diu retinens *dT*. 10 themiso *S*. -isso *VB*. -ison *Ev* temiso *dT*. 12 minora *VB* | foliis et nigrioribus *om. E*. 13 simillimis *E(?)v* sed cfr. § 81 82 14 lacerum *d*. 15 queque quia *VdE*. 16 caulis *Ev om. r*. | ipsa ego (et dist.) uapi *ll* napi *J* nua api *D* napi similis *v* angulosus *Brot.* cum vet. *Dal* locus nondum sanatus. possit conici [et] campis, ut § 63 XXIV 59, vel lac statui. et radices crassitudine digitali) 17 mira *om. E*. 20 boglossos *Vd v. a. C* 21 de-
 -ta *Vd* 21 22 voluntates *d* 22 iungetur *d*

cynoglossos caninam linguam imitata, topiariis operibus gratissima. aiunt quae III thyrsos seminis emittat, eius radicem potam ex aqua ad tertianas prodesse, quae III, ad quartanas. — Est et alia similis ei, quae fert lappas minus nutas. eius radix pota ex aqua ranis et serpentibus adversatur.

(42) Est et bupthalmus similis boum oculis, folio 82 feniculi, circa oppida nascens, fruticosa caulibus, qui et manduntur decorti. quidam chalcan vocant. haec cum 10 cera steatomata discutit.

(43) Invenere herbas et universae gentes, Scythia primam eam, quae Scythice vocatur circa Maeotim nascens, praedulcem alias utilissimamque ad ea, quae asthmata vocant. magna et ea commendatio, quod in ore eam habentes sitim famemque non sentiunt. — (44) Idem praestat 83 apud eosdem hippace, distincta, quod in equis quoque eundem effectum habeat, traduntque his duabus herbis Scythas etiam in duodenos dies durare in fame sitique.

§ 82 Diosc IV 58 (cfr III 146) Isid. XVII 9, 93 — Th. H IX 13, 2 (cfr. Plin. XXII 25 XI 284). § 83: Th. H. IX 13, 2 (cfr Diosc II 80) Th. H IX 15, 3.

1 cynoglos Vd. , caninam S -nan V. -nas dTEv canina R linguam V¹ in ras. J. -ua R. -uas dTEv del. S | imitata J tato E. -tatur dTS. -ta R tans v imittata V¹ -ttat V¹ opiaris Vd. 2 quae D. que Vd quod E. que quae R(?) B que eam quae v tres ll v | emittat v(S) -ttit Dal inmittat E. mittat VdJ. mitat R. 3 quattuor ll v. 4 et VS om. rr | ei dTEG et r ei et v. | qui d. , ferat Ev a S | lampas VR. 7 bupthalmi R. 8 circa v. contra circa ll | an caulibus mollibus? cfr. Isid. 9 chalcan E cfr. Diosc -ciam v a B. calchan rD -am f. cachlam B e Diosc III 146 10 era E. | steatomata S cum B e Diosc siafatomata E. siaflato- Vd. siaflatho R scirro v. 11 aesthia VR 11. 12 primum r a. J. 12 Maeotim S cum P e XXVII 2 et Theophr. boeotiam ll v 13 praedulces E. -cis r a. H | aliam Ev a H. asthmata S cum Salm e Theophr. (cfr XXII 25 et Diosc III 5). spasmata G. sparmata T. -tam VRd spartama E -taniam v. 16 hippace dTH hipace VR. ipface E hippice v distincta ll J dicta Tv sic dicta S cum Salm. 17 eandem E habeat r(J) -bent VRd -bere E. -bet S. 18 etiam dEv. sedam R. red- Vf.

(45) Ischaemonem Thracia invenit, qua ferunt sanguinem sisti non aperta modo vena, sed etiam praecisa. serpit in terra, milio similis, foliis asperis et lanuginosis. farcitur in nares, quae in Italia nascitur, et ciet sanguinem, eadem adalligata sistit.

84 (46) Vettones in Hispania eam, quae Vettonica dicitur in Gallia, in Italia autem serratula, a Graecis cestros aut psychrotrophon, ante cunctas laudatissima. exit anguloso caule cubitorum II, a radice spargens folia fere lapathi, serrata, semine purpureo. folia siccantur in farinam plurimos ad usus. fit vinum ex ea et acetum stomacho et claritati oculorum, tantumque gloriae habet, ut domus, in qua sata sit, tuta existimetur a piaculis omnibus.

85 (47) In eadem Hispania inventa est Cantabrica per divi Augusti tempora a Cantabris reperta. nascitur ubique caule iunco, pedali, in quo sunt flosculi oblongi veluti calatbi, in his semen perquam minutum. nec alias defuere Hispaniae herbis exquirendis, ut in quibus etiam nunc hodie in more sit laetiore convictu potionem e centum herbis mulso additis credere saluberrimam suavissimamque. nec quisquam genera earum iam novit aut multitudinem, numerus tamen constat in nomine.

§ 84: Diosc. IV 1. V 54. IV 2 extr.

1 ischaemonem VRd. thracia Rv traicla V -aycla d. -ahyda E 3 in (= i) ego cfr XXII 45. (XXVII 82. XXI 99. XXVI 126 XXVIII 109) e BEv. et r. | folia R. -io d 4 farcitur Ev. parcitam V¹. -tum Ed. -turam V² | ciet ego cfr XXIV 182 om. ll. v 5 dist ego. 6 uetcones R. uecco- Vd. | uettonica VRd. 7 serratura VRd. 8 psychrotrophon D. psycho- B e Diosc. pychrotropon E. phyero- VR pycro- d | angulo V 9 duum R v | e V¹ S cfr. XV 131 | lappatis VRd. 10 stamine B e Diosc 12 claritate R. gloria VR 13 sata sit dEv(D). cfr. § 115 sit VR S | tuta Ev. ita R. it V¹. pura dT. del V². | piculis V¹. perie V² D 14 est v(S) si d. sit E. sic rTfH 16 iunco V | oblinquo E. 18 etiamnum v. a. S. 19 hodie ll v an uolgo? | more sit Tf(P) S -res sit VRd. numeroso et E(?) G. -so sit v uirorum B. | laetiore dEv. lact- VR. lat- T. laut- D. sed cfr. § 107. | egentum VR. -tem v a. B. 20 credidere v a. S 22 tantum TB.

(48) Nostra aetas meminit herbam in Marsis repertam. 86
nascitur et in Aequicolis circa vicum Nervesiae; vocatur
consiligo. prodest, ut demonstrabimus suo loco, deplo- 88
ratis in phthysi.

5 (49) Invenit nuper et Servilius Democrates e 87
primis medentium quam appellavit Hiberida, quamquam
ficto nomini inventione eius adsignata carmine. nascitur
maxime circa vetera monumenta parietinasque et inculta
itinerum; floret semper, folio nasturci, caule cubitali, se-
mine vix ut aspici possit. radici odor nasturci. usus
aestate efficacior et recenti tantum; tunditur difficulter.
coxendicibus et articulis omnibus cum axungia modica uti- 88
lissima, viris plurimum quaternis horis, feminis minus
dimidio adalligata, ut deinde in balineis descendatur in
15 calidam et postea oleo ac vino perunguatur corpus, diebus-
que vicenis interpositis idem fiat, si qua admonitio do-
loris supersit. hoc modo rheumatismos omnes sanat oc-
cultos. inponitur non in ipsa inflammatione, sed inminuta.

(50) Animalia quoque invenere herbas, in primisque 89
30 chelidonium. hac enim hirundines oculis pullorum in nido
... restituuntque visum, ut quidam volunt, etiam erutis

§ 86: cfr. Colum. VI 5, 3 §§ 87 88: Galen. π. παρὰ
κατὰ τόπους X 2 p 635. Diosc II 205. §§ 89 90: Diosc II
211 212, 211 — § 89: cfr. Cels. VI 6, 39 Plin. VIII 98. (X 165
XI 152). Isid. XVII 9, 36.

2 et om. VRH in om v.a G. aequicula Vd v a G
aequac- R, nernesiae V. uern- R. nersiae d 3 demonstra-
bimus B auimus ll. fv 4 thysi V. his R. 6 hiberida V
G(D. (-dam v). ib- rH 7 nomini Vd (Salm) S. -ne rfv.
an homini? cfr. Galen. (de mendo cfr. moris v 13) | inventione
(Salm) S -ni ll fv | assignato Er. a S 9 10 semine tam parvo
E(?) v a S (cfr. XXVI 5). 10 nasturti RdEv (ut v 9 ll v)
11 trecenti V. recentis E 13 quaternis v -nam ll. moris
VRd | feminis d. feminas E 15 et deinde et postea E. |
perungatur corpus R. 17. 18 occultos — ipsa om. V
18 ipsas inflammationes E 20 celidonium V an chelidonia
est? irundines V. oculus V? -los D | lac. ego indicam ex-
cidit medentur, cfr. VIII 97 21 restituuntque E -unt Rdv.
restidaiuntque Vⁱ. restituunt dantque V² D. | in visum E.

- oculis. genera eius duo: maior fruticosa, folio pastinacae
erraticae ampliore, ipsa altitudine II cubitorum, colos albi-
cans, flos luteus; minori folia hederæ rotundiora, minus
90 candida. sucus croci, mordax, semen papaveris. florent
adventu hirundinum, discessu marcescunt. sucus floren- 5
tibus exprimitur et in aereo vase cum melle Attico leniter
cinere ferventi decoquitur, singulari remedio contra cali-
gines oculorum. utuntur et per se suco et in collyriis,
quæ chelidonia appellantur ab ea.
- 91 (51) Inveniunt et canes qua fastidium vincunt eamque 10
in nostro conspectu mandunt, sed ita, ut numquam intel-
legatur, quæ sit; etenim depasta cernitur notata est
haec animalis eius malignitas in alia herba maior. per-
cussus enim a serpente mederi sibi quadam dicitur, sed
illam homine spectante non decerpit. 15
- 92 (52) Simplicius cervæ monstravere elaphoboscon, de
22, 79 qua diximus, item helxinen a partu dictam, (53) osten-
8, 97 dere, ut indicavimus, dictamnium vulneratæ pastu statim
telis decidentibus. non est alibi quam in Creta, ramis
praetenue, puleio simile, servens et acre gustu. foliis 20
tantum utuntur; flos nullus aut semen aut caulis, radix

§ 90: Marc 8, 44 cfr Plin infra § 142 — §§ 92—94: Th.
H IX 16, 1 3 Diosc. III 34 § 92: Cic. nat. deor. II 50, 126.
127. Verg. Aen. XII 412—415. Isid. XVII 9, 29

1 fruticosa R. fruticoso Ev. a G. (caule add. r. a. J).
2 altitudine Ev. ampli- r. | datum Il v. 5 marcescunt REv.
mare- V. are- dT. inare- D cfr XVI 218 XXI 2 33 67. 89
extr 168 XXIV 2 || sucu V¹R. 8 et per Ev. per r. | et
om. Rv. a. S. 9 chelidoniae VR | appellatur R. 10 inveniunt
VRd fS. nerunt E(?) v(D). canas E. canes canariam v. a. S. ex
indice. | quæ E. | dicunt E. deducunt v. a. S. an uincant?
13 animalis del. S. cum P. | huius v. a. S. 13 14 percussis
R. 14 sibi quamdiu E. quadam sibi R(?) v. a. S. 15 in-
spectante Ev. a. S. 16 herbae d. 17 helxinen v(S) -ine
E. Isine rTf. seseli enixae B. coll. VIII 112 et XXII 41 (an
seselin?) dictam Il Tfv(S) dictamnium B. (an et tamnum?
cfr. VIII 112). 18 dictamnium Il Tfv(S) del. B. | pastæ
Ev. a. H. 19 telis om. E. | est om. dT. 20 pulei R. | et
acre REv. etere V. hederæ dT. 21 nullum R. | aut VRd fH
erat E. ei est aut B. ei est v.

tenuis ac supervacua. et in Creta autem non spatiose nascitur mireque capris expetitur. pro eo est pseudo-⁹³ dictamnium multis in terris nascens, folio simile, ramulis minoribus, a quibusdam chondris vocatum. minoris effectus⁵ statim intellegitur; dictamnium enim minima portione accendit os. qui legere eas, in ferula aut harundine condunt praeligantque, ne potentia evanescat. sunt qui dicant utramque nasci multifariam, sed deteriores in agris pinguibus, veram quidem dictamnium non nisi in asperis. est et⁹⁴
¹⁰ tertium genus dictamnium vocatum, sed neque facie neque effectu simile, folio sisymbri, ramis maioribus, praecedente persuasionem illa, quicquid in Creta nascatur, infinito praestare ceteris eiusdem generis alibi genitis, proxime quod in Parnaso. alioqui herbiferum esse et Pelium montem
¹⁵ in Thessalia et Telethrium in Euboea et totam Arcadiam ac Laconicam tradunt, Arcades quidem non medicaminibus uti, sed lacte circa ver, quoniam tum maxime sucis herbae turgeant medicenturque ubera pascuis. bibunt autem vaccinum, quoniam boves omnivori fere sunt in herbis. potentia earum per quadripedes etiamnum duobus claris
²⁰ exemplis manifesta fit. circa Abderam et limitem, qui Diomedis vocatur, equi pasti inflammantur rabie, circa Potnias vero et asini.

§ 93: cfr. Pseudo-Diosc III [38]. — § 94: Diosc ibid. [39] — Th. H. IX 15, 4.

1 spatiose Ev. -sa rS cfr XVI 166. XIX 92. XXXI 128. XXXV 83. 2 an mire quippe vel mire namque? cfr. Theophr. et § 59. | est V om d est et REv. 3 ter (om ris nascens — ramulis) E | simili dv.a. H 4 condris VRv a C. 5 dictam nomen enim V | nimia d. | portione v.a. S. (ἀπό μικρῶν Theophr) 5 6 accedit VRd. 6 aut S(D). vel Ev. ui aut VRd¹. hui aut d² ibi aut J. 7 praeligatque nec VR. 8 utraque Rd | multifaria VRd. pinguibus dv -nis r 9 veram sc. herbam cfr. § 117. (an dictamnium glossema?) quidam V¹fv a G. que V² et om. d 10 facie Ev. -ile r. 11 procedente v a H. 12 nascitur R(?), E v.a. S. 14 esse Ev. esset r 15 telethrium VR. alet- v.a. B 17 lacta R. | circa uter E. 18 bibant E 19 omnivori J -rae B e Theophr. -ibori E. -iuofi VR. -ino si d. -ino noriferi v. | fere H. G. om. v. | sint Rd. 21 manifestat V 23 potniceas E

- 95 (54) Inter nobilissimas aristolochiae nomen dedisse
 gravidae videntur, quoniam esset ἀρίστη λεχοῦσα. nostri
 malum terrae vocant et quattuor genera eius servant:
 unum tuberibus radicis rotundis, foliis inter malvam et
 hederam, nigrioribus mollioribusque, alterum masculae, ra- 5
 dice longa, III digitorum longitudine, baculi crassitudine,
 tertium longissimae, tenuitate vitis novellae, cuius sit prae-
 cipua vis, quae et clematitis vocatur, ab aliis Cretica.
 96 omnes colore buxio, caulibus parvis, flore purpureo. ferunt
 baculas parvas, ut cappari. valent radice tantum. est et 10
 quae plistolochia vocatur, quarti generis, tenuior quam
 proxime dicta, densis radicis capillamentis, iunci plenioris
 97 crassitudine hanc quidem polyrrhizon cognominant. odor
 omnium medicatus, sed oblongae radici tenuiorique gra-
 tior; carnosus enim est corticis, unguentis quoque nardinis 15
 conveniens. nascuntur pinguibus locis et campestribus.
 effodere eas messibus tempestivum; in desquamato terreno
 servantur. maxime tamen laudatur Pontica et in quo-
 cumque genere ponderosissima quaeque, medicinis aptior
 rotunda, contra serpentes oblonga, in summa tamen gloria 20
 est ea, si modo a conceptu admota vulvis in carne bubula
 98 mares figurat, ut traditur. piscatores Campaniae radicem
 eam, quae rotunda est, venenum terrae vocant, coramque

§§ 95. 96. cfr. Plin. XXVI 154 Isid. XVII 9, 52. — Diosc.
 III 4. [5] [6] cfr. Th. H. IX 20, 4 (13, 3) § 97: Diosc. III [6].
 § 98 extr.: Diosc. III [6]. Pl. iun. 87, 12 13.

1 aristolochiae VR. -lachiae d. 2 esset om. E. | aristhe
 E. | lechuses R(?) B. lechusaey (-sey d, Vd tecuses v. reos aes
 E. (Graecae litteras posuit C). 6 longa del. voluit S. an ra-
 dice oblonga (cfr. v. 14) vel longae, radice? quattuor II v.
 7 tenuitatis Ev. a. S. | cui v. a. H. 8 clematidis v. (H) ex in-
 dice et Diosc. -atis II. G. (D). certica VR. 10 capparis EC. |
 parent E. 11 plistolochia H (pist- v) -locia V². -lotia R.
 -licia V¹. plistocia r. 13 polyrrhizon v. (J, -rrizon d. E. S. po-
 bryzon r. cfr. § 51. 17 in desquamato ego cfr. vol. III
 p. 495 ad XIX 115 ita desq- v. tesq- E. desq- D. ita e squama
 r. / terreno Ev -nu V¹. -nu R. -na d. -ni V². 18 tamen II v.
 an autem? 20 dist. J. e. Diosc. 21 ea (vel haec, si ego.
 et si VR d. T. si a E. si G. etiam v.

nobis contusam mixta calce in mare sparsere. advolant
 pisces cupiditate mira statimque exanimati fluitant. quae
 polyrrhizos cognominatur convulsis, contusis, ex alto prae-
 cipitatis radice pota ex aqua utilissima esse traditur, se-
 mine pleuriticis et nervis, confirmare, excalfacere, eadem
 satyrion esse.

(55) Verum et effectus ususque dicendi sunt ordien- 99
 dumque malorum omnium pessimo est, serpentium ictu.
 medentur ergo Britannica herba, panacis omnium generum
 10 radix e vino, Chironii et flos et semen potum inlitumve
 ex vino et oleo, privatim quae cunila bubula appellatur,
 Polemonia vel Philetaeris radicis drachmis III in mero,
 Teucria, sideritis, scordotis ex vino, privatim ad angues, 100
 pota et inlita sive suco sive folio sive decocto, centaurii
 15 maioris radix drachma in vini albi cyathis III, Gentiana
 praecipue adversus angues II drachmis cum pipere et ruta
 in vini cyathis VI, sive viridis sive sicca. et Lysimachiae
 odorem fugiunt. datur ex vino percussis chelidonia; mor- 101
 sibus inponitur Vettonica praecipue, cui vis tanta perhi-
 20 betur, ut inclusae circulo eius serpentes ipsae sese inter-
 imant flagellando. datur ad ictus semen eius denarii pondere

§ 99: Diosc. III 48 extr. 49. 50. 31. IV 8. (eupor. II 114).
 — § 100: Diosc. III 101 Geop XIII 9, 12. Diosc. III 115 Pl.
 iun. 110, 22. Diosc. III 3 IV 3 (eupor. II 115) — § 101. Pl.
 iun. 110, 24. — Diosc. IV 1 III 34. — Th. H. IX 20, 4. Diosc.
 eupor. II 115 Pl. iun. 110, 26 107, 22 111, 2

1 nobis VRd v ut E. 2 exanimati R. , fluitant VD.
 3 polyrrhizos V. cfr. § 96. 6 esse VREH is d. est v 7 et
 om VRTf cfr. § 132 8 a malorum E(?) v e ma- S. cfr.
 CFW Muller p 3 XXIX 29 | est VdEJ. om. R. e S. id est
 v. 9 panacis VRdS. ces Ev -cisque G. 10 chironi VD.
 -niae v. a G 11 quae S que II. que quae v. | cunila v -icula
 (coni- VR) II 12 philetaeris dES. -ria C e Diosc. et § 64.
 -teris Rv. phile- V | quattuor II. v in numero R. ex mero
 v a S. 13 teucrias E | cordatis V unguis E. 15 radix
 Bas -ice II v. drachma VRd v. alba E. 16 18 tribus et
 duabus II. v. 17 in vini ego. vini II v | sex II. v 18 cheli-
 donia moribus inponitur Ev om. r. 19 vettonica E. ucto-
 nica d. ucto- R. 20 et (pro ut) E | inclusi d | ipsae R(?) v
 -se V -81 rT | se dT.

- cum III cyathis vini vel farina drachmis III sextario aquae — farina et inponitur —, Cantabrica, dictamnium, aristolochia radice drachma in vini hemina, sed saepius bibenda prodest et inlita ex aceto; similiter plistolochia, quin omnino suspensa supra focum fugat e domibus serpentes; 5
- 102 9. (56) argemonia quoque radice denarii pondere in vini cyathis III poto. plura de ea convenit dici ceterisque, quae primum nominabuntur, in eo autem genere medendi primum nominari quamque, in quo maxime valebit. folia habet qualia anemone, divisa apii modo, caput in cauli- 10 culo papaveris silvestris, item radicem, sucum croci colore acrem et acutum. nascitur in arvis. apud nos tria genera eius faciunt et id demum probant, cuius radix tus redoleat.
- 103 (57) Agaricum ut fungus nascitur in arboribus circa 15 Bosporum colore candido; dantur oboli III contriti cum binis cyathis aceti mulsi. id, quod in Gallia nascitur, infirmius habetur. praeterea mas spissior amariorque — hic et capitis dolores facit —, femina solutior. initio gustus dulcis mox in amaritudinem transit. 20

§ 102: Diosc. II 208 § 103: Diosc. III 1. eupor. II 115 Pl. in 110, 25. (cfr. Plin. XVI 33).

1 tribus II v(bis). | sextarios V¹E. an ex (vel in) sextario? cfr § 127 2 dist J. farina et (ex d) II D -na J. del. v. | inponitur v(D) pon- II repon- J coll. § 115 locus nondum sanatus 3 sed om. dEv a S. 4 pistolochia VRv a H | quin et v.a. D. 5 an super? cfr XIX 115 XXVI 121. XXIX (83) 95. XXXI 131. | demonibus E. 6 radice ego -ce eius II v 7 tribus II v | poto V in poto E. potus d. -ta E(?) Hack.-tatur v 8 qua ego quo E qm Rd quoniam VS. quando D quae v. (an quo loco?). 10 et equalia E aequ- v a G | anemona d. -nae v a G. 11 an teretem (pro item)? cfr Diosc. 12 acre Vd. | dist J | nos tria VRdJ nostri iam E. nos. Nostri tria v. 16 bosphorum EC | datur E(?) v a S. | obolis quattuor contritum v a S. 17 Galatia S cum B e Diosc. 18 infirmus E. -um dT praeterea — 19 facit om. E, propterea V. | spissior amariorque dv -ora maiorque V. maiorque spissiorque E 19 dist. ego e Diosc 20 gustus VRv(J). -tu d(?)EG. , amaritudine Rd.

(58) Echios utriusque generis puleio similis, foliis 104
coronat; datur drachmis II ex vini cyathis III. item altera,
quae lanugine distinguitur spinosa, cui et capitula viperae
similia sunt; haec ex vino et aceto. quidam echion per-
5 sonatam vocant, cuius folio nullum est latius, grandes
lappas ferentem; huius radicem decoctam ex aceto dant
potui. — Hyoscyamum contusum cum foliis ex vino datur
peculiariter contra aspidas.

(59) Nulla tamen Romanae nobilitatis plus habet quam 105
10 hiera botane. aliqui aristereon, nostri verbenacam vocant.
haec est quam legatos ferre ad hostes indicavimus; hac 22, 5
lovis mensa verritur, domus purgantur lustranturque. ge-
nera eius duo: foliosa, quam feminam putant, mas rario-
ribus foliis. ramuli utriusque plures, tenues, cubitales, 106
15 angulosi, folia minora quam quercus angustioraque, divi-
suris maioribus, flos glaucus, radix longa, tenuis. nascitur
ubique in planis aquosis. quidam non distinguunt et unum
omnino genus faciunt, quoniam utraque eodem effectus
habeat. utraque sortiuntur Galli et praecinunt responsa,
20 sed Magi utique circa hanc insaniunt: hac perunctos in-
petrare quae velint, febres abigere, amicitias conciliare
nullique non morbo mederi. colligi debere circa canis 107
ortum ita, ne luna aut sol conspiciat, favis ante et melle
terrae ad piamentum datis; circumscriptam ferro effodi

§ 104 Diosc IV 27. eupor. II 115. 131. cfr Plin XXVII 39
(XXII 50). — § 105: Isid. XVII 9, 55 §§ 106. 107. Diosc IV 61.

1 post generis lac. statuit J. 2 coronat datur ego cfr.
XXI 52. 54 -nata RdEv -naria D cum vet. Dal. corinata V.
cari- 18 | duabus II v. | et E | quattuor datur v.a.S 3 spi-
noso VB. | upre R 5 folia VB. | grandius V. -dis S.
10 aristereon dED -reun r peristereon v(S) e Diosc -ona H
cfr § 126. XXVII 21 11 ferme VB. 12 lustrantur quae
R 13 duo VdT.S. duo sunt R(?)Er(D). 14 ramulis VB. |
utrisque R. 15 angulosus V. -sas R. 17 sed R(?)v a S. |
unum V 18 utraque dTv(S). -asque r om. Dal. eodem-
que E. (an eodem utraque?). 19 rescyonsa V. 20 magis
R. 21 conciliari d. 23 favis r faucibus II. 24 ad pa-
amentum d et E. | circumscripta Rd.

sinistra manu et in sublime tolli; siccari in umbra separatim folia, caulem, radicem. aiunt, si aqua spargatur trichinium, in qua maduerit, laetiores convictus fieri. adversus serpentes conteritur ex vino.

- 108 (60) Est similis verbasco herba, quae saepe fallit pro ea capta, foliis minus candidis, cauliculis pluribus, flore luteo. haec abiecta blattas in se contrahit ideoque Romae blattaria vocatur.

(61) Molemonium sucum lacteum emittit concreascentem cummis modo, umidis locis. datur denarii pondus in vino.

- 109 (62) Quinquesolium nulli ignotum est, cum etiam fraga gignendo commendetur; Graeci pentapetes aut pentaphyllon aut chamaezelon vocant. cum effoditur, rubram habet radicem; haec inarescens nigrescit et angulosa fit. nomen a numero foliorum. et ipsa herba incipit et desinit cum vite. adhibetur et purgandis domibus.

(63) Adversus serpentes bibitur et eius radix, quae sparganion vocatur, ex vino albo.

- 110 (64) Dauci genera quattuor fecit Petronius Diosdotus, quae persequi nihil attinet, cum sint differentiae duae, probatissimi in Creta, mox in Achaia et ubicumque in siccis nati, feniculi similitudine, candidioribus foliis et minoribus hirsutisque, caule pedali recto, radice suavissimi

§ 108: Diosc. IV 102. — § 109: Diosc. IV 42 Th. H IX 13, 5. Isid. XVII 9, 38. — Diosc. IV 21 — §§ 110—112: Diosc III 76. — § 110: schol. Nicand ther. 94 Th. H. IX 20, 2.

1 sublimen V. 2 caule Vd. | aiunt' R. adlunt E aiunt-
que v. a. S. 3 in ego. om. ll. v cfr. Diosc et XXIV 90 (XXVI
29. XXIII 140) | lactiores V conunctus R. 4 contritus
V. 5 6 pro eo S cum B. 7 in semen trahit dT
8 blattariam Vdv a H. | uocant dv a. H 9 lemonium E(?)
v a J. sed cfr. index et XXVI 40 (Diosc. IV 16 huc non qua-
drat) | emittit ego cfr vol III p. 493 med. mittit ll v.
10 cummis R. S. gummis VdD. -mi Ev 12 comedatur d
pentapetes 13 effoditur om. E 13 chamaezelon v(S) ex
ind. -leon Ven. cameleon B. -len Vaf (del. H). 14 inarescit
E. marcescens v a. B. nigrescit om E | fit 15 ipsa om. E.
15 et (ante ipsa) del. S 21 certa. VR. 22 feniculis
R. 23 rectu V. -ta d.

gustus et odoris. hoc in saxosis nascitur meridianis; re- 111
liqua genera ubique nascuntur terrenis collibus limitibus-
que, nec nisi pingui solo foliis coriandri, caule
cubitali, capitibus rotundis, saepe pluribus quam ternis,
3 radice lignosa et, cum inaruit, supervacua. semen huius
cumino simile, prioris milio, album, acre, odoratum om-
nibus et fervens. secundum priore vehementius est ideoque
parce sumi debet. si iam maxime tertium genus facere 112
libeat, est simile staphylino, quod pastinacam erraticam
10 appellant, semine oblongo, radice dulci. omnia haec et
hieme et aestate sunt intacta quadripedi nisi post abortus.
ex aliis usus seminis, ex Cretico radicis et magis ad ser-
pentes. bibitur e vino drachma una, datur et quadri-
pedibus percussis.

25 (65) Therionarca alia quam magica et in nostro orbe 113
nascitur, fruticosa, foliis subviridibus, flore roseo. ser-
pentes necat. cuicumque admota ferae et haec torporem
adfert.

(66) Persollata, quam nemo ignorat, Graeci arcion vo-
cant, folia habet maiora etiam cucurbitis et hirsutiora
nigrioraque et crassiora, radicem albam et grandem. haec
ex vino bibitur denariorum II pondere; (67) item cyclo- 114

§ 113. Diosc. IV 105. Colum. VI 17, 3 — §§ 114 115: Diosc
II 193. Th H. IX 9, 3 Isid. XVII 9, 89. Diosc. eupor. II 78.

3 lac. ego indicavi; exciderunt fere est unum ex his vel
est genus 4 rotundis saepe pluribus Ev om. r. | quaternis
dT. 5 ligno sed E¹ -nosa sed E²v a. H. 6 priorem Vd
acrem VRd 7 uehementium VRd. est — 8 tertium Ev
om. r 9 simili E. 11 aestati VR. 12 cretico VRdTf
(P)H. ereti E. creta v | radicis et VRdTfB. dulcis et Ev
radicis dulcis et Ven. radicis est H cum Gron. (D). an et ra-
dicis? cfr. Diosc et XXVI 45 89. dist. v a H. 12 13 ser-
pentes est Ev a. H. 13 bibitur e uino om. E. 15 therio-
narca B cfr ind. et XXIV 163 thero- D theroniarca d thenro-
VR. theonturesa E. -narca v 16 sub folis (-iis V²) uiribus
VRd. 17 ubicumque dT. | ferae est dT fuerit v. a G | hac
VR. 19 persollata J -olidata VRd -olata Ev (D). cfr. ind
et XXVI 24. 28. 92. 121. 136. 143. an personata ut § 104, v
cfr Diosc. (προσωπίδα, προσωπίον, περσωνάκεα). 22 duum II. v

mini radix contra serpentes omnes. folia habet minora quam hedera nigrioraque et tenuiora, sine angulis, in quibus albicant maculae, caule exiguo, inani, floribus purpureis, radice lata, ut rapum videri possit, cortice nigro.

116 nascitur in umbrosis. a nostris tuber terrae vocatur, in 5 omnibus serenda domibus, si verum est, ubi sata sit, nihil nocere mala medicamenta; amuletum vocant. narrant et ebrietatem repraesentari addita in vinum. radix et siccata, scillae modo concisa reponitur; decoquitur eadem ad crassitudinem mellis. suum tamen venenum ei est, traduntque, 10 si praegnans radicem eam transgrediatur, abortum fieri.

116 (68) Est et altera cyclaminos cognomine cissanthemos, geniculatis caulibus supervacuis a priore distans, circa arbores se volvens, acinis hederæ, sed mollibus, flore candido, specioso, radice supervacua. acini tantum in usu, 15 gustu acres et lenti. siccantur in umbra tusique dividuntur in pastillos.

(69) Mihi et tertia cyclaminos demonstrata est cognomine chamaecissos, uno omnino folio, radice ramosa, qua pisces necabantur. 20

117 (70) Sed inter prima celebratur peucedanum, laudatissima in Arcadia, mox Samothrace. caulis et tenuis, longus, feniculo similis, iuxta terram foliosus, radice nigra, crassa, gravi odore, sucosa. gignitur in montibus opacis, foditur exitu autumnii. placent tenerrimae et altissimae 25

§ 116: Diosc. II 194. — §§ 117. 118: Diosc. III 82 — § 117: Th. H. IX 20, 2.

1 pentes R. 3 inane VRd. 3 4 purpureus V¹R.
7 amuleum VRd. | narrant E man. Dal. H¹ -antque (quæ E) rv (narrant - 8 unum videntur post abortum fieri in v 11 transponenda esse; cfr Diosc) 8 radice v a. G., et VRdT v(J) om. EG. eius S. 9 concissa d. 11 praegnans VJD. | eam VRTfv(S). om. d(?)E Verc.(G)J. 15 spaciioso R.
16 acres et D cum U 540 acre sed VR. acri sed (sec E¹) rv. tū si R. 19 chamaecissos v -cissus E. camechissos (cha- d) r
20 necabantur VRdS -cantur Ev D, 21 primas v. a. J.
21. 22 laudatissima H. (sc herba cfr. § 93. 108. 119 init) -mum v 22 ei H cum Gron et VRE om dT est ei v.
? et longus dT. 25 exitu V. | aut omni Vd.

radices. hae conciduntur in quaternos digitos osseis cul-
tellis funduntque sucum in umbra, capite prius et naribus
rosaceo perunctis, ne vertigo sentiat. et alius sucus 118
invenitur caulibus adhaerens; incisi quoque manant. pro-
5 batur crassitudine mellea, colore rufo, odore suaviter gravi,
fervens gustu. hic in usu et radix et decoctum eius plu-
rimis medicamentis, succo tamen efficacissimo, qui resol-
vitur amaris amygdalis aut ruta contra serpentes bibitur-
que et ex oleo perunctos tuetur. — 10. (71) Ebuli quoque, 119
20 quam nemo ignorat, fumo fugantur serpentes.

(72) Privatam adversatur scorpionibus polemoniae ra-
dix, vel adalligata tantum, item phalangio ac ceteris mi-
noribus venenatis, scorpionibus aristolochia, agaricum obolis
III in vini mixti cyathis totidem, verbenaca et phalangio
25 cum vino aut posca, item quinquefolium, daucum.

(73) Verbascum Graeci phlomon vocant. genera habet 120
prima duo: album, in quo mas intellegitur, alterum nigrum,
in quo femina. tertium genus non nisi in silvis invenitur.
sunt folia brassicae latiora, pilosa, caulis erectus, cubitali
30 amplior. semen nigrum inutile, radix una, crassitudine
digiti. nascuntur in campestribus. silvestri folia elelis-
phaci, alta, ramis lignosis. (74) sunt et phlomides duae 121

§ 118: Diosc eupor II 131 Nicand ther. 76 — § 119:
Diosc IV 172 Pl. iun 110, 2. — Diosc IV 8. eupor II 132
121 — §§ 120 121: Diosc. IV 102 Isid. XVII 9, 94. 73.

1 radice R. | conciduntur VRd. osseis Ev. offensis rTf
2 fun E (desinens hoc loco, | an sucum quem condunt? | capit
V. cap a. 4 incisi quoque ego coll. Diosc. -sique ll. -sique
v. | manant ego. -nans aD -nat rv 4. 5 probatur av -tur
e VdTz -turae R. 5 crassitudinem melle ac a rubro a
8 amaris VRdxv -rissimam in a | contra serpentes aD om
rv. (puncto ante posito ad seqq retulit D) 8 9 uriturque a.
bibiturque contra serpentes v a D (fortasse contra serpentes,
post medicamentis olim omissa, e margine in falsum locum
irreperunt) 10 quem av a. S | fungatur VE. 11 aduer-
santur dx. polimoniae Vd 12 alligata dxv a H | falangio
Va | ac dxv a r 14 quattuor ll v 16 phlomon C e
Diosc. phil- VRdx. pyl- a. plomon v. 21 in Vdza cfr
Diosc et in E(?)v. 21. 22 elelisphaci v -spatia a alelis-
phacia r. 22 an altis? cfr. Diosc. | phlomides C. plo- ll.v.

hirsutae, rotundis foliis, humiles. tertia lychnitis vocatur, ab aliis thryallis, foliis ternis aut cum plurimum quaternis, crassis pinguibusque, ad lucernarum lumina aptis. aiunt in foliis eius, quam feminam diximus, ficus omnino non putrescere. distingui genera haec paene supervacuum est, cum sint omnia eiusdem effectus contra scorpiones bibitur radix cum ruta ex aqua, magna amaritudine, sed effectu pari.

122 (75) Thelyphonon herba ab aliis scorpion vocatur propter similitudinem radicis. cuius tactu moriuntur scorpiones; itaque contra eorum ictus bibitur scorpionem mortuum si quis helleboro candido linat, revivescere aiunt. thelyphonon omnem quadripedem necat inposita verendis radice, folio quidem intra eundem diem. quod est simile cyclamino, ipsa geniculata. nascitur in opacis. — Scorpionibus adversatur et Vetonicae sucus ac plantaginis.

123 (76) Sunt et ranis venena, rubetis maxime, vidimusque Psyllos in certamen e patinis candefactis admittentes, ociores etiam quam aspidum pernicie. auxiliatur phrynon in vino pota. aliqui neurada appellant, alii poterion, 30

§ 122: Th. H. IX 18, 2 Diosc IV 77 eupor. II 132. —
§ 123: Diosc. III 15. (cfr Plin XXVII 122)

1 hirsutae v. -ti VRdx irsute a. | humilis B. | lychnitis dv lych- VR. lichn- a. 2 thryallis v. grialis Vda. alis B. | foliis dav floris r. 3 crassi B 6 est cum VRdxv. duximus mecum a. 7 rutae V -te B. (an recte? sc radice; cfr. vol. III p. 495 ad XX 43, ubi adde XXVIII 123 XXXIII 9. XXXV 100. 114. XXXVI 14 XXXVII 187. 190 XXIII 135. | sed om. a. est D (puncto posito ad seqq. referens) 8 effectum dTx om. a. parit dTx 9 thelyphonon C. theligonon dx. theleg- v thetyg- VR thaetig- a. 10 tactum V -tus a. | moriuntur — 11 contra om. a. 11 ictus om. a. 12 reuiscere Vxv. a H 13 thelyphonon C thelegonon v -lygonos Bd. -ligonos r 16 uettonicae G ueto- VBa. beto- v. uetonnae d. 17 rubetis aB -etinis dxv rultimis V¹B. ult- V². 18 certamen e ego -mine H. v candefactis V²S -ctas V¹ Edv candida factis a. 19 phrynon dTB. phrin- x. phyrion VEt. phrion a. phrynon v. 20 neurada v e Diosc. -ram d. -ran x naurida a. natura r. | poterion B e Diosc. tureton VR D² -ecton dx. -et. cn a polyrrhizon v(D¹)

floribus parvis, radicibus multis, nervosis, bene olentibus.
 (77) item alcima, quam alii damasonion, alii lyron appellant. 124
 folia erant plantaginis, nisi angustiora essent et magis laci-
 niosa convexaque in terram, alias etiam venosa similiter,
 5 caule simplici, tenui, cubitali, capite thyrsi, radicibus densis,
 tenuibus ut veratri nigri, acribus, odoratis, pinguibus.
 nascitur in aquosis. alterum genus eiusdem in silvis, 125
 nigrius, maioribus foliis. in usu radices utriusque ad-
 versus ranas et lepores marinos drachmae pondere in vini
 10 potu. lepori marino adversatur et cyclaminos. veneni vim
 canis quoque rabidi morsus habent, contra quos erit cy-
 norrhodum, de quo diximus; plantago et ad omnes bestia- 17 sq
 rum morsus pota atque inlita, Vettonica ex mero vetere.

(78) Peristereos vocatur caule alto, foliato, cacumine 126
 15 in alios caules se spargens, columbis admodum familiaris,
 unde et nomen. hanc habentes negant latrari a canibus.

(79) Proxima ab his malis venena sunt, quae sibimet 127
 ipsi homines excogitant. contra haec omnia magicasque
 artes erit primum illud Homericum moly, dein Mithridatia
 20 ac scordotis. et centaurium potu omnia mala medicamenta

§§ 124. 125: Diosc. III 159. — § 125 extr.: Pl. iun. 85,
 3—5 Diosc. eupor II 113. § 126: Diosc. IV 60 — § 127:
 Diosc. III 115. — cfr. Plin. supra § 68. Pl. iun. 107, 21 — Diosc.
 IV 1. eupor II 135

1 an foliis? cfr. XXVII 122. | parvis av. paruum rfx
 (an recte vel parvulis?). multis ll. v. an cubitum altis? cfr.
 Diosc. et XXVII 123. | olentibus av. -tium rx (ortum ex
 -tium). 2 alcima ll. v. alisma B e Diosc. cfr. not. ad § 130 |
 damasonion v e Diosc. cfr. index et XXVI 25. -sion ll
 3 erant a. G. e. B. e. r. Tfx. ei v. | plantagine dTx 4 vene-
 nosa dxav a. B 5 simplici D. imp. a. simpliciter rTxv.
 -ci et B. 8 in usu D. in visu a. in usus in VR. usus in
 dxv. cfr. § 71. | radices aD -ce rxv 9 uino Tx. 10 po-
 tum VaTx | lepore Va. 12 et del. v. a. J. 13 inlita
 prodest v a. D | vettonica G. uecto- d ueto- rx beto- v. | ex
 dxav. re r 16 haec V hec a 17 ab av(D). om rBrot
 18 ipsis aD 20 ac aD. de r. et v. | scordotis a | dast.
 ego coll. § 68 et Pl. iun. | centaurium av. sentar- r | pota.
 v a. G. | mala dxav. -le r

- exigit per alvum, Vettonicae semen in mulso aut passo
vel farina drachma in vini veteris cyathis III; vomere
128 cogendi atque iterum bibere. iis, qui cotidie gustent eam,
nulla nocitura mala medicamenta tradunt. pote veneno
aristolochia subvenit eadem mensura qua contra serpentes, 5
quinquesolii sucus, agaricum, postquam vomuerint, denarii
pondere ex aquae mulsae cyathis III.
- 129 (80) Antirrhinum vocatur sive anarrinon lychnis agria,
simile lino, radice nulla, flore hyacinthi, semine vituli na-
rium. et hoc perunctos venustiores fieri nec ullo malo 10
medicamento laedi posse vel si quis in brachiali habeat,
130 arbitrantur Magi. (81) similiter ea, quam euphiam vocant,
traduntque ea perunctos commendationis esse famae. Arte-
misiā quoque secum habentibus negant nocere mala medi-
camenta aut bestiam ullam, ne solem quidem; bibitur et 15
haec ex vino. — Adversus opium alcima privatim potens
traditur, pota ut adversus ranas.
- 131 (82) Pericarpum bulbi genus est. duae eius species:

§ 128: Pl. iun. 107, 22 Diosc. III 4 (6). IV 42 III 1. —
§§ 129. 130. Diosc. IV 131 Th. H IX 19, 2 — Diosc. III 159.

1 exigi VR. | uetonicae Va beto- v a. G 2 farinae v a. D.
cfr. § 101 | quattuor II v. 3 his Vdx is a D. 6 agricum
VR. | vomuerint dav -rit x. vomerint R. moue- V. 7 tribus
II v. 8 antirrhinon v a S. cfr. XXVI 155 anarrinon S cum
B e Diosc pararinon a D phanari- v. perarinon r. rion x.
paranarrhinon J cfr. index | lychnis S(D) lignis ig- d) II.
sive lychnis B(J) e Diosc. lichnis v. (an alius lychnis?)
9 similis v a S 10 et C ex II Txv(S) 11 uel ego. aut
VRza D aut ueneno d(?)v id in a D brachiali S -achiali
V¹Rd¹xr -aciali a -achia V²d²x. | habeat V²d²xav beat r
12 eam v a G | euphiam VRa Brot.(J) -piliam dTx -pleam v
eucleam S e con Dal eneliām Salm. coll. Theophr. 13 tra-
duntque ea dxav -dunt eaque V duntque eaque R. an tra-
dunt aliqui? commendationes a. esse famae VRdxv. fieri a
15 aut a D. uel VR S om. dxv. | bestiamne dxv. a S so-
lam V²R an solanum? 16 dist. ego coll Diosc alcima ego.
algam II -ga D alligata r cfr Diosc et §§ 124 125, de
mendo XXVI 25. 45 83. 128 149 158. 17 pota ut ego
vr § 143 XXVI 38. 42. 75 92 105. 112. 123. 147. Aaxe
Ev ta dTx. -tatur et a D.

cortice rubro, alterum nigro, papaveri simile, sed vis maior quam priori, utrique autem in excalfaciendo. ideo contra cicutam datur, contra quam et tus et panaces, Chironium praecipue; hoc et contra fungos.

11. (83) Verum et generatim membratimque singulis corporum morbis remedia subtexemus orsi a capite.

Alopecias emendat nymphaeae *Herachae* radix, sive una . . . trita inlinantur. polythrix distat a callitriche, quod iuncos albos habet et folia plura maioraque, frutice quoque maior est. defluentem capillum confirmant et densant. (84) item lingulaca, circa fontes nascens, cuius radix [admixta] combusta teritur cum adipe suis nigrae; id quoque excipitur, ut eius suis, quae numquam pepererit; sol deinde plurimum confert inlita. similis usus est cyclamini radice. — Porriginem veratri radix tollit in oleo decocta vel in aqua. — Capitis dolori medetur panacis omnium generum radix in oleo contrita, aristolochia, hiberis adalligata hora vel diutius, si pati possit, comitante balnei

§ 132: Diosc. III 138. Diosc. IV 134. eupor I 96. Marc. 6, 1. (cfr Plin XXII 62). § 133: cfr. Plin XXIV 170. Diosc II 193. Pl iun 12, 17 — § 134: Pl iun. 11, 17. Diosc. II 193. eupor I 3. Th. H. IX 9, 3. Marc. 1, 7. Diosc. IV 60.

1 alterum V x a. alterum alterum r(?) v. cfr Müller de stilo p. 91. | papaveri d x v -re r. 2 in CFWMüller p. 21. om. H v. 3 datur V R d x S. dicunt a. dantur v an dant? 5 uerum - 6 subtexemus om. a. 7 mundat a | nymphaeae f C. -phea B v. peae V. phae d T nimphae x. -phe a. | heracliae S. et her- H coll indic. lacitae V R f x -te d T ea cute a. et cicutae v e lacte D. 7 8 siue una ego siueua V¹ R d x se una a. siue V². si una v si ea J. siue ea D. 8 lac. ego indicavi exciderunt fere cum pice siue per se ea. cfr Diosc et index (medicinae II) | trita J -tae V R d v -te x a. polythrix H cum Salm -tria H. x. -tricha v. | callitriche R x. 10 confirmant a. cfr Diosc. -at r x v 10. 11 densant a. -at r x v. 11 lingulaca v ex ind. -lata V a ligulata (-tia E) r 12 uncus posui cum P, cfr. XXIV 170 adipe d x a v. -pem V. apem B. 13 suis d T x a D uis r. sit suis v. | pepererit com. J. peperit H. v. cfr. nota ad XXVIII 75. 15 pruriginem V² x v a. G. | oleo v. -eum V R d x aqua uel oleo a. 16 uel in aqua om. a. 17 iberis S. (et add. v). 18 possit H v. cfr CFWMüller p. 11 et XXVIII 116. | balnei d x v. a. G.

usu. medetur et daucum. purgat autem cyclaminos cum melle in nares addita et ulcera capitis sanat inlita. medetur et peristereos.

- 135 (85) Cacalia sive leontice vocatur, semen margaritis minutis simile, dependens inter folia grandia, in montibus fere. huius grana XV in oleo macerantur, atque ita adverso capillo caput inungitur.

(86) Fit et ex callitriche sternumentum. folia sunt lenticulae, caules iunci tenuissimi, radice minima. nascitur opacis et umidis, gustatu fervens.

- 136 (87) Hysopum in oleo contritum phthiriasi resistit et prurigini in capite. est autem optimum Cilicium e Tauro monte, dein Pamphylium ac Zmyrnaeum. stomacho contrarium, purgat cum fico sumptum per inferna, cum melle vomitionibus putant et serpentium ictibus adversari, tritum cum melle et sale et cumino.

- 137 (88) Lonchitis non, ut plerique existimaverunt, eadem est quae xiphion aut phasganion, quamquam cuspidi similis semine; habet enim folia porri, rubentia ad radicem et plura quam in caule, capitula personis comicis similia,

135: Diosc. IV 121. — Diosc (IV 135). eupor I 4. (cfr. Plin. XXVII 138). § 136: Pl. iun. 12, 19 Marc 4, 4 Diosc III 27. Pl iun 110, 19. Nicand ther. 872 — § 137: Diosc. III 151.

1 usu dxv usus r. autem et aD cyclamenos R -enus dx. 4 cacalia B e Diosc. calcalla VRfav -cala dx (an calalae, sive leontice uocatur, semen?) leontice B leantice VRdfx. -ides v antice a. 6 7 aduersus capillos aD. 7 inungitur aD unguitur dxS -gitur VRv cfr. XXVI 61. 8 sternaitamentum x sternut- v a H. 9 iunci BdTxH -cis Vv si uncis a. | tenuissimi D -mis VRav. tenuis similes (-lis xJ) dTxH (an e tenuissimis?) 10 an gustu? cfr § 92 XII 97. 119 et nota ad XXVII 22 11 phthiriasi d(?)v thyr- VR. tyr x parthynar- a | et ar(D. om. rS. 13 ac da G. ad x ac V aet R. et v. szmirneum x. smyrnaeum d(?)v a.S. 14 per VRav. in d ras om Tx | inferna av. cfr Diosc. in farina rTx 15 uomitionibus — 16 melle om VR. 18 xiphion v. exi- a. e (et dx) xiphio rx | phasganion v pasg-dx graphasg- a sparg- VI. 20 caule v -lum ll (an caule, hoc? cfr § 66).

- parvam exserentibus linguam, radicibus praelongis. nascitur in sitientibus, (89) e diverso xiphion et phasganion in 138
umidis. cum primum exit, gladii praebet speciem, caule
ii cubitorum, radice ad nucis abellanae figuram fimbriata,
5 quam effodi ante messes oportet, siccari in umbra. superior
pars eius cum ture trita, aequo pondere admixto vino,
ossa fracta capite extrahit aut quicquid in corpore sup-
puret vel si calcata sint ossa serpentis; eadem contra ve-
nena efficax. Caput in dolore veratro in oleo vel ro- 139
10 saceo decocto tritoque ungui convenit, peucedano ex oleo
vel rosaceo et aceto. tepidum hoc prodest et doloribus,
qui plerumque ex dimidia parte capitis sentiuntur, et ver-
tigini. perungunt et radice eius sudoris causa eliciendi,
quoniam caustica vis ei est.
- 15 (90) Psyllion alii cynoides, alii crystalion, alii Sice- 140
licon, alii cynomyiam appellant, radice tenui, supervacua,
sarmentosum, fabae granis in caecuminibus, foliis canino
capiti non dissimilibus, semine autem pulici, unde et no-
men. hoc in bacis, ipsa herba in vineis invenitur. vis ad
20 refrigerandum et discutiendum ingens. semen in usu.
fronti inponitur in dolore et temporibus ex aceto et ro-
saceo aut posca; ad cetera inlinitur. acetabuli mensura 141

§ 138: Diosc IV 20 (22) — § 139: Pl. iun. 11, 18—21.
Diosc. III 82 Marc 2, 19 §§ 140 141: Diosc IV 70 eupor.
I 1 — § 140: Isid. XVII 9, 54 — § 141: Diosc. III 4 (6).

1 an albam? cfr Diosc 2 exyphyion R | pasganion
dx parsg- R praseg- V. 3 exigit V 4 duum ll v | auel-
lanae Rd(?) v a S 5 messem dTx. an oportet et? 6 equo
Vx. 7 e capite dx v a S 7 8 suppuret ego. -rat ll v cfr.
Froben p. 40 8 cum pro uel) a. | sic VR sunt r a S
ossa Serpentis x.r. a G(D) cfr § 15 XXVIII 116 157 XXIX
102 10 et oleo V 11 uel om a. 15 psyllion v e Diosc
spyllion (-ion a ll. cynoides v oida Rd -oyda x. cinoida
Vf -oid a. | crystalion B e Diosc crysalion V crisanion a
chrisalion r chrys- fr -llion J coll. ind 15 16 sicelicon H
(-ion v), sicil VRf syc- d silicon a 16 cynomyiam B. mi
ram a. -mia dx cylomya B -mpa V 17 grane V' R na V'
caenino V. cecino R 22 dist. S.

sextarium aquae densat ac contrahit; tunc terere oportet et crassitudinem inlinere cuicumque dolori et collectioni inflammationique. — Vulneribus capitis medetur aristolochia, fracta extrahens ossa et in alia quidem parte corporis, sed maxime capite; similiter plistolochia — Thryselinum est non dissimile apio; huius radix commanducata purgat capitis pituitas.

- 142 12. (91) Oculorum aciem centaurio maiore putant ad iuari, si addita aqua foveantur, suco vero minoris cum melle culices, nobeculas, obscuritates discuti, cicatrices extenuari, albugines quidem etiam iumentorum sideritide. nam chelidonia supra dictis omnibus mire medetur panacis radicem cum polenta epiphoris inponunt. hyoscyami semen et bibunt obolo, tantundem meconii adicientes vinumque, ad epiphoras inhibendas inungunt et Gentianae suco, quem collyriis quoque acrioribus pro meconio miscent 15 facit claritatem et Euphorbeum inunctis. instillatur plantaginis sucus lippitudini. caligines aristolochia discuti, Hiberis adalligata capiti, quinquefolium. epiphoras et si qua in oculis vitia sunt emendat verbasculum. epiphoris 20

§ 142: cfr Plin. XXV 68 Diosc. III 7. Marc 8, 91. — 8, 44. 106 cfr Plin. XXV 90, Seren 211 Diosc. IV 69 III 8 § 143. Diosc. III 86 II 102 (cfr Marc. 8, 2. 79) IV 102 (eupor I 29 IV 61 cfr Marc 8, 28). II 193

1 sextarium *J* coll. *Diosc.* -rio *Rdxv* -ri *r* densat ac *v(J)*. -sat ad *a*. -sata *rN* sat se ac *H* | contrahitur *S*, terere *V²* *dxv* terre *Em* rae *V¹*. 2 illinire *Rdxv a.S* 5 6 thryselinum *S* cum *B* Rhysellium (*Rhis- R VRv* Rhyss *dEBrot* thysellum *Ven.* (*E* rursus incipit 9 addita *Ev* to *rT* aquae *VdT* minoris *r* -ribus *H*. 11 si detur rite *E man.* *Dal* 12 iam *r a S*. 13 radice *VR* -ix *v a S*. inponitur *v a S*. 14 et *om.* *Ev.a.S* e d meconia *Vd* -ni *S* | adiacentes *VR*. 15 inungunt *dTS* inung- *E* int ung- *VR* adiung- *v* 16 sucum *E* *om.* quem d, *r* de structura cfr. § 54 143 144 (*bis*. 156 163. XXVIII 73 95 130 140) XXIX 62 118. 119 XXI 150 VIII 99 215 VII 67 183; contra [§ 164] XXVIII 94 167 (*bis*) quoque *om.* *Ev a.H*. 17 euphorbium *E(?)Ev a S*. 18 lippitudinis d -nē *E* 19 quinquefolium *dEJ* -orum (quinquil *V*) *VR*. cum quinquefolio *v* *om.* epiphoris *E*. 20 an sint? , dist ego

inponitur peristereos ex rosaceo vel aceto. ad hypochysis
et caliginem cyclamini pastillos diluunt, peucedani sucum
ut diximus, ad claritatem et caligines cum meconio et ro- 118
saceo. psyllion inlitum fronti epiphoras suspendit.

- 6 13. (92) Anagallida aliqui acoron vocant. duo genera 144
eius: mas flore phoeniceo, femina caeruleo, non altiores
palmo, frutice tenero, foliis pusillis, rotundis, in terra
iacentibus nascuntur in hortis et aquosis. prior floret
caerulea. utriusque succus oculorum caliginem discutit cum
10 melle et ex ictu cruorem et argema rubens, magis cum
Attico melle inunctis. pupillas dilatat, et ideo hae in-
unguntur ante quibus paracentesis fit. iumentorum quoque
oculis medentur. succus caput purgat per nares infusus
ita, ut deinde vino colluatur. bibitur et contra angues suci
15 drachma in vino. mirum quod feminam pecora vitant aut, 145
si decepta similitudine flore enim tantum distant -
degustavere, statim eam, quae asyla appellatur, in reme-
dium quaerunt. a nostris felis oculus vocatur praecipiunt
aliqui effossuris ante solis ortum, priusquam quiequam
20 aliud loquantur, salutare eam, sublatam exprimere; ita
praecipuas esse vires. de Euphorbeae succo satis dictum 78

§ 144: Diosc. II 209 Marc 8, 89 § 145 extr: Marc 8,
62). Seren. 201 Marc 8, 82 (167)

1 hypochysis Er sin C' ypochis r 2 cyclamini dT
-meni VR -men in ED -minon in r | an diluunt et inlununt?
3 dist ego cfr § 118 4 psyllion v. spy- Ed. spilion rf 1
illinitum B ?) E Dal 5 anagallida VRd | acoron Er(D
-rum rf. corchoron B e Diosc 6 poeniceo VS 7 frutice
E. | teneri V 8 floret et E 10 icto VR cruorum V.
11 inuntis R hae ego hac VRdfN huc E. hoc r 12 an
flet? 14 colatur VR colua- D 15 feminam dr -na ;
vivunt E. | at v a J 16 similitudinem VR 17 statim
inoriuntur V^a eam r eadem eand d) R | que VR asyla
Ev. casula r (nomen incertum) 17 18 remedium ego cfr
XI 282 XXX 103 II 41 -dia R S -dio r 18 felis D
feris R. ferus r felix U 543. cfr index | oculus r -lis R
vocantur VR 20 loquantur, ter salutare v a S. eum E eam
tum v a S. 21 praecipua as V¹ -ua has V². | euphorbeae VR
dS' -be E bii TH -bio (del succo) r

- 78 est. lippitudini, si tumor erit, absinthium cum melle tritum, item cum . Vettonicae farina conveniet.
- 146 (93) Aegilopas sanat herba eodem nomine, quae in hordeo nascitur, tritici folio, semine contrito cum farina permixta inpositaque vel suco. exprimitur hic e caule 5 foliisque praegnantibus dempta spica et in trimestri farina digeritur in pastillos.
- 147 (94) Antiqui et mandragora utebantur, postea abdicatus est in hac curatione. epiphoris, quod certum est, medetur et oculorum dolori radix tusa cum rosaceo et 10 vino nam succus multis oculorum medicamentis miscetur. mandragoran alii Circaeon vocant duo eius genera: candidus qui et mas, niger qui femina existimatur, angustioribus quam lactucae folius, hirsutis et caulibus, radicibus binis ternisve rufulis, intus albis, carnosus tenerisque, 15
- 148 paene cubitalibus. ferunt mala abellanarum nucum magnitudine et in iis semen ceu pirorum. hoc albo alii arsenena, alii morion, alii hippophlomon vocant. huius folia alba, alterius foliis latiora, ut lapathi sativae. effossuri cavent contrarium ventum et III circulis ante gladio circum- 20 scribunt, postea fodiunt ad occasum spectantes. succus fit

§ 146. Diosc IV 137 (eupor I 54 - § 147: Diosc IV 76 Pl un 21, 20 (Marc 8, 8 12). Isid XVII 9, 30 cfr infra § 150) — § 148: Diosc IV 76 Th H IX 8, 8 9, 1

2 cum VRdTi om EH que v lacunam ego indicavi, excidisse videtur uno ante uetto) farinam VR. 3 aegilopas v -lotas E -lota Vd -lata E 8 antiqui ego aliqui H v cfr § 37 53 57 XX 52, XXIII 97 139 XXVII 6 XXVIII 48 129 141 al 9 est dES et r om v curatione est r a S. 10 iusa VR 11 medicamentis miscetur dEv medicetur V¹E. catur V¹ 12 mandragora d. -gon VR. circaeon J. ceon dTS. -caeio E -ceo r -ceion B -caeum H -ceium r 15 ternisue rufolis V -nis uero folius d -nisue nigris foris B c Diosc 17 et in VRdH et EVen ex v ius r is E his rH hoc albo H J₁ = 'si hoc semen album est', hoc album S album hoc r 17 18 assena VR arsen dv a H 18 morion VRd | hippoplomon VRd 19 alterius folius ego e Diosc -rius H v quam alterius B, et fossura E 20 tribus ¹ gladios VRd 20 21 circumscribitur B 21 folia fodiunt VR

et e malis et caule deciso cacumine et e radice punctis
 aperta aut decocta. utilis haec vel surculo; concisa quo-
 que in orbiculos servatur in vino. sucus non ubique in-
 5 venit, sed, ubi potest, circa vindemias quaeritur. odor
 gravis ei, ut et radicis et mali, gravior ex albo mala
 matura in umbra siccantur sucus ex iis sole densatur,
 item radicis tusae vel in vino nigro ad tertias decoctae.
 folia servantur in muria efficacius; salsus rore tantum
 sucus pestis est; sic quoque noxiae vires gravedinem ad-
 10 ferunt etiam olfactu. quamquam mala in aliquis terris 150
 manduntur, nimio tamen odore obmutescunt ignari, potu
 quidem largiore etiam moriuntur. vis somnifica pro viribus
 bibentium; media potio cyathi unius. bibitur et contra
 serpentes et ante sectiones punctionesque, ne sentiantur;
 15 ob haec satis est aliquis somnum odore quaesisse. bibitur
 et pro helleboro II obolis in mulso — efficacius helle-
 borum — ad vomitiones et ad bilem nigram extrahendam.

(95) Cicuta quoque venenum est, publica Atheniensium 151
 poena invisā, ad multa tamen usus non omittendi. semen
 20 habet noxium; caulis autem et viridis estur a pleris-
 que et in patinis. levis hic et geniculatus ut calami,

§§ 149 150: Diosc IV 76 (Cels III 18). - §§ 151 154:
 Diosc IV 79. §§ 151. 152: (Diosc de venen 11 Scribon. 179).

1 et e caule v a G. | e om Ev a S. 2 uel Ev uelut r.
 5 ei ut et ego eius et (sed v) ll. v. ei sed H cum man.
 Dal. | dist ego coll U 545 ex albo EG et alium r del v(S).
 et albi J 5. 6 mala tura R. 6 ns Rv bys V his dES
 7 ad om. E decoctum VRdT 8 muri VRd riis v a G. |
 salsus ego (cfr XXVII 71) albus ll v. alias B albi D cum
 U 546 (ad antecedd referens) rore tantum ll v recentium (vel
 rorantium) B rorulenti U 546. rore tactorum D. 9 sucus
 Ev -cum r. | dist ego. 10 olfacto V¹Rd. | quam Vd | mola
 d | aliquis VRES -uibus d(?) G. aliis v. 11 pote d. te R
 tae V. 14 ustionesque B e Diosc | nec V² | satiantur VRd.
 15 aliquid d -ui E. -uibus v a S. | somnium R -io V
 15. 16 bibitur et contra serpentes et pro E falso ex v. 13
 aterans). 16 helleboro efficacius om R. | duobus ll. v
 17 dist. ego. | et bilem R. 20 estur a dEG. est urat r. estur
 B. urit et v 20. 21 plerumque v. a G 21 pastinis d. pla-
 tanis Ev a B. | geniculatis et VR

nigricans, altior saepe binis cubitis, in cacuminibus ramosus, folia coriandri teneriora, graviora odoratu, semen aneso crassius, radix concava, nullius usus. semini et foliis refrigeratoria vis; sic et necat: incipiunt algere ab extremi-
 152tatibus corporis. remedio est, priusquam ad vitalia per- 5
 veniat, vini natura excafactoria. sed in vino pota inremediabilis existit. succus exprimitur foliis floribusque, tum enim maxime tempestivus est; melior semine trito expressus et sole densatus in pastillos necat sanguinem spissando — haec altera vis ei —; ideo sic necatorum 10
 153maculae in corporibus apparent. ad dissolvenda medicamenta utuntur illo pro aqua. fit ex eo et ad refrigerandum stomachum malagma. praecipuus tamen est ad cohibendas epiphoras aestivas oculorumque dolores sedandos circumlitus; miscetur collyriis. et alias omnes rheuma- 15
 tismos cohibet folia quoque tumorem omnem doloremque
 154et epiphoras sedant. Anaxilaus auctor est mammas a virginitate inhtas semper staturas. quod certum est, lac puerperarum mammis inposita extinguit veneremque testibus circa pubertatem inlita. remedia, in quibus bibenda cen- 20
 setur, non equidem praeceperim. vis maxima natae Suis

§ 152: cfr. Plin XIV 58. § 153: Pl iun 22, 1—3. — § 154: Diosc. eupor. I 135 Marc. 33, 27 62. Th H IX 15, 8 16, 8

1 nigricans altiore d nigro onsolatiore (tons- V¹) VR. cacumine dT 2 folia om R. | foliandri R. teneriore V tenuiore d graviora ego (an graviora?) -ui VdEv. -uidi E. aniso dEv a H. 3 nulli d 4 ciet necat E cito necat man Dal. quae si (quos P) enecat v a S. | algere v. geri (-giri V¹) H 6 pota dEv. ruta r 7 existit VRdTfS -stimatur Ev. 8 melior VRdTfD et melior v om. EG 8 9 dist. ego. 9 pastillos dv -llo r. | nec ad V. sanguinem VRdTc S) -ine E(?)G 10 alterius E. , ei ego et H r necatmo d. 12 et VRdTfS. ē E del. v. 13 est om dE(?) Dal 15 circumlitus Ev -tum rVen -tu J | alias J e cont S. -ios H v cfr. XXIII 52. XX 213 XIII 102. 17 epiphoram VRd | mammas auctor est E. 19 extinguit V. -gunt , venerem E 20 remedia in ego -dia VRdS. -dio D bertate (-rationi v) Ev. 21 praeceperim vis J -peripimus v | maxima vis v a J \ natae Suis G e natae suis H terrae v

Parthorum, mox Laconicae, Creticae, Asiaticae, in Graecia vero Megaricae, deinde Atticae.

(96) Cremnos agrios gremias tollit oculorum inpositus, 156 tumorem quoque polenta addita.

5 (97) Nascitur vulgo molybdaena, id est plumbago, etiam in arvo, folio lapathi, crassa, hispida. hac comman-
ducata si oculus subinde lingatur, plumbum, quod est ge-
nus vitii, ex oculo tollitur.

(98) Capnos trunca, quam pedes gallinacios vocant,
10 nascens in parietinis et saepibus, ramis tenuissimis spar-
sisque, flore purpureo, viridis suco caliginem discutit;
itaque in medicamenta oculorum additur.

(99) Similis et nomine et effectu, sed alia est capnos 156
fruticosa, praetenera, foliis coriandri, cineracei coloris, flore
15 purpureo. nascitur in hortis et segetibus hordeacis. cla-
ritatem facit inunctis oculis delacrimationemque ceu fumus,
unde nomen. eadem evolsas palpebras renasci prohibet.

(100) Acoron iridis folia habet, angustiora tantum et 157
longiore pediculo, radices nigras minusque venosas, cetero
20 et has similes iridis, gustu acres, odore non ingratas,
ructu faciles optumae Daspetiacaе e Galatia, mox Cre-
ticae, sed plurimae in Colchide iuxta Phasin amnem et

§ 156: Diosc. IV 108. Marc 8, 182. §§ 157. 158: Diosc.
I 2. Isid XVII 9, 10 — § 158: cfr. Diosc I 1

1 asiicae V assyniacae T ac Cilissae P coll Diosc
2 negaticaе VRd 3 cremnos VdE Ven. (D). crēnos B. crethmos
Verc cfr. XXVI 94 (82). 160. | agrion d. | gremias Il. Iv (J).
gram- Bas. e Festo. 5 nescitur B. molybdaena v -bena
B. 6 in aruo E. martio r. crassa radice v a J (an radice
crassa?). 7 oculos V | lingatur VRdTJ. eln- EG liniatur
S e con. G. religatur v | est (dE?) v (D) om. rS 9 trunca J
(ut opponatur fruticosae) cfr XXVI 57. truma dE truna
r. prima v 10 et seminibus E 11 an folio uiridi?
13 similis est B. -le est V. 14 flore dEv. flor ei V¹. flos ei
V¹. flores ei B. 15 purpureo V¹. -pureus V². | hordeacis VRD.
16 ceu Ev seu r 18 uiridis d idis E. et tantum E.
20 iridis Ev. ederis rf 21 daspetiacaе c J. -iace V
-ice d. daepetiace B. despe/ie E aspleticae e con. S coll Diosc.
ponticae dein v. | galatiae d. -icae v. a. J. 22 primaе Ev a. S
de mendo cfr. XXXVII 54. XXIX 67.

ubicumque in aquosis. recentibus virus maius quam ve-
 158 tustis, Creticae candidiores Ponticis. siccantur, ut iris,
 in umbra digitalibus frustis. nec non inveniuntur qui
 oxymyrsinae radicem acoron vocant, ideoque quidam hanc
 acorion vocare malunt. vis ei ad calfaciendum extenuan-
 dumque, efficax contra suffusiones et caligines oculorum,
 suco eiusdem poto contra serpentes

159 (101) Cotyledon parvula herba est, in cauliculo tenero,
 pusillo folio pingui, concavo ut coxendices. nascitur in
 maritimis petrosisque umidis, radice olivae modo rotunda
 oculis medetur suco. est aliud genus eiusdem sordidis
 foliis, latioribus densioribusque circa radicem velut oculum
 cingentibus, asperrimi gustus, longiore caule, sed per-
 gracili. usus ad eadem quae sativi aizoi.

160 (102) Duo genera eius: maius in sictilibus vasculis
 seritur, quod aliqui bupthalthmon appellant, alii zoophthal-
 mon, alii stergethron, quia amatoris conveniat, alii hypo-
 geson, quoniam in subgrundiis fere nascitur; sunt qui am-
 brosiam potius vocant et qui amerimpon, Italia sedum

§ 159: Diosc. IV 90 91 §§ 160. 161: Diosc. IV 88 89
 Th. H. VII 15, 2 cfr Plin. XVIII 159 XXVII 14

2 ut iris, vel iridis, ego. utris Il. -ibus v. uere D. 3 in umbra
 om. d. frustis VR. 4 acaron C | uocatur B. 5 acorion
 VRdT(P)S. roi E acoron (acar- C) agrion v. 6 dist. ego
 7 quae poto contra V poto contraque v a S. 8 est in VR
 dS. t in B. del v. (an semen habet in? cfr. Diosc. 9 folio
 pingui S pingui folio B e Diosc. pingui Il. v. excoxendices E
 10 ptorisque B. | umidis ego coll. Marc. 12, 3 viridis
 Il. v. 12 velut v. vel Il. | oculorum con V -lam ei, B
 13 gusto E | caule sed dEv les r. 13 14 pergraciles d.
 om. VR. 14 usus eius v a S. sativi ego iniui E. iridi yr-
 B rTS -dis v iris G, aizoi Ev(D) ad seqq. referentes alzio
 r. aizoo S (et dist.) coll. Diosc. 15 eius VS. om. rv(D)
 16 appellant VRs uocant d.?, Ev. 16 17 zoobthalthmon ap-
 appellant V. 17 stergethron C. -ton (hist- d) Il. v. | quia VdS.
 quod Ev(J). quia hypogeson om. B. conveniant Vd.
 17 18 hypogeson B 'e codd. Rom' stergeton VE. om. (B) d
 spg- v cfr. nota ad XVIII 159 expectes potius epi- vel
 hypergeson, sed ne hoc quidem usquam traditum est. 18 su-
 grundis VR. | nascitur stergeton d. 19 potius om. BS
 talias Bd -li v a S. sedum V

magnum aut oculum aut digitillum. alterum minusculum, quod erithales vocant, alii trithales, quia ter floreat, alii erysithales, aliqui isoëtes, Italia sedum, sed aequae aizoum utrumque, quoniam vireat semper. minus et cubiti alti-
tudinem excedit, crassitudine plus quam pollicari folia
in cacumine linguae similia, carnosae, pingua, larga suco, latitudine pollicari, alia in terram convexa, alia stantia ita, ut ambitu effigiem imitentur oculi. quod minus est, in muris parietinisque et tegulis nascitur, fruticosum a radice
et foliosum usque ad cacumen, foliis angustis, mucronatis, sucosis, palmum alto caule. radix inutilis.

(103) Huic similis est quam Graeci andrachnen agrian vocant, Italia inlecebram, pusillis latioribus foliis et breviori cacumine. nascitur in petris et colligitur cibi causa.

15 Omnium harum vis eadem, refrigerare et adstringere. medentur epiphoris folia inposita vel sucus inunctis, purgat 163

§ 162: Diosc. IV 89 91 | coll II 217 — § 163: Diosc. IV 88. eupor. II 137. 121.

1 oculum de -lorum rf 2 erithales C. -theles v. -tiles
VR. - des E -cles d trithales C -theles v -chaes E. -cteles
r. | quia ter dEv quater r 3 erysithales VIJ. cfr XXVI
137 erisist- Rd. chrysot- E ?) v isoetes r ex ind. is (his V²,
et si VR. ysetum d. sem E italia EJ. milia VR. alii d sed
G sed alii itali v | sedum ll. v(J). del G | sed aequae ego. (cfr.
XXIX 85, sed qui VRdJ. qui E alii v. del G atque D
sed graeci com. S. | atzoum R -ouum V 4 quoniam om.
E uirerat R uiret G semper H S. semper aliqui semperuuum
E²v(D), a Plinio nusquam alibi dictum. 4 5 altitudine
VRd 5 folia G e Diosc alia H -ind v. 6 simile v a G. |
largo v a H 7 * ita ut dEv it V¹R. ut V² ita S
8 imitentur de -tantur VES. -tatur R. quo E 9 muri VR
innascitur E 10 foliosum VRdTfHJ solum ES. sursum v.
11 palmū D cum U 547 -mo H v cfr XXVI 39 68 82.
XXIII 131 12 simile VRE andrachnen v cfr XIII 120.
-raciem VRd. rechien E. -rachlen S coll. ind | agrian J -am
v agarian VR. -am d enagrian E 13 italia VRdS -licae
E. li r. | inlecebram ille- B) S e Diosc elecebram d ant V.
ecelebrant R. celeb- Ev pusillos VR. in pastillos v a. B
et VRdfv(D) om. EC(J). sed S 13. 14 breviori VD ori
Ev or r 14 petrosi dT. 15 refrigerare Ex a H
16 inunctus dTv a G cfr. nota ad § 142 | purgat R

enim ulcera oculorum expletque et ad cicatricem perducit, palpebras deglutinat. eadem capitis doloribus medentur suco vel folio temporibus inlitis, adversantur phalangiorum ictibus, aconito vero maius aizoum praecipue. a scorpio-
nibus quoque habentem id feriri negant.

- 164 Medentur et aurium dolori, item succus hyoseyami modicus, item Achilleae et centaurii minoris et plantaginis, peucedani cum rosaceo et meconio, acori succus cum rosa — omnis autem strigili calefactus infunditur —, cotyledon etiam purulentis cum medulla cervina calefacta, ebuli radicis tritae succus linteo colatus, mox in sole densatus et, cum opus sit, rosaceo dilutus et calefactus.

Parotidas verbenaca, item plantago sanat, item sideritis cum axungia vetere.

- 165 (104) Narium ozaenas emendat aristolochia cum cypero.

(105) Dentibus remedio sunt panacis radix commanducata, praecipue Chironiae, item succus collutis, radix hyoseyami ex aceto manducata, item Polemoniae. commanducatur et plantaginis radix, aut colluuntur in aceto decoctae suco; et folia esse utile, vel si sanguine gingivae putrescant; [vel] semen eiusdem apostemata et collectiones

§ 164: Diosc. IV 69. eupor. I 57. 67 (Marc. 9, 60) Diosc. II 152 III 82. — Marc. 15, 38 Pl. iun. 20, 17 § 165: Diosc. III 4 [6] eupor. I 160. Pl. iun. 23, 19. Marc. 10, 62 — Diosc. III 48. IV 69. eupor. I 69 Cels. VI 9 Marc. 12, 59 Pl. iun. 27, 12. Diosc. IV 8 — Diosc. II 152 Marc. 12, 60 Pl. iun. 27, 13—15.

1 expersque E 2 eadem VR Ven., capiti VR 4 aizoum V¹. adz V²E. 5 feri VR. 6 succus VRTfS succus inunctus d ? Ev(D). hyoseyami TEt -mos rf. 6. 7 modica E -ce v a. S 8 meconi VR. 10 cum VRv(S) et cum d ?) EG. 10—12 dist D. 13 verbenacae B. -ca quoque v a. S. 15 ozaenas r. -nam S cfr. XXIV 113 ozena VRd. ozen E. (an ozaena emendatur?) 16 panaci VRd 17 collutis Er, D. tibus rfS 18 19 commanducatur Ven (S). -antur ll. v. 19 radices v a. S | coluntur VR. 20 esse VRES. edere dT sunt r | inutile E. utilia v. a. S. | sanguinem gingivae VR. 21 uncus ego posui. uel ll Tv(J). uel (uel si S cum vet Zlat.) sanguinis sit relectio C coll Diosc del Brot. (an putrescant tumeantve?)

gingivarum sanat. et aristolochia gingivas dentesque con- 166
firmat, verbenaca cum radice commanducata et decoctae
ex vino aut aceto sucus collutus, item quinquesfolii radice
decoctae ad tertias in vino aut aceto. prius quam de-
coquatur, aqua marina aut salsa lavatur; decoctum diu
tenendum in ore. quidam cinere quinquesfolii fricare malunt.
et verbasci radix decoquitur in vino ad colluendos dentes,
et hysopo colluuntur et peucedani suco cum meconio vel
radicum anagallidis, magis feminae, suco ab altera nare,
quam doleat, infuso.

(106) Erigeron a nostris vocatur senecio. hanc si 167
ferro circumscriptam effodiat aliquis tangatque ea dentem
et alternis ter despuat ac reponat in eundem locum ita,
ut vivat herba, avertit dentem eum postea non doliturum.
herba est trixaginis specie et mollitia, cauliculis subrubri-
cundis. nascitur in tegulis et in muris nomen hoc Graeci
dederunt, quia vere canescit caput eius numerose divi-
ditur lanugine, qualis est spinae, inter divisuras exeunte;
quare Callimachus eam acanthida appellavit, alii pappum. 168
nec deinde Graecis de ea constat alii erucae foliis esse
dixerunt, alii roboris — at minora multo —, radice alii
supervacua, alii nervis utili, alii potu strangulante. e diverso
quidam regio morbo cum vino dederunt et contra omnia

§ 166: Diosc III 4 [6]. (eupor I 79). IV 42. eupor. I 69
Cels VI 9 Marc. 12, 1) 30. Pl. iun 27, 16—20 — Diosc. IV
102 Pl. iun 27, 20. Diosc. III 27 82 II 209 §§ 167 168:
Diosc. IV 96 Isid XVII 9, 53

1 dentesue d(?) E.S. 2 verbenace E -acae S cum vet.
Dal. | decoctae v(S). -ta H.C 3 radices Ev a.S. 4 in ego.
cfr infra. om H v. ex Pl. un. 4 5 decoquantur EC.
5 Isauatur B. lauantur Ev. a. J | diu om E 8 hysopo VR.
colluuntur VD | peucedanis VR. 9 anacallidis VRd.
11 Erigeron VR uocatus VR si dEv sine r. an si ter? cfr
§ 148 XXI 42 12 circumscripta VR. | ter dentem Cornar
13 eta V eza B. | ita V^r ite r 14 bibat E. 15 trixa-
gini V 16 moris VR. | hoc nomen E.S. 17 numerose
V^d. -ore V^r. -osa Ev. cfr XXXIII 61 19 gallimachus E.
gallimachus V 21 at minora ego minora aminor E. minor
r J. sed minoribus (-ra D)v. 22 utilis|| V 23 quidem

- vesicae vitia, item cordis et iocineris. extrahere renibus
 169 harenam dixere. ischiadicis drachmam cum oxymelite ab
 ambulatione propinavere, torminibus quoque et in passo
 utilissimam, praecordiis etiam cibo ex aceto eam praedi-
 cantes serentesque in hortis. nec defuere qui et alterum 5
 genus facerent nec quale esset demonstrarent, contra ser-
 pentes in aqua bibendam edendamque comitalibus dantes.
 nos eam Romanis experimentis per usus digeremus. lanugo
 eius cum croco et exiguo aquae frigidae trita inlinitur epi-
 phoris, tosta cum mica salis strumis. 10
- 170 (107) Ephemerum folia habet lilii, sed minora, caulem
 parem, florem caeruleum, semen supervacuum, radicem
 unam digitali crassitudine, dentibus praecipuam concisam
 in aceto decoctamque, ut tepido colluantur. et ipsa etiam
 radix sistit; cavis, exesis inprimitur. chelidoniae radix ex 15
 aceto trita continetur ore, erosio veratrum nigrum in-
 primitur, mobiles utrolibet decocto in aceto firmantur.
- 171 (108) Labrum Venerium vocant in flumine nascentem.
 est ei vermiculus, qui circa dentes fricatur aut cavis den-
 tium cera includitur. cavendum ne vulsa herba terram tangat. 20
- 172 (109) Ranunculum vocamus quam Graeci batrachion.

§ 170: Diosc IV 85 — II 211. IV 149. — § 171: Diosc III
 11 cfr Plin XXVII 71 (89) XXX 24. (XXII 121). §§ 172
 173 Diosc II 206 cfr. Geop II 6, 30.

3 propriavere E | et om d(?) Er a. S. 5 serentesque Ev
 -tes d serpentes V om. R 6 quale Er -lem VR lis d
 essent VR 7 medendamque VRd. 10 tosta R(?) v tota r.
 11 lilii Er illis r 13 digitalem E praecipuum R.
 15 radix mobiles v a S sistit cavis Ev J) sistit in sistint VR,
 cavis r T Brut an sistit motus? cfr XX 16 | exesis S (et
 ex v) -si U TJ offendente num singulari 16 17 imponitur
 v a. S 17 utralibet decocta d(?) Ev a S 18 uenerium D.
 -reum v (cfr XVIII 124) uenenarium U 19 uermiculum
 VR. | fricatur ego cfr XXII 121 necatur (ortum ex vncatur)
 Il G de mendo cfr § 167 XXVI 11 15 XXX 83 XXVIII
 133 ligatur v nectitur D cum U 547 contra Plin. usum).
 20 vulsa VdE eum v. cfr. nota ad XVIII 296; adde XIX 28,
 ubi etiam 27 (et fortasse 16) rectius uellitur scribendum erat
 auu R(?) G tangant VR. (an recte?) 21 quam d o(S) cfr
 ind. et supra § 93 117. 171. qua VR quem E(?) C(D)

genera eius III: unum pinguioribus quam coriandri foliis
et ad latitudinem malvae accedentibus, colore livido, caule
alto, gracili et radice alba. nascitur in limitibus umidis
et opacis alterum foliosius, pluribus foliorum incisuris,
5 altius caulibus. tertium minimum est, gravi odore, flore
aureo. quartum simile huic, flore lacteo. omnibus vis 173
caustica, si cruda folia inponantur, pusulasque ut ignis
faciunt. ideo ad lepras et psoras his utuntur et ad tol-
lenda stigmata, causticisque omnibus miscent alopeciiis
10 inponunt celeriter remouentes radix in dolore comman-
ducata diutius rumpit dentes; eadem sicca concisa sternu-
mentum est. nostri herbarii strumum eam vocant, quo- 174
niam medetur strumis et panis parte in fumo suspensa,
creduntque ea rursus sata rebellare quae curaverint vitia,
15 in quo scelere et plantagine utuntur oris ulcera intus
sucus plantaginis emendat et folia radicesque comman-
ducatae, vel si rheumatismo laboret os, ulcera faectoremque
quinquefolium, ulcera psyllium.

(110) Composita quoque contra faectores, vel maxime 175
20 pudendum vitium, trademus. ergo folia myrti et lentisci
pari pondere, gallae Syriacae dimidium pondus simul
terere et vino vetusto sparsa mandere matutino ex usu

§ 174: cfr Plin XXI 144 XXVI 24 — Diosc II 152 Pl
iun 25, 7 9 Diosc IV 42 70. § 175: Pl iun. 25, 17—22
Marc 11, 12 Pl iun 24, 1—3 Marc 10, 62 Diosc III 27 IV 76

3 alto *S r con* Dal alio VRd albo Er an cubitali? cfr
Diosc 4 foliosis E 5 altius dED altus r altia v
grauiore flore R. 6 lacteo Brot cum Ruellia e Diosc luteo
ll. r (J) 7 igni V 8 psoras dr spo- r i us S is
VRdE eis G om dv 9 causticisque d? Ev -cis uriae V
-cis mirie E an causticis uarie (vel uero)? 10 emouentes
VRT euome- d 11 ad at S, eadem ES 11 12 sternu-
tamentum V^dEr a S(D, cfr nota ad XXIV 97. 12 stru-
mum eam VRdTfS strumeam Er cfr ind 14 curata fuerint
(vet Dal) 14 15 vitia in ego tia ll r (quo in CFW Muller
p 22 et in plantagine con. Dal) 15 intus ll r an illitus?
16 17 commanducatae VdS -te E. -ta Ev, D, 17 laboret
Ev habet r 18 psyllium v -llum E. pusillum r 20 v
dentium VRd, uitulum VR. 22 et usus E optimum v o

est, vel hederæ bacas cum casia et murra pari pondere ex vino. naribus utilissimum est dracontii semen contritum ex melle, etiam si carcinomata in iis sint. suggillata hysopo emendantur, stigmata in facie mandragoras inlitus delet.

C. PLINI SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBER XXVI

- 1 1. (1) Sensit facies hominum et novos omnique aëvo priore incognitos non Italiae modo, verum etiam universae prope Europae morbos, tunc quoque non tota Italia nec per Illyricum Galliasve aut Hispanias magno opere vagatos aut alibi quam Romae circaque, sine dolore quidem illos ac sine pernicie vitae, sed tanta foeditate, ut quaecumque mors praeferenda esset.
- 2 (2) Gravissimum ex iis lichenas appellavere Graeco nomine, Latine, quoniam a mento fere oriebatur, ioculari primum lascivia, ut est procax multorum natura in alienis miseriis, mox et usurpato vocabulo mentagram, occupantem multis et latius totos utique voltus, oculis tantum immunibus,

§ 2: Pl. iun. 32, 12 17. (cfr. Marc. 19, 1)

1 cassia Vd. | myrrha BdEe, a. S 3 sit VRd. 4 stagmata B. in Er om. r | mandragora v. a. H. 5 illitus dT E(P)H -ta v inlinitus VRS cfr. XXIII 124. 6 sensit et v. a. S, et H D. del r 8 nec VRdv. ne E 9 magnopere BdEr a S 11 ac VRdG aut Ev. 12 petenda d. 13 iis v in E his rC 14 latini V¹ 15 aliena B¹. 16 miseriis ED | usurpate B¹ occupantē BdTr -te r 17 in multis v a S | et H Ven. (S) del v | latius ego intus V¹RdTfS intuitus Er man. Dal Ven. intutus V². del v(D) an intentus? cfr. § 6. | totus V. totesque man. Dal Ven. 17 - p. 175, 1 tantum manibus descendente B

descendentem vero et in colla pectusque ac manus foedo cutis lurfure.

(3) Non fuerat haec lues apud maiores patresque nostros et primum Ti. Claudii Caesaris principatu medio in-
 5 repsit in Italiam quodam Perusino equite Romano, quaestorio scriba, cum in Asia adparuisset, inde contagionem eius inportante. nec sensere id malum feminae aut servitia plebesque humilis aut media, sed procures veloci
 10 transitu osculi maxime, foediorum multorum, qui perpeti medicinam toleraverant, cicatrice quam morbo. causticis namque curabatur, ni usque in ossa corpus exustum esset, rebellante taedio. adveneruntque ex Aegypto, genetrice
 15 talium vitiorum, medici hanc solam operam adferentes magna sua praeda, siquidem certum est Manilium Cornutum e praetoriis legatum Aquitanicae provinciae HS CC
 20 elocasse in eo morbo curandum sese accidit quoque saepius, ut nova contra genera morborum gregatim sentirentur. quo mirabilius quid potest reperiri? aliqua gigni repente vitia terrarum in parte certa membrisque hominum
 25 certis vel aetatibus aut etiam fortunis, tamquam malo eligente, haec in pueris grassari, illa in adultis, haec proceres sentire, illa pauperes!

(4) L. Paulo Q. Marcio censoribus primum in Italia
 30 carbunculum evenisse annalibus notatum est, peculiare Narbonensis provinciae malum, quo duo consulares obiere

§ 3. Pl ion 33, 7 * — § 4 init.: Pl ion 32, 17 19.

4 ti V¹R¹D tiberii d(?)v titi r 5 persino VR Dul
 equiti RE 6 in om d aperuisset (sset et d) Vd 11 plus
 que V¹. pri- V² in Vr (v ras) Er(J), ad dTfS 12 se
 bellante d 13 operam Err orem dT morem VR opem P

15 et pro e) E ex r a H CC (H)D 16 esse V²Er
 quoque ego que ll r 17 contra V²dErr om V¹RTD un
 ut contra nova? cfr XII 92 XVII 41 XXI 33 XXXI 11)
 post morborum falso iteraverunt curandum saepius E, acci-
 ditque saepius V 18 repperiri VE 19 creta d -am V

21 adulteria E 23 paullo VdH(D) paulo vv(S ita-
 liam d(?)G. 24 evenisse com J (coll accidisse § 7 init.).
 ven- ll r de mendo cfr. XVII 223 notatum VRdTiS consti-
 tutum E conscriptum r 25 obire E.

condentibus haec nobis eodem anno, Iulius Rufus atque
 Laecanius Bassus, ille medicorum inscitia sectus, hic vero
 pollicis laevae manus evulso acu ab semet ipso tam parvo,
 6 ut vix cerni posset. nascitur in occultissimis corporum
 partibus et plerumque sub lingua duritia rubens vari
 modo, sed capite nigricans, alias livida, in corpus intendens
 neque intumescens, sine dolore, sine pruritu, sine alio
 quam somni indicio, quo gravatos in triduo aufert, ali-
 quando et horrorem adferens circaque pusulas parvas, ra-
 rius febrem, stomachum faucesque ut invasit, ocissime
 exanimans.

7 (5) Diximus elephantiasim ante Pompei Magni aetatem
 20, 144 non accidisse in Italia, et ipsam a facie saepius inci-
 pientem, in nare prima veluti lenticula, mox incrementum
 per totum corpus, maculosa variis coloribus et inaequali
 cute, alibi crassa, alibi tenui, dura, alibi ceu scabie aspera,
 ad postremum vero nigrescente et ad ossa carnes adpri-
 mamente, intumescantibus digitis in pedibus manibusque.
 8 Aegypti peculiare hoc malum et, cum in reges incidisset,
 populus funebre, quippe in balineis solia temperabantur
 humano sanguine ad medicinam eam. et hic quidem mor-

§§ 7 8. Pl iun 33, 20 34, 10 Marc 19, 18. Celsus III 25

1 atque V²dU adque V¹ et Q vv cfr Tac ann. XV 33
 2 laecanius D lec-ll v Lic-Bas e Diosc. praef illes E. |
 inscitia rv tiam E inscientia r¹ll cfr XXIX 18 23 25 XXXI
 131 secutus V²E 3 leue E | euulso V -sa E parvo
 vulnere v a S an parvo puncto? cfr XXVIII 198 4 possit
 VED 5 vari H cum P -rii VRdT -rus Erv -ricis G
 6 modis v a. G | nigricans E alias dErv. -ia r | in livida E
 in ll J del r | tendens d 8 gravato in E -to sint d
 9 auferens E 10 faucesque ut ego -esque VR -esque cum
 d(?)v paucisque Er cfr de ut VIII 158 IX 1² 152 153.
 XI 85 XVIII 115 XX 38 XXX 63 XXXI 109 XXXIII
 29. XXXVI 127. 11 examinans V exinans E 12 ele-
 phantiasim dS \ sin v). elefa- r 13 occidisse E | italia R¹
 14 incrementum J cum Strackio cfr Marc inare ll H(D) in-
 -ale- v 15. 16 dist ego coll Celso. 17 et om VR¹
¹ in om. R¹. | greges E 20 balneis R¹ \ temperabuntur E.
 21 humani V

bus celeriter in Italia restinctus est, sicut et ille, quem
gemursam appellavere prisci inter digitos pedum nascentem,
etiam nomine oblitto.

(6) Id ipsum mirabile, alios desinere in nobis, alios 9
durare, sicuti colum. Tl. Caesaris principatu inrepsit id
malum, nec quisquam id prior imperatore ipso sensit,
magna civitatis ambage, cum in edicto eius excusantis
valetudinem legeret nomen incognitum. quid hoc esse di-
camus aut quas deorum iras? parum enim erant homini
certa morborum genera, cum supra trecenta essent, nisi
etiam nova timerentur! neque ipsi autem homines pauciora
sibi opera sua negotia inportant.

Haec apud priscos erant quae memoramus remedia, 10
medicinam ipsa quodammodo rerum natura faciente, et
diu suere. 2. Hippocratis certe, qui primus medendi
praecepta clarissime condidit, referta herbarum mentione
invenimus volumina, nec minus Diocli Carysti, qui se-
condus aetate famaue extitit, item Praxagorae et Chry-
sippi ac deinde Erasistrati Cei, Herophilo quidem, 11
quamquam subtilioris sectae conditori, ante omnis cele-
bratam rationem, iam paulatim, usu efficacissimo rerum
omnium magistro, peculiariter utique medicinae, ad verba

§ 10: Celsus I praef. cfr Plin. XXIX 4—6 Isid. IV 9, 4.

1 rest/ictus R¹. restri- f. | est om. VR¹. 2 gemursa Vaf
3 nascente r -ti II 4. 5 alias durare V 6 ti V¹ED
tiberii d(?)v titi V¹. pti E. pti r 6 id om. Ev. a H
7 ambige R, in V¹dTS om. rv | excusantes E 8 qui VR¹
9 iras parum VRdv inasperum E¹ -parum E² minas pa-
rum man. Dal | erant enim VRdS cfr XXI 78 XXXIII 4
IX 105 13 memoravimus U D). | remedia dv et media
VR media (m in ras) E. 14 medicinā v -na II | ipso quo-
nam modo V 17 dioclis d(?)v a S | ciaristi VR. car r
18 famaue VRdv namque Er. praxagora E 19 crassi-
strati E. | Cei P e Strabone X 5, 6 p 486 co II del v a U
Coi comi S. 20 omnis II. S -nes v an omnia? 20 21 ce-
lebratum E -ante etiamtum S 21 rationis R. iam ego
eam II. v | dist ego (ut intellegatur rationem herbarum post He-
rophilum ad verba descendisse, cum tamen usus efficacissimus
herbarum magister esset) an vero ab usu?

garrulitatemque descendantem. sedere namque in scholis auditioni operatos gratius erat quam ire per solitudines et quaerere herbas alias aliis diebus anni.

- 12 3. (7) Durabat tamen antiquitas firma magnasque confessae rei vindicabat reliquias, donec Asclepiades aetate Magni Pompei orandi magister nec satis in arte ea quaestuosus, ut ad alia quam forum sagacis ingenii, huc se repente convertit atque, ut necesse erat homini qui nec id egisset nec remedia nosset oculis usuque percipienda, torrenti ac meditata cotidie oratione blandiens omnia abdicavit totamque medicinam ad causas revocando coniecturae fecit, quinque res maxume communium auxiliorum professus, abstinentiam cibi, alias vini, fricationem corporis, ambulationem, gestationes, quae cum unusquisque semet ipsum sibi praestare posse intellegeret, faventibus cunctis, ut essent vera quae facillima erant, universum prope humanum genus circumegit in se non alio modo quam si caelo demissus advenisset.
- 14 (8) Trahebat praeterea mentes artificio inani, alias vinum promittendo aegris dandoque tempestive, iam frigidam aquam et, quoniam causas morborum scrutari prius

§ 12: Celsus I praef. — § 13: Celsus II 14 init. — § 14: Celsus III 14. IV 26. Apuleius Florid. IV p. 30.

1 descendantem V¹dT. -te v(S). defendentem r te H. sedere namque r. seddere namque Er sed frenam (-na V¹) que q R¹ VR s; fere namque d | in VRdTS in his (ius v) EC
2 aut ditioni d operatus E occupatum v a G gravius R¹.
4 firmas VR. 4 5 conferrae V. 5 reliquias donec V¹ donec reliquias E. 6 orandae E rhetoricae v a G. eas E
7 quam forum VRdTfH eorum Er. del. v hoc VR¹
9 usque Vf. 10 torrentia E. | cottidie E. 11 causas VRdTfS -sam EG casum man Dal. r 11. 12 coniectura E. -ram v a H 14 gestationis VRED. 15 praestaret E | posset REv. a G | intellegeret EG. -rent r. -re v 16 facillime V. 17 circumegit se V. -gisse d. 18 demissus TS. dim- (-isus V) Vd. adm- E em- Ev 19 mentis VS | inani
" ego (de mendo cfr § 6 extr). animalia VRdU mirabili -ih iam S animos iam JD 20 unum Rdu -na VS. Ven. / iam VRdTfS tam Er tum v. 21 scrutari E

Herophilus instituerat, vini rationem inlustraverat Cleo-
phantus apud priscos, ipse cognominari se frigida danda
praeferens, ut auctor est M Varro. alia quoque blandi-
menta excogitabat, iam suspendendo lectulos, quorum iactatu
5 aut morbos extenuaret aut somnos adliceret, iam balneas
avidissima hominum cupidine instituendo et alia multa
dictu grata atque iucunda, magna auctoritate nec minore
fama, cum occurrisset ignoto funeri, relato homine ab rogo 15
atque servato, ne quis levibus momentis tantam conver-
10 sionem factam existimet. id solum possumus indignari,
unum hominem e levissima gente, sine opibus ullis orsum,
vectigalis sui causa repente leges salutis humano generi
dedisse, quas tamen postea abrogavere multi. Ascle- 16
piaden adiuvere multa in antiquorum cura nimis anxia
15 et rudia, ut obruendi aegros veste sudoresque omni modo
ciendi, nunc corpora ad ignes torrendi solesve adsiduo
quaerendi in urbe nimbosa, immo vero tota Italia imbrici-
trice, tum primum pensili balinearum usu ad infinitum
blandiente. praeterea in quibusdam morbis medendi cru- 17
20 ciatus detraxit, ut in anginis, quas curabant in fauces or-
gano demisso. damnavit merito et vomitiones tunc supra
modum frequentes. arguit et medicamentorum potus sto-

§ 15: Celsus II 6. — § 16: Celsus III 9. II 17. § 17:
Celsus I 8. II 12, 2. V praef.

2 cognominari se dEv(J) -aueris e r -omen ab aegris S
cum Gronovio omen a uinis et U 3 aut E et ut v a G. |
dist ego 4 lectulo d. iactura E¹d¹. -tatura Vd²iS.
5 morbi V 6 cupidinem V. -ditatem R¹ | et om. R¹d.
7 dictu dErv -ta r | grauia Er. 8 hominem E 11 e levis-
sima dv. fleu r | gentes in eo pipus E 12 legis V om. E |
generis E -reri V. 13 adrogauere V | multa E 13 14 as-
clepiadem REv a S des dT 14 adiuuere V²Ev quare E
-uene V² aduenit d¹. inuenit d²T. multi v.a.G | in anti-
quorum VE dTH quorum Ev(G). del C 15 obrudiendi E.
16 adsidue dTv a G 17 urbem V tanta dT
17 18 imbricitrice ego cfr Macrobi I 17, 49 imperatrice II v
imbrum creatrice J imitatrice D nimborum altrice cora S
immo imperatrice uncis inclusit U. 19 blandiente V dv(T
-tem rG | morbi V 22 potu E

macho inimicos, quod est magna ex parte verum. itaque nos in primis quæ sunt stomacho utilia signamus.

- 18 4. (9) Super omnia adiuvere eum magicæ vanitates in tantum evectæ, ut abrogare herbis fidem cunctis possent: Aethiopide herba amnes ac stagna siccare; onothu-
ridis tactu clausa omnia aperiri; Achaemenide coniecta in aciem hostium trepidare agmina ac terga verti; laticen-
dari solitam a Persarum rege legatis, ut, quocumque venissent, omnium rerum copia abundarent, ac multa similia.
19 ubinam istae fuere, cum Cimbri Teutonique terribili Marte mularentur aut cum Lucullus tot reges Magorum paucis legionibus sterneret? curve Romani duces primam semper in bellis commerciorum habuere curam? cur Caesaris miles ad Pharsaliam famem sensit, si abundantia omnis contingere unius herbae felicitate poterat? non satius fuit
15 Aemilianum Scipionem Carthaginis portas herba patefacere quam machinis claustra per tot annos quater? siccentur hodie Meroide Pomptinae paludes tantumque agri suburbanæ reddatur Italiae! nam quæ apud eundem Democritum invenitur compositio medicamenti, quo pulchri
20 bonique et fortunati gignantur liberi, cui umquam Persarum regi tales dedit? mirum esset profecto hucusque pro-
vectam credulitatem antiquorum saluberrimis ortam initiis, si in ulla re modum humana ingenia novissent atque non hanc ipsam medicinam ab Asclepiade repertam proba- 25

§ 19 extr : cfr. Plin XXIV 166.

1 uerum VRdTS. uetitam Err. 2 ut alia VR¹.
4 euacuet et abrogaret E 5 aethiope B¹ 5. 6 onothu-
ridis ego. cfr. XXIV 167. condiendis VRdTS -dendis ErJ.
coniectu (ad antecedd relatum) v condyendis U coll Athen.
XI 55 p 477 chondridis con. J. 7 uertere d(?) v. a. S
8 solita Vd persarum relegatis VdT. 10 ubinam istae
dv. nimiste r. 13 curat cure (om. Caesaris) E 17 qua-
teres iactentur E. 18 hodie om v a G | merodie f aethiopide
v a H | agri v -is H 19 reddantur Er 21 gignantur om
B¹d cur nunquam v. a H. 22 talis est man Dal. v. a G |
dedit G -ita H v. an dedit ea (sc compositio) vel dedit? & vel
mirum? (ac mirum con. S) | esse E 22 23 profectam
cito errore) 24 morum VR. | in (pro nou) B¹.

turi suo loco essemus evecam ultra Magos etiam. haec 20, 6—9.
est omni in re animorum condicio, ut a necessariis orsa
primo cuncta pervenerint ad nimium. igitur demonstra-
tarum priore libro herbarum reliquos effectus reddemus,
5 adicientes ut quasque ratio dictabit.

(10) Sed in lichenis remediis atque tam foedo malo 21
plura undique acervabimus, quamquam non paucis iam
demonstratis. medetur ergo plantago trita, quinquefolium,
radix albuci ex aceto, ficulni caules ex aceto decocti,
10 hibisci radix cum glutino et aceto acri decocta ad quartas.
defricant etiam pumice, ut rumicis radix trita ex aceto
inclinatur. et flos visci cum calce subactus laudatur et 22
tithymalli cum resina decoctum. lichen vero herba om-
nibus his praefertur, inde nomine invento. nascitur in
25 saxis, folio uno ad radicem lato, caule uno parvo, longis
foliis dependentibus. haec delet et stigmata. teritur cum
melle. est aliud genus lichenis, petris totum adhaerens
ut muscus, qui et ipse inlinitur. hic et sanguinem sistit
vulneribus instillatus et collectiones inlinitus. morbum quo-
30 que regium cum melle sanat ore inlito et lingua. qui ita
curentur, aqua salsa lavari iubentur, ungui oleo amygda-
lino, hortensis abstinere. ad lichenas et thapsiae radice
utuntur trita cum melle.

(11) Anginae argemonia medetur sumpta ex vino, hy- 23
35 sopum cum fico decoctum et gargarizatum, peucedanum

§§ 21 22: Pl. iun. 33, 9—13 Marc. 19, 3, 4. 27. 5. Diosc.
IV 162. — § 22: Diosc. IV 53. — Pl. iun. 33, 13. Diosc. IV
154. — § 23: cfr. Marc. 16, 42. — Diosc. III 27. Celsus IV 7.
Pl. iun. 32, 4—6. Marc. 15, 29. Pl. iun. 32, 6—8 Diosc. IV 42.

8 peruenerit E. 3. 4 demonstrata tum B¹. -ratum V
5 adicientes VRTfS. -emus d(?)ErG. -musque man Dal v. |
quasque ut d¹T quasque d¹ quas man. Dal v a G. | dictavit
E -nerit v a. S. 7 acervabimus dv. -uimus r. | non paucis
iam non E. 9 albugi E. ex ego om Il v ex Pl. iun. in
Marc 10 glutine lupino Pl. iun. lupino Marc | et Il v ex
Pl. iun. quartanas Rdf. 11 defricantur v a. D. 12 dist.
ego. 13 thymalli (om. et) d 15 parvo longis ErG. longo
parvis rTfS 17 an est et? , petris Erv(J) -raa rTS -raa
con. J , inhaerens d(?)G. 25 fico V¹ATfS coll. Diosc. iun.

cum coagulo vituli marini aequis partibus, proserpinaca cum muria ex menis et oleo trita vel sub lingua habita, item succus de quinquefolio potus cyathis III. hic et omnibus faucium vitiis medetur gargarizatus, verbascum privatim tonsillis in aqua potum, 5. (12) strumis plantago, 24 chelidonia cum melle et axungia, quinquefolium, radix persollatae, item cum axungia operitur folio suo inposita, item Artemisia, radix mandragorae ex aqua. sideritis latifolia clavo sinistra manu circumfossa adalligatur, custodienda sanatis, ne rursus sata taedium herbariorum sec- 21, 144
25, 174 lere, ut in quibusdam diximus, rebellet, quod et in zis, quos Artemisia sanaverit, praedici reperio, item in zis, quos 25 plantago. damasonium, quae et alcama vocatur, sub solstitio collecta inponitur ex aqua caelesti, folium tritum vel radix tusa cum axungia ita, ut inposita folio suo operiatur. 26 sic et ad omnes cervicis dolores tumoresque quacumque in parte. — (13) Bellis in pratis nascitur, flore albo, aliquatenus rubente. hanc cum Artemisia inlitam efficaciorē esse produnt. — (14) Condurdum quoque herba solstitialis, flore rubro, suspensa in collo conprimere dicitur strumas, item verbenaca cum plantagine. — Digitorum vitis omnibus et privatim pterygiis quinquefolium medetur.

§ 24: Diosc II 152 Marc. 15, 18. Diosc IV 42. 76 —
§ 25: Diosc. III 159 — § 26 extr: cfr Diosc eupor. I 155 —
Diosc IV 42. eupor. I 190

V²r (ex corr) E Pl iun. v 1 proserpina V¹E 2 et
menis E et v a. G cfr. XXVII 127. set pro et V¹ sed V².
ex v. a. G 3 demq; folio E 4 verba sicut E. 6 melle
et v et ab E om r. axungia — 7 item cum r in marg Ev.
om. r. 7 imposito d 8. 9 lata folia Ev a. H. 9 cir-
cumfossa Erv D). -fusa VRJ -confissa d confissa S 10 tae-
dium ego cfr § 3, nota ad XXIII 22 die Er om. r TD diro
v 11 diximus om Erv a. S. iis v his II. C item v. 12.
13 damasonium B e Diosc cfr ind et XXV 124 -sionem d.
-sione VRJ -son v damisionem Er alcima con J cfr nota
ad XXV 130 alcam Vd. -canam E alia nam r alia R. alcea.
C alisma B. caucalin v. 15 absungia E filio V. 16 om-
nis ceruces V. 17 flore Erv om. r. 18 hanc VRdv. ac
19 quoque om R(?) Ev. a S 20 in II v an e (= i)? cfr.
162 (mlecebram) et nota ad XXVIII 98.

- (15) In pectoris vitiis vel gravissimum est tussis. huic 27
medetur panacis radix in vino dulci, sucus hyoscyami etiam
sanguinem excreantibus, nidor quoque accensi tussientibus,
item scordotis mixto nasturcio et resina cum melle tinsa
5 arida — facit et per se faciles excreationes —, item cen-
taurium maius vel sanguinem reicientibus, cui vitio et
plantaginis sucus medetur et Vettonica obolis III in aqua;
contra purulentas contraque cruentas excreationes per- 28
sollatae radix drachmae pondere cum pineis nucleis XI,
10 peucedani sucus. pectoris doloribus acorum subvenit, idem
antidotis miscetur; tussi daucum, item Scythica herba, eadem
omnibus pectoris vitiis; tussi et purulenta excreantibus
obolis III in passi totidem verbascum, cuius est flos aureus.
6. huic tanta vis, ut iumentis etiam non tussientibus modo, 29
15 sed illa quoque trahentibus auxilietur potu, quod et de
Gentiana reperio. radix cacaliae conmanducata et in vino
madefacta non tussi tantum, sed et faucibus prodest. hy-
sopi V rami cum II rutae et ficis III decocti thoracem
purgant, tussim sedant.
20 (16) Bechion tussilago dicitur. duo eius genera. 30

§ 27: Diosc. III 48 IV 69. III 115, 6 eupor. II 31 (Marc.
16, 59) II 152 IV 1 § 28: Diosc. IV 105. III 82 (eupor II 37).
I 2 (eupor. II 35). III 76 5 IV 102 (eupor. II 32) § 29: Diosc.
IV 121 (eupor II 31) Marc. 16, 49. Diosc. III 27 — § 30: Diosc.
III 116 eupor II 33 Geop II 5, 4 (cfr Marc 16, 101)

1 pectoribus VR¹. 2 panaces VR¹. | dulce VR¹.
3 sanguine VR. accens; tussitientibus V. 4 nasturcio E.
-rtio rv | et (pro cum) E¹dTf 7 dist. ego | tribus ll.v.
8 purulentis E. | dist. ego. 8. 9 persolilatae VE 9 drach-
mae v. -ma VR&D cum U 549 non apte coll XI 184. dia-
dima E. cfr. XXII 29. | pondere H. -ris ll.v(JD). cfr § 44.
34 36 40 52 53 57 77 al., de falsa siglae p interpretatione
§ 102. 114. undecim ll v 10 dist S. aquorum V. | subuenit
ego -nit et ll.v | idem ego ideo ll.v. 11 eadem con S.
ea demum d(?)Err. ex V¹R. ea demum ex V¹ 12 pecto-
ribus V 12 13 dist ego 13 obolis tribus om. E¹d. pasti
E. possi d. passo v a.S. | flos est E. flos v a H 14 notu-
sientibus V 16 repperio E. | caccaliae RED. cfr. XXV 135
XXVI 163. 18 quinque . . duobus . . tribus ll.v. | fecus E.
fici d 19 purgat E. 20 tussilago E. tusselago d. -lego

- silvestris ubi nascitur, subesse aquas credunt, et hoc habent signum aquileges. folia sunt maiuscula quam hederæ V aut VII, subalbida a terra, superne pallida, sine caule, sine flore, sine semine, radice tenui. quidam eandem esse arcion et alio nomine chamaeleucen putant. huius aridae cum radice fumus per harundinem haustus et devoratus veterem sanare dicitur tussim, sed in singulos haustus 31 passum gustandum est. (17) altera a quibusdam salvia appellatur, similis verbasco. conteritur et colata calfit atque ita ad tussim laterisque dolores bibitur, contra scorpiones eadem et dracones marinos efficax. contra serpentes quoque ex oleo perungi ea prodest. — Hysopi fasciculus cum quadrante mellis decoquitur ad tussim, lateris, pectoris dolores, verbascum cum ruta ex aqua, Vettonicae farina bibitur ex aqua calida. 15
- 32 7. (18) Stomachum conroborat scordotis succo, centauryum, Gentiana ex aqua pota, plantago aut per se in cibo sumpta aut cum lente alicaeve sorbitione. Vettonica alias gravis stomacho, vitia tamen sanat pota vel foliis commanducata, item aristolochia pota, agaricum mandu- 20

§ 31: Diosc. (III 36) eupor II 31. (cfr Plin. XXII 146) — Diosc. eupor II 31. Marc 16, 50 Celsus IV 10. — Marc. 24, 11. — Pl. iun. 58, 22 Marc. 24, 8 (16, 52. 87) — § 32: Diosc. III 115 Marc 20, 22 Diosc. III 8. eupor. II 5. Marc. 24, 6. Diosc. II 152. Marc. 16, 87 (20, 50). Diosc eupor. II 18. Diosc. III 1. 138. (Marc 20, 124) IV 70. 90. eupor II 1.

1 silvestri subnascitur E. | quas E. 2 quinque ll.v.
3 autem Vd. | vii om. d. septem rv. | ad terra V | supernae calida E. 4 sine radice VR¹dT eundem E. 4. 5. arcion VTfS (cfr. XXV 113). artion Rd. archion E (ll. in indice). bechion v (rhichion vel arcophyton Diosc.) 5 chamaeleucin E. -chen Er. 6 cum radices VRE. an item radicis? cfr. Diosc 6. 7 deuocatus ueterum E 7 singulis E. 8 a Erv om r 9 calfacit VRdVen. C. 10 doloris VR. 11 eandem E 12 fasciculus dTc -lis r. 13 et cum Vd Tf. | lateris et (ad seqq. relata) v a.S. | ad tussim 15 calida om. R. add. r. 14 doloris Er. -ribus H. | cum om. dTE | uettonica E. ueto- VR¹. 16 roborat R¹dT. | succo VdED. -cus 'z. 17 pota V¹S. -tae rv. cfr. CFWMüller p. 9. 18 R. | sumptę d. 20 aristolocia r. -ci R

catum siccum, ut ex intervallo merum sorbeatur, nymphaea Heraclia inlita, peucedani sucus. payllion ardoribus inponitur, vel cotyledon trita cum polenta vel aizoum.

- (19) Molon scapo est striato, foliis mollibus, parvis 33
 * radice III digitorum, in qua extrema alii caput est. vo-
 catur a quibusdam syron. ex vino stomacho . . . dys-
 pnoeae medetur centaurium maius ecligmate, plantago suco
 vel cibo, Vettonicae tusae pondo libra, mellis Attici se-
 muncia ex aqua calida cotidie bibentibus, aristolochia vel
 10 agaricum obolis ternis ex aqua calida aut lacte asini po-
 tum. cissanthemos ad orthopnoeas bibitur, item hysopum 34
 et asthmaticis, peucedani sucus in iocineris doloribus et
 pectoris laterisque, si febres non sint. sanguinem quoque
 expuentibus subvenit agaricum victoriati pondere tritum
 15 et in mulsi v cyathis datum. idem et amomon facit. ioci- 35
 neri privatim Teucra bibitur recens drachmis III in poscae
 hemina, Vettonicae drachma I in aquae calidae cyathis III
 ad cordis vitia in frigidae cyathis II. quinquifolii sucus
 iocineris et pulmonis vitiis sanguinemque reicientibus et

§ 33: (Diosc. III 47) Diosc. eupor. II 31 39. Diosc III 6.
 (Marc. 17, 14). II 152. III 4 (6). 1. — § 34 Diosc. eupor II
 39. — Diosc II 194. III 27. (Marc. 17, 9). II 82. III 1 (eupor.
 II 29). I 14. — § 35. Diosc eupor. II 58. — Diosc. IV 1 (Marc
 22, 33). IV 42 (eupor. II 30) II 209 IV 108 I 2. III 76.

2 pillio E. 3 azoum VR¹d. 4 scapo v. ca- II
 5 quattuor II v. | aqua Edv.a.B. | alii caput est EdB alica
 potest E. pota v 6 syron dv cfr. ind. syro E. siro V siron
 E sinon r. | lacunam ego indicavi. et Ed(?)v dist. ego
 6 7 dyspnoeae C dispnoea Er -ae v. difnoea r 7 elig-
 mate VR. 8 uettonica R¹d tusa d | an libra et?
 9 aristolochia — § 58 uetustis desunt in R. add r ('post tria
 folia et dimidium'). 10 calida cotidie bibentibus VdT (falso
 sterantes, | asinino TS. 10. 11 potam E -ta rv.a.S.
 12 asthmaticis v. -aatis (astum- V) dV. hastumanticis E. artu- r. |
 peucedanis fucus E. 13 febries r. | sunt dv a G. 15 et
 in — datum om r | quinque II v. | amomon V amemon d.
 16 terebia Vd quattuor II v 17 heminam Vd | drachma r
 ego. -mae d. -ma una Erv. dagmae V | aquae VdT S aqua rv |
 calidae VdT r S. -da Ev | tribus II v. 18 duobus II v
 19 vitii V | reicientibus et cuicumque Vdv. om. Er.

cuiusque vitio sanguinis intus occurrit. iocineri anagallides mire prosunt. capnon herbam qui edere, bilem per urinam reddunt. acoron iocineri medetur, thoraci et praecordii daucum.

- 36 (20) Ephedra, ab aliis anabasis vocata, nascitur ven- 5
toso fere tractu scandens arborem et ex ramis propendens,
folio nullo cirris numerosa, qui sint iunci geniculati, ra-
dice pallida. datur ex vino nigro austero trita ad tussim,
suspiria, tormina et sorbitione facta, in quam vinum addi
convenit. item Gentiana madefacta pridie contrita denarii 10
pondere in vini cyathis III.
- 37 (21) Gaeum radículas tenues habet nigras, bene olentes.
medetur non modo pectoris doloribus aut lateris, sed et
cruditates discutit iucundo sapore verbenaca vero omni-
bus visceribus medetur, lateribus, pulmonibus, iocineribus, 15
38 thoraci; peculiariter autem pulmonibus et quos ab ñis
phthisis temptet radix herbae consiliginis, quam nuper
25, 36 inventam diximus. suum quidem et pecoris omnis re-
medium praesens est pulmonum vitio vel traiecta tantum
in auricula. bibi debet ex aqua haberique in ore adsidue 20
sub lingua. superficies eius herbae an sit in aliquo usu,
adhuc incertum est. renibus prodest plantaginis cibus,
34 Vellonicae potus, agaricum potum ut in tussi.

§ 36: Diosc IV 46 eupor II 31 39 — (Marc 22, 29). —
§ 37: Marc 22, 35 — § 38: Colum VI 5, 3 VII 5, 14. —
Diosc. II 152. IV 1 Marc 26, 37 Diosc. III 1 eupor II 60

1 intus ll v an inlitus? cfr Diosc. 3 achoron E. -onon
r. aceon d. thoraci quoque v a S 4 daucum S cum J. cau-
cum VdT -cem Er daucum (caucum Vere caucion C) quae et
(ad seqq relata) v del. B(H). caucum legitur apud Diosc. II
168 an radice? cfr § 77. 5 anabasis v. cfr ind. amab-
Vd abamb- r 6 feret nactus candens r. 7 qui Vdr que
r, sunt dv a. S. | iungi V 10 contrito V. 11 cyathis uini
VdS tribus ll v 12 gaeum VED geum drv. 13 nudo
r | et om V 16 iis v is E. his rC. 17 pthysis V pi-
thys E. | dist H coll. XXV 86. 18 coris sumnis V. pecorum
omnium v a G. 19 traiectata tum V. 20 oricula VE

v. Vd

(22) Tripolion in maritimis nascitur saxis, ubi adludit 39
unda, neque in mari neque in sicco, folio satis crassiore,
caule palmum alto, in mucrone diviso, radice alba, odorata,
crassa, calidi gustus. datur hepaticis in farre cocta. haec
herba eadem videtur quibusdam quae polium, de qua suo
loco diximus.

21, 44. 145 sqq.

(23) Gromphaena, alternis viridibus roseisque per cau- 40
lem foliis, in posca sanguinem reicientibus medetur.

(24) iocineri autem herba malundrum, nascens in segete
ac pratis, flore albo, odorata. eius cauliculus conteritur
ex vino vetere. (25) item herba calcetum e vinaceis con-
trita inponitur. faciles praestat vomitiones radix Vetto-
nicae, hellebori modo III drachmis in passo aut mulso,
hysopum tritum cum melle, utilius praesumpto nasturcio
aut irione, molemonium denarii pondere. et sillybi lacteus
sucus, qui densatur in cummum, sumitur cum melle supra
dicto pondere praecipueque bilem trahit. rursus sistunt 41
vomitionem cuminum silvestre, Vettonicae farina; sumuntur
ex aqua. abstergent fastidia cruditatesque digerunt dau-
cum, Vettonicae farina ex aqua mulsa, plantago decocta
caulium modo. — Singultus hemionium sedat, item aristo-

§ 39. Diosc. IV 133 — § 40: Diosc IV 1 III 27. IV 156
— § 41: Diosc III 62 Marc 20, 139 89 (106) Diosc. II 152.
III 141 4 (6). IV 14 III 6 27. eupor. II 35 36

1 tripholion VdE. | maritimo d. abludit VdE alludit v a G.
2 mare E | isatis Verc. e Diosc satis II v. 3 caule pal-
mum alto S cfr. nota ad XXV 161, de mendo XX 117 palmo
alto II v palmeo caule Verc. (cfr. § 95). 5 polium V.
7 cronphaena E¹r cyonphena E² in marg. symphona (-nia C)
uel gromphaena v a H | uiribus Vdr. 8 medetur om d.
9 malandrum Er. melandryum v a H 11 carcetum r. chal-
cetum d(?) v a D cfr ind. uinaceis S ueneis V. uineis vv.
13 quattuor II v mulso V. 14 nasturcio E rtio vv
15 molemonium Erv. molum V mollium d. lemonium com. H.
(cfr ind., ubi hermonium dT an hemionium?). pondere om.
d. | est et v a S sillybi ego sillib; dr -bus r G sillybus J.
-bi iis S silybo Dal. psyllibus v. cfr Diosc et XXII 85
16 densatus d(?) v a D 18 uettonica dE 20 farinae V
21 hemionium B e Diosc. hermonium Er. -monium v

- lochia, suspiria clymenus. — Pleuriticis et peripneumonicis
 centaurium maius, item hysopum bibitur, pleuriticis peu-
 42 cedani sucus. (26) alus autem, quam Galli sic vocant,
 Veneti cotoneam, medetur lateri, item renibus convolsisque
 et ruptis. similis est cunilae bubulae, cacuminibus thymo, 5
 dulcis et sitim sedans, radicis alibi albae, alibi nigrae.
 (27) eosdem effectus in lateris doloribus habet chamaerops
 myrteis circa caules geminos foliis, capitibus Graeculae
 rosae, ex vino pota. — Ischiadicos dolores et spinae levat
 34 agaricum potum ut in tussi, item stoechadis aut Vetto- 10
 nicae farina ex aqua mulsa.
- 43 8. (28) Plurimum tamen homini negotii alvus exhibet,
 cuius causa maior pars mortalium vivit. alias enim cibos
 non transmittit, alias non continet, alias non capit, alias
 non conficit, eoque mores venere, ut homo maxime cibo 15
 pereat. pessimum corporum vas instat ut creditor et sae-
 pius die appellat. huius gratia praecipue avaritia expetit,
 huic luxuria condit, huic navigatur ad Phasim, huic pro-
 fundi vada exquiruntur; et nemo vilitatem eius aestimat

§ 42: Diosc. IV 9. Marc 26, 18. cfr. Plin. XXVII 41 —
 Celsus IV 13 Marc 25, 17 39 cfr Plin. XXIV 130. Diosc.
 III 1 (eupor. I 237). [III 28]. IV 1.

1 clymenus S (nos v). clim- ll. pleureticis Vd v. a. G (sic
 d etiam v 2) | peripneumonicis VEJD cfr. XXII 108 XXIII
 123 XXIV 145. 3 alus ego cfr XXVII 41 (ubi etiam or-
 dine alphabetico munitur) Scribon 83 Marc 17, 21 10, 68
 26, 18. halus ll v (index) Marc 31, 29. | sil S cum Schneidero
 ad Veget. p. 109 at cfr. Marc 31, 29 et Plin XX 36 (= Diosc
 III 53. 54). 4 cotonea Vd | ea terri V at- d. 5 cuni-
 culae Er | bubulae om. V 6 dulci Vd | sedant TEr. sedat
 v. a. G radicis Vd TH. radiradi- E. radii radi- r. rarae radi- v.
 7 effectus om r. in om. Er v a H | chamaerops V v a. Dal-
 -pis Er. 8 myrteis dv -tei r. | caules dv -lis r S. -lem B |
 geminis r B. 9 potus Er. | ischiadicos v. scia- ll. 10 stoe-
 chadis B. theoca- r. theoca- rv. nomen incertum; cfr. XXVII
 131 (= Diosc. III 28) 12 albus E 13 alus Vd. cibus d.
 15 conficit Er v concipiat d. capiat V. 16 instant E. |
 17 expetit Brot cum Gronovio. -itur ll v
 huc r | condit S cum Gronovio -itur ll v | phasia
 vilitatem Er Dal

consummationis foeditate. ergo numerosissima est circa hanc medicinae opera.

Sistit eam scordotis recens drachma cum vino trita 44
vel decocta potu, Polemonia, quae et dysintericis ex vino
5 datur, verbasci radix pota ex aqua II digitorum magni-
tudine, nymphaeae Herachae semen cum vino potum, radix
superior e xiphio drachmae pondere ex aceto, semen plan-
taginis in vino tritum vel ipsa ex aceto cocta aut alica
ex succo eius sumpta, item cum lenticula cortia vel aridae
10 farina inspersa potioni cum papavere testo et trito vel
sucus infusus aut potus, Vetonica in vino ferro calefacto,
eadem coeliacis in vino austero datur; his et Hiberis 25, 33
imponitur uti dictum est. — Tenesmo radix nymphaeae 45
Herachae e vino bibitur, psyllium in aqua, acori radicis
15 decoctum. aizoi succus alvum sistit et dysinterias et tae-
nias rotundas pellit. symphyti radix pota in vino alvum
et dysinteriam sistit, item dauci. aizoum foliis contritis
ex vino torminibus resistit, alcimae siccae farina torminibus
pota cum vino.

20 (29) Astragalus folia habet longa, incisuris multis ob- 46
liquis, circa radicem caules III aut IIII, foliorum plenos,

§ 44: Diosc III 115 IV 8 102 eupor II 48 Marc 27, 129).
III 138. (eupor. II 48) II 152. eupor II 47. 49. 51 Marc 27, 16.
15 Pl iun 48, 18 — Marc 27, 62 — § 45: Diosc III 138.
(eupor II 48 47) IV 88 9 Pl iun. 48, 19 Diosc III 76. IV 88.
III 159 — § 46: Diosc. IV 62.

2 operam d. 4 potui VdTf quae VJ que r quoque
v. | et del S. 5 uelbasci r | ex qua V | duorum R.v.
6 nymphae E. 7. 8 plantatinis V. -ti nisi d. 8 cocta
athalica V. 9 aridae V 11 potus VdTv(S) succus ErG.
uettonicae v.a.S 12 hiberis E 13 ut Erv.a.S (de
dictione cfr § 78 147) 14 psyllium Vd. | acori drG cori
VE. cum [radicibus] v 15 16 taenias S. tenias f teneas
Er en- V¹d. tieneas V² tineas v 16 pellat E. | sympiti E.
-tys r. | pota — 17 et VdTfS om. Err 17 dysinteria Er.
-as H 18 resistit — 19 pota om. Vd. alcimae J e con. S
cfr nota ad XXV 130 alcimae Er -meae v. alceae C.
19 nitio V 20 21 obliquis VdED -qua r(S)
V radices v.a.S. | dist. ego, tres aut quattuor

florem hyacinthi, radices villosas, implicatas, rubras, praeduras. nascitur in petrosis, apricis et isdem nivalibus, sicut in Pheneo Arcadiae. vis ei ad spissanda corpora. alvum sistit radix in vino pota, quo fit ut moveat urinam repperusso liquore, sicut pleraque quae alvum sistunt. 6 sanat et dysintericos in vino rubro tusa; difficile autem tunditur. eadem gingivarum suppurationi utilissima est fotu. colligitur exitu autumn, cum folia amisit; siccatur in umbra.

- 47 (30) Et ladano sistitur alvus utroque, quod in segetibus nascitur contuso et cribrato. bibitur ex aqua mulsa, item 10 nobili e vino. ledon appellatur herba, ex qua fit in Cypro barbis caprarum adhaerescens. nobilius in Arabia fit, iam et in Syria atque Africa quod toxicum vocant; nervos enim in arcu circumdatos lanis trahunt adhaerescente roscida 13, 73^{sq} lanugine. plura de eo diximus inter unguenta. hoc gra- 15
48 vissimum odore est durissimumque tactu plurimum enim terrae colligit, cum probetur maxime purum, odoratum, molle, viride, resinosum natura ei molliendi, siccandi, concoquendi, somnum adliciendi. capillum fluentem cohibet nigritiamque custodit, auribus cum hydromelite aut rosaceo 20 infunditur, furfures cutis et manantia ulcera sale addito sanat, tussim veterem cum styrace sumptum, efficacissimum ad ructus.

§§ 47 48: Diosc. I 128. cfr. Plin XII 73 75

- 1 flore Vd | pillosas Vf an pilosas, ut § 58? implicata E
2 an uentosis? cfr. Diosc 3 in CFWMuller p 24 not. 2
om. Il r | heneo d. haen V. pissando V. 4 molleat Er
5 plenaque q; E | sistit Er 7 tunditur eadem om Vd.
suppuratione VE 8 collitur V | autumn d v. autem ni V.
aut cumini Er 9 laudario Vd. | sistit ut Er siluestribus
U 549. sed cfr. § 115 dist Salm exerc. p. 259^b B 11 ledon
Il Tf v(H) cfr Diosc lada C | herba quod ex aqua Er.
12 pobilius Vd uilius U 550 e Diosc sed cfr XII 73. 'd, st
ego. | fit E 12. 13 etiam dTv. a G 13 taxicum Vd. -con
v. a C 14 ranis Er trahunt v -ntur Il 16 odore est
dTVer (G) -rem V. honorem Er onere est man Dal v
plurimam Er. 19 omnium Er adliciendi VEr 21 aut
cera V. 22 styrace G stor Il v D). sed cfr cod. M XII 80
81. 98. XIII 18 XV 26, de cetero X 195 XII 124 125 XXIV
22 23 efficacissimum om V.

(31) Aluum sistit et chondris sive pseudodictamnium. 49
 — Hypocisthis, orobethron quibusdam dicta, malo granato
 immaturo similis, nascitur, ut diximus, sub cistho, unde 24, 81
 nomen. haec arefacta in umbra sistit aluum, ex vino nigro
 5 austero utraque. duo enim genera eius, candida et rufa.
 usus in suco: spissat, siccatur. et rufa magis stomachi rheu-
 matismos emendat pota III obolis, sanguinis excretae
 cum amylo, dysinterias pota et infusa, item verbenaca ex
 aqua data aut carentibus febri ex vino Ammineo, cochlea-
 10 ribus V additis in cyathos III vini.

(32) Laver quoque, nascens in rivis, condita et cocta 60
 torminibus medetur, (33) potamogiton vero ex vino dys-
 entericis etiam et coeliacis, similis betae foliis, minor tan-
 tum hirsutiorque, paulum semper eminens extra aquam.
 15 usus in foliis: refrigerant, spissant, peculiariter cruribus
 vitiosis utilia et contra ulcerum nomas cum melle vel
 aceto. Castor hanc aliter noverat, tenui folio velut equinis 51
 saetis, thyrsos longo et levi, in aquosis nascentem. radice
 sanabat strumas et duritias. potamogiton adversatur cro-
 20 codilis; itaque secum habent eam qui venantur. aluum

§ 49: Diosc. I 127. eupor II 10 — Marc. 20, 59 § 50:
 cfr. Diosc. II 153 (Plin. XXII 84). — Diosc. IV 99 — § 51 extr.
 Diosc. IV 36. eupor II 48

1 sistit 4 aluum hoc loco om V cfr v. 9 | chondris
 dv. condris V -rys E -ry r. 2 hypocisthis dv. -cistis Vr.
 -ciss E | orobethron tH cfr Diosc. -botron Er. -bothron D
 oborothron Vd orobathion G (vel orobanche add. v) dicta
 dG -tam r -tum v | nam lon r 3 cistho dv. to r
 5 utroque Er. cfr XXIV 81 6 sucos (-cus V) spissa VE.
 7 tribus ll.v. dist H coll. XXII 137. XXIII 144
 8 amylo Er 9 post ex uino habet V totum locum supra
 omissum p 190, 22 efficacissimum — 4 aluum), simul iteratis
 quae sequuntur 4 ex uino — 9 ex uino | ammineo Dal ami
 neo dEr Brot. -inneo VrD. cfr nota ad XXXIV 103.
 10 quinque dEr. quoque V cyathis Ev. a G tribus r a G
 11 laues V 13 minori Er. -ribus [hirsutioribusque] r a S
 14 paulum VfErH -lulum dTv. -latim G | supereminens
 Erv a S (nusquam alibi Pliniani usus) aqua V 16 nomas E.
 19 adversantur V. -atur et dE(?)v. a S. 19. 20 croco-
 dillis E. 20 habet E | venatur r -antur eos VfS antur

sistit et Achillea. eodem effectus praestat et statice, VII
caulibus veluti rosae capita sustinens.

- 52 (34) Ceratia uno folio, radice nodosa et magna, in cibo
coeliacis et dysintericis medetur leontopodion alii leu-
ceoron, alii doripetron, alii thorybethron vocant, cuius radix 5
alvum sistit purgatque bilem, in aquam mulsam addito
pondere denariorum II. nascitur in campestri et gracili
solo. semen eius potum lymphatica somnia facere dicitur.
53 lagopus sistit alvum e vino pota aut in febris ex aqua.
eadem inguini adalligatur in tumore. nascitur in segetibus. 10
multi super omnia laudant ad deploratos dysintericos
quinquefolium decoctis in lacte radicibus potis et aristo-
lochiam victoriati pondere in cyathis vini III. quae ex supra
dictis calida sumentur, haec candente ferro temperari
aptius erit. 15

- 54 E diverso purgat alvum succus centaurei minoris drachma
in hemina aquae cum exiguo salis et aceti bilemque de-
trahit, maiore tormina discutiuntur. Vettonica alvum solvit
drachmis III in hydromelitis cyathis VIII, item Euphor-
beum vel agaricum drachmis II cum sale modico potum 20
ex aqua aut in mulso obolis III. solvit et cyclaminos ex aqua
pota aut balanis subditis, item chamaecissi balanus hysopi
manipulus decoctus ad tertias cum sale et pituitas trahit

§ 52: Marc 27, 13 — Diosc III 100 (cfr. Plin. XXVII 96).
- § 53: Diosc IV 17 42 (Marc 27, 64) eupor. II 47 — § 54:
Diosc III 7 6 Marc 30, 15 Diosc IV 1. Marc 30, 67. Diosc
III 1 Marc 30, 34 14. 64 — Diosc. III 27 (cfr. Marc 30, 39)
III 82

illos v. a. H 1 achilles d achillae V. ; septem H. v.
3 geratia d. | et VERR(S). om. d(?) Hack 4 5 leuceoron
C e Diosc lic- v. lich- dr lech- E. cheoron V. 5 doripetron
dr (δωρῖς et δωρῖςτρεῖς Diosc). doryp- r D. | thorybethron S e
Diosc -tron VC thoribethron d. -ethoron E -enthron r tori-
uentoron v 6 aqua mulsa dv a G. 7 duorum H. v.
8 omnia d | dicatur Er 10 tumori VE. 11 deplorandos d.
12 13 et in aristholociam E 14 candentes V. temptari
d 17 aqua Vd. 18 maiora E | nettonicae (neto- V) VE
19 quattuor H. v. in om Vd | novem H. v. 20 duabus
H. v. / modicu Er 21 tribus H. v. 22, 23 hysopi mani-
pulus om Vd. 23 sale — trahit om Er

vel tritus cum oxymelite et sale pellitque ventris animalia.
pituitam et bilem detrahit peucedani radix.

(35) Alvum purgant anagallides ex aqua mulsa, item 55
epithymum, qui est flos e thymo satureiae simili. diffie-
5 rentia, quod hic herbaceus est, alterius thymi albus; qui-
dam hippopheon vocant. stomacho minus utilis vomitiones
mouet, sed tormina et inflationes discutit. sumitur et
ecligmate ad pectoris vitia cum melle et aliquando iride
alvum solvit a III drachmis ad VI cum melle et exiguo 56
10 salis atque aceti. quidam aliter epithymum tradunt sine
radice nasci, tenue, similitudine pallioli, rubens, siccari in
umbra, bibi ex aqua acetabuli parte dimidia, detrahere
pituitam bilemque alvo leniter soluta. (36) et nymphaea 57
in vino austero solvit et pycnocomon, erucæ foliis crassio-
15 ribus et acrioribus, radice rotunda, lutei coloris, terram
olente, caule quadriangulo, modico, tenui, flore ocimi. in-
venitur in saxosis. radix eius in aqua mulsa * II pon-
dere et alvum et bilem et pituitam exinanit; semen som-
nia tumultuosa facit una drachma in vino potum. et
20 capnos trunca detrahit bilem.

§§ 55 56 (Isid XVII 9, 13) Diosc. IV 176. - § 56 extr.:
Marc 30, 33. 11. § 57: Diosc. (III 138) IV 173. — IV 108.
(cfr Plin XXVI 35).

1 uel VErD inlitus uel d(?)v. | tritus S -tum H con-
tritus v cum Err. in VdD 3 purgant VdTfS -at Erv |
anagallides VdTfEVer(S). llis rv 5 6 quidem E quid V
6 hippopheon dC hyppo- V. hypo- r (con H) hippopleon
r. hypo- E | minus om VT. utiles VE inutiles T 7 mouet
VTErr(S) minus mouet d(?)G inflationes dG. inflamma- rv.
8 eligmate r elicm- E. utilia r utalia v.a G. 9 quat-
tuor H v | sex H r melle et VTfS melle r mellis d(?)Ev
10 salis atque VTfES. -isque atque r -isque et d(?)v | an
epithymum in thymo? 11 tenue H -ui H v -uis D. an ca-
pite tenui? 13 alvum . soluit v.a S dist. S 14 pycno-
comon dBas. pycnoso- V. pygmoco- (pig- E) rv 17 saxosis
VdTfH. -osis locis rv(D) 19. 20 et capnos Vdv(S). et car-
nos Er et panos H discutit panos D. trunca J coll XXV
155 tru Er. strunā d umam VD. -umam discutit v discutit
H. per urinam S coll. § 35, unde possis, si tru (Er) pro ge-
nunno habere malis, conicere eam (cfr. XX 178). 20 — p. 194.
1 dist. S.

- 58 (37) Polypodi, quam nostri feliculam vocant, similis felici, radix in usu, pilosa, coloris intus herbacei, crassitudine digiti minimi, acetabulis cavernosa ceu polyporum cirri, subdulcis, in petris nascens aut sub arboribus vetustis. exprimitur sucus aqua madefactae, et ipsa minute concisa inspergitur oleri vel betae vel malvae vel salsa-mento aut cum pulicula coquitur ad alvum vel in febris leniter solvendam. detrahit bilem et pituitam, stomachum offendit. aridae farina indita naribus polypum consumit. florem et semen non fert. 10
- 59 (38) Scamonium quoque dissolutione stomachi bilem detrahit, alvum solvit, praeterquam si adiciantur aloes drachmae II obolis eius II. est autem sucus herbae ab radice ramosae, pinguibus foliis, triangulis, albis, radice crassa, madida, nausiosa. nascitur pingui et albo solo. 15
- 60 radix circa canis ortum excavatur, ut in ipsam confluat sucus, qui sole siccatus digeritur in pastillos. siccatur et ipsa vel cortex. laudatur natione Colophonium, Mysium, Priense, specie autem nitidum et quam simillimum taurino glutini, fungosum tenuissimis fistulis, cito liquescens, 20 virus redolens, cumminosum, linguae tactu lactescens, quam

§ 58: Diosc IV 185. Th. H. IX 13, 6 Isid. XVII 9, 62. Marc. 30, 5 44. (cfr Cato 158, 1) Th. H. IX 20, 4. — §§ 59—61: Diosc IV 168 — § 59: Marc. 30, 13 (6 -8) — § 60: Isid. XVII 9, 64

1 polypodion d(?)v.a.S. feliculam S. filic- Erv(D). -cio- lam Vdf. cfr. Cato 158, 1 Colum. VI 27, 11. 2 felici V. -cis ES filici dv -cis rD. cfr. not. ad XXIV 85 3 ceu om. Vd. 4 carri Vd. 5 a v. exprimitur denuo incipit R. | madefacta E¹v a H. | et VRTfErv(S). om. d(?)Dal. minute RT(Gron.)H. -ta Vdf. om. Ev 7 uel (pro aut) Ev.a H. 8 leniter C leui- ll.fv 9 ostendit Er. 10 florem et R(?) man. Dal. H. ret rT -ret et v 11 scamonium VEv(D). scammo- r(?)Bas. | an quoque non sine? | dissolutione D -nes VEdf. -nem Erv | stomachi ll D. -chi facit G. facit v 12 aloae V alae R¹. 13 duae . duobus ll.v. 14 trigulis E. | an floribus albis? cfr. Diosc. 15 pingue E 16 ipsa v.a.H. , conflatur V. 19 priense VE 20 tenuissimi V 21 cumminosum EH. -no sub E. fumminosum Vd. fumi- v. fumi- C. gummo- G. | tactu om. E.

levissimum, cum diluatur, albescens. hoc evenit et adulterino, quod sit ervi farina et tithymalli marini suco fere in Iudaea. quod etiam strangulat sumptum. deprehenditur 61 gustu, tithymallus enim linguam excalefacit usus bimo; 5 nec ante nec postea utile. dedere et per se ex aqua vel mulsa et sale quaternis obolis, sed utilissime cum aloe ita, ut incipiente purgatione mulsum bibatur. fit et decoctum radicis in aceto ad crassitudinem mellis, quo leprae inlinuntur et caput inungitur in dolore cum oleo.

- 10 (39) Tithymallum nostri herbam lactariam vocant, alii 62 lactucam caprinam, narrantque lacte eius inscripto corpore, cum inaruerit, si cinis inspergatur, apparere litteras, et ita quidam adulteras adloqui maluere quam codicillis. genera eius multa. primus cognominatur characias, qui et 15 masculus existimatur, ramis digitali crassitudine, rubris, sucosis, V aut VI, cubitali longitudine, a radice foliis paene oleae, in cacuminibus coma iunci. nascitur in 63 asperis maritimis, legitur semen autumnis cum coma, siccatum sole tunditur et reponitur. succus vero incipiente 20 pomorum lanugine defractis ramis excipitur farina ervi

§ 62: Diosc. IV 162. (cfr. Th. H. IX 11, 8) — § 63—65: Diosc. IV 162.

1 diluitur v. a. S. 1. 2 adulterino V adul- E 2 ervi
RdVerc (G) ervi V herbi E. -bae v | farinae V. | et om. E |
 tithymalli (tity- **VR**E) r(G)D cfr. Theophr -mali dC(Dal.) e
 Diosc (cfr. index et XX 209), ut infra ubique 4 excalefacit
 V¹ErS. -alfacit rv | us bimo E. bulbi more v. a. H. 5 nec
 ante dTRv. ne et ante r. cfr. XXVII 79 | utili H cum Gron |
 uel VdTfr(J). et E. om. R(?)C an pura uel? cfr. Diosc.
 6 mulso T | ex (pro et) E an et ex vel et e? | aloae V
 9 inliniuntur E | inungitur d. ung- rv cfr. XXV 135 et 142.
 ungere § 22. XVIII 308 XIII 23. XVI 205. XXIV 60.
 XXVIII 53, sed non de tali usu medico. | cum mullo d
 10 alii om. E. 12 spargatur VR. insparg- rS 14 primis
 E | characias C e Diosc -chias (car- v) Erv chazaras Rd
 zachar- V 15 maleculus V 16 sucosis V rugosis EH.
 cfr. Diosc | quinque aut sex ll. v | radice Ev -cis r.
 17 paene oleae R(?)H. paenuleae f. peneleae VdT -le E. pen-
 dulis G. -det v 18 legitimis Er. an montanis? cfr. Diosc.
 et § 72. 18 19 siccatur R¹. 19 incipientes E¹ 20 ram

aut ficis, ut cum fīs arescat. quinas autem guttas singulis
 64 excipi satis est, traduntque totiens purgari hydropicos fico
 sumpta, quot guttas ea lactis exceperit. succus cum colli-
 gitur, ne attingat oculos, cavendum est. fit et e foliis
 tunsis priore minus efficax. fit et decoctum e ramis. est 5
 et semen in usu cum melle decoctum ad catapotia sol-
 vendae alvi gratia. semen et dentium cavis cera includitur.
 colluuntur et radicis decocto e vino aut oleo. inlinunt et
 lichenas suco bibuntque eum, ut purget vomitione et alvo
 65 soluta, alias stomacho inutilem. trahit pituitam sale addito 10
 in potu, bilem aphronitro, si per alvum purgari libeat, in
 posca, si vomitione, in passo aut aqua mulsa. media potio
 III obolis datur ficos a cibo sumpsisse melius est. fauces
 urit leniter, est enim tam ferventis naturae, ut per se
 extra corpori inpositus pusulas ignium modo faciat et pro 15
 66 caustico in usu sit. (40) Alterum genus tithymalli myr-
 titen vocant, alii caryiten, foliis myrti acutis et pungentibus,
 sed maioribus, et ipsum in asperis nascens. colliguntur
 comae eius hordeo turgescente siccataeque in umbra diebus
 VIII in sole inarescunt. fructus non pariter maturescit, 20
 sed pars anno sequente, et nux vocatur. inde cognomen

§§ 66. 67. Diosc. IV 162 Th. H. IX 11, 9. (C. IV 6, 9).

VRd f S. ramulis ERv(D) 1 ficis Vere (G) fici VRdv. fic...
 (reliquis abscissis) E | iis v is VRdD. his E. | aut e V. | sin-
 guli R. 2 traduntque etiam ERv.a S(D). 3 quod E | ea
 J ex VRE. om. d(?)v. 3 4 collig E deficientibus ceteris us-
 que ad § 84 anthyllis 4 fit et e VraG fit et Rdx om v.
 5 minus VRdxv domus ra 5. 6 est et VRxav. est
 d(?)H 6 usu cum dxrav succum VR decoctu av -cto rf.
 8 coluuntur VD. | radicis d(?)v -ces rx | decoctae v.a G,
 e rG. in aC om rxv. 9 purgent v aS. uomitione G -nes
 ll.xv. 10 alias Rav. 1a Vd. 10 x 12 pusca aD. uomi-
 cione a. -itionem VRx 13 tribus ll.v. sumisse VR¹
 14 leniter ll v an uehementer? | et (pro ut, V 15 inpositus
 ego cfr. § 62 -tum VRdxv -ta aD | faciat dxv. -cit r.
 16. 17 myrtiten TaS cfr Theophr -tem Rdx mystitem V myr-
 siten f siniten v e Diosc 17 caryiten B e Diosc caro et
 in VRdx. -rioten v caros et in r carso et in a. | pinguentibus
 V -gnibus a. 18 maioribus ego e Diosc mollioribus ll.v. de
 mendo cfr XVI 174. 20 nouem ll v.

Graeci dedere. demetitur cum messium maturitate lava- 67
turque, deinde siccatur et datur cum papaveris nigri II
partibus ita, ut sit totum acetabuli modus. minus hic vo-
mitorius quam superior, ceteri item. aliqui sic et folium
5 eius dedere, nucem vero ipsam in mulso aut passo vel
sesima. trahit pituitam et bilem per alvum, oris ulcera
sanat. ad nomas oris folium cum melle estur. — (41) Ter- 68
tium genus tithymalli paraliū vocatur sive tithymallis
folio rotundo, caule palmum alto, ramis rubentibus, se-
10 mine albo, quod colligitur incipiente uva et siccatum
teritur sumiturque acetabuli mensura ad purgationes. —
(42) Quartum genus helioscopion appellant, foliis porcil- 69
laciae, ramulis stantibus a radice III aut V rubentibus,
semipedali altitudine, suci plenis. hoc circa oppida na-
15 scitur, semine albo, columbis gratissimo. nomen accepit,
quoniam capita cum sole circumagit. trahit bilem per
inferna in oxymelite dimidio acetabulo. ceteri usus qui
characiae. — (43) Quintum cyparittian vocant propter 70
foliorum similitudinem, caule gemino aut triplici, nascentem
20 in campestribus. eadem vis quae helioscopio aut
characiae. — (44) Sextum platyphyllon vocant, alii corym-
biten, alii amygdaliten a similitudine. nec ullius latiora

§ 68. Diosc. IV 162. Th H. IX 11, 7. cfr. Plin. XX 209.

§§ 69—71: Diosc. IV 162 — § 69. Isid. XVII 9, 77

1 demetitur d x v demitti- (dim- a, r | cum V² R d x v com
V¹ om. a D an commun? 1 2 lauaturque R G (D leua-
a. lauatumque V d T f x S -tum v. -tur C 2 duabus II v.
3. 4 uomitorius C F W Muller p. 24 25 cfr. XX 107 XXI 128.
-tionibus II v 4 centum a. ceterum D -ris U 552. | item
B d (?) G idem V x a D. idem r (an ceteri usus iidem, ut § 69?
cfr. Diosc.) 6 sesima x r a S. resima V. -ina R. sesima d (?) c
9 10 semine d x v. semen r 12 helioscopion r e Diosc.
helio (elio R. alii a) copion II 13 quattuor aut quinque II v.
14 hic V S. 15 gratissimo a H -mo quod colligitur in-
cipiente una r x v (fulso iterata ex v 10) accepit V a r S. -cipit
r x G. 17 inferna r a v inte- r x. 18 quantum d x a r. -tum-
que r -to quod S cyparittian r a S (illician v) lypar- B lypar-
V. lyparittiam d. 19 20 nascentem v. -te II -ti S cfr. XII
101 20 cui eadem c a S 21 uocant appellant V R
21 22 corimbiten x r corib- V R.

- sunt folia. pisces necat. alvum solvit radice vel foliis vel
 suco in mulso aut aqua mulsa drachmis III. detrahit
 71 privatim aquas. — (45) Septimum dendroides cognomi-
 nant, alii cobion, alii leptophyllon, in petris nascens, co-
 mosissimum ex omnibus, maximis cauliculis rubentibus et 5
 semine copiosissimum, eiusdem effectus cuius characian.
 72 (46) Apios ischas sive raphanos agria, iuncos II aut III
 spargit in terra rubentes, foliis rutae. radix cepae, sed
 amplior, quare quidam raphanum silvestrem vocant. intus
 habet mammam candidam, extra cortices nigros. nascitur 10
 73 in montosis asperis, aliquando et herbosis. effoditur vere
 tusaque in fictili mergitur, deiectoque quod supernatat
 reliquus sucus purgat utraque parte sesquibolo in aqua
 mulsa. sic et hydropicis datur acetabuli mensura. insper-
 gitur et aridae radiceis farina potioni. aiunt superiorem 15
 partem eius vomitione biles extrahere, inferiorem per
 alvum in aqua.
 74 (47) Tormina discutit quodcumque paucaces, Vettonica
 praeterquam a cruditate, peucedani sucus et inflationes,

§§ 72 73: Diosc. IV 174. — § 72: Th H. IX 9, 6 —
 § 73 extr., Th H. IX 9, 5. § 74: Diosc. eupor. II 40 Diosc.
 III 48. Marc. 29, 21 Diosc. III 82 I 2. III 76 I 128 III 3. Marc.
 27, 16. (cfr. Plin. XXVI 44).

2 quattuor *ll. v.* 3 dendroiden *dxH* -ro id est *V.*
 4 cubion *VB¹*. 4. 5 cumosissimum *VB¹x* 5 maxime *ra*
v. a. J. an comosum (corruptum in comosumosum). maxime?
 6 characian ego -ias *v* charachia *N VBd*. caracia *n a¹*.
 -ia *a²* (n ubique cum sequenti *v* apios iunctum est). de
 structura *cfr. XXVII 24* 7 apios *VBdB e Diosc* apion
a¹. aptos *a²*. opos *v* , ischas *EB*. -cas *a¹* -cha *Vd*. -ca *x*.
 scillas *a²*. scylla *v* | agria *rdxv* -ias *a* agaria *r* | duos *ll. v.* |
 aut *aD*. om. *rxS* siue *v* scribendum videtur binos ternos:
cfr. XXVII 82. XI 21 tres *ll. v.* 10 an medullam?
 11 montosis *Vdxa C(S)*. -tuosis *B(?)v(H)* , et *VBdxv(S)* et in
aG(J) 12 tusati *V*. -sa *dTx*. 13 reliquus *V*. | itaque *B¹*.
 14. 15 inspargitur *V(a?, S)* 17 in aqua ego. *cfr v. 13.*
 aqua *VBdTfxa del v* aquas *H* (cfr § 70). At con. *S*. aquam
J aequae *D* an sed totam utraque? *cfr Diosc.* 18 uetto-
 ca *daS*. uecto- *x* et to- *V*. et uetto- *B(?)G* 19 et om.
v. a. G.

ructus gignens, acori radix, daucum vel si lactucae modo sumatur. ladanum Cyprium potum interaneorum vitiis occurrit, Gentianae farina ex aqua tepida fabae magnitudine, plantago mane sumpta II lingulis et tertia papaveris in
5 vini cyathis III non veteris. datur et in somnum euntibus addito nitro vel polenta, si multo post cibum detur. colo infunditur hemina suci vel in febrī.

(48) Agaricum potum obolis III in vini veteris cyatho 75 uno lieni medetur, e panace omnium generum radix in
10 mulso, sed Teuceria praecipue pota arida et decocta, quantum manus capiat, in aceti heminis III ad heminam. inlinitur eadem ex aceto aut, si tolerari non possit, ex fico vel aqua. Polemonia bibitur ex vino, Vettonica drachma in oxymehtis cyathis III, aristolochia ut contra serpentes. 25, 101
15 argemonia VII diebus in cibo sumpta lienem consumere 76 dicitur, agaricum in aceto mulso obolis II. nymphaeae Heracliae radix in vino pota et ipsa consumit. cissanthemus drachma bis die sumpta in vini albi cyathis II per dies XL lienem dicitur paulatim emittere per urinam.
20 prodest et hysopum cum fico decoctum, lonchitidis radix decocta prius quam semen demittat, peucedani quoque

§§ 75 76 Diosc eupor II 61 62 — § 75: Diosc III 1, 101 (142) cfr Plin. XXV 45, XXIV 131. Diosc. IV 8 1 — III 4 (6) — § 76: Pl iun. 57, 3—5 Diosc. eupor. II 60. — Diosc. III 138. II 194. III 27 152, 82 Th H. IX 20, 2

1 item acori R(?)G | dacum vel x. daucumue v.
3 magnitudinem V. 4 submota V. a duabus dTx. 5 quatuor II(?)G an III cyathis uini? 6 simul quo (que V²) V-mul dx. mul si v a G 8 tribus (auribus V) II v. veteris om a. 9 liene Vx | e VETxav(S) et dC. | panacis G. sed cfr § 44 94, 101 106. 10 decocta dxav -to r 11 tribus II v. | dist ego coll § 87. (132) XXIII 109 XXVIII 207. heminam (emi- xa) II fx. hemina D. vulnus r. 12 possint Vx | ficu V(?)v a D 14 tribus II v. 15 VII r uel VRx septem d(?)ra Dal. 16 duobus II v. 17. 18 cissanthemus V. cissent- R. chissant- r. 20 cum fico VRdxv in uino a. lonchitidis a. lonchithidis V¹. loncyth- r. lineyth- R. colochinth- V² 21 decocta — quoque statim post radix (p 200, 1) errore iteravit V, item decocta Rdxv. del. D cum a.

- 77 radix et lieni et renibus. lien *succo* acori *poto* consumitur,
 praecordiis et ilibus utilissimae radices; . . . clymeni se-
 men *potum* diebus XXX pondere denarii in vino albo,
 Vettonicae farina ex melle et aceto scillite *pota*, radix
 lonchitidis in aqua. Teucrium *inlinitur*, item scordium
 cum cera, agaricum cum farina e feno Graeco.
- 78 (49) Vesicae malis contraque calculos, gravissimis cru-
 25, 23 ciatibus, ut diximus, auxilio est Polemonia ex vino *pota*,
 item agaricum, plantago foliis vel radice *potis* ex passo,
 35 Vettonica ut in iocinere diximus, item ramici *pota* atque 19
 inlita, eadem ad strangurias efficacissima quidam ad cal-
 culos Vettonicam et verbenacam et milifolium aquis por-
 tionibus ex aqua pro singulari remedio bibere suadent.
- 79 strangurias discuti et dictamno certum est, item quinque-
 folio decocto ad tertias in vino. hoc et enterocelicis dari 15
 atque inlini utilissimum est. xiphi quoque radix superior
 urinam ciet, infantibus enterocelicis datur ex aqua et in-
 linitur. vesicae vitiis peucedani succus, infantium ramici

§ 77: Diosc I 2 eupor. II 60 Pl iun 44, 10 Diosc IV 14.
 (cfr Plin XXVII 120). eupor. II 61. Diosc III 152 101 115. —
 § 78: Diosc IV 8 eupor II 111. — Diosc III 1. II 152 Pl.
 iun. 62, 1. Diosc IV 1 (cfr Marc 26, 8, 27) — § 79: Diosc.
 eupor II 112 — Diosc IV 42. Diosc eupor II 112 (cfr.
 Marc. 26, 96) Diosc IV 20. III 82. IV 70

1 lien *succo* ego. lienis (*succo* om ante *aco*) VRdx alienis
 ra lien v | acoro man Dal. r a G | *poto* Vx man. Dal. v.
 -tu r G 2 an utilissima radice? | *lac* ego indicavi; exci-
 derunt consumit et. 4 scillite VTfx. 6 farina e S. -nae
 II na [foeni graeci] v 6 7 dist H 7 an gravissimi
 cruciatus scriptum olim -tuus? cfr. XXV 23 10 ramici v.
 -iti II J coll § 79 XX 251. XXIV 15 bis, XXX 135 136. 137).
 sed cfr XX 142 XXII 84 121 et Cels VII 18 extr 22 24.
 Seren 683 Plin iun. 63, 22. 64, 1 Marc 33, 23 24. 25 51
 11 inlita V, a? D | quidem -dam D, ad calculos Vdxa D.
 ad calculos quidam B?, v. 12 milifolium ego. millef- II v
 cfr nota ad XXIV 152 14 discuti dxrG -tit r. -tere v
 e (pro et) dTx 15 hoc est V. del. o a G. enterocelicis
 'G. int. r. ictericis v 16 est xiphi v. est siphii VRdx
 xiphi r. exiphi a. 17 dist. ego coll Diosc 18 dist. U
 infantium drsv. -ibus rx. | ramici o ita IIx

et umbilicis eminentibus psyllion inlinitur. urinam cient 80
 anagallides, acori radicis decoctum vel ipsa trita potaque
 et omnia vesicae vitia depellit, calculos et herba et radix
 cotyledonis itemque genitalium inflammationem omnem pari
 5 pondere et caulis et seminis et murræ. ebulum teneris 81
 cum foliis tritum ex vino potum calculos pellit, inpositum
 testes sanat. erigeron quoque cum farina turis et vino
 dulci testium inflammationes sanat. symphyti radix inlita
 enterocelas cohibet, genitalium nomas hypocisthis alba.
 10 Artemisia quoque datur contra calculos ex vino dulci et
 ad stranguriam, dolores vesicae sedat ex vino radix nym-
 phææ Heracliae.

(50) Eadem vis crethmo ab Hippocrate admodum 82
 laudatæ. est autem inter eas quæ eduntur silvestrium
 15 herbarum; hanc certe apud Callimachum adponit rustica
 illa Hecale. species quæ elatæ hortensiae. caulis unus
 palmum altus; semen fervens, odoratum ceu libanotidis,
 rotundum; siccatum rumpitur. habet intus nucleum can-
 didum, quem aliqui cachrym vocant. folia pingua albicant

§ 80: Diosc II 109 12. IV 90. § 81: IV 95. IV 9 (eupor II
 108). III 117. 138 (eupor II 106. 112). § 82: Hippocr nat. mul. 20
 morb mul I 10 56 cfr Plin XXII 88 Diosc II 156 (III 79)

1 psyllion rv -yllion a pyllion rx 2 anagallides d(?)v.
 anaca- rx 3 depellit ego de ra. om. rxS sanat et v.
 calculos et raS -ose et rx -os v 4 omnem raG om r
 Txr 5 pondere caulis d Ven. , teneris raG. -rum rTfxv
 7 frigeron Vx 8 symphyti dv -piti VR -pice r. sym-
 phiti x -pice a. inlit & V¹ 9 enterocelas Vx 13 crethmo
 v. chretmo V. cretamon d. cetmio R. cetno r. Creddeno a.
 14 laudatæ H. -ta II v -to S e com. Dal sed cfr § 53 (lar-
 gior) 158 160. XXVII 135. duntur V¹. dicuntur V².
 16 species quæ d c speciesque (spic- R rTx Ven. S. -que
 est B spices quæ V peciasque a. elatæ VRT Ven te d xav
 batis B elatinae D cum U 554 nulla causa coll Diosc IV
 40) an althææ vel maluæ? cfr XX 222. unus raG unum
 rTxv(S). 17 ferueas VR¹ ferens H. , libanotidis r in marg. v.
 lyb- a balotidis Vdx balathi- R. 19 cachrym S -yn v -ys
 D cacyrm R. -ry Vd rys r ris a. cfr XVI 30. XXII 71.
 XXIV 99 101 folia pingua a G(S). folio pingui rTfxv(H)
 albicant G(S). -nte R. Tfxv(H).

veluti olivae, crassiora et salsa gustu; radices digiti crassi-
 83 tudine III aut IIII. nascitur in maritimis petrosis. estur
 cruda coctave cum olere, odorati saporis et iucundi. ser-
 vatur etiam in muria. praecipue ei usus ad strangurias
 folio vel caule vel radice ex vino. colorem quoque cor- 5
 poris gratiorem facit, verum largior inflationes. alvum
 solvit decocto, urinam et a renibus umorem trahit, sicut
 alczmae siccae farina, e vino pota stranguriae efficacius
 addito dauco, heni quoque utilis. adversus serpentes bibitur.
 iumentis quoque in pituita aut stranguria hordeo inspersa 10
 succurrit.

84 (51) Anthyllion est lenti simillima, quae in vino pota
 vesicas vitii liberat, sanguinem sistit. altera anthyllis,
 chamaepityi similis, flore purpureo, odore gravi, radice
 intubi, vel magis medetur 15

(52) Cepaea, similis porcilacae, nigriore radice, sed
 inutili, nascens in litoribus harenosis, gustu amara, in

§ 83. Diosc II 156. (eupor. II 112) III 159 — § 84: Diosc
 III 143 (eupor II 109) cfr. Plin XXI 175 — Diosc III 158.

1 crassiore et salso *v a G(H)* 2 tres aut quattuor *II v.*
 3 cruda coctave *ego* crudu coctune *II v cfr. § 82* laudatae
 4 praecipue ei *ego. cfr. X 130.* -pue *II.x* -ui *G* -ueque
v , usus *dx a G.* usque *VR.* eius usus *v.* an praecipue uis ei
 ususque? | strangurias *a D* -ia *dx* -iam *v* -gyria *VR.* 6 larg-
 gior *VRdTxJ* quoque largior *ra.* aequo largior *G.* largior
 quoque *v* | an inflammationes? *cfr. § 86. XXIII 128. 152*
XXIV 54 XXVII 48 49. XXVIII 103 XXIX 79 103.
XXX 61, al 7 sic et *v a.S* 8 alczmae *J* *cfr. § 45 et*
nota ad XXV 130 alcme *a* -eae *v* almae *Vd* me *Bx* alce
r. eae *Brot* althaeae *C* | farina *e dx.* nas *VR* (an -na cum?)
 -na in *ra v* | stranguriae *ego* (cfr. § 86 *extr*) -ria *dx* -gyria
V. -guriam *B(?) a J* -am tollit *v* ceterum *duceντεπια* (pro *ducoupia*)
Diosc dist *ego.* 12 anthyllion *v e Diosc* cant *VED* can-
 tyll- *d.* cantill- *B.* 13 anthyllis *v* (praem est) *e Diosc* can-
 (-thylls *B* -thellys *r*) *II D* *cfr. § 160.* 14 chamaepityi (-yos
v) *ego coll Diosc.* -phyllo *D.* -pyllo *d.* chamepillo *E* -pyllo
 (cam- *B*) *r* (an chamaepityi folio?) odori *E* 15 — 17 dist.
ego. 15 medetur *II. Tf H om. v.* | lac. *ego* indicari. exciderunt fere
 comitialibus in oxymelite: *cfr. Diosc* 16 cepaea *B e Diosc.*
peae Bd -pae *ea V¹.* -pae, *V¹ v.* caepe *E.* , nigriores *d* | radices
VRd 17 inutilis *BE.* locus turbatus; fortasse nigriore folio,
 inutili radice gustu amara in vino sqq *cfr. Diosc.*

vino cum asparagi radice vesicae plurimum prodest.
 (53) eadem praestat hypericon alii chamaepityn, alii 85
 corissum appellant —, oleraceo frutice, tenui, cubitali,
 rubente, folio rutae, odore acri, semine in siliqua nigro,
 5 maturescente cum hordeo. natura semini spissandi. alvum
 sistit, urinam ciet, vesicae cum vino bibitur. (54) est 86
 aliud hypericon, quod aliqui caron appellant, folio tama-
 ricis — et sub ea nascitur, sed pinguioribus foliis et
 minutis, rubentibus, odoratum, palmo altius, suave, leniter
 10 acutum. vis semini excafactoria, et ideo inflammationem
 facit, sed stomacho non inutile, praecipuum ad stranguriam,
 si exulcerata non sit vesica medetur et pleuriticis ex vino
 potum, (55) vesicae autem callithrix trita simul cum cumino 87
 et data ex vino albo, verbenacaeque cum foliis decocta ad
 15 tertias vel radix eius e mulso calido calculos eicit; item
 perpressa, quae Arreti et in Illyrico nascitur, in aqua de-
 cocta ex III heminis ad unam pota, trifolium ex vino
 sumptum et chrysanthemum primum. anthemis quoque
 calculos eicit, parvis a radice foliis quinis, caulibus longis II,
 20 flore roseo, radices tritae per se cei, laver crudum.

§ 85: Diosc III 161 (eupor II 112). — § 86: Diosc. III 164
 — § 87: Diosc IV 134 (cfr Plin XXII 62, 64) — Marc 26, 8
 (65). Diosc. I 9 (cfr. Marc 26, 34) — Diosc. III 113 —
 Diosc III 144 (eupor. II 111, 109. cfr Plin XXII 54) II 153

2 alii VTE. quam alii (Ed?) v | chamaepityn v(J) -pytin
 (chame- V) II. Dal 3 corissum (-isu E) II. TfS cfr § 129
 164. corion B e Diosc -icon v. 5 natura dEv nata V -ta
 e R. semini VB 7 alii qui E. alii v a. S. caron r(J) -ro
 II. TfD -ros S. cfr § 119 extr 130. corin B e Diosc folia
 R¹. an foliis (altero foliis del)? 9 minutis ego e Diosc -nus
 II. v. | sua E. | leniter — 10 excafactoria om E. 10 aculum
 V -leatum v a. H. semine V. | inflammationem ED cum U 555.
 inflat- rv. 11 non om V. cum d¹. num d². stranguria VE.
 (an -rias? cfr § 83). 13 callitrix VRTf -richon v a H.
 cum G. om. II v. 14 que ego quoque II v cum om. Ev. a. H
 (SJ). 14, 15 adtritas E. 16 perpraessa V. -pessa d. | apreti
 R¹ apraeti V. 17 tribus II. v. unam R(?) G unum VEv.
 unum d. 18 primum Ev om. rTfH an purpureum? cfr.
 XXII 54. | anthemis dTS -mum R(?) Ev. antemys V
 19 duobus II. v 20 rosaceo R¹ | per sae V. \ lac. ego vadi-
 cavi. cei VE. ceu r(?) B. seu v.

- 88 (56) silaus nascitur glariosis et perennibus rivis, cubitalis
apii similitudine coquitur ut olus acidum, magna utilitate
vesicae. quae si scabiem sentiat, panacis radice sanatur,
aliter inutilis vesicis. — Calculos pellit malum erraticum
radicis libra in congio decocta ad dimidias — inde he-
minae sumuntur per triduum, relicum ex vino — et urtica
marina et daucum et plantaginis semen ex vino (57) et
herba Fulviana trita ex vino et haec nomen inventoris
89 habet, nota tractantibus. (58) urinas ciet scordion, testium
tumores sedat hyoscyamum, genitalibus medetur peuce-
dani sucus, ex melle semen, stranguriae agaricum obolis III
in vini veteris cyatho uno, trifolii radix drachmis II in
vino, dauci una drachma vel seminis.

Ischiadici semine et foliis erythrodani tritis sanantur,
panace potio et infricato, Polemonia, aristolochiae decocto
90 folii. agarico quidem et nervus, qui platys appellatur, et
umerorum dolor sanatur obolis III in vini veteris cyatho
uno potio. quinquifolium ischiadicis et bibitur et inponitur,

§ 88. 89: Diosc. eupor. II 109 (quater) — § 88: Diosc IV
92 (eupor. II 112) Marc 26, 23 cfr Plin XXXII 102. — Diosc.
III 77 — § 89: Diosc III 115 IV 69 III 82, III 1 III 113 (eupor.
II 112) III 52 76. III 150 (cfr. Plin XXIV 94 III 48 IV 8.
eupor. I 238 — § 90: Diosc III 1 (eupor. I 237). IV 42 (Marc.
25, 46) IV 168. III 161. 164 eupor I 237 — Diosc eupor.
I 217 Marc 31, 18 Diosc IV 42 [II 193] II 209

1 silaus ll v. lauer B (lauer = sion, cfr. § 50 XXII 84.
Diosc II 153). glabriosis V d T glabi- B glori- r. 2 atrum
B cfr XX 117 4 inutili B -le G. 5 congio (sc aquae)
V R E vini congio d ?) v 6 uno ll v deinde add. conicio d.
cumcio r D. del ego ut ortum ex congio prave iterato (an potius
senecio? cfr § 81 XXV 168 cum fio zio v) C conyza B.
Pucino con D coll. XIV 60, ortica V R. 7 8 dist ego.
8 ex uno om d uino et om V R' 9 an nostratia? cfr.
XV 37 et XXIX 17 | ciens Muller emend IV 21 ad antecedd
cum v referens. 9 - 11 dist. ego coll Diosc 11 semen
om d T et semen v a J tribus ll v. 12 duabus ll v
14 ischiadici: ischia- B. schia- E inscia V scia- d. 15 infricata
v a D dist U 556. 16 platys dr. -tus r D. 17 tribus
ll v 18 quinquifolium Er an recte? quinqu B. | ischiadicis
v. schia- B. scia- r

item scamonia decocta et cum hordei farina. semen hyperici utriusque bibitur ex vino.

- Sedis vitia et adtritum celerrime sanat plantago, condylomata quinquefolium, sed ea in calum iam conversa
 5 cyclamini radix ex aceto. anagallidum caerulea procidentiam sedis retro agit, e diverso rubens prurit. coty- 91
 ledon condylomata et haemorrhoidas mire curat, testium tumores acori radix decocta in vino tritaque inlita. intertrigines negat fieri Cato absinthium Ponticum secum ha-
 10 bentibus. 9. alii adiciunt et puleium, quod ieiunus quis legerit: si post se alliget, inguinis dolores prohibet aut sedat coeptos. (59) inguinalis, quam quidam argemonion 92
 vocant, passim in vepribus nascens, ut prosit, in manu tantum habenda est.
 15 (60) Panos sanat panaces ex melle, plantago cum sale, quinquefolium, persollatae radix ut in strumis, item da- 24
 masonium, verbascum cum sua radice tusum, vino aspersum folioque involutum et ita in cinere calefactum, ut inponatur calidum. experti adfirmavere plurimum referre, si 93
 20 virgo inponat nuda ieiuna ieiuno et manu supina tangens dicat: Negat Apollo pestem posse crescere cui

§ 91: Cato 159 — § 92 med: Diosc. III 49 II 152 IV 42. III 159. IV 102 (cfr. Plin. XXVI 122). — § 93 extr.: Diosc. IV 76 168. Marc. 32, 49

1 scamonia v(D). -io VR. -mmonio r -ia C an scamonia in aceto? cfr Diosc 4 quinquifolium E (ut fere semper, | sed ea in D sed eam VEE sedem d(?)v. | callum iam D. calumniam Er. om. rv cfr § 144 | conuersa D -sam RdEv (e Diosc II 193). -sum V euersa f. -sam H 5 6 procedentiam sedes E 6 prurit V²E 6 7 cotoledon V 7 curuat E. 8 tritaque fS -quae V. -que et E ?)v ta atque dT om. E 9 necat E. 10 ieiunus drv ie unus E. te (si V²S) ieiunus VR. quis ll v(S) qui G. cfr. XXVIII 48. 11 post se v posset ll 11 12 prohibent aut sedant E 12 inguibus E argemonion TJ -onio VRf -on Er. -onem dv ex ind cfr. XXIV 176. 13 prosit inguibus d ?)v a S. mano VR¹. 14 lanum VR¹d. | est om. dT. 15 cum melle Ev. a S 16 persollatae J. -ollae dEr. ole r. -olatae v | ut in dEr. aut r. 19 calidum om VR¹d. 20 ieiuno d(?)Ev. om. rTi. 21 necat E negat - p 206, 2 dicat om. E¹. cui U. T II. quam v.

nuda virgo restinguat atque ita retrorsa manu ter dicat totiensque despuant ambo. medetur et radix mandragorae ex aqua, radicis scamoniae decoctum cum melle, sideritis cum adipe vetere contusa, marruvium cum axungia vetere, vel Chrysippios cum ficis pinguibus. et haec ab inventore habet nomen.

94 10. (61) Venerem in totum adimit, ut diximus, nym-
25, 75 phaea Heraclia, eadem semel pota in XL dies, insomnia quoque veneris a ieiuno pota et in cibo sumpta. inlita quoque radix genitalibus inhibet non solum venerem, sed et affluentiam geniturae; ob id corpus alere vocemque dicitur. adpetentiam veneris facit radix e xiphio superior data potui in vino, item quam cremnon agrion appellant, orminos agrios cum polenta contritus.

95 (62) Sed inter pauca mirabilis est orcbis herba sive serapias, foliis porri, caule palmeo, flore purpureo, gemina radice testiculis simili, ita ut maior sive, ut aliqui dicunt, tenuior ex aqua pota excitet libidinem, minor sive mollior e lacte caprino inhibeat. quidam folio scillae esse dicunt levioe ac minore, caule spinoso. radices sanant oris ulcera, thoracis pituitas, alvum sistunt e vino potae.

96 Concitatricem vim habet et satyrion. duo eius genera:

§ 94: Diosc. III 138 (Plin. XXV 75) Marc. 33, 63. — Diosc. IV 20 (eupor. II 96). — cfr. Plin. XXV 155 — Plin. XIX 151. XX 110 Diosc. II 151 — § 95: Diosc. III 132, 131 (eupor. II 96). Th. H. IX 18, 3. — § 96: Diosc. III 131 Isid. XVII 9, 43 cfr. Plin. XXVII 65.

1 retrorsa dT man. Dal. 2 despuant Vv. a. C. 2 3 mandragora E 4 contusa — 5 uetere VRdTf(Verc)S. om. Ev(J). | marruvium R.D. mauruu-V. marrubium (marrhu-f) dTf(Verc)S. cfr. nota ad XXV 43. 6 chrysippus T -ppos E. -ppea d(?). r a S. 7 8 nymphaeae dE 8 eracham E. 11 affluentiam V affluentia E | alere Erv habere rf 12 e om. E 13 potui d. -tu rv cremnon II D eremon Ven crethmon C. -mos Verc 14 orminos (hor- Dal) v -menos II. fS. | contrita G. 15 mirabilis VRdv milias r. -lia E horchis E. 16 serapias C e Diosc -pis VR -pis E sarapis d -pias v. 18 tenuior (-unior B) II Tfv(J) durior C. an plenior? cfr. Diosc. / excitat E. 20 radice Vd. 21 e Ev. et r. ex D 22 habet et ego. -bent V -bet rv -bet ut vet. Dal.

longioribus foliis quam oleae, caule III digitorum, flore
 purpureo, radice gemina ad formam hominis testium,
 alternis annis intumescente ac residente. altera satyrios
 orchis cognominatur et femina esse credita est. distin-
 5 guntur internodiis et ramosiore frutice, radice fascini.
 nascitur fere iuxta mare. haec tumores et vitia partium
 earum cum polenta inlita sedat vel per se trita. supe-
 rioris radix in lacte ovis colonicae data nervos intendit,
 eadem ex aqua remittit. (63) Graeci satyrion foliis lilii 97
 10 rubris, minoribus et III non amplius e terra exeuntibus
 tradunt, caule levi, cubitali, nudo, radice gemina, cuius
 inferior pars et maior mares gignat, superior ac minor
 feminas. et aliud genus satyrii erythraicon appellant,
 semine viticis maiore, levi, duro, radice cortice rufo;
 15 intus album includi sapore subdulce, fere in montuosis
 inveniri. venerem, etiam si omnino manu teneatur radix, 98
 stimulari, adeo si bibatur in vino austero; arietibus quo-
 que et hircis segnioribus in potu dari, et a Sarmatia
 equis ob adsiduum laborem pigrioribus in coitu, quod
 20 vitium prosedamum vocant. restinguit vim eius aqua mulsa

§§ 97. 98: Diosc. III 133. 134. (eupor II 96).

1 longioribus VE una long- r(?)v. cfr. § 103 et Muller
 de stilo p. 91. | quattuor II v 3 intumescente V¹Errv(S).
 -nture V¹R. -nte ea dTH | alteria E. | satyrios E. 4 femina
 v. -nam II fS. credita est ego -itam II S. -itum J coll VIII
 78. itur v(D) cfr § 100 120 II 127. 166. VIII 3. XVI 234.
 XVII 163 XIX 128 XXXV 202. XXXVI 201 al (an vero
 praedicant (cfr. XXIII 72) — nam creditant vix credibile —
 vel feminam inuenio esse creditam?). 5 fascinis E -nis utili
 v a. S. 7 erum E. earum erumpentia v a H. an uerendarum?
 cfr. II 93. | trita VE v(S) illita dT om. ErH 7 8 supe-
 riori E 9 li E 10 rubris VE d(Ven.)S. -ri Erv. tribus
 II. v. 13 satyrii dG. -rit VE. -ri rS. -rion v. siri E. | ery-
 thraicon G e Diosc. -threcon -thecon R¹, II -thronion vel -thro-
 coccon v 14 se semine E. urticis dT | doro V¹R¹ | rubo
 Er. -bro v a. S. 15 alium E. | dist ego e Diosc | sebdulce
 V¹. sed dulce V². fere VE dG. fertur Ev(D). | montosis Ev a. H.
 cfr. § 72 et nota ad XXV 64. 17 stimulare S. | magis adeo
 v. a. G(S). an at eo magis? 18 senioribus E. | sarmatia J.
 -ata V dS -at RE. -atis v.

99 aut lactuca sumpta. in totum quidem Graeci, cum con-
 citationem hanc volunt significare, satyrion appellant, sic
 et crataegin cognominantes et thelygonon et arrhenogonon,
 quarum semen testibus simile est. tithymalli quoque ra-
 morum medullam habentes ad venerem proniores fieri
 dicuntur. prodigiosa sunt quae circa hoc tradit Theo-
 phrastus, auctor alioqui gravis, septuageno coitu durasse
 libidinem contactu herbae, cuius nomen genusque non
 100 posuit. — (64) Sideritis adalligata varices minuit et sine
 dolore praestat.

Podagrae morbus rarior solebat esse non modo patrum
 avorumque memoria, verum etiam nostra, peregrinus et
 ipse, nam si Italiae fuisset antiquitus, Latinum nomen in-
 venisset. insanabilis non est credendus, quippe quoniam
 et in multis sponte desiit et in pluribus cura. medentur
 radices panacis cum uva passa, sucus hyoscyami cum farina
 25, 38 vel semen, scordion ex aceto, Hiberis uti dictum est,
 verbenaca cum axungia trita, cyclamini radix, cuius de-
 101 coctum et permonibus. podagras refrigerat radix e xiphio,
 semen e psyllio, cicuta cum lithargyro aut axungia, aizoum 20

§ 99 Th. H. IX 18, 6 5. (cfr. Plin. XXVI 162). — Th. H.
 IX 18, 9 — § 100 extr. Diosc III 48. IV 69 III 115 II 193.
 — § 101: (cfr. Diosc IV 70). eupor I 235 Diosc IV 88. IV 95).
 cfr. Marc 36, 9. Pl. iun. 69, 8 Marc 36, 21. (Diosc. II 208).

3 crataegin R(?) H -tegin Er. -ecin d cretecin V. | cogno-
 minant. | dT | thelygonon Tfrr -ligon VRd. teliquo non E.
 -icon Ven. | et arrhenogonon (arre- S) H e con. Dal. et arre
 (arrhe d. a r) gonon ll T del. v. 4 testibus ego -tium (ortum e
 -tiuul) EEr -tilim V -tilium d. cfr § 95 162 nov. luc p 28.

6 tradit VdTfEv S). -didit R(?) C 7 aliqui VE. | an
 septuagesimo? cfr. Theophr. ; aliter de rebus iteratis XVII 41.
 XXVIII 228 | durare r a G 8 cuius VE cuiusdam cuius
 r(?) r | genusque VRdTfH. que E speciemque v. 10 per-
 sanat fH 12 verum et d. 15 in multis om. EG | desiit
 dEr ex corr G. -sit VT. -sint v. | curia Vd. | medetur VR
 16 radiceis E. | paniceis V 17 iberis Rdv a D. | dictum Rv.
 -ta V³dE dici V¹. 18 cydamini V. 19 et dErr et in
 rf. ex phio V 20 semen e rv. -mine E. -men r | psillion
 E / an cicutae, ut § 107 extr.? cfr. Diosc eupor. lythargyro E.
 lithaguro V. lithargyro R¹. 20 absungia aizoum imprimo E.

in primo impetu podagrae rubentis, hoc est calidae. utri-
libet vero convenit erigeron cum axungia, plantaginis folia
trita addito sale modico, argemonia tusa ex melle. me-
detur et verbenaca inlita aut si pedes macerentur in aqua,
5 in qua decocta sit, (65) et lappago, similis anagallidi, 102
nisi esset ramosior ac pluribus foliis, gravis odoris. quae
talis est, mollugo vocatur; similis, sed asperioribus foliis
asperugo. superioris et sucus pondere * I in vini II cya-
this cotidie sumitur. (66) Praecipue vero liberat eo 103
10 malo phycos thalassion, id est fucus marinus, lactucae
similis, qui conchyliis substernitur, non podagrae modo,
sed omnibus articulorum morbis inpositus, priusquam arefiat.
tria autem genera eius: latum et alterum longius, qua-
damtenus rubens, tertium crispis foliis, quo in Creta vestes
15 tingunt, omnia eiusdem usus. Nicander ea et adversus
serpentes in vino dedit. salutare est et semen eius herbae, 104
quam psyllion appellavimus, madefactum aqua admixtis 25, 140
in heminam seminis resinae Colophoniae coclearibus II,

§ 103: Diosc IV 98 (eupor. I 235 Nicand. ther 845) Isid.
XVII 9, 98 cfr Th H. IV 6, 5. Plin. XXXII 66 § 104:
Diosc IV 76. Th. H IX 9, 1 — Pl un 66, 1 (cfr. 69, 9).
Marc 34, 12 (36, 66) Diosc eupor. I 234 Diosc. III 7.

1 calida Vd 3 addita E | modice E. cfr nota ad § 122
4 verbenacam E | macerentur TfEv in aqua mac- VR
dS 5 in aqua in qua TfH in aliqua E in qua VRdS in
eius v decocta sit H. TfH -cto v lappazo VR'd anagallidi
Rv anagallid E agallidi Vd. 6 essetur V | gravis dr -ui
VRVen in E desunt tres fere versus (7G litterae) gravis — 8 aspe-
rugo su, qua lacuna in recentioribus libris expleta, sed ita ut
post pluribus foliis falso iterarentur asperugo superioris et
sucus, ex his ficta sunt, ut videtur, quae ante gravis vulgo lege-
bantur aspera rugosa superioris suci del D 7 sed E(?) G
et Vdr 8 asperago vel asparago v a. G pondere dv -ris
V'r ex corr E om. V' p D. cfr. nota ad § 28 * I S. xi ll.
xi denariorum v | aini Erv -no rf | duobus ll. v 9, 10 eum
alo Vd 10 phycos v phecos E. pechos d. poechos r | tha-
lassion E. 11 conciliis V 12 orbis E modis V'R'. | arefiat
VTJ ere- R. exare- drv. exhare- E 13 iria V iri E | longum
E 13 14 quadam elenus VE cfr. § 26. XXIV 124.
17 appellavimus d(?) Erv, D. nomina- rTfS. \ madae aquae factum
E. 18 feminam E | duobus ll. v

turis uno. laudantur et mandragoræ folia cum polenta tusa.

11. Talis vero tumentibus limus aquaticus cum oleo subactus mire prodest, articulis succus e centaury minore. 105 idem nervis utilissimus, item centauris. Vetonica nervis 25 discurrentibus per scapulas, umeris, spinæ, lumbis pota ut in iocinere, articulis quinquefolium inpositum, mandragoræ folia cum polenta vel radix recens tusa cum cucumere silvestri vel decocta in aqua, digitorum in pedibus rimis polypodi radix, articulis succus hyoseyami cum axungia, amomon suco decocto, item centunculus decocta vel muscus recens ex aqua obligatus, donec inarescat, item lappæ 106 boariæ radix e vino pota. — Cyclaminos decocta in aqua perniunculos curat omniaque alia frigoris vitia, perniunculos et cotyledon cum axungia, folia ex batrachio, epithymi 107 (67) Nunc peractis malis, quæ membratim sentiuntur, dicemus de iis, quæ totis corporibus grassantur. remedia autem hæc communia invenio apud auctores potanda: 25, 28 dodecatheum, de qua diximus, deinde panacis omnium generum radices, peculiariter longinquis morbis, et semen

§ 105: Diosc. IV 42 (cfr. Plin. XXVI 90 IV 76 85 eupor. I 206, 235 [Diosc. I 14]. Marc. 34, 11 — § 106: Diosc. II 193. IV 90 II 206. § 107: cfr. Plin. XXV 28 30 (Th. H. IX 11, 2). 63 84.

1 puris VR¹d. 3 limus VR¹dv liquis E. 4 e dErr. et r. ex D 6 7 posita ut E 7 inpositum v. -tis E positus r an inpositis foliis (cfr. § 90) vel in potione (cfr. Diosc. et XXVII 141, ? 8 tusum d. 9 cubitorum Err a. H. | in Err H. inde rTf. ac v pedum v. a. H. 11 amomon Vd amomi R(?) v a S | succus E -us cum v a S. | decocta E¹ 14 post prius perniunculos falsa præceptione iteravit et cotyledon cum axungia folia E | curat Ev om. r 16 clauum VR¹d. -uom S. 18 sentiuntur om V¹R¹d. 19 iis v his Il C crassantur R. 20 inuenio apud auctores ego. cfr. XX 215 XVIII 123. XXII 11. XXIII 141 XXVII 39. XXVIII 151. 188. XXXVII 28 al. inueniunt (-iuntur dTS. -io Err) ante omnes Il. Tr | potanda E -dam H cum man. Dal. potan V¹r -tam V¹dG. -tn R. -ta v. | dist. ego.

interaneorum vitiis, ad omnes vero dolores corporis sucum e scordio, item Vettonicae, quae pota colorem plumbeum corporis privatim emendat, gratiorem reducit.

- (68) Geranion aliqui myrrin, alii myrtidan appellant. 108
 5 similis est cicutae, minutioribus foliis et caule brevior, rotunda, saporis et odoris iucundi. nostri sic eam tradunt, Graeci foliis paulo candidioribus quam malvae, caulibus tenuibus, pilosis ramosam ex intervallis, binum palmorum; esse in his folia, inter quae in cacuminibus capitula sint
 10 gruum alterum genus foliis anemones, divisuris longioribus, radice mali modo rotunda, dulci, reficientibus se ab imbecillitate utilissima, et fere talis vera est. bibitur contra phthisis drachma in cyathis vini III bis die, item contra inflationes, et cruda idem praestat. sucus radicis
 15 auribus medetur, opisthotonis semen drachmis IIII cum pipere et murra potum. phthisis sanat et plantaginis sucus, 110 si bibatur, et ipsa decocta in cibo; e sale et oleo a somno matutino refrigerat. eadem datur iis, quos atrophos vocant, interpositis diebus, Vettonica vero phthisicis ecligmate cum
 20 melle, fabae magnitudine, agaricum potum obolis II in passo, vel daucum cum centaurio maiore in vino phage-

§ 108. Diosc. IV 114 (cfr Plin XXIV 154) III 121 extr. --
 § 109: Diosc III 121 int IV 114 (eupor. II 38) § 110. Diosc II 152 (eupor II 38). Celsus III 22 extr Diosc. IV 1. III 1 (eupor. II 38) [Diosc. IV 162]

1 corporis dolores **B(?)v a S** 2 e **Er v om r.** | qua **Vd.**
 aqua **T** 4 geranion **E** | myrrin **ES** yrin r yren r.
 -yrrhin v. | alii **Ev** aut **rTf.** om. Ven. | myrtidan **ll. Brot** -dam
T. -thida v -tida **S coll ind.** merthryda **C.** 6 radice rotunda
U 558 e Diosc 8 9 dist. ego. 9 esse ego. et ortum ex
ue) ll v | folia **VR.** iis d(?)**Ev** | quae in **VRdr** quin **E**
 11 reficientibus **E.** 13 phthisis **RdS** -sin v pehis **V** ptisicis
E | tribus **ll v** 15 drachmas **VR.** quattuor **ll v** 16 pthisis
V phthisim **ErS.** -sin v. 17 dist. ego coll **Diosc eupor**
 e **J** et **ll** ex **D** cum v 19 an diebus v? cfr **XXV 88**
XVIII 145. XVII 258) nisi tacite supplendum erit singulis,
 ut **XXXII 70.** uero **VRdTH.** caro **Er.** om. v (ecligmate **do**
 eli- r 20 duobus obolis **Er. a S** 21 daucum **Rd(Ver.) D**
 daucon **V(?)G.** -co **Ev.**

daenis, quod nomen sine modo esurientium est et alias ulcerum, tithymalli medentur cum sesamis sumpti.

- 111 (69) Inter mala universi corporis vigiliae sunt plerisque. harum remedio monstratur panaces, clymenos, aristolochia odore et peruncto capite, aizoum sive sedum, si involutum panno nigro ignorantis pulvino subiciatur, et onotheras sive onear, hilaritatem adferens in vino, amygdalae folio, flore roseo, fruticosa, longa radice et, cum siccata est, vinum olente haec in potu data seras quoque mitigat.
- 112 cruditates, quae nausiam faciunt, digeruntur Vettonica pota; eadem a cena concoctionem facit in oxymelitis cyathis III drachmae pondere et crapulam discutit, item agaricum post cibum in aqua calida potum. — Paralysin Vettonica sanare dicitur, item Hiberis ut dictum est. eadem et torpentibus membris prodest, item argemonia omniaque, quae secari periclitentur, discutiendo.
- 113 (70) Comitiales sanantur panacis, quam Heraction diximus, radice pota cum coagulo vituli marini ita, ut sint panacis III partes, plantagine pota, Vettonica in oxy-

§ 111: Th H IX 20, 4 (13, 3). Diosc. IV 116. (cfr Plin. XXIV 167) Th H IX 19, 1 — § 112: Diosc IV 1 III 1. — § 113. Th H IX 11, 3. Diosc. II 152. IV 1. III 1 IV 42 181

1 quod 2 ulcerum pro glossemate habuit U 559 coll. Diosc | et om. 1S. alias Erv -ia rf. 2 sesami E
3 universis E 5 et odore V(?)v a D 7 onotheras S cfr Theophr -ra Rdv(J) hon- r. oenotheras B -ra Ven onear Ev S) -ri R -rim Vd. onaris B e Diosc , ilaritatem (lar V¹) V. | amygdalae S lice RdE. laceo G -lino est v amigdalicae V 8 roseo VRd f H. cfr § 87 40 XVIII 122 XXV 62 XII 40 et Theophr (de mendo XXXII 77 113) rosaceo Ev(D) 9 unum olentae V hac E 10 digeruntur ego. -runt VdE. -rit R(?)v 11 eadem pota E(?)v a S(J). machena concoctionum E facti VE | olymelitis Vd. 12 tribus ll.v. 15 16 omniaque quae v -ia quaeque VdE. -ia quae R(?)G. -ia quaequae D 17 sanantur Vdv -nant r(?)G (in activa structura magis Plinianum esset sanat, ut § 92 119 111 al) | panacis ll v -ces S. 18 radice VRdv(S) -ces EG | pota ll. v(S). -tae G 19 tres ll v. | plantagine ego -go ll v. de mendo cfr § 109 mit. | oxymeliti V¹R¹d te G

melitis drachma vel agarico obolis III, foliis quinquefolii
ex aqua. sanat et archezostis, sed anno pota. sanat et
baccaris radix arida in pulverem contrita cyathis III cum 114
coriandri uno in aqua calida, et centunculus trita in aceto
5 aut melle aut in aqua calida, verbenaca ex vino pota, hy-
sopi baccae ternae contritae in aqua potae diebus XVI,
peucedanum cum coagulo vituli marini aequis portionibus
potum, quinquefolii contrita folia ex vino et sumpta diebus
XXX, Vetonicae farina pondere X III cum aceti scillini
10 cyatho, mellis Attici uncia, scamonium obolis II cum ca-
storei drachmis III.

(71) Febres frigidas leviores facit agaricum potum in 115
calida aqua, tertianas sideritis cum oleo, item ladanum,
quod in segetibus nascitur, contusum, plantago ex aqua
15 mulsa II horis ante accensionem pota binis drachmis vel
sucus radiceis madefactae vel tusae vel ipsa radix trita in
aqua ferro calfacta. quidam ternas radices in III cyathis
aquae dedere. eadem in quartanis quaterna fecerunt.

§ 114: Diosc III 82 IV 42 (eupor. I 18) § 115: Diosc
III 1 — II 152 (eupor. II 20). — § 116 med.: Diosc. III 1. —
IV 42 (eupor. II 20-21).

1 agarico VRdf ci Erv -cum G -con S | tribus II v |
foliis ego -ia II.v. de mendo cfr § 108 2 sanant d an
folia quinquefolii ex aqua sanant et arch.? | archezostis —
sanat et om E. 3 baccaris V | tribus II v 4 in aqua
uno VR¹ in aqua v.a H et centunculus — 5 calida om R¹d.
centunculus Vr 6 contritae V¹RD -ta et E. -tae et d(?)V²r.
8 quinquefolio R¹. quinquif- V et om. Erv a S(D). |
sumpta VRdTfv S) pota ErG(D). 9 xxx VfS e Diosc xxxi
Ed(?) EG. xxx in v | farina dG nam r nae v pondere dG.
-rat E -ris V²R² in ras p V¹ p D pondo v cfr. nota ad § 28 |
aceti dEv. -to r scillini ego coll XXIII 59 -iti V¹Rf -itici
V²dEr v -itis D ceterum cfr XXIV 44 XXVIII 152 XXX
23 52 XXXII 135. (XX 65). an scillitae? 10 11 duobus
.. quattuor II v 12 frigidis E¹. rigidas dT liuores R¹
13 cum oleo r olea cum R. -cu VE -cii d -cei T. an olfactu?
15 duabus II v | ante om. R¹df | accessiones VR¹d. -ne t
16 tusse R | ipse E 17 radiceis VRD | tribus II v.
18 quaterna VdTfEJ (sc radices et cyathos). -nas o. -nae S.
et quaternas R(?)H.

- 116 buglosso inarescente, si quis medullam e caule eximat
 dicatque, ad quem liberandum febris id faciat, et alliget ei
 VII folia ante accessionem, aiunt febris liberari; item Vetto-
 nicæ . . . drachmam in aquae mulsæ cyathis III vel aga-
 ricum, maxime in his febribus, quæ cum horrore veniant. 5
 quinquefolii folia quidam terna tertianis dedere, quaterna
 quartanis, plura ceteris; alii omnibus III obolos cum pipere
 117 ex aqua mulsæ. verbenacæ quidem et iumentorum febribus
 in vino medetur, sed in tertianis a tertio geniculo incisa,
 quartanis a quarto. bibitur et semen hyperici utriusque 10
 in quartanis et horroribus, Vettonicæ farina, quæ omnes
 horrores coercet, item panaces, adeo excalescentia natura,
 ut per nivem ituris bibere id perunguique eo præci-
 piant. et aristolochia perfrictionibus resistit.
- 118 72) Phreneticos somnus sanat, qui contingit pence- 15
 dano ex aceto capiti infuso, anagallidum succo. e diverso
 lethargicos excitare labor est; hoc præstant Euphorbeum
 ex aceto naribus tactis, pencedani succus. contra insanias
 Vettonica bibitur. carbunculos rumpit panaces, sanat Vetto-

§ 117: Diosc. IV 61 eupor II 20 21) III 161 164 (eupor
 II 21 22 24) III 48 Pl iun. 87, 6 8) III 4 [6] Pl iun. 87, 12
 — § 118: cfr Celsus III 18 (Plin. XXXII 28 = Pl iun. 91, 23)
 Diosc. III 82 eupor I 10 Pl iun. 91, 16 Seren. 1001. —
 Diosc. III 82 (eupor I 14), IV 1 — Diosc. III 48 II 146 (eupor.
 I 199 II 162 eupor. I 198). IV 162.

1 buglosso — 3 liberari post resistit (r 14) transponi voluit
 U 560 | inarescentes quis E | e Err et VR ex dD exprimat
 Er 2 dicat atque (om ad quem) Er | faciunt E | ei | pro
 et, VR¹ 3 septem II r 4 lac ego indicari; excidit dari
 vel aliud quid, unde pendeat drachmam | drachma et agarico
 ret Dal | tribus II r 5 his r his II C errore R. 6 ter-
 tianis dedere quaterna om E 7 quaternis E. alii RdG.
 ah V¹ED aliis V¹Tc | hominibus E | in E. tres rH tribus v.
 obolis Er a H 10 hyberici E 11 quaternis E dist H
 farine E 12 adeo dr ideo r | ex aqua vel facalfactoria E¹.
 ex aqua calf- E² 13 et pro ut E ibere E 15 somnos
 E¹ contingit Err -get rJ 16 et diuerso E¹ 17 excitari
 Er a H præstant -at r, euphorbeum VRdTf (add ut per-
 hibent r, J cfr Pl iun -ante ut probeum pbeum E) Er.
 verhibent G. 18 tactis Er v tractis rT. | succo E v a. J.

nicae farina ex aqua aut brassica cum ture, frequenti potu calidae, vel e carbone in conspectu restincto favilla digito sublata et inlita, vel plantago tusa, tithymallus characias.

(73) Hydropicos sanat panaces, plantago in cibo, cum 119
5 prius panem siccum comederint sine potu, Vettonica drach-
mis II in II cyathis vini aut mulsi, vel agaricum vel semen
• lonchitidis II lingulis ex aqua potum, psyllion ex vino,
anagallidum sucus, cotyledonis radix e mulso, ebuli re-
centis radix excussa tantum nec colluta, quod II digiti
10 comprehendant, ex vini veteris caldi hemina, trifolii radix
drachmis II in vino, tithymallum platyphyllon cognomine,
semen hyperici, quod caros appellatur, acte, quam esse 120
ebulum putant quidam, radice contrita in vini cyathis III,
si febris absit, vel semine ex vino nigro, item verbenaca
15 fasciculo manus plenae in aqua decocta ad dimidias. prae-
cipue tamen chamaeactes sucus aptissimus creditur. —
Eruptiones pituitae emendant plantago, cyclamini radix e
melle, ebuli folia trita e vetere vino; inposita etiam boam
sanant, id est rubentes papulas, pruriginem sucus strychni
20 inlitus.

(74) Igni sacro medentur aizoum, folia trita cicutae, 121

§ 119. Diosc. V 72. eupor II 63 (sexies). Diosc. IV 1. (eupor. II 64. IV 90. 172 (cfr Plin XXIV 52) III 113 (eupor II 64) — § 120: cfr. Diosc. IV 172. — Diosc II 193. IV 172 — § 121: Diosc eupor I 168 169 (sexies). Diosc IV 88. 79 76. Th. H IX 9, 1. Scribon. 244 (246) — Plin iun 99, 1-4 — Diosc II 152 IV 60 90 88. [Plin. XXV 38 et Diosc III 145]

1 aqua ut V¹R¹ cum om R. 3 tusa — 4 plantago
om E. , characias H cum P. cfr § 62 146 -cites VRd r, S).

3 4 dist D. cfr. Diosc 4 panaces v(S). phanacis II
del. H 5 comederint VRdT(S) ed- f, 2, EG | uettonicam

E. 6 duabus in duobus II v (item ter infra). 8 cotolenodis
R¹ -edo is V¹ 9 quod VRdTfH. que E quantum r

10 calidi Rd(?) r a S 12 coris E(v. a S). corion P. cfr § 86
acte quam VRd r am et equam E 13 tribus II r 15 de-

cocta in aqua Ev. a. S. decocta R. 16 chamaeactes RfH.
(-tae r) -te d. -meactes V¹ -meleactes V² -mele actes E

17 pituita E e VRdT H. item E. cum r. 18 trita R. /
e rS om. r et e v. , dist. U 561 21 medetur REv. a. S.

(cfr. infra § 122).

- mandragorae radix; secatur in asses ut cucumis, primumque super mustum suspenditur, mox in fumo, dein teritur e vino aut aceto. prodest et vino myrteo fovere, mentae sextans vivi sulphuris uncia ex aceto simul trita, fuligo ex aceto. ignis sacri plura sunt genera, inter quae medium hominem ambiens, qui zoster vocatur, et enecat, si cinxit. medetur plantago cum creta Cimolia et peristereos per se, radix persollatae; aliis, quae serpunt, cotyledonis radix cum
 122 mulso, aizoum, sucus e linozosti ex aceto. 12. (75) Radix polypodi inlita luxatis medetur, doloremque et tumores tollunt semen psyllii, folia plantaginis trita, sale modice addito, verbasci semen ex vino decoctum contritum, cicuta cum axungia. folia ephemerii tuberibus tumoribusque inlinuntur, quae etiamtum discuti possunt.
 123 (76) Morbum regium in oculis praecipue mirari est, tenuitatem etiam densitatemque tunicularum felle subeunte. Hippocrates a septimo die in febris mortiferum signum

§ 122: Diosc. IV 185 (eupor. I 226) IV 70 (Pl. iun. 102, 15). IV 102 85. — § 123: Hippocr. morb. int. I 4, 2 (aphor. 4, 62. 64. Celsus III 24). — Diosc. IV 1 III 1. IV 61 — §§ 123. 124: Diosc. eupor. II 56 (sexies).

1 secatur *H e cod. Murbae* sicc- *ll v.* in arses *f masses*
 T in has res *E.* in aere *v a. H* 2 fumo *Err cfr. XXX 31.*
 -mu *rT* | teritur *ego e Theophr* tuditur *VR¹* tund- *rv.* (*an* tunditur; datur?) 3 e *dTfS.* ae *V.* in *rv* myrteo *E¹* -rtico *f.*
 3. 4 mentes exstans *E* dist *ego.* 4 simul — 5 aceto *om. E.*
 6 et enecat *Err.* et ne- *r* ene- *J.* | si cinxit (*cinx E*) *dE*
rS sic *xii V* sic *xi R.* si cinxerit *v* 7 peristecos *R¹.*
 8 persolutae *E¹.* | qua *V* | cotyledonis *V* 9 radix — 10 inlita cum antecedd *unxit D,* sed *cfr Diosc* 10 medentur *VRdD* | dolorem qui *E.* an liuoremque? *cfr. Plin. iun.* et tot tumores *E* 11 citra *E* tusa *v a. S* | modice *VfES.* -co *r(?)v.* *cfr XXXII 39 XX 131. XXVIII 73. 259 XXIX 42 XXX 105 XX 256 XXVIII 195 XXV 54 [XX 71 addito modice]; aliter § 101. XXVII 22 XXVIII 223 XXIII 38. 92. XXI 155.* 12 ex *om. VR¹* | tritum *VR¹JD* et contritum *v. a S.* *cfr. § 129.* 13 tumoribus *VR* 14 etiamtum *dES.* et tantum *Vf* etiamtum *R(?)v* an etiamnum (*scriptum, ut saepe, etian-* num,? 16 etiam *VRTfS.* illam *d(?)Ev.* etiam illam *J e con-* S | tunicularum *V* tunicarum *d(?)H* | subeuntes *VR*
 17 febris *RfS.* -re *rv*

esse dicit. nos scimus vixisse aliquos etiam ab hac desperatione. fit vero et citra febres expugnaturque centaurio maiore ut diximus poto, Vettonica, agarici obolis III ex 25, 67 vini veteris cyatho, item verbenacae folia obolis III ex 5 vini calidi hemina quadriduo. sed celerrime quinquifolii 124 sucus medetur III cyathis potus. cyclamini radix drachmis III bibitur in loco calido et a perfrictionibus tuto sudores enim felleos movet —, folia tussilaginis ex aqua, semen linozostis utriusque inspersum potioni vel cum absinthio aut cicere decoctum, hysopi bacae cum aqua potae, lichen herba, si, cum sumitur, cetero olere abstineatur, polythrix in vino data, struthion in mulso.

(77) Passim et in quarumque parte, sed maxime in- 125 commoda nascuntur qui furunculi vocantur, mortiferum aliquando malum consectis corporibus. remedio sunt pycnocomi folia trita cum polenta, si nondum caput fecerint. discutunt et folia ephedri inflata.

(78) Fistulae quoque in omni parte serpunt medicorum 126 vitio male sectis corporibus. auxilio est centaurium minus collyriis cum melle decocto additis, plantaginis sucus infusus, quinquifolium cum sale et melle, ladanum cum castoreo, cotyledon cum medulla cervina calefacta et in-

§ 124: Diosc IV 42 II 193 IV 134. — § 125: Diosc. IV 173 (eupor I 144) § 126: Pl. iun. 78, 14. Diosc. II 162 IV 42 eupor I 207 (bis, Diosc IV 162

1 dicunt E. docuit r a S | noscimus V. 2 et V¹Er. om. r citra v circa VE -ca et Rdf | expugnaturque (tusque Vf) VRdTs imp- Ev 3 maiore dv. -ri VBT. ex maiore Er. | tribus II v (item ter infra). 5 quadriduo VRdE¹ v a D | quinquifolius VE 6 potus V¹RTf. potus cum sale et melle V²(d?)Er v sed cfr Diosc. et § 126 143. 7 a om VR¹ r a G perfrictionibus R¹ 7. 8 sudoris VR¹D. 9 semel inozostis V 9 10 absinthio V. 10 11 aquae potericen V. 11 absteneatur VR. 12 polythrix VE v a H | struthion in v. -oni in r -oni E. struthion (-ucion VR) in r. 13 sed VRdTs. et Er del H ac v. | maxime II S -ma H -mo v 13 14 incommodo v a. H 15 confectis VTfED confectis R d v. de dictione cfr. XXXVI 193. 18 fistulae E. 21 quinquifolium E. 22 castorio E | et om Ev. a. H.

posita; verbasci radicis medulla collyrii tenuitate in fistulam additur vel aristolochiae radix vel succus tithymalli.

- 127 (79) Collectiones inflammationesque sanant argemoniae folia inlita, duritias et collectiones omnes verbenaca vel quinquifolium decoctum in aceto, verbasci folia vel radix, hysopum e vino inpositum, acori radix decocto eius foventibus, aizoom, item quae contusa sint duritiasque et sinus corporis illecebra. omnia infixi corpori extrahunt folia tussilaginis, daucum, semen leontopodii tritum in aqua cum polenta. suppurationibus inponuntur pycnocomi folia trita cum polenta vel semen, item orchis. vitia, quae sint in ossibus, satyrii radice inposita efficacissime sanari dicuntur, nomae et collectiones omnes fuco maris, priusquam inarescat. et alcimae radix collectiones discutit.
- 129 (80) Ambusta sanantur plantagine, arctio ita ut cicatrix fallat — folia eius in aqua decocta contrita inlinuntur —, radice cyclamini, aizoo, herba ipsa hyperici, quod corissum appellavimus.
- 130 (81) Nervis et articulis convenit plantago trita cum sale, argemonia tusa ex melle. peucedani succo perunguntur.

§ 127: Diosc II 208. IV 61 62 (eupor. I 153) IV 102. III 27 IV 88 eupor I 145. 162 cfr. Diosc IV 89 (91) — § 128: Diosc eupor I 167 (ter). Diosc. IV 173. III 132 IV 98 III 159. § 129: Diosc. eupor I 178 (quater) Diosc II 152 IV 104 88. III 161 — § 130: Diosc III 82 eupor. I 230). IV 137 95. III 164. III 15 (cfr. Plin XXVII 123. XXV 123) eupor. I 229 231

1 tenuitatem E 2 an addita? 3 argemonia et B.
ia d 6 hysopum - radix om. E decocto dv. -ta r
7 aizoom V | itemque VE. sint dv sinin VE sit Er que
om VR¹. sinus Erv -no B. in sinu (-no V) VdT D sinuosa P.
8 illecebra Bd(?) H -brae G elecebra rT. et tela v. ulcera
P. ulcerum (del. corporis U 562 (cfr XXV 162; de sinu ulce-
rum § 141 XXVII 63. XXVIII 71 dist H infixi VR¹
9 laucum V²E 10 pycnocomi VE 14 alcimae V f. S. algmae
BE -ginae dT alceae C -cmene v. 15 plantago E 16 et
contrita Ev a S, dist ego 17 radice ego -ci VRd. -ces Ev.
-cis r cfr § 90 120 124. 144 155. 163 contra 149) XXV 114.
115 133, de mendo § 113 aizoo VdE cum aizoo B. (?) v. hy-
perici Erv cype- V cypo- E et pe- d. corissum TE²v. S).
-isum E¹ coryss- d. choryss- r f. conon B. cfr § 85. 164
20 peucedanis succus E

spastici, tetanici, nervorum duritiae aegilopis suco; doloribus erigeron ex aceto inlinitur, epithymum. spasticis et opisthotonicis perungui semine hyperici, quod caros vocatur, idemque bibere prodest. phrynion dicitur etiam abscisos
 5 sanare nervos, si confestim inponatur trita vel mansa. spasticis, tremulis, opisthotonicis alcimae radix bibitur ex aqua mulsa. sic et rigores excalfacit.

(82) Sanguinis profluvia sistit herbae Paeoniae semen 131
 rubrum eadem et in radice vis —, clymenus vero,
 10 sive ore sanguis reiciatur sive naribus sive alvo fluat sive
 feminarum utero, item Lysimachia pota vel inlita vel na-
 ribus indita, item plantaginis semen, quinquefolium potum
 et inlitum, cicutae semen in nares, si inde fluat, tritum
 ex aqua inditum, aizoum, astragali radix. sistit et ischae-
 15 mon et Achillia.

13. (83) Equisaetum, hippuris Graecis dicta et in 132
 pratis vituperata nobis — est autem pilus terrae equinae 13, 259
 saetae similis —, lienes cursorum extinguit decocta fictili
 novo ad tertias quantum vas capiat et per triduum heminis
 20 pota; unctis esculentis ex ante diem unum interdicitur.

§ 131: Diosc. eupor I 208 209 (quinquies). Diosc III
 147 IV 13 3 (Scribon. 46 Marc 10, 5). II 152 IV 42 (cfr
 Plin. XXVI 35) IV 88 62 Th H IX 15, 3 (cfr Plin XXV 83).
 Diosc. IV 36. — § 132. Geop II 6, 27 Marc 23, 59

1 tetanici *Err.* tetaun- *r* ; aegilopis *v* pi *E.* -ps *rf* *H* |
dist. ego cum v. a Dal. (cfr. XX 214 250) 2 erigeron *v.* frig-
 11 epithymum (et epi- *S*) *ll* *J* -mi *T* -mo *v.* an item epi-
 thymum? *dist* *S* 3 perungui *Err* que *R* -gi *d.* -ge *V* |
 caros *Err* (*S*) -rus *rf.* coris *B* cfr § 86 119 4 idemque
d (?) *Err* itemque *RfS* -quae *V.* abscisos *EH* -issos *rr* (*S*)
 cfr XXIX 99 et XXX 115 (116 XXVII 66 XX 58. XXXII
 120 XXI 126). 5 sic *VB.* 6 alcimae *S* algmae *V* giniae
dT -gme *r* alceae *C* -cmeae *v.* cfr. § 128. 8 profluuii *E.*
 -iu *v a S.* poeoniae *V* 9 rarice *V.* clymenus *VdTfH* cum
P. cy- *R.* cyclemenus *Er* -laminos *v* an suco (pro uero)? cfr
Diosc. 10 siue *VRfS* nis *E* si *dr* om. *T* 14 15 ischae-
 mon *v.* schemon (sce- *E*) *ll.* 16 a graecis *R* (?) *v a S*
 17 uituperata *VE* pilus *rB.* plus *VRd* puluis *Ev* 18 lienes
EdfVen (*H*). -naes *V.* -nem *v* lichnes *E.* ficti *E* 20 aescu-
 lentis *E* cycul- *V* ; ex ante *ES* extante *V.* ante *dr.* in *R* (qui
h. l desinit) a rec manu adscriptum est ante (an ita ante?).

- 133 Graecorum varia circa hanc opinio: alii pinus foliis similem, nigricantem eodem nomine appellant, vim eius admirabilem tradentes, sanguinis profluvia vel tacto tantum ea homine sisti; alii hippurin, alii ephedron, alii anabasim vocant, traduntque iuxta arbores nasci et scaudentem eas dependere comis iunceis multis, nigris, ut ex equorum cauda, geniculatis ramulis, folia habere pauca, tenuia, exigua, semen rotundum, simile coriandro, radice lignosa, nasci
- 134 in arbustis maxime. vis eius spissare corpora. succus sanguinem e naribus fluentem inclusus sistit, item alvum. medetur dysintericis in vino dulci potus cyathis III, urinam ciet, tussim, orthopnoeam sanat, item rupta et quae serpunt. intestinis et vesicae folia bibuntur, enterocelen cohibet. faciunt et aliam hippurim brevioribus et mollioribus comis candidioribusque, perquam utilem ischiadicis et vulneribus
- 135 ex aceto inpositam propter sistendum sanguinem. — Et nymphaea trita plagis inponitur. peucedanum cum semine cupressi bibitur, si sanguis per os redditus est fluxitve ab infernis. sideritis tantam vim habet, ut quamvis recenti gladiatoris vulnere inligata sanguinem claudat, quod facit et ferulae cinis vel carbo, fungus vero etiam effi-
- 136 caci, qui secundum radicem eius nascitur. (84) per nares autem fluenti et cicutae semen tritum ex aqua additumque efficax habetur, item stephanomelis ex aqua. Vetto-

§§ 133 134: Diosc IV 46. (eupor. I 210 II 34) — § 134: Diosc IV 47 — § 135: Th. H. IX 13, 1. — Diosc. IV 33=35. Pl. run 73, 9 (cfr Diosc III 81 eupor I 210) — § 136 extr: Diosc II 152 (cfr Phn XXVI 28).

1 pino E -ni v a. S 3 tradentem E. -tes quod etiam
v a. H | tacta E. homini E. 4 sisti Gronov sistit II T -tat
v. a. H | pedron E. 5 scaudentem v -te II. 6 ex d E. S.
est Vv 7 geniculis d T f. 9 ambustis Ev a. B 11 tri-
bus II. v 12 13 an serpent? 13 enteroceleri Vd. | co
bibet V 14 faciant E² | hyppuri V. 16 inpositam v -ta
II 19 inferis d. 20 gladiatoris E | vulneris Vd. | inligata
(illi- V²) V² d E. v. inlita V¹ T. tu f S. cludat d T 23 24 in-
ditumque v a. J sed cfr XXV 134. VIII 93. XX 53 XXIII
53 110. 127. XXXIII 48. XXXVII 140 24 stephanomelis
v ex m d -lie V -li r

nicae farina e lacte caprino pota sistit ex ubere fluentem
plantagoque contusa. eiusdem sucus vomentibus sanguinem
datur. ad erraticum autem radix persollatae cum axungia
vetere inlita probatur; (85) ruptis convulsisque, ex alto 137

5 deiectis centaurium maius, Gentianae radix trita vel decocta vel sucus, Vettonica et hoc amplius a vocis aut lateris contentionibus panaces, scordium, aristolochia pota, agaricum, idem contusis et eversis potum II obolis in mulsi cyathis III aut, si febris sit, in aqua mulsa, ver-
10 bascum, cuius flos similis auro est, acori radix, aizoum omne, sed maioris sucus efficacissime, item symphyti ius vel radicis decoctum, daucos cruda, erysithales — flore luteo, foliis acanthi — e vino, item chamaerops et in sorbitione irio vel plantago omnibus modis, item

15 (86) Phthiriasi Sulla dictator consumptus est, nascun- 138
turque in sanguine ipso hominis animalia exesura corpus. resistitur uvae taminiae suco aut veratri cum oleo perunctis corporibus; taminia quidem in aceto decocta etiam vestes eo taedio liberat.

14. (87) Ulcera multorum sunt generum ac multis 139

§ 137: Diosc. eupor II 34 (undecies) Diosc III 6. 3 IV 1. III 48. 115 IV 4 (6) III 1 IV 102. I 2 IV 9 III 102. § 138: cfr Plin XI 114. Seren 62 Diosc IV 153 (eupor I 107. cfr Plin. XXIII 18) IV 149 - § 139: Diosc III 48 eupor. I 188.

1 e om. d 2 que om. Vd. 3 herbae persollatae (-latae V) V(d?)Tf 6 dist ego coll Diosc eupor | uettonica ego. -cae II v. 7 dist ego scordium (ion v) S cord- II. 8 idem ego item II r 9 duobus et tribus II. v 9 mulse E. 10 auro exacacori E. aizoum E 11 sed e maiori E v a H. symphyti ius J coll. XX 234 (87 XXIV 146) -ficius d. -phitius V -phyti Ev -ti sucus S. (an symphytum vel -ti ipsius?) 12 uel radicis II G(S) radices uel r radicis Dal daucos VdT.S -cus E cum r crud E -dum v a S. est flore d(?)v a S 13 achanti Vd. e Vd. bibitur e v a S. camerops V. calame- E. 14 sorbitiones V²Er. a C an iris? cfr Diosc I 1 et eupor II 34 (de irione nihil eiusmodi traditur), lac. indicavit S desunt herbarum aliquot nomina 15 phthiriasi E. ptyri- V. | sulla II S qua (quo r) Sulla Bas (D) 16 ex e cura d 17 taminiae V: -ne d. 18 corporis E 20 ge- nera E.

modis curantur. panacis omnium generum radix ex vino
calido inlinitur manantibus. siccat privatim quam Chiro-
25,32 niam diximus; cum melle trita tubera aperit ulceribus-
que, quae serpunt, deploratis auxilio est cum aeris flore
vino temperata omnibus modis, vel semine vel flore vel
radice. eadem cum polenta vetustis volneribus prodest,
140 Heraclion quoque siderion, Apollinaris, psyllium, traga-
cantha scordotis cum melle purgat; farina eius carnis
excrecentes per se inspersa consumit. Polemonia ulcera,
quae cacoëthe vocant, sanat; centaurium maius inspersum
vel inlitum, item minoris coma decocta vel trita vetera
quoque ulcera purgat et persanat. folliculi clymeni re-
centibus plagis inponuntur. inlinitur autem Gentiana ulce-
ribus, quae serpunt, radice tusa vel decocta in aqua ad
mellis crassitudinem vel suco, volneribus ex ea factum
141 Lycium. Lysimachia recentibus plagis medetur, plantago
omnium generum ulceribus, peculiariter senum et infantium.
igni emollita melior et cum cerato crassa ulcerum labra
purgat, nomas sistit; tritam suis foliis integere oportet.
suppurationes, collectiones, sinus ulcerum chelidonia quoque
siccantur, volnera adeo, ut etiam pro spodio utantur; eadem
142 iam desperatis cum axungia inponitur. dictamnium pota
sagittas pellit et alia tela extrahit inlita — bibitur ex
aquae cyatho foliorum obolo —, proxime pseudodictamnium;
utraque et suppurationes discutit. aristolochia quoque

§ 140 Diosc IV 33 (eupor I 184). 69 70. III 115 (eupor. I 189) eupor I 203 Diosc III 7 IV 13 III 3 — § 141: Diosc. IV 3 (eupor I 162) II 152 (eupor I 187 197 200). eupor I 203. Marc 4, 50 — § 142: Diosc III 34 (eupor. I 167). Th. H. IX 13, 3 Diosc. III 4 (6). eupor. I 186 166 188. 162) cfr. Plin XXV 141 XXI 141 (Diosc I 1)

1 modis Ev om rT 2 mantibus E. | siccat v -cca II.
3 4 ulceribus quaeque VE. 5 vel flore vel semine E
c.a.S 7 quoque om. Vd. 7 8 tragacantha v -chanta E.
tragantha d. -tho VI | dist ego 9 inspersa d(?)v.a.S
11 cuma T cyma P 17 fenum VTD feminum E. femi-
narum fenum d(?)v 18 igni emollita VdTfH igne mo- Ev.
libra V. 19 sentit V. 20 collectiones om. E 22 ponitur
Vd dictamnios com. Dal cfr XXV 93 24 aqua VE.

putria ulcera exest, sordida purgat cum melle vermesque
 extrahit, item clavos in ulcere natos et infixi corpori
 omnia, praecipue sagittas et ossa fracta cum resina, cava
 vero ulcera explet per se et cum iride, recentia vulnera
 5 ex aceto; vetera ulcera verbenaca, quinquefolium cum sale 143
 et melle. radices persollatae volneribus ferro inlatis re-
 centibus inponuntur, folia veteribus; cum axungia utrimque
 et suo folio operitur damasonium, ut in struma, folia ver- 25
 basci ex aceto aut vino. peristereos ad omnia genera 144
 10 vel callosorum putrescentiumque ulcerum facit. manantia
 nymphaeae Heracliae radix sanat, item cyclamini radix vel
 per se vel ex aceto vel cum melle; eadem et contra stea-
 tomata efficax. sic et ad ulcera manantia hysopum, item
 peucedanum; ei ad recentia vulnera vis tanta est, ut squa-
 15 mam ossibus extrahat. praestant hoc et anagallides cohi-
 bentque quas vocant nomas et rheumatismos, utiles et
 recentibus plagis, sed praecipue senum corpori, cum ce 145
 rato apostemata et ulcera taetra folia mandragorae recentia,
 radix vulnera cum melle aut oleo, cicuta cum siligine mixta
 20 mero, aizoum herpetas quoque ac nomas ac putrescentia,
 sicut erigeron verminosa, recentia autem vulnera astragali
 radix et vetera ulcera, quae purgat hypocisthis utraque. leon-

§ 143: Diosc. IV 61. (IV 42. eupor. I 162). IV 105. 102
 § 144. Diosc. IV 60 (eupor I 184 203). II 193 (eupor. I 157).
 III 82 II 209. eupor I 182. — § 145. Diosc. IV 76. 79. 88. 62.
 I 126. 127 (eupor. I 184. 167. cfr. Plin. XXVI 127). IV 173.

1 exest V¹dEv. hoc est V² expurgat Ev a S | feruensque
 E. 2 ulcere VdTfH. -ra E -ribus v 4 se et cum dv
 sectum r recentia ulcera vulnere E¹. 5 cum om V
 6 7 ferro inlatis recentibus om. V¹. pro ueteribus eraso in marg.
 adscripsit V² 7 utrimque ego -rumque ll.v 8 dist ego |
 ut VdG aut E autem et v 11 heraclia E 11 12 uel
 per Ev per r. 13 sic et VdTf sicut Ev 14 ei ego. et
 ll.S. cui v 14. 15 squamam dTf man Dal H e Diosc -ma
 VE saniem v 18 exulceratae tria folia V. -ta e (et T) tri
 folia dT 20 haerpetas V. herbe- E. ac ll D et v. | ac
 VEv. aut dT. an recte? cfr. Müller de stilo p. 68 31)
 21 uermiosa Vdv a C. 22 ulcera quae S -ra que dE -ra
 aquae V. quoque ulcera v.

topodii semen tritum in aqua et cum polenta inlitum spicula
 146 sagittarum extrahit, item pycnocomi semen. tithymallus
 characias suco gangraenas, phagedaenas, putria vel decocto
 ramorum cum polenta et oleo, orchis radices hoc amplius
 et cacoëthe cum melle, siccae et recentes per se vulnera,
 onothera efferantia sese ulcera sanat. Scythae ulcera Scy-
 thica curant. ad carcinomata argemonia ex melle effica-
 147 cissima est. ulceribus praesanatis asphodeli radix decocta
 22,70 ut diximus, trita cum polenta et inlita, quibuscumque
 vero Apollinaris, astragali radix in pulverem trita umidis
 ulceribus prodest, item callithrix decocta in aqua, privatim
 vero iis, quae calciamento facta sint, verbenaca nec non
 et Lysimachia contrita ac nymphaea arida infriata. poly-
 148 thrix inveteratis iisdem utilior est. — (88) Polycnemon
 cunilae bubulae similis est, semine pulei, surculosa, multis
 geniculis, corymbo [odorata] acri et dulci odore, ferro
 factis commanducata inponitur, quinto die solvitur. sym-
 phyton ad cicatricem celerrime perducit, item sideritis; haec
 149 inponitur ex melle. verbasci semine ac folius ex vino de-
 coctis ac tritis omnia infixae corpori extrahuntur, item
 mandragorae foliis cum polenta, cyclamini radicibus cum

§ 146: Diosc IV 162 (eupor. I 201, III 132. IV 116. —
 Th. H IX 13, 2 (cfr Plin. XXV 82). — § 147: cfr Diosc II
 199 (eupor I 204) — IV 62 (eupor I 184) — § 148: Diosc. III
 98 eupor I 163. Pl. iun 78, 13 Diosc IV 33 — 35 — § 149 extr.:
 cfr Diosc III 102 (Plin XXIV 131) [Diosc III 159]. Marc 4, 62.

1 et om. d. | specula V¹ spiculas E 2 pygnocomi E
 3 characias C -cites dEv S. caracitas V cfr § 62 118
 5 cacoethe J e com. S cahoeti V choeti E cacti d cacoethe
 ex aceto r | recentis VD | vulnera — 6 sese om E | vulnera
 VdTr J om. C. an ulcera? cfr. Diosc 6 efferantia P e
 Diosc -rentia Vdv a H | stitae V scite T. | ulcera ego e Theophr.
 vulnera ll v de mendo cfr XXIII 125 XXIV 9. XXVIII 71.
 XXIX 114. XXX 113 XXXIV 126 al. 6 7 scythice E
 v. a B ce H scitica T. 8 ulceribus VtS uulne- d(?) Er |
 persanatis Ev. a B 12 iis dr. his rD | que E. calciamenta
 Vd. 13 infriata v a G sed cfr XX 140 14 est VdTrS.
 om. Er | polycnemon v e Diosc. polygn- VE poligmenon d.
 15 an est delendum? 16 uncas ego posui odorata ll v -to G.
 17 factis vulneribus v. a. S. 21 pulenta VD | cum om V.

melle. trixaginis folia in oleo contrita iis maxime adhibentur ulceribus, quae serpunt, et alcima in melle trita, Vettonica ad carcinomata et malandrias veteres addito sale.

(89) Verrucas tollit argemonia ex aceto vel batrachii 150
5 radix, quae et unguis scabros aufert, linozostidis utriusque
folia vel sucus inlitus. tithymalli omnes genera verru-
carum omnia, item pterygia, varos tollunt; cicatrices cum
elegantia ad colorem reducit ladanum. — 15. Artemisiam
et elelispacum alligatas qui habeat viator negatur lassi-
10 tudinem sentire. —

(90) Muliebribus morbis medetur maxime in universum 151
Paeoniae herbae semen nigrum ex aqua mulsa; eadem et
in radice vis. menses ciet panacis semen cum absinthio,
menses et sudores scordotis potu et inlitu. Vettonica
15 drachma in vini cyathis III bibitur contra omnia volvarum
vitia aut quae a partu fiunt. menses nimios sistit Achillia
adposita et decoctum eius insidentibus. mammis inponitur 152
hyoscyami semen ex vino, locis radix in cataplasmate,
mammis et chelidonia secundas morantes vel partus emor-
30 tuos radices panacis adpositae extrahunt. ipsum panaces

§ 150: Diosc II 206 eupor. I 130. IV 162 (eupor I 176).
I 128 Seren. 1098 cfr. Diosc eupor I 228 Plin XXV 130.

— § 151: Diosc. III 147 eupor. II 72 76 82 86. III 48 115
(eupor. II 78). IV 1 (eupor II 77) IV 36 (eupor. II 83). —

§ 152: Seren. 364. Diosc IV 69 III 48.

1 iis dv. his VD om E 2 alcima in ego. algam in
VE. -gamum d. -ga in v cfr. nota ad XXV 130 3 uetto-
nica sale om. V¹. malandrias dS. -ri ac r. melandria v.
-dryas C. -lanias G. 4 tulit E. | uel dv uli V uliuel E(?)

5 et om E | scabros v osas II. | aut fertulino zoytidis E

7 omnia V¹ S¹ -um dv om. E. item omnia Ev a S 9 ele-
lyspacum V¹. elisp- E. elysp- V² 11 mulieribus EVen.

12 herbae om. dT cfr. § 131 13 dist U 563 et D menses
E (ut fere semper). | men cum absinthio om. E 14 et om.

E | sudores II v an secundas? scordotis V 15 uno E. |
tribus II v. 16 a partu dv apertu V. a pastu E. | an fiant?

enim hos d | achillea dv a. S. 17 adposita V. inp- d(?, Ev

18 locis II. G. loti v cfr § 160 (Cels V 21, 6) in VdT¹ S.
ex E. e v. 19 mammis et ego. et mammis et, etiam v II v

et D 19 20 emortuos V² v. -tuo E. tum V¹. -tuo d

20 adpositae dv -ta r. | panaces G. -cis VE. -cis semen dT v.

e vino potum volvas purgat adpositumque cum melle. Polemonia pota ex vino secundas pellit, nidore corrigit volvas.
 153 centauri minoris sucus potu fotuque menses ciet, item maioris radix in volvae doloribus isdem modis prodest, derasa vero et adposita extrahit partus emortuos. plantago adponitur in lana in dolore volvae, in strangulatu bibitur. sed praecipua dictamno vis est: menses ciet, partus emortuos vel transversos eicit. bibitur ex aqua foliorum obolo —, adeo ad haec efficax, ut ne in cubiculum quidem praegnantium inferatur, nec potu tantum, sed et inlitu et suffitu
 154 valet; proxime pseudodictamnium, sed menses ciet cum mero decoctum denarii pondere. plurimis tamen modis aristolochia prodest, nam et menses et secundas ciet et emortuos partus extrahit, murra et pipere additis pota vel subdita; volvas quoque procidentes inhibet fotu vel suffitu
 155 vel subiectu, maxime tenuis. strangulatum ab his mensumque difficultatem agaricum obolis III in vini veteris cyatho potum emendat, peristereos adposita in adipe suillo recenti, antirrhinum cum rosaceo et melle. item adposita nymphaeae Thessalae radix dolori medetur, in vino nigro pota profluvia inhibet; e diverso ciet cyclamini radix pota
 156 et adposita et vesicae insidentium decocto medetur. secundas pota cissanthemos pellit, volvam sanat. e xiphio radix superior menses ciet drachma ex aceto pota. peuce-

§ 153: Diosc. III 6. 7 (eupor. II 77. 78). II 152 (eupor. II 86). III 34 (eupor. II 77. 79. 80) — § 154: Diosc. III 4. 6. eupor. II 69 — § 155: Diosc. III 1 (eupor. II 86) IV 60. III 139. II 193. — 156: Diosc. II 194 (eupor. II 77) IV 20 (eupor. II 75) III 82 (eupor. II 88) IV 76 (eupor. II 77. 83).

1 e Vfv(S). in d(?)G. om. E. vino potum om. E
 2 tollit E. | corrigit VdTfH por- E purgat v 3 centauri
 VEJ -rii v(S). -rei d(?)Lugd. pota E. -tus v.a.G 9 ut
 ne v uine ll. 9 10 peregrinantium Vd 10 potu Ev -ta
 rTf. fotu dT 11 sed tardius con Dal. e § 161 12 plu-
 rimis TEG(D) -ris V ribus d(?)v(Dal) | modis d(?)C mo-
 lochis E(v add. et). locis VT 14 myrre et pipere et E
 15 inhiheret V. 16. 17 mensumque S. mes- V. mensiumque
 dv. mess- E. 17 tribus ll.v. 18 potu VT 20 dolore
 V pelli V. | sanam E

danum strangulatus volvae nidore ustum recreat, menses
 albos praecipue psyllion drachma in cyathis III aquae,
 semen mandragorae potum volvam purgat, menses ciet
 sucus adpositus et emortuos partus. nimia rursus pro- 157
 5 fluvia sistit semen cum vivo sulphure, contra ea ciet ba-
 trachium potu vel cibo, ardens alias, ut diximus, cruda, 25, 175
 sed cocta commendatur sale et oleo et cumino. daucum
 et menses et secundas potu facillime pellit, ladanum suffitu
 corrigit volvas, dolori earum exulceratisque inponitur.
 10 emortua scamonium pellit potum vel adpositum. menses 158
 ciet hypericum utrumque adpositum, ante alia vero, ut
 Hippocrati videtur, crethmos e vino semine vel radicis
 cortice, trahit et secundas, succurrit et strangulationibus
 ex aqua pota; item radix e geranio peculiariter secundis
 15 inflationibusque volvarum conveniens. purgat hippuris pota
 et adposita volvas, polygonus pota. menses ciet et alcimae
 radix, folia plantaginis pellunt, item agaricum ex aqua
 mulsa. Artemisia volvae medetur trita, ex oleo irino aut 159
 cum fico aut cum murra adposita; eiusdem radix pota in
 20 tantum purgat, ut partus enectos extrahat. menses et se-

§ 157 med.: Diosc. III 76 (eupor II 75. 70 IV 168 (eupor II 78) — § 158: Diosc. III 161 164 (eupor II 76) Hippocr. morb. mul. I 10 p. 122 Diosc. II 156 (eupor. II 77). III 121 (eupor II 72). IV 4 (eupor II 82) III 159 (eupor II 76) III 1 — § 159: Diosc. III 117 (eupor. II 78. 80. 81)

1 menses dTv. meses E mese V. 2 albos TH. -bo Vd
 aluos E uosque v | tribus II v, aquae VdJ quae E aquae
 mulsa (ciet add G) v. 4 et om d. emortuos dv. mo- r
 5 uino dH e Diosc. uino E ut non V uino et v. | sul-
 phure dH -phure (-fure V) alui profluvia sistit rv | contra ea
 ciet J. -ra faciet (-cit H) VdTH -rachi et E. et contrahit r
 6 potu V. 7 commendantur VVen. 8 menses dv mes-
 E. mess- V. 10 menses — 11 adpositum om E 12 crethmos
 e dG erithmus e V erit. muse (mulse E') E. 12. 13 radicis
 cortice vet. Dal -ce corticis TfES (cum lac. signo). -ce cortice
 r(?)v,J) 13 secundas G. -dis II v | et Vdv ea E
 14 secundis E. 15 inflammationibusque Ev a. H cfr. Diosc.
 eupor. II 72 16 dist ego cfr. Diosc. alcimae S alcme E.
 -meae v algme V. -game T alceae d(?)H althaeae C cfr § 149
 19 aut fico Ev a. S. 20 ut Vdv. et E

- cundas ciet ramorum decoctum insidentibus, item folia
 pota drachma. ad eadem omnia prosunt vel inposita ventri
 160 imo cum farina hordeacea. acoron quoque utile est inte-
 rioribus feminarum morbis et conyza utraque et crethmos.
 et anthyllides duae vulvis utilissimae torminibusque et se-
 cundarum morae in vino potae. callithrix fotu locis me-
 detur, albugines in capite tollit, capillos inficit oleo trita.
 geranion in vino albo potum, hypocisthis in rubro pro-
 fluvium sistunt. hysopum suffocationes laxat. radix ver-
 benacae pota ex aqua ad omnia in partu aut ex partu
 161 mala praestantissima est. peucedano quidam miscent in
 vino nigro semen cupressi contritum. nam semen psyllii
 defervefactum in aqua, cum intepuit, epiphoras omnes uteri
 lenit. symphyton tritum in vino nigro evocat menses.
 partus accelerat scordotis pota drachma suci in aquae
 mulsa cyathis III. dictamni folia praeclare dantur ex
 aqua; constat unius oboli pondere, vel si mortui sint in
 utero infantes, protinus reddi sine vexatione puerperae.
 similiter prodest pseudodictamnium, sed tardius, cyclaminos
 adalligata, cissanthemos pota, item Vettonicae farina ex
 aqua mulsa.
 162 (91) Arsenogonon et thelygonon herbae sunt habentes
 uvas floribus oleae similes, pallidioris tamen, semen album

§ 160. Diosc. I 2 III 126 143 IV 134. I 127 (eupor II 82).

§ 161 med.: cfr Diosc IV 9 eupor II 77. (III 34) — Diosc.
 II 193. eupor II 94 § 162. Diosc. III 130. — Th. H. IX 18, 5
 (cfr. Plin. XXVI 99. XXVII 125)

3 immo VdH 4 crethmos dB chretm- V. chrēnos E.
 cremnos v cfr. § 82 XXV 155 5 anthyllides d(?)B. can-
 VD. cantill Ev. cfr. § 84 | uulvis Ev uue uis r 6 morae
 dv. -re rVen. 7 tyita V. tyna d. 11 est om VTS | qui-
 dem Vd. 13 utero E 14 lenit V²v nti V¹d. -ni E. |
 evocat menses (meses E) Ev -atum est r. (renocat coni Dal.
 cfr Diosc. an moratur?). 15 sucin V uel in d. 15 16 aqua
 mulse (sa v) Ev.a.S 16 cyathos d. 20 adalligat E. |
 listanthemos V || item om. EG. farinae V. 22 arsegonon
 V | eliagacnon E 23 uas V | similes v -lies V. -le d. -lia
 ES / pallidiores d(?)v a D locus fortasse mutilatus: cfr. Diosc.
 an folia oleae, pallidioris tamen? | semel V | album E.

papaveris modo. thelygoni potu feminam concipi narrant;
arsenogonon ab ea semine oleae nec alio distat; huius
potu mares generari, si credimus. alii utramque ocimo
similem tradunt, arsenogoni autem semen geminum esse
5 testibus simile.

(92) Mammarum vitiis aizoum, quod digitillum appella- 163
vimus, unice medetur. erigeron ex passo mammas ube- 25, 160
riores facit, sonci cum farre cocti ius. quae vero mastos
vocatur, inlita pilos mammarum partu nascentes aufert;
10 testas in facie aliaque cutis vitia emendat Gentiana, nym-
phaea Heraclia inlita, cyclamini radix maculas omnes.
cacaliae grana mixta cerae liquidae extendunt cutem in
facie erugantque. vitia omnia acori radix emendat.

(93) Capillum lycium suco flavum facit, denigrat hype- 164
15 ricum, quod et corissum vocatur, item ophrys herba, den-
ticolato oleri similis, foliis II. nigritiam dat et Polemonia
in oleo decocta. psilotrum nos quidem in muliebribus
medicamentis tractamus, verum iam et viris est in usu.
efficacissimum autem habetur archezostis, item tithymalli,

§ 163: cfr Phn. XXII 89 Diosc. eupor I 138. Diosc.
III 3. 138 II 193. IV 121 — § 164: Diosc. I 132 (eupor. I 98).
— Diosc IV 162 (eupor I 103).

1 thelygoni C. non d. theligoni Ev -gon V 2 ar-
segonon E 3 generari H. J. perhibentur add. v | utra-
que v. aque H 4 simile v -li VE. -lia d. gemino Vd.
6 tigit illum E 7 erigeron v iri- H 8 sonci cum
ego soncum (seo- d) in V²dE -chum in V¹v | cocti ius ego.
coctum H v. 8 9 dist. v a J 8 masthos VD. 9 in-
lita S. tas V¹. illitas V². -ta H -tos dT indita Ev | partu d.
e partu E(?) v a D | nascentes vet Dal tis S. -tium H v(J).
de mendo cfr § 150 (omnium), XXVII 2 (parentium), XXIV
65 (nascentium). aufert v aut fert E. om. rTfD 10 et
testas dTf et tineas v a H alia d. | cutas (om. uitia) E
12 cacaliae dfv cacca- VED. cfr. § 29 13 facie erunt
uitia E. 14 lycium suco ego coll Diosc lyfimaco d. -ce VE.
-che f(?)S. -chia v (cfr XXIV 126) 15 et om E | corissum
S coll. §§ 85 129. coristum T ecor- E or- d echor- V² xpm
V¹. corion B -iston v ophrys B ex ind -ros VAtv h/ophros
E. 16 holeri VE. | duobus H. v. | dat om. V. 18 usus V.
19 dist. ego.

suco vel in sole cum oleo inlito crebro vel evolsis pilis.
— Quadripedum scabiem sanat hysopum ex oleo, suum
anginas peculiariter sideritis. — Verum et reliqua genera
herbarum reddamus.

C. PLINI SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBER XXVII

- 1 1. (1) Crescit profecto apud me certe tractatu ipso
admiratio antiquitatis, quantoque maior copia herbarum
dicenda restat, tanto magis adorare priscorum in inveniend
curam, in tradendo benignitatem subit. nec dubie superata
hoc modo posset videri etiam rerum naturae ipsius muni-
2 ficientia, si humani operis esset inventio. nunc vero deorum
fuisse eam apparet aut certe divinam, etiam cum homo
inveniret, eandemque omnium parentem et genuisse haec
et ostendisse, nullo vitae miraculo maiore, si verum fateri
volumus. Scythicam herbam a Maeotis paludibus et Euphor-
beam e monte Atlante utraque Herculis columnas ex ipso
rerum naturae defectu, parte alia Britannicam ex oceani
3 insulis extra terras positis, itemque Aethiopidem ab exusto
sideribus axe, alias praeterea aliunde ultro citroque hu-
manae saluti in toto orbe portari, immensa Romanae pacis
maiestate non homines modo diversis inter se terris gen-

1 initio d. | cerebro E 2 scabies E | ex om. V. sucum
E 3 angina d. 5 tractu V. l. 7 in om. E. 8 intrando
d. mir- T. | ne E. 9 huc V | viridi E 10 si — esset
om. E | esset dv esse V. | inuentionis V (an om. E?). 12 ean-
dem quae V. | parentem v. -tium ll 13 maior est d.
14 15 euphorbiam d(?) v a. S. -orherbam V. 15 ex D cum
U 564. et ll. v 17 terram dT 18 axe Ev ast r. | aliaunde
E. | ultro om. E. 19 salutis E. | portare Ev a. C. 20 ho-

tibusque, verum etiam montes et excedentia in nubes iuga
partusque eorum et herbas quoque invicem ostentante!
aeternum, quaeso, deorum sit munus istud! adeo Romanos
velut alteram lucem dedisse rebus humanis videntur.

5 2. (2) Sed antiquorum curam diligentiamque quis possit 4
satis venerari? constat omnium venenorum ocissimum esse
aconitum et tactis quoque genitalibus feminini sexus ani-
malium eodem die inferre mortem. hoc fuit venenum,
quo interemptas dormientes a Calpurnio Bestia uxores
10 M. Caelius accusator obiecit. hinc illa atrox peroratio eius
in digitum. ortum fabulae narravere e spumis Cerberi
canis extrahente ab inferis Hercule ideoque apud Hera-
cleam Ponticam, ubi monstratur is ad inferos aditus, gigni.
hoc quoque tamen in usus humanae salutis vertere scor- 5
15 pionum ictibus adversari experiendo datum in vino calido
ea est natura, ut hominem occidat, nisi invenerit quod
in homine perimat. cum eo solo conluctatur veluti prae-
sentius invento, [sola haec pugna est, cum venenum in
visceribus reperit] mirumque, exitialia per se ambo cum
20 sint, duo venena in homine commoriuntur, ut homo supersit.
immo vero etiam ferarum remedia antiqui prodiderunt de- 6

§ 4: cfr. Plin. XXV 122 Th. H. IX 18, 2 — schol. ad
Nicand. alex. 13 Pompon. Mela I 19, 103 Plin. VI 4 Th. H.
IX 16, 4. — § 6: cfr. Plin. XXV 122 Diosc. IV 77 (eupor. II 132).

1 montes v. -tis II S. | et om. Vf. | nubes V¹dG. -bis V¹S.
-bibus v. nudis E. 2 pastusque v. a. G. | eorum dG. eur- V.
meor- E. pecor- v. 3 que sed eorum V. 5 curandi licen-
tiamque d. 6 constat V¹dTfS. cum constat (-tet v) V²Ev.

7 gentilibus E¹ | feminis V. 9 interemptos d. -ptis V. |
dormientes v. -tis dE. om. Vf. 10 caelius Ruhnkenius ad
Vell. II 68 caecilius II v. cfr. VII 165, de mendo XXVIII
200 | perorato V. 11 digito Ev. a H. | ortum dTH. mort-
V¹. mortuum V²E. -tuas G. (add. eas v). | e VdTfV, H) om. E.
a Dal. 13 additos V. 14 uetere V. -res d. 16 17 in
homine quod perimat P. 17 uelum V¹. -ut v. a. S. 17 18 prae-
sentius pres- V² V²Ev(D). parte (pari B, intus rB. de voce
praesentius cfr. XVI 51 et U 565 (invento = quam inuentum).

18 19 uncus posui cum Müllero emend. IV 122 19 ex
italia per scabocum V. 20 sunt E. 21 vero dv. -re V.
-rum E.

monstrando, quomodo venenata quoque ipsa sanarentur. torpescunt scorpiones aconiti tactu stupentque pallentes et vinci se confitentur. auxiliatur his helleborum album tactu resolvente, ceditque aconitum duobus malis, suo et omnium. quae si quis ulla forte ab homine excogitari potuisse credit, ingratis deorum munera intellegit. tangunt carnes aconito necantque gustatu earum pantheras, nisi hoc fieret, repleturas illos situs. ob id quidam pardalianches appellavere. at illas statim liberari morte excrementorum hominis gustu demonstratum. quod certe casu repertum quis dubitet et, quotiens fiat, etiam nunc ut novum nasci, quoniam feris ratio et usus inter se tradi non possit?

3. hic ergo casus, hic est ille qui plurima in vita invenit deus — hoc habet nomen per quem intellegitur eadem et parens rerum omnium et magistra —, utraque conjectura pari, sive ista cotidie feras invenire sive semper scire iudicemus. pudendumque rursus omnia animalia, quae sint salutaria ipsis, nosse praeter hominem. sed maiores oculorum quoque medicamentis aconitum misceri saluberrime promulgavere aperta professione, ne malum quidem ullum esse sine aliquo bono. fas ergo nobis erit, qui nulla diximus venena, monstrare quale sit aconitum, vel deprehendendi gratia. folia habet cyclamini aut cucu-

§ 7. cfr Plin VIII 99 (XX 50) Aristot. hist. an. IX 6 § 43. Diosc IV 77. Nicand alex 38 Solin. 17, 10 — § 9: Diosc. IV 77. cfr Plin XXV 122) Nicand. alex. 41 36. Th H. IX 18, 2.

1 ipso V. 2 tactus E 3 fatentur dT. auxiliatur V. |
 iis ego us E. eis r his rTH 4 aconitum — 5 quae om. E.
 5 ulla VdT S. illa Ev. ullo H cum Gronovio | forte VdT. |
 certe E | excogitare V 7 an carnes Hyrcani aconito? cfr.
 infra illos situs et Solin. | negantque E¹ | gustato V 8 situs
 V. | quodam d | pardalianthes E 10 demonstratum v. -tu
 E -to r reperiunt V 11 et om d 13 illi E 14 deum
 d | hoc habet nomen unciis inclusit S. dist. ego. 15 magistratu
 E -tra natura B 16 cotidie E. 20 promulgare d pro-
 mulgavere V | -are T | aperta dr -te V aparte E | ne ego.
 in E om. r v. 21 nullum d(?) r 22 quid V | qualem V. -le
 it V¹. id d. 23 deprehendi V d. gratiae V

meris, non plura III, ab radice, leniter hirsuta, radicem
modicam, cammaro similem marino; quare quidam cam-
maron appellavere, alii thelyphonon ex qua diximus causa.
cauda radice incurvatur paulum scorpionum modo, quare 4
5 et scorpion aliqui vocavere. nec defuere qui myoctonon
appellare mallerent, quoniam procul et e longinquo odore
mures necat. nascitur in nudis cautibus, quas aconas no- 10
minant, et ideo aconitum aliqui dixere, nullo iuxta, ne
pulvere quidem, nutriente. hanc aliqui rationem nominis
10 adtulere; alii, quoniam vis eadem esset in morte, quae
cotibus in ferri acie deterenda, statimque admota velocitas
sentiretur.

4. (3) Aethiopis folia habet phlomo similia, magna ac 11
multa et hirsuta, ab radice, caulem quadriangulum, scabrum,
15 similem arctio, multis concavum alis, semen ervo simile,
candidum, geminum, radices numerosas, longas, plenas,
molles, glutinosas gustu. siccae nigrescunt indurescuntque,
ut cornua videri possint. praeter Aethiopiam nascuntur 12
et in Ida monte Troadis et in Messenia. colliguntur
20 autumno, siccantur in sole aliquot diebus, ne situm sentiant.
medentur volvis potae in vino albo, ischiadicis, pleuriticis,
faucibus scabris decoctae potui dantur. sed quae ex Aethiopia

§ 10: Th H IX 16, 4 cfr Theopomp ap Athen. III 29
p 85^b Ovid met VII 418 — §§ 11 12: Diosc IV 103

1 quattuor II v. | dist ego. 3 thelyponon Vd causa
om. V 4 cauda V arida E. om dv cauda arida D. radix
d(?) v a D. 5 ne E detuere V¹ deferuere E² | myocton Vd.
10 unis E | esse V 11 ad ferri acie, em v) deterendam
Ev a S. amnota E 13 aethiopis dv pis radix r T (Ven.) D
phlomo v phlamo E fla. r. | ac Vd S. et Ev 14 multa et
II. v. an multum? cfr Diosc et XXIX 94 a d S. quadrangulam
dv 15 simile dv -le r | multis V¹ dv mundis r | concavom
VS. -uo in d alis dB ulis V aliis E in aliis v. similem E
17 sicca E indurescuntque VTfS. duranturque d ? B e
Diosc que Ev. 18 corna E. possent E. | praeter cod Murbae.
G. terea II (v add. in). aethiopiam V d Murbae G. -pia rv.
19 monte et d. 20 solem E. | aliquot Murbae. v. uod
ED -uibis r Tf 21 potae v. -ta II. potu comi J | ischiadica
E 22 decocta V² in ras. Ev. a G. | potui Murbae -teli V¹ ta rv.

- 13 venit, eximie atque ilico prodest. - (4) *Ageraton* fern-
lacea est, duorum palmorum altitudine, origano similis,
flore bullis aureis. huius ustae nidor urinam ciet volvas-
que purgat, tanto magis insidentibus causa nominis [non
14 haec, sed] quoniam diutissime non marcescit. (5) *Aloe*
scillae similitudinem habet, maior et pinguioribus foliis,
ex obliquo striata. caulis eius tener est, rubens medius,
non dissimilis antherici, radice una, ceu palo in terram
demissa; ipsa gravis odore, gustu amara. laudatissima ex
India adfertur, sed nascitur et in Asia, non tamen ea
utuntur nisi ad vulnera recentibus foliis, mirifice enim
conglutinant suco. ob id in turbinibus cadorum eam se-
15 runt ut aizoum maius. quidam et caulem ante maturi-
tatem seminis incidunt suci gratia, aliqui et folia. invenitur
et per se lacrima adhaerens; ergo pavimentandum ubi sata
sit censent, ut lacrima non absorbeatur. fuere qui tra-
derent in Iudaea super Hierosolyma metallicam eius na-
turam, sed nulla magis improba est, neque alia nigrior
16 est aut umidior. erit ergo optima pinguis ac nitida, rufi
coloris, friabilis et iocineris modo coacta, facile liquescens;
improbanda nigra et dura, harenosa, quaeque gustu intel-
legitur, cummi adulterata et acacia. natura eius spissare,

§ 13 Diosc. IV 59 § 14. Diosc. III 22 Isid. XVII 9, 28.
— § 15: Diosc. praef. p. 3. §§ 16 20: Diosc. III 23.

1 ueniunt Vd Murbac. | eximie d Murbac S. -miae r -mia
est v | ilico J. illi- Vdv ilico E. cfr § 89. VII 122. VIII
136 XI 182. XXI 12 XXIV 2. XXVIII 78 106 XXXI 25.
XXXIV 151 (XIX 97. XXIX 11). | ageraton v ex ind. et
Diosc. eraton ll. 4 insidente E. 4 5 uncus posui cum P
(S). 'non a verbo agendi' interpretatur J (an uero haec est?).
5 magrescit V. 8 antherici Vd f S -co Ev 9 dimissa
Vv a G | ipsa ego om ll. v cfr Diosc. graus E¹. -ui v a D.
10 et om E. | con E 12 conglutinant ego -nat uel ll v.
(an potius recentibus foliis transponenda sunt ante uel suco?).
candorum E¹. -rem E¹. 13 malus E 14 aliqui folia V.
16 sint censent d si nicent V. an ne (pro non? obsor-
beatur Vd Ven. 17 iudeam E. | hierosolyma H. -mam ll. v (D)
sed cfr V 70. 72. 73 VI 213 18 sed nota d T. 19 tumi-
dior Ev a. B. 20 ac (pro et) d ? Ev a. H. 21 dact ego.
harenosaque et, quae). 22 gummi Vdv a S

densare et leniter calfacere; usus multi, sed principalis
 alvum solvere, cum paene sola medicamentorum, quae id
 praestant, confirmet etiam stomachum, adeo non infestet
 ulla vi contraria. bibitur drachma, ad stomachi vero disso- 17
 5 lutionem in II cyathis aquae tepidae vel frigidae coclearis
 mensura bis terve in die ex intervallis, ut res exigit,
 purgationis autem causa plurimum III drachmis, efficacior,
 si pota ea sumatur cibus. capillum fluentem continet cum
 vino austero capite contra pilum peruncto dolorem capitis
 10 sedat temporibus et fronti inposita ex aceto et rosaceo
 dilutiorque infusa. oculorum vitia omnia sanari ea con- 18
 venit, privatim pruriges et scabritiem genarum, item
 insignita ac livida inlita cum melle, maxime Pontico, ton-
 sillas, gingivas et omnia oris ulcera, sanguinis excreationes,
 15 si modicae sint, drachma ex aqua, si minus, ex aceto pota.
 vulnerum quoque sanguinem et undecumque fluentem sistit
 per se vel ex aceto. alias etiam est vulneribus utilissima 19
 ad cicatricem perducens. eadem inspergitur exulceratis
 genitalibus virorum, condylomatis rimisque sedis, alias ex
 20 vino, alias ex passo, alias sicca per se, ut exigit mitiganda

§ 17: cfr. Celsus I 3 (p. 20, 5) Scribon. 135. 137 Marc.
 17, 30. — § 18 extr: Celsus V 1 — § 19: Marc. 33, 53

1 multi sed ego cfr. XXXI 62 XVIII 117 (nov. luc p. 25
 not. 1). -tis et dT -tis sed VED. in multis et (sed G) r
 principis dT. 2 cum V²Ev sed V¹dT (an ut?) paene sit
 v.a.G, aquae E 3 confirmet EG. -mat V²v. mante rT.
 adeo ut non v a G. de structura cfr X 206. XVII 179. | festet
 Vd 4 ui G uis II Tr | stomachum Vd 5 duobus II v.
 taepidae E 6 in die ex Vdt. ex die E. | rex E¹ 7 autem
 VdTfS. enim E etiam r | tribus II v. 8 si om V. | cibus
 om. V 9 capite contra II TJ. -te in sole contra v -tis contra
 solem f(?) | pilum II.TS. capillum v -llo f(?). 12 pruriginem
 d. | scabritiem S -biem II v(J) cfr. Diosc et not. ad XXIII 9
 generum V. -rarum E¹. 13 insignita II v. cfr § 128 Gellius
 X 3, 17) suggillata Diosc (cfr XX 88 240. XXII 55. XXX
 28). 15 drachmę E -mae pondere v a H. 17 per se om
 Vd. | est etiam dT | ulceribus Diosc 17. 18 utilissima ad
 dv. ma dat E -me dat V. 18 spergitur E. 19 alias ex
 Ev ex alias et (-ia sed d) r. an et alias ex? 20 vini alia
 Vd. | exigit II.TJ. -git v.

- curatione aut coercenda. haemorrhoidum quoque abundantiam
 20 leniter sistit. dysinteriae infunditur et, si difficilius concoquantur cibi, bibitur a cena modico intervallo, et in regio morbo III obolis ex aqua; devorantur et pilulae cum melle decocto aut resina terebinthina ad purganda interiora. digi- 5
 torum pterygia tollit. oculorum medicamentis lavatur, ut quod sit harenosissimum subsidat, aut torretur in testa pinnaeque subinde versatur, ut possit aequaliter torreretur.
 21 (6) Alcea folia habet similia verbenacae, quae aristereon cognominatur, caules III aut IIII, foliorum plenos, florem 10
 rosae, radices albas cum plurimum VI, cubitales, obliquas. nascitur in pingui solo nec sicco. usus radice ex vino vel aqua dysintericis, alvo citae, ad rupta, convulsa. —
 22 (7) Alypon cauliculus est, molli capite, non dissimile betae, acre gustu ac lentum mordensque vehementer et accendens. 15
 alvum solvit in aqua mulsa addito sale modico. minima potio II drachmarum, media IIII, maxima VI, eximia pur-
 23 gatione quibus datur e gallinaceo iure. — (8) Alsine, quam

§ 21: Diosc III 154. — § 22: Diosc. IV 177 (cfr. Plin. XXVI 56) — §§ 23 24: Diosc II 214 (cfr. Plin. XXVII 105)

1 coercenda **VED.** | habundantiam **E** abundationem **V.** hab- **R** (qui rursus incipit) 4 tribus **ll. v.** devoratur **Vd.** | melle **TErH.** -llis **rv(S).** aliter **XXXVII 195.** 5 decocta **VR¹d.** | aut **om E** 6 cubitorum **E.** 6 pterida **Vaf** | labatur **V.** 8 pinnatiae **Vd.** versatum **VR¹.** 9 alcaea **E.** quae (qui **Dal**) et **v. a H** aristereon **dErH** (peri- **v**) -ron **rT.** cfr. **XXV 105 (126).** 10 tres aut quattuor **ll. v.** flore **E** 11 sex **ll. v.** 13 ad ego. & **Vv. om. r D** | rupta **Er** -tis **v.** ructat **V²** erat **V¹.** rat **r** convulsis **v.** de structurae variatione cfr. § 129 14 alipho **E** | molle **R¹** | an capite, radice? cfr. Diosc | dissimile **VRfS.** -lis **d ?** **Er v** 15 gustu **VRd Tf** -tatu **Er v** cfr. **XXV 157 92 XII 97 119 70 XXI 41. XXIV 69. XXVII 11 14 41; aliter XXV 135 XXXVI 132 XV 129. (falsum fortasse XIV 116)** | mordens qui **RE** | accedens **VR¹d.** 16 modicum inma **VR.** 17 duarum quattuor . sex **ll. v.** | eximia (vel egregia: cfr. **XXXII 130**) ego ea **dEr v. om. r.** ex con. **S** 17 18 purgationi **Muller emend. IV 23** 18 cibus con. **S.** | an gallinacei? cfr. § 95. **XXIX 103 78. (79). XXX 57 68.** | iure **B** fere **dEr** fere **R.** ferre **V.** **om. v.** malim datur in iure e gallinaceo vetere. \ alsine **v e Diosc** salsine **ll.**

quidam myosoton appellant, nascitur in lucis, unde et
alsine dicta est. incipit a media hieme, arescit aestate
media. cum prorepat, musculorum aures imitatur foliis.
sed aliam docebimus esse quae iustius myosotis vocetur. 195
5 haec eadem erat quae helxine, nisi minor minusque hir-
suta esset. nascitur in hortis et maxime parietibus. cum
teritur, odorem cucumeris reddit usus eius ad collectiones 24
inflammationesque, item eadem omnia quae helxines, sed
infirmius. epiphoris peculiariter inponitur, item verendis
10 ulceribusque cum farina hordeacea. succus eius auribus
infunditur. — (9) Androsaces herba est alba, amara, sine 25
foliis, folliculos in cirris habens et in his semen. nascitur
in maritimis Syriae. maxime datur hydropicis drachmis II
tusa aut decocta in aqua vel aceto vel vino; vehementer
15 enim urinas ciēt. datur et podagricis inliniturque. idem
effectus et seminis. — (10) Androsaemon sive, ut alii 26
appellavere, ascyron non absimile est hyperico, de qua
diximus, cauliculis maioribus densioribusque et magis 26,85
rubentibus. folia alba, rutae figura, semen papaveris nigri.
20 comae tritae sanguineo succo manant; odor est resinosus.
gignitur in vineis, fere medio autumno effoditur suspen-
diturque. usus ad purgandam alvum tusae cum semine 27

§ 25. Diosc. III 140. §§ 26, 27: Diosc. III (162) 163. -
§ 27 extr: Diosc. eupor I 208.

1 myosotan B. mosotan V. -tam d. 2 alsine drv. alxi-
E balsi- r. | hieme — 3 media om. B¹. 4 iustis E.
5 helxine B c Diosc haec sine VRE. alsi- dTv 6 in om.
E. | ortis V. | in parietibus Ed(?)v. 7 odore VE 8 item
eadem ego. cfr. XXIII 59. et in (ni E) ead- VREG. emendat
dT. quin em- r | helxines ego. -ne B. helsine Er hal- r. al-
Tv. de structura cfr. XXVI 71, de mendo XXVII 73. 10 hor-
deacea d(?)rv a. S¹ -diacia E. 11 androsaches E. | alba
12 foliis om. E. alba amara (om. sine foliis) r 12 alheulos
E. & lic- r. 13 syriae B c Diosc histriae (istor- E) II Tf. |
dist ego. | duabus II v. 14 uel in aceto d. 15 illinuntur
V. | idem T. 16 androsoemon V. -roeman E | ut om. B¹
19 figurae VE. 20 comae dEr v -ma et r | manant om. E
odor est (ei B. eis H) resinosus ego cum B c Diosc. odores tres
in usus VRd v. om. E. 21 uinis E | effunditur VR¹ at
22 usis V. | purgandam dv -dum r de mendo cfr. XXIII 113.

- potaeque matutino vel a cena II drachmis in aqua mulsa vel vino vel aqua pura, potionis totius sextario. trahit bilem, prodest ischiadi maxime, sed postero die capparis radicem resinae permixtam devorare oportet drachmae pondere iterumque quadridui intervallo eadem facere, a purgatione autem ipsa robustiores vinum bibere, infirmiores aquam. inponitur et podagris et ambustis, et vulneribus
 28 cohibens sanguinem. — (11) Ambrosia vagi nominis et circa alias herbas fluctuati unam habet certam, densam, ramosam, tenuem, III fere palmorum, tertia parte radice
 brevior, foliis rutae circa imum caulem. in ramulis semen est uvis dependentibus, odore vinoso, qua de causa botrys a quibusdam vocatur, ab aliis Artemisia. coronantur illa Cappadoces. usus eius ad ea, quae discuti opus sit. —
 29 (12) Anonum quidam ononida malunt vocare, ramosam, similem faeno Graeco, nisi fruticosior hirsutiorque esset. odore iucunda, post ver spinosa. estur etiam muria condita, recens vero margines ulcerum erodit. radix decoquitur in posca dolori dentium. eadem cum melle pota calculos pellit. comitialibus datur in oxymelite decocta
 30 ad dimidias. (13) Anagyros, quam aliqui acopon vocant, fruticosa est, gravis odore, flore oleris, semen in corni-

§ 28: Diosc. III 119 (cfr. 120). Plin. infra § 55 XXV 74 —
 § 29: Diosc. III 18 cfr. Th. H. VI 5, 3. 4 Plin. XXI 98. Diosc. eupor. I 18 § 30: Diosc. III 157. eupor. II 121

1 uel a cena *Erv.* flacco a *Vd.* cco *R.* 2 aut uno *V*
Rd. | uel aqua mulsa *E* potionis (-ni *VR*, totius *VRdS* totius
 potionis *Erv.* 3 postero *ego.* -teru *VRd* -tera *Erv.* | die *Erv*
 dis *r* 4 5 pondere *om.* *R*¹. 5 iterumque — 6 bibere *om.*
*R*¹d 7 amb / tis *R.* 8 ambria *E* 9 uarias *con.* *Gronov.* |
 fluctuati *ll. TG* ans *v*, unam *V*²*TErH* cum *Gron.* onam *R.*
 tionam *V*¹. onam *d.* fruticem unum *v* certam *ll. TH.* *om.* *v.*
 an ambrosiam unam habent *sc.* medici?) 10 trium *ll. v.*
 11 brevior *ll. Tv(H)* -rem *C.* cfr. *Diosc.* famulus *V*
 12 bothrys *E* 14 discutio possit *R*¹ 15 anonum *S.* -nun
B. e *Diosc.* ango- *ll.* anco- *v* ononidam *Er* m *R.* malent
E 16 faeno nigro *R.* 17 uer *Rdv* -ro *VD* ue *E* (an ex-
 cuderunt aliqua?) 18 eradit *V*² in *ras* 21 anagyros *Erv*
 -giros *V*² -gro *V*¹d. -gyon *R.* | acopon *B.* e *Diosc.* -oton *ll. v.*
 22 frutice *R*¹. | gravis *V*²*Erv.* gravis *r* | flore *om.* *R*¹

culis non brevibus gignit, simile renibus, quod durescit
per messes. folia collectionibus inponuntur difficulterque
parientibus adalligantur ita, ut a partu statim auferantur.
quod si emortuus haereat et secundae mensesque morentur,
5 drachma bibuntur in passo folia. sic et suspiriosis dantur
et in vino vetere ad phalangiorum morsus. radix discu-
tiendis concoquendisque adhibetur, semen commanducatum
vomitiones facit. — (14) Anonymos non inveniundo nomen 31
invenit. adfertur e Scythia, celebrata Hicesio, non parvae
10 auctoritatis medico, item Aristogitoni in volneribus prae-
clara, ex aqua tusa inposita, pota vero mammis prae-
cordiisve percussis, item sanguinem excreantibus. putavere
et bibendam volneratis. fabulosa arbitror quae adiciuntur,
recentem eam, si uratur, in ferrum aut aes feruminari —
15 5. (15) Aparinen aliqui omphalocarpon, alii philanthropon 32
vocant, ramosam, hirsutam, quinis sensive in orbem circa
ramos foliis per intervalla. semen rotundum, durum, con-
cavum, subdulce. nascitur in frumentario agro aut hortis
pratisve, asperitate etiam vestium tenaci. efficax contra
20 serpentes semine poto ex vino drachma et contra pha-
langia. sanguinis abundantiam ex volneribus reprimunt
folia inposita, succus auribus infunditur. — (16) Arction 33
aliqui potius arcturum vocant. similis est verbasco foliis,

§ 32: Diosc III 94 (cfr. Plin. XXIV 176) eupor I 208.

§ 33: Diosc IV 104. (cfr. Plin. XXVI 129)

1 brevis E v urbi r 2 messes r B meses V¹ R d E
menses V² v 4 quod stemorius V moreret R¹. 5 passa
R¹ 7 manducatum R¹ T f 8 anonymos d v -onymos VR
anonymos r -onimos E 9 nomen invenit Err non uenit
V d uenit E. 9 e scythia v. -tiē R -thicae V. et scythiē d
esquitia E 10 aristogitoni G -ton H v. 11 12 praecordi-
isque d(?) E v 13 bibendum R. uise- E abiciuntur E
14 recentem eam H T -te ea v | oratur VR¹ | in VRTE. om.
d(?) v de structura cfr XXXVI 199 extr. (deest fortasse materia
simul urenda) ferrum aut aes om. E eas V ferruginari
VR¹ d T 15 aparimen VR¹ d. | omphalocarpon S cum B e
Diosc. omphacoc- H. v 16 semisue V 17 aurum E.
18 flumentario E 19 parthiue E 20 21 phalangias
VR d. 22 artion VR¹ d. 23 potius VR d T v S, om. E r G
arcturon E -rion v a. B

nisi quod hirsutiora sunt, caule longo, molli, semine cumini. nascitur in petrosis radice tenera, alba, dulci, quae decoquitur in vino ad dentium dolorem, *ut ore* ita contineatur. decoctum bibitur propter ischiada et stranguriam. ex vino ambustis inponitur et pernionibus; foveantur eadem cum
 34 radice semine trito in vino. — (17) Asplenon sunt qui hemionon vocant, foliis trientalibus, multis, radice limosa, cavernosa sicut felcis, candida hirsuta. nec caulem nec florem nec semen habet. nascitur in petris parietibusque opacis, umidis, laudatissima in Creta. huius foliorum in
 aceto decocto per dies XXX potu lenem absumi aiunt; et illinuntur autem eadem. sedant et singultus. feminis
 35 non danda, quoniam sterilitatem facit. — (18) Asclepias folia hederæ habet, ramos longos, radices numerosas, tenues, odoratas, floris virus grave, semen securiclatum. nascitur
 in montibus. radices torminibus medentur et contra ser-
 36 pentium ictus non solum potu, sed et inlitu. — (19) Aster ab aliquis bubonion appellatur, quoniam inguinum praesentaneum remedium est. cauliculus foliis oblongis II aut III, in cacumine capitula stellæ modo radiata. bibitur et

§ 34: Diosc III 141. Isid XVII 9, 87. (cfr Plin. XXV 45. XXVI 41, Th H IX 18, 7 — § 35: Diosc III 96 — § 36: Diosc. IV 118.

1 caule **Er**v a (ac d) caulo (-le d, r. 2 dulci quae ego cfr. § 62 -cique **ll** v 3 dolorem **RE**v. res **rTfS** | ut ore ego. om **ll** v cfr XX 111 XXIII 54 79 XXV 170. XXVII 108 XXXII 80, praeterea XXV 166 82 XXXI 40 sine ore XXXV 186) | ita **ll** ut ita **J** ut **U** 570 ita ut v cfr. § 108). | contineatur ore v. a. **J**. an ad dentium dolorem ita continetur? cfr XXV 170. 4 hisciada **V** schiada **E**. sci- **E**. e **Er** a. **S**. 6 trita **VR**. | aspleon **E**. 7 hemionion **Verc** cfr. XXV 45. XXVI 41 et Diosc onon **ll** v (D) 8 felcis **RS** fil- **rv** (D). cfr nota ad XXIV 85. 9 habent **VR** petris om **E**. 11 decocta **VR** | xxxx **B** e Diosc | potu d **E**. | lienem **E**. 12 illinuntur d **Te**. lin- **rf**. | sedant et **VRd** f **S**. -ante **Er** **G** -ant v an sedat et? 15 uiros **E**. uerus **Er**. securiclatum **VD**. -acum **E**. -arum **f** -riculatum **r** seculatum **seru-** v **Er** a. **B**. -curidacae d(?) **B** coll. XVIII 155 17 potum **VE** v a. **G** | et **VRd** **S**. etiam **Er** v **D** | inlitu d **rS** tum **V** f **E** illitum **V** v tu **G** litu **E**. 18 aliquibus **Ed** (?) v a **S** | inguinum om **E**. 19 est om **Vd** | caulibus **VE** d. 19 20 duobus aut tribus **ll** v.

adversus serpentes. sed ad inguinum medicinam sinistra manu decerpi iubent et iuxta cinctus alligari. prodest et coxendicis dolori adalligata. — (20) Ascyron et ascyroides 37 similia sunt inter se et hyperico, sed maiores habet ramos
 5 quod ascyroides vocatur, ferulaceos, coma rubentes, capitulis parvis, luteis. semen in caliculis pusillum, nigrum, resinosum. comae tritae velut cruentant, qua de causa quidam hanc androsaemon vocavere usus seminis ad ischia-
 10 solvit, bilem detrahit. inlinitur et ambustis. — (21) Aphaca 38 tenuia admodum folia habet, pusilla. altior lenticula et siliquas maiores fert, in quibus terna aut quaterna semina sunt, nigriora et minora lenticula. nascitur in arvis. natura ad spissandum efficacior quam lenti; reliquos usus
 15 eosdem habet. stomachi alvique fluctiones sistit semen decoctum. — (22) Alcibium qualis esset herba, non rep- 39 peri apud auctores, sed radicem eius et folia trita ad serpentis morsum inponi et bibi, folia quantum manus capiat trita cum vini meri cyathis III aut radicem drachmarum
 20 III pondere cum vini eadem mensura. — (23) Alektoros 40 lophos, quae apud nos crista dicitur, folia habet similia gallinacei cristae plura, caulem tenuem, semen nigrum in siliquis. utilis tussientibus cocta cum faba fresa, melle

§ 37: Diosc. III 162 — § 38: Diosc. II 177. — § 39: Nicander ther. 541. 666. (cfr. Diosc. IV 27 24 Plin. XXV 104).

2 iubent et **Erv.** -bent **r.** 3 adalligata **Ev** -to **r.** | ascyroides **E.** 4 se sed **E.** sed **VBA TH** om. **EG.** sed ascyron **v** | maiore **E.** | habet **Ev** -ent **rT.** 5 qui **v. a G.** uocant **G.** -tur **Ev** peculaceos **R¹** | coma **ego** cfr. **Diosc.** omnia **II S.** -ino **v.** 6 cauliculis **V¹ v. a. B** caulibus **E.** 9 duabus **II, v.** hydromeliti **E** 10 afaca **VTE.** 11 an habet et? | dist **v. a. B** pusilla **V² Ev** (**D** cum **U 571**). -llo **rB** | et (= etiam) **VBA** est **Erv D** del **S.** 12 si quas d. 13 nigriora **D** cum **U 571** coll. **Diosc.** -ora et (**om. V**) madidiora **II v.** an nigriora eadem? | et minora **dr, D** et ui- **VB.** om. **EJ** 14 reliquo **Erv a S** (usu eosdem effectus **v**) 15 fluctionis **E** 17 aputt **V** 18 bibi iubent **dv a II.** 19 20 tribus et trium **II, v** 20 uno d. 20 21 alektoros luphus **R¹.** -olophus d. -phos **v. a. S.** 22 tenuem om. **E.** 23 dist. **J** | mella **R¹.**

- addito et caligini oculorum. solidum semen coicitur in
oculum nec turbat, sed in se caliginem contrahit; mutat
colorem et ex nigro albicare incipit et intumescit ac per
41 se exit. — 6. (24) Alum nos vocamus, Graeci symphyton
petraeum, simile cunilae bubulae, foliis parvis, ramis III^s
aut IIII a radice, cacuminibus thymi, surculosum, odoratum,
gustu dulce, salivam ciens, radice longa, rutila. nascitur
in petris, ideo petraeum cognominatum, utilissimum late-
ribus, renibus, torminibus, pectori, pulmonibus, sanguinem
reicientibus, faucibus asperis. bibitur radix trita et in 19
42 vino decorta, et aliquando superlinitur. quin et comman-
ducata sitim sedat praecipueque pulmonem refrigerat. luxatis
quoque inponitur et contusis, lenit interanea. alvum sistit
cocta in cinere detractisque folliculis trita cum piperis
granis VIII et ex aqua pota. vulneribus sanandis tanta 12
praestantia est, ut carnes quoque, dum cocuntur, conglutinet
addita, unde et Graeci nomen inposuere. ossibus quoque
fractis medetur, 7. (25) alga rufa scorpionum ictibus. —
43 (26) Actaea gravi foliorum odore, caulibus asperis, geni-
culatis, semine nigro ut hederæ, bacis mollibus, nascitur 20
in opacis et asperis aquosisque. datur acetabulo pleno
44 interioribus feminarum morbis. — (27) Ampelos agria vo-

§ 41: Diosc. IV 9 (cfr. Plin. XXVI 42). Marc. 26, 18. Scri-
bon. 83. Marc. 17, 21. (10, 68, 31, 29) — § 42: Diosc. IV 9 10.
— Diosc. IV 98. cfr. Plin. XXVI 103) — § 44: Diosc. IV 180.
cfr. Plin. XXIII 19

1 addita E | oculum B. conicitur B & v a J. cfr. XXXI
29. XXXII 39. 75 3 sed ex nigro Ev. a S. | et Err. om. r.
4 quod nos TS | symphoton VE. 5 pecreum V.
5. 6 tribus aut quattuor ll v. 7 dulce gustu RdS 9 pec-
tori VRfE ll. -ria C -ribus dTv. an pectore . . reicientibus?
cfr. Scribon 12 luxatis E 13 lenit VRdTH cum Gro-
novio. leni E leni v, interanea V¹TH -nei V¹EE -neis dv.
(an laesis interanei? cfr. XXVI 81 et Diosc.). 14 in V²Err.
om. r. cfr. § 54 XVIII 103. XXIII 165 XXIV 144 | cineres
E | folliculis E 15 novem ll v et ex Err. ex r 17 unde
et Ev unde rS 18 rufa VRdTH (H), ruba E -bra G. et
scorpionum Rd(?)v a S. 19 asperis ll.v(G). anisi B.
om. r. 22 agaria B. agrias Er

catur herba foliis duris, cineracei coloris, qualem in satis diximus, viticulis longis, callosis, rubentibus qualiter flos ^{23, 19} quam Iovis flammam appellamus. in uvolis fert semen simile Punici mali acinis. radix eius decocta in aquae cyathis ⁵ ternis, additis vini Coi cyathis II, alvum solvit leniter ideoque hydropicis datur. uvolae vitia cutis in facie mulierum emendant. ischiadicos quoque uti hac herba prodest tusa cum foliis et inlita cum succo suo.

(28) Absinthii genera plura sunt: Santonicum appellatur ⁴⁵ e Galliae civitate, Ponticum e Ponto, ubi pecora pinguescunt illo et ob id sine felle reperiuntur, neque aliud praestantius, multoque Italicum amarior, sed medulla Pontici dulcis. de usu eius convenit, herbae facillimae atque inter paucas utilissimae, praeterea sacris populi Romani celebratae peculiariter, siquidem Latinarum feriis quadrigae certant in Capitolio victorque absinthium bibit, credo, sanitatem praemio dari honorifice arbitratis maioribus. stomachum corroborat, et ob hoc sapor eius ⁴⁶ in vina transfertur, ut diximus. bibitur et decoctum aqua ^{14, 109} ac postea nocte et die refrigeratum sub diu; decoci VI drachmis foliorum cum ramis suis in caelestis aquae sextariis III oportet, nec non salem addi vetustissimi usus est.

§ 45: Diosc III 25. 23 (24). Th H IX 17, 4 cfr. Plin XI 194 Isid XVII 9, 60 — §§ 46 52: Diosc III 23

3 quam VRdf. quem Ev. | flaminam E¹. | appellavimus B dist J uolis J e Diosc uolis V·R. uolis dB coll XXI 67. obolis E (ignob- v) obolis V²r 4 aquae Ev aqua r 5 duobus II v 6 hypocritis d uolae J. uoluae V¹ uul- V²Rd v. uole E. | uitia et d? v. a. J. 7 emendant EJ. -at r v. uti d v. urī VRf heuri E. 10 a (bis pro e) E (?) v a S 12 multorumque E. -tumque man. Dal | italicum dH -co VR Ev(S) 13 dulci R. 17 in praemio dTfS. 19 crassatur dT 20 diu V¹RdJ dio rDal. diuo Ev(D) die V². cfr. XIV 136 extr. XXI 84. XXVIII 127 225 XXX 84. | decoci vi ego -octi (-octis REv, sex II r 21 caelesti R 22 tribus II. v. 20-22 dist. ego 22 nec non ego. cfr. XXVIII 130. nec II et v sale Vd. uetustissimi ego. me E v mun D cum U 572 uetus sine rTfS | usus est (scriptum olim uetus, ego. usu est II. S. in usu est v

bibitur et madefacti dilutum; ita enim appelletur hoc genus. diluti ratio ut, quisquis fuerit modus aquae, tegatur
 47 per triduum. tritum raro in usu est, sicut et sucus expressi. exprimitur autem, cum primum semen turgescit, madefactum aqua triduo recens aut siccum VII diebus, 5
 dein coctum in aëneo vaso ad tertias X heminis in aquae sextariis XLV iterumque percolatum, herba electa, coquitur ad crassitudinem mellis, qualiter ex minore centaury quae-
 48 ritur sucus sed hic [absinthii] inutilis stomacho capiti-
 que est, cum sit ille decoctus saluberrimus. namque 10
 adstringit stomachum bilemque detrahit, urinam ciet, alvum emollit et in dolore sanat, ventris animalia pellit, malaciam stomachi et inflationes discutit cum sile et nardo Gallico, aceti exiguo addito, fastidia absterget, concoctiones adiuvat, cruditates detrahit cum ruta et pipere et sale. 15
 antiqui purgationis causa dabant cum marinae aquae veteris sextario seminis VI drachmas cum III salis, mellis
 49 cyatho; efficacius purgat duplicato sale. diligenter autem teri debet propter difficultatem. quidam et in polenta dedere supra dictum pondus, addito puleio, alii pueris 20
 [folia] in fico sicca, ut amaritudinem fallerent. thoracem purgat cum iride sumptum. in regio morbo crudum bibitur

§ 48: Celsus II 24 31. Scribon. 141. Marc. 28, 2. 30, 37. --

§ 49 Lucret. I 936 cfr. Celsus IV 15 16.

1 appellatur v.a H(S). 2 aut E. aqua Vd. 3 4 expressi Ev(J). -sus (-raesus V) rTfS. 5 septem Il v
 6 deinde E(?) v a S. | uaso ES -se rv. | decem Il v | eminis E.
 7 herba electa (i. e. exempta) ego. cfr Diosc III 7 et CFWMuller p. 11. 12 bae lecta V -bē lecitī E -bae ita E
 -be lento d -ba lente v. -ba eiecta lenta Vere -ba elisa D
 cum U 573. lente H 8 ex v. et Il. centaury Ev(S) -reo
 rVerc (Dal) 9 uncas posui cum Dal 10 illo VRd. |
 decoctus man. Dal v. -tis Il. -ti TG. | saluberrimus V saluberrimum E
 11 adstringi E | que om VR¹T. 12 13 malachiam E -litiam Rd 13 inflationes C e Diosc inflammat-
 Il tv | discitit E. 15 crudelitates E¹. 16 dabant E¹fS.
 17 sex et tribus Il v. | drachmis E¹v.a S. | uel mellis E¹D
 et me- v cfr Marc. 21 in folia in E. uncas posui cum H.
 1 TrH cum Gron. siccat E. -cca B. sic ut v.

cum apio aut adianto. adversus inflationes calidum paulatim sorbetur ex aqua, iocineris causa cum Gallico nardo, hienis cum aceto aut pulte aut fico sumitur. adversatur 50
 5 fungis ex aceto, item visco, cicutae ex vino et muris aranei morsibus, draconi marino, scorpionibus oculorum claritati multum confert, epiphoris cum passo inponitur, suggillatis cum melle. aures decocti eius vapor sufflito sanat aut, si manent sanie, cum melle tritum. urinam ac menses cient III IIve ramuli cum Gallici nardi radice
 10 una, cyathis aquae VI, menses privatim cum melle sumptum et in vellere adpositum. anginae subvenit cum melle et 51
 nitro. epinyctidas ex aqua sanat, vulnera recentia prius quam aqua tangantur inpositum, praeterea capitis ulcera. peculiariter ilibus inponitur cum Cypria cera aut cum fico.
 15 sanat et pruritus. non est dandum in febris. nausiam 52
 maris arcet in navigationibus potum, inguinum tumorem in ventrali habitum. somnos adlicit olfactum aut inscio sub capite positum. vestibis insertum tineas arcet. culices ex oleo perunctis abigit et fumo, si uratur. atramentum librarium ex diluto eius temperatum litteras a musculis tuetur. capillum denigrat absinthii cinis unguento rosaceoque permixtus. — (29) Est et absinthium mari- 53
 num, quod quidam seriphum vocant, probatissimum in Taposiri Aegypti huius ramum Isiaci praeferre sollemne

§ 50: Scribon 192. Diosc. eupor. II 160 141. 142. 123. I 59. 60. — § 52: Pl. iun 65, 3 — § 53: Diosc. III 24 cfr Plin. XXXII 100

1 apio **VR&Tf**(H) adipe **Er** opio **G.** idianto **VR.** | inflammationes **VRf.** calidum **VS.** 3 fico **Er.** fingo **VR.** fungo **d.** 4 cicutae vino **VR¹** 7 decocti ego -te **Rd** -tae **r.** **S.** -tum **v.** | naponi **E** -ris **R** ?) **v** **a.** **S** 8 manet (-nat **v**) sanies **Er** **a.** **H** 9 tres quattuorue **ll.** **v** 10 sex **ll.** **v** 11 bellere **E.** 14 aut fico **dT.** 15 est om **dT** | nausiam ego -seam **TfH.** -sia **V¹Rd** -sias **V²ErS.** -seas **v** cfr VIII 99 XX 256. XXIII 96. XXVI 112 (de plur. num. cfr XX 153 162 225. XXI 123) 17 uentralia **dT.** | adlicet **VR.** ciet **Er.** 19 oleo **Er.** aceto **r.** cfr Diosc | peruncus **Vd¹.** -ngus **B¹.** -nctus **T.** 21 musculis **d(?)** **B** **e** Diosc. muscis **rTf.** 22 rosaceo **S** cum vet. **Dal.** | permixtus est **E** 23 seriphum **S** -pum **E.** -phum **v** seryphum **r.** 23. 24 intra positi **d.**

habent. angustius priore minusque amarum, stomacho inimicum, alvum mollit pellitque animalia interaneorum. habitur cum oleo et sale aut in farinae trimestris sorbitione dilutum. coquitur quantum manus capiat in aquae sextario ad dimidias.

- 54 8. (30) Balloten alio nomine porrum nigrum Graeci vocant, herbam fruticosam angulosis caulibus, nigris, hirsutis, foliis vestientibus maioribus quam porri et nigrioribus, graveolentibus. vis eius efficax adversus canis morsus ex sale foliis tritis inpositae, item ad condylomata coctis cinere in folio oleris. purgat et sordida ulcera cum melle.
- 55 (31) Botrys fruticosa herba est luteis ramulis semen circa totos nascitur, folia cichorio similia. invenitur in torrentium ripis. medetur orthopnoicis. hoc Cappadoces ambrosiam vocant, alii Artemisiam. (32) Brabilla spissandi vim habet cotonei mali modo, nec amplius de ea tradunt auctores. — (33) Bryon marinum herba sine dubitatione est lactucae foliis similis, rugosa velut contracta, sine caule ab una radice exeuntibus foliis. nascitur in scopulis maxime testisque terra comprehensis. praecipua siccandi spissandique vis ei et collectiones inflammationesque omnes inhibendi, praecipue podagrae et quicquid refrigerari opus sit. — (34) Bupleuri semen ad ictus ser-

§ 54: Diosc. III 107 — § 55: Diosc. III 120. (Plin. supra § 28 XXV 74) cfr. Athenaeus II 33 p. 49^f. — § 56: Th. H. IV 6, 6. Diosc. IV 97 (cfr. Plin. XIII 137). — § 57: cfr.

2 alvum soluit dT. (an emollit?) 8 maioris V²
 10 imposita Ev a H. an inpositis? 12 botrys dv. -tris VB.
 -thrys r -thyris E. 13 toto E. -tam v.a H | chichoria E.
 14 orthopnoicis dErv ortus (ho- B) in vicis r 15 bra-
 uilla E 15, 16 spissandiu B. -ssam vim E 17 brionam
 rinum V bryona marina E 17 18 meditatione Er.
 18 veluti rv.a J. 19 ima v.a.H. sed cfr. Theophr.
 21 siccandis VB. -di ei d(?)v.a.S. spissandisque E | uis ei S.
 uisci VB. uis dErv 21 collectiones omnes Bdv a S.
 22 omnes om. Bv.a.S. cfr § 131. | cohibendi v a S | praecipua
 B¹ 22, 23 refrigerari ED -are rv cfr. XXIII 118. 139.
 XXIV 42 57. XXVIII 110 198. XXX 107. XVIII 146.
 (contra XXVIII 234. XXXI 128 130). 23 opus sit dErv.
 possi' euri v e Diosc. -leri (bla- B¹) ll.

pentium dari reperio foverique plagas decocta ea herba adiectis foliis mori aut origani.

(35) Catanancen Thessalam herbam, qualis sit, describi a nobis supervacuum est, cum sit usus eius ad amatoria tantum. illud non ab re est dixisse ad detegendas magicas vanitates, electam ad hunc usum coniectura, quoniam are-scens contraheret se ad speciem unguium milui exanimati. eadem ex causa et cemos silebitur nobis. — (36) Calyx 58 duorum generum est. una similis aro nascitur in ara-
 10 tionibus, colligitur ante quam inarescat. usus eosdem
 habet quos aris, at bibitur radix quoque huius ad exina- 24, 147
 niendas alvos mensesque mulierum, item caules cum foliis
 in leguminibus decocti sanant tenesmon. (37) alterum 59
 genus eius quidam anchusam vocant, alii rhinocham. folia
 15 lactucae longiora, plumosa, radice rubra, quae ignes sacros
 cum flore polentae sanat inposita, iocineris autem vitia in
 vino albo pota. — (38) Circaea trychno sativo similis est, 60
 flore nigro, pusillo, parvo semine milii nascente in qui-
 busdam corniculis, radice semipedali, triplici fere aut qua-

Plin. XXII 77 Nicand. ther. 586 — Diosc. IV 132 — § 59:
 Diosc. IV 23. (cfr. Plin. XXII 48. 49. — § 60: Diosc. III 124

3 catananchen VR¹d. | tetessalam VR¹ 4 sit (pro est)
 E 5 illum E. 6 electa Vd. | quonia V¹ quod E. 7 se
 VRd^v. sit E. 8 et cemos R^v ecce- V¹f et e- V²E. ecche-
 d. | silebitur E. calyx S e con. Dal. coll Diosc et ind calfa
 H.TfH -lla v 9 haro VT ba- E. | in — 10 colligitur om.
 R¹d. 10 ususque R(?)v a. S. 11 aris D e con. H¹. cfr.
 XXIV 151. ars VRdTf hars E. arisaron J e con. H² arum
 v. | at (vel &?) ego. a ll. om. v. | quoque radix V(?)r
 12 inter V². caules VEv(S). -lis rTfH. 13 decocti v(S).
 -tis VdE -tio R. -tus H. sanant Ev(S) -at rTfH. | tenesmo
 r e corr. -mum Vd 14 anchusam v. -cusam E -chisam Vd.
 hancusam r. -ciram R. rhinocham J coll indice -chisiam G.
 rinodiam dT. -ochiam (ri no- E VB. -chisiam v. clinosiam
 E onocliam S e Diosc. | folia dEv -io VRD 15 longiora
 V¹ giore D | plumoso D radice ll r an radix? 16 flore
 Rd(?)C folio rTv. 17 trychno VfS. cfr. § 132 et XXI 177.
 thry- E. stry- v e Diosc. thrycno d. try- R. | sativa E.
 18 milli R¹. melli V. ut milui v a S. | nascente dVerc. -lea R.
 -tis VEv. -ti r 19 radicem semipedalis V.

- druplici, alba, odorata, gustus calidi. nascitur in apricis saxis. diluitur in vino bibiturque ad dolorem vulvae et vitia — macerari oportet in sextariis III quadrantem radicis tusae nocte et die — et trahit eadem portione secundas, semine
 61 lac [minuit] in vino aut mulsa aqua potio. — (39) Cirsion
 cauliculus est tener II cubitorum, triangulo similis, foliis spinosis circumdatus. spinae molles sunt; folia bovis linguae similia, minora, subcandida, in cacumine capitula purpurea, quae solvuntur in lanugines. hanc herbam radicemve eius
 62 adalligatam dolores varicum sanare tradunt. — (40) Crataegonon
 spicae tritici simile est, multis calamis ex una radice emicantibus multorumque geniculorum, in opacis, semine mili, vehementer aspero gustu, quod si bibant ex vino ante cenam III obolis in cyathis aquae totidem mulier ac vir ante conceptum diebus XL, virilis sexus partum
 63 futurum aiunt. et alia est crataegonos, quae thelygonos vocetur; differentia intellegitur lenitate gustus. sunt qui florem crataegoni bibentes mulierum intra XL diem concipere tradant. eadem sanant ulcera vetera nigra cum melle et explent sinus ulcerum et atropa carnosiora faciunt, purulenta expurgant; panos discutunt, podagras collectio-

§ 61: Diosc IV 117. § 62: Diosc III 129 Th H. IX 18, 6. — § 63: cfr. Plin. XXVI 162. (Diosc III 130. 132) Diosc. eupor I 136. — Th. H. III 15, 6.

3 tribus II v 4 nocte et (ac dT) VRdTS -tem et E v(D) (per add v) cfr. § 46. XXIX 113 VII 161. II 6. 236. XX 172 XXXIII 71 97 XXXII 73. | die et V¹R die ex dT. diem Ev(D) die V¹TS. | dist. ego | trahit V tradit E¹. | portione ego -10 et II v 5 minuit REv(D). -tur G. immuit V. immi- d. (ficta ex iteratis in uino). uncus ego posui coll Diosc. | cirsion rB e Diosc. -scion E circision r. -cesion v 6 duum II v , triangulus E. 7 lingulae Vd. -gua E. 8 et in d(?)v a S capitula d(?)B e Diosc -lata Err -irila r 10. 11 crataegonon VdEr(S). crataeog- R(?) B e Diosc. 12 in om. E nascitur in v a. J. an in opacis nascens?). 13 asperi d. 14 tribus II v. 15 sexus partum v. partus sexum VRd. sexum E 16 grategonos VR. crataeog- B. (item v 18) 17 uocatur v. 18 bibentis VR¹S. | mulierum ErD. -ris VR. -res dv. 19 eadem V D 20 et explent E¹df. exp- r r / et om. V. | atrapha VR¹d.

nesque omnes leniunt, peculiariter mammarum. Theophrastus arboris genus intellegi voluit crataegon sive crataegona, quam Itali aquifolium vocant. — (41) Crocodileon chamaeleonis herbae nigrae figuram habet, radice longa, aequaliter crassa, odoris asperi. nascitur in sabuletis. pota sanguinem per nares pellit copiosum crassumque; ita et lienes consumere dicitur. — (42) Cynosorchim aliqui orchim vocant, foliis oleae, mollibus, ternis per semipedem longitudinis in terra stratis, radice bulbosa, oblonga, duplici ordine, superiore quae durior est, inferiore quae mollior. eduntur, ut bulbi coctae, in vineis fere inventae. ex his radicibus si maiorem edant viri, mares generari dicunt, si minorem feminae, alterum sexum. in Thessalia molliorem in lacte caprino viri bibunt ad stimulandos coitus, duriores vero ad inhibendos adversantur altera alteri. — (43) Chrysolachanum in pineto lactucae simile nascitur. sanat nervos incisos, si confestim inponatur. et alibi genus chrysolachani traditur, flore aureo, foliis oleris. coctum estur ut olus molle. haec

§ 64: Diosc III 10. - § 65: Diosc III 131 (cfr Plin. XXVI 95 96).

2 crataegon *H e Theophr* -onon *V d Ev (D)* -aeogonon *B*
 crate conon *E*. 3 crathegona *E*. grate *R*. crataeog- *B*
 uam *V d* aquifolium *d Ev (D)*. -lia *VR*. -liam *Dal.* cfr.
XV 101 XVI 80 90 231; contra XXIV 116 XVI 73, aquifolia
 ilex *XVI 19 32* 3. 4 crocodileon *Il S* -lion *C* lon v
 5 6 sabulitis *E* vox solitaria, alias sabulosus, ut *XIX*
7. 34 XXI 175. XVIII 134 XIII 28. 49 XXXV 170 ceterum
δρυωδεκ Diosc an arbutis? cfr. XXVI 133 extr
 7 ita & (= itaa) ego ita ida *V¹* *VR E*, atque ita d(?)v. item *D*
cum U 576 | cynosorchim (-in v) *S e Diosc.* -sarcim *E* ima
VR. -imam d. 8 sorchim *E* | pernīs *E* 8 9 hemipedem
R¹ hyemem pedem d. 9 uoliosa *E*. 10 duplicis *E* | superiore
 que *d TE* or quae *E* | durior = 11 quae om. *R d T*
 11 redduntur *E* edicuntur *V²* | ut *f Ev*. et r. uulni *E*. coctae
VTIS te *R*. -ti d(?)*Ev* 12 inuenta *E*. -ti *V(?) r a H* ex
 his maiorem om. *R¹*. uiri om. *R¹* 13 dicuntur *Tr a G*.
 feminam *E* 15 16 aduersatur *d v a. H* 16 altera *S cum*
ret. Dal. -ter *Il. v.* 17 sanant *E*. 18 alibi *Il. Tv (S)* albi *C*.
 aliud *G*. 19 hestur *V* | ut *Ev* om. r | haec *VR v (S)* haec
 d(?)*G* om. *R*.

- herba adalligata morbum regium habentibus ita, ut spectari
 67 ab his possit, sanare id malum traditur. de chrysolachano
 nec satis dici scio nec plura reperio. namque et hoc vitio
 laboravere proximi utique herbarii nostri, quod ipsis notas
 veluti vulgares strictum et nominibus tantum indicavere,
 tamquam coagulo terrae alvum sisti, stranguriam dissolvi,
 68 si bibatur ex aqua aut vino, (44) cuculli folia trita cum
 aceto serpentium ictibus et scorpionum mederi. quidam
 hanc alio nomine strumum appellant, alii Graece strych-
 num. acinos habet nigros; ex his cyathus suci cum mulsi
 11 medetur lumbis, item capitis dolori cum rosaceo infusus,
 69 ipsa strumae inlita. — (45) Peculiaris est Alpinis maxime
 fluminibus conserva appellata a conferuminando, spongia
 aquarum dulcium verius quam muscus aut herba, villosae
 densitatis atque fistulosae. curatum ea scio omnibus fere
 ossibus confractis prolapsum ex arbore alta putatorem,
 circumdata universo corpori, aquam suam adspergentibus,
 quotiens inaresceret, raroque nec nisi deficientem herbam
 mutationis causa solventibus, convalescere vix credibili
 70 celeritate. — 9. (46) Cocco Cnidio color cocci, magni-
 tudo grano piperis maior, vis ardens; itaque in pane de-
 voratur, ne adurat gulam transitu. vis praesentanea contra
 cicutam, sistit alvum.

§ 68: Diosc. IV 71. Pl. iun. 57, 6 8 Marc 1, 48 — § 70:
 Th. H. IX 20, 2 Diosc IV 170 (cfr. Plin XIII 114 XXV 79).

1 herbae V be B¹. 2 sanari EG 5 veluti V *Verc* (D).
 -ut in d ut Bv. uel E. | vulgare d. -gore V. 6 sisti r v
 -tit E -tunt r 7 cuculli D. cfr Marc 36, 63 -culi Ev (H)
 culiculi r Tf. cacubali B c Diosc cucu- C(S). 8 aut d T | me-
 dentur d T 9, 10 strychnum C stricnum B d. strien- V. strign-
 E (-non Ven. 10 cyathus (cia- V²) suci V² d v quiatus suci
 V¹. quia tussim B caasa tussim Er quiaticum B. mulsu
 V 11 duobus H v dolores E -ribus v. a H 12 strumae
 J. cfr. XXX 34 VIII 206. -mas r -ma H. D. -mis v, cal-
 pinis E 13 a conferruminando d v. a. S. ruam- Er. ferum- r.
 14 verum V. | mulscus E 15 cio VE 16 putatores
 B¹ d. pot- V 19 credibile V 20 celebritate E. | cocco
 cnidio d(?) Brot. (gni- v). cogum nidio Er cognitio r. 22 gu-
 lam d TEv. -lae Vf -la B. | uis om B¹. 23 ciet vet Dal an
 soluit? cfr. Th.

- (47) Dipsacos folia habet lactucae bullasque spinosas 71
in dorsi medio, caulem II cubitorum iisdem spinis horri-
dum, genicula eius binis foliis amplexantibus concavo
alarum sinu, in quo subsistit ros salsus. in cacumine
capitula sunt echinata spinis. nascitur in aquosis. sanat
rimas sedis, item fistulas decocta in vino radice usque,
dum sit crassitudo cerae, ut possit in fistulas collyrium
mitti, item verrucas omnium generum. quidam et alarum,
quas supra diximus, sucum inlinunt ñs. — (48) Dryopteris 72
felici similis in arboribus nascitur, tenui foliorum sub-
dulcium incisura, radice hirsuta. vis ei caustica, et ideo
psilotrum est radix tusa, inlinitur enim usque, dum su-
dores evocet, iterum et tertium ita, ne sudor abluatur.
(49) Drabe phono similis herba est, cauliculis tenuibus, 73
cubitalibus, circumdatis utrimque foliis pollicari ampli-
tudine, qualia oxymyrsines, sed candidioribus mollioribus-
que, flore candido sabuci. edunt cauliculos decoctos, se-
mine vero eius pro pipere utuntur.
(50) Elatine folia habet casiae, pusilla, pilosa, rotunda, 74
semipedalibus ramulis quinque senisque, a radice statim
foliosis. nascitur in segete, acerba gustu et ideo oculorum

§ 71: Diosc. III 11. (cfr. Plin. XXV 71) § 72: Diosc.
IV 186. — § 73: Diosc II 186. — § 74: Diosc IV 40

1 dipsa E¹. -aqua V² dypsacon d. 2 caule E. | dum
II v 2. 3 torridum a E 3 concavum S. 4 sinum VS.
subsistit V³v(S) substitit susst- V¹) r H. 5 spinis om E.
6 trimas E. 7 caere V. | fistula Er. a H 8 mittit E
an immitti? cfr XXIV 151 XXVIII 241. | quidem et alarum
VR¹ 9 ñs v. his II C | dryopteris VR 10 felici S -cis
VREJ filici d(?)v. cfr XXVI 58. | simis V 11 ei — 12 tusa
Er. om. r. | et ego. est Er. cfr. nota ad XXIII 19 | ideo
et ED 13 evocat E | iterumque R(?)v a J | tertio dTE
v. a S. sed cfr XVIII 145 XIV 139 14 drabe phono D
coll indice et XXI 95 draeffono VRE draphono d dryophonon
(dryph- v) C. 15 cubitalibus Er. om. r. 16 oxymyrsine
Vd. 17 sambuci dR(?)v. a J. | decocto V. -tis E. 19 ela-
fine VR¹d. | casiae II. tv(J) helxinae B e Diosc. | pusille E
rotunda om. E. 20 senisque v. a. D, ut § 32 al., sed cfr. § 76.
116 137 21 segetibus v a. S. sed cfr. XXVI 40; cfr. nota
§ 93. XXVI 47 al. | acerua gusto et odeo V

- fluctionibus efficax foliis cum polenta tritis et inpositis, subdito linteolo. eadem cum lini semine cocta sorbitionis
 75 usu dysinteria liberat. — (51) Empetros, quam nostri calcifragam vocant, nascitur in montibus maritimis, fere in saxo. quae propius mari fuit, salsa est potaque trahit bilem ac pituitas; quae longius magisque terrena, amarior sentitur. trahit aquam; sumitur autem in iure aliquo aut in hydromelite. vetustate vires perdit, recens urinas ciet decoctum in aqua vel tritum calculosque frangit. qui fidem promisso huic quaerunt, adfirmant lapillos, qui subserve-
 76 fiant, una rumpi. — (52) Epicactis ab aliis elleborine vocatur, parva herba, exiguis foliis, iocineris vitiis utilissima et contra venena pota. — (53) Epimedion caulis est non magnus, hederæ foliis denis atque duodenis, numquam florens, radice tenui, nigra, gravi odore ac
 in umidis nascitur. et huic spissandi refrigerandique natura, feminis cavenda. folia in vino trita virginum mammas
 77 cohibent. — (54) Enneaphyllon longa folia novena habet, causticae naturae. imponitur lana circumdatum, ne urat latius — continuo pusulas excitat —, lumborum doloribus et coxendicum utilissimum.
 78 (55) Felicis duo genera nec florem habent nec semen.

§ 75: Diosc IV 178. IV [15] cfr Plin XXII 64. — § 76: Diosc IV 107. cfr Plin. XIII 114. Diosc. IV 19 §§ 78—80: Diosc. IV 183. 184 (Isid. XVII 9, 105).

3 empetros **TfH** (-on v) -pitros **ll.** 4 fiere **V¹E¹**
 5 quae **Se cod Murb.** que **VRE.** q d. quo **B** quod v | propis **R.**
 pius **V¹** proprius **E.** -rius **r** | fuerit v. a **J** an sit? | minus salsa
B. 6 quo d(?) v a. S. | terrena d **B** -nu r. teritur v | a maior **V**
 7. 8 aut in **cod Murb.** v ut in **V¹ErD** ut **r1J** aut **S** cfr.
Diosc. 9 calculosque **E.** calculos d **Tv. a G** 11 epicactis
VREv(J). cfr **XIII 114** epipa- d(?) **B e Diosc.** elleborine
 d **C.** hell- v. elledo- **E** eledo- **V** selledo- **R.** (**XIII 114** embo-
 line **ll**) 12 parva **Err.** -uali r. an parvula? 13 epime-
 nidion **G Dal.** 15 gravi odore d **Err** -uido **R** -uida **V.** | ac
VdT hac **R.** om. **ES** nascitur v. lac. ego indicavi; exciderunt
 fere gustu languido: cfr **Diosc** 16 in om. **R.** nascitur **ll.**
TS. om. v. 17 et semine **Vd.** 19 circumdatum **VRG** -ta
 d **Tv.** -tur **E.** dist. ego 20 continuo enim **R?** v a. S **D**)
 21 et - r. | utilissima d **T.** 22 felcis **S** (item p 253)

pterim vocant Graeci, alii blachnon, cuius ex una radice
 conplures exeunt felices bina etiam cubita excedentes longi-
 tudine, non graves odore; hanc marem existimant. alterum
 genus thelypterim Graeci vocant, alii nymphaeam pterim;
 15 est autem singularis atque non fruticosa, brevior mollior-
 que et densior, foliis ad radicem canaliculata. utriusque 79
 radice sues pinguescunt. folia utriusque lateribus pinnata,
 unde nomen Graeci inposuere. radices utriusque longae
 in oblicum, nigrae, praecipue cum inaruerunt; siccari autem
 20 eas sole oportet. nascuntur ubique, sed maxime frigido
 solo. effodi debent vergiliis occidentibus. usus radicis in
 trimatu tantum, neque ante nec postea. pellunt interaneo-
 rum animalia, ex his taenias cum melle, cetera ex vino
 dulci triduo potae, utraque stomacho inutilissima. alvum
 25 solvit primo bilem trahens, mox aquam, melius taenias
 cum scamonii pari pondere. radix eius pondere II obo- 80
 lorum ex aqua post unius diei abstinentiam bibitur, melle
 praegustato contra rheumatismos. neutra danda mulieribus,
 quoniam gravidis abortum, ceteris sterilitatem facit. farina
 30 earum ulceribus taetris inspergitur, iumentorum quoque
 in cervicibus. folia cimicem necant, serpentem non reci-
 piunt; ideo substerni utile est in locis suspectis, usta

§ 78 init: cfr Plin. XXVI 68 extr. — § 79: Th. H IX 18, 8.
 Scribon. 136. 140 — § 80: Th. H. IX 18, 8 Colum VI 14, 3.

v. 2). fil- II r, D). cfr. nota ad XXIV 85 1 pterim S. -rim
 v e Diosc -ria d. -rigia EE. -regia V cfr index, blachnon
 10(S) biachnon Vd. -cthron B. -ctthro Er blechnon C 3 graue
 sudore V 4 thelypterim S (-in v) thylypt- E tylypt- VB.
 -erum d. | nymphaeam B -aea d. -ea EE -eo v nimphaea V. |
 pterim dS -in r bther- E. bter r. lter- E. iter- V. 6 canali-
 culata B(?) B. canie rTVen cananic- v 7 sue VE¹. | utris-
 que E. 8 utriusque VBfJ. -rique d(?) Erv. 11 uirgilis
 E | radicib; R¹. 12 ante VdEv(J). -tea BG cfr. XXVIII
 120. 184 XXVI 61 13 taenias G teneas V¹R¹. tin- rv
 14 utrasque VB¹ inutilissimas V. -mis R¹. 15 taenias G te-
 neas VRE tin- dTv 16 scamonii Ev. -ni VD. -nia B scam-
 monie d ni C. | radix eius pondere om E. | duum II v
 16. 17 obolum E. 18 praegustatu E. 21 in VEG(D, om.
 rv(H), necat VEE. 22 substerni r -ter B. | est om. B¹. a VT. |
 usta V(?) D. -tae rv.

etiam fugant nidore. fecere medici huius quoque herbae discrimen: optima Macedonica est, secunda Cassiopica. —

- 81 (56) Femur bubulum appellatur herba, nervis et ipsa utilis recens in aceto ac sale trita.

(57) Galeopsis aut, ut alii, galeobdolon vel galion caulem et folia habet urticae leviora et quae gravem odorem trita reddant, flore purpureo. nascitur circa saepes ac semitas ubique. folia caulesque duritias et carcinomata ex aceto trita et inposita, item strumas, panos, parotidas discutunt. ex usu est et decoctae succo fovere. putrescentia quoque et gangraenas sanat cum sale. —

- 82 (58) Glaux antiquitus eugalacton vocabatur, cytiso et lenticulae foliis similis; aversa candidiora. rami in terra serpunt quini seni, admodum tenues, a radice. flosculi purpurei exeunt. invenitur iuxta mare. coquitur in sorbitione simulaginis ad excitandam ubertatem lactis; eam qui hauserint, balineis uti convenit. 10. (59) Glaucion in Syria et Parthia nascitur, humilis herba, densis foliis fere papaveris, minoribus tamen sordidioribusque, odoris taetri, gustus amari cum adstrictione. granum habet crocei coloris. hoc in olla fictili luto circumlita in clibanis cal-

§ 81: Diosc. IV 93
Diosc. III 90.

§ 82: Diosc. IV 139

§ 83:

2 macedonia VTf. cassiopica R. 3 femur VB ipsa Vv(D).
-sis r(?)S. 5 galeopsis B e Diosc. -lemsis d. -lapsis v ca-
leipsis r. | ut om. VB. galeobdolon B galactob- v. galleobdo-
(-dolono V²) VRd. galeo (galleo r) obdolon Er. uel Rdr uel
r. | gallion VRdVen 8 9 carcinomata VdE -ta sanant
E(?)v 9 dist. ego e Diosc. 9. 10 et parotidas R. ? r. a S.
10 decocto r. a H 12 glaux v e Diosc. glaus (glans E¹)
ll. ergalacton EE et ga- v a B. | uocatur E. cotyso VR¹.
13 terra ego. -ram ll. v. cfr. XXII 45. 82 XX 98 XXVI 126.
XXVIII 109 IX 42. XXVII 99. XVI 152) 14 semi V.
seniue v. cfr. XXVI 72. tenuis BD dumtenuis V. ab r. a S.
om. E. | tenues. a radice dist. J coll § 56. XXV 28. XI 231.
cfr. potius XII 60. 16 eamque qui r. a G. eam quae S cum ret.
Dal an cumque? 17 balinei V. -lnei dEv a S. | glaucio E
20 gustu sanari V | adstrictionema E. an -one unae? | crocei
de -o r. croci V. egro- R. 21 circumlita J cum
Stract cfr. XXIX 98. XXXV 35. XXXIV 119. 106.

faciunt, deinde exempto sucum exprimunt eiusdem nominis. usus et suci et foliorum, si terantur, adversus epiphoras, quae universo impetu cadant. hinc temperatur collyrium, quod medici dia glauciū vocant. — (lactis quoque ubertas intermissa restituitur; sumitur huius rei causa ex aqua). — (60) Glycyside, quam aliqui Paeoniam aut pentorobon vocant, caulem habet II palmorum, comitantibus II aut III, subrutilum, cute lauri, folia qualia isatis, pinguiora rotundioraque et minora, semen in siliquis, aliud grano rubente, aliud nigro. duo autem genera sunt: femina existimatur cuius radicibus ceu balani longiores circiter VIII aut VI adhaerent. mas plures non habet, quoniam una radice nixus est palmi altitudine, candida, quae gustu adstringit feminae folia murrā redolent et densiora sunt. nascuntur in silvis. tradunt nocte effodiendas, quoniam interdum periculosum sit pico Martio inpetum in oculos faciente; radix vero cum effodiatur, periculum esse, ne sedes procidat, magna vanitate ad ostentationem rei fictum arbitror. usus in iis diversus. rubra grana rubentes mentes sistunt XV fere pota in vino nigro. nigra grana vulvis

§§ 84—87: Diosc III 147 — § 85: cfr. Plin. XXV 29 Isid XVII 9, 48 Th H IX 8, 6. — § 86: cfr. Plin. XXVI 131 151

1 et exprimunt V. 2 usus est V. usus est et d(?)v.a.S. 3 uniuersae uno v a S (an sae eo?). cadunt d(?)v a S | temperabantur R¹. 4 dia glauciū D coll. Galen introd 14. cfr. etiam Scribon. 22 Marc 8, 3 -cia II S -cion v | lactis — 6 ex aqua pertinere ad finem § 82 post conuenit coll Diosc. com. Dal 5 eius Ev.a.S 7 pentoboron VR¹d duum II v | palmorum VRd TfB e Diosc. cubito- Erv G 8 duobus aut tribus II v. | isatis v iss- yss- d) II. nucis B e Diosc. cfr XX 59 9 pigriora VR¹ 10 duo enim d f S 11 seu G Dal. | balanis E 11 12 octo aut sex II.v an aut vii? cfr Diosc) 12 non habet quoniam J e com Dal. habet quoniam non II.v. (non om V¹). 13 palmis VR¹ | candida quae VJ. -daque rv 14 folie R. 17, 18 ne sedes dv ne sedis V²ErD dis r 18 procidant E magna id v a S. 19 iis v his II.C. | rubentes dTH cfr Diosc -tis VEr v(S) rudentis R. 20 XII P e Diosc | vulvis Bdv bo- E. vulcis V.

- medentur ex passo aut vino totidem pota. radix omnes
 ventris dolores sedat in vino alvumque purgat, sanat
 opisthotonum, morbum regium, renes, vesicam, arteriam
 autem et stomachum decocta in vino, alvumque sistit.
 estur etiam in alimentis, sed in medendo IIII drachmae
 87 satis sunt. grana nigra auxiliantur et suppressionibus
 nocturnis in vino pota quo dictum est numero, stomachicis
 vero et rosionibus et esse ea et inlinere prodest. suppu-
 rationes quoque discutuntur, recentes nigro semine, ve-
 teres rubro. utrumque auxiliatur a serpente percussis et
 88 pueris contra calculos incipientes stranguria. — (61) Gna-
 phalium aliqui chamaezelon vocant, cuius foliis albis molli-
 busque pro tomento utuntur; sane et similia sunt. datur
 in vino austero ad dysinteriam, ventris solutiones menses-
 que mulierum sistit. infunditur autem tenesmo. inlinitur
 89 et putrescentibus ulcerum. — (62) Gallidragam vocat Xe-
 nocrates leucacantho similem, palustrem et spinosam,
 caule ferulaceo, alto, cui summo capite inhaereat simile
 ovo. in hoc crescente aestate vermiculos nasci tradit,
 quos pyxide conditos adalligari cum pane brachio ab ea

§ 88. Diosc. III 122 cfr. Plin. XXIV 138.

3 renium renes E | arteriam dTH ateriam V. -ria R. ma-
 teriam E matricem v. 5 festur V etiam contra E(?) v a.
 S(D). | in (cum Murbac) alimentis J e cod. Murbac. alum-
 V. a ium- dT.S. malum mentis EEv(D) quattuor ll.v. 7 sto-
 machicis dS cum P. -acicis V -aticis RTf -achi ErG. -acho
 v 8 et rosionibus ll Tfv(S) eros- G an in rosionibus?
 ea Rv cfr Diosc eam rD om. Ven. | etiam et E. 9 re-
 centis VRED. 9 10 rubentes ueteres rubro E. 11 inci-
 pientes ego -te ll v cfr Diosc. 11 12 gnaphallium Bd.
 agnaphallium E. 12 aliqua V. alii dEv.a.S. 14 solutionis
 RED 16 illam gallidragam V² galedragon v a H.
 16 17 xenocrates Ero. nec (ne d¹. del. d²) socrates (-tis V) r.
 17 palustre E. 18 caulem V an cui in? cfr. § 94 121.
 126 XXV 64. XXXIII 67 (bis) 79. XXI 61 XVII 140. XVI
 33 XI 186. IX 36. [XXXIV 164]; contra XVI 116 XIV 63
 31. IX 16 inhaereat v(S). inher- VRE. -haeret d(?) C.
 19 crescente V²rG (excr- v) -cens E. arescente rT. | aestate
 ante V. / vermiculo E. tradunt E(?) v.a S 20 pyxide VB
 ED / adalligare hab R. ad E v.a S (eam partem v.)

parte, qua dens doleat, mireque ilico dolorem tolli. valere non diutius anno et ita, si terram non adtigerint.

(63) Holcus in saxis nascitur siccis. aristas habet in 90
cacumine, tenui culmo, quale hordeum restibile. haec circa
5 caput alligata vel circa lacertum educit e corpore aristas.
quidam ob id aristida vocant. — (64) Hyoseris intubo
similis, sed minor et tactu asperior, vulneribus contusa
praeclare medetur. — (65) Holosteon sine duritia est 91
herba, ex adverso appellata a Graecis sicut fel dulce, *ra-*
10 *dice* tenuis usque in capillamenti speciem, longitudine III
digitorum, ceu gramen foliis angustis, adstringens gustu.
nascitur in collibus terrenis. usus eius ad vulsa, rupta
in vino potae. vulnera quoque conglutinat, nam et carnes,
dum cocuntur, addita. — (66) Hippophaeston nascitur in 92
15 spinis, ex quibus fiunt aënae fulloniae, sine cauliculo, sine
flore, capitulis tantum inanibus et foliis parvis, multis,
herbacei coloris. radiculæ albae, molles. sucus earum
exprimitur aestate ad solvendam alvum III obolis, maxime
in comitialibus morbis et tremulis, hydropicis, contra ver-
20 tiges, orthopnoeas, paralysis incipientes. — 11. (67) Hypo- 93
glossa folia habet figura silvestris myrti, coma spinosa, et

§ 91. Diosc IV 11 — § 92: Diosc IV 160. cfr. Plin XVI
244 XXII 29 — § 93: Diosc IV 130. 68. 44.

1 colorem E | tollit R¹ dT 2 et anno et VR¹ | adtige-
rint V(?) S cum vet. Dal -rit rv. 3 saxasis R¹ 4 tenue
E. -ues v a. H 6 ob id R d r. om r. aristida ES -dam rv
-diam G | hyoseris H coll. indice -siris v -soris Er hysoris r
7 et R d v ei V e E 8 holotheon E 9 10 dulce ra-
dice ego e Diosc dulce ll.v. (tenui radice B) 10 specie E. |
quattuor ll.v. 11 dist ego e Diosc | adstregens V¹ R¹
13 potae S cum vet. Dal cfr. § 37 -ta et VR d Tf. -ta Er v
-tae et D. 14 dum ED cfr § 42 tum r cum VR f con-
dT v del C | cocuntur R. eo cuntur (con- V¹ f) Vf coquuntur
dT Ev (D). coguntur C. | hippophaeston d B (Dal) -peston R.
hyppopheston V. hypopeston Ev. 15 aenae S coll. XXIV
111 -neae dEB. enae V. ene R. eneae v 16 multis ll v
an acutis vel aculeatis? cfr Diosc 17 radiculæ albae ego.
-las albas ll. -las habens albas v cfr § 96 105 18 tri-
bus ll.v. 20. 21 hypoglossa E. 21 figuram (om folia) &
coma ego. cfr Diosc concava ll.v (an comantia? cfr. XIII 59).

in his ceu linguas folio parvo exeunte de foliis. capitis dolores corona ex his imposita minuit. — (68) *Hypecoon* in segetibus nascitur, foliis rutae. natura eius eadem quae papaveris suco

- (69) *Idaeae* herbae folia sunt quae oxymysines. adhaerent his velut pampini, in quibus flos. ipsa alvum mensesque et omnem abundantiam sanguinis sistit spissandi cohibendique natura. — (70) *Isopyron* aliqui phaselion vocant, quoniam folium, quod est aneso simile, in passeoli pampinos torquetur. capitula sunt in summo caule tenuia, plena seminis melanthi, contra tussim et cetera pectoris vitia cum melle aut aqua mulsa, item iocineri utilissimae
- 94 (71) *Lathyris* folia habet multa lactucae similia, tenuiora, germina multa, in quibus semen tuniculis continetur, ut capparidis, quae cum inaruerit, eximuntur grana piperis magnitudine, candida, dulcia, facilia purgata. haec vicena in aqua pura aut mulsa pota hydropicos sanant; trahunt

§ 94: Diosc IV 119 eupor. II 31 58 — § 95: Diosc IV 164.

1 filio V. an folia parua exeuntia e foliis? (certe exire de non usus *Pliniani*). 2 dolores dTrH -ris VRd -re E. -rem v. his v his II C. hypecoon v e Diosc -egon VRd. hysecon r specon E. 3 eius II v. an et uis vel ei est? sed cfr XXXIV 176 5 idaeae VRdC(H) idaeae Ev(Dal.). oxymysine E 5. 6 adhaerent his (his B) S -herentis Ev. -ti r -tes V²d ad V¹B. 6 velut pampini (pamp- E) V¹dEr v ni V¹B. floremque Er. an flos quoque? ipsa V¹BdTfVen (H). ipsae V² ipsu Er del v. 7 dist ego 8 natura ego. cfr XXIII 130 XXIV 75 -rā II -ram habet v. (an vero ei natura est?) isopyron B (-phyllon v). ysophiron d. -phyron (hy- E) r 8 9 phaselion (-leon B) II Tv(GD) -solum B. 9 in om. Er 10 passeoli VtD passo oli (oly T) RdT. phasioli S. om. Err. cfr. XVIII 58 XXIV 65 | pampilos B. pampinos E | caule B e Diosc capite II v 11 semina B¹ | melanthi E(?), melantia B. 12 cum VRdTfS et Er ex v 13 utilissimi ego. cfr Diosc -mo VRE -ma d(?)v 14 dist. ego. an leuora? cfr. Diosc 15 multa II v an triplicata? (καπρόν τριχρόνον Diosc). et (pro ut) E 17 dulci VR¹. | uicina B(?)B uicina Vd uicina E in caena v an octona (scriptum vuma)? cfr. Diosc 18 trahunt drv. traunt E. tradunt r.

et bilem. qui vehementius purgari volunt, cum folliculis
 ipsis sumunt ea, nam stomachum laedunt; itaque inven-
 tum est ut cum pisce aut iure gallinacei sumerentur. —
 (72) Leontopetalon alii rapadion vocant, folio brassicae, 96
 5 caule semipedali. alae numerosae, semen in cacumine in
 siliquis ciceris modo, radix rapo similis, grandis, nigra.
 nascitur in arvis. radix adversatur omnibus serpentium
 generibus ex vino pota, nec alia res celerius proficit. datur
 et ischiadicis. — (73) Lycapsos longioribus quam lactucae 97
 10 foliis crassioribusque, caulz longo hirsutis adgnatis, multis,
 cubitalibus, flore parvo, purpureo; nascitur in campestribus.
 inlinitur cum farina hordeacea igni sacro; sudores in feбри-
 bus movet suco aquae calidae admixto. — (74) Inter 98
 omnes herbas lithospermo nihil est mirabilius. aliqui ex-
 15 onychon vocant, alii Διὸς πυρόν, alii Ἡρακλέους. herba
 quincuncialis fere, foliis duplo maioribus quam rutae, ra-
 mulis surculosis, crassitudine iunci. gerit iuxta folia singu-
 las veluti barbulas et in earum cacuminibus lapillos cau-
 20 dore et rotunditate margaritarum, magnitudine ciceris,
 duritia vero lapidea. ipsi, qua pediculis adhaereant, ca-

§ 96: Diosc. III 100 cfr Plin XXVI 52. — § 97: Diosc IV
 26 — §§ 98. 99: Diosc. III 148

1 eum V 2 ea nam R(?) G eam Vd² Ev. om. d¹
 3 est om. d. | pisce ll v olere Diosc | iutae E. 4 rapadion
 ErD rop- v a B. prapad- VdTf prapand- R. rhapeion B e
 Diosc pardalion S cum P raphanidion J 5 alae RB ale
 Vd a;le E leni v numerosasae (= nuresae) ego. cfr § 11 35.
 XVI 163 al (Diosc. πλείστα). nures E nure VR. rune d mul-
 tae B. plures S mirae J. semine acumine VRd 6 rapo rG
 e Diosc -pa E -pae v napo r f J 7 omnibus ego. -ium ll v
 9 lycapsos VRdTH -copsis B e Diosc lichapsos Ev. lactu-
 cae J. -ce RdE -cae est V(?). -ca est v 10 caulz ego.
 -lê ll D. -le v | longo v -gû ll D | hirsutis ll v to C -tum
 habet D. an hirsuto hirsutis? cfr. Diosc 11 capitalibus E
 tulis v. a. B 12 farine E. | hordeaceae V | sudoris R. -rem
 v a. H. 13 et calide E 14 15 exonychon S e Diosc exco-
 VdT. -nfeon R. exontycon Er aegonychon B e Diosc he-
 xoly- v 15 diosphyron R -hiron (dyo- d, Vd | heracleus
 VRED -leos d(?) G -lion v. 16 duplû VRd. 17 iungi
 V¹ R¹ | gerit Erv cenit V cinit R. gignit d. 20 nere V¹ R.

- 99 vernulas habent et intus semen nascitur et in Italia, sed laudatissimum in Creta, nec quicquam inter herbas maiore equidem miraculo aspexi. tantus est decor velut aurificum arte alternis inter folia candicantibus margaritis, tam exquisita difficultas lapidis ex herba nascentis. iacere atque humi serpere auctores tradunt; ego volsam, non haerentem vidi. his lapillis drachmae pondere potis in vino albo calculos frangi pellique constat et stranguriam discuti. neque in alia herbarum fides est *certior*, ad quam medicinam nata sit, *talis* autem eius species, ut etiam sine
100 auctore visu statim nosci possit. — (75) Lapis vulgaris iuxta flumina fert muscum siccum, canum. hic fricatur altero lapide addita hominis saliva; illo lapide tangitur inpetigo. qui tangit, dicit:

φεύγετε καθαρίδες, λύκος άγριος αίμα διώκει.

- 101 (76) Limeum herba appellatur a Gallis, qua sagittas in venatu tingunt medicamento, quod venenum cervarium vocant. ex hac in III modios salivati additur quantum in unam sagittam addi solet; ita ossa demittitur boum faucibus in morbis. alligari postea ad praesepia oportet, donec purgentur — insanire enim solent —; si sudor

§ 99. Diosc. eupor II 111. 109 — § 101: cfr Celsus V 27, 3. cfr. Festus s v. toxicum.

3 equidem dTS. et qui- VR qui- Ev | aspexit E. artificum VRdS 4 arte dv alte VR ante E. 8 et VdEv. ad R strangyririam V² yrigiriam V¹. grangur- E. gang- r 9 certior ego usu (H -sus B. usus Ev) statim ll v aequa D. certior omisum propter auctore visu statim (v 11). 10 nata sit (sic v) VE v a B | talis (vel ea) autem ego autem VBE. ut dTH. est autem v ut om B¹dTH 11 auctore dTErv. aciet- V¹ acetore V²R. visu ll G usus B una v | nasci V¹R¹ 12 fruticator VR. 15 φεύγετε — διώκει litteris Latinis reddunt ll v a C | αίμα Se cone Dal. hema ll hymas v ύμμε C dioci ll v a C 16 lymeum V limaeum E. 17 uenatu Ev usn- d. urn- V¹ uenen- E. urna V² 18 et d | hanc Vd. ant R¹ | tres ll.v. | salivati ll v an deest tritici vel hordei vel mili? cfr Colum VI 5, 2 10, 1. 24, 5 (Pallad. V 7) 37, 9. 9, 1 25. | quantum VRdv. tamquam E. 19 una sagitta Ev a H. cfr notae ad XXIX 33 et XXVI 136. 21 sudor hac dT.

insequetur, aqua frigida perfundi. — (77) Leuce Mercuriali similis nomen ex causa accepit, per medium folium candida linea transcurrente, quare mesoleucon quidam vocant. sucus eius fistulas sanat, ipsa contrita carcinomata. 5 fortassis eadem sit quae leucas appellatur, contra marina omnia venena efficax. speciem eius auctores non tradunt nec aliud quam silvestrem latioribus foliis esse, efficaciorē hanc semine acriore. — (78) Leucographis qualis esset, 10 scriptum non repperi, quod eo magis miror, quoniam utilis proditur sanguinem excreantibus III obolis cum croco, item coeliacis, trita ex aqua et adposita profluvio feminarum, oculorum quoque medicamentis et explendis ulceribus, quae fiant in teneris partibus.

12. (79) Medion folia habet iridis sativae, caulem 104 tripedalem et in eo florem grandem, purpureum, rotundum, semine minuto, radicem semipedalem. in saxis opacis nascitur. radix drachmis II cum melle menses feminarum sistit ecligmate per aliquot dies sumpto. semen quoque in vino contra abundantiam feminarum datur. — (80) Myos- 105 ota sive myosotis levis herba, caulibus pluribus ab una radice, aliquatenus rubentibus, concavis ab imo, foliis angustis, oblongis, dorso acuto, nigris, per intervalla adsidue

§ 102: Nicand. ther 849 Diosc. III 103 § 104: Diosc. IV 18. — § 105: Diosc. II 214. (cfr. Plin. XXVII 23, 24)

1 insequetur ego -uitur ll. v 1 2 mercuriali v -lis ll J
3 mesoleucon rv -uton E -ucion D mesopoleucon V² cton
(mespo- d) rT. 7 silvestrem sativa latioribus (FW Müller
p 15 sed suppressa est mentio sativae, ut XXIX 60. cfr
Müller de stilo p. 90 91 8 hanc ll v. cfr. CFW Müller l l
ac D cum U 585 | acriore VRTEv(J) -orem d(?) C cfr. Diosc.
10 tribus ll v 11 coelicis VR¹, ex aqua om E
13 quae dEr om r. | fiant ErS fiunt dv om r | in teneris
om. VR¹. 14 medio VR¹ | hiridis E ser- B e Diosc, sed
correcto. sativa V. caulem Ev qual- R equal- Vd. 16 mi-
nuta R. nuto E 17 duabus ll v 18 ecligmate d(?) C eli-
rv(D aliquod VED quoque ll v dissentit Diosc. (ἀγρί ἐμ-
μύνα). 19 contrita Er¹ del r² tritum contra v a S. an
ita contra? 19 20 myosotis V 20 an tenuis? \ dist. ego
(an potius ab imo, concavis?). cfr. Diosc

geminatis, tenuibus cauliculis ex alis prodeuntibus, flore
caeruleo radix digitali crassitudine multis capillamentis
fimbriata. vis ei septica et exulceratrix, ideoque aegilopas
sanat. tradunt Aegypti, mensis, quem Thoti vocant, die
XXVIII fere in Augustum mensem incurrente si quis huius
herbae suco inungatur mane, priusquam loquatur, non
106 lippituum eo anno. — (81) Myagros herba ferulacea est,
foliis similis rubiae, tripedanea semen oleosum, quod et
fit ex eo. medetur oris ulceribus perunctis hoc suco.

(82) Herba, quae vocatur nyma, III foliis longis, in-
107 tubaceis, inlita cicatrices ad colorem reducit. — (83) Na-
trix vocatur herba, cuius radix evulsa virus hirci redolet.
hac in Piceno feminis abigunt quos mira persuasione Fa-
tuos vocant; ego species lymphantium hoc modo animorum
esse crediderim, quae tali medicamento iuventur. 15

108 (84) Odontitis inter feni genera est, cauliculis densis
ab eadem radice, geniculatis, triangulis, nigris. in geni-
culis folia parva habet, longiora tamen quam polygonum,
semen in alis hordeo simile, florem purpureum, pusillum.
nascitur in pratis. decoctum cauliculorum eius in vino 30
austero quantum manus capiat dentium dolori medetur ita,
109 ut contineatur ore. — (85) Othonna in Syria nascitur,
similis erucae perforatis crebro foliis, flore croci; quare

§ 106: Diosc IV 115 — § 109: Diosc II 213

1 germinatis E et tenuibus VR d T f. aliis V¹ E taleis
v a B. 2 grossitudine E 3 septice (om et) E. 4 men-
ses VR¹ toti f tyatum E thiatin v a H. 5 xxxviii f xxvii
v a H. | angusto Er a G. ang- E | mense Ev a G. 7 feru-
lacea r ferrutacea V d -utatio R -ulcera ē r. fert ulcera E
8 tripedaneę R. -nia Er D cfr. XXXIV 24 XVII 125 202.
XIV 41. 9 perunctis d v -tus VEr² perunctus (-hunctus r¹)
R. 10 nygma E nigina v a H. | tribus H r. 11 inlicita
VR¹ | addorem E 12 uulsa d | uiros V. 13 ac E | a
feminis E(?) r a S. 14 ergo v a G. | lymphantium V lymphaticum E¹. -tium E² 15 credimus Ev a G. que E qui R
v a S. | inuenitur EVen. 17 ab eadem VR d v aduersus Er |
radicem Er. in om Ev a C. 19 in aliis E malis V.
20 caulicorum E 22 ut om VR¹ d. cfr § 33 | othonna E. -una
v a H. i v e Diosc cocci VR a f D. cocti E | quam a

quidam anemonea vocaverunt. succus eius oculorum medicamentis convenit; mordet enim leniter et calefacit adstringitque siccando, purgat cicatrices et nubeculas et quicquid obstet. quidam tradunt lavari atque ita siccata digerere in pastillos. — (86) Onosma longa folia habet fere ad 110 III digitos, in terra iacentia ad similitudinem anchusae, similis sive caule sive flore sive semine. praegnas, si edit eam aut supergradiatur, abortum facere dicitur. — (87) Onopradon cum ederunt, asini crepitus reddere dicuntur. trahit 10 urinas et menses, alvum sistit, suppurationes et collectiones discutit. — (88) Osyris ramulos fert nigros, tenues, lentos 111 et in his folia nigra ceu lini semenque in ramulis nigrum initio, dein colore mutato rubescens. smegmata mulieribus faciunt ex iis. radicum decoctum potu sanat arquatos. 15 eadem, priusquam maturescat semen, concisae et sole siccatae alvum sistunt; post maturitatem vero collectae et in sorbitione decoctae rheumatismis ventris medentur et per se tritae ex aqua caelesti bibuntur. — (89) Oxys 111 folia terna habet. datur ad stomachum dissolutum. edunt 20 et qui enterocelen habent.

§ 110: Diosc. III 137 (eupor II 78) — § 111: Diosc. IV 141. — § 112 cfr. Plin XXV 172. 173.

1 anemone V D. -ones Ev. a. C 2 convenit om E | calefacit TE. calf- VBfS. excalf- d(?)v 4 obstat d(?)v. a. S.
5 onosma v e Diosc. onoma II 6 tres II v. | iacentia S cum P. -tia tria II. v. 6 dist et lac. ego indicavi exciderunt fere universa quoque specie anchusae: cfr. Diosc 7 similia ego incilis Vd(E?). -cissis E -cisa v | siue (ter) ego. sine II v. cfr. Diosc et de mendo XVIII 85. XXVIII 104. XXXII 110. XXXIV 121 | aedit E edat V(?)v. a. J. cfr XX 165 XXII 151 XXV 46. XXVIII 170. XXX 66 8 supergradiatur E
8 9 odopradon E. onopordon v a S 9 cum ederunt dS. comed- V¹EE. si comederunt (-rint v) V¹v(J) 9. 10 trahitur in has E. 11 osyris C e Diosc. osiris v. ospris II. f. 12 in om VI. | iis dv a S. | seminisque E ramolis V. 13 smegmata drv emag- V¹ mag- V¹R. sine eg- E 14 iis v his II C radicium ED. | potu VTE D. -tu r(?)v. 15 eadem dv ead- r ma rescat V¹ m/ ar- V¹. 16 sistunt E 17 in om d | rheumatismi VB¹. 17. 18 et per se VRdv. expresse E. 18 oxys Er a C. 20 entheroglen E.

(90) Polyanthemum, quam quidam bathrachion appellant, caustica vi exulcerat, cicatrices et ad colorem reducit, eadem-
 113 que vitilignes concorporat. — (91) Polygonum Graeci vo-
 cant quam nos sanguinariam. non attollitur a terra foliis
 rutae similis gramine. sucus eius infusus naribus supprimit
 sanguinem et potus cum vino cuiuslibet partis profluvium
 excreationesque cruentas inhibet. qui plura genera poly-
 goni faciunt, hanc marem intellegi volunt appellarique a
 multitudine seminis aut densitate fruticis, alii polygonaton
 a frequentia geniculorum, alii thalattiada, alii carcinothron,
 alii clema, multi myrtopetalum. nec non inveniuntur qui
 hanc feminam esse dicant, marem autem maiorem minus-
 que nigram et geniculis densiorem, semine sub omnibus
 114 foliis turgescente. quocumque haec modo se habent, vis
 earum est spissare ac refrigerare. semine alvum solvunt,
 largius sumpto urinam cient, rheumatismos cohibent, qui
 si non fuere, non prosunt. stomachi fervori folia in-
 ponuntur, vesicae dolori inlinuntur et ignibus sacris. sucus
 et auribus purulentis instillatur et oculorum dolori. per
 se datur et in febribus ante accessiones II cyathis, in

§§ 113—115: Diosc. IV 4 — § 113: cfr. Colum. VII 5. Isid. XVII 9, 79. Marc. 1, 2 Scribon. 46 (Marc. 10, 5) Marc. 17, 22.

1 polysantherum E. | bathrachion E. -acion V -ation E.
 2 exulcera in E. dist ego | et ad reducem E. 5 rutae V¹.
 -thae E¹ | dist sustuli ego coll. Diosc. (an foliis rutae trans-
 ponenda post gramine?) similis VRdTv, S. semine EG grami-
 ni Tv(S) -ne Rd. -nis VErG(J) supprimi V 7 cruen-
 tas dErr cretas r | qua V 8 faciant E¹ appellarique V
 Rdv. ap E (folio deperdito deficiens usque ad § 124 exemplari-
 bus in) a om V 9 alii ES ali VD. alii calli d. calli-
 gonon alii v polygonaton B e Diosc. pogonon ll. polyg- v.
 10 thalattiada D e con J coll. indice thalattada Vr bal- d
 al- E teuthalida C e Diosc. athalida (vel asphaltida) B.
 halmada v. | carcinothron ll. fB (carnin- v) J. -netron C. -ne-
 thron P e Diosc. 12 minorem ret. Dal 13 femine V.
 14 turgescente con Dal -tem ll v | se om. E. | habent VRv, S.
 -eant d(?)v(J) cfr. Froben. p. 34 15 semine VRv, S).
 -na dC. 16 sumpta EC 17 fuere dv. fere r | feruori dv
 -re r. 18 dolore E. 18 19 sucus auribus E¹. 19 dist D.
 20 datur Dal daba- ll. v(D). data- S. | duobus ll v.

tertianis quartanisque praecipue, item cholericis, dysint-
 ricis et in solutione stomachi. tertium genus orion vocant, 115
 in montibus nascens, harundini tenerae simile, uno caule,
 densis geniculis et in se infarctis, foliis autem piceae,
 5 radice supervacuae, inefficacius quam superiora, peculiare
 ischiadicis. quartum genus silvestre appellatur, paene arbo- 116
 ris frutice, radice lignosa, stirpe cedri rubicunda, ramis
 sparti binum palmorum, nigris geniculorum ternis quater-
 nisque articulis. huic quoque spissandi natura; sapor mali
 10 cotonei. decoquitur in aqua ad tertias aut aridi farina
 inspergitur et oris ulceribus et adtritibus partibus. propter
 gingivarum vero vitia ipsa commanducatur. nomas sistit 117
 omniaque, quae serpunt aut difficilem cicatricem habent,
 privatim vero sanat a nive facta ulcera. herbarii et ad
 15 anginas utuntur illa et in capitis dolore coronam ex ea
 imponunt et contra epiphoras collo circumdant; in tertianis
 quidem sinistra manu evulsam adalligant, adeo contra pro-
 fluvia sanguinis, nec ullam magis aridam quam polygonum
 servant.

(92) Pancratium aliqui scillam pusillam appellare ma- 118
 lunt, foliis albi lilii longioribus crassioribusque, radice
 bulbi magni, colore rufo. alvum solvit succo cum farina
 ervi sumpto, ulcera purgat. hydropicis, splenicis cum

§ 115: Marc. 9, 21, 81 Diosc. IV 5 § 116: cfr Diosc.
 IV 6). — § 118: Diosc II 203 (cfr 202 med)

2 oreon v.a.S. 4 infarctis R(?) Brot e con: H. infractis
 rTf frac- v(J) farc- B e Diosc. picea R. 5 radice R.
 6 ischiadis VR. 6 7 arboris B. -ris modo Rd ? C ardoris
 Vr. 7 frutice VRv. -tex d ? C cfr § 113 XII 56 XXIII
 71 XXVI 85 96 rubicunda RS -do (rumb- V^r rv
 8 sparti v parti ll. (an rami sparsi? cfr. XXV 155).
 8. 9 quaternisque ll Tv(D). -isue C cfr § 74 76. 9 malo V.
 10 aut tertias V^rR. 10. 11 farinā spargitur B. -na insparg- S.
 12 ipsa om d(?)H 13 omnia quaeque V 14 sanative
 facta R. 15 gingivas dT 17 quidem Vv(S) -dam r(?)G(J) ;
 uulsa B. ; adeo ll.v ut dextra P. an ac (eo orto ex geminato
 co)? 17 18 profusius VRf 20 pusillam V appella-
 rre R. 21 foliis om. VR. 23 splenicis dS. -cisue v(H).
 -ndicis VR. -neticisque C

melle datur. alii decocunt eam, donec aqua dulcis fiat, eaque effusa radicem terentes digerunt in pastillos sole siccatos et postea utuntur ad capitis ulcera et cetera, quae repurganda sint, item ad tussim, quantum III digitis adprehenderint in vino dantes, et ad lateris dolores aut peripneumonicis ecligmate. dant et propter ischiada in vino bibendam et propter tormina mensesque ciendos. —

- 119 (93) Peplis, quam aliqui sycen, alii meconion, alii mecona aphrode vocant, ex una radice tenui fruticat foliis rutae paulo latioribus semen est sub foliis, rotundum, minus 10 candido papavere. inter vites fere colligitur messibus siccaturque cum fructu suo, subiectis in quae excidat. hoc potio alvus solvitur, bilis ac pituita detrahitur. media potio est acetabuli mensura in aquae mulsae heminis III. et cibis inspergitur obsoniisque ad molliendam alvum — 15
- 120 (94) Periclymenon fruticat et ipsa ex intervallo II folia habens subcandida, mollia, in cacumine autem semen inter folia durum et quod difficile vellatur. nascitur in arvis ac saepibus circumvolvens se adminiculis quibuscumque. semen eius in umbra siccatum tunditur et in pastillos 20 digeritur; hi resoluti dantur in vini albi cyathis ternis tricenis diebus ad lienem, eumque urina cruentata aut

§ 119. Diosc IV 165 — § 120: Diosc. IV 14. (cfr Plin. XXVI 77) eupor II 61. 39. 75.

2 radice V 4 tribus II.v. 6 peripleumonicis V R J | ecligmate cod Murbae C. ecligma dñv ell- B. el- V | dant et cod Murb H. dante II.f. -tes v del C | ichiada B schi- V. 7 bibendum v.a S. | tormina v -inanda II 8 peplis V R T f H. poplis d. peplos v e Diosc. 10 dist ego semen est ego. -mine II v | rotundu ego -da V. -do rv. minus dv. -nos VR -nore quam B. -nor D cum U 587 11 candido V R D. -do quam d(?)v -didi B | papavere D cum U 587. -uer VR -ueris d(?)v 12 an post fructu suo exciderunt uersata adsidue? cfr Diosc in quae B Murbae. H in qua r T f. aquis in quas v excidat C -dant II T f v. 13 alvum V 14 tribus II v 15 moliendam v a C. 16 periclymenon (perycli- V) V d f D cfr Diosc -nos E(?)v duo II.v 18 uellatur V R f B H uela- v euella- d Ven cfr. XXV 171 19 circumvoluens D coll XVI 244 cumu- V conu- rv 21 ternis V d f S tribus r cruentata II T f S -nta v. | aut dv alit v.

per alvum absumit, quod intellegitur a decimo statim die.
 urinam cient et folia decocta, quae et orthopnoicis pro-
 sunt. partum quoque adiuvant secundasque pellunt pota
 simili modo — (95) Pelecimon in segetibus diximus nasci, 121
 6 fruticosam cauliculis, foliis ciceris. semen in siliquis 13, 156
 fert corniculorum modo aduncis ternis quaternisve, quale
 git novimus, amarum, stomacho utile. additur in anti-
 dota. — (96) Polygala palmum altitudine inplet, in caule
 summo foliis lenticulae, gustu adstricto. quae pota lactis
 20 abundantiam facit. (97) Poterion aut, ut alii vocant, 122
 phrynion vel neuras large fruticat, spinis retorrida, lanugine
 spissa, foliis parvis, rotundis, ramulis longis, mollibus,
 lentis, tenuibus, flore longo, herbacei coloris. seminis nullus
 usus; est gustu acuto et odorato. invenitur in aquosis
 35 collibus. radices habet II aut III binum cubitorum in alti- 123
 tudinem, nervosas, candidas, firmas. circumfoditur autumno
 et praecisa radice dat sucum cummi similem. radix mira
 vulneribus sanandis traditur praecipueque nervis vel prae-
 cisis inlita. decoctum quoque eius cum melle potum disso-
 40 lutiones nervorum et infirmitates et incisuras iuvat. —
 (98) Phalangitis a quibusdam phalangion vocatur, ab aliis 124
 leucanthemum vel, ut in quibusdam exemplaribus invenio,

§ 121: Diosc III 136 IV 140. — §§ 122 123: Diosc III
 15 (cfr. Plin. XXV 123 XXVI 130) § 124: Diosc III 112

1 an absumunt? 2 et folia et VR¹ 3 parum V.
 4 simili modo dv. -litudo r. pelecimon D nom (pelle- V) VR.
 -num dv 7 utilem V 8 palmu ego -mo Vdf. -mi E(?)v
 altitudine V. cfr IV 58 VI 130. -nem r(?)v inplet S e
 coni. Dal. imp et t inpet V pet E. petit d(?)v 9 lenticle V
 -lae D. -igle E. pota Rv tota Vd. | lactis v e Diosc. laetis V
 let- r 10 poterion B e Diosc. potireton VRD. potyr- d
 pontirris v | aut ut v. aut II. 11 phrynion B e Diosc. pa-
 ryn- II. peraeen- v 13 longo II. v μικρά Diosc. | nullus vet.
 Dal. nulli (ortum e null;) II. v. nullius S. 14 est ego sed
 II. r 15 duas aut tres II. v 15 16 altitudine dv a J
 16 candida V 17 et del H | praecisa radice ego e Diosc
 -so frutice II v | sucum v -cum radix II D | cummi S -mis J.
 gummis dD -mi v missis (gumi- E) VR | similē dv -li r
 radix del. D. 21 a quibusdam dv aqua ignidam r.
 22 venio E cfr. p. 264, 8.

leucacantha. ramuli sunt ei numquam pauciores II, in diversa tendentes, flos candidus, lilio rubro similis, semen nigrum, latum, ad lenticulae dimidiaae figuram multo tenuius, radice tenui, herbacei coloris. huius folio vel flore vel semine auxiliantur contra scorpionum phalangiorumque et
 125 serpentium ictus, item contra tormina. — (99) Phyteuma quale sit, describere supervacuum habeo, cum sit usus eius tantum ad amatoria. — (100) Phyllon a Graecis vocatur herba in saxosis montibus. femina magis herbacei coloris, caule tenui, radice parva. semen papaveri rotundo simile. haec sui sexus facit partus, mares autem mas, semine tantum differens, quod est incipientis olivae utrum-
 126 que bibitur in vino — (101) Phe/landrion nascitur in palustribus folio apii. bibitur semen eius propter calculos et vesicae incommoda. — (102) Phaleris thyrsus habet longum, tenuem ceu calamus, in summo florem inclinatum, semen simile sesamae. et hoc calculos frangit potum ex vino vel aceto vel cum melle et lacte; idem et vitia vesicae sanat. — (103) Polyrhizon folia habet myrti, radices multas. hae tusae dantur e vino contra serpentes,
 127 prosunt et quadripedibus. — (104) Proserpinaca herba vulgaris est, eximii adversus scorpiones remedii. eadem

§ 125: Diosc. IV 128. III 130 (cfr Plin. XXVI 162) Th. H. IX 18, 5 — § 126: Diosc. III 149. — § 127: cfr Diosc. IV 4. Marc. 15, 29

1 leuchanta d | duobus II v 2 3 semen nigrū latu ego.
 semine nigro lato II.v 3 tenuius ego -uis II -uore r del
 D. sed cfr Diosc 4 radix D tenui VR d TH. -uis D om.
 Er | folia VR 5 scorpionem VR. 6 ictibus ortum ex
 ictus VR. torminos V. | phiteuma E. hyt- V 10 semine
 rotando papaveri simili c a. S. 11 partum V | mas Brot
 a II del r a femina J 12 femine V different d runt
 v a G 13 phellandrion v coll. indice pela- II D. 15 com-
 moda VR¹. phaleris c -ri II. f D -laris B e Diosc 15 16 longum
 habet VR¹ d. 16 calamus VR¹ d. florem G -re in V d. re h B.
 -re Erv. 17 simile om d. 18 aceto cum melle d S lacte d²
 Erv. aceto r f item V f v. a. G 19 polyrhizona E polpri-
 zizon V. | myrtae VE 20 eduntur d T 22 eximii d C.
 mie B. -miae V -mia E -mi v | remedia V d v -di B Ven (S).
 dia Er.

contrita, addita muria e menis et oleo, anginam eximie curari tradunt, praeterea et quantalibet lassitudine recreari defessos, etiam cum obmutuerint, si subiciatur linguae; si devoretur, vomitionem sequi salutarem.

- 5 (105) Rhecoma adfertur ex iis quae supra Pontum 128 sunt regionibus. radix costo nigro similis, minor et rufior paulo, sine odore, calfaciens gustu et adstringens. eadem trita vini colorem reddit ad crocum inclinantem. inlita collectiones inflammationesque sedat, vulnera sanat, epi-
 10 phoras oculorum sedat ex passo, insignita cum melle et alia liventia ex aceto. farina eius inspergitur contra ca- 129 coëthe et sanguinem reicientibus drachmae pondere in aqua, dysintericis autem et coeliacis, si febris careant, in vino, sin aliter, ex aqua. facilius teritur nocte antecede-
 15 dente madefacta datur et decoctum eius bibendum duplici mensura ad rupta, convolsa, contusis, ex sublimi devolutis. si pectoris sint dolores, additur piperis aliquid 130 et murræ; si dissolutio stomachi, ex frigida aqua sumitur; sic et in tussi vetere ac purulentis excreationibus, item
 20 hepaticis, splenicis, ischiadicis. at renium vitia, suspiria, orthopnoeas, arteriae scabritias sanat ex passo III obolis potis trita aut decoctum eius. lichenas quoque ex aceto inposita purgat. hibitur contra inflationes et perfrictiones,

§§ 128—130. Diosc III 2 cfr eupor II 4 (38) 58

1 e menis huc posui coll. XXVI 23 XXXII 88. XXXI 83 post et oleo habent e menis H eminis R. heminis V? -na d (e margine falso loco insertum, ut videtur). om. Ev
 2 curare d | et VRdTfS in Ev et in rH(D) 3 obmuta-
 erint R¹ ommutuerint E 5 rhecoma Ev(D) rec- VRf
 rhac- d(?) C e Diosc (pā) an rheum (pñov)? iis v his H, C
 7 calfaciens R. 8 reddita E. | illita v a. S. in inlita E.
 10 inlita insignita dEr v. a S. (ceterum cfr. § 18) 13 autem
 VdTfS om. E etiam Ev(D)., coleacis V. febrici R¹ careant
 Er v(S) -ent rG 14 si VR¹d. 16 ruptam E. contusa
 convolsa E (cfr. § 21) 19 siue et E siue v. a H. intus
 v a H | vetere ac RTH. -re a r. siue extra v 20 splenicis
 dErH (-neticis v, expl- r | sciadicis VRE. at ego et dist
 ad H. v | renium dEv a S. 21 arteria V¹. -ias V¹d | ex-
 cabritias d. -riditas VR. tribus II v. 22 potus R¹ an pota.
 ipsa trita? 23 purgat VRE v(S) sanat dTH. | perfrictiones VR¹.

febres frigidas, singultus, tormina, herpetas, capitis gravitates, melancholicas vertigines, lassitudinum dolores et
 131 convulsiones. — (106) Circa Ariminum nota est herba quam resedam vocant. discutit collectiones inflammationesque omnes. qui curant ea, addunt haec verba: Reseda, morbos reseda; scisne, scisne, quis hic pullus egerit radices? nec caput nec pedes habeat. haec ter dicunt totiensque despuunt.

(107) Stoechas in insulis tantum eiusdem nominis gignitur, odorata herba, coma hysopi, amara gustu. menses
 132 ciet potu, pectoris dolores levat. antidotis quoque miscetur. — 13. (108) Solanum Graeci στυλινον vocant, ut tradit Cornelius Celsus. huic vis reprimendi refrigerandique. — (109) Smyrnion caulem habet apii, folia
 133 latiora et maxime circa stolones multos, quorum a sinu exiliunt, pingua et ad terram infracta, odore medicato cum quadam acrimonia iucundo, colore in luteum languesciente, capitibus caulium orbiculatis ut apii, semine rotundo nigroque; arescit incipiente aestate. radix quoque
 134 odorata, gustu acri mordet, sucosa, mollis. cortex eius foris niger, intus pallidus. odor murrae habet qualitatem, unde et nomen. nascitur et in saxosis collibus et in ter-

§ 131 extr.: Diosc III 28 eupor II 75. 32. Isid XVII 9, 88 —
 § 132: Diosc IV 71 Celsus II 33 (cfr Plin. XXI 177 sqq). —
 §§ 132—136: Diosc III 72 — § 134: Diosc. eupor II 76 49.

1 herpetas d¹TS cum Gronovio. herbet- VR. hesperit- E. esp- r asperitates d²v. 1 2 granitatis E. 2 colores VR. 3 herba d(?)v. heroa Er. om. r 4 resedeam V -daem B. 5 omnes Erv. om. r cfr. § 56 herba (om. naec) R¹. 6 morbos v -bis II fJ. scisne quis EEv cinnae quis V c in equis d. e in quis T hinc B. | pullos V(?)v a. H. 7 dist P habeat VdTfS cum P. -eant Er e corr v(D) 9 stoechas Er a C. 10 comam VIE (coma thymi cons Dal. e Diosc) 12 strychnon v e Diosc. cryx R. eryxo Vd¹E erixo d² 14 zmyrnion S coll. induce 16 pingula V. | & ad (at E) VRTS ad d(?)Erv. , medicamento V 17 iucundo C -de (ioc- V) II. -da v de dictione cfr XXIV 128. 17. 18 languescunt ea E. 18 apii II v(H, anethi B e Diosc 19 nigroque ego. -gro qui II " -gro quod Bas

remis. usus eius calfacere, extenuare. urinam et menses
 cient folia et radix et semen. alvum sistit. radix col-
 lectiones et suppuraciones non veteres, item duritias discutit
 milita, prodest et contra phalangia ac serpentes admixto
 5 eachry aut polio aut melissophyllo in vino pota, sed parti-
 culatim, quoniam universitate vomitiones movet; qua de
 causa aliquando cum ruta datur. medetur tussi et ortho- 135
 pneoeae semen vel radix, item thoracis aut lienis aut re-
 nium aut vesicae vitiis, radix autem ruptis, convolsis.
 10 partus quoque adiuvat et secundas pellit. datur et ischia-
 dicis cum crethmo in vino. sudores ciet et ructus, ideo
 inflationem stomachi discutit. vulnera ad cicatricem per-
 ducit. exprimitur et sucus radici utilis feminis et thoracis 136
 praecordiorumque desideriis, calfacit enim et concoquit et
 15 purgat. semen peculiariter hydropicis datur potui, quibus
 et sucus inlinitur. et in malagmate cortice arido et ad
 obsonia utuntur cum mulso et oleo et garo, maxime in
 elixis carnibus. — Sinon concoctiones facit, sapore simil-
 lima piperi. eadem in dolore stomachi efficax.

(110) Telephion porcilacae similis est et caule et 137
 foliis rami a radice septeni octonique fruticant foliis

§ 135: Diosc. eupor II 31 39 61 102. 109 111. I 237.
 II 13 — § 136: ibid. II 63 — § 137: Diosc II 217 (Nicand.
 ther 872.

1 usus *ll v* an vis? | excalfacere *d(?)v a.S.* extenuare *ll.*
v(Brot). del. *H* urinas *E* ruinam *V* 3 et semen *ll TdD.*
 semen *q.* dist ego coll *Diosc eupor II 49* an exciderunt
 ipsius decoctum ante alvum? 5 polio *VE* 6 vomitiones
VRdT nem *Er v* cfr *XXII 153 XXIII 153 XXXIV 12*
 7 curata datur *V* 8 aui lienis *V* 8 9 lenium *VR¹.*
 lienum *d.* 10 partus *REv* raptus *r.* 10 11 schiadicis *RE.*
 scia- *V* 11 crethmo *d(?)B* cretamo *VB* (-anio *v*). chre- *E.*
 sudor est *E.* ciet *VRd v* creta. *Er.* ructus *Er v.* om *r*
 13 radici *VERG* -cis *rTv.* 14 concoquit *Vd* 15 datur *dv*
 -to *VR.* -tu *Er.* potui ego -tum *VRE* -tu *dv* cfr nota
 ad *XXIV 148.* 16 in ego et dist. om *ll v.* | malagmate *VEv.*
 -te e *G(S).* -ta e *Rd(?)Brot* e coni *H.* 17 an obsonia fo-
 liis? cfr. *Diosc* 18 sinon *V¹dTMurbac. H* cum *P* simul *V²r*
 e corr *Ev.* (an sison e *Diosc III 57?*). 19 dolorem *R¹.*
 odore *E* 20 thelephion *VE* 21 folii *VR.* (et octonique
VR¹ (an et octoni qui?).

crassis, carnosis. nascitur in cultis et maxime inter vites. inlinitur lentigini et, cum inaruit, deteritur. inlinitur et vitiligini ternis fere mensibus senis horis noctis aut diei
 138 et ut postea farina hordeacea inlinatur. medetur et vulneribus et fistulis. — (111) Trichomanes adianto simile est, exilius modo nigriusque, foliis lenticulae, densis, parvis, adversis inter se. decoctum eius strangurias sanat in vino albo potum addito cumino rustico, lienem. cohibet capillos fluentes aut, si effluxerint, reparat alopeciasque densat tritum in oleo et inlitum. sternumenta quoque gustatu movet.
 — (112) Thalictrum folia coriandri habet, pinguiora paulo,
 139 caulem papaveris. nascitur ubique, praecipue campestribus. medentur ulceribus folia cum melle. — (113) Thlaspi duorum generum est: angustis foliis, digitali latitudine et longitudine, in terram versis, in cacumine divisis, cauliculo semipedali non sine ramis, . . . peltarum specie semine incluso, lenticulae effigie, nisi quod infringitur, unde nomen. flos albicat. nascitur in semitis et saepibus. semen asperi gustus bilem et pituitam utrimque extrahit; modus sumendi acetabuli mensura. prodest et ischiadicis infusum.

§ 138. Diosc IV 135 (134) Th. H. VII 14, 1 cfr. Plin XXII 63 62 65 XXVI 87 XXV 135 — Diosc IV 96 — § 139: Diosc II 185

2 lentigini — inlinitur om E | et Vv at d. ad E. | deteritur V²dTH deritur V¹ deretur E. teritur v. 4 & ut ego cfr XXVIII 90 aut VRd¹ om. d²Er^v | illinitur d(?)v.a.S
 5 simile vet Dal lis ll v 6 exilibus modo nigriusque Muller emend IV 24 parvis ego e Theophr amaris ll.v 7 adversis om. E | strangurias d²v transg- Er. adstrang- d¹ adstring- (-uirias V) r. 8 lienem ego et dist. coll Diosc. et XXII 65 lesum ll Tf. esum J collisum S illitum H lucus v. ipsum Müller l l 25 10 in oleo et ego coll Theophr et in oleo ll v | sternumenta V²d v a. H 11 thalictrum S e Diosc -ietrum v -itrum T -itruum f H. tarittruum (-ithr- d) Vd thoaritr Er aritthr- R. 12 in campestribus d(?)v cfr nota ad XXIV 9 13 thlaspi f. B¹) H e Diosc -spe (B²) C -pae v ticaspi VR thic- r 15 longitudine et latitudine E v a. S. terrae V. -rra d 16 semen pedali V. lac ego indicavi cum vet Dal excidit fere folliculis. cfr Diosc | dist J | species Vd 18 flos Erv. ad flos VR at flos dT an accepit (vel adentum est) flos? 20 sciadicia VRE

potione sanguinem trahit, menses quoque ciet, sed partus
necat. alterum thlaspi aliqui Persicon napy vocant, latis 140
foliis, radicibus magnis, et ipsum utile ischiadicorum in-
fusioni. prodest et inguinibus utrumque. praecipitur, ut
5 qui colligat dicat, sumere se contra inguina et contra om-
nes collectiones et contra vulnera, una manu tollat. —
(114) Trachinia herba qualis sit, non traditur. credo fal- 141
sum et promissum Democriti portentosum esse, adalli-
gatam triduo absumere lienes. — (115) Tragonis sive
10 tragon nascitur in Cretae tantum insulae maritimis, iuni-
piro similis et semine et folio et ramis. succus eius lacteus
in cummin spissatus vel semen in potione spicula
e corpore eicit; tunditur recens et cum vino inlinitur aut
siccae farina cum melle. eadem lactis abundantiam facit
15 mammisque unice medetur. — (116) Est et alia herba 142
tragos, quam aliqui scorpion vocant, semipedem alta, fruti-
cosa, sine foliis, pusillis racemis rubentibus grani tritici,

§ 140: Crateuas ap Diosc II 185. cfr. Plin XIX 171.

§ 141: Diosc IV 49. cfr Plin XIII 115 — § 142: Diosc. IV 51
cfr Plin XIII 116 XXII 39. — Diosc. II 172 cfr Th. H VII
7, 1 Plin. XXI 89.

1 potione ego e Diosc cfr. XXIII 14. potu coni. H do-
nec H. v. | trahit coni. H. trahat H v. 2 thlaspi dTfH -pe C.
thiaspi r napy B coll XIX 171 naps VRd. aps EVerc
apa v. | latis Vd. 3 schiadicorum V scia. RE 4 pro-
sunt ES | inguibus E | utrumque Ev. -raque rS. 5 colliga-
Er e corr S. -get V(?)J. -git dv 7 trachinia dG. tracit
VBT. thrachi Er tragonia v. | credo Vdv. -dito Er e corr.
del. D 7. 8 falsum et H S. et D et falsum esse v
8 democriti dv deincerti r | esse ego. est H S. enim est v
9 adsumere V. , atragonis E 10 creta, Vv a G. insulae dG.
-la r -la in v 11 in lacteos E 12 cummin V. gummi
d(?)v a S. | uel semel Lugd. Dal. | inpositione Ev a S. de mendo
cfr. XXIV 34. | lac ego indicari exciderunt fere medetur
stranguriae item: cfr Diosc. 12 13 spicule corpore E
13 in uno Er e corr. 14 sicca d. | farine E. facit RdEv.
iacu V¹. iaci in V² 15 et Erv. om. r. 16 tragas E².
-gras E¹. 17 sine d(?)B. om. rv(D). cfr Diosc. et Plin. (an
foliis nullis? cfr XXV 92). | grani H J. -no v (an magnitu-
dine grani vel grani instar? cfr. Diosc.)

acuto cacumine, et ipsa in maritimis nascens. huius racemorum X et XII cacumina trita ex vino pota coeliacis, dysintericis, sanguinem excreantibus mensumque abundantiae auxiliantur. — (117) Est et tragopogon, quem alii comen vocant, caule parvo, foliis croci, radice longa, dulci, super caulem calice lato, nigro. nascitur in asperis manditurque, sine usu.

- 143 (118) Et de herbis quidem memoria digna hactenus accepimus aut comperimus. in fine earum admonere non ab re iudicamus, alias aliis virium aetates esse. longissimo 10, 20, 5 tempore durat elaterium, ut diximus, chamaeleon niger XL annis, centaurium non ultra XII, peucedanum et aristolochia ad 11, vitis silvestris anno, in umbra si servantur. et animalium quidem exterorum nullum aliud radices a nobis dictas attingit excepta sphondyle, quae 15 omnes persequitur. genus id serpentis est.
- 144 (119) Ne illud quidem dubitatur, omnium radicum vim effectusque minui, si fructus prius ematurescant, item seminum ante radice propter sucum incisa. resolvitur autem omnium vis consuetudine, et desinunt prodesse, 20 cum opus est, quae cottidie in usu fuere, aequae quam no-

§ 143: Th. H. IX 14, 1. 3. — § 144: Th. H. IX 14, 4. 17, 1. 20, 5.

1 cacumine B. acu-ll v. 1. 2 racemorum ego e Diosc. ram-ll v. 2 tria E. 4 quam d. 5 comen r -mem Er e corr -me r. largo (pro parvo) d. 6 7 nascitur in asperis manditurque Er D nasciturque r. nascitur in asperis v at cfr Diosc. II 172. 8 de herbis V. dierum d. 9 comperimus E. conf- r e corr monere E. 10 alias aliis (alii E, RdEH. alia V¹. alii V² aliis alias v. | aetates E. 12 centaurium EE v(S) reum r(?) Lugd intra E et ll r(S). sex et H. sex Brot. 13 ad vi D ac ll. r(G) v aut vi B vi ac S. cfr Theophr. | si in (Brot.) S e Theophr. si J om ll. v 13 14 servantur d(?) v a S 14 exterorum d(?) vet Dal H cet- r v. cfr. Theophr 15 a om d sphondyle tH spondile ll v. -dyle C 16 genus—est delere voluit Brot. 18 effectus quem inuifil rucius V amaturescant E mat- v. a S. 19 radice v -cem ll. incisura VR¹. 21 cottidie E coti- r S quoti- v cfr. XXVIII 37 | eaque VR. eque r

cere omnes vero herbae vehementiores effectu viribus-
que sunt in frigidis et in aquilonis, item siccis.

(120) Sunt et gentium differentiae non mediocres, 145
sicut accipimus de taeniis lumbricisque, inesse Aegypti,
Arabiae, Syriae, Ciliciae populis, e diverso Threciae, Phry-
giae omnino non innasci. minus id mirum quam quod
in confinio Atticae et Boeotiae Thebanis innascuntur, cum
absint Atheniensibus quae contemplatio aufert nos ad 146
ipsorum animalium naturas ingenitasque iis vel certiores
10 morborum omnium medicinas. rursus enim cum rerum
parens nullum animal ad hoc tantum, ut pasceretur aut
alia satiare, nasci voluit artesque salutare inseruit et
visceribus, quippe cum surdis etiam rebus insereret, tum
vero illa animae auxilia praestantissima ex alia anima esse
15 volunt, contemplatione ante cuncta mirabili

§ 145: Th. H. IX 20, 5

1 herbe uero hebe **R**¹ effectu **V** 2 aquilonis **VEv a C(D)**
sicci **E**. sucis **V**² 3 sunt *om* **E** et gentium *dv.* ut ge-
V³**EE** uice- **V**¹ 4 accipimus *dv. a. S.* | taeniis *fS* teneis *ll*
tin- *v* | lubricisque **V** | inesse **Erv.** esse **VRfS.** et *d*
5 populis diuersis **E** threciae *J* phraec- **V**¹ graec- *rv.*
thrac- *S cum B r Theophr.* 7 artice **E** | et *om* **Eva S.** |
bo/eticae **V** bolutię *d.* boeotiaeque *v. a. S.* 8 aufert nos
v(S) aufert nos *d* auferinos **E** aut ferinos **VE** aufert rursus
nos *C* 9 his **VD** 10 rursus *ll Tr(S)* *del. C* rerum *H*
enim *ll TH* enunero *v.* cum rerum *ego.* eam rem **VRdD.**
ea re *dT.* ea in *ro J.* omnium rerum *S* omnium *H* rerum
omnium *v* *cfr XXII 117 XXIV 1 XXIX 64. XXVII 8 2.*
(*post eam rem inseruit D tractabimus, quandoquidem natura*
omnium rerum 11 parceretur **E** aut **VRdv J**) ut **ES.**
12 ualuit **V** inseruit *ll v. an inseuit?* 13 uisceribus *ll v.*
an uermibus? cfr XXX 115 XXIX 92. inseruerit v a Brot.
tunc **VED.** 14 alia anima **VRdS** animalia (*libus C*) alia
ErC -ma alia *v* | ei se **R**

C. PLINI SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBER XXVIII

- 1 1. (1) Dictae erant naturae omnium rerum inter caelum ac terram nascentium, restabantque quae ex ipsa tellure fodiuntur, si non herbarum ac fruticum tractata remedia auferrent transversos ex ipsis animalibus, quae sanantur, reperta maiore medicina. quid ergo? dixerimus 5 herbas et florum imagines ac pleraque inventu rara ac difficilia, uidem tacebimus, quid in ipso homine prosit homini, ceteraque genera remedium inter nos viventia, cum praesertim nisi carenti doloribus morbisque vita ipsa 2 poena fiat? minime vero, omnemque insumemus operam, 10 licet fastidii periculum urgeat, quando ita decretum est, minorem gratiae quam utilitatum vitae respectum habere. quin immo externa quoque et barbaros etiam ritus indagabimus. fides tantum auctores appellet, quamquam et ipsi consensu prope iudicii ista eligere laboravimus potius- 15 3 que curae rerum quam copiae institimus. illud admonuisse perquam necessarium est, dictas iam a nobis naturas animalium et quae cuiusque essent inventa — neque

8, 97 sqq
25, 89 sqq

1 dictae dv. -ta rS. | erat V³S. | naturae dv. -ra rS. |
inter dErv. -rre R. -rrae V. 2 terram Erv(D) -rras rTfS. |
quae Rdv. que V. quaeque E. quaequae D. | ipsa Erv.
illa r ima J coll. XII 2. 3 tractata dv. -cta Er. -ctarent V.
-ctarunt R. 4 auferent V. transversos TES. -sus (ira- V¹) V.
transversos (-sis R¹) Rdv. 5 quid VREJ. qui d(?)rv. cfr.
XXIX 15 (XVII 217 XXXVII 41) 'dist J diximus Tr a G.
6 inuenta E. 7 an difficilia &? idem VED. 7 8 homini-
que E. 8 que genera om E. 9 carent V. 11 urgeat R.
12 gratia VR. utilitatum dv a. D. cfr. § 59. 13 barbaras R¹ |
etiam Erv(D) om rS. 14 an tamen? 15 proprii v a. G. |
iudiciu ista D. cfr. § 6 8 XXII 15 praef 6 8 -cii (-ci E)
ita Hv. -cata G. 16 institimus R. -uimus Et.

enim minus profuere medicinas reperiendo quam prosunt praebendo —, nunc quae in ipsis auxiliuntur indicari, neque illic in totum ommissa; itaque haec esse quidem alia, illis tamen conexas.

(2) Incipiemus autem ab homine ipsum sibi exquirente, 4
 immensa statim difficultate obvia. sanguinem quoque gladiatorum bibunt, ut viventibus poculis, comitiales [morbi], quod spectare facientes in eadem harena feras quoque horror est. at, Hercule, illi ex homine ipso sorbere efficacissimum putant calidum spirantemque et vivam ipsam animam ex osculo vulnerum, cum plagis omnino ne ferarum quidem admoventi ora mos sit humanus. alii medullas crurum quaerunt et cerebrum infantium. nec pauci apud 5
 Graecos singulorum viscerum membrorumque etiam saporibus dixere, omnia persecuti ad resigmina unguium, quasi vero sanitas videri possit feram ex homine fieri morboque dignum in ipsa medicina, egregia, Hercules, frustratione, si non prosit. aspici humana exta nefas habetur: quid mandi? quis ista invenit, Osthane? tecum enim res erit, eversor 6
 iuris humani monstrorumque artifex, qui primus ea condidisti, credo, ne *tui* vita oblivisceretur. quis invenit sin-

§ 4. Celsus III 23 (p 114). Pl. iun. 94, 1. cfr. Scribon 17.

1 cum (*pro* quam) V. | prosint R¹ possunt Dal.
 3 emissu Vd | haec itaque VR¹dSJ 5 exquirente U 593
 -tes RdEr -tis V 6 quoque VdErG. om R quidem C
 namque v an quippe? cfr XXV 59 7 ut bibentibus
 V¹RdTfv a G, poculis G populis ll (v add. procul sint) |
 uncus posui e com. S 9 ad V | sorbere E sobere V
 10 sperantemque E muam D unam ll una v. 11 cum
 11 12 ferarum om V¹R¹d. 11 omnino ne ego omne V¹Er.
 ne G hunc (vel hoc, ne B hoc omnium r 12 quidam
 V¹v.a B. | ore E. ori B | mos TfJ mus V¹R. mus fas V¹.
 fas d(?)Er v | humanus ll Tf -na G -no B nas D (ad me-
 dallas referens) 14 sapore V 15 resegmina dr a J cfr.
 XIII 77 (M) XXVIII 86. 16 feram ex homine om B.
 .. mine r in marg 17 medicine gratia (-tia egregia v)
 dr.a G. 18 exista V 19 osthane (P)S cfr. XXX 8.
 ost r -tane V¹ET -tenta rv cum V¹E restrit E res rit V¹.
 19 20 enersosturis V¹ -orisuri V² 20 nostrorumque R.
 21 tui vita ego uita ll uita tui v

gula membra humana mandere? qua coniectura inductus? quam potest medicina ista originem habuisse? quis veneficia innocentiora fecit quam remedia? esto, barbari exterminque ritus invenerant: etiamne Graeci suas fecere has
 7 artes? extant commentationes Democriti ad aliud noxii 8 hominis ex capite ossa plus prodesse, ad alia amici et hospitis. iam vero vi interempti dente gingivas in dolore scariphari Apollonius efficacissimum scripsit, Meletos oculorum suffusiones felle hominis sanari, Artemon calvaria interfecti neque cremati propinavit aquam e fonte 10 noctu comitialibus morbis. ex eadem suspensio interempti 8 catapotia fecit contra canis rabiosi morsus Antaeus atque etiam quadrupedes homine sanavere, contra inflationes boum perforatis cornibus inserentes ossa humana, ubi homo occisus esset aut crematus, siliginem, quae pernoctasset, 15 suum morbis dando. procul a nobis nostrisque litteris absint ista. nos auxilia dicemus, non piacula, sicubi lactis puerperarum usus mederi poterit, sicubi saliva tactusve
 9 corporis, ceteraque similia vitam quidem non adeo expectendam censemus, ut quoquo modo trahenda sit. quis- 20 quis es, talis aequè moriere, tamquam obscaenus vixeris aut nefandus. quapropter hoc primum quisque in remediis animi sui habeat, ex omnibus bonis, quae homini tri-

§ 7: Scribon 16 extr. Seren. 1019.

2 potest **Er** post **VR**. pro **d** | medicina **V** 4 in uenerant **VRTE** **D** -rint **d(?)v**. | suas graeci **Rd** 5 artes **r** -tis **VRdS** -tice **E**. (an suae fecere hos artis?) | alut **R**. -ia **r a. D** 6 homines **VR** , ex **dS** e **V²G** et **r** et ex **v** | et om **R¹**. 7 hospites **VR**. ui **Er** **v**. ubi **r** | gingiva **Vd**. -ua **J coll. XXX 26. sed cfr XXXII 79.** 8 scariphari **dS**. -ifari **rT**. -ificari **v**. | apollimius **E** 8 9 meletos **V·BfS**. -tes **dT**. miletos **V²Er** -tus **v**. 9 suffusione **V** -ne **d** homines **V**. 10 in calvaria **T**. calua **B** 12 morsum **d** 13 homine **P** -nes **ll v** inflammationes **R¹Tf** 15 fuliginem **P** 17 dicimus **f** 18 poterit **VdTErv(H)**. possit **R**. potuit **G** 19 20 extendam **E**. dendam **r a. G** 20 quo **VR¹**. 21 es **d(?)B** est **r** | dist ego | an talibus (se remedus)? tamquam **eyo** etiam quam **VT** etiam cum **rv** | obscaenus **R¹** 23 animis -mi ut **dT**.

buit natura, nullum melius esse tempestiva morte, idque in ea optimum, quod illam sibi quisque praestare possit.

2. (3) Ex homine remediorum primum maximae quaestio- 10
 nis et semper incertae est, polleantne aliquid verba et
 5 incantamenta carminum. quod si verum est, homini ac-
 ceptum fieri oportere conveniat, sed viritum sapientissimi
 cuiusque respuit fides, in universum vero omnibus horis
 credit vita nec sentit. quippe victimas caedi sine preca-
 tione non videtur referre aut deos rite consuli. praeterea 11
 10 alia sunt verba inperitis, alia depulsoris, alia commenda-
 tionis, videmusque certis precationibus obsecrasse summos
 magistratus et, ne quod verborum praetereatur aut prae-
 posterum dicatur, de scripto praeire aliquem rursusque
 alium custodem dari qui attendat, alium vero praeponi qui
 15 favere linguis iubeat, tibicinem canere, ne quid aliud ex-
 audiatur, utraque memoria insigni, quotiens ipsae dirae
 obstrepentes nocuerint quotiensve precatio erraverit; sic
 repente extis adimi capita vel corda aut geminari victima
 stante. durat inmenso exemplo Deciorum patris filique, 12
 20 quo se devovere, carmen; extat Tucciae Vestalis incesti de-

§ 11: cfr Valer. Max I 1 § 12 Livius VIII 9, 6—8
 X 28, 15. — Dion. Halic II 69 Valer. Max VIII 1, 5. cfr Liv
 epit XX — Plutarchus quaest. Rom. 283

1 idque om. E 2 possit VRdTf. poterit Evv. 3 4
 quaestiones E. 4 polleantne (-tue f) VRdTfS. uale- Err(D)
 cfr. XXIX 11. 5 verum hominis E 6 fieri VRTEv(Gron S)
 ferri d(?)C cfr VIII 61 XXXIV 138 142. (aliter II 22.
 XII 82 XIX 37 XIV 60) 7 in omnibus B¹. oris V ho-
 minis E horis hominis v. a G. 8 victimas Ev(D) -ma r.
 -mā S. 9 referri E, aut deos VRdTH adeo E. nec deos v.
 10 inperitis B¹ -etruis T -etrantis v a H depulsoris BdTfH
 -ris V(?)Ev(D) 10 11 commendationis B (tonis J) -nta-
 tionis VRdv. -nes E. 11 videmusque VRdTfS. -dimus quae
 (quev)Ev H) -mus C' an obsecrare? 12 ne quid B d(?)v a S.
 14 alium vero Ev aliquē vero dTS. aquam (-ua E) uero VR
 15 favere VRdTfS -ri Ev 16 ipsae 17 quotiens om. VR¹
 18 extitis B¹. tetis V uictum V. -tua B¹. 20 devolvere E.
 -orsuere V¹ -orare V¹ tuctiae d. 20 et p 280, 1 incesti
 deprecatio G -stae (-ste E) precatio (prae- VE) II v

precatio, qua usa aquam in cribro tulit anno urbis DXVIII.
 boario vero in foro Graecum Graecamque defossos aut
 aliarum gentium, cum quibus tum res esset, etiam nostra
 aetas vidit. cuius sacri precationem, qua solet praeire
 xvvirum collegii magister, si quis legat, profecto vim car- 5
 minum fateatur, omnia ea adprobantibus DCCCXXX annorum
 13 eventibus. Vestales nostras hodie credimus nondum egressa
 urbe mancipia fugitiva retinere in loco precatione, cum,
 si semel recipiatur ea ratio, et deos preces aliquas exaudire
 aut ullis moveri verbis, confitendum sit de tota coniecta- 10
 tione.

Prisci quidem nostri perpetuo talia credidere, difficil-
 limumque ex his, etiam fulmina elici, ut suo loco docui-
 14 mus. (4) L. Piso primo annalium auctor est, Tullum
 Hostilium regem ex Numae libris eodem, quo illum, sacri- 15
 ficio Iovem caelo devocare conatum, quoniam parum rite
 quaedam fecisset, fulmine ictum, multi vero magnarum
 15 rerum fata et ostenta verbis permutari. cum in Tarpeio
 fodientes delubro fundamenta caput humanum invenissent,
 missis ob id ad se legatis Etruriae celeberrimus vates 20
 Olenus Calenus, praeclarum id fortunatumque cernens,
 interrogatione in suam gentem transferre temptavit, sci-
 pione determinata prius templi imagine in solo ante se:

§ 14: Livius I 31, 8 (Peter hist. Rom. fragm. p. 80 nr. 13) —
 § 15: Dion. Halic. IV 59–61. Varro l. L. IV 3. Plutarchus
 Val. Popl. c. 13 (p. 103). Festus s. v. *Ratumena*.

1 qua usa **RdV**. causa **V** qua causa **E** | quam **V**. |
 cribro **V** | DXVIII **V(?)EJ**. DCVIII **Rv** -viii dT 2 graecam-
 que **ErV**. -camue (-uel **R**), r. defossa **VdT**. -ss, **R**¹. ut **V**.
 4 quia **VR**¹ 6 omnia ea **VRdS** ea (et v) omnia **EG(D)**.
 8 manupia **R**¹ precatione **G**. -nes **R**. -ni (praec- **E**), **Er** -nis
 (praec- **V**), rfv. -nibas **J**. | cum **U.G** quod v 10 ullis
Ev(S). illis rH. | mouere **E** confiteri dum **V**. sit **Err** sed rT
 dist **S** cum **Gesnero**. coniectione **VfS**. 12 alia d³ om. d¹. |
 credidere **VdTfS** prodi- **R(?)Ev(D)** cfr. § 27 12 13 diffi-
 cillimaque **V** -mamque d. 13 fulmine hei **V** 14 tul-
 lum **V**² 16 deuocauere **VR**¹. | parum om. **VR**¹ 18 facta d.
 20 ad se **RdT H** cum **Gron**. ade **Vf**. a se **Ev** a senatu **B(D)**.
 21 olenus **R**. solenus d 23 determinata prius **VR**¹dS prius
 det- **Err(D)**. cfr. § 32. 97. 144 | imagini **V**. -gm r magni **R**.

Hoc ergo dicitis, Romani? hic templum Iovis
 optimi maximi futurum est, hic caput invenimus?
 constantissima annalium adfirmatione, transiturum fuisse
 fatum in Etruriam, ni praemoniti a filio vatis legati re-
 spondissent: Non plane hic, sed Romae inventum 16
 caput dicimus. iterum id accidisse tradunt, cum in fa-
 stigium eiusdem delubri praeparatae quadrigae fictiles in
 fornace crevissent, iterum simili modo retentum augurium.

Haec satis sint, exemplis ut appareat, ostentorum vires 17
 et in nostra potestate esse ac, prout quaeque accepta sint,
 ita valere. in augurum certe disciplina constat neque diras
 neque ulla auspicia pertinere ad eos, qui quamque rem in-
 gredientes observare se ea negaverint, quo munere divinae
 indulgentiae maius nullum est. quid? non et legum ipsa-
 rum in duodecim tabulis verba sunt: qui fruges ex- 18
 cantassit, et alibi: qui malum carmen incantassit?
 Verrius Flaccus auctores ponit, quibus credat in obpugna-
 tionibus ante omnia solitum a Romanis sacerdotibus evocari
 deum, cuius in tutela id oppidum esset, promittique illi
 eundem aut ampliorem apud Romanos cultum. et durat
 in pontificum disciplina id sacrum, constatque ideo occul-
 tatum, in cuius dei tutela Roma esset, ne qui hostium si-
 mili modo agerent. defigi quidem diris precationibus nemo 19

§ 18: Seneca quaest. nat IV 7, 3. cfr R Schöll Legum
 XII tab fragm. VIII 7 26 Macrobian. III 9. Plutarch quaest
 Rom. 61 p 278 Plin. III 65 § 19: Theocrit. 2 Vergil. buc.
 8, 64 sqq. 71. cfr. Plin. VIII 48.

1 dictis romanus E 3 adfirmationem R. 4 prae-
 menti VB¹d. folio V. legati romani Erv.a S(D) 6 id REv.
 in V hinc d 6 7 fastidium V 8 et iterum Erv.a S(D).
 mo R¹d. more T 11 12 diras neque om. Vd. 12 qui
 quamque RdEv quicquam quae V quicumque D an qui
 quaecumque? 13 observare se Erv(D). -asse rTfS | nega-
 verim Vd. 15 16 excantassit P -sset ll.v.a.S. 16 qui
 om. E incantassit V¹RS -sset V²dErv (et alibi qui malum
 prave iteraverunt VR 19 ad eum VB¹. | promittitque VR.
 20 ampliorem locum Erv.aH cultumue v.a.H. 21 ponti-
 ficium V² 22 demum (pro dei) V e corr. 23 miris V²Ev a.B
 precationibus VRdTfS. depr- Er c(D). nemo num (pro non, R¹.)

- non metuit. huc pertinet ovorum, quae exorbuerit quisque, calices coclearumque protinus frangi aut isdem coclearibus perforari hinc Theocriti apud Graecos, Catulli apud nos proximeque Vergilii incantamentorum amatoria imitatio. multi figlinarum opera rumpi credunt tali modo, non pauci etiam serpentes, ipsas recanere et hunc unum illis esse intellectum, contrahique Marsorum cantu etiam
 20 in nocturna quiete iam parietes incendiorum deprecationibus conscribuntur. neque est facile dictu, externa verba atque ineffabilia abrogent fidem validius an Latina et inopinata, quae inridicula videri cogit animus semper aliquid immensum expectans ac dignum deo movendo, immo vero
 21 quod numini imperet. dixit Homerus profluvium sanguinis vulnerato semine Ulixen inhibuisse carmine, Theophrastus ischiadicos sanari, Cato prodidit luxatis membris carmen auxiliare, M. Varro podagris. Caesarem dictatorem post unum ancipitem vehiculi casum ferunt semper, ut primum consedisset, id quod plerosque nunc facere scimus, carmine ter repetito securitatem itinerum aucupari solitum
 22 (5) Libet hanc partem singulorum quoque conscientia coarguere cur enim primum anni incipientis diem laetis

§ 21: Homerus τ 455 Theophr ap. Athen. XIV 18 p 624^a Apollon. hist mir 49. Gellius IV 13 Martian. Cap IX 926 (p 314) Cato 169 cfr. Plin XVII 267) Varro I 2, 27. — § 22: Ovid fast I 175 Cic de divin I 45, 102. cfr Plin. XI 251.

1 noc VD. ut ovorum r a B que dS que VBT. ut B om. Ev. 2 coclearumque exorbuerit quisque VR. | isdem VRED eosd- d(?)B. easd- v 3 catuli V. Calui Unger de Valgi Rufi poem p. 287. 5 6 modo non dEr v non nom V¹) modo V¹R. modo V² 6 dist. ego. ipsos Tr a G. , recanere U. T f H -ntari (inc- G) v cfr X 102. 8 quiete iam d qui etiam V quiete etiam R(?)Er 10 rogent E dero- v a H an B in U etiam v. latina et ego -nae E -ne. d. -ne V -na R ?)v 11 quae ego. et quae U v ridicula r a H. 12 ad (pro ac V. 13 nomini V. | homeros V. 14 ulixen ErS -em G -xe R ulyxe V -em r. -yesem d(?) C(H) 18 plerisque V 19 crete petito R¹ -itos d | iterum VR¹f. 21 licet Er a. H. | hanc in r a. H. conscientie d. -tiam Ev a H. 22 incipientes V(?)ED

precationibus invicem faustum ominamur? cur publicis
lustris etiam nomina victimas ducentium prospera legimus?
cur effascinationibus adoratione peculiari occurrimus, alii
Graecam Nemesin invocantes, cuius ob id Romae simula-
s crum in Capitolio est, quamvis Latinum nomen non sit?
cur ad mentionem defunctorum testamur, memoriam eorum 23
a nobis non sollicitari? cur inpares numeros ad omnia
vehementiores credimus, idque in febribus dierum observa-
tione intellegitur? cur ad primitias pomorum haec vetera
10 esse dicimus, alia nova optamus? cur sternuentes saluta-
mus? quod etiam Tiberium Caesarem, tristissimum, ut
constat, hominum, in vehiculo exegisse tradunt, et aliqui
nomine quoque consalutare religiosius putant? quin et 24
absentes tinnitu aurium praesentire sermones de se re-
15 ceptum est. Attalus adfirmat, scorpione viso si quis dicat
duo, cohiberi nec vibrare ictus. et quoniam scorpio ad-
monuit, in Africa nemo destinat aliquid nisi praelatus
Africam, in ceteris vero gentibus deos ante obtestatus,
ut velint. nam si mensa adsit, anulum ponere translati-
20 tium videmus, quoniam etiam mutas religiones pollere
manifestum est. alius saliva post aurem digito relata sollici- 25

§ 23. Verg. buc. 8, 75. Cels. III 4. § 25. Plutarch. Numa
14 p 69. Plaut. Curc I 1, 69. Posidon ap. Athen. IV 36 p. 152^d.

1 cur Err cum d. eum V reum R 2 numina d
prospera RdE -re Vr pepere E. | legimus RdE(G) lig- V.
elig- C(S) cum B 3 adoratione V | peculiare VRE an
aliqui? 4 nemesin E.S. 6 mentionem dEr dement- V
orat- E. memoria VRd 10 cur V²Err alia rTf stern-
nuentes dTH cum Gron -tis V¹E. -umentis V²Er. -utamen-
tis fr 12 hominem R¹dTfS 14 praesentium Vd. | de se
re V de sese dS. 15 scorpionem (-phi- R) VR¹. uisori V.
17 nisi aliquid VR¹. 18 obtestatur r a S. 19 an iam?
nam- 20 uidemus in § 26 post indicatur transponenda esse
con. S mensa VRdG. mens Er(D). assit r a C afflicta
sit D nullum Er, a H. 19 20 translatitium Ev(D). -la-
tium dVen tralatium VR. -titium H 20 quoniam etiam
VRdTf quin etiam tH etiam quoniam E. quoniam v. |
mutas S cum Ferrario elect 2, 17 multas II G -tas etiam v. |
relegiones V ligionesque E 21 alius U an aliquis? (post
alius intercidisse aliqua altero alius terminata con. S) | sali-
namus VR¹. paurem dicito V

- itudinem animi propitiat. pollices, cum faveamus, premere etiam proverbio iubemur. in adorando dextram ad osculum referimus totumque corpus circumagimus, quod in laevum fecisse Galliae religiosius credunt. fulgetras pop-
 26 pismis adorare consensus gentium est. incendia inter epulas nominata aquis sub mensam profusis abominamur. recedente aliquo ab epulis simul verri solum aut bibente conviva mensam vel repositorium tolli inauspicatissimum indicatur. Servi Sulpicii principis viri commentatio est quamobrem mensa relinquenda non sit, nondum enim
 10 plures quam convivae numerabantur. nam sternumento revocari ferculum mensamve, si non postea gustetur aliquid, inter diras habetur. aut omnino inane esse?
 27 haec instituere illi, qui omnibus negotiis horisque interesse credebant deos et ideo placatos etiam vitiis nostris
 15 reliquerunt. quin et repente conticescere convivium adnotatum, set non nisi in pari praesentium numero, isque lamae labor est ad quemcumque eorum pertinens. cibus etiam e manu prolapsus reddebatur utique per mensas, vetabantque munditiarum causa deflare, et sunt condita
 20 auguria, quid loquenti cogitante id acciderit, inter ex-

schol. Aristoph. Vesp 626 — § 26: cfr. Petron c. 74 § 27: cfr. Diog Laert. VIII 1, 34.

1 propitiari d. 2 dextrā dv(S) -traVE -teramR,? Verc.
 4 fulget trans E. 4 5 pompismis d. poppimys E del v a B.
 6 mensam VTfES -sas Rd(?)G(H). -sis Lugd. sa v | per-
 fusis V 7 bibente v -tem VE d uiuente E 8 conviva r.
 -am ll | mensa E. 9 viri om. VR¹ 10 mensa uacua Fer-
 rarius. mensa sola con. S. | enim in VR¹d. 11 plures (sc.
 mensae) quam ll.v (G) plures quam iii (aut quattuor uel quin-
 que) B. 12 mensaue Vd postea si non VR¹d 13 dira
 r a. G | lac. ego indicavi; exciderunt fere ostenta eius modi ob-
 servare quis spernendum arbitretur, aut ll.G del. v | omnia
 Ven. | inane VR d T Verc nam E. non G autem v. est d T
 14 dist. ego. 16 liquerunt d | conticescere VE S. 17 set ego.
 est ll v cfr. VIII 207 XXIX 77 X 62 et XI 281 | isque
 VR d TH(J) iisque fS. squae E. qua in re v. 19 uti-
 que RG. ubi- Vd ut quae E atque v 20 utebantque R.
 -tabantur r. a G. | defluere E. 21 qui R¹d 21 et p 285, 1
 "agrantissima VR¹d

ecratissima, si pontifici accidat dicis causa epulanti. in
 mensa utique id reponi adolerique ad Larem piatio est.
 medicamenta, priusquam adhibeantur, in mensa forte de- 28
 posita negant prodesse. ungues resecari nundinis Romanis
 tacenti atque a digito indice multorum persuasione reli-
 giosum est, capillum vero contra defluvia ac dolores ca-
 pitis XVII luna atque XXVIII. pagana lege in plerisque
 Italiae praediis cavetur, ne mulieres per itinera ambulantes
 torqueant fusos aut omnino detectos ferant, quoniam ad-
 versetur id omnium spei, praecipue frugum. M. Servilius 29
 Nonianus princeps civitatis non pridem in metu lippitu-
 dinis, priusquam ipse eam nominaret aliusve ei praediceret,
 duabus litteris Graecis *PA* chartam inscriptam circum-
 ligatam lino subnectebat collo, Mucianus ter consul eadem
 observatione viventem muscam in linteolo albo, his reme-
 diis carere ipsos lippitudine praedicantes. carmina quidem
 extant contra grandines contraque morborum genera contra-
 que ambusta, quaedam etiam experta, sed prodendo obstat
 ingens verecundia in tanta animorum varietate. qua
 propter de iis ut cuique libitum fuerit opinetur

3. (6) Hominum monstrificas naturas et veneficos 30
 aspectus diximus in portentis gentium et multas ani- 7, 13-14
 malium proprietates, quae repeti supervacuum est. quo-

§ 28: cfr. Plin. XVI 194. XVIII 321 — § 30: cfr. Plin.
 VII 13-15. XXI 78. Strabo XIII 1, 14 p. 588. Cels. V 27, 3.

1 est si *coni. S.* | dicis *EdTfEH(J)* ditus *V(?)v(S)* epu-
 lati *Vd.* 2 adolerique *V* 5 a *REv om V(?)dT*, in-
 dige *VE.* | mulierum *D* | persuasione *ego pecuniae ll r.* cfr
 § 260 XIX 187 XXV 10 94. XXVII 107. XXIX 28 XXXII
 21 XXX 115 peculiare *D* opinione *Hauptius Hermae VI*
 390 (*opusc III 566*) 6 contra *ErS.* -tracti *r* -trectari con-
 tra *v.* | ad *Vd.* | colores *d.* 8 cauentur *d.* | perit in ara *V.*
 9 detectos *d.* 10 id *REv in V. om d* 11 nonnianus *Vf*
 non *dEv num r* | quid enim metum *E* 13 cartam *V.*
 scriptam *E* 13 14 circumligatis *E.* (*an -to?*) 15 observa-
 tionem *E* albo *VERr ob r.* his *V¹E.* 16 quidam *E.*
 quaed- *v a S.* 17 cardines *Vd.* 18 experta *G.* ex parte *ll.*
 in partus *v.* 20 de iis *RS.* deus *V* de his *rv(D)*
 21 veneficos *V².* verif- *V¹d.* benef- *E.*

- rundam hominum tota corpora prosunt, ut ex his familiis, quae sunt terrori serpentibus, tactu ipso levant percussos suctuve modo, quorum e genere sunt Psylli Marsique et qui Ophiogenes vocantur in insula Cypro, ex qua familia legatus Euagon nomine a consulibus Romae in dolium serpentium coniectus experimenti causa circummulcentibus
- 31 linguis miraculum praebuit. signum eius familiae est, si modo adhuc durat, vernis temporibus odoris virus. atque eorum sudor quoque medebatur, non modo saliva. nam in insula Nili Tentyri nascentes tanto sunt crocodilis ter-
rori, ut vocem quoque eorum fugiant. horum omnium generum insita repugnantia interventum quoque mederi constat, sicuti adgravari vulnera introitu eorum, qui um-
- 32 quam fuerint serpentium canisve dente laesi. iidem gallinarum incubitus, pecorum fetus abortu vitiant; tantum remanet virus ex accepto semel malo, ut venefici fiant venena passi. remedio est ablui prius manus eorum aqua-
que illa eos, quibus medearis, inspergi. rursus a scorpione aliquando perrussi numquam postea a crabronibus,
- 33 vespis apibusve feriuntur minus miretur hoc qui sciat, vestem a tineis non attingi, quae fuerit in funere, ser-

§ 31. cfr Plin VIII 92. 93. - § 33: Apuleius ap Geop. XIII 8, 6

1 ut Err. om. r. | iis v. his II C. 2 lauant E 3 su-
cone E. modo ego tumodo E. modico r Vere (G) med r.
madido ED tumido r Tf. umi- Salm e tumi- (sc uulnere) J.
cfr. XI 279. | genera (om e) E 4 ophiogenes C. -nis Ed D.
opiophenes V oblongenis E -nes r. | cypro Err. paro r Tf J
coll VII 13 memoriae lapsum statuens) | quo Vd. 5 eu-
gon VRdTH exa- EG hexa- r. nidulum V 6 con-
tectus VR¹. experimentis Er -to E. circummultibus VR¹.
-tis d. 10 tentyri dTB. -rii E -ra G -turi V¹R. -rii v.
-tylii r -tiluri V¹. nascentes Err ascentes V¹ centes rT.
gentes J. 12 insita ego in sua II r. 13 sicuti drv ui E.
-um V suca B. 13. 14 qui quam VR¹ 14 fuerit B¹
idem ED item V 15 uita E 16 ex accepto VRdTS.
exce- Ev | ut om. VR¹ uenefici dB -cu Vr -cio r. bene-
fici r 17 passim Er.a B. Emedio B¹ prius ablu d.
18 mederis E, a om. VR¹d 20 bestiis apidibusve ferian-
tur E / quis VR. 21 fuerit drv -rint VR. rat E

pentes aegre praeterquam laeva manu extrahi. 4. e Pythagorae inventis non temere fallere, inpositivorum nominum inparem vocalium numerum clauditates oculive orbitatem ac similes casus dextris adsignare partibus, 5 parem laevis. ferunt difficiles partus statim solvi, cum quis tectum, in quo sit gravida, transmiserit lapide vel missili ex iis, qui III animalia singulis ictibus interfecerint, hominem, aprum, ursum. probabilius id facit hasta veli- 34 taris evulsa corpori hominis, si terram non attigerit; eosdem enim inlata effectus habet. sic et sagittas corpori eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus amatorum esse Orpheus et Archelaus scribunt, quin et comitalem morbum sanari cibo e carne ferae occisae eodem ferro, quo homo interfectus sit. quorundam partes 7.20 15 medicae sunt, sicuti diximus de Pyrrhi regis pollice, et Elide solebat ostendi Pelopis os ulnamque eam eburneam adfirmabant. — (Naevos in facie tondere religiosum habent etiam nunc multi). —

(7) Omnium vero in primis ieiunam salivam contra 35 serpentes praesidio esse docuimus, sed et alios efficaces 7.15

§ 34: Plin. iun. 93, 8. 9 Scribon. 13 extr — Pausan V 13, 4. Serv ad Verg. Georg. III 7. Ovid met VI 404 sqq. — § 35: Plaut Capt III 4, 21 Theophr char. 16 extr. Tibull I 2, 54 96 Theocrit 6, 39

1 e om Er a. H. (cum praeced. iunxit Gron.). 2 an fallere (ut arbitrare XI 82)? 3 hominum Vd. 3 oculorum E. -rumue v a H. 6 7 lapidem vel missile E. 7 ne v. his H C. | qui H. Dal quae v an recte? tria H c. interfecerint E. -fecerunt VfS. 9 euulsa dErS. -sa e H. sa a v. euulsa V. eius a B. | corpori S. -ris H. -re v. 10 habet VRd. agit E. corpora r. re Ev a. S. 11 ductas E. 12 amatorum V. 13 comitalem Ev. -le E. -les (commi- V) rTS. | morbu v. -bo Er. -bus B. -bos rTS. cibos B¹. 15 medicae Erv. -cinae rTf. phyri V. 16 ostendit BE. os ulnam ego ostilnam E. liam Tr. -liani VRd. os ulnae eius J. costa C. -tilla B. hasta v. scapula D cum Gron. que eam ego quam H v. 17 neios V. naevos — 18 multi cidentur ad § 28 pertinere ante pagana lege. 19 omnium H. v(S). hominum C.

- eius usus recognoscat vita. despuimus comitiales morbos,
 hoc est contagia regerimus. simili modo et fascinationes
 36 repercutimus dextraeque clauditis occursum. veniam
 quoque a deis spei alicuius audacioris petimus in sinum
 spuendo, et iam eadem ratione terna despuere precatione 5
 in omni medicina mos est atque ita effectus adiuuare, in-
 cipientes furunculos ter praesignare ieiuna saliva mirum
 dicimus, sed experimento facile: si quem paeniteat ictus
 eminus comminusve inlati et statim expuat in mediam
 manum qua percussit, levatur ilico in percusso culpa. hoc
 saepe delumbata quadrupede adprobatur statim a tali re-
 37 medio correcto animalis ingressu. quidam vero adgravant
 ictus ante conatum simili modo saliva in manum ingesta.
 credamus ergo et lichenas leprasque ieiunae inltu ad-
 siduo arceri; item lippitudines matutina cottidie velut in- 15
 unctione, carcinomata malo terrae subacto, cervicis dolores
 saliva ieiuni dextra manu ad dextrum poplitem relata, laeva
 ad sinistram; si quod animal aurem intraverit et inspuatur,
 38 exire. inter amuleta est editae quemque urinae inspuere,
 similiter in calciamentum dextri pedis, priusquam induatur, 20

§ 37: Marc. 18, 4. — Plin iun. 19, 19. Marc. 9, 107 —
 § 38: Aelian. n. a. IV 22 VII 26 — cfr Plin. VII 16. Lucret.
 IV 636 Aelian n. a. IX 4. Aristot. h. a. VIII 29 Geop XIII 8, 5.

1 usus recognoscat om. E | despimus V 2 contraria d.
 iae V. | fegerimus V 3 dextraeque d. de atr. V 4 auda-
 cioris VR¹v S). -res (-tio- E) rTH. 5 spuendu V. et iam D
 etiam Err om. rS an etenim (vel multis etiam?). pre-
 catione U 595. praedic- ll S. deprec- v(D) 6 mos om. B¹.
 e statuque V se a atque B¹ adiuuaret Vd. 7 mirum VRd v
 rum E 8 dicemus Err. a. S. 9 in mediam VRd S. me-
 diam in Err(D) sed cfr § 78 XXV 18. IX 116 XI 122.
 XIII 109. XXI 112 10 percussit dv -ssa r in ll. T1S.
 del v | percussu f -ssa E -ssus a B -ssis a v culpa
 ll T1S. poena v an plaga? 11 lumbata VR¹d 13 ma-
 num S cum vet Dal. -nu ll v. 14 ieiune E. -no v a. G |
 inlita E 15 lepitudines VR. 16 manipulo terrae Gesner.
 locus nondum sanatus an [malo del. ut e dittogr facto] terra
 ea sc saliva) subacta? cervici VR. | dolore E -rem v. a S.
 17 extremum E. 18 aut rem V. 19 urina V. exspuere B¹(?).

item cum quis transeat locum, in quo aliquod periculum
 adierit. Marcion Zmyrnaeus, qui de simplicibus ef-
 fectibus scripsit, rumpi scolopendras marinas sputo tradit,
 item rubetas aliasque ranas, Ofilius serpentes, si quis in
 5 hiatum earum expuat, Salpe torporem sedari quocumque
 membro stupente, si quis in sinum expuat aut si superiores
 palpebras saliva tangat. cur non et haec credamus rite 39
 fieri, extranei interventu aut, si dormiens spectetur infans,
 a nutrice terna adspui in os? quamquam religione cum
 10 tutatur et fascinus, imperatorum quoque, non solum in-
 fantium, custos, qui deus inter sacra Romana a Vestalibus
 colitur, et currus triumphantium, sub his pendens, defendit
 medicus invidiae, iubetque eosdem respicere similis medi-
 cina linguae, ut sit exorata a tergo Fortuna gloriae carnifex.
 15 (8) Morsus hominis inter asperrimos quosque nume- 40
 ratur. medentur sordes ex auribus ac, ne quis miretur,
 et scorpionum ictibus serpentiumque statim inpositae, me-
 lius e percussi auribus. produnt ita et reduvias sanari,
 serpentium vero ictum contusi dentis humani farina.

§ 39: Iuven. 10, 41 sqq. Isid XVIII 2, 6. — § 40: Cels V
 27, 1. Pl. iun. 112, 7. 8 Marc. 18, 28

2 smyrnaeus d(?) v a S. | simplicium con. Dal. coll Galeni
 περί της τῶν ἀπλῶν δυνάμεως 3 spotu V¹R potu V¹.
 4 ofilius VRED opi- d(?) H ophi- r 6 instupente Er a S.,
 superiores ego -orem RS. -orum r -or rv(J) 7 palpe-
 bras ego. -ram S. -ra ll v(J). singularem num. Plinius nus-
 quam posuit | tangat cur ego gantur Vr -gatur d(?) Er(J)
 -gant R. -gat S. nō et ego nos dJ eos r eo magis D
 nos si v. haec ll(J) haec et illa B an hoc (corruptum in
 hec)? 8 fieri om VR. 9 despui CFWMüller p. 25 ex
 pui v a G. in os quamquam ego. quamquam illos VRdTH
 quamquam Ev(D) 9 10 eum tutatur con. H. mutuatur VdT.
 utu- R. mutatur ErB tat r tutatur H cum Gron muta
 tuta- J e con. S 11 sagora E (hic deficiens usque ad § 51
 efficaciora). | a dr om. VRD mestalibus V. est. R. 12 cu-
 litus VR. 13 eodem R | respicere H cum Gron recipere ll. v.
 resp. con. S. de mendo cfr § 123 (concupere) 264. XXXV 56
 15 asperrimus R -erimus V | quosque D cum U¹ 597 quo
 que ll v. 15 16 numerator V¹R. 17 et Vd etiam R(?) v.
 18 e v et ll. ex D. | reduvias B(J). -ia VRd v. reduvia TVerc.

- 41 (9) Capillus puero qui primum decisis est, podagrae inpetus dicitur levare circumligatus; et in totum inpubium inpositus, virorum quoque, capillus canis morsibus medetur ex aceto et capitum vulneribus ex oleo aut vino; si credimus, e revulso cruci quartanis, combustus utique capillus carcinomati. pueri qui primus ceciderit dens, ut terram non attingat, inclusus in armillam et adsidue in brachio
 42 habitus muliebrium locorum dolores prohibet. — Pollex in pede praeligatus proximo digito tumores inguinum sedat, in manu dextera II medii lino leviter colligati destil-
 lationes atque lippitudines arcent. quin et eiectus lapillus calculoso alligatusque supra pubem levare ceteros dicitur ac iocineris etiam dolores et celeritatem partus facere; adicit Granus efficacior ad hoc esse ferro exemptum. partus accelerat et mas, ex quo quaeque conceperit, si
 43 cinctu suo soluto feminam cinxerit, dein solverit adiecta precatatione, et cinxisse eundem et soluturum, atque abierit.
 (10) Sanguine ipsius hominis ex quacumque parte emisso efficacissime anginam inlini tradunt Orpheus et Archelaus, item ora comitali morbo conlapsorum, ex-

§ 41: Marc 36, 28. § 42 Pl iun 65, 3—5 24, 14. Marc. 10, 71 22, 21. (26, 100). cfr. Diosc eupor II 111 extr. — § 43: Pl iun. 32, 9—11. — Diosc eupor I 20.

-inias Brot. 1 puero ll. Tfv(S). -rorum C. 3 inpositus dv. -tū R. -tu V f S (nusquam alibi a Plinio dictum) | dist ego. 4 5 caedimus V ced. R. 5 e (corruptum in ae) ego. ac V d D. hoc R. a v. cfr § 46 6 carcinomati V¹ targ. R. | puer R. 9 alligatus V Pl iun 9 10 sedit R¹. 10 dextra dv a S. duo ll. v. medi V D. liuiter VR. 11 lepitudines VR. lapillus d(?) Bas. cap- rr 12 alligatusque T f H. -tus Bas (D. -tus qui ll. v. | ceterus VR. 14 adicit S. -igit R. -igitur V. adit id d. addidit v. granus v. -nus ll 15 accelerat dv cel- r et mas ego ecinos R. hec mos V hecinos d. hic mas J. uicinos v. (an lentos vel enectos, ut XXVI 159?). conciperit VR. 17 et cinxisse ego. eunx- V se unx- r(?) v eandem r a G. solitutum R 18 sanguinis V ex om R. 19 anguinam VR. 20 ara R. malo R. | cum lapsorum f. lap- dv a S. 20 et p. 291, 1 exurgere v -gueri VR d¹.

urgere enim protinus; quidam, si pollices pedum pun-
gantur eaeque guttae referantur in faciem, aut si virgo
dextro pollice attingat, hac coniectura censes virgines
carnes edendas. — Aeschines Atheniensis excremen- 44
torum cinere anginis medebatur et tonsillis uvisque et
carcinomatis. hoc medicamentum vocabat botryon. —
Multa genera morborum primo coitu solvuntur primoque
feminarum mense aut, si hoc non contigit, longinqua sunt,
maximeque comitiales. quin et a serpente, a scorpione
10 percussos coitu levare produnt, verum feminas venere ea
laedi. — Oculorum vitia fieri negant nec lippire eos, qui,
cum pedes lavent, aqua inde ter oculos tangant.

(11) Inmatura morte raptorum manu strumas, paroti- 45
das, guttura tactu sanari adfirmant, quidam vero cuius-
cumque defuncti, dumtaxat sui sexus, laeva manu aversa.
et ligno fulgure icto reiectis post terga manibus demorderi
aliquid et ad dentem, qui doleat, admoventi remedio esse
produnt. sunt qui praecipiant dentem suffiri dente ho-
minis sui sexus et eum, qui caninus vocetur, insepulto
20 exemptum adalligari. — Terram e calvaria psilotrum esse 46
palpebrarum tradunt, herba vero, si qua ibi genita sit,
commanducata dentes cadere, ulcera non serpere osse ho-

§ 44: Hippocr. aph. 28. Cels. II 1 Scribon. 18 Hippocr.
aph V 64 Cels III 23. — Marc 8, 31. — § 46: Pl. iun. 88,
14. 15.

1 2 purgantur V 2 eaeque fS eae quae V e eque R.
eque d exque iis (his C) v. | referantur dv cfr § 26. se fer- V
sefer- R. si fer- D cum U 599 3 attingat V | haec VR
conjectura V¹. context- R. , uirginis vet. Dal. 4 sedandas V |
haec sinaes V 4 5 ex crematorium G. 5 tonsillis dv.
consiliis r suisque V¹R 6 botryon V 7 solvantur R.
8 hoc afH co V. id R(?). non id v , contigit ego. cfr vol III
p 494 -tingit ffH. -tingat v 9 serpentis R. | a scor-
pione VRJ ac se- d(?)r & a se- T. aut S. an a delendum
(vel &)? 10 percussos dr ssus rf , levare VR 11 inec-
lippire VR. 12 lavent V leuant R. lavant dv. cfr § 53 al |
oculus V¹. -lis R 13 14 paratodidis R. 16 et e ligno v a. S |
fulgore V | manus (ortum e manus) R. 18 suffiri VR
dentē VR. 19 et eum Vdv. etiam R. 20 ex dv a H
alvaria d¹. 22 eos se V ex osse dTv. a G.

- minis circumscripta. alii e tribus puteis pari mensura
 aquas miscent et prolibant novo fictili, relicum dant in
 tertianis accessu februm bibendum. indem in quartanis
 fragmentum clavi a cruce involutum lana collo subnectunt
 aut spartum e cruce, liberatoque condunt caverna, quam
 47 sol non attingat. (12) Magorum haec commenta sunt, ut
 cotem, qua ferramenta saepe exacuta sint, subiectam ignari
 cervicalibus de veneficio deficientis evocare indicium, ut
 ipse dicat, quid sibi datum sit et ubi et quo tempore,
 auctorem tamen non nominare. fulmine utique percussum
 circumactum in vulnus hominem loqui protinus constat.
 48 inguinibus medentur aliqui liceum telae detractum alli-
 gantes novenis septenisve nodis, ad singulos nominantes
 viduam aliquam atque ita inguini adalligantes. liceo et
 clavum aliudve, quod quis calcaverit, alligatum ipsos iubent
 49 gerere, ne sit dolori vulnus. verrucas abolent a vicensima
 luna in lunitibus supini ipsam intuentes ultra caput ma-
 nibus porrectis et, quicquid adprehendere, eo fricantes.
 49 clavum corporis, cum cadit stella, si quis destringat, vel
 cito sanari aiunt, cardinibus ostiorum aceto adfusus lutum
 fronti inlitum capitis dolorem sedare, item laqueum suspen-
 diosi circumdatum temporibus. si quid e pisce haeserit
 in faucibus, cadere demissis in aquam frigidam pedibus;

§ 48 Pl iun 64, 19 23. Marc. 32, 21 — § 49 extr.:
 Marc 15, 107

1 alii V¹ D alia V¹. 3 a decessu V¹ 4 a om. V an e?
 cfr § 41 6 sunt qui V an sienti? 7 et exacuta VR
 igrari V migr- R. 8 de ll v an e (vel delendum)? | bene-
 ficio V. 9 quid sit ibi R. 10 percussū J -sso ll v.
 12 liceum VD -ceu R. -cium d? v. cfr XXIX 114. VIII
 196 XI 82; contra § 83 XXIII 125. 13 //nodis V sin-
 gulus R. 14 inguina dv a. H, dist H cum Gron. | licio
 dv a. D. 15 claudu R. 16 abolent TS auo- ll auellunt v.
 18 quicquid VR 19 destringat uel R dv -atu uel V¹ atur
 uel V¹ at uellere D coll § 61. 20 osteorum V, adfusus v(D)
 -sus ll -so G cfr III 24 21 sedari Vdf. 22 eserit V
 23 in (scriptum 1) ego e Vd. a R. om. v cfr. § 124 VIII
 10, 158. XIX 161 XXXII 13 XXXV 60 XXXVII 105. |
 cadere VR S. om. dv, pedibus cadere dv a. S

si vero ex aliis ossibus, inpositis capiti ex eodem vase
ossiculis; si panis haereat, ex eodem in utramque aurem
addito pane.

(13) Quin et sordes hominis in magnis fecere reme- 50
diis quaestus gymnici Graecorum, quippe ea strigmenta
mollunt, calfaciunt, discutiunt, conplent, sudore et oleo
medicinam facientibus. volvis inflammatis contractisque
admoventur; sic et menses cient, sedis inflammationes et
condylomata leniunt, item nervorum dolores, luxata, arti-
culorum nodos. efficaciora ad eadem strigmenta a balneis, 51
et ideo miscentur suppuratoriis medicamentis. nam illa,
quae sunt e ceromate permixta caeno, articulos tantum
mollunt, calfaciunt, discutiunt efficacius, sed ad cetera
minus valent. excedit fidem impudens cura, qua sordes 52
virilitatis contra scorpionum ictus singularis remedii cele-
berrimi auctores clamant, rursus in feminis qua infantium
alvo editas in utero ipso contra sterilitatem subdi censent;
meconium vocant. immo etiam ipsos gymnasiolorum rasere
parietes, et illae quoque sordes excalfactoriam vim habere
dicuntur; panos discutiunt, ulceribus senum puerorumque
et desquamatis ambustisve inlinuntur.

(14) Eo minus omitti convenit ab animo hominis pen-
dentes medicinas abstinere se cibo omni aut potu, alias 53

§ 50: Diosc I 35 — § 51: Diosc I 34 — § 52: cfr Ari-
stot h. a. VII 10 — Diosc I 36 — § 53: cfr. Cels. III 2 I 2.
II 14. Hippocr de offic med 17.

1 vase II. Tiv(H, osse C 2 tereat V 3 audito VR.
4 homines imagines VR. 5 quaestus ego -tuo VR -torum d.
tuosorum v. (an quaestores? cfr XV 19) | gymnici ego
gimnit VR gymnasia d(?)v. 9 iuxata R. 10 ad dr
om rS eadem VRv dem d 11 supporatoris V 12 e r.
& II ex D caeno D coeno II.v articulos Erv. -culis Rd.
-colis V tantum VRdr quoque Er. 13 mollient E.
15 singularibus v a G | remediis Er a. G. 16 clamant RdEr.
damnant Vf || qua Müller emend IV 26 quas II.v. 18 me-
coniu dEr v -ian R metoniam V aserere E 20 dicantur E
puerorumque dErr quoq,rorumque (rar- V) r. 22 omnia R
22 23 pendentis RS. 23 abstinere VR. \ se VR d TIS.
om. Er G D. a v. cfr 76 X 155

vino tantum aut carne, alias balneis, cum quid eorum postulet valetudo, in praesentissimis remediis habetur. his adnumeratur exercitatio, intentio vocis, ungui, fricari cum ratione; vehemens enim fricatio spissat, lenis molliat, multa
 54 adimit corpus, auget modica. in primis vero prodest ambulatio, gestatio et ea pluribus modis, equitatio stomacho et coxis utilissima, pthisi navigatio, longis morbis locorum mutatio, item somno sibi mederi aut lectulo et rara vomitione. supini cubitus oculis conducunt, at proni tussibus, in latera adversus destillationes. Aristoteles et Fabianus plurimum somnari circa ver et autumnum tradunt, magisque supino cubitu, at prono nihil, Theophrastus celerius concoqui dextri lateris incubitu, difficilius a supinis. sol quoque, remedium maximum, ab ipso sibi
 55 praestari potest, sicuti linteorum strigiliumque vehementia. perfundere caput calida ante balnearum vaporationem et postea frigida saluberrimum intellegitur; item praesumere cibis et interponere frigidam eiusdemque potu somnos antecedere et, si libeat, interrompere. notandum nullum animal aliud calidos potus sequi, ideoque non esse naturales.
 56 rales. mero ante somnos colluere ora propter halitus,

§ 54: Cels. II 15 — cfr. Plin. XXIV 28 XXXI 62 Cels. III 22 p. 111. II 13 I 3 p. 18 Aristot. ap. Plutarch quaest. sympos. VIII 10, 1 p. 734 — § 55: Cels. I 3 p. 17 I 4 — cfr. Cels. I 8 — § 56: cfr. Pl. iun. 25, 1 — Cels. I 1 init.

3 ungui dErH -gi VTf. -gue v. uigi R. cum ll v an cutis (aut cauta vel curiosa: cfr. XIII 75 XXX 99)? ceterum cfr. XXXV 97 4 spissas V | lenis R(?)B -at rv. 7 pthisi v pithisi r pthiai E ptysi d² pilisi E -liisi V. plus d¹ et phtisi plus T, longis 8 mutatio om. VR¹d¹ 8 et VRdS aut Err(D). 9 cubitos R¹ conducunt VR¹ | ad VD 10 latere V | aduersus dS -sum REv(D) ad usus V. | destillationes rH dist- d²Er destina- Rd¹ dist- V. 11 nernum Ev a H 12 ad VD. 14 sol VRdfH solum Ev. (an solum quoque remedium? cfr. de num. plurali XXXVI 16. XXXI 108. XXXVI 136 162 XV 43. 73 XVI 136 XVIII 184). 15 sicuti VER(D) -ut rG strigiliumque Vd¹ 18 cibis et G et cibis d. et cibis et rS. cibos et v potus D. 20 potuissae omi V | nosse esse V 21 colluere V². col-

frigida matutinis inpari numero ad cavendos dentium dolores, item posca oculos contra lippitudines certa experimenta sunt, 5. sicut totius corporis valetudini in varietate victus inobservata. Hippocrates tradit non prandentium
5 celerius senescere exta; verum id remediis cecinit, non epulis, quippe multo utilissima est temperantia in cibis. L. Lucullus hanc de se praefecturam servo dederat, ultimoque probro manus in cibis triumphali seni deiciebatur vel in Capitolio epulanti, pudenda re servo suo facilius parere
10 quam sibi.

6. (15) Sternumenta pinna gravedinem emendant et 57 si quis mulae nares, ut tradunt, osculo attingat, sternumenta et singultum. ad hoc Varro suadet palmam alterna manu scalpere; plerique anulum e sinistra in longissimum
15 dextrae digitum transferre, in aquam ferventem manus mergere. Theophrastus senes laboriosius sternuere dicit.

§ 57. cfr Plin XXX 31. Pl. num. 24, 3 5. Marc 10, 60 Hippocr. aph. VI 13 Cels. II 8 p 46 Marc 17, 45. 44. cfr. Petron. 74. Marc. 17, 43.

2 oculis R. | lepetudines R. 2 3 dist. G 3 ualetu-
dini R d E G. cfr XXII 111 -nē V S -nis v | in II v (G)
om f B inuari S e com Dal 4 inobservata H. f v, H). obs- G
5 celerius senescere Er²v. senescere sceleris (celerius r¹d²
del. V²) r | exta d E S ante celerius v) extra R et ita V
7 l. lucullus Err. lucullus (-culus V) V d uiriculis R. per-
fecturam E praefutura V | seuo R¹. 8 probro d T -bū V
maius v a. G in om f S | seni R f E G si V. sede d T se-
denti v deiciebatur V R H. -antur f dei (del. v) dicebatur E v
utebatur d T deducebatur G 9 res d T P 11 sternuta-
menta d f v a H | a pinna com S. cfr XXIV 38. (an mota
pinna? cfr. XXI 41 75 141). grauidinem V R D. cfr. § 130.
XXX 31 XV 87 VIII 129. XX 136 XXI 130. XXIII 10
XXV 150 emendant E²r v -at E¹ -antes r. 11 12 an
et si attingat delenda ut glossema ex XXX 31 huc illatum?
12 mulae H mutae V¹R f -ta d T -tare V²Er. muris B
muco v | tradant R¹d¹. 12 13 sternumenta r H -utamenta
r v (D) 13 ab E ob v a. S. palmam E v -am in r T f D. |
alterna R (?) G -tera r T f v (D) cfr § 59. 15 dextre R d.
-terae V (?) C transferri E. aut in d (?) v a. S. aqua feruente R
16 senex V R.

- 58 (16) Venerem damnavit Democritus, ut in qua homo
 alius exiliret ex homine. et, Hercules, raritas eius utilior.
 athletae tamen torpentes restituuntur venere, vox revocatur,
 cum e candida declinat in fuscam. medetur et lumborum
 dolori, oculorum hebetationi, mente captis ac melancholicis. 5
- 59 (17) Adsidere gravidis vel, cum remedia alicui ad-
 hibeantur, digitis pectinatim inter se inplexis veneficium
 est, idque conpertum tradunt Alcmena Herculem pariente;
 peius, si circa unum ambove genua; item poplites alternis
 genibus inponi. ideo haec in consiliis ducum potestatumve 10
 fieri vetuere maiores velut omnem actum impredientia, ve-
 60 tuere vero et sacris votisve simili modo interesse; capita
 autem aperiri aspectu magistratum non venerationis causa
 iussere, sed, ut Varro auctor est, valetudinis, quoniam
 firmiora consuetudine ea fierent. — Cum quid oculo in- 15
 ciderit, alterum conprimit prodest, cum aqua dextrae auri-
 culae, sinistro pede exultari capite in dextrum umerum
 devexo, invicem e diversa aure; si tussim concitet saliva,
 in frontem ab alio adflari; si iaceat uva, verticem morsu
 alterius suspendi; in cervicium dolore poplites fricari aut 20
 61 cervicem in poplitum; pedes in humo deponi, si nervi in

§ 58: cfr Cels. I 1 — § 59. Ovid met. IX 298 sqq —
 § 60 extr: Pl iun. 19, 15—19. Marc. 16, 46 Pl. iun 29, 13. Marc
 14, 11 Pl. iun. 35, 15—18. — § 61 extr: Seren 636. Marc. 10, 43.
 cfr Plin. XXIX 32

1 damnae E 2 et dTS ex r. est v 4 declinat
 — medetur om. E 5 habitationi E 6 remediū Er v a S(D)
 6, 7 adhibeatur Er, a S(D). 7 inplexi VRd. beneficium VdE
 8 parientem VE 9 pelus V alteris Vd. 10 conciliis
 VRC H, potestiumue R¹ statumue d(?)v a J cfr § 2. 106.
 XXIX 32 67 XXV 4 VIII 55 al. 11 12 vetuere dEv. et uere
 (-ri R) r 12 vero VdTf v(S). reuera R om EC sacri R
 14 quo Ev, a G cfr § 65 16 primo R¹. 17 exultari d
 exultare r, a S 18 diuexo E 18, 19 saliva in RdH -iuam
 -am in v) Ev -ibam V 19 frontē (fon- E dTE Marc -te rv.
 uerticem VdTf S. cfr Pl iun a uertice R(?)Ev, D) 20 cer-
 vicium VRfJ -cum dTS -ci Er. cis v. dolore dTEv(D)
 -rem rfS, politis V¹ pollicis V² fricari S. -re (frigare V)
 R. v(J). 21 humū dT. cfr XXXI 38 contra X4 XXVIII 28.

his cruribusve tendantur in lectulo, aut, si in laeva parte
 id accadat, sinistrae plantae pollicem dextra manu adpre-
 hendi, item e diverso; extremitates corporis velleribus per-
 stringi contra horrores sanguinemve narium inmodicum,
 § lino vel papyro principia genitalium, femur medium
 ad cohibenda urinae profluvia; in stomachi solutione pedes
 pressari aut manus in ferventem aquam demitti. — Iam 62
 et sermoni parci multis de causis salutare est. triennio
 Maecenatem Melissum accepimus silentium sibi imperavisse
 10 a convulsione reddito sanguine. nam eversos scandentes-
 que ac iacentes si quid ingruat contraque ictus spiritum
 cohibere singularis praesidii est, quod inventum esse ani-8,138
 malis docuimus — Clavum ferreum deligere in quo loco 63
 primum caput fixerit corruens morbo comitali, absoluto-
 15 rium eius mali dicitur. contra renium aut lumborum, ve-
 sicae cruciatus in balnearum solis pronos urinam reddere
 mitigatorium habetur. — Vulnere nodo Herculis praeligare
 mirum quantum ocior medicina est, atque etiam cottidiani 64
 cinctus tali nodo vim quandam habere utilem dicuntur,
 20 quippe cum Herculeum prodiderit numerum quoque
 quaternarium Demetrius condito volumine et quare qua-
 terni cyathi sextariive non essent potandi contra lippit-

§ 63: Pl iun. 93, 5—7. Marc 25, 9 — § 64 extr. cfr.
 scriptt. hist. Aug VIII 14, 2

1 his om. VR¹ cruribusque d. ¹ si leua E. 3 uelleribus
 VR&TfS uel auribus Er rium G (uellicatibus add v).
 4 horrores (orr- V¹. err- B VRTD horrores corporis d ?) Er v
 cfr § 100 XXV 56. XXXI 119 (XXIV 6) sanguinemue r
 -nem r -nem uel r. | modicum V 5 lac ego indicavi, ex-
 culerunt fere item circumligari. cfr. Seren. et Marc 6 acho
 ibenda V. | solune V. 7 pressari S -re ll v(J) in om VR.
 demitti dS. dim- r -ttare (dem- G) r 8 et om. VR. | ser
 mone VR& pasci E. 9 melissum dTH -ssium v. -ssimum VR&f.
 messimum r messium EG an Melissi iuffu? 11 ciacentes V
 et iac- S 13 defigure V 14 defixerit Er v a S. 15 renium
 Vr a. S(D) 15, 16 uesicae (uis- VR, VR&EJ -caene rS cae-
 que r 16 pron' E. 19 cinctos d. modo v a. C. 20 hercu-
 laneum VRTEv J) -les eum d(? B | dist. J 21 et om 1.
 21 22 quaternis cyatis E. 22 et p 298, 1 lippitudines Ev
 nem (lepi- VR) r fH.

tudines retro aures fricare prodest et lacrimosis oculis frontem — Augurium ex homine ipso est non timendi mortem in aegritudine, quamdiu oculorum pupillae imaginem reddant.

- 65 (18) Magna et urinae non ratio solum, sed etiam re- 6
ligio apud auctores invenitur digestae in genera, spadonum
quoque ad secunditatis veneficia. verum ex his, quae re-
ferre fas sit, inpubium puerorum contra salivas aspidum,
quas ptyadas vocant, quoniam venena in oculos hominum
expuant, contra oculorum albugines, obscuritates, cicatrices, 10
argema, palpebras et cum ervi farina contra adustiones,
contra aurium pura vermiculosque, si decoquatur ad dimi-
dias partes cum porro capitato novo fictili. vaporatio quo-
66 que ea menses feminarum ciet. Salpe fovet illa cum
.... oculos firmitatis causa, inlinit sole usta cum ovi albo, 15
efficacius struthocameli, binis horis. hac et atramenti li-
turae abluuntur. virilis podagris medetur argumento ful-
lonum, quos ideo temptari eo morbo negant. veteri mis-
cetur cinis ostreorum adversus eruptiones in corpore in-
fantium et omnia ulcera manantia. ea exesis, ambustis, 20
sedis vitiis, rhagadiis et scorpionum ictibus inlinitur.

§ 65: cfr Plin. XXIV 72 — cfr Plin. XXIX 65. Pl. un
112, 10 — Marc 8, 126 Diosc II 99 eupor I 41 Marc
9, 23 106 Diosc. II 99 eupor I 61 67 § 66 extr.: Diosc.
II 99

1 potest V 2 augurium—3 mortem om E 5 solum
om VR 6 digesta Ev a S | spadonum—8 sit Ev. om r
7 fecunditatis rv -ates E. | veneficia coni P(J) cfr XXIV 72
ben- Ev a. D. an veneficiu? cfr § 59 102. 181. VIII 130
165. XXIX 75 XXXII 44 58 his v his II C. 8 inplum-
bium E 9 quo E cfr § 60. oculis E¹. 10 oculos ob-
scuritates E cicatricem Ev. a. C. 11 algema VRd. argema r
contra adustiones—12 pura om VR¹ 12 vermiculosue E¹
14 cum Ev om. rG 15 lacunam ego indicavi; excidit medi-
camenti nomen, ut melle: cfr. Diosc. oculis d | albo dTS
bi r bumine C. -bugine v 16 struthocameli S (-thio- v)
-tocameli (-elli V) VRd. -tochaleli E. | bidinis E busuf V
oris V haec VE aramenti E 18 veterini E. 19 crinis VR¹ |
eruotiones V. 20 ea II. v. an et (vel delendum)? exesis Ev.
ex eius r radiis r. gradis VR

obstetricum nobilitas non alio succo efficacius curari pro- 67
 nuntiavit corporum pruritus, nitro addito ulcera capiti,
 porriginis, nomas, praecipue genitalium, sua cuique autem,
 quod fas sit dixisse, maxime prodest, confestim perfuso
 5 canis morsu, echinorumque spinis inhaerentibus et in
 spongia lanisve inposita, aut adversus rabidi canis morsus
 cinere ex ea subacto, contraque serpentium ictus. nam
 contra scolopendras mirum proditur vertice tacto urinae
 suae gutta liberari protinus laesos. — (19) Auguria vale- 68
 10 tudinis ex ea traduntur, si mane candida, dein rufa sit;
 illo modo concoquere, hoc concoxisse significatur. mala
 signa rubrae, pessima nigrae, mala bullantis. crassa, in
 qua quod subsidit album est, significat circa articulos aut
 viscera dolorem imminere; eadem viridis morbum viscerum,
 15 pallida bilis, rubens sanguinis. mala et in qua veluti sur-
 fures atque nubeculae apparent. diluta quoque alba vitiosa 69
 est, mortifera vero crassa gravi odore et in pueris tenuis
 ac diluta. — Magi vetant eius causa contra solem lunam-
 que nudari aut umbram cuiusquam ab ipso respergi. He-
 20 siodus iuxta obstantia reddi suadet, ne deum aliquem
 nudatio offendat. Osthanes contra mala medicamenta
 omnia auxiliari promisit matutinis suam cuique instillatam
 in pedem

§ 67: Marc 4, 20. — Diosc II 99 eupor II 113 115
 Marc 34, 31 33 (Diosc II 99, cfr Plin XXIX 66 Pl un
 112, 10. Seren 843 — § 68: Cels I 2 II 4 5 extr. — Cels II 7
 p 40 — § 69: Cels II 5 extr — Diog Laert. VIII 1, 17 He-
 siod. éora xai nu 727 sqq.

4 pax sit dT, perfuso Er'D, per se rTH 5 carnis E
 morsui dTH ecinerumque V || dist ego (an et delendum?),
 cfr Marc 6 rabido V | morsum pro-nol E 7 serpen-
 tium 8 contra om E 9 auguri VR -riū dT 10 tra-
 duntur Err dentur VRf -ditor dT ruffa V 12 praes-
 sima V dist ego crassa ego seae VdES et crassae E?, r
 12 13 in aqua RdE 13 subsidit de subdit E -dit V
 -dita E -dia r si album d?, r significant VR¹ 14 ur-
 lis Vd 15 languida V'd in aqua VR'dVen 16 vitiosa V
 oleo d 17 crassa dEr gra- r om r || odorata VR
 20 opstantia V 21 osthanes REH -nae VI osthanes
 osta r Hostba- C 22 matutina hora d? r d S

- 70 7. (20) Quae ex mulierum corporibus traduntur, ad
portentorum miracula accedunt, ut sileamus divisa mem-
bratim scelera abortus, mensum piacula quaeque alia non
obstetrices modo, verum etiam ipsae meretrices prodidere:
capilli si crementur, odore serpentes fugari; eodem nidore
71 vulvae morbo strangulatas respirare; cinere eo quidem, si
in testa sint cremati vel cum spuma argenti, scabritias
oculorum ac prurigines emendari, item verrucas et infan-
tium ulcera, cum melle capitis quoque vulnera et omnium
ulcerum sinus, addito melle ac ture panos, podagras, cum 10
adipe suillo sacrum ignem, sanguinem sisti inlito, item
formicationes corporum.
- 72 (21) De lactis usu convenit dulcissimum esse molli-
simumque et in longa febr̄ coeliacisque utilissimum, ma-
xime eius, quae iam infantem removerit. et in malacia 15
stomachi, in febribus, rosionibus efficacissimum experiun-
tur; item mammarum collectionibus cum ture, oculo ab
ictu cruore suffuso et in dolore aut epiphora, si inmul-
geatur, plurimum prodest, magisque cum melle et narcissi
suc̄o aut turis polline, superque in omni usu efficacius 20
eius, quae marem enixa sit, multoque efficacissimum eius,
quae geminos mares, et si vino ipsa cibusque acrioribus

§ 71 inlt : Marc 8, 77. - § 72. Diosc II 78 Marc 27, 68.

1 de (pro ex) vet Dal 2 diuisa v so VR&. -nos E(?) G
2. 3 membratim ego -tim in II v 3 mesum V mensium
Rd(?) v a S 5 capillis R. (nidore VdTS. nito- f odore r r.
6 strangulatis VR&. quidem eo RdT meo quid- r 7 sit VR
8 ac dEr v af V & E | emendat Vd. 9 quodque V
ulcera VR& an recte? et in omnium E 11 sanguinem VRE v (D)
ne d. -nemque C | sistit V. inlito II TfH illico v | item
ego. et in II J et r. cfr XXIII 59 XXVII 24 XXVIII
163 XXIX 123 12 informicationes v. a. C(S). sed cfr.
XXX 72. 120. 14 febr̄ S. -bre II v(D). cfr § 129 153.
XXIII 144 161 XXVI 123 XXVII 51 XXXI 128. VII 166
VIII 202; contra VII 172 15 malacia V -litia f
16 rosionibus Er. -busque r TfH 17 tura V 18 icto VR
epiphora Rd. -iphoris v. a. S. 20 aut (ut E, turis RdEr.
auctoris V. | pollinem E 21 (initio) eius Vd G. ee Er e corr
22 geminos V RdTf H. -nos peperit (-verit E D)

abstineat. mixto praeterea ovorum candido liquore madi- 73
 daque lana frontibus inpositum fluctiones oculorum sus-
 pendit. *etiam* si rana saliva sua oculum asperserit, prae-
 cipuum est remedium, et contra morsum eiusdem bibitur
 5 instillaturque. eum, qui simul matris filiaeque lacte in-
 unctus sit, liberari omni oculorum metu in totam vitam
 adfirmant. aurium quoque vitiis medetur admixto modice
 oleo aut, si ab ictu doleant, anserino adipe tepefactum.
 si sit odor gravior, ut plerumque fit longis vitiis, diluto
 10 melle lana includitur. et contra regium morbum in oculis 74
 relictum instillatur cum elaterio. peculiariter valet potum
 contra venena, quae data sint e marino lepore, bupresti
 aut *etiam*, ut Aristoteles tradit, dorycnio, et contra in-
 saniam, quae facta sit hyoseyami potu. podagris quoque
 15 iubent inlini cum cicuta, alii cum oesypo et adipe an-
 serino, qualiter et vulvarum doloribus inponitur. alvum
 etiam sistit potu, ut Rabirius scribit, et menses ciet.

§ 73 extr.: cfr Marc. 9, 110 — § 74: Diosc. eupor II 156
 153 Scribon 190. Diosc. eupor II 149 151. Cels. V 27, 12. —
 Diosc. eupor I 235

1 abstineat Rv -atur absten- V¹) r 1 2 maddidat-
 que V additaque S 2 an inposita, ut § 42 XXIII 38
 XXIX 39 XXX 119? aliter claudicat structura, nisi in lana
 scribatur, ut § 67 218. 239. 246 XXIII 75 127 XXXIV 121
 cfr nota ad § 248; praeterea XXIII 44 67 75. XXIV 131
 XXVIII 90 XXXI 104 102 XXII 149. 3 etiam ego
 nam H.v oculorum V 4 est dEv et r 5 stillaturque
 Erv a. H. | eum qui (que Vf) VRdTh. qui Ev 5 6 in-
 unctu r -ta VR. 6 omni om. Ev a H 8 opio f. apio dT.
 abiectu E. | dolent Ev a. H. 9 si sit S sistit H si v. |
 grauior sit v a S ut ple E (hic deficiens) 11 datur (pro
 ualet) V² 12 sint VRdxS. sunt rv, D). bupresti dxS tñr
 -raestim V²D -restique v. presti E. praesti V¹ praesertim J
 13 aut etiam ego mutatum V¹Rdx del. V²rv, D) et H
 ut alii J. de iunctura verborum cfr XXXV 116 XXVI 4 cum
 XX 25 (an vero buprestie aut etiam? cfr XXVI 1 VII
 106. dorycnio ego. -non v -nu Rd dorchienum (orh- V¹) V
 om x. 15 ali dx. | cum oesypo (-sipo G) Dal. cui mesippo x
 qui mesypo d. cum epo (sepo V²) V cum oëpo (= oestpo) F
 cum meepo esopo r) E. cum hyssopo v. 17 potu VdTx
 -tum E(?)v | scripsit dTx.

- 75 eius vero, quae feminam enixa sit, ad vitia tantum in facie
sananda praevalet. pulmonum quoque incommoda lacte
mulieris sanantur; cui si admisceatur inpubis pueri urina
et mel Atticum, omnia coclearium singulorum mensura,
vermes quoque aurium eici invenio. eius, quae marem 5
pepererit, lacte gustato canes rabiosos negant fieri.
- 76 (22) Mulieris quoque salivam ieiunam potentem di-
iudicant cruentatis oculis et contra epiphoras, si ferventes
anguli oculorum subinde madefiant, efficacius, si cibo vino-
que se pridie ea abstinerit. invenio et fascia mulieris 10
77 alligato capite dolores minui. (23) post haec nullus est
modus. iam primum abigi grandines turbinesque contra
fulgura ipsa mense nudato; sic averti violentiam caeli, in
navigando quidem tempestates etiam sine menstruis. ex
ipsis vero mensibus, monstificis alias, ut suo loco indica- 15
7,04^{sq} vimus, dira et infanda vaticinantur, e quibus dixisse non
pudeat, si in defectus lunae solisque congruat vis illa, in-
remediabilem fieri, non segnius et in silente luna, coitus-
78 que tum maribus exitiales esse atque pestiferos, purpuram
quoque eo tempore ab his pollui; tanto vim esse maiorem. 20

§ 76: Marc 8, 43 166 — § 77: Solin. 1, 57. — § 78: cfr.
Plin XVII 266 Colum XI 3, 64 X 357^{sq} Pallad I 35, 3.
Aelian n a VI 36

1 in facie *rv* om **V B d**. 3 si **V d r G**. sic **B**. om. *r*
5 vermes *ego* cfr **XXII** 147 **XXIV** 18 marmora *ll v*. mur-
mura **C** animalia **J** coll § 37 et **XX** 259 pura **D** coll § 65.
(an harenas remium? cfr **XXI** 175 **XXII** 59 83 **XXV** 168).
aureum **V** amarem **V**. 6 pepererit *ego* cfr § 72 139
XXV 133 **XX** 29 7 ieiuna **R**¹ -nae *r a D* cfr. § 35
8 et *D e com Brot* et si *ll v*. an *Brot* om *ll v a D* (for-
tasse contra epiphoras, *margini olim adscripta*, pertineant post
madediant, 9 madefiant **dx G** -icant **V**². -icentur *v* -dedi-
ficant **V**¹**R**. 10 fascia (fac- *d*) **B d r** -iam **V** -is **T x**
13 ense **dx** in mense *v a S*. nudato **V B d T f x S** -tos *r* con-
nudata (-tas *v*) **B** 14 quidam tempestatis **B**. 16 & qui-
bus **B**. 17 suae (pro solisue **B** congruant **dx** vis *v*
is **V B**. om **dx** pestis **D** 19 tum **R G** sum **V** si in **dx**
suos *v*. purpuram *dr*. -ra **V**¹**x**. fulgora **V**²*r e corr* an pur-
puras, ut § 80⁵ cfr. etiam **IX** 124. **XIII** 136 **XXXI** 110
r. ab his **V B C**. albis **dx**

quocumque autem alio menstruo si nudatae segetem am-
 biant, urucas et vermiculos scarabaeosque ac noxia alia
 decidere Metrodorus Scepsius in Cappadocia inventum
 prodit ob multitudinem cantharidum; ire ergo per media
 5 arva relectis super clunes vestibus. alibi servatur, ut
 nudis pedibus eant capillo cinctuque dissoluto. cavendum
 ne id oriente sole faciant, sementiva enim arescere, item
 novella tactu in perpetuum laedi, rutam et hederam, res
 medicatissimas, ilico mori. multa diximus de hac vio- 79
 10 lentia, sed praeter illa certum est, apes tactis alvariis fu-
 gere; lina, cum coquantur, nigrescere; aciem in cultris
 tonsorum hebetari; aes contactu grave virus odoris acci-
 pere et aeruginem, magis si decrescente luna id accidat;
 equas, si sint gravidae, tactas abortum pati, quin et aspectu
 15 omnino, quamvis procul visas, si purgatio illa post virgini-
 tatem prima sit aut in virgine aetatis sponte manet. bi- 80
 tumen in Iudaea nascens sola hac vi superari filo vestis
 contactae docuimus. ne igni quidem vincitur, quo cuncta, 7,65
 cinisque etiam ille, si quis aspergat lavandis vestibus, pur-
 20 puras mutat, florem coloribus adimit, ne ipsis quidem se-

§ 79: cfr. Plin. VII 64 65. Solin 1, 54—56 Isid. XI 1, 141
 XVI 2, 1. - § 80: Diosc II 97.

1—3 *dist. ego* 1 quoque **R**. | menstruos si nuda **R**.
 2 uerrucas **R**¹ eru *v. a* **S** noxa **V**. 5 relectis **S** cum **P**.
 6 calendum **V** 7 sementiva *ego*. cfr. XVIII 50 -tia **ll**
 -tem *v* -tim **J** sed cfr. XVIII 151. 204) 8 novella **dTxv** (**D**).
 -lle *r*. -llas **G** | ta tactu **V**¹. prata tactu **D** uites (-tis *v*)
 eius tactu **G**. cfr. § 124 | laedi **G** leditu (-to **V**¹ **VR**. -tur
dTxv | rutam et **VRG** ut tamen **dTx** ut *v*. hederam **S** ed-
 (ra *r*) **ll**. -ras *v*. 9 medicatissima **R**. ilico *Verc* (**S**) il-
 lico **Rd** (?) *v* ico **V** oli co **x** mari **Vdx**. ac **V** 10 aluari-
 his **R**. 12 hebetari **Tv** (**S**). eb- **V**. ebetare **d** hebetescere
R (?) **G**, odoris *del. G* 15 uisos **R**. 15 16 uirginea ae-
 tate *v. a* **H** 16 spontanea **dTv a. H** manet *ego* nam ut **V**¹.
 nam **V**² *r* e corr *v* ut **dT**. nam et **D** (an vero eueniat?)
 16. 17 bitumen **V**¹ **dTv** ubi semen **V**² *r* e corr 17 in iu-
 daea *v*. iudaea in **d**. om. *r* haec uis **Rd** | superare **Vd**
 17. 18 uestis contactae **d** (?) *v*. uesti contacte (-teste **V**¹. teste **R**¹) **VR**
 an uestis infectae, ut § 83? 18 ne **dTv**. nec **VRId**
 19 aspergat **VR** **S**.

minis malo suo inter se immunibus: abortus facit inlitu
 81 aut si omnino praegnas supergradiatur. quae Lais et
 Elephantis inter se contraria prodidere de abortivo car-
 bone e radice brassicae vel myrti vel tamaricis in eo san-
 guine extincto, itemque asinas tot annis non concipere, 6
 quot grana hordei contacta ederint, quaeque alia nuncupa-
 vere monstrifica aut inter ipsa pugnata, cum haec fe-
 cunditatem fieri isdem modis, quibus sterilitatem illa, prae-
 82 nuntiaret, melius est non credere. Bithus Durrachinus
 hebetata aspectu specula recipere nitorem tradit isdem 10
 aversa rursus contuentibus, omnemque vim talem resolvi,
 si mullum piscem secum habeant; multi vero inesse etiam
 remedia tanto malo: podagris inlini, strumas et parotidas
 et panos, sacros ignes, furunculos, epiphoras tractatu mu-
 lierum earum leniri; Lais et Salpe canum rabiosorum 15
 morsus et tertianas quartanasque febres menstruo in lana
 83 arietis nigri argenteo bracchiali incluso, Diotimus The-
 banus vel omnino vestis ita infectae portiuncula ac vel
 licio bracchiali inserto. Sotira obstetrix tertianis quar-
 tanisque efficacissimum dixit plantas aegri subterlini, 20
 multoque efficacius ab ipsa muliere et ignorantis; sic et
 comitiales excitari. Icatidas medicus quartanas finiri

§ 82: Solin. 1, 58 - cfr. Plin. XXXII 44. Diosc II 97.
 cfr. Marc 32 45 — § 83 extr: Seren 911.

1 abortum dv a S. illitu dTS. -tus (inli- V¹) rr. 2 la-
 gis R 3 elepatis d clep- V de om. Rd. | abortiuo vet.
 Dal. iuis II v. 4 e R(? B ac (ortum ex ae rv. 6 quod V
 7 ipsa ego -sas II, G. se v 8 9 pronuntiaret v. a. Dal (S)
 9 est om Vf bithus VS bythus rv. bytus H durrachinus J.
 dura r dira- R. dyra- (-cinus d) r dyrrha- v 10 hebe-
 tat d. eb- V. | aspectus d 11 auersas V². 13 malo Vd fS
 (aiunt add. v) magis r e corr 14 panos (om. et) Rv. a D
 17 dyotinus d. 18 uel del v. a. H | uestes V | portione ulla d.
 porciuncullam V¹ -ionem ullam V². acu uel v a G 19 li-
 cio C. pelicio VR pell- dTrv(D del. B. | inserto TS cum
 Gesnero -te R. -tae Vv, D) -ta d(?) B -ta et Muller emend
 IV 26. | sothira R. 20 aegris VS. 21 ignorantis D cum
 U 605 -ti II. v. 22 icatidas VRJ icha- d. icetidas G
 das v. | quartana d

coitu, incipientibus dumtaxat menstruis, spopondit. inter 81
 omnes vero convenit, si aqua potusque formidetur a morsu
 canis, supposita tantum calici lacinia tali statim metum
 eum discuti, videlicet praevalente sympathia illa Graeco-
 5 rum, cum rabiem canum eius sanguinis gustatu incipere
 dixerimus. cinere eo iumentorum omnia ulcera sanari^{7,64}
 certum est addita caminorum farina et cera, maculas autem
 e veste eas non nisi eiusdem urina ablui, cinerem per se 85
 rosaceo mixtum feminarum praecipue capitis dolores se-
 10 dare inlitum fronti, asperrimamque vim profluvii eius esse
 per se annis virginitate resoluta. id quoque convenit, quo
 nihil equidem libentius crediderim, tactis omnino menstruo
 postibus inritas fieri Magorum artes, generis vanissimi, ut
 aestimare licet. ponam enim vel modestissimum e pro- 86
 15 missis eorum, ex homine siquidem resigmina unguium e
 pedibus manibusque cera permixta ita, ut dicatur tertia-
 nae, quartanae vel cotidianae feбри remedium quaeri, ante
 solis ortum alienae ianuae adfigi iubent ad remedia in his
 morbis, quanta vanitate, si falsum est, quanta vero noxia,
 20 si transferunt morbos! innocentiores ex his omnium digi-
 torum resigmina unguium ad cavernas formicarum abici
 iubent eamque, quae prima coeperit trahere, correptam
 subnecti collo; ita discuti morbum.

8. (24) Haec sunt quae retulisse fas sit, ac pleraque 87
 25 ex iis non nisi honore dicto, reliqua intestabilia, infanda,
 ut festinet oratio ab homine fugere. in ceteris claritates
 animalium aut operum sequemur.

§ 84: cfr. Plin. VII 64.

1 popondat R¹ 3 metu Vd. 6 omnia ego -iu ll.v
 cfr. XXVII 18 et XXIV 78 XXVII 96 8 e ueste eas rv
 -steas V² eicenesteneas V¹R. eiiciet. Tenias d 8. 9 se
 rosaceo rv sorac- r. 11 per se RdTH. pro se Vf primis v
 resoluta VdTf. sol- R(?)v cfr. § 82 XXIV 24. XXVII 6.
 144 al. quo v quod ll. 12 omnino rv omni rT. 15 re-
 segmina R(?)v a.J. ut infra. cfr. nota ad § 5. 17 uel quo-
 tidianae uel quartanae v. a. S. (an quartanae uel?). 19 quanta
 uero R¹S -tae rv. | noxa dv a. H 21 abici Rdv ob- V²
 ib- V¹. 23 culo V 24 plereque V. 25 ex iis (his r D) rv(D).
 om. rTS. reliquid V 27 sequimur R. -ueremur r.

Elephanti sanguis, praecipue maris, fluctiones omnes,
 88 quas rheumatismos vocant, sistit. ramentis eboris cum
 melle Attico, ut aiunt, nuberulae in facie, scobe paronychia
 tolluntur. proboscidis tactu capitis dolor levatur, efficacius
 si et sternuat. dextra pars proboscidis cum Lemnia ru- 5
 brica adalligata inpetus libidinum stimulat. sanguis et
 syntecticis prodest, iocurque comitialibus morbis.

89 (25) Leonis adipēs cum rosaceo cutem in facie custo-
 diunt a vitilis candoremque; sanant et adusta nivibus arti-
 culorumque tumores. Magorum vanitas perunctis adipe eo 10
 faciliorem gratiam apud populos regesve promittit, praecipue
 tamen eo pingui, quod sit inter supercilia, ubi esse nullum
 90 potest. similia dentis, maxime a dextera parte, villique e
 rostro inferiore promissa sunt. fel aqua addita claritatem
 oculis inunctis facit et cum adipe eiusdem comitiales morbos 15
 discutit levi gustu et ut protinus qui sumpserē cursu id
 digerant. cor in cibo sumptum quartanis medetur; adipis
 cum rosaceo cotidianis febribus. perunctos eo bestiae fu-
 giunt; resistere etiam insidiis videtur.

91 (26) Cameli cerebrum arefactum potumque ex aceto 20
 comitialibus morbis aiunt mederi, item fel cum melle po-
 tum, hoc et anginae; cauda arefacta solvi alvum, fimi ci-
 nere crispari capillum cum oleo. et dysintericis prodest

§ 89: Pl. iun. 86, 20 — § 90: Diosc. eupor. I 18. — Pl.
 iun. 88, 19, 20 — Diosc. II 94. — § 91: Diosc. eupor. I 97

4 proboscidis V² (item infra). 5 et sternuat (-utet v) R G
 ext. r T. 6 sanguinis VR¹. 7 iocurque J e com. S. -us-
 que V f S. iocurque r v. 8 adipēs II G J. dips f S. -deps v
 faciem VR. 9 custodit f v a G (S). 9 sanant II J ser-
 vant sanant G. servat sanat f v (S). 9. 10 articulo-
 rem V. 10 magnorum VR. vanitates VR¹ f v a G eo r v D om. r S.
 11 promittunt v a G. 13 maximi T ad V dextra G.
 14 inferiore dr S. -ori v -feri r. 15 unctis R¹. 16 an-
 gustatu? cfr XXV 79 et nota ad XXVII 22. | cursu V dr.
 gustu r e corr. 17 digerunt V in cibo dr. -bos r. imbo V
 in bos R. | adipis (adeps C) cum S. adipe cum r adipsum V d.
 -ipum R. adest cum v. 18 eos VR¹. 19 videtur r v
 -entur V² d T sui dentur r. 20 camelli V. 22 ang. inae R.
 22 23 fumi canere V. 23 dist v a D cfr. Diosc.

inlitis cinis potusque, quantum III digitis capiatur, et comitialibus morbis. urinam fullonibus utilissimam esse tradunt, itemque ulceribus manantibus barbaros servare eam quinquennio et heminis pota ciere alvum; saetas e cauda
6 contortas et sinistro brachio alligatas quartanis mederi.

(27) Hyaenam Magi ex omnibus animalibus in maxima 92 admiratione posuerunt, utpote cui et ipsi magicas artes dederint vimque, qua alliciat ad se homines mentes alienans. permutationes sexus annua vice diximus ceteraque, 105
10 monstrifica naturae eius; nunc persequemur quaecumque medicinis produntur. praecipue pantheris terrori esse traditur, ut ne conentur quidem resistere, et aliquid e corio eius habentem non adpeti, mirumque dictu, si pelles utriusque contrariae suspendantur, decidere pilos pantherae.
15 cum fugiant venantem, declinare ad dexteram, ut praegressi hominis vestigia occupent; quod si successerit, alienari mentem ac vel ex equo hominem decidere; at si in laeva detorserit, deficientis argumentum esse celeremque capturam, facilius autem capi, si cinctus suos venator
20 flagellumque inperitans equo septenis alligaverit nodis. mox, 94 ut est sollers ambagibus vanitas Magorum, capi iubent geminorum signum transeunte luna singulosque prope pilos

§ 93 init.: Aelian n. a. VI 22 - § 94: Democrit. ap. Marc. 8, 42 (cfr. Diosc. II 96) Marc. 8, 104.

3 *dist. ego* | constat servare V²rG Dal.(D) 4 *pota dv.*
-tae VJ. -te R. -tam S. setas (sae- S) e cauda rv seta
(sed a V¹d) secunda Vd secundo R 6 *hyaenam V.*
8 *deder R.* -runt V²v a G quia R¹ | mentes V¹R. -tus V²r.
te dv 8 9 *alienans ego.* -antes R -antos r. -atus V¹
-atos rv 9 permutationes v -one V¹Rd (de praem. V¹rH)
-onis (praem. de) G. | ceteraque de rG. -ra queq; d 10 *naturae Vv.* ra rG. quaecum// d quae cum Vtf. 11 *terroris VR¹* 12 *conuentus R¹.* aliqui om d¹ | de corio
Tv.a.H. 13 *pelle VR¹.* 16 *declinantē VR¹d.* 15 16
praetergressi dTH. 17 *mente dv.a.S.* | decipere Vd. at v
ut VRd. del. r. 18 *laeva (le- V) ll.* cfr. VI 99 145 *laevam v* (an vero laeuū, ut VIII 207)? 20 *inperitas equos septenis V* 21 *ut est drG.* aut R. itē V autem ut est r. |
magnarum V. 22 *prope Rv.* pro r.

servari; capitis dolori inligatam cutem prodesse, quae fuerit in capite eius; lippitudini fel inlitum frontibus aut, ne omnino lippiatur, decoctum cum mellis Attici cyathis III et croci uncia inunctum; sic et caligines discuti et
 95 suffusiones; claritatem excitari melius inveterato medica-
 mento, adservari autem in Cypria pyxide; eodem sanari argema, scabritias, excrescentia in oculis, item cicatrices, glaucomata vero iocineris recentis inassati sanie cum despu-
 mato melle inunctis. dentes eius dentium doloribus tactu
 prodesse vel alligatos numeri ordine, umerorum et lacer-
 10 torum doloribus; eiusdem dentes, sed e sinistra parte rostri, inligatos pecoris aut capri pelle stomachi cruciati-
 96 bus; pulmones in cibo sumptos coeliacis *vel* ventriculi cinerem cum oleo inlitum; nervis medullas e dorso cum oleo vetere ac felle; febribus quartanis iocur degustatum
 15 ter ante accessiones; podagris spinae cinerem cum lingua et dextro pede vituli marini addito felle taurino, omnia pariter cocta atque inlita hyaenae pelle; in eodem morbo
 97 prodesse et fel cum lapide Assio; tremulis, spasticis, exilientibus et quibus cor palpitet aliquid ex corde coctum
 20 mandendum ita, ut reliquae partis cinis cum cerebro hyaenae inlinatur; pilos etiam auferri hac compositione inlita vel per se felle, evulsis prius qua renasci non libeat; sic et palpebris inutiles tolli; lumborum doloribus carnes e lumbis edendas inlinendasque cum oleo; sterilitatem
 25

§ 96 init.: Marc. 35, 19.

§ 97 med.: Marc. 8, 175.

2 libidine V 4 tribus II v croci in uncia Vf 5 et
 melius T dist G. 7 argemata d. 8 uero Rv uerum r. |
 inassatis ante Vd. 10 numeri (ego. hum- d. um- r) ordine II
 cfr. § 181 ordine humeros (um- S) v. || an item umerorum? |
 et om. TP. 10. 11 lacertos (pro doloribus) P 11 sed e ego
 si de II v. 12 rostri rJ om. rT rostri eruti sint v cfr
 § 100 13 uel ego om. II v. | uentriculi ego. -lis II v cfr
 § 105 XXV 78. XXIX 60 105 XXX 59. 108. 14 illitu d.
 15 iocur RS iecur rv 16 podagri V 19 assio G cfr
 XXXVI 132. asio II tv 22 hac Rdv. a V. 23 uel VT
 aut Rdv. qua ego cfr. § 249 (ubi). quam Vdv quos R(?) B
 ndas V

mulierum emendari oculo cum glycyrrhiza et aneto sumpto
 in cibo, promisso intra triduum conceptu. contra nocturnos 98
 pavores umbrarumque terrorem unus e magnis dentibus
 lino alligatus succurrere narratur. suffiri furentes eodem
 5 et circumligari ante pectus suum cum adipe renium aut
 iocinere aut pelle praecipiunt. mulieri candida a pectore
 hyaenae caro et pili septeni et genitale cervi, si inligentur
 dorcadis pelle e collo suspensa, continere partus promit- 99
 tuntur; venerem stimulare genitalia ad sexus suos in melle
 10 sumpta, etiamsi viri mulierum coitus oderint; quin immo
 totius domus concordiam eodem genitali et articulo spinae
 cum adhaerente corio adservatis constare. hinc spinae
 articulum scite nodum Atlantion vocant; est autem primus.
 in comitialium quoque remediis habent eum. adipe ac-
 15 censo serpentes fugari dicunt; maxilla comminuta in aneso 100
 et in cibo sumpta horrores sedari; eodem suffitu mulierum
 menses evocari. tantumque est vanitatis, ut, si ad brac-
 chium alligetur superior e dextra parte rostri dens, iacu-
 lantium ictus deerraturos negent. palato eiusdem arefacto
 20 et cum alumine Aegyptio calefacto ac ter in ore permutato
 fautores et ulcera oris emendari, eos vero, qui linguam in
 calciamento sub pede habeant, non latrari a canibus; si- 101
 nistra parte cerebri naribus inlita morbos perniciosos
 mitigari sive hominum sive quadripedum; frontis corium
 25 fascinationibus resistere, cervicis carnes, sive mandantur

1 emendare R | oculo cum dv. -lorum VB. -lorum cum r |
 glycyrrhiza v. glyceriza r glize- d clize- r 4 succurrere
 narratur V²rG. om r prodest v. | furentes suffiri rS
 5 pedes R¹ | suum VRdTv del rG cfr. § 169. 179. 213
 218 261. 263. 6 an felle? cfr § 192 | mulieribus R¹
 7 septeni ego -tem ll.v | cervi si RG -uif V -uicib; d a
 ceruice si v. 8 e ego. om ll.v cfr. XX 215 XXIII 125
 XXXII 74 XXXVII 124. (XXVI 26) collae V 9 an
 ab sexu suo? 12 hinc ll.TfS hunc rH(J). quem v | spi-
 nae ll.Tv(J) ruinae rS 13 scite ego. siue ll.v (an vero
 excidit nomen ante siue?) 14 comitialib; d 15 aneso ll.H.
 aniso v. 16 sumpta om. R¹. suffitu dv -to r -tis R. -ttis V.
 18 superior e D cum U 608 cfr. § 95. -ori (-opi R¹ VRtJ
 (pruem e) -oris d(?)v | dextrae partis vv.a J. 21 emen-
 dari dv -re r. 24 mitigari v -re ll.

sive arefactae bibantur, lumborum doloribus; nervis a dorso
 armisque suffiendos nervorum dolores; pilos rostri admos
 mulierum labris amatorum esse; iocur in potu datum
 102 torminibus et calculis mederi. nam cor in cibo potuve
 sumptum omnibus doloribus corporum auxiliari, lienem 5
 lienibus, omentum ulcerum inflammationibus cum oleo,
 medullas doloribus spinae et nervorum lassitudini; renium
 nervos potos in vino cum ture fecunditatem restituere ad-
 emptam veneficio; vulvam cum mali Punici dulcis cortice
 in potu datam prodesse mulierum vulvae; adipe a lumbis 10
 suffiri parientes difficulter et statim parere; e dorso me-
 103 dullam adalligatam contra vanas species opitulari, spasticis
 genitale e maribus suffitu, item lippientibus, ruptis, et
 contra inflammationes adversos pedes tactu, laevos dexteris
 partibus, dexteros laevis; sinistrum pedem superlatum par- 15
 turienti letalem esse, dextro inlato facile eniti. membra-
 nam, quae fel continuerit, cardiacis potam in vino vel in
 cibo sumptam contra . . . succurrere; vesicam in vino
 potam contra urinae incontinentiam; quae autem in vesica
 104 inventa sit urina, additis oleo ac sesamis et melle haustam 20
 prodesse stomachi acrimoniae veteri. costarum primam et
 octavam suffitu ruptis salutarem esse; ex spina vero par-
 turientibus ossa; sanguinem cum polenta sumptum tormi-
 nibus; eodem tactis postibus ubicumque Magorum infestari

2 suffiendos V 3 iocur VS. iecur rTv. 4 nam
 VdTfS iam R(?)v potune V -tu R¹. 5 sumptum om R¹.
 auxiliare R¹ 6 inflammationis VR. 7 dist H. 8 potus R.
 9 ueneficiis dT. cfr nota ad § 65 10 data V adipe a
 V²dTS -pse a V¹. -psaea R -ps r -pe e v 11 12 me-
 dulla V. 13 lippientibus V²R. 14 inflationes VTfv a G
 aduersos ego (an alternos?) seruatos ll v feruefactos conl. S. |
 tactulae uox V 15 superlatu V. 16 niti d. 17 po-
 tam dv ta r. 18 sumpta V | contra del rv. | lac. ego in-
 dicavi. succurre R¹. 20 sesamis dTS -mo v. sebamis V
 -anis R haustam G has iam d asiam r asiano haustam v.
 21 stomachi ego coll. XXIII 142. (XXII 159) melli (supra-
 scr.) r (corruptum ex maci, omisso sto propter esse) om. rv |
 acrimoniae C. aegrimonio (egr- V. agr- Rv) ll. v -niae G
 22 pina V. | uero om. d. 23 sanguine et sumpto d.

artes, non elici deos nec conloqui, sive lucernis sive pelvi
 sive aqua sive pila sive quo alio genere temptetur; carnes
 si edantur, contra rabidi canis morsus efficaces esse, etiam-
 num iocur efficacius. carnes vel ossa hominis, quae in 105
 6 ventriculo occisae inveniantur, suffitu podagricis auxiliari;
 si ungues inveniantur in iis, mortem alicuius capientium
 significari; excrementa sive ossa reddita, cum interematur,
 contra magicas insidias pollere; fimum, quod in intestinis
 inventum sit, arefactum ad dysintericos valere, potum in-
 10 litumque cum adipe anserino toto corpore opitulari laesis
 malo medicamento; a cane vero morsis adipem inlitum
 et corium substratum; rursus tali sinistri cinere decocto 106
 cum sanguine mustelae perunctos omnibus odio venire;
 idem fieri oculo decocto. super omnia est, quod ex-
 15 tremam fistulam intestini contra durum ac potestatum in-
 iquitates commonstrant et ad successus petitionum iudi-
 ciorumque ac litium eventus, si omnino [tantum] aliquis
 secum habeat; eiusdem cavernam sinistro lacerto alligatam,
 si quis mulierem prospiciat, amatorium esse tam praesens,
 20 ut ilico sequatur; eiusdem loci pilorum cinerem ex oleo
 inlitum viris, qui sint probrosae mollitiae, severos, non
 modo pudicos, mores induere.

(28) Proxime fabulosus est crocodilus, ingenio quoque 107

§ 105 extr.: cfr Scribon. 172.

1 sine (*pruus*, dv. sine r pelui G. pului V²r. ui d. lui r
 pluuiis v. peluibus B. cfr XXX 14 2 quo R dv. quod V
 temptetur VRfS. -entur d(?),rv cfr. XIX 22. 4 carnes v
 -nis U.S. 5 suffitu — 6 inueniantur V²rv. om r 5 poda-
 gricis V²v(S). -ris rH cfr § 232. XXV 65. XXXIII 82 et
 nota ad XXIII 75 6 unguis V | in om. d iis v. his VR.C.
 om. d 7 significare d | interematur fS. -mitur d(?)v
 8 indias B¹. 10 capitulari B¹d 11 malum V¹d. | medi-
 camento — inlitum V²rv. om r. 17 uncus ego posui (ali-
 quantulum quis v a G) 18 habeat RG(D) -bet ad V¹d.
 -beat ad (at v V²v. | cauernam fS. -na in dD. -nas in V²
 -na rv | alligatam r -ta G(D). religatam r fS -ta v an-
 nligatam (re = n)? 19 prospiciat U TfS resp-v 21 sunt d
 mollitiae S. -iciae B. -icia, V -itiei d(?)v. 23 fabulosa V.
 est drv et r. | crocodilos VR. -illus r. | ingento V. -gens H

ille, cui vita in aqua terraque communis. duo enim genera eorum. illius e dextra maxilla dentes adalligati dextro lacerto coitus, si credimus, stimulant; canini dentes febris statas arcent ture repleti — sunt enim cavi — ita ne diebus v ab aegro cernatur qui adalligaverit. idem s pollere e ventre exemptos lapillos adversus febrium hor- 108 rores venientes tradunt. eadem de causa Aegypti perungunt adipe aegros suos alter illi similis, multum infra magnitudine, in terra tantum odoratissimisque floribus vivit; ob id intestina eius diligenter exquiruntur iucundo 10 nidore referta; crocodileam vocant, oculorum vitiis utilissimam cum porri suco inunctis et contra suffusiones vel 109 caligines. inlita quoque ex oleo cyprino molestias in facie nascentes tollit, ex aqua vero morbos omnes, quorum natura serpit in facie, nitoremque reddit; lentigines tollit ac 15 varos maculasque omnes. et contra comitiales morbos bibitur ex aceto mulso binis obolis. adposita menses ciet. optima quae candidissima et friabilis minimeque ponderosa, cum teratur inter digitos, fermentescens. lavatur ut ce- 110 russa. adulterant amylo aut Cumolia, sed maxime stur- 20 norum fimo qui captos oryza tantum pascunt. felle inunctis oculis ex melle contra suffusiones nihil utilius praedicant. intestinis et reliquo corpore eius suffiri vulva laborantes salutare tradunt, item velleribus circumdari vapore eiusdem infectis. cotii utriusque cinis ex aceto in- 25 litus his partibus, quas secari opus sit, aut nidor cremati

§ 109: Diosc. II 98. eupor. I 109. — § 110: Diosc. II 98.

1 illo v a H. 4 ture VR G. ut d T. om. v. 5 quinque ll v., alliganerit d. 6 e ego. et R v. om. r. cfr. XXXII 109. XXVI 116. (an et uentri?). 6 7 horrore (orr- V) V d. 7 uenientes v -tis ll (?) S eadem r G. etiam VR hac etiam d T v. 8 et adipe RS 9 magnitudinem v. a. H 11 referta RdTC(H farta VS. farta G cum B. refarta vel refracta v arefacta cont B cfr. § 105 crocodilea V. 14 nascentes d. -tis VR S enascenti r. -tes v morbos rv om r f. 19. 20 ut cernassa d v. om. r. 20 aut cimolia drv autem olius V. aut olius B. 20 21 sturnorum fimo qui ego (quos J). cfr. Diosc. sui VR d v. qui r G. sturni quos C e cona B 21 orizia V. 24 laborantes v. -tis ll. S. 25 his v his ll. C.

- sensum omnem scalpelli aufert. sanguis utriusque clari- 111
tatem visus inunctis *excitat*, cicatrices oculorum emendat.
corpus ipsum excepto capite pedibusque elixum manditur
ischiadicis tussimque veterem sanat, praecipue in pueris,
5 item lumborum dolores. habent et adipem, quo tactus
pilus defluit. hic perunctos a crocodilis tuetur instillatur-
que morsibus. cor adnexum in lana ovis nigrae, cui
nullus alius colos incursaverit, et primo partu genitae
quartanas abigere dicitur
- 10 (29) lungemus illis simillima et peregrina aequae ani- 112
malia priusque chamaeleonem, peculiari volumine dignum
existimatum Democrito ac per singula membra desecra-
tum, non sine magna voluptate nostra cognitis proditisque
mendaciis Graecae vanitatis. similis et magnitudine est
- 15 supra dicto crocodilo, spinae tantum acutiore curvatura ¹⁰⁸ 8, 120^{sq}
et caudae amplitudine distans. nullum animal pavidius 113
existimatur et ideo versicoloris esse mutationis. vis eius
maxima contra accipitrum genus. detrahente enim super-
volantem ad se traditur et voluntarium praebere laceran-
20 dum ceteris animalibus. caput eius et guttur, si roboreis
lignis accendantur, imbrium et tonitruum concursus facere
Democritus narrat, item iocur in tegulis ustum. reliqua 114
ad veneficia pertinentia quae dicit, quamquam falsa ex-
istimantes, omitemus, praeterquam ubi inrisu coarguent eum:

§ 111 init: Marc 25, 40. — § 113: Gellius X 12, 2. 3

2 *excitat* ego cfr § 95 (an facit, ut § 90. XXIX 119.
122?). om. ll. donat et v dat D cum U 109 (contra Plinii
usum). 4 sanant VR 5 habent V^rrv -bafr. et del. V^r.
6 hic v hoc ll. perunctus V -ungi ossa d. (an hoc per-
ungi totos? cfr. § 105) crocodillus V | tuetur Rv retur V.
tue d. 7 ossibus d. an et cui (rel ut)? 8 et Vdv. ex R.
12 13 desecratum Rdv(G) desegr- V dissecatum B (an
dissertatum?). 15 spina d. ac uitio (uitio ac v) menstrua-
tura (recurua- v) dv a. B. 16 caule d. | amplitudinem VR.
distans d. v om. r locus nondum sanatus. 19 ei (pro et) V.
21 cursus Vd 23 dicunt V^r | tamquam vet Dal. 'sed 'falsa
ideoque nemini nocitura' interpretatus est S) 24 ubi ll G
del. v. sub Müller emend IV 28. | coarguent eum ego (sc res
narratae. an potius uel risus?) -guentium VRv(S). -guendum

dextro oculo, si viventi eruatur, albugines oculorum cum lacte caprino tolli, lingua adalligata pericula puerperii; eundem salutarem esse parturientibus, si sit domi, si vero inferatur, perniciosissimum. linguam, si viventi exempta sit, ad iudiciorum eventus pollere, cor adversus quartanas in-
 115 ligatum lana nigra primae tonsurae. pedem e prioribus dextrum pelle hyaenae adalligatum sinistro brachio contra latrocinia terroresque nocturnos pollere, item dextram mamillam contra formidines pavoresque; sinistram vero pedem torreretur in furno cum herba, quae aequae chamaeleon 10 vocetur, additoque unguento pastillos eos in ligneum vas conditos praestare, si credimus, ne cernatur ab aliis qui
 116 id habeat. armum dextrum ad vincendos adversarios vel hostes valere, utique si abiectos eiusdem nervos calca- verit; sinistram vero quibus monstris consecret, qualiter 15 somnia quae velis ac quibus velis mittantur, pudet referre: omnia ea dextro pede resolveri, sicut sinistro latere lethargos, quos fecerit dexter. set capitis dolores insperso vino, in quo latus alterutrum maceratum sit, sanari; si feminis sinistri vel pedis cinere misceatur lac suillum, podagricos 20
 117 fieri inlitis pedibus. felle glaucomata et suffusiones corripi prope creditur tridui inunctione, serpentes sugari

§ 115: Gellius X 12, 5 § 117: Marc 8, 67. cfr Plin. XXIX 73. — cfr. Plin. VIII 122.

d(?)G -guentur J 3 si sit dG. fistit r circa [domum] r de mendo cfr § 249. 4 exempta VRv(S). ade- d(?)H.
 8 erroresque V 11 pastillos VS. in past- R. in past- dig- gerunt d(?)v. eos dTv. eos ad VR. (an factos? cfr. XXIV 131 XX 233). | ligneo vase v a H. 12 13 qui id D. quid VR. qui dv 14 15 calcaverunt H.G. -rint v. -ris D cum U 610. cfr CFW Muller p 11 et XXV 134. (sed inuenerint XXXII 64)
 15 uero ego umeru H.G. mirum v del. voluit v.
 16 ac Vdf. et Rv. | mittantur d(?)v -ant r mittat vet Dal.
 17 somnia S cum P 18 dextrum v a H | set ego. sit VR. sic dTS. del. v 19 laus V si feminis TJ feminis H.G. -nis si v | dist. G 20 cinere VRJ -ri d. -ri si G -re si S. 21 fieri H v. an liberari (cfr. XX 233) vel sanari? suffusionis R. 22 inunctione V.

ignibus instillato, mustelas contrahi in aquam coiecto, cor-
 pori vero inlito detrahi pilos. idem praestare narrat iocur
 cum ranae rubetae pulmone inlitum; praeterea iocinere
 amatoria dissolvi, melancholicos autem sanari, si ex corio
 5 chamaeleonis sucus herbae Heleniae bibatur; intestina et
 fartum eorum, cum animal id nullo cibo vivat, simiarum
 urina una inlita inimicorum ianuae odium omnium homi-
 num his conciliare; cauda flumina et aquarum impetus 118
 sisti, serpentes soporari; eadem medicata cedro et murra
 10 inligataque gemino ramo palmae percussam aquam discuti,
 ut quae intus sint omnia appareant; utinamque eo ramo
 contactus esset Democritus, quoniam ita loquacitates in-
 modicas promisit inhiberi. palamque est virum alias sa-
 gacem et vitae utilissimum nimio iuvandi mortales studio
 15 prolapsum.

(30) Ex eadem similitudine est scincus — et quidam 119
 terrestrem crocodilum esse dixerunt —, candidior autem
 et tenuiore cute. praecipua tamen differentia dinoscitur
 a crocodilo, squamarum serie a cauda ad caput versa.
 20 maximus Indicus, deinde Arabicus. adferuntur salsi. ro-
 strum eius et pedes in vino albo poti cupiditates veneris
 accendunt, utique cum satyrio et erucacae semine singulis

§ 119: Diosc. II 71 cfr. Plin. VIII 91. Diosc. eupor II 96.

1 ignibus RG lenibus (ortum ex ignibus) rf. hene v |
 coniecto Rdv a J. 1 2 corpore v.a.D 2 narrat VVen (D)
 -rrant rv | iocur (cor V²) VS. iecur rv (ut semper) 3 rana V
 3 4 propterea iocineri amatori ad id solui V 5 heleniae J
 coll. XXI 159 XXV 12) habente dT beb- R leb- V¹. deb
 V²r hab- v del. C tepente S e con. H nepenthae U 611
 (terminatione falsa). 6 fartum RH e con Dal farctum T
 fastum f fartif m V¹d partem V² finum v | animal id rS
 -mal r id an- v | bibat V uiuat cum v. 7 urina una ego
 cfr § 140 151 185. (XXV 132) XXIX 50. XXXIII 93. 84.
 XX 21 urinam VR. -na dv ianuae VRG. sane dT in-
 mane v 10 palmo Vf 11 ut quae dv utq. r utique V
 uaq. R | ut in aquae (om. eo) V. 15 proba ipsu R. 16 et
 VdTz quem R(?)v 17 candidiore fv.a.H. 18 tenuior dTz.
 19 serie RdTH ferte V. certe x. feta v | uersa Rdzv
 tunsu V 21 poti R(?)v. -tu rTz. an pota? cfr. CFW Müller
 p. 8 9 22 acedunt V. | cum om. dTz.

drachmis omnium ac piperis II admixtis ita pastilli singu-
 120 larum drachmarum bibantur. per se laterum carnes obolis
 binis cum murra et pipere pari modo potae efficaciores
 ad idem creduntur. prodest et contra sagittarum venena,
 ut Apelles tradit, ante posteaque sumptus. in antidota
 quoque nobilia additur. Sextius plus quam drachmae
 pondere in vini hemina potum perniciem adferre tradit,
 praeterea eiusdem decocti ius cum melle sumptum venerem
 inhibere.

121 (31) Est crocodilo cognatio quaedam amnis eiusdem
 geminique victus cum hippopotamio, repertore detrahendi
 8,96 sanguinis, ut diximus, plurimo autem super Saiticam prae-
 fecturam. huius corii cinis cum aqua inltus panos sanat,
 adipis frigidas febres, item finum suffitu, dentes e parte
 laeva dolorem dentium scariphatis gingivis pellis eius e
 sinistra parte frontis ingurni adalligata venerem inhibet,
 eiusdem cinis alopecias explet. testiculi drachma ex aqua
 contra serpentes bibitur. sanguine pictores utuntur.

122 (32) Peregrinae sunt et lynces, quae clarissime quadri-
 pedum omnium cernunt. ungues earum omnes cum corio
 exuri efficacissime in Carpatho insula tradunt. hoc cinere
 20 poto propudia virorum, eiusdem aspersu feminarum libi-
 dines inhiberi, item pruritus corporum, urina stillicidia
 vesicae. itaque eam protinus terra pedibus adgesta ob-

§ 120: Diosc II 71. cfr Plin. VIII 91 — § 121 extr.: Diosc.
 II 25 Nicand ther. 566. — § 122 extr.: cfr VIII 137

1 omnium II v an ocimi (cfr XX 123 extr. Marc. 33, 50)
 vel alius herbae nomen? duabus II v ita ut v. a D. 1 2
 dist. ego (bibantur pendente a part cum) 8 eiusdem II v
 lentum con Gesner e Diosc an lentis (corruptum in lētisde)?
 decocto vis V 10 cognatio dxrv om r 11 cum Bdxv.
 quo V hippopotamo (hypop x) dxv a. D cfr nota ad VIII 95)
 detrahendi VG tra- rTxfe. 12 plurimo VTxS -mi r(?)v.
 autem II r an inuento? salticam Vxv. a. B 15 scariphatis S.
 -ifatis Vdx D -ificatis rv sacri- R 16 ingurni D cum U 612
 in agmina agn- x) II. x in inguina v. cfr Diosc adalli-
 gatam V. 19 et v. om II. 21 carphato Vx 22 eius-
 dem (-demque V² D) — feminarum V²rv om rx 22 23 li-
 bines V². -bies V¹ R¹. 23 urinae d -ne x 24 terrae Vd -rie x

ruere traditur. eadem autem et iugulorum dolori monstratur in remedio. hactenus de externis.

9. (33) Nunc praevertemur ad nostrum orbem, primum-¹²³
que communia animalium remedia atque eximia dicemus,
sicuti e lactis usu. utilissimum cuique maternum. concipere nutrices exitiosum est; hi sunt enim infantes, qui colostrati appellantur, densato lacte in casei speciem. est autem colostra prima a partu spongia densitas lactis. maxime autem alit quodcumque humanum, mox caprinum,
¹⁰ unde fortassis fabulae Iovem ita nutritum dixere. dulcissimum ab hominis camelinum, efficacissimum ex asinis. magnorum animalium et corporum facilius redditur. sto-¹²⁴
macho adcommodatissimum caprinum, quoniam fronde magis quam herba vescuntur, bubulum medicatius, ovillum
¹⁵ dulcius et magis alit, stomacho minus utile, quoniam est pinguius. omne autem vernum aquatius aestivo et de novellis. probatissimum vero quod in ungue haeret nec defluit; innocentius decoctum, praecipue cum calculis marinis. alvus maxime solvitur bubulo, minus autem inflat quod-
²⁰ cumque decoctum. usus lactis ad omnia intus exulcerata,¹²⁵ maxime renes, vesicam, interanea, fauces, pulmones, foris pruritus cutis, eruptiones pituitae poti ab abstinentia

§ 123: cfr Plin. XI 236 (Diosc II 75) — § 124: Diosc. II 75. § 125. cfr. Plin. XXV 94 XXIV 28. Cels III 22

1 iugulorum VR (codd aliquot B) G iugulorum d -larum xv (aurium add B). 3 praevertemur S cum Gron. reue- rv praeuertens (reue- dx) rx cfr § 162 267 XXX 82 XVI 1. XXXIV 94. 5 e Rdxr(S) ae V de rG. 5. 6 concipere V²dxrVen. (G, conspiciere V¹R. del. v 6 nutrices v a. G. hi hi V) sunt II v. an hiscunt (vel aliud verbum simile)? 8 spongiosa v a. J. (cfr XI 188 XVIII 105 XXXI 114. XXXIV 120 XXXVI 155) 11 camellinum V. 15 alit Rxx. alii V ait d. 16 uernum aquatius d(?)v aquatius -acius V) uernum rx 17 ung&te R -guente (ad marg. -ge, r 19 autem om. x cod Murbac v a. H 20 intus x cod Murbac G. ictus dr. tetus V¹R. ictu tetus V². utile contusa v | exulcerata dxrcod Murbac. G eaulocrata (aul- R) V¹R. del. V² aut luxata v 22 poti ab fS. -ti at F -ti// V -tior dx. poscit R. post rG cibi aut potus v | ab stinencia Vdxv(S) -tiam R.G. (locus nondum sanatus; an posci

nam ut in Arcadia bubulum biberent phthisici, syntectici,
 25,94 cachectae, diximus in ratione herbarum. sunt inter ex-
 empla qui asininum bibendo liberati sint podagra chiragra
 126 que. medici speciem unam addidere lactis generibus, quod
 schiston appellavere. id fit hoc modo: fictili novo fervet, 5
 caprinum maxime, ramisque ficulneis recentibus miscetur
 additis totidem cyathis mulsi, quot sunt heminae lactis.
 cum fervet, ne circumfundatur, praestat cyathus argenteus
 cum frigida aqua demissus ita, ne quid infundat. ablatum
 deinde igni refrigeratione dividitur et discedit serum a 10
 127 lacte. quidam et ipsum serum iam multo potentissimum
 decocunt ad tertias partes et sub diu refrigerant. bibitur
 autem efficacissime heminis per intervalla, satis diebus
 quinae; melius a potu gestari. datur comitialibus, melan-
 cholicis, paralyticis, in lepris, elephantiasi, articulariis mor- 15
 128 bis. infunditur quoque lac contra rosiones a medicamentis
 factas et, si urat dysinteria, decoctum cum marinis lapillis
 aut cum tisana hordeacea. item ad intestinorum rosiones
 bubulum aut ovillum utilius. recens quoque dysintericis
 infunditur, ad colum autem crudum, item vulvae et propter 20
 serpentium ictus potiusve pityocampis, buprestis, cantharidum

p 112 IV 31 p. 157 § 126: Diosc. II 77 § 127: Diosc.
 II 77 76 Seren. 133 — § 128: Diosc. II 77 eupor I 205 II 53. —
 Diosc. II 77. Cels. V 27, 12

abstinentia medicaminum ut in *sqq.*? *cfr.* XXV 94). 1 ut
 om R¹ | arcadia G e coni B achaia II x -ia v 2 ca-
 chectae B. choetae (-te d, dx. -coetae VR. -coethe f
 3 quia si vinum dx. liberatis in V 3 4 chiragraque ego
 (-aue v) theragraque V² -gratie (-uae V¹) V¹dx chera-
 graue B. 5 fictili dxv -le r. feruet Rv -ro et rx
 7 cyathis aceti mulsi B e Diosc 8 ne B ni II xS. et v
 9 cum v cum & II x an et cum? | dimiseus V 11 multo
 II Txr(S) multo fH. multo Dal. 13 satis J. satis II xf
 singulis C cum B(G) sanis v | in diebus r *cfr.* XX 188.
 del B 14 quinae VJ. quine Rd. quinque xv a C quinas G
 usque ad quinas C cum B an in die non plus quinae? *cfr.*
 Diosc. melius Rd xG illius V (a potu illius solitis man.
 Dal. v. 21 potiusve II xH phthisicis v. pityocampis J.
cfr. XXIX 95. -pes Tf?) B (phyto- v). pytoscampis ytos r
 22 potioc- (-pes d) Vdx. | buprestis T(?) v. a J

aut salamandrae venenis, privatim bubulum iis, qui Col-129
 chicum biberint aut cicutam aut dorycnium aut leporem
 marinum, sicut asininum contra gypsum et cerussam et
 sulphur et argentum vivum, item durae alvo in febris. gar-
 5 garizatur quoque faucibus exulceratis. utilissime et bibitur
 ab imbecillitate vires recolligentibus, quos atrophos vocant,
 in febris etiam, quae careat dolore capitis. pueris ante
 cibum lactis asinini heminam dari aut si exitus cibi ro-
 siones sentirent, antiqui in arcanis habuerunt, si hoc non
 10 esset, caprini bubuli serum orthopnoicis prodest ante 130
 cetera addito nasturtio. inunguntur etiam oculi in lactis
 heminas additis sesamae drachmis III tritis in lippitu-
 dine. caprino lienes sanantur, post bidui inedia tertio
 die hedera pastis capris, per triduum poto sine alio cibo.
 15 lactis usus alias contrarius capitis doloribus, hepaticis,
 splenicis, nervorum vitio, febres habentibus, vertigini
 praeterquam purgationis gratia, gravedini, tussientibus,
 lippis. ovillum utilissimum tenesmo, dysinteriae; nec non
 phthisicis hoc et mulieris saluberrimum qui dicerent
 20 fuerunt.

§ 129: Diosc. IV 84. eupor II 148. Scribon 179 Seren
 1071 526. Diosc eup II 161. 163 164. Diosc II 77 Marc
 14, 56 (cfr Cels III 22 p 112) — § 130: Scribon. 132. Diosc
 II 78 Cels III 22 p. 112 IV 16 Diosc. II 77. eupor. II 38 —
 Diosc. II 78.

1 iis v his H.C. 1 2 colchicum J -con B cholicum H.
 colostrum v.a.B 4 5 gargarizatur V 5 dist. ego
 6 atrophitos B. -pos r. 7 pueris om. R¹ 8 asinino B.
 9 sentiret V. -iant dxv.a.G 10 esset ETv esse V est e d.
 est x caprini RdH e caprino VTx (v praem habuerunt)
 11 cauli V in latis V¹. illatis V². 12 hemina (em x) dx.
 -nis v a S. additis Tv -ti V¹dx -t. B. -ta V²r sesamae TC.
 -mi v samiid Rdx. sami V¹. semi V²r quattuor H v.
 13 in id iam V. , tercio x tertia Rd(?)v a S. 15 lacti su-
 cus Vd -tis succus x. 16 splenicis VdTxxv(H). neticis C.
 om. R.Dal 17 grauedini Rv om rx (gratia om v a.B).
 18 ouillum cona H e Diosc sui- H xv. 18 19 dist. ego
 19 mulieris ego. cfr Diosc II 78 et § 75 243. XXIX 42 ol.,
 de mendo XXVII 63. -rea VRf. -ri G -ribus dTxv(H). un-
 vero muliebre, ut XXX 118?

- 131 (34) De generibus caseorum diximus, cum de uberibus
 11, 240 singulisque membris animalium diceremus. Sextius eos-
 899 dem effectus equino quos bubulo tradit; hunc vocant hip-
 pacen. stomacho utiles qui non sunt salsi, id est recentes.
 veteres alvum sistunt corpusque minuunt, stomacho in- 5
 utiliores; et in totum salsa minuunt corpus, alunt mollia.
 132 caseus recens cum melle suggillata emendat, mollis alvum
 sistit, sedat tormina pastillis in vino austero decoctis
 rursusque in patina tostis cum melle. saprum vocant qui
 cum sale et sorbis siccis e vino tritus potusque medetur 10
 coeliacis. genitalium carbunculis caprinus tritus inpositus,
 item acidus cum oxymehte maculis in balneo iolitus oleo
 interlinitur.
 133 (35) E lacte fit et butyrum, barbararum gentium
 lautissimus cibus et qui divites a plebe discernat. pluri- 15
 mum e bubulo et inde nomen, pinguisimum ex
 ovibus fit et caprino, sed hieme calefacto lacte, aestate
 expresso tantum, crebro iactatu in longis vasis angusto
 foramine spiritum accipientibus sub ipso ore alias prae-
 ligato. additur paulum aquae, ut acescat. quod est ma- 20
 134 xime coactum, in summo fluitat; id exemptum addito sale
 oxygala appellant. relicum decocunt in ollis; ibi quod

§ 131: Diosc. II 80 cfr. Hippocr. de morb. IV 20. Diosc.
 II 79 (Herodot IV 2) — § 132: Pl. iun 29, 15 Marc. 19, 56.
 cfr Diosc eupor. II 49 — § 133: cfr Plin. XI 239 Hippocr.
 de morb IV 20. Diosc II 81 — § 134 extr: Diosc II 81

3 hunc EdG. hoc V hos xv | uocant drG. -at rxv.
 3 4 hyppacen Vx. 4 sint G. 5. 6 inutiliores D cum U 614
 uti- ll v 7 mollit fS 8 sedatque fS 10 tritis V.
 11 genitalium rv. -libus (ortum ex -liuuf) rx 11-13 dist
 ego 12 idem Vx balneo dx 17 an ouillo? fit et ll
 et x. fit et ex r | dist. ego. sed ll.v. an et? | hieme B(?)v.
 hi Faxe V. in faxe dTx 18 iactato V 19 spiritu V. |
 an sub delendum (vel sed? cfr § 146 20 paulum Vfv(S).
 -lulum rG(D) (paululum non legitur nisi IV 1 VII 48, de
 tempore dictum). accescat V. 21 quoacto B. -agulum r.
 exemplum B. | locum transponendo emendare conati sunt Dal.,
 Beckmannus, alii. addito -relicum parenthesi complexus est
 Müller emend IV 30. 22 oxygalla (oxig-x) Vdx (item infra) ;
 vocatur dTxH. | reliqua v a. H.

supernatat, butyrum est, oleosum natura. quo magis virus resipit, hoc praestantius indicatur. pluribus compositionibus miscetur inveteratum. natura eius adstringere, molli-
lire, replere, purgare.

5 (36) Oxygala fit et alio modo, acido lacte addito in 135 recens, quod velint acescere, utilissimum stomacho. effectus dicemus suis locis.

(37) Proxima in communibus adipi laus est, sed maxime suillo, apud antiquos etiam religiosius. certe novae
10 nuptae intrantes etiam nunc sollemne habent postes eo attingere. inveteratur duobus modis, cum sale aut sincerus; tanto fit utilior. axungiam Graeci etiam appella- 136
vere iam in voluminibus suis. neque est occulta virium causa, quoniam id animal herbarum radicibus vescitur;
15 itaque etiam fimo innumeri usus. quam ob rem non de alia loquemur [sue]. multo efficacior e femina et quae non pepererit, multo vero praestantior in apris esse dicitur

§ 135: cfr. Colum XII 8 — Donat. ad Terent. Hecyr I 2, 60 Serv. ad Verg. Aen IV 458 (Ibid IX 7, 12).

1 an supernatet? cfr. XXIX 35. supernatat tollunt Müller I 1 | qua B. quod rv.a.G. 2 respuit (Vinc Bellov v.a.G. 6 velint ego ue. (reliquis margine abscisis) r in VR. in dx. velis G dum v (fortasse nonnulla exciderunt, ut quodue aliud cogat: cfr. Colum) | acescere BdxG (-scit v) arcesc. V. inacescere H (a Plinio nusquam alibi usurpatum, sed cfr. potius § 133 XX 147 VII 64. XVIII 77 al.). 8 adipis et (9) suilli G 9 religiosius ll.H.J) -si G. -sus erat f(?)v.S). 10 etiam nunc ego -um ll.v. 11 attingere conz J coll § 142 cum ll.xJ. aut cum d(?)v (an aut? cfr § 229. XXIX 60). 12 tanto ll. tanto utilior quanto v sed cfr. § 78. XXIX 13. 107. XXXI 46 XXIII 157 XVII 250 al. | fit dx. fit VRv. | utilior r. uetior B. uetustior rv. 13 iam nunc V¹BdTH(J). tam x eam V¹D. eum G del v(S). 14 herbarum drv. -rum causa VRxf (falso iterantes). 16 loquemur ll Txv(S). -uimur rG. | uncus ego posui (sue glossema est ad femina) quam e sue anonymi ap B D cum U 615 | efficacior e J. ore VRv(Δ) -or est dTxH. | est (pro et) D cum U. 17 pepererit ego -perit ll.v. cfr § 75. | praestantior xv -ore ll. esse dicitur ego (et dist. p. est igitur ll S est v. (an intelligitur, ut § 55. 146. 159. XXV 93. XXIII 106. 120 al.)).

usus axungiae ad emollienda, excalfacienda, discutienda
 137 purgandaque medicorum aliqui admixto anseris adipe
 taurorumque sebo et oesypo ad podagras uti iubent; si
 vero permaneat dolor, cum cera, myrto, resina, pice. sin-
 cera axungia medetur ambustis vel nive, pernionibus autem
 cum hordei cinere et galla pari modo. prodest et con-
 fricatis membris, itinerumque lassitudines et fatigationes
 138 levat. ad tussim veterem recens decoquitur quadrantis
 pondere in vini cyathis III addito melle. vetus etiam
 phthisis pilulis sumpta sanat, quae sine sale inveterata est. 10
 omnino enim non nisi ad ea, quae purganda sint aut quae
 non sint exulcerata, salsa recipitur. quidam quadrantes
 axungiae et mulsi in vini cyathis ternis decocunt contra
 phthisis, quarto quoque die picem liquidam in ovo sumi
 iubent. circumligatur et lateribus, pectori, scapulis eorum, 15
 qui phthisim sentiunt, tantaque est vis, ut genibus etiam
 adalligata redeat in os sapor eamque expuere videantur.
 139 e sue, quae non pepererit, aptissime utuntur ad cutem
 mulieres, contra scabiem vero quivis admixto iumentorum
 sebo pro parte tertia et pice pariterque subfervefactis. 20
 sincera partus in abortum vergentes nutrit collyrii modo

§ 137: (Diosc. II 94, Pl. iun. 87, 13, 14. — § 138: Marc.
 16, 71 — § 139 med. cfr. Marc. 19, 40

1 usus igitur v. a S. | est ad v a D. 4 permaneat G.
 -net H. Txfo(H). 5 an uel delendum (aut uel igni uel)? |
 pernionibus V¹ 6 cum rō om rā 9 tribus H. v.
 10 phthisis B S -sin in r ptisis x ptysis d pthisicis V.
 12 non om dx | falsa man. Dal. G. fall' (reliquis margine
 abscisis) r callica B dx gall- VTf et calida v | recipitur
 V d Txfo(S) cap- B petitar G 13 mulsi v multis H |
 ternis VRf d, D) us r tribus dx v, J 14 ptisis x ptysin d
 quanto V quintoque v. a H | queque x. om. v a H quarto —
 15 iubent pro glossemate habuit S coll XXIV 40 sed cfr.
 Marc 16, 67. an die et picem? 15 circumligatur VTxf S.
 -tis r(?) v. et om. d f(?) v a S. pectori ego. -ris V d Txfo S.
 -ribus B ? v (praem et) D et scapulis v a D 16 phthisim
 r v a S -sem B ptisim x pthisim d 18 pepererit x G.
 -perit H fv, H) cfr § 136 19 quivis B G qui uix V d.
 quovis x r 20 pariterque Vf 21 nutrit dx v -tru V¹ R.
 -triant D nytra W². an munit? cfr XV 86.

subdita. cicatrices concolores facit cerussa admixta vel
 argenti spuma, at cum sulphure unguium scrabritias emen-
 dat. medetur et capillo fluenti et ulceribus in capite
 mulierum cum gallae parte quarta et infumata pilis ocu-
 5 lorum. datur et phthisicis unciatim cum vini veteris he-
 mina decocta, donec III unciae e toto restent; aliqui et
 mellis exiguum adiciunt. panis influitur cum calce, item 140
 furunculis duritiaeque mammarum. rupta et convulsa et
 spasmata et luxata sanat, clavos et rimas callique vitia
 10 cum helleboro albo, parotidas admixta farina salsamentariae
 testae, quo genere proficit et ad strumas. pruritus et
 papulas in balneo perunctis tollit, alioque etiamnum modo
 podagricis prodest mixto oleo vetere, contrito una sarco-
 phago lapide et quinquefolio tuso in vino vel cum calce
 15 aut cum cinere. fit et peculiare emplastrum LXXV X pon-
 deri C spumae argenteae mixtis, utilissime contra ulcerum
 inflammationes adipe verrino. et inungi putant utile,
 quaeque serpant inlinere cum resina. antiqui axibus vehi- 141
 culorum perunguendis maxime ad faciliorem circumactum
 20 rotarum utebantur, unde nomen, sic quoque utili medicina
 cum illa ferrugine rotarum ad sedis vitia virilitatisque et
 per se axungia. medici antiqui maxime probabant renibus 142

§ 140: Pl. iun. 81, 19 (Diosc II 94) — § 141: Diosc II 94 —
 § 142: Diosc II 87 94.

2 ad V adunguim VR. (an & ung-?). 3 capillo dxv.
 -llos V¹R -llis V²D. fluentibus V²D. 4 filis V -liis f.
 6 tres llv ex dTx | cocto R¹ 7 panos sanat man Dal.
 r.a G. illinitur rG. inlito V ill- rTx ta v an inlita se
 medetur (suppl. e v 3)? 8 9 et convulsa et spasmata rr
 om. rx 10 salsamentariae RG -ria rxlv (praem. e
 11 testa r.a G 12 balneo dxv.a G | perunctos V 14 tusa
 Vdxv a G 14 15 calce aut VRdTx calce vel rr 15 fit ego
 facit llxv | X om. dTxv a Gron. in R ras 15 16 ponderi
 ll TH -re xv pondo C 16 c xv centum ll.(? C utilis-
 sime Vx -ma Tf -mum r(?)v. 17 dist ego. et om dTx H
 18 inlinere VS -nre Rdxv an inlini? 20 utile R
 21 ferugine VVen 21. 22 dist ego 22 axungia ego neia V
 -ngia et Rdx -ngiae D -ngiam v. fortasse ut per se. an
 vero et per se axungia est (pro et) ut glossema delenda sunt?

detractam exemptisque venis aqua caelesti fricabant crebro decoquebantque fictili novo saepius, tum demum adservantes. convenit salsam magis mollire, excalfacere, discutere, utilioreque esse vino lotam. Masurius palmam lupino adipi dedisse antiquos tradidit ideo novas nuptas illo perunguere postes solitas, ne quid mali medicamenti inferretur.

- 143 (38) Quae ratio adipis, eadem in vis, quae ruminant, sebi est, aliis modis, non minoris potentiae. perficitur omne exemptis venis aqua marina vel salsa lotum, mox in 10 pila tusum aspersa marina crebro; postea coquitur, donec odor omnis aboleatur, mox adsiduo sole ad candorem re-
144 ducitur. a renibus autem omne laudatissimum est. si vero vetus revocetur ad curam, liquefieri prius iubent, mox frigida aqua lavari saepius, dein liquefacere adfuso 15 vino quam odoratissimo. eodemque modo iterum ac saepius cocunt, donec virus evanescat. multi privatim sic taurorum leonumque ac pantherarum et camelorum pingua curari iubent. usus dicetur suis locis

- 145 (39) Communis et medullarum est. omnes molliunt, explent, siccant, excalfaciunt. laudatissima e cervis, mox vitulina, dein hircina et caprina. curantur ante autumnum. recentes lotae siccataeque in umbra, per cribrum dein liquatae per lintea exprimuntur ac reponuntur in fictili locis frigidis.

- 146 (40) Inter omnia autem communia animalium vel praestantissimum effectum fel est. vis eius excalfacere,

§ 143: Diosc. II 89 § 144: Diosc. II 90. § 145: Diosc. II 95. — § 146: Diosc. II 96. (cfr. Plin. XI 195). — Fabius Pictor ap. Gell. X 15, 2 Festus p. 178^b, 24.

2 saepius Rv saepius V. saepius dT. saepius x. 5 ad-
dedisse V. 6 potest V 8 in v his II C. 11 dist. ego
cum x. cfr. Diosc. et § 142 13 omne om. R(?)H. 14 iu-
bent prius dx. 15 deinde dx. 17 cogunt xv. a. G.
18 leonum VR¹ v. a. G. ac om v a. G. | & R(?)G. ac rxv.
21 laudatissima e S. -me Vd. -ma Rxv. cervis rS. -viciis VR.
-viciis dxv. 22 dist ego 23 recedentes VR¹. 27 prae-
stantissimum D cum l' 617. -ma in r. -mum in S -tū in
ii G. -tius in v. | effectus iG.

mordere, scindere, extrahere, discutere. minorum animalium subtilius intellegitur et ideo ad oculorum medicamenta utilius existimatur. taurino praecipua potentia, etiam in aere peluibisque aureo colore obducendis. omne
 5 autem curatur recens praeligato ore lino crasso, demissum in ferventem aquam semihora, mox siccatum sine sole atque in melle conditum. damnatur equinum tantum inter venena. ideo flamine sacrorum equum tangere non licet, cum Romae publicis sacris equus etiam imoletur.

10 (41) Quin et sanguis eorum septicam vim habet; item 147 equarum, praeterquam virginum, erodit, emarginat ulcera. taurinus quidem recens inter venena est excepta Aegira. ibi enim sacerdos Terrae vaticinata sanguinem tauri bibit prius quam in specus descendat. tantum potest sympathia
 15 illa, de qua loquimur, ut aliquando religione aut loco fiat. Drusus tribunus plebei traditur caprinum bibisse, cum 148 pallore et invidia veneni sibi dati insimulare Q Caepionem inimicum vellet hircorum sanguini tanta vis est, ut fermentorum subtilitas non aliter acrius induretur, scabritia
 20 polliatur vehementius quam lima. non igitur et sanguis animalium inter communia dici potest, et ideo suis quisque dicetur effectibus.

§ 147: Diosc II 97 cfr. Diosc. eupor II 158. de venen 25. cfr. Plin IV 12 Pansan VII 25, 6 extr — § 48: cfr. Aurel. Victor 66 (Diosc. II 97).

3 laurino V. 4 peluibisque S cum cod Murb ret Dal. pelli- II x | obducendis S. duc- dic- V¹ II xv non minus probabile est inducendis; cfr. XXXVI 176. XXXIII 65 (90. 91 XXXV 36 45. 102 XXX 132) 5 an recens uesicae praeligato ore? cfr. Diosc 6 semihoram V 8 flaminii Vx. -nio v a B | eum VS (item infra) 9 etiam equus x. 11 emarginat d(?)v mar- rxv | ulcera rG. rat rxv 13 uaticinatarum Vdx. 14 specus II. Tzfr S) -cu rG D) | ualet (pro potest x. 15 loquimur V² -untur v a G. 16 plebe B. bis rv. a. H 18 ac (pro ut) d. af B¹ 20 polliatur II Tzfr H) cfr. XXXVI 53 XIII 81 tollatur rG. D) 21 22 quisque BdG. suisque V. quique x quaeque [et dicentur] v 22 post effectibus interrogationis signum posuit S, ut esset non = nonne sed negat Plinius posse in commune dici de variorum animalium sanguinis peculiari natura

149 (42) Digeremus enim in mala singula usus primum-
 que contra serpentes. exitio his esse cervos nemo ignorat
 ut, si quae sunt, extractas cavernis mandentes. nec vero
 ipsi spirantesque tantum adversantur, sed membratim quo-
 8,118 que. fugari eas nidore cornus eorum, si uratur, dictum
 est; at e summo gutture ustis ossibus congregari dicuntur.
 150 pelles eiusdem animalis substratae securos praestant ab
 eo metu somnos, coagulum ex aceto potum ab ictu; et si
 omnino tractatum sit, eo die non ferit serpens. testes
 quoque eius inveterati vel genitale vetus maris salutariter 10
 dantur in vino; item venter, quem centipellionem vocant.
 fugiunt et omnino dentem cervi habentes aut medulla
 perunctos sebove cervi aut vituli. summis autem remediis
 8,118 praefertur hinnulei coagulum matris utero execti, ut in-
 151 dicavimus. sanguine cervino, si una urantur dracontion 15
 et cunilago et anchusa lentisci ligno, contrahi serpentes
 tradunt, dissipari deinde, si sanguine detracto adiciatur
 pyrethrum. invenio apud auctores Graecos, animal cervo
 minus et pilo demum simile, quod ophion vocaretur, Sar-
 diniam tantum ferre solitam. hoc interisse arbitror et 20

§ 149: Diosc. II 68. eupor II 128 Nicand. ther 36 Pl
 iun. 110, 2 3 — § 150: Seren 851. — Diosc. II 48 eupor. II
 131 115 Nicand ther. 586 579. Seren 852 Diosc. II 95 94.
 eupor II 132. Nicand ther. 101. Seren 838 Solin 19, 16.
 cfr schol Nicand. ther. 577 — § 151: cfr. Plin. XXX 146

1 mala V¹ R d T x f H coll. indice animalia V² v, D) 1 2
 primumque S cum P. pluri- ll v 3 ut si quae sunt ll v.
 utique spiritu P an uestigantef et? cfr VIII 118. 4 ipsis
 spirantes Tv a G 5 cornus V fr S -nu r x H. 6 at e
 Vv(δ) at de R Brot. ac de d T x. gustis VR 8 eo pro
 ictu) r in ras. 9 tractum d T x Ven. tactum P. 10 uetus
 Müller emend IV 31. eius ll. S del. v(D). Ερποδ Diosc. eupor.
 (an siccum?) 11 centipeleonem (centp- V¹) VR. -lionem r.
 13 perunctas V | cervi rv -uitia VR. -ni tacta d T x |
 ac x | vituli ll T x r H) hinnuli G. 14 hinnulei V hinnule x.
 -lei G -h r. coagulum V¹ coagulatum V² | utero Rv uero r x. |
 exsecti R d x G 15 si maturantur V. 17 detracta V.
 18 um V. perit- x. 19 vocatur v a H diceretur r.
 sse B. -resse ll xv.

ideo medicinas ex eo omitto. 10. Apri quoque cere- 152
brum contra eas laudatur cum sanguine, iocur etiam in-
veteratum cum ruta potum ex vino, item adipis cum melle
resinaque, simili modo verrinum iocur et fellis dumtaxat
5 fibra x IIII pondere vel cerebrum in vino potum. — Ca-
prarum cornu vel pilis accensis fugari serpentes dicunt,
cineremque e cornu potum vel inlitum contra ictus valere,
item lactis haustus cum uva taminia vel urinae cum aceto
scillite, caseum caprinum cum origano inpositum vel sebum
10 cum cera. milia praeterea remediorum ex eo animali de- 153
monstrantur, sicut apparebit, quod equidem miror, cum
febri negetur carere. amplior potentia feris eiusdem ge-
neris, quod numerosissimum esse diximus, alia vero et s. 214
hircis. Democritus etiamnum effectus auget eius, qui
15 singularis natus sit. fimo quoque caprarum in aceto de-
cocto inlini ictus serpentium placet et recentis cinere in
vino, atque in totum difficilius sese recolligentes a ser-
pentium ictu in caprilibus optime convalescunt. qui effi- 154
caciùs volunt mederi, occisae caprae alvum dissectam cum
20 fimo intus reperto inligant statim. alii carnem recentem
haedorum cum pilo suffiunt eodemque nidore fugant ser-
pentes. utuntur et pelle eorum recenti, ad plagas et
carne et fimo equi in agro pasti, coagulo leporis ex aceto
contraque scorpionem et murem araneum; aiunt non feriri

§ 152: Nicand ther. 559. Diosc. II 48. § 153: cfr. Plin.
VIII 202 — § 154 extr.: Diosc. II 21 eupor. II 159 (114 115).

2 eos V xv. a C. 2. 3 inueteratur V dx 4 uerinum V |
dumtaxat R d T. dumtaxat V¹ f. 5 x om d or x obo-
lorum v a. H 6 pilus R 7 cineremque dxv -reque r. |
e (et II. ex D) cornu II x H eorum v | uel Rv(D). et d S.
ei V om x. | inlitum om. x. 8 inaustus V. 9 scillite G.
-to R d. -tico C. scillato V scyllito x. -tico v an scillino?
cfr nota ad XXVI 114. 11 mero R¹. 12 carere negetur d T x.
14 etiam hiannum V¹. etiam V¹. 17 sese V R f S. esse r
sere dx. se v 20 reperio V 21 cum CFW Müller p 25.
cfr § 202. 210 om. II xv | suf fiant V 22 recenti ego.
-te II v (contra Plinii usum) 22 23 dist. ego | et carne
V E T x f S. carne d(?) v. 24 contra v. a. G. | ferire V.

- 155 leporis coagulo perunctos. a scorpione percussis finura
caprae efficacius aceto decoctum auxiliatur, lardum iusque
decocti potum et ās, qui buprestim hauserint. quin etiam
si quis asino in aurem percussus a scorpione se dicat,
transire malum protinus tradunt, venenataque omnia ac- 5
censo pulmone eius fugere. et fimo vituli suffiri percussos
a scorpione prodest.
- 156 (43) Canis rabiosi morsu facta vulnera circumcidunt
ad vivas usque partes quidam carnemque vituli admovent
et ius ex eodem carnis decoctae dant potui aut axungiam 10
cum calce tusam, birri iocur, quo inposito ne temptari
quidem aquae metu adfirmant. laudant et caprae finum
ex vino inlitum, melis et cuculi et hirundinis decoctum
et potum. ad reliquos bestiarum morsus caprinum caseum
siccum cum origano inponunt et bibi iubent, ad hominis 15
morsus carnem bubulam cortam, efficacius vituli, si non
ante quintum diem solvant.
- 157 (44) Veneficiis rostrum lupi resistere inveteratum aiunt
ob idque villarum portis praefigunt. hoc idem praestare
et pellis e cervice solida manica existimatur, quippe tanta 20
vis est animalis praeter ea, quae retulimus, ut vestigia
158 eius calcata equis adferant torporem. — (45) Iis, qui
argentum vivum biberint, lardum remedio est. — Asinino
lacte poto venena restinguntur, peculiariter si hyoscyamum
potum sit aut viscum aut cicuta aut lepus marinus aut 25
opocarpatum aut cerussa aut doryenium et si coagulum

§ 155. Diosc. II 98 eupor. II 117 — Scribon 190

§ 156: Diosc. περί τοῦ 2 med — Seren. 871—874. Pl. iun 112,
5 7. — § 158: Cels V 27, 12 cfr Pl. iun 108, 3. 4. Seren

2 aceto dx -tu V. cum aceto B(?)v 3 et om v.a S.
ex T iis r his II C | quibus praestum auferint V 5. 6 ac-
censo dxv. -sa rf 9 carnemque II v(G -nem x man Dal C,
admonent V 11 iecore (om. quo) dTxH 12 aqua V.
aliquo dTx 20 manica VdTxv(S) manua B. del C
25 sic V 26 opocharpatum Vx. -carpathum v a Brot. ὀπὸς
καρχήδου Diosc de venen 13 cerussa ego cfr. § 129 et Diosc
Scribon. caryce dv a B -rice Vx carie f tarice B. phari-
con B (cfr Diosc. eupor. II 111. Scribon 195 agaricum D
618. | dorygneum V. -rignium B. ricium x.

alicui nocuerit, nam id quoque venenum est in prima
lactis coagulatione. multos et alios usus eius dicemus,
sed meminisse oportebit recenti utendum aut non multo
postea tepefacto; nullum enim celerius evanescit. ossa
5 quoque asini confracta et decocta contra leporis marini
venenum dantur. omnia eadem onagris efficaciora. — De 159
equiferis non scripserunt Graeci, quoniam terrae illae non
gignebant, verum tamen fortiora omnia eadem quam in
equis intellegi debent. lacte equino venena leporis marini
10 et toxica expugnantur. nec uros aut bisontes habuerunt
Graeci in experimentis, quamquam bove fero refertis In-
diae silvis; pro portione tamen eadem efficaciora omnia ex
his credi par est. sic quoque lacte bubulo cuncta venena 160
expugnari tradunt, maxime supra dicta et si ephemerum
15 impactum sit aut si cantharides datae; omnia vomitione
egeri, sic et caprino iure cantharidas. contra ea vero,
quae exulceratione enecant, sebum vitulinum vel bubulum
auxiliatur. nam contra sanguisugas potas butyrum re-
medio est cum aceto ferro calefacto, quod et per se prod-
20 est contra venena, nam si oleum non sit, vicem eius re-
praesentat. multipedae morsus cum melle sanat. omasi 161
quoque iure poto venena supra dicta expugnari putant,

1071 Scribon. 181 179 186 191. Diosc. eupor. II 156. 163.
Scribon. 184. — § 159. cfr Plin VIII 39. — Scribon 186 (cfr.
Plin. VIII 88. — § 160: Seren. 1071 cfr. Diosc. II 77. eupor
II 148. Diosc II 94. Diosc eupor II 134 Marc. 16, 96 -
Diosc II 81 eupor. II 135. — § 161. cfr Diosc. eupor II 137.
Scribon. 188 Nicand alex 62. 63 Seren. 1076 - Diosc.
eupor II 139 Pl inun 108, 4 5.

1 in Vxv(S). om. r(?)H. 7 non dxrv nunc r scal-
pserunt r¹. cal- r². 10 uisontes V¹x. ues- V². 11 quam-
quam — refertis V²rv om rx 12 pro ego. cfr. § 139
XX 8 XI 40 al re V¹Edx del V²rv 14 est (pro et) V. |
epherum VR¹x 16 cantharides Vdxr a H 18 sangi-
sugas r. sanguis ungias VR. 18. 19 remediū VR¹. 20 nam
H. xv. ortum fortasse ex [na] et, ut fuerit uenena et si oleum sqq |
uice V 21 omasi VRG. omnia si (sesami v) dTxv
22 quoque VRv coquitur dTx. cocti coni H. \ debent (pro
putant, R¹.

privatim vero aconita et cicutas, itemque vitulino sebo. Caprinus caseus recens as, qui viscum biberint, lac contra cantharidas remedio est, contra ephemeris potum cum taminia uva. sanguis caprinus decoctus cum medulla contra
 162 toxica venena sumitur, haedinus contra reliqua, coagulum haedi contra viscum et chamaeleonem album sanguinemque taurinum, contra quem et leporis coagulum est ex aceto, contra pastinacam vero et omnium marinorum ictus vel morsus coagulum leporis vel haedi vel agni drachmae pondere ex vino. leporis coagulum et contra venena additur
 antidotis. papilio quoque lucernarum luminibus advolans inter mala medicamenta numeratur; huic contrarium est iocur caprinum, sicut fel veneficiis ex mustella rustica factis. hinc deinde praevertemur ad genera morborum.
 163 11. (46) Capilli defluvia ursinus adips admixto ladano et adianto continet alopeciasque emendat et raritatem superciliorum cum fungis lucernarum ac fuligine, quae est in rostris earum, porriginem cum vino prodest ad hanc et cornus cervini cinis e vino utque non taedia animalium capillis increscant, item fel caprinum cum creta Cimolia
 et aceto sic, uti paulum capiti inarescant, item fel scrofinum, urina tauri. si vero vetus sit, furfures etiam ad-
 164 iecto sulphure emendat. cinere genitalis asini spissari ca-

§ 162: Pl iun 108, 18—20. Nicand ther 577. alex 325

§ 163: Diosc. II 94. Marc 6, 27 1) 6. — cfr Marc 4, 21. 70. — 4, 6 4, 35 34. — § 164 med.: Pl iun. 15, 12. cfr Marc 6, 20. Pl iun 13, 12. cfr. Marc 4, (8) 37 34. 35 Pl. iun. 13, 13. Marc. 4, 23.

2 iis v his ll.xC 3 contra ego. eo contra ll x (ortum ex cocontra). et contra v 6 haedi—9 coagulum om. B. 10 ex uino cyathis m Pl iun additū VdxS 13 fel om. VR¹ | ueneficiis VD. 14 reuertemur dxv a S. cfr. nota ad § 123. 15 mixto x. tu V 16 adiantho VRxv.a C 17 fagis lacernarum V 18 porriginem r. (-ni B) purr- V¹B. prur- rx. -ni v in porriginem J (contra Plini usum) | dist. ego cum x. 19 cornu dx | an utque ne? 20 ceta V. 21 ut R.v.a.D | paululum v a H cfr notu ad § 133. | 22 urina ll.xJ. cum urina v. urinam (-na f) cui
 1) S.

pillum putant et a canitie vindicari, si rasis inclinatur
 plumboque tritus cum oleo, densari et asinini pulli *illitum*
 urina; admiscent nardum fastidii gratia. alopecias felle
 taurino cum Aegypto alumine tepefacto inclinunt. ulcera
 5 capitis manantia urina tauri efficaciter sanat, item hominis
 vetus, si cyclaminum adiciatur et sulphur, efficacius tamen
 vitulinum fel, quo cum aceto calefacto et lendes tolluntur.
 sebum vitulinum capitis ulceribus cum sale tritum utilis- 166
 simum. laudatur et vulpium adips, sed praecipue felinum
 10 finum cum sinapis pari modo inlitum, caprini cornus fa-
 rina vel cinis, magisque hircini, addito nitro et tamaricis
 semine et butyro oleoque, prius capite raso; mire con-
 tinent ita fluentem capillum, sicuti carnis cinere ex oleo
 inlita supercilia nigrescunt. lacte caprino lendes tolli tra- 166
 15 dunt, fimo cum melle alopecias expleri, item ungularum
 cinere cum pice fluentem capillum continet leporinus
 cinis cum oleo myrteo — Capitis dolorem sedat pota
 aqua, quae relictæ est e bovis aut asini potu, et, si cre-
 dimus, vulpis masculae genitale circumligatum, cornus cer-
 20 vini cinis inlitus ex aceto aut rosaceo aut ex irino. —

§ 165: Pl iun 13, 14. Marc. 4, 9 Diosc eupor I 95

§ 166: cfr Marc 6, 8 — Diosc eupor I 95 96. Diosc II 46.
 (eupor I 95) Pl iun 15, 11 12. cfr Marc 6, 20 — Pl iun.
 12, 6. Marc. 1, 58 Pl iun. 12, 8. Marc 1, 87.

1 et a fH et ea R et e rrv. canitiae vindicario V. |
 illinantur dx 2 plumbo vet Dal fortasse plerumque an
 ezeiderunt aliqua? | asini R¹. illitum ego. cum ll xv. del D.
 3 alopecias R. 4 tepefacto vet. Dal. cfr. Pl iun -tis
 ll xG -tas v. 7 quod V | lindes Vx (item infra) 9. 10
 felium (-is H) finum S cfr Diosc. fellum finum VR. fel lu-
 pinum dTx fel et finum v a H. 10 caprino VR. cornu dx.
 11 tamaricis C -ci v ama- ll x. 13 influentem R.
 14 lacto V 15 cum melle ll.v. an cum oleo? cfr. Diosc.
 16 cinere dxv -rem r. 16. 17 dist ego cfr. Pl iun.
 et Marc. 16 continet VR man. Dal. -neri dxv (ad praeced
 relatum). 17 myrtio V. -reio x 17. 18 pota aqua quae S.
 -ta aquae V¹R. -ta ea quae dx. -ta quae V². aqua pota.
 quae v cum Pl iun 19 cornu dx. 19. 20 cervini dxv
 -ui VR 20 cini R¹ | rosacio V(?) D -atio R.

- 167 (47) Oculorum epiphoras bubulo sebo cum oleo cocto
inlinunt; cervini cornus cinere scabritias *ex* eodem in-
ungunt, mucrones autem ipsos efficaciores putant. lupi
excrementis circumlini suffusiones prodest, cinere eorum
cum Attico melle inungi obscuritates, item felle ursino,
epinyctidas adipe apruno cum rosaceo. ungulae asininae
cinis inunctus e suo lacte oculorum cicatrices et albu-
168 gines tollit. medulla bubula e dextro crure priore trita
cum fuligine pilis et palpebrarum vitiis angulorumque
occurrit — caliblephari modo fuligo in hoc usu tem- 16
peratur, optime ellychnio papyraceo oleoque sesamino
fuligine in novum vas pinnis deterisa —, efficacissime
tamen evulsos ibi pilos coerces. felle tauri cum ovi albo
collyria sunt, aquaque dissoluta inungunt per quadriduum.
169 sebum vituli cum anseris adipe et ocimi suco genarum 15
vitiis aptissimum est. eiusdem medullae cum pari pondere
cerae et olei vel rosacei addito ovo duritiae genarum in-
linuntur caseo molli caprino inposito ex aqua calida epi-
phorae sedantur; si tumor sit, ex melle; utrumque sero
calido fovendum. sicca lippitudo lumbulis suum exustis 20
170 atque contritis et inpositis tollitur. capras negant lippire,
quoniam quasdam herbas edent, item doreadas; ob id
fimur earum cera circumdatum nova luna devorari iubent.

§ 167. Diosc. II 63 — Marc. 8, 68. — 8, 104. — 8, 149. —
§ 168: Marc. 8, 179 § 169: Marc. 8, 185 — Pl iun. 22, 9
Marc 8, 40 § 170 extr. cfr Marc. 8, 189 Diosc. II 47.
eupor I 44 (Cels. VI 6, 38) Plin. XXIX 127.

2 ex eodem ego cfr infra et § 163 262 al., de mendo
XVIII 117 eodem Bdxv a. G eadem V eorundem H cum
Gron. eorum G 2 3 inungunt G -guont D -guoni V¹R.
-guono V² -gui d -gi x. cinis . . . unguine sanat v)
3 ipso dTx 6 apruno V¹R.S. -rugno G -rino rTxv.
7 sue V². 8 medullae V -lle R 11 ellychnio B cfr
§ 181 et lychnio (no v -cno Vd. lignio x, ll v papy-
rario V ?) RSD sesamino sasa V VR¹dx. dist ego 12 pas V.
14 inunguntur r a. H. 15 generum VR¹ 18 melli V.
18. 19 epiphorae V -re x 19 uero d(?) v a D. 20 lip-
pido R. lumbalis V. ex ostis V¹. tostis r a. H 22 edint S
edent VR. edant dxv. cfr. nota ad XXVII 110 23 de-
vorari V²dxS -are rr

et quoniam noctu quoque aequae cernant, sanguine hircino
 lusciosos sanari putant, nyctalopas a Graecis dictos, caprae
 vero iocinere in vino austero decocto. quidam inassati
 iocineris sanie inungunt aut felle caprae, carnesque vesci
 5 eas et, dum coquantur, oculos vaporari vis praecipiunt; id
 quoque referre arbitrantur, ut rutili coloris fuerit. volunt 171
 et suffiri oculos iocinere in ollis decocto, quidam inassato.
 fel quidem caprinum pluribus modis adsumunt, cum melle
 contra caligines, cum veratri candidi tertia parte contra
 10 glaucomata, cum vino contra cicatrices et albugines et
 caligines et pterygia et argema, ad palpebras vero evolso
 prius pilo cum suco oleris ita, ut unctio inarescat, contra
 ruptas tuniculas cum lacte mulieris. ad omnia invetera- 172
 tum fel efficacius putant. nec abdicant fimum ex melle
 15 inlitum epiphoris, contraque dolores medullam, item pul-
 monem leporis, et ad caligines fel cum passo aut melle.
 lupino quoque adipe vel medulla suum fricari oculos contra
 lippitudines praecipiunt nam vulpinam linguam habentes
 in armilla lippituros negant.
 20 (48) Aurium dolori et vitiis medentur urina apri in 173
 vitreo servata, fel apri vel suis vel bubulum cum oleo
 cedrino et rosaceo aequis portionibus, praecipue vero tau-

§ 171: Seren 199 - § 172: Pl iun. 22, 11 (Marc. 8, 61) —
 Pl. iun. 22, 12 (Marc. 8, 129). - § 173 Diosc eupor I 57. Pl
 iun 19, 14 Marc 9, 9, 101. - cfr. Marc. 9, 113 5 - Pl iun
 19, 6. Diosc. II 96. eupor I 58.

1 quoque aequae ego aequae (equae x) quoque (-quae V)
 Vdxv eq. q. R. quoque rS. eae quoque J aequae D. |
 dist. v a J | sanguinem V. 2 lusciosconare R. -iosos co-
 nare r 2. 3 uel caprae (-re x) uero dx 5 nocantur R¹ |
 iis C his U xv(H) om Vere (G). 6 ruti R. | fuerint v a. H(D)
 7 inassato d(?)v -ti rx. 8 & quidem R¹. equ- Tx.
 9 uerati Vd. -aci x. 12 unctio VRdxG(H, -to v. in-
 unctio r Lugd. 13. 14 inueteratū R(?) vet Dal. H -ta rxv.
 14 abducant V. 16 16 pulmonum R. -nes r. -nis dx.
 16 caliginem xv. a. H. 20 medetur dxv a. S. urinam V.
 21 uitrio V¹f -tro rxv. a. S. 22 cedrino ego e Marc.
 9, 113 cfr Diosc I 1. 5. Plin. XXIV 19 (18), citreus f. cy-
 treo x. citreo U. Tv. a. C(J) cicino C cum anon. ap B. cfr
 Diosc. I 38 Plin. XXIII 83.

rinum cum porri suco tepidum vel cum melle, si suppu-
 rent, contraque odorem gravem per se, tepesfactum in
 malicorio. rupta in ea parte cum lacte mulierum effica-
 174 citer sanat. quidam et in gravitate aures sic perluendas
 putant, alii cum senecta serpentum et aceto — includunt
 lana — collutas ante calida aqua aut, si maior sit gravi-
 tas, verrinum fel cum murra et ruta in malicorio ex-
 calfactum infundunt, lardum quoque pingue; item finum
 asini recens cum rosaceo instillatur, omnia tepesfacta. utilior
 equi spuma vel equini fimi recentis cinis cum rosaceo,
 butyrum recens, sebum bubulum cum adipe anserino, urina
 caprae vel tauri aut fullonia vetus, calfactae vapore per
 lagoenae collum subeunte — admiscent aceti tertiam par-
 175 tem et aliquid murræ —, vituli, qui nondum herbam gusta-
 verit, finum mixto felle eiusdem et cute, quam relinunt
 angues, excalesfactis prius auribus; lana autem medicamina
 ea includuntur. prodest et sebum vituli cum anseris
 adipe et ocimi suco, eiusdem medulla admixto cumino
 trito infusa, virus verrinum e scrofa exceptum, priusquam
 176 terram attingat, contra dolores; auribus fractis glutinum

§ 174: Pl. iun. 19, 7 9 Diosc II 19 Marc 9, 99 —
 9, 68 — Pl. iun. 19, 13 Marc 9, 98 Pl. iun. 19, 9. Marc
 9, 108 — 9, 70 — 9, 24 — § 175 cfr Marc 9, 102 — Pl
 iun. 19, 10 Marc 9, 12 105 100 — § 176 Diosc II 41 enpor
 I 57. — Pl. iun. 19, 12. Marc 9, 41 — 9, 25 — 9, 66. —
 Seren 174. Marc 9, 105 (71)

1 pori V 1 2 suppurent r -ret dxr G. supperet VR.
 4 et dTx f etiam VRv | in gravitate (-tes V, Vr(D) in-
 granatas dTx H los R. 5 6 dist ego. 6 lana ll. Tx, Ven, H
 -nas v collutis Müller emend IV 32. 7 verrinum ego e Marc
 9, 99 aurium ll v taurinum D cum U 621 | dist U
 8 pinguem Vx 9 cui VR¹ e a G rosaceum n. a. G, in-
 stillantur dx. | omnia (iaque r ea Tv a S 12 calfactae ego
 -to (ortum ex -te) VdTx S. ta R ? r(J) , vapore R(? r(J)
 -re et rTx S 13 lagoenae D -guene VR. -genae (-ne x) dx r
 collo VR. 13 14 dist. ego 14 murræ VD myrre x uri-
 nae r ? v 15 finum etiam r. a D cute dx. -tem rv.
 18 suco cum x r. a G 19 uras xv dī. ll. \ a (ex r) coitu
 exceptum man. Dal. v. a. G S. cfr Marc et § 181

- e naturis vitulorum factum et in aqua liquatum; aliis
vitiis adipis vulpium, item fel caprinum cum rosaceo te-
pido aut porri suco aut, si rupta sint aliqua ibi, e lacte
mulieris; si gravitas audiendi, fel bubulum cum urina ca-
prae vel hirci, vel si pus sit. in quocumque autem usu
putant efficaciora haec in cornu caprino per dies XX in-
fumata. laudant et coagulum leporis tertia parte X dimi- 177
diaque sacopenii in Ammineo vino. — Parotidas ursinus
adips comprimit pari pondere cerae et taurini sebi —
10 addunt quidam hypocisthidem —, et per se butyrum in-
litum, si prius foveantur feni Graeci decocti suco, effica-
cius cum strychno. prosunt et vulpium testes et taurinus
sanguis aridus tritus, urina caprae calefacta instillata auri-
bus, simum eiusdem cum axungia inlitum.
- 15 (49) Dentes mobiles confirmat cervini cornus cinis 178
doloresque eorum mitigat, sive infricentur sive colluantur.
quidam efficaciorum ad omnes eosdem usus crudi cornus
farinam arbitrantur. dentifricia utroque modo fiunt. ma-
gnum remedium est et in luporum capitis cinere certum
20 est in excrementis eorum plerumque inveniri ossa; haec
adalligata eundem effectum habent, item leporina coagula

§ 177: Pl iun. 20, 18. Marc. 15, 45. Diosc. eupor. I 148. —
Marc. 15, 74 70. — Pl iun. 20, 19. — § 178: Diosc. II 63 Marc.
12, 8 (42). Seren. 235 Pl iun. 28, 7 Marc. 12, 43. Scri-
bon. 60. Marc. 13, 5 - Pl. iun. 26, 7 Marc. 11, 13

1 factum dxrv foetum V. fet. R. 3 ruta VR¹ ubi E¹
5 uel hirci uel Bd(?)v uel hirci x. hirci uel V an hir-
cine uel? | possit V'dx. 6 esse efficaciora rD cfr. § 178 |
viginti II r 7 parte X i e denarii ego. parte ex Vf.
parte x. ex E. denarii parte d(?)v denarii ex (parte ex S) rS.
8 sacopenii D -eni H -emi sacro- dx, II xf saga-
peni r ammineo (x?) Lugd ami- II v, Brot. cfr. nota ad
XXIV 15 9 10 dist ego. 10 hypocistiden R. -de dx
10. 11 inlitum VR. 12 strychno v cfr. Diosc. stri-
gano V²r e corr. st chno V¹. stycono dx stichano F
13 urinae V. 14 simus x. -umque v a S. | illitus x.
15 cornu d. 16 infrigentur VR¹ colluantur VD 17 cornu dx.
19 est et Vdxr(S) est R(?)H | capitis omi dTx. | certum
VdT xS. -tumque R(?)v(D). 20 haec VRv. que x. haec-
que dT

per aurem infusa contra dolores. et capitis eorum cinis
 dentifricium est adiectoque nardo mulcet graveolentiam
 179 oris. aliqui murinorum capitum cinerem miscuisse malunt.
 reperitur in latere leporis os acui simile; hoc scariphare
 dentes in dolore suadent. talus bubulus accensus eos, qui
 labent cum dolore, admotus confirmat; eiusdem cinis cum
 murra dentifricium est ossa quoque ex ungulis suum
 combusta eundem usum praebent, item ossa ex acetabulis
 180 pernarum, circa quae coxendices vertuntur. isdem sanari
 demissis in fauces iumentorum verminationes notum est,
 sed et combustis dentes confirmari, asinino quoque lacte
 percussu vexatos aut dentium eiusdem cinere, item lichene
 equi cum oleo infuso per aurem. est autem hoc non
 hippomanes, quod alioqui noxium omitto, sed in equorum
 181 genibus ac super ungulas. praeterea in corde equorum
 invenitur os dentibus caninis maximis simile; hoc scari-
 phari dolorem aut exempto dente mortui equi maxillis ad
 numerum eius, qui doleat, demonstrant. equarum virus a
 coitu in ellychniis accensum Anaxilaus prodidit *lichenis*
 equinorum capitum vires repraesentare monstrifice, simi-
 liter ex asinis. nam hippomanes tantas in veneficio vires
 habet, ut adfusum aeris mixturae in effigiem equae

§ 179: (cfr Plin. XXX 27) Marc. 11, 11. - Seren. 236.
 Pl. iun. 28, 8—10 Marc. 12, 32. 13, 10 30 — § 180 extr: cfr.
 Diosc. II 46 — § 181 extr: Pausan. V 27, 3. 4. Aelian. n. a.
 XIV 18 extr.

4 os acui rD. os acu V²S. aco V¹R. acui os d(?)v.
 acui x. acu os J. | scariphare S -ifare VD. -ificare Rx.
 n drv. 5 dolores V | ualent Vr uident R 6 labent
 VTfS -bant rrv(D) 10 iumentorum om. V¹R¹dx cfr.
 XXX 144. 11 combustis (comb-x) dxrG. corruptis (corr-R)
 V¹R. -tos (corr-v) V²v | asino R. de mendo cfr. § 187 196.
 200 204 223 227 239 al, de structura § 221 235 240. 244.
 -nae v a G -ni D 12 percussa V 16 ostentibus V.
 osce-R¹ 16. 17 scariphari S. -ifari (-rii V) VdxD -ificari Rv.
 17 dete V. emortui d(?)v a. D 19 ellychniis TG(S)
 elychnis V². -enis V¹d. elictinis x. lychnis Rv(H) | lichenis
 Müller emend IV 32 om. ll v. 20 equorum V² | vires ego.
 (an uicem, ut § 160. XVIII 134, vel lichenes?) ulul ll Brot.
 22 effigie dx. (an recte?).

Olympiae admotos mares equos ad rabiem coitus agat.
medetur dentibus et fabrile glutinum in aqua decoctum 182
inlitum et mox paulo detractum ita, ut confestim conluantur
vino, in quo decocti sint cortices mali Punici dulcis. ef-
ficax habetur et caprino lacte conlui dentes vel felle tau-
rino. talorum caprae recentium cinis dentifricio placet et
omnium fere villaticarum quadrupedum, ne saepius eadem
dicantur.

12. (50) Cutem in facie erugari et tenerescere can- 183
dore lacte asinino putant, notumque est quasdam cottidie
septies genas custodito numero fovere. Poppaea hoc Ne-
ronis principis instituit, balnearum quoque solia sic tem-
perans, ob hoc asinarum gregibus eam comitantibus. im-
petus pituitae in facie butyro inlito tolluntur, efficacius
cum cerussa, sincero vero ea vitia, quae serpunt, super-
inposita farina hordeacia, ulcera in facie membrana e partu
bovis madida. frivolum videatur, non tamen omittendum 184
propter desideria mulierum, talum candidi iuveni XL die-
bus noctibusque, donec resolvatur in liquorem, decoctum
et inlitum linteolo candorem cutisque erugationem prae-
stare. fimo taurino malas rubescere aiunt, non ut croco-
dileam inlini melius sit; foveri frigida et ante et postea

§ 182: Seren 229 230. Pl. iun 28, 10 Marc. 12, 38.

§ 183 med: cfr. Phn. XI 238. Iuvenal. 6, 469.

3 illitumque d(?) r a S. 4 sint R.d. del r sunt VEr.
5 ferre V. 7 aedem R¹ 8 dicatur VEE. 9 eru-
cari V. tenescere Vd. 9. 10 candore D cum U 624. -ore
custodito (-dit E) ll TfS. -orem (praem et v) custodire (-ri v) C.
an candore eius aucto (vel lucido, ut XXXVII 158)?
11 septies genas ego. cfr § 184. septingentas f. -tes VE.
-ties rT B)H. quingentas C. dcc v. septies tingentes Müller
emend. IV 33 | foveri D cum U. 12 balnearum R(?) G
solio r a.H. 12. 13 temperans VdTfH. -ant R. -ata ED.
-ato v 13 ab E asinorum REv.a.G. 15 cera.issa V
15. 16 insuper inposita Ev a S sed cfr. XXXI 103 (XXX
111 51. XXIX 40 XXXIII 123 al). 16 paritu Vf.
17 bobis V. bolis d. 18 inueni V. iumentu com Dal.
20 illinitum RfH. eutique VERf | erugationem d. -gatione VR.
21 ut ll Tf v (Brot.). del. G. 21. 22 an crocodilea?
22 sit U 625 (et dist). sed ll.v.

- 185 iubent. testas et quae decolorem faciunt cutem finum vituli cum oleo et cummi manu subactum emendat; ulcera oris ac rimas sebum vituli vel bovis cum adipe anserino et ocimi suco. est et alia mixtura sebo vituli cum medulla cervi et albae spinae foliis una tritis. idem praestat et medulla cum resina vel, si vaccina sit, et ius e carne
- 186 vaccina lichenas oris praestantissime vincit glutinum factum e genitalibus vitulorum, liquatum aceto cum sulphure vivo, ramo ficulneo permixtum, ita ut his die recens inclinatur, item lepras ex melle et aceto decoctum, quas et iocur hirci calidum inlitum tollit, sicut elephantiasin fel caprinum; etiamnum lepras ac furfures tauri fel addito nitro, urina asini circa canis ortum; maculas in facie fel utriusque per sese aqua infractum evitatisque solibus ac
- 187 ventis post detractam cutem. similis effectus et in taurino vitulinove felle cum semine cunilae, cinere e cornu cervino, si canicula exoriente conburatur. asinino sebo cicatricibus, a lichene leprisque maxime, color redditur. hirci fel et lentigines tollit admixto caseo cum vivo sul-

§ 185: Pl. iun. 26, 9. § 186: Pl. iun. 83, 14—17. Marc. 19, 13. cfr. Diosc. eupor. I 128. — Marc. 19, 28 Diosc. eupor. I 205 Diosc. II 96 § 187: cfr. Pl. iun. 87, 3. Plin. XXVIII 245. — Diosc. II 94 eupor. I 115

1 testas et quae ErS. cfr. XXVI 163 -ta sed quae VR. -tas eque dT. aestates et quae r | an faciant? 2 vituli om E | manu dv. -um VEr. nanum R. an manibus (corruptum in manuul = num)? cfr. Marc. 19, 67. 3 anseris E v a H(D). 4 est alia d. se sebo R¹. e se- fS. 6 et iusse V. eius E insque (eiu- Ven) e v a H. 8 ex aceto dT. 9 uino VVen. 10. 11 ad (pro &) iocur E. 11 inlitum S. illit dv. mult- V¹ illimt- R. inlinit- ED | elephantiasim dS. 12 etianum V¹ etiam V¹. 13 facie om. R¹ per (pro fel) E. 14 utrisque E. compersae V. | eniuatisque E. 15 an deterfum cuti? | simili E. et in om. E et om. C. 15. 16 taurino seuo Ev a H. (an -ino sanguine? cfr. Diosc. II 97). 16 vituli nouo felle effectus et in taurino seuo felle E. | cunilae H. -lae ac v | e Erv. om. rT. 17 cervini dT. sit E. | asino R¹. 18 a D. ac ll v cfr. Diosc. | lichene RED. li ene V. licheni dv. redditur V. 19 cum VRatTH ac EG(D). et v | uino dTErVerc (G). uino rv(C).

pure spongeaque cinere, ut sit mellis crassitudo. aliqui 188
inveterato felle maluere uti, mixtis calidis furfuribus pon-
dere oboli unius unque mellis, prius defricatis maculis.
efficax eiusdem et sebum cum melanthio et sulphure et
5 iride, labrorum fissuris cum anserino adipe ac medulla
cervina resinaque et calce. — Invenio apud auctores iis,
qui lentigines habeant, negari magices sacrificiorum usus. —

(51) Lacte bubulo aut caprino tonsillae et arteriae ex- 189
ulceratae iuvantur. gargarizatur tepidum, ut est usus, ex-
10 pressum aut calefactum. caprinum utilius cum malva de-
coctum et sale exiguo. linguae exulcerationi et arteriarum
prodest ius omasi gargarizatum, tonsillis autem privatim
renes vulpium aridi cum melle triti inlitique, anginae fel
taurinum vel caprinum cum melle, iocur melis ex aqua.
15 oris gravitatem ulceraque butyrum emendat. spinam 190
aliudve quid faucibus adhaerens felis extrinsecus fimo per-
fricatis aut reddi aut delabi tradunt. strumas discutit fel
aprunum vel bubulum tepidum inlitum — nam coagulum
leporis e vino in linteolo exulceratis dumtaxat inponitur —,
20 discutit et ungulae asini vel equi cinis ex oleo vel aqua 191

§ 189: Diosc II 55 Marc 15, 17 68 Pl iun 30, 9 10—12.
Marc. 15, 22 Diosc II 96 eupor I 88. Pl. iun. 31, 12. 32, 8.
Marc 15, 27. — § 190 extr.: Pl. iun 81, 21. Marc 15, 53. —
§ 191: Diosc II 44 eupor I 154 Pl. iun 81, 22. 23. Marc.
15, 60. 84. Diosc. eupor. I 154. cfr. Marc 15, 76. 74. cfr.
Martial VIII 33, 20. Val Max II 1, 5. Seren 52

1 melle (-llis v) sit Ev. a S 3 quattuorque ll v.
6 calces VE. | in uino V | caput E. iis v his ll C. 7 len-
tiginem Ev. a H habebant E. | mirari Er | magices RH -ce
dED -cae Vv. an magicos? | usus VTfH(S) usum (ortum
ex usuuf) rv(Brot.) D 8 arcteriae V alt- d. 8 9 ex-
ulcerata & R. 9 iuvantur V²fH. iuba- V¹R. -bentur dT.
levantur Er v(D). | gargarizatur Er -ziatur r. zatum (-zia-R) rT. |
usus VRdTiJ om. Er(D). uberibus S. sed cfr. § 133 (re-
cens mulsum Marc). 12 magis dT gargarizatum VRdT Brot.
-tur Ev (praem si). -tu G. | tonsillas VR¹d. 13 penes Vd. |
inlinitique R¹ | anginae Vd. 14 15 dist. J cum man.
Dal coll § 194. 14 mellis Vv a C 15 pinnam Er.
16 felis Er, S) -ix r. del H. 17 delui E 18 aprunum
ErS. afru- Rf aprinum Vdv. caprinum coni. H e Marc.
20 vel aqua (-uas V. aliqua f) VRdTfH. aqua Ev

inlitus et urina calesfacta et bovis ungulae cinis ex aqua, finum quoque fervens ex aceto, item sebum caprinum cum calce aut finum ex aceto decoctum, testes volpini prodest et sapo, Galliarum hoc inventum rutilandis capillis. fit ex sebo et cinere, optimus fagino et caprino, duobus modis, spissus ac liquidus, uterque apud Germanos maiore in usu viris quam feminis.

- 192 (52) Cervicium dolores butyro aut adipe ursino perfri-
centur, rigores bubulo sebo, quod et strumis prodest
cum oleo. dolorem inflexibilem — opisthotonum vocant
— levat urina caprae auribus infusa aut finum cum bul-
bis inlitum; unguis contusus fel cuiuscumque animalis
circumligatum; pterygia digitorum fel tauri aridum aqua
calida dissolutum. quidam adiciunt sulphur et alumen pari
pondere omnium.
- 193 (53) Tussum iocur lupi ex vino tepido sanat, ursinum
fel admixto melle aut ex cornu bubuli summis partibus
cinis vel saliva equi triduo pota — eum mori tradunt —,
pulmo cervinus cum gula sua arefactus in fumo, dein
tus ex melle cottidiano ecligmate; efficacior ad id subulo
194 cervorum generis. sanguinem expuentes cervini cornu

§ 192: Pl iun. 35, 9 Marc 18, 5. Pl iun 81, 24. Marc.
18, 16 Pl. iun. 35, 10—12 Marc 18, 3 Seren 285. — § 193:
Pl iun. 37, 25 18 Marc 16, 39 — 17, 19 Pl iun 37, 19 — 23.
Marc 16, 88 61. Scribon 76. — § 194: Diosc II 63. Pl iun.
39, 9. 14. Marc. 16, 81 (17, 22). — Marc. 16, 70

1 et urina — aqua om. VB¹. 3 testes VdE -tesque R(?) r.
4 galliarum dTH. cfr VIII 192 XXXIV 162. -llarum RE.
-llorum Vr, S). 5 fit om. Ev. a H e fagino S. caprino
Il. v. (G). carpino Vere -neo S (an caprino et fagino?) 8 cer-
vicium ego itium E -icum rv 8 9 perfriantur v. a. S.
9 butyro E | et Rdv om. r D 11 urinam V | ut finum E.
13 circumligatum Err. inlig- (illig- V² d) r cfr § 98. |
tauri aridum VRdTr(H) taurinum EG, D) cfr. § 197
14 sulphure (om et) E 16 ursinumque R(?) r a. S. 17 cornu
V² ar a H 18 salinequi TE. uae qua V². | pota eum S
cum Gesnero -tae cum (com dT) VRdT potu cum (eam v) Er.
pota at equum H 20 coetidiano V. | ecligmate dr. eli-
(oli- V) VRD -to E | ad V. a ad E. est ad r(?) v.

cinis, coagulum leporis tertia parte denarii cum terra Samia et vino myrteo potum sanat; eiusdem fimi cinis in vino vesperi potus nocturnas tussis, pili quoque leporis suffiti extrahunt pulmonibus difficiles excreationes. purulenta⁵ autem exulcerationes pectoris pulmonisque et a pulmone graveolentiam halitus butyrum efficacissime iuvat cum pari modo mellis Attici decoctum, donec rufescat, et matutinis sumptum ad mensuram lingulae; quidam pro melle laricis resinam addere maluerunt si sanguis reiciatur, 195
10 efficacem tradunt bubulum sanguinem, modice et cum aceto sumptum. nam de taurino credere temerarium est; sed glutinum taurinum III obolis cum calida aqua bibitur in vetere sanguinis excreatione.

13. (54) Stomachum exulceratum lactis asinini potus 196
15 reficit, item bubuli; rosiones eius caro bubula mixto aceto et vino cotta; rheumatismos cornus cervini cinis; sanguinis excreationes haedinus sanguis recens ad cyathos ternos cum aceto acri pari modo fervens potus, coagulum tertia parte ex aceto potum; (55) iocineris dolores lupi iocur 197
20 aridum ex mulso, asini iocur aridum cum petroselini partibus II ac nucibus III ex melle tritum et in cibo sumptum, sanguis hircinus cibo aptatus. suspiriosis ante omnia efficax est potus equiferorum sanguinis, proxime lactis asinini tepidi, bubuli decocti ita, ut serum ex eo bibatur,

§ 195: Pl. iun. 39, 10 Marc. 16, 82, 83. — § 196: Diosc. eupor II 5. Marc 20, 109 63 16, 81 Pl. iun. 39, 11 14. (Marc 16, 82 81) — § 197: Scribon. 123. Seren. 395. Marc. 22, (24) 36. 22, 2. — Cels. IV 8. Marc. 17, 2. Diosc II 41. Marc 17, 19.

1 narii E 4 suffuro R¹ 5 et (ex d) pulmonibus R¹d.
6 habitus V. | iuvant E. 12 tribus U.v 13 untere E¹
untere E² uentre Ven. 14 asini VR. 15 efficit E | mixto
R¹d misto f. admixto rv. cfr Marc. 17 edinus V. | san-
guis om VR¹d. 18 aceto et uno acri fS | modo om R¹dT |
coagulum ceruinum Pl. iun., sed cfr Marc 19 lupino d.
20 asinini E. -num v a H. 21 duabus et tribus U.v ac
Erv, D). & rTfS. | ex VIH ac rv. 22 sanguinis VR¹.
24 bubuli VE dTJ. bulbi E. -bis rv (praem. cum).

addito in III heminas cyatho nasturtii albi perfusi aqua,
 dein melle diluti. iocur quoque vulpinum aut pulmo in
 vino nigro aut fel ursinum in aqua laxat meatus spirandi.
 198 (56) Lumborum dolores et quaecumque alia molliri
 opus sit ursino adipe perfricari convenit, cinerem apruni
 aut suilli fimi inveterati aspergi potioni vini. (Adferunt
 et Magi sua commenta: primum omnium rabiem hircorum,
 si mulceatur barba, mitigari, eadem praecisa non abire eos
 in alienum gregem). * ischiadicis fimum bubulum in-
 ponunt calfactum in foliis cinere ferventi. * huic ad-
 miscent humum caprinum et subdito linteolo uncto cava
 manu, quantum pati possit, fervens sustineri iubent ita, ut
 si laeva pars doleat, haec medicina in dextera manu fiat
 aut e contrario, fimumque ad eum usum acus aereae
 199 punctu tolli iubent. modus est curationis, donec vapor
 ad lumbos pervenisse sentiatur; postea manum porro tuso
 inlinunt, item lumbos ipso fimo cum melle. suadent in eo

§ 198. Marc 25, 18 41. — Pl. inn. 43, 12—14. Marc. 25, 44.
 Diosc. II 98. eupor. I 241 — Diosc. II 98. eupor. I 242. —
 § 199: Marc 25, 19. 26, 19 Pl. inn. 54, 15. 16. Marc. 27, 84.
 28, 48 (21).

1 tres *ll. v.* albi *Err(D)* om. *rTfH*. 2 deinde *Ev a S(D)* |
 dilutum *V* | vulpium *TE*. 3 parandi *E*. 4 alias *E* | mol-
 lre *Ev, a H*. 5 perfricari *TEv(D)* -re *G* fricari *rTfH* |
 cinere *Vd.* | pruni *E¹*. aprum *d(?)v a. S.* 6 adaspergi *BH*.
 -pargi *S* 6-9 *uncos ego posui*. adferunt — gregem *trans-*
poni post cibo aptatus (§ 197) voluit Dal. 6 adferant *VRd r(J)*.
 -ficiunt *r* -ficiat *E* adiciunt *S(D)*. 7 magis *V* | primi *E*.
 8 mulgeatur *V* | mitiori *E* | habere *V* 9 ischiadicis -
 10 *ternenti huc transposui ex § 199, ubi post leporis deuorare*
habent ll r cfr. Diosc 10 foliis *VR¹*. an folio oleris? *cfr.*
Pl. inn. et XXVII 54. 10 11 an adiciunt? 11 an linteo
 oleo (*vel subdita lana oleo uncta*)? *cfr. Diosc.* 12 quanto *Vd.* |
 capi *ErD* | posset *E* | sustineri *VEv(D)* -re *rH* 14 aut e
drv ante *VE* aut *B*. fimumque *ego* -um quoque *ll r* |
 eleum (*om ad*) tusum *E* | acus *VRd r.* causa *Er* 15 punctu *J*.
 -tus *d* -tos *VR* -tis *Err* | est *dS.* ex *V* et *r.* om. *r.* cura-
 tionis est *v a S.* 16 pervenire *Ev a H.* | manum *VRd S.*
 -num vero *Er.* vero manum *r* 17 suadentque *v a. D.* | in
 eodem *d(?)v a S.* in *B¹*

dolore et testes leporis devorare. * in renium dolore leporis renes crudos devorari iubent aut certe coctos ita, ne dente contingantur. ventris quidem dolore temptari negant talum leporis habentes.

- 5 (57) Lienem sedat fel apri vel suis potum, cervini 200
cornus cinis in aceto, efficacissime tamen inveteratus lien
asini ita, ut in triduo sentiatur utilitas. asinini pulli
fimium, quod primum edidit — poleam vocant —, Syri
dant in aceto mulso. datur et equi lingua inveterata ex
10 vino praesentaneo medicamento, ut didicisse se ex barbaris
Caecilius Bion tradidit, et lien bubulus simili modo,
recens autem assus vel elixus in cibo. in vesica quoque
bovis alii capita XX tusa cum aceti sextario imponuntur
ad lienis dolores. eadem ex causa emi lienem vituli, 201
15 quanti indicatus sit, iubent Magi nulla pretii cunctatione,
quoniam hoc quoque religiose pertineat, divisumque per
longitudinem adnecti tunicae utrimque et induentem pati
decidere ad pedes, dein collectum arefacere in umbra.
cum hoc fiat, simul residere lienem aegri vitiatum liberari-
20 que eum morbo dicitur. prodest et pulmo vulpium cinere
siccatus atque in aqua potus, item haedorum lien im-
positus.

§ 200: Pl iun. 56, 20 21. Marc. 23, 58. — 23, 31. — Pl.
iun. 56, 21 57, 1 Marc. 23, 30 Cels. IV 16. Marc. 23, 17

§ 201: Marc 23, 34. (63). Pl iun. 57, 1 Marc. 23, 33. Seren 417.

1 odore **E**¹. | renium **VTv(H)**. -umque **G**. 2 cocior **V**.
3 denti **Vd** | contingatur (-tirig- **V**) **VR**. dolore **dv**. -res **VR**.
-rem **E**. 5 uel (*pro fel*) **V** | ceruini ego. *cfr Pl. iun.* uel
uini **V**. uel uni **dT**. uel ceruini **R(?)Ev**. 6 cornu **d**. -nii **T**.
inueteratur **V**. 7 asini **VE** | pauli **E** 8 quod primum
om. V¹E¹ | poleant **VE**. *cfr § 204 211* (*polion con. B ex*
Aristot h a VIII 24) *dist ego.* 9 & **Ev** a **V**. *om r*
10 dicis esse ex **E** 11 cecilius **rv a C** caelius **Vf**. celius **BT**
de mendo cfr XXVII 4 | traditur et alieni **E** 13 aceti **Ev**.
-to **r**. 14 emi **V¹Ev** mi **V²** in **r**. 15 quantum **E** | credi **d**
16 relegiose **V** | diuisum **d**. 17 annectit **d** 18 de-
cedere **d**. | antefacere **V¹d**. in umbra *om. E man Dal* (*in fumo*
Marc.) 19 haec **E**¹. | faciat **VR¹f**. 20 eum *om d(?)H*
eo S prodesse dicitur **r**. | & **ErV**. *om. r*. 21 lien **rv**. -ni **E**
om. rTf.

- 202 14. (58) Alvum sistit cervi sanguis, item cornus cinis, iocur aprunum ex vino potum citra salem recensque, item assum, vel suillum, hircinum decoctum ad quintas hemina in vino, coagulum leporis in vino ciceris magnitudine aut, si febris sit, ex aqua aliqui et gallam adiciunt, alii per se leporis sanguine contenti sunt —, lac coctum, equini simi cinis in aquae potu, taurini cornus veteris e parte ima cinis inspersus potioni aquae, sanguis hircinus carbone decoctus, corium caprinum cum suo pilo
203 decoctum suco epoto, coagulum equi et sanguis caprinus vel medulla vel iocur. — Alvum solvit fel lupi cum elaterio umbilico inlitum vel lactis equini potus, item caprini cum sale et melle, caprae fel cum cyclamini suco et aluminis momento — aliqui et nitrum et aquam adiecisse malunt —, fel tauri cum absinthio tritum ac subditum
204 pastillo, butyrum largius sumptum. Coeliacis et dysentericis medetur iocur vaccinum, cornus cervini cinis III

§ 202: Diosc II 97 eupor II 49 47 Marc. 27, 96. Diosc. eupor. II 49. Marc. 27, 106 Diosc II 85. eupor. II 48 49. Marc 27, 57. Seren. 576. Marc. 27, 44. Diosc eupor II 49. Marc 27, 98 § 203: Diosc II 97. eupor II 49. Marc 27, 58. Pl. iun 46, 17. Seren. 525. Marc. 30, 77 Pl. iun 46, 10 Marc. 27, 22. — Diosc II 81 — § 204: Diosc II 63 Marc. 27, (99) 97 — 30, 78.

1 cervini E -nus v.a. H | sanguinis E. 1 2 cumius (cumis d) cinis Vd. 2 aprinum RdEv a. S. (an caprinum?). 3 suillum uel d(?) v.a. D | ad quintas (sc. partes, ut § 206) ego ad quintam VRdTh. om. Ev. (ad tertias Marc.). 4 hemina ego. cfr. § 205. XXVII 47 XXVI 75 al -nam (emi-E) Il Th -nae D cum Gron. (in vini hemina v). leporis om E uicino V. 6 sanguinem V. | dist. D 6 7 lac cocto R. lacte cocto v.a. D. 7 cinis om. V¹E¹d. | aqua Rdv a. D. potu VdED -tus Rv 8 ima R(?) B. iam rr spersus E. 9 in carbone d(?) Erv sed cfr. XVIII 103 XXXIV 96. 103 XXXVI 155 (XXXI 111). | corium = 10 epoto om V¹R¹. 10, 11 dist ego e Diosc. 11 uel (pro fel) E. 12 inlitum ego cum vet Dal. e Pl. iun. -ligatum Ilv 13, 14 aluum in (aluū R¹) his VR¹. 14 momento Il. TH cum Gron. cfr XXX 56 87 93. modico v | aliqui et Rv. -quem E. -qui r. 15 subitum VR¹. 16 an pastillis? cfr XXXII 132; singul numerus nusquam etc inrenitur 17 tribus Il. v.

digitis captus in potione aquae, coagulum leporis subactum
 in pane, si vero sanguinem detrahant¹, in polenta, apruni
 vel suilli vel leporini fimi cinis inspersus potioni tepidi
 vini. vituli quoque ius vulgariter dari inter auxilia coelia-
 5 corum et dysintericorum tradunt. lactis asinini potus uti-
 lior addito melle, nec minus efficax fimi cinis ex vino 200
 utrique vitio, item polea supra dicta, equi coagulum, quod 205
 aliqui hippacen appellant, etiam si sanguinem detrahant,
 vel fimi cinis dentiumque eiusdem tusorum farina salutare
 10 et bubuli lactis decocti potus. dysintericis addi mellis
 exiguum praecipiunt et, si tormina sint, cornus cervini
 cinerem aut fel taurinum cumino mixtum et cucurbitae
 carnes umbilico inponere. caseus recens vaccinus in-
 mittitur ad utrumque vitium, item butyrum heminis III
 15 cum resinae terebinthinae sextante aut cum malva decocta
 aut cum rosaceo. datur et sebum vitulinum aut bubulum, 206
 item medulla — et coquitur cum farinae ceraeque exiguo
 et oleo, ut sorberi possit, medulla et in pane subigitur —,
 lac caprinum ad dimidias partes decoctum; si sint et tor-
 20 mina, additur protropum. torminibus satis esse remedii
 in leporis coagulo poto e vino tepido vel semel arbitran-
 tur aliqui; cautiores et sanguine caprino cum farina hor-

§ 205. Diosc. II 85 — Pl. iun. 54, 5. — cfr Diosc eupor
 II 52. — § 206: Marc. 27, 67 — 27, 103 — Pl. iun. 54, 10.
 Marc. 27, 56 — Plin. 50, 19. Marc. 27, 95

1 positione VR¹. 2 panem E. (an recte? cfr § 206). |
 uero in R¹ | detrahunt Erv. a S. | apruni VS. -rum E. -rini rv.
 3 leporinis VE. -oris R¹ 4 bituli V¹ it- E. | ius Ev.
 suis rTf. | dari ego. dati VTfE. -tum r(? v 4 5 auxilio
 coeliaco E. 6 tradunt v. -tur ll. asini R¹ v a C 6 nec
 in usus E. fimi om. E. 9 salutare VR. S. -ris dED ris
 dicitur v. 12 ut (pro aut) E. 14 quattuor ll. v. 15 tere-
 binthinae dv -tini r. -ti V²R. -bentini E. -ti V¹ 16 aut
 rosaceo (-atio E) Erv a S. | et (pro aut) VR¹. dist. D
 17 medulla VdTE -llae R(?)v et coquitur ego et cocuntur
 (coquu-EdT) VdTE excoquantur R(?)v farinae D. cfr Marc.
 -ne E. -na et Ev. -na rH. | cera exiguoque v a H. 18 pos-
 sit ll. -int v. id ulla V. | an panem? cfr. Marc. et Plin.
 XXII 127. XXIX 49

- 207 deacea et resina ventrem inlinunt. ad omnes epiphoras ventris inlini caseum mollem suadent, veterem autem in farinam tritum coeliacis et dysintericis dari, cyatho casei in cyathus vini cibarii III. sanguis caprinus decoctus cum medulla dysintericis, iocur assum caprae coeliacis subvenit, magisque etiam hirci, in vino austero decoctum potumque vel ex oleo myrteo umbilico inpositum. quidam decocunt a III sextarius aquae ad heminam addita ruta.
- 208 utuntur et liene asso caprae hircive et sebo hirci in pane, qui cinere coctus sit, caprae a renibus maxime, ut per se hauriatur protinusque modice frigida. sorberi iubent aliqui et in aqua decoctum sebum admixta polenta et cumino et aneto acetoque. inlinunt et ventrem coeliacis
- 209 fimo cum melle decocto. utuntur ad utrumque vitium et coagulo haedi in vino myrtite fabae magnitudine poto et sanguine eiusdem in cibum formato, quem sanguiculum vocant. infundunt dysintericis et glutinum taurinum aqua calida resolutum. inflationes discutit vitulinum simum in vino decoctum. — Intestinorum vitis magnopere prodest coagulum cervorum decoctum cum lente betaque atque ita in cibo sumptum, leporis pilorum cinis cum melle decoctus, lactis caprini potus decocti cum malva exiguo sale addito; si et coagulum addatur, maioribus emolumentis fiat.

§ 207: Pl. iun. 54, 6 - 10 Marc. 27, 81. 65 107. — § 208 extr : Marc. 27, 104 § 209: Marc 27, 69 (98) Pl. iun. 54, 11 - 13. (Marc. 27, 82). — cfr. Marc. 27, 128 28, 49. 27, 37

1 resina dE²v. -ne RE¹. -nem V. 2 inponi Pl. iun.
 3 farinam S cum vet Dal e Pl. iun. -na ll v. 4 cibarii dTS.
 -ri VfD. -bat R. om. Erv. tribus ll v 6 magis qui V.
 7 myrtae V. -ti dT, umbilicū V. 8 ad V tribus ll. v.)
 addita ruta de -to ritu r. 9 ossa V. hirci om. dT.
 10 coctum V | et (pro ut) V 11 protinusque Er cfr. § 210.
 -nus lique Vf -nus liquefacta dT. -nus inque R(?) H cum Gron.
 -nus aqua D. modi E | frigidem E -dam v a H. | dist. D.
 13 aneto dEv(D). cfr Marc -tho C aneso TfS. -lo et r.
 15 myrtice R 16 sanguiculum VdTf. 20 atque om ErD.
 ita dr. na V. ne R. om. ErS. 21 cibo ita ErD. ruptum E.
 21 22 decoctus d(?)v. -to rD cfr § 223 22 decocti
 Rdf(vet. Dal.) H. -to V. -tus Ev(D)

eadem vis est et in sebo caprino in sorbitione aliqua, uti 210
protinus hauriatur frigida aqua. item feminum haedi cinis
rupta intestina sarcire mire traditur, limum leporis cum
melle decoctum et cottidie fabae magnitudine sumptum ita,
5 ut deploratos sanaverint. laudant et caprini capitis cum
suis pilis discocti sucum.

(59) Tenesmos, id est crebra et inanis voluntas de- 211
surgendi, tollitur potu lacte asinino, item bubulo. — Tae-
nearum genera pellit cervini cornus cinis potus. — Quae
10 in excrementis lupi diximus inveniri ossa, si terram non 178
attigerint, colo medentur adalligata brachio. polea quo-
que supra dicta magnopere prodest decocta in sapa, item 200
suilli limi farina addito cumino in aqua rutae decoctae,
cornus cervini teneri cinis cocleis Africanis cum testa sua
15 tusis mixtus in vini potione.

15. (60) Vesicae calculorumque cruciatibus auxiliatur 212
urina apri et ipsa vesica pro cibo sumpta, efficacius, si
prius fumo maceretur utrumque. vesicam elixam mandi-
oportet, et a muliere feminae suis. inveniuntur in ioci-
20 neribus eorum lapilli aut duritiae lapillis similes, candidae,
sicut in vulgari sue, quibus contritis atque in vino potis
pelli calculos aiunt. ipsi apro tam gravis urina sua est,
ut nisi egesta fugae non sufficiat ac velut devinctus op-

§ 210: Marc. 28, 49 — 27, 127. — § 211: Cels IV 25.
Scribon 142. Pl. iun. 50, 21, 51, 3 Marc. 28, 58 — Seren 564.
Pl. iun. 54, 17 18. Marc 28, 26 — Pl. iun. 59, 19—21
(Marc 28, 52 29, 24). — Scribon 122 Pl. iun. 58, 4—6
Marc 29, 8 9. — § 212: Diosc. II 99. Pl. iun. 62, 2 Marc.
26, (73) 102. 124.

4 faba V 5 deploratos dE²v. -tores E¹. -planatos
(-t' E¹) rf sanaverint ret Dal. caprino VR 6 discocti
VRTS dec- d(?)Ev(D) 7 tenesmus d | anis R¹f 8. 9
tinearum (ten- dv a C) Rdv a H. 9 cervinus V 11 at-
tingerint Vv. a C | brachia E 12 dicto VdE. 13 aquae E
18 maceratur Ev a G 19 in E et V. et in r(?)r (an
ex, ut § 217 ex omni onagro?) 20 duritiae Rdv a S. can-
dide RT -idi dr a S. 22 urina sua ErD sua urina d(?)v
urina rS. 23 egestae V. | effugere dT. | veluti V(?)SJ. \
devinctus E. defunctus man Dal.

- 213 primatur; exuri illa tradunt eos. leporis renes inveterati,
in vino poti calculos pellunt. in pernae suum articulo os
179 diximus, quod decoctum ius facit urinae utile. asini renes
inveterati tritique ex vino mero dati vesicae medentur.
calculos expellunt lichenes equini ex vino aut mulso poti
diebus XL. prodest et ungulae equinae cinis in vino aut aqua,
item simum caprarum in mulso, efficacius silvestrium, pilli
quoque caprini cinis; verendorum carbunculis cerebrum
214 apri vel suis sanguisque. vitia vero, quae in eadem parte
serpunt, iocur eorum combustum, maxime iunipiri ligno,
cum charta et arrhenico sanat, fimi cinis, fel bubulum cum
alumine Aegyptio ac murra ad crassitudinem mellis sub-
actum, insuper beta ex vino cocta inposita, caro quoque
manantia vero ulcera sebum cum medulla vituli in vino
decoctum, fel caprinum cum melle rubique suco, vel si
serpant; simum etiam prodesse cum melle dicunt aut cum
215 aceto et per se butyrum. — Testium tumor sebo vituli
addito nitro cohibetur vel fimo eiusdem ex aceto decocto. —
Urinae incontinentiam cohibet vesica apruna, si assa man-
datur, ungularum apri vel suis cinis potioni inspersus.

§ 213: Pl iun. 62, 3 — Marc 26, 72 — Pl iun 62, 4
Marc 26, 92 (22), 74. Pl. iun 63, 8 Marc. 33, 37 — § 214
cfr Marc 33, 4 — Pl iun. 63, 9 — 12 Marc 33, 59 — 33, 42. —
Seren 676 Marc. 33, 41. — § 215: Marc. 33, 18 — Diosc.
eupor II 101 Pl. iun. 62, 9. Marc. 26, 85 126. (127). Diosc.
eupor. II 101 Seren. 589. Pl iun 62, 10—12 — Marc 26, 86
125 — 26, 72 — Pl. iun. 62, 6—9. Marc 26, 128 129

1 an ea . illos? 2 uini VI. | potu f. | pernae VE.
-na rv. | articulo os ego. cfr § 179 -ulos II v 3 quod VRE
quorum d. 2 v 4 ex J. et (re corr.) U.S. et in v 5 lienes
dTv a G. potu V -to E¹. 11 charta (ea- V¹) et V¹d B.
cartae V¹ charta Ev cartha E | arrhenico V¹EB. arre- R d S
tirrhe- V¹ armeniacae v felle VE¹d cum Err. qui r
12 myrra T rrrha VEd. murra v a H 13 beta et cocta v
betar m II | caroque Vf cfr § 218 14 secum Vd
curr 15 uel (pro fel) Ev a H. 16 serpant d v
-E dicunt om VE¹ aiunt J 17 tumor
-mor cum v. 18 nigro VE¹ 19 apruna

vesica feminae suis combusta ac pota, item haedi, vel pulmo, cerebrum leporis in vino, eiusdem testiculi tosta vel coagulum cum anserino adipe in polenta, renes asini in mero triti potique. Magi verrini genitalis cinere poto ex vino
 5 dulci demonstrant urinam facere in canis cubili ac verba adicere, ne ipse urinam faciat ut canis in suo cubili. rursus ciet urinam vesica suis, si terram non attigerit, inposita publi.

(61) Sedis vitiis praeclare prodest fel ursinum cum
 10 adipe; quidam adiciunt spumam argenti ac tus. prodest et butyrum cum adipe anserino ac rosaceo; modum ipsae res statuunt, ut sint inlitu faciles. praeclare medetur et taurinum fel in linteolis concerptis rimasque perducit ad cicatricem inflationibus in ea parte sebum vituli, maxime
 15 ab inguinibus, cum ruta; ceteris vitiis medetur sanguis caprinus cum polenta, item fel caprinum condylomatis per se, item fel lupinum ex vino. panos et apostemata in
 20 calculo onagri, quem dicitur, cum interficiatur, reddere urina liquidiorum initio, sed in terra spissantem se; hic adalligatus femini omnes impetus discutit omnique suppuratione liberat. est autem rarus inventu nec ex omni onagro, sed mire celebrant remedio. prodest et urina asini

§ 216: Marc 31, 36. — Diosc. II 96. — Marc 31, 37. 34

§ 217: Pl. un. 79, 22. cfr Diosc. II 97 extr.: Pl. un. 79, 24, 25 Marc. 32, 40.

1 vesica dv. -cae r. | combuste d. -tis R¹. | pote d.
 3 asinini d(?) Ev a S | in om E. 4 magis V²E. 5 de-
 monstratur R -rat r. deinde monstrat E. (an cinerē potū
 demonstrant vel urinam? cfr Marc.) | cubiculi E. -lo r a G.
 item v 6 6 an dicere, ut Pl un? 9 sed iis (his V²) V.
 sedis is (his r) R. 11 ipsum Vf. 13 fel om E. 16 ca-
 prinum cum V²Er. capr- 17 fel om. V¹R¹. 17 apostema d
 20 inagri V. 21 terram Vd et pissantem R. pi- r.
 22 23 superatione liberatur V. 23 rursus Vd. 24 sed
 om R¹ | mire Müller emend. IV 34. me r ne E. om rō (an
 maxime?) | celebrant Müller l l. -brari R. -br mendo
 cfr. XXIX 66.

cum melanthio et ungulae equinae cinis cum oleo et aqua
 miltus, sanguis equi, praecipue admissarii, sanguis bubulus,
 218 item fel. caro quoque eosdem effectus habet calida in-
 posita et ungulae cinis ex aqua aut melle, urina caprarum,
 hircorum quoque carnes in aqua decoctae aut simum ex
 219 ris cum melle decoctum, fel verrinum, urina suum in lana
 inposita — Femina adteri adurique equitatu notum est;
 utilissimum est ad omnes inde causas spumam equi ex
 ore inguinibus inlinere. — Inguina et ex ulcerum causa
 intumescunt. remedio sunt equi saetae III totidem nodis
 220 alligatae intra ulcus.

219 16. (62) Podagris medetur ursinus adipis taurinumque
 sebum, pari pondere et cerae. addunt quidam hypocis-
 thidem et gallam alii hircinum praefertunt sebum cum
 limo caprae et croco, sinapi, item caulibus hederæ tritis
 220 ac perdicio vel flore cucumeris silvestris. item bovis simum
 cum aetli faece magnificant et vituli, qui nondum herbam
 gustaverit, simum aut per se sanguinem tauri, vulpem de-
 coctam vivam, donec ossa tantum restent, lupumve vivum

§ 218: Pl. iun. 79, 25. Marc. 32, 13 — 32, 44. Pl. iun. 64,
 23—25. Marc. 32, 22 — § 219: Pl. iun. 69, 10. Marc. 36, 67. —
 Diosc. II 94. eupor. I 235 (Marc. 36, 14) — § 220: Pl. iun.
 69, 11—12 (Marc. 36, 11) — Marc. 36, 62, 57). — Diosc. eupor.
 I 236. Diosc. II 98. Pl. iun. 69, 12, 13. — cfr. Plin. XXVIII
 198. — Marc. 34, 61. Pl. iun. 71, 11—13. Marc. 36, 26

1 equae E. 2 praecipuae VE, equi (ae- V) admissarii VR¹ |
 et sanguis Bd(?) v a S. 3 habet et VRd. 4 urinam V.
 5 quoque Vd f H. que rr cfr § 214. 6 us v his II C |
 fel uerrinum VTErS. uerrinum fel uerrinum E. -num fel d H.
 fel ursinum siue uerrinum v | urinam V. 7 femora VR S.
 sed cfr Pl. iun., adtaerri adurique E. trita adteria arcte- V²
 durique V. 8 est om E | causas VRd v caoras E. 9 in-
 guinibus BdTH. cfr Pl. iun. -busque VER. illinere Bd¹ v a. S. |
 in inguina d ininguina V. -guna B¹. 10 aquis aet V |
 tres II v modis E. 11 uicus VE. 12 podagra f. -ram V.
 13 14 hypocisthidem S. -da C. -dam c. -tidem VRd.
 hypocystid¹ P. 15 sinapi item ego e Diosc. -pii uel E. -pi
 uel V. dr e corr v -pine uel G. 16 perditio V. |
 aut R. it ego cum Pl. iun. | ouis B. 18 vulpe V.
 19 n om E. | assa V.

oleo cerati modo incoctum, sebum hircinum cum helxines
 parte aequa, sinapis tertia, fimi caprini cinerem cum ax-
 ungia. quin et ischiadicis uri sub pollicibus pedum eo
 fimo fervente utilissime tradunt, articulorumque vitiis fel
 5 ursinum utilissimum esse et pedes leporis adalligatos, po-
 dagras quidem mitigari pede leporis viventi absciso, si
 quis secum adsidue habeat. Perniones ursinus adips 221
 rimasque pedum omnes sarcit, efficacius alumine addito,
 sebum caprinum, dentium equi farina, aprunum vel suil-
 10 lum fel cum adipe, pulmo inpositus et si subtriti sint
 contunsive offensatione, si vero adusti frigore, leporini pili
 cinis; eiusdem pulmo contusis dissectus aut pulmonis cinis.
 sole adusta sebo asinino aptissime curantur, item bubulo 222
 cum rosaceo. — Clavos et rimas callique vitia linum apri
 15 vel suis recens inlitum ac tertio die solutum sanat, talorum
 cinis, pulmo aprunus aut suillus aut cervinus; adtritum
 calciamentorum urina asini cum luto suo inlita; clavos
 sebum bubulum cum turis polline; perniones vero corium
 combustum; melius, si ex vetere calciamento; iniurias e
 20 calceatu ex oleo corii caprini cinis. — Varicum dolores 223
 sedat fimi vitulini cinis cum lilii bulbis decoctus addito

§ 221: Marc. 34, 93 Diosc eupor I 181. Pl iun 67, 3 —
 cfr Plin. XXX 80. Marc. 34, 20. — cfr. Diosc. II 40. eupor
 I 173 — Pl. iun. 87, 11—12 Marc 34, 29. — § 222. Pl. iun.
 67, 16. Marc. 34, 52. 28 49 Pl. iun 68, 6. — cfr. Diosc
 II 51. eupor. I 173. — Marc 34, 21. — § 223 extr.: cfr. Marc.
 34, 97. — Pl iun. 66, 2. — 101, 15 16

1 certatum VR. | helxines B. helsine (-nae V) si VRE.
 -nes v. -ne d. de mendo cfr. XXV 92. XXVII 24 2 partes E
 3 equina et dT | uir E eo Ev. e VR om. d. 4 arti-
 culorum VR¹. 6 quidam Ev a H pedes R. | viventi VRdD
 -tis Ev. uino Pl iun cfr XXX 98 | absciso VEv(S) -isso
 r(?) C. 7 habebat R¹ 8 primasque d. ones V | lumine V.
 9 ferina E | aprinum V(?) dv a. S. 10 dist ego cfr § 90. |
 an inponitur? | et si Ev. et r 12 an dissectus contusis?
 13 sole dv. sol V sola r soba R. 14 callide Vd.
 16 aprunus S. -rinus II v(D) | adtritum (attr-18) V18
 19 si VRdTf v(H). om EG | e ErG. eo r. a v.
 tul V. decoctus dv. -tis rTf cfr. § 209.

melle modico, itemque omnia inflammata et suppuraciones minantia. eadem res et podagris prodest et articulariis morbis, e maribus praecipue vitulis; articulorum adtritissel aprorum vel suum linteo calefacto inpositum, vituli, qui nondum herbam gustaverit, finum, item caprinum cum melle in aceto decoctum. — Ungues scabros sebum vituli emendat, item caprinum admixta sandaraca. — Verrucas vero aufert fimi vitulini cinis ex aceto, asini urina et lutum.

- 224 (63) Comitiali morbo testes ursinos edisse prodest vel aprunos bibisse ex lacte equino aut ex aqua, item aprunam urinam ex aceto mulso, efficacius quae inaruerit in vesica sua. dantur et suum testiculi inveterati tritique in suis lacte, praecedente vini abstinentia et sequente continuis *quinis* diebus. dantur et leporis sale custoditi pulmones cum turis tertia parte in vino albo per dies XXX, item 225 coagula eiusdem; asini cerebrum ex aqua mulsa, infumatum prius in foliis, semuncia per dies VII, ungularum eius cinis coclearibus binis toto mense potus, item testes sale adservati et inspersi potioni in asinarum maxime lacte vel ex aqua. membrana partus earum, praecipue si marem pepererint, olefactata accedente morbo comitialium resistit. sunt qui e mare nigroque cor edendum cum pane sub

§ 224: Pl iun. 93, 4. 5. cfr Plin. XXX 87 Pl iun. 93, 20. — Diosc. eupor. I 18. § 225 init.: Diosc. II 44. eupor. I 18

2 minantia (-ncia r) eadem res *Er v*(S). om. *r T f H* | sed *H*.
 3 morbos *V* | atritis *V* 4 5 vitulique qui *v a D*.
 5 herba *VR* | cum — 7 caprinum om. *V¹ B¹*. 8 auferunt *T*.
 aut ferrim *d* | vituli *E*. | urina et *D* cum *U* 627. -nae *ll v*.
 (an urina e luto?). 11 aprinos *dr a S* | aprinam *E¹ dr a S*.
 12 aceto item mulso (mulo *V*) *VR¹ d*. inaruerit *Er v* inor- f.
 inor- *V*. inhor- *r*. | ex (pro in) *E*. cfr § 232 13 in-
 veteratque (om triti) *E* 14 praecedente *V* proced- *Er*
e corr. 15 *quinis ego* om. *ll v* cfr. XXX 97 Pl. iun.
Pliniana p 36 (an vero diebus denis?). 17 18 infumetum *V*.
 18 foliis *BE r* fulti *V* sultis *d* ti *T* foliis *B*. pulte *Gron.* |
vn ego uel *ll v* *v* uel com. *H* 19 testes item *VR¹ d*.
 20 aspersi *Er v a. H*. 21 mare *VR*. 22 olefactata *EG(D)*.
r T f r S) cfr. XVIII 364 XX 155. 192 197. accedente *V*.
 23 mari *E*.

diu prima aut secunda luna praecipiant, alii carnem, aliqui sanguinem aceto dilutum per dies XL bibendum. quidam urinam aquae ferrariae ex officinis miscent eadem- 226
que potione et lymphatis medentur. comitialibus datur et
5 lactis equini potus, lichen equi in aceto mulso bibendus;
dantur et carnes caprinae in rogo hominis tostae, ut volunt Magi, sebum earum cum felle taurino pari pondere
decoctum et in folliculo fellis reconditum ita, ne terram
attingat, potum vero ex aqua sublime. morbum ipsum
10 deprehendit caprini cornus vel cervini usti nidor. — Sideratis urina pulli asinini nardo admixto perunctione prod-
esse dicitur.

(64) Regio morbo cornus cervini cinis, sanguis asini 227
ex vino, item fimum asinini pulli, quod primum edidit a
15 partu, datum fabae magnitudine e vino medetur intra diem
tertium. eadem et ex equino pullo similiterque vis est

(65) Fractis ossibus praesentaneus maxillarum apri
cinis vel suis; item lardum elixum atque circumligatum
mira celeritate solidat. costis quidem fractis laudatur
20 unice caprinum fimum ex vino vetere: aperit, extrahit,
persanat.

(66) Febres arcet cervorum caro, ut diximus; eas 228
quidem, quae certo dierum numero redeunt, oculus lupis, 229

§ 226. Diosc. II 45. eupor I 18 — Pl iun 94, 22—24 —
94, 24 25 Diosc eupor I 21. (cfr. Plin. VIII 115). — § 227:
Diosc II 63. — Pl. iun 97, 17—20 — Pl iun 99, 6—8 9—11.
Seren 954. — § 228. Pl iun 90, 23. 24 — Pl. iun 91, 1—3.

3 aquae ErJ quae VR. equi dT equi aquae v. | fer-
rariae dTEv. ferria-B. ferrarte V¹ -atae f. ferriae V¹. fere r
emmiscent d. 4 lymphaticis rv a.J. -paticis E. 5 lichen
equi U 628 -ene qui VR -eneque d(?)E. -enque B enae-
que v de mendo cfr XXXIV 162. bibendum VdEv. a C.
7 pari om VR¹. 8 felliculo V. | item V 9 ex aqua sub-
lime VRdTfS sub lumine (-blime v) ex aqua EG an ex
aqua. suffitione morbum sqq.?). de subline cfr CFW Müller
p 21 13 cerui R¹ | asini VRdTJ. asinini pulli Err
14 pullo V 15 parte V. 16 similiterque Il. c. an simi-
liter (vel fimi similiter dati? cfr Plin iun 17 maxillam VR¹.
apri dEv -rim V²r runi r 22 exarceet R¹. | cerborum V.
23 quidem Err. nero rTf. | lippi E¹. pippi E¹.

dexter salsus adalligatusque, si credimus Magis. est genus febrium, quod amphemerinon vocant; hoc liberari tradunt, si quis e vena auris asini III guttas sanguinis in II heminis aquae hauserit. quartanis Magi excrementa felis cum digito bubonis adalligari iubent et, ne recidant, non re-
 229 moveri septeno circumitu. quis hoc, quaeso, invenire potuit? quae est ista mixtura? cur digitus potissimum bubonis electus est? modestiores iocur felis decrescente luna occisae inveteratum sale ex vino bibendum ante accessiones quartanae dixere. iidem Magi fimi bubuli cinere consperso puerorum urina inlinunt digitos pedum manuumque. leporis cor adalligant, coagulum ante accessiones propinquant. datur et caseus caprinus recens cum melle diligenter sero expresso.

230 17. (67) Melancholicis fimum vituli in vino decoctum remedio est. — Lethargicos excitat asini lichen naribus inlitus ex aceto, caprini cornus odor aut pilorum, iocur aprunum; itaque et veteriosis datur. — Phthisicis medentur iocur lupi ex vino macro, suis feminae herbis pastae lardum, carnes asininae ex iure sumptae; hoc genere maxime in Achaia curant id malum. fimi quoque aridi, sed pabulo viridi pasto bove, fumum harundine haustum prodesse tradunt bubulive cornus mucronem exustum II coclearium

§ 229 extr: Pl. iun 88, 16—19 — § 230: Marc 1, 71. — Cels III 20. Seren. 997 Pl iun. 91, 17. Pl. iun 42, 6, 7.

1 sic V est v et ll. 2 ephemerinon Ev.a.B
 3 tres et duabus ll.v 4 aeque E | quartanas magis V¹. |
 fellis V. 5 recedant Ev.a.B 5. 6 an remoueri nisi?
 6 de septeno cfr nota ad XXVI 99 | circumtu R -cum ita V.
 7 quae ll.v(J). quaeue rG | cor V. 7. 8 bubonis po-
 tissimum dv.a.G 10 bubulis V. 11 primos digitos Pl iun.
 11 12 mannumque ego cfr Pl. iun. -nusque (quae V¹)
 VRÆ -nibusque d(?)v. mausque r | dist. ego. cfr. XXX 98.
 14 sero om VR¹T 18 aprinum V(?)dv a.S. 19 macro
 ErS coll XV 110 et Pl iun. -cre V. -cres R. -crae d(?)v an
 maceratum? | lardum dv.a.S. 20 ex dEv. et r. e v. sum-
 ptae ne E (an sumptae, certe?) 21 mallum V 22. 23
 prodest produnt E 23 bubulive ego. -liae VR -li rS. -li
 quoque v | duorum ll.v

mensura addito melle pilulis devoratis. caprae sebo in 231
pulte alicacia et phthisim et tussim sanari vel recenti cum
mulso liquefacto ita, ut uncia in cyathum addatur rutae-
que ramo permisceatur, non pauci tradunt. rupicaprae
5 sebi cyatho et lactis pari mensura deploratum phthisicum
convalescere certus auctor adfirmat. sunt qui et suum
fimi cinerem profuisse scripserint in passo et cervi pul-
monem, maxime subulonis, siccatum fumo tritumque in
vino.

- 10 (68) Hydropicis auxiliatur urina e vesica apri paulatim 232
data in potu, efficacius quae inaruerit cum vesica sua, fimi
taurini maxime, sed et bubuli — de armentivis loquor —,
quod bolbiton vocant, cinis coclearium III in mulsi he-
mina, bovis feminae in mulieribus, ex altero sexu in viris,
15 quod veluti mysterium occultarunt Magi, fimum vituli mas-
culi inlitum, fimi vitulini cinis cum semine staphylini aequa
portione ex vino, sanguis caprinus cum medulla. effica-
ciorem putant hirci, utique si lentisco pascatur.

(69) Igni sacro ursinus adipis inlinitur, maxime qui 233
20 est ad renes, vitulinum fimum recens vel bubulum, caseus

§ 231: Pl. iun. 37, 23. — Pl. iun. 42, 7 8 — § 232: Diosc.
eupor II 63. — cfr. Diosc. eupor. II 65. — Pl. iun. 96, 8 9. —
§ 233: Pl. iun. 98, 19, 20, 21, 22. — Pl. iun. 100, 17—19.

1 pilulis VR. 2 pulite E. alicacia v(S) -atia VR d T f
acacia E. ex alica C | phision E. 6 conuassisse E. cornua
iussisse (uss-d) V d. | autem adfirmare E. | qui et V d T et qui Ev.
et E. cfr XXIV 80. 7 cinere E 8 sub olonis V sic-
catum ego. -tum in ll. v. cfr XXIX 73 XXIII 40. XXVIII
212. XIV 68. VI 195. 10 urina e D. -nae E. -ne R. -na V v.
-na aut d T. | vesica d T D. -cae rv(J). del. S (an urina ue-
tus?) | apri ll. v. cfr Diosc II 63. caprae coni B e Diosc II 99.
capri D cum U 629 (contra Plinii usum). 11 potus R E v a S.
12 ceruini v a. H. maxime subulonis sed Ev. a H.
13 quid E. quidam man. Dal. v. a. G. cocleariorum Ev a H.
doclearium V | trium ll. v. | mulsis V 13 14 hemine V. emi-
nae E. 14 bonis feminae om. VR¹ d. & ex Er v a. J. sexu
in R d E v uno V | uiris VR d v uini E 16 fimi d T Er v.
-mu r. | vituli R v. a. H. | est afflini V. 18 hirci VR d T J.
-cini Er -cinum S(D) -corum v. | pascatur ego. cfr. XXIX 38.
-cantur ll. v. (an pascant, ut § 110?)

caprinus siccus cum porro, ramenta pellis cervinae delecta pumice ex aceto trita; rubori cum prurigine equi spuma aut ungulae cinis; eruptionibus pituitae asinini fimi cinis cum butyro; papulis nigris caseus caprinus siccus ex melle et aceto in balneis, oleo remoto; pusulis suilli fimi
 234 cinis aqua inlitus vel cornus cervini cinis, (70) luxatis recens simum aprunum vel suillum, item vitulinum, verris spuma recens cum aceto, simum caprinum cum melle, bubula caro inposita; ad tumores simum suillum sub testo calefactum tritumque cum oleo. duritias corporum omnes mollit optime adips e lupis inlitus. in iis, quae rumpere opus sit, plurimum proficit simum bubulum in cinere calefactum aut caprinum in vino vel aceto decoctum; in furunculis sebum bubulum cum sale aut, si dolores sint, cum oleo liquefactum sine sale, simili modo caprinum;
 235 (71) in ambustis ursinus adips cum lilii radicibus, aprunum aut suillum simum inveteratum, saetarum ex his e penicillis tectoris cinis cum adipe tritus, tali bubuli cinis cum cera et medulla cervina, fel tauri, simum leporis et caprarum simum. sine cicatrice sanare dicitur glutinum.

§ 234: Diosc. II 98. Pl iun. 103, 10—14. — 64, 25 103, 1. 2. 35, 14. — cfr. Diosc. II 98 — Pl iun. 82, 16—19 — §§ 235 extr 236: Pl iun. 84, 16—20.

1 siccus om. R¹Tf. 1 2 delecta VT. cfr. XXVII 47 et CFWMüller p. 11. 12. deie- rG defe- v a G Pl iun.
 2 punice Vv.a.C. -cae E. rubori G. -rē VdErv rubrore R.
 7 aprunum S. aprin- Il v(D). 9 ad om. Ev a H | tumorem E. -rem sanat v a H. liuores Marc 19, 48 dist H | sub VRdS. in Err D). cfr Pl iun. et XXX 114 XXXII 81. Cato 74. 76, 4 84 | testo VRfES. testa dr. (cfr. XXX 23 114 XXVIII 71 XXIX 36) 11 tollit Ev.a.H(D) sed cfr Pl iun. | us v. his Il.C | erumpere dTfS. sed cfr. XX 130. 244 XXII 152 156 XXIII 78. 12 sit VE est d ?) Erv. cfr nota ad XXVII 56 13 uino uel aceto Ev(D) aceto (-tum E) uel in uino rTfS. 14 15 dolor est (-res E) intinctum oleo E(?)Ev.a.S 16 in ambustis = radicibus om. VR¹d
 16 17 aprunum VRdv a S. 18 et alii (pro tali) E 19 fel VREv.D uel dH. et dH. sed rv(S). sed et T. 20 caprinum T | simum TEv(S) -us rG an fimi cinis? | dist ego e Pl. iun. | sanari E.

praestantissimum fit ex auribus taurorum et genitalibus, 236
nec quicquam efficacius prodest ambustis, sed adulteratur
nihil aequae, quibusvis pellibus inveteratis calciamentisque
etiam decoctis. Rhodiaceum fidelissimum, eoque pictores
5 et medici utuntur; id quoque quo candidius, eo probatius;
nigrum et lignosum damnatur.

(72) Nervorum doloribus fimum caprinum decoctum 237
in aceto cum melle utilissimum putant vel putrescente
nervo. spasmodica et percussu vitata fimo apruno curant
10 vere collecto et arefacto; sic et quadrigas agentes tractos
rotave vulneratos et quoquo modo sanguine contuso, vel
si recens inclinatur. sunt qui incoxisse aceto utilius putent 238
quin et in potu farinam eam ruptis convulsisque, eversis
ex aceto salutarem promittunt. reverentiores cinerem eius
15 ex aqua hibunt, feruntque et Neronem principem hac po-
tione recreari solitum, cum sic quoque se trigario adpro-
bare vellet. proximam suillo fimo vim putant.

18. (73) Sanguinem sistit coagulum cervinum ex 239
aceto, item leporis, huius quidem et pulorum cinis, item
20 e fimo asini cinis inlitus — efficacior vis e maribus aceto
admixto et in lana ad omne profluvium inposito —, simi-
liter ex equino, capitis et feminum aut fimi vitulorum

§ 236: Diosc eupor. I 178 Diosc III 91. (II 51). III 91.
§ 237 init. Pl iun 72, 16. Marc. 35, 20, 28. — § 238: Pl. iun.
103, 3—10 Diosc. II 98. eupor II 34. — § 239 init: Marc.

2 sed et R. | adulteratus RE 3 quibus suis d.
4 eoque R.v an quo et? 6 quoque R.v an que? 6 &
nigrum R. 9 percussu dv -sso VR¹ -ssi r apruno VR¹ES
-rugno G -rino v cap- d. 10 uero V. | collectae et E
-ctet V quadrigis Vv a. H agentes dTH -tis VR¹fS -ndis v.
argenti E. 11 rotat uel Er contusu V 12 utilius pu-
tent Err¹ salutarem promittunt r cfr. v 14. 13 potu v.
-tū Er posito r | convulneratisque d(?)Err¹ a S. cfr Diosc |
& eversis (-sos E) Err¹ 14 salutarem promittunt Err¹ uti-
lius (ulius R) putent (-tant d) r | recentiores H 16 e tri-
gario V¹ stri- E. se triario R¹ 16. 17 adprobare VR¹
18 coaculum V 19 acetū R. 20 e VdT¹S & Er
om RVen. ex fv(D) asinini R. -inino v a H. (an in naribus?
22 dist. ego | capite d(?)v. a. D. | feminū Er D -na R. -nam r.
ne C -nae v.

cinis inlitus ex aceto, item caprini cornus vel fimi ex
240 aceto. hircini vero iocineris dissecti sanies efficacior, et
cinis utriusque ex vino potus vel naribus ex aceto inlitus,
hircini quoque utris, vinarii dumtaxat, cinis cum pari pon-
dere resinae, quo genere sistitur sanguis et vulnus gluti-
natur. haedinum quoque coagulum ex aceto et feminum
eius combustorum cinis similiter pollere traduntur.

241 (74) Ulcera sanat in tibiis cruribusque ursinus adipis
admixta rubrica; quae vero serpent, fel aprunum cum re-
sina et cerussa, maxillarum apri vel suum cinis, finum
suum inlitum sicrum, item caprinum ex aceto subactum
et subferuefactum. cetera purgantur et explentur butyro,
cornus cervini cinere vel medulla cervi, felle taurino cum
cyprino oleo aut irino. finum recens suum vel inveterati
farina inlinuntur vulneribus ferro factis. phagedaenis et
fistulis inmittitur fel tauri cum suco porri aut lacte mu-
242 herum vel sanguis aridus cum cotyledone herba. carcino-
mata curat coagulum leporis cum pari pondere capparis
adpersum vino, gangraenas ursinum fel piona inlitum,
asini ungularum cinis ea quae serpunt ulcera inspersus.
sanguis equi adrodit carnes septica vi, item fimi equini
inveterati favilla; ea vero, quae phagedaenas vocant in ul-

31, 22 = extr. cfr Marc 10, 44. — § 240: Pl iun 73, 9—12.
73, 12 = § 241: Pl iun 65, 6 15 Marc 34, 5 6. 7. — Pl iun.
78, 15 cfr. Diosc. II 96 § 242: Pl iun 78, 17—20. Marc.
4, 59 60. — cfr. Plin XXVIII 147. Diosc II 97. — Pl iun 74,
18 20

1 inlitus V | cornu d¹ (ut saepe) 2 hircini — sanies
om R¹d | iocineris V² 3 an utrimque? 4 utris d v
-rius VR¹. -res r. 5 existitur E 9 serpent ego cfr § 243.
-punt II v aprunum EES. -rugnum d(?)G. -r inum V.
-rinum v 11 12 subactum et subferuefactum ego e Pl iun.
et Marc subferuef. II v 12 et om. V 13 cervici VR¹.
14 cyprino oleo d(?) Pl iun v -iano T. -ino rD irino
V¹RdT Pl iun H (laurino Marc) ittino f. fimo hircino (hir-ED)
V²ErD fimo aprino (cap-G) aut hircino v 15 inlinuntur VR.
-niture d? Err. 16 mittuntur E cfr § 205 XXIV 151. |
porro R 19 fel dEr uel r 21 styptica EVen 22 pa-

cerum genere, corii bubuli cinis cum melle. caro vituli recentia vulnera non patitur intumescere, finum bubulum cum melle. fimi vitulini cinis sordida ulcera et quae 243 cacoëthe vocant et lacte mulieris sanant; recentes plagas 5 ferro inlatas glutinum taurinum liquefactum, tertio die solutum. casus caprinus siccus ex aceto ac melle purgat ulcera; quae vero serpent, cohibet sebum cum cera, idem addita pice ac sulphure percurat. similiter proficit ad cacoëthe haedi feminum cinis e lacte mulieris, et adversus 10 carbunculos suis feminae cerebrum tostum inlitumque.

(75) Scabiem hominis asinae medullae maxime ab-244 olent et urina eiusdem cum suo luto inlita, butyrum etiam, quod in iumentis proficit cum resina calida, glutinum taurinum in aceto liquefactum addita calce, fel caprinum cum aluminis cinere; bovas finum bubulum, unde 15 et nomen traxere. canum scabies sanatur bubulo sanguine recenti iterumque, cum inarescat, inlito et postero die abluto cinere lixivo.

(76) Spinae et similia corpori extrahuntur felis ex-245

§ 243: Marc. 4, 61. — Pl. iun. 74, 20—23. 78, 21—24. 83, 10 (Marc 33, 37) § 244: Pl. iun. 99, 22 23 Seren. 73 74 Geop XVII 24 Diosc. III 91. (Isid XII 4, 22). Pl. iun. 100, 1. 1—4 — § 245: Pl. iun. 88, 11—13 Marc. 34, 43. — Pl. iun. 87, 2—5. Diosc. eupor. I 115 Marc. 8, 148.

1 generum E. 2 recentia. — 3 cinis om. V¹E¹d. 2 patitur v. iantur V²Er. | an item finum? cfr. Pl. iun. cum seqq. iunxit D. 3 fimi U 632 e Marc. femininum V²E fe- minum rv.a.D. an fimi autem? | vituli v.a.D. 4 et ego & e VRd. om. E. e v cfr. Marc. | sanat v.a.D. 5 illi- tum d. 6 6 solutum dv. -tus V. -tas Er. solut B. 7 idem J cum vet Dal. lidem d. item rv(D). 8 addito E. | purgat Pl. iun. 9 haedi v(S). hedi E. hoedi rC. cae V. om. Rd. | aduersus dErr ad rH. 10 inlitum VS 11. 12 obolente B. 12 et VRdTfH. om. Ev | urina ego. -nae ll v | suo ll.v. suillo D cum U 633 | inlita ego -to ll. -tae v. 13 intumentis VdE. 14 in 14 15 caprinum om E 14 liquefactu dv -to VR. | addita calce om. B. 15 bonas E boas v.a.J. 16 sanatura E -nantur Rdv.a.S. 17 utrumque E. 18 lixiuo (lex- Er, RED. -ue V. -vio d(?)v. cfr. XIV 129 XV 67. XXXVI 203.

crementis, item caprae ex vino, coagulo quocumque, sed maxime leporis, cum turis polline et oleo aut cum visci pari pondere aut cum propoli. — Cicatrices nigras sebam asininum reducit ad colorem, fel vituli extenuat calefactum. medici adiciunt murrā et mel et crocum aereaue pyxide condunt; aliqui et florem aeris admiscent.

- 246 19. (77) Mulierum purgationes adiuvat fel tauri in lana sucida adpositum — Olympias Thebana addit oesypum et nitrum —, cornus cervini cinis potus, item vulva laborantes inlitus quoque et fel taurinum cum opio adpositum obolis binis. vulvas et pilo cervino suffire prodest. tradunt cervas, cum senserint se gravidas, lapillum devorare, quem in excrementis repertum aut in vulva nam et ibi invenitur — custodire partus adalligatum 247 inveniuntur et ossicula in corde et in vulva perquam 13 utilia gravidis parturientibusque nam de pumice, qui in 11, 203 vaccarum utero simili modo inventur, diximus in natura boum lupi adipis inlitus vulvas mollit, dolores earum iocur, carnes vero lupi edisse parituris prodest aut si incipientibus parturire sit iuxta qui ederit, adeo ut etiam 20 contra inlatas noxias valeat. eundem supervenire perniciosum est. 248 magnus et leporis usus mulieribus. vulvas

§ 246. Diosc. II 84. eupor II 78. — Diosc. II 63 — § 248 med: Seren 609

2 ex leporis d 4 extenuat dv. -ua VR. -ternuat E
5. 6 puxide VD. 7 adiuvat VdE(CJ). nuant E(?)r(Brot).
7. 8 taurinum lana v a H 8 addit VRdfH -idit Er(D).
cfr. § 253 8 9 oesypum ret. Dal. e Diosc. hysopum Il v
de mendo cfr. § 74. XXIX 35. 125 XXX 28 70. 105. 106.
107 113. 9 nitrum r. min- VR. vulva VdTfD as E(?)G
-ae Ev 10 laboranti v a G. illitus (inl- S) VdTfS -tu G
inlitum Err -lit R. | apio VR¹dTf 10 11 adpositum v
-tum (-tus d) cum Vd -tus E. appositus r. -tus cum R.
11 et Er(D). om. rS | pilos E. 13 quae V. 15 inveni-
tur VR¹. 16 pumice dB. punice Vv. -cea r pumicae E.
pula R. de mendo cfr § 233 | qui v que Rd. quae VfED.
cfr XXXIII 85 XXXVI 154. 155 156 XII 9 | in VRdfv.
om. Er 19 uero ego eoru VR om. d(?)ErG. que v cfr.
XXXVI 198 20 qui edent R¹ quia aderit E 21 super
entre VR¹.

adiuvat pulmo aridus potus, profluvia iocur cum Samia
terra ex aqua potum, secundas coagulum — caventur pri-
diana balnea —, inlitum quoque cum croco et porri suco;
in vellere adpositum abortus mortuos expellit. si vulva
5 leporum in cibis sumatur, mares concipi putant; hoc et
testiculis eorum et coagulo profici; conceptum leporis
utero exemptum sis, quae parere desierint, restibilem fe-
cunditatem adferre. sic conceptus leporis saniem et viro 249
Magi propinant, item virgini VIII grana simi, ut stent per-
10 petuo mammae. coagulum quoque ob id cum melle in-
linunt, sanguinem ubi evolsos pilos renasci nolunt. in-
flationi vulvae finum aprunum suillumve cum oleo inlini
prodest. efficacius sistit farina aridi, ut aspergatur po-
tioni, vel si gravidae aut puerperae torqueantur. lacte 250
15 suis potu cum mulso adiuvantur partus mulierum; per se
vero potum deficientia ubera puerperarum replet. eadem
circumlita sanguine feminae suis minus crescunt. si do-
leant, lactis asinini potu mulcentur, quod addito melle
sumptum et purgationes earum adiuvat. sanat et vulvarum
20 exulcerationes eiusdem animalis sebum inveteratum et in
vellere adpositum duritias vulvarum emollit. per se vero
recens vel inveteratum ex aqua inlitum psilotri vim optinet.

4 in ego cfr § 250 254. XXVII 50. (XXX 28.) XXXIV
118. 153 XXXVI 140 XX 161) et nota ad § 73 aliter
§ 252. 110. XXIX 38. et VRdE om Erv | uellere; R¹ |
vulvae Erv a S. 5 sumat R¹ -antur v. a. S. 6 coagulū E.

7 iis v. his II. C 8 sic ego sed II. G sed et v con-
ceptus VdS. pro conceptu Er e corr v(D) saniem dEv
-ntem V. sagniem r -guinem E. 9 magio V. maio E. |
item — 10 mammae om VR¹ 10 coagulu C -lo II v J).

10. 11 inlini VR¹. 11 sanguine dJ. | et nasci E | uo-
lunt dLugd. Dal 11 12 inflationi Ev -ne Vd. -nē E
12 aprunum VRES. -ugnum G -rinum dv 13 sistit Ev.
-ti VR. si sit dT. | adspargatur V(?) S. 13. 14 potione VR.

14 si Erv. si sit V. sistit r. de mendo cfr. § 114 | tor-
queatur V. 15 pute VR. | inuerum V. 17 crescunt VRd
Tfv(S). -cent ErG(D). 17 18 doleant ego -lent II v
18 potu dv -tum E -tus r. 19 sumptus Vd. tis R¹.

21 duritias dTS. -tia r. -tiem C. -tiam v cfr. § 253. 22 re-
cens ueluti E. | psilotrium V.

251 eiusdem animalis lien inveteratus ex aqua inlitus mammis
 abundantiam facit, vulvas suffitu corrigit. ungulae asini-
 nae suffitio partum maturat, ut vel abortus evocetur, nec
 aliter adhibetur, quoniam viventem partum necat. eiusdem
 animalis fimum si recens inponatur, profluvia sanguinis
 mire sedare dicitur, nec non et cinis eiusdem fimi, qui
 252 et vulvae prodest inpositus. equi spuma inlita per dies
 XL, priusquam primum nascantur, pili restinguntur, item
 cornus cervini decocto; melius, si recentia sint cornua.
 lacte equino iuvantur vulvae collutae. quod si mortuus
 partus sentiatur, lichen equae e dulci potus eicit, item
 ungula suffitu aut fimum aridum. vulvas procidentes bu-
 tyrum infusum sistit. induratum vulvam aperit fel bubu-
 lum rosaceo admixto, foris vellere cum resina terebinthina
 253 inposito. aiunt et suffitu fimi e mare bove procidentes
 vulvas reprimi, partus adiuvari, conceptus vero vaccini
 lactis potu. sterilitatem a partus vexatione fieri certum
 est. hanc emendari Olympias Thebana adfirmat felle
 tauri et adipe serpentium et aerugine ac melle medica-
 tis locis ante coitus. vitulinum quoque fel in purgati-
 onibus sub coitu adpersum vulvae etiam duritias veteres

§ 251 init.: Diosc. eupor. I 139 — § 253 init.: Diosc. II 98.
 eupor. II 69.

1 lieni **VR**. | inlitu **V**. -tu **R**. 2. 3 asinae **E**¹ 3 suf-
 fitio **VTfS**. -tae **rv** maturant *v. a. S.* 4 alter **E**. | adhibetur
dTEv(J). -entur *r(Verc G D)* -eatur *fS*. necat *dTS*. -ant *rv(D)*
 7 uulua **V**. | inpositū **Er e corr.** 8 nascentur **d**. | re-
 stringuntur *rfv a. G.* -gunt **V**. -gtur **R** 9 decocti **R**
 11 lichen *fG* -caen **E** -cen **r** lien **v**. equae *e J e com. S.*
 equae **E** eque **r** aqua **f**. ex aqua **v**. *cfr § 226.* | duci **E** |
 epotus **VR**¹*fS* | eiciet **d** efficit **E**. 12 ungula **S** cum *Ges-*
nero -las **H** lae **v**. | suffitu **E**. -ta *Gesner* 14 furis **V**.
 cum — 16 uulvas *re om. V*¹**E**¹*d.* 15 mari (**V**²?) **ED**. *sed cfr.*
§ 225 VIII 105. 218. IX 84 procedentes **VE** 17 potus **V**.
 -tu **E**. | ob *v. a. S.* vexatione *dTfS*. -nes **VR**. -nem **Er**.
 19 tauri **VRd** *cfr. § 246.* -rino **Er** ac **VRdTH** a **f**. ad **E**.
 addito **v**. 19 20 medicantis **V**. *de hoc verbo cfr. XI 184.*
XIV 135. XVIII 159. 21 duritias **VRd** *cfr § 250.* tiam **Ev** (*ueteres ego. cfr. XXXI 97.* uentris **ll. v.**

emollit et profluvium minuit umbilico peruncto atque in
totum vulvae prodest. modum statuunt fellis pondere x, 254
opii tertiam, admixto amygdalino oleo, quantum satis esse
appareat; haec in vellere inponunt. masculi fel vituli cum
5 mellis dimidio tritum servatur ad vulvas. carnem vituli
si cum aristolochia inassatam edant circa conceptum,
marem parituras promittunt. medulla vituli in vino et
aqua decocta cum sebo exulcerationibus vulvarum inposita
prodest, item adips vulpium excrementumque felium, hoc
10 cum resina et rosaceo inpositum. caprino cornu suffiri 255
vulvam utilissimum putant. silvestrium caprarum sanguis
cum palma marina pilos detrahit; ceterarum vero fel cal-
lum vulvarum emollit inspersum et a purgatione conceptus
facit. sic quoque psilotri vis efficitur; evulsis pilis triduo
15 servatur inlitum. profluvium quamvis immensum urinae
caprae potu sisti obstetrices promittunt et si finum in-
linatur. membrana caprarum, in qua partus editur, in-
veterata potuque sumpta in vino secundas pellit. haedo- 256
rum pilis suffiri vulvas utile putant et in profluvio san-
20 guinis coagulum bibi aut cum hyoscyami semine inponi.
e bove silvestri nigro si sanguine ricini lumbi perungantur

§ 255 mit.: Diosc eupor. II 88. — extr.: Diosc II 98 eupor
II 83.

2 modum om VB¹. * (i.e. denarium ego. x f. decim B¹.
denarii rv 3 opio B. op E ad apii v a H. | tertiam II r(S)
-tia fH | amygdaleo E 4 inponunt dEr v(D). -tur rTfS. |
masculi v -linum II. an masculi autem? cfr. § 243
5 carneum V 6 inassam B¹df 7 marē VRdS. res Er(D)
et VdTfS. ex R(?)EG. et ex v. 8 ulcerationibus d ex-
ulceratio VR¹ 9 idem VR¹. | adeps r (ut saepe 10 rosa-
ceu E | inpositā VR¹ caprini R. 12 detrahi E 13 in-
persit B¹. | ad purgationem Vd. 14 euulsis VE v(S) si
euu- C ulsis r. prepulsis E. prop- d. an prius euulsis (vel
praeuulsis)? 15 servetur G urinae dTfS. -na rv(D)
16 potu dTfS. tus r -ta r(D) cfr § 256 17 qua G
aqua II v. partu r.a.G. | editur VRdTfH. -tus EG. -to v.
17 18 inueterat B¹. -atatur V. 18 secundis B¹.
19 uuluis V | profluo V -uuis E coa. (reliquis margine ab-
scisis) r. profluuiū B. 20 cum ego. om. II r. an potius addito?
semine II r. -men C | poni B¹.

mulieri, taedium veneris fieri dicit Osthanes, idem amoris
potu hirci urinae admixto propter fastidium nardo.

- 257 (78) Infantibus nihil butyro utilius per se et cum
melle, privatim et in dentitione et ad gingivas et ad oris
ulcera. dens lupi adalligatus infantium pavores prohibet
dentiendique morbos, quod et pellis lupina praestat. dentes
quidem eorum maximi equis quoque adalligati infatigabilem
258 cursum praestare dicuntur. leporum coagulo ubere inlito
sistitur infantium alvus. iocur asini admixta modice pa-
nace instillatum in os a comitialibus morbis et aliis in-
fantes tuetur; hoc XL diebus fieri praecipiunt. et pellis
asini iniecta inpavidos infantes facit. dentes, qui equis
primum cadunt, facilem dentitionem praestant adalligati
259 infantibus; efficacius, si terram non attigere. lien bubulus
in melle et datur et inlinitur ad lienis dolores; sedat ul-
cera manantia cum melle lien vituli, in vino decoctus
tritusque et inlitus ulcuscula oris. cerebrum caprae Magi
per anulum aureum traiectum, priusquam lac detur, in-
fantibus instillant contra comitiales ceterosque infantium
morbos. caprinum fimum inquietos infantes adalligatum
panno cohibet, maxime puellas. lacte caprino aut cerebro
leporum perunctae gingivae faciles dentitiones faciunt.
- 260 (79) Somnos fieri lepore sumpto in cibis Cato arbi-

§ 257 init : Diosc. II 81. eupor I 74 § 258: Diosc II 42 -
Seren 1031 Pl. iun. 28, 16—18. — § 259 extr.: Diosc eupor.
I 74. Seren. 1034 Pl iun 28, 18 — § 260: Cato ap Diome-
dem I p. 358. cfr. Martial. V 29. scriptt. hist. Aug XVIII

1 feri **VE**¹ cfr XXXII 49. | osthanes **T** -anter **V**. | an
amores? cfr XXIV 167 2 potu **dES**. to **V**. -ta **B**(?) **v**. |
urina **v a. S**. | admixto **dEv**(**H**) -tu **V** -ti **B**. -ta **G**
4 dentitione **d v**. dentione **r D**. cfr § 258. XXX 22. 135 137.
5 dentes **V**¹ -te **V**². adalligatur **V**. 6 dentiendique **J**
-ientique **ll v** | morbus **V**. 7 maxime **V**. 8 carcum **V**.
circum **f**. 10 instillatur **R**¹ **d**. a om **E**. 11 pelles **V**
13 dentitionem **Pl iun**. | adalligatus **R**¹ 14 attingere **VE**.
-agerint **d** 15 et datur **VER** **S** datur **Tf**. edetur **Er** editur
d(?)r sedat ego. cfr XX 211 ad **ll v**. 16 dist. ego (lac.
lien statuit **S**) 18 tractum **IS**. tracham **V**. tracam **d**.
et p. 365, 1 arbitratur **v. a S**.

trabatur, vulgus et gratiam corpori in VIII dies, frivolo quidem ioco, cui tamen aliqua debeat subesse causa in tanta persuasione. Magi felle caprae, sacrificatae dumtaxat, inlito oculis vel sub pulvino posito somnum allici dicunt. — Sudores inhibet cornus caprini cinis e myrteo oleo perunctis.

(80) Coitus stimulat fel aprunum inlitum, item mellullae suum haustae, sebum asininum anseris masculi adipe admixto inlitum; item a coitu equi Vergilio quoque descriptum virus et testiculi equini aridi, ut potioni interire possint, dexterve asini testis in vino potus portioneve adalligatus brachiali; eiusdem a coitu spuma conlecta russeo panno et inclusa argento, ut Osthanes tradit. Salpe genitale id in oleum fervens mergi iubet septies eoque perungui pertinentes partes, Dalion cinerem ex eodem hibi vel tauri a coitu urinam, luto ipso inlini pubem. at e diverso tauri simo inlito cohibetur virorum venus — Ebrietatem arcet pulmo apri aut suis assus, ieiunis in cibo sumptus eo die, item haedinus.

20. (81) Mira praeterea traduntur in iisdem animalibus: vestigium equi excussum ungula, ut solet plerumque,

38, 1 — Pl. iun. 93, 1. 2. — § 261: Vergil georg III 280 — § 262 extr.: cfr Plin. XXX 145 — § 263 med.: Aelian n. a. I 36. Pamphilus ap Geop. XV 1, 6.

1 VII C e con. B coll Martiale et scriptt. hist. Aug | frivolo om. E. 2 loco V¹ Ev a. B. loco V¹ 3 magis E. fel V¹ E¹ d. caprae om VE¹ 5 e Ev & VE. ex d S 7 aprugnum G -rinum dv. 8 siam V. 9 permixto Ev a. H | ad coitu VRf. de mendo cfr. § 255 | equi a EfS quia V. | uirgilio d(?) fv. a S. ulgi R¹ 11 potus pro Err a S. portioneve -mne T) dT. -ne uel VRfv portione uel Er 11 12 adalligatos V. 13 conlecta ego. conie V colle rr risseo R¹ roseo Ev, a S. cfr VII 186 13 osthanes T. -naes V. 14 id in VRdT in Erv 15 dalion con H. diacon dT bialcon VRv uia- E cfr. Brunn. de mdd p. 37. ibi E 16 urina VE. | ad e V. de E. 17 diuersu V. -sus E. | tauri ego. muri H. -ris v. | inlito VR. 18 ebrietate R. | ieiunis in CFWMüller p. 25. -uni ll G. a ieiuno v. 19 editus E. 21 unguli R¹

si quis collectum reponat, singultus remedium esse re-
 cordantibus, quonam loco id reposuerint; iocur luporum
 equinae ungulae simile esse; rumpi equos, qui vestigia
 luporum sub equite sequantur; talis suum discordiae vim
 quandam inesse; in incendiis, si fimi aliquid egeratur e
 264 stabulis, facilius extrahi nec recurrere oves bovesque; hir-
 corum carnes virus non resipere, si panem hordeacium
 eo die, quo interficiantur, ederint laserve dilutum biberint,
 nullas vero teredinem sentire luna decrescente induratas
 sale. adeoque nihil omisum est, ut leporem surdum ce- 10
 lerius pinguescere reperiamus, animalum vero medicinas:
 265 si sanguis profluat iumentis, suillum fimum ex vino in-
 fundendum, boum autem morbis sebum, sulphur vivum,
 alium silvestre, ovum crudum trita in vino danda aut
 vulpis adipem; carnem caballinam discoctam potu suum 15
 morbis mederi, omnium vero quadripedum morbis capram
 solidam cum corio et ranam rubetam discoctas; gallinaceos
 non attingi a vulpibus, qui iocur animalis eius aridum
 ederint, vel si pellicula ex eo collo induta galli inierint;
 266 similiter in felle mustelae; boves in Cypro contra tormina 20
 hominum excrementis sibi mederi; non supteri pedes
 boum, si prius cornua ima pice liquida perunguantur;

§ 265 init.: Cato 71 Colum. VI 4, 2. — § 266: Suidas et
 Hesychius s. v. βοῖς κύπριος. — Cato 72. Colum VI 15, 2.

2 leporum *Lugd. Dal.* 3 est se *Vd.* | rumpi *ego eru- Vd.*
 et ru- *R(?)Ev.* 4 discordiae *ErB* (-dia *v*). adipisco- *R.*
 adipis | adeps *V²d*) co- (-di *d*) *r.* 5 egeneratur *Vd.* 7 re-
 sipere *ErC* reci- *rTv.* de mendo *cfr* § 39. 8 delutum *R.*
 9 sentias *V¹.* -ties *V²* | decrescenti *d* 10 sale *om E* |
 surdum *VRdv* tardium *E.* 11 medicinas *d(?)ErG* -cina *Rv*
 -cin, *V.* 14 silvestrem *Vd.* -rum *R¹.* ouum *v.* oum *E.*
 eum *R.* cum *V.* *om dS* de mendo *cfr. XXIX 43* | crudum
ego e Cat. et Colum. coctum *ll.v* concoctum *TS.* an non
 coctum? omnia haec trita *v.a.J* 15 discoctum *V.* de-
 coctam *BTf* | potu *R.* 17 ranā rubetā *v.* -na rubeta *ll D.* |
 decoctas *f.* discoctam *dTD.* 19 induta *VdTfEv(D)* -ti *R.*
 inducta *C e com B* | interint *V* -rerit *v a B* 20 similia
d(?)Ev a.S cipro *r* cipino *R.* cyprino (cip-*V*) *Vd.* 21 non
 subteri *G* *cfr Cato.* non super *ll* usuper *v.* 22 ima *J*
cfr. Cato et § 202. iam *VdE.* in *R.* del. *v*

lupos in agrum non accedere, si capti unius pedibus infractis cultroque adacto paulatim sanguis circa fines agri spargatur atque ipse defodiatur in eo loco, ex quo coeperit trahi; aut si vomerem, quo primus sulcus eo anno 267
5 in agro ductus sit, excussum aratro focus Larum, quo familia conveniet, urat, lupum nulli animalium nociturum in eo agro, quam diu id fiat.

Hinc deinde praevertemur ad animalia sui generis, quae aut placida non sunt aut fera.

C. PLINI SECUNDI NATURALIS HISTORIAE LIBER XXIX

10 1. (1) Naturae remediorum atque multitudo instantium ac praeteritorum plura de ipsa medendi arte cogunt dicere, quamquam non ignaros, nulli ante haec Latino sermone condita aucepsque, lubricum esse rerum omnium novarum exordium, utique tam sterilis gratiae tantaeque

1 agro E. 2 sanguinis V^f 3 ipsi V. | quo om R¹.
5 aratru E. | locus VR¹. | lanum V larium dR¹v a S(J)
cfr. II 16 III 66. 6 conveniet (-niēt d) H. -nit v. urat ego.
ur at V. ur ad (ab E¹) r. exurat D e conī. S. absumat v. |
animalium V²Ev(D) -ali rTfH. cfr XIX 180 XVII 215.
XII 40. XVI 107 III 31. XXIX 9 8 reuertemur Rdr.a.S.
cfr nota ad § 123 10 naturae VdTfrS. -ra Er(D). totum
NATURE R. 11 PRCEP R¹ praeceptorum V¹fHSJ (= prae-
dictorum). 12 ignaros VS. -noros R. -narus dT -narus
sim ErG(D) -rus sum C. -rus si in v. | nulli VTfS -llis
rv(Brol.) -llius Dal. cfr praef § 14 13 sermone dEv
-mo nec Vr. ser nec R. ac lubricum dTv.a G iudicium D.
14 exordium ego et italium V. & tal- RdTfS & al- r.
tal- EG(D). principium nec aliud v. (initium vet. Dal. tam
VETfH. iam d quem E. quam v. | steriles G. | gratiae post
utique habent v.a.G | tantaque V¹R¹ om. Ev a.H.

- 2 difficultatis in promendo. sed quaestionem occurrere verisimile est omnium, qui haec noscant, cogitationi, quonam modo exoleverint in medicinae usu quae iam parata atque pertinentia erant, mirumque et indignum protinus subit, nullam artium inconstantiorum fuisse aut etiamnunc saepius mutari, cum sit fructuosior nulla. dis primum inventores
 3 suos adsignavit et caelo dicavit, nec non et hodie multifariam ab oraculis medicina petitur. auxit deinde famam etiam crimine, ictum fulmine Aesculapium fabulata, quoniam Tyndareum revocavisset ad vitam nec tamen cessavit narrare alios revixisse opera sua —, clara Troianis temporibus, a quibus fama certior, vulnerum tamen duntaxat remediis.
- 4 (2) Sequentia eius, mirum dictu, in nocte densissima latuere usque ad Peloponnesiacum bellum. tunc eam revocavit in lucem Hippocrates, genitus in insula Coe in primis clara ac valida et Aesculapio dicata. is, cum fuisset mos, liberatos morbis scribere in templo eius dei quid auxiliatum esset, ut postea similitudo proficeret, exscripsisse ea traditur atque, ut Varro apud nos credit, templo cremato iis instituisse medicinam hanc, quae clinice vocatur. nec fuit postea quaestus modus, quoniam Prodicus, Selymbriae

§ 3 extr: Apollodor. III 10, 3. Hygin. fab. 49. Isidor IV, 3, 2 Cels. I prooem init — § 4: cfr Strabo XIV 2, 19 p 657 extr.

1 difficultates G. quaestionem (*scriptum olim quonem vel quoniam* ego cfr II 3 quoniam II v. 2 noscant dTEv, Brot) D. -cunt VRfS cognoscant G. 3 exsoluerint (exo- v) Ev. a C. | usu om. VR¹f. | iam parata VdfS. tam par- R(?)B. temper- Ev 5 nullum martium V | aut VRdTfS. ut Er et v. | etiamnum dfv a S. 6 militari VR¹ immut- v. a G. diis Vr a S. ad his E 7 dictant Rdf. dit- T. non et Err. non nec VRd¹ non d² 7. 8. multifaria VdTf. 8 petita E | fama E. 10 tyndareum VRdT P)H. -ridem cum E. -den Dal. -dem G. -dam v. 10. 11 dist ego. 11 & opera d. 12 a VRdTv(S) om. EG(D). 17 mos Err om. r. 18. 19 qui auxiliatus dTv a G. 19 esse V | ut om. E. 20 in iam v, templo Ev a H. 21 iis ego. his E. is v. om. rC. an sic? 22 prodicus dv -agus V -itas r Hero- is cont Dal.

natus, e discipulis eius instituit quam vocant iatralipticen et unctoribus quoque medicorum ac mediastinis vectigal invenit.

(3) Horum placita Chrysippus ingenti garrulitate mu- 5
5 tavit, plurimumque et ex Chrysippo discipulus eius Erasi-
stratus, Aristotelis filia genitus. hic Antiocho rege sanato
centum talentis donatus est a rege Ptolemaeo filio eius,
ut incipiamus et praemia artis ostendere

(4) Alia factio ab experimentis se cognominans empi-
10 ricen coepit in Sicilia, Acrone Agragantino Empedoclis
physici auctoritate commendato, (5) dissederuntque hae 6
scholae, et omnes eas damnavit Herophilus in musicos
pedes venarum pulsu discripto per aetatum gradus. de-
serta deinde et haec secta est, quoniam necesse erat in
15 ea litteras scire; mutata et quam postea Asclepiades, ut
rettulimus, invenerat. auditor eius Themison fuit seque 26, 12

§ 5: cfr. Plin. XXVI 11 Cels. I prooem p 2 — cfr Plin.
VII 123 Val. Max. V 7 ext. 1 — Cels I prooem p 2 5 Diog
Laert. VIII 2, 9 (65). — § 6: cf Plin. XI 219. — Cels I prooem
p 2 3 — Sueton. Aug. 81 Dio Cass LIII 30 cfr Plin. XIX 128.
XXV 77 Horat. ep. I 15, 3.

1 natus discipulus *Ev a H.* | instituit *VRd f Brot (D).*
-nisse *E.* -uisset *v* -uens *C(S).* | iatralipticen (-lept- *Ev*) *Rd S*
-ce *r* latr- (-ce *V¹E*) *r.* 2 et unctoribus *Brot (D)* et ult- *d*
e (et *f*) cult- *V¹f* et ultoris *R.* reunctoribus *V²Erv(S)* me-
diastinis *C.* media est (-ia ē *R.* -ias *r.* -icis *v*) in eis *ll. v*
5 an plurimaeque et ex Chrysippi (sc. placitis)? de structura
cfr nota ad XXV 121. 6 anthoco *V* a nistoco *d* 7 ptolo-
meo *V* -maeo *D.* 8 praemio *VRd.* | aris tendere *VR¹d*
9 se om. *V¹Rd TH* | cognominant *dTr¹(P, H).* 10 acronce *E.*
a Creonte *v a. G.* | acragantino *r.* agrig- *v a S.* | empedocles *V.*
11 physici *dv.* pycsi *V¹.* chysippi *E* chrys- *r in ras.*
cria- *V²* | auctoritatē *R.* 11 12 hae (eae *v*) scholae *D* hae
discolae (-le *d*) *Vd.* //e/ scole *R* ex scola *Er* hae diu scho-
lae *H cum Gron.* 12 an at vel donec? | heropylus *V².*
hepylus *d.* -lis *V¹* 13 discripto *VD* desc- *Rd G* discerpto
E -creto *v*, actum *V.* unctum *R¹.* | gradis *V.* 15 eas *VRd*
16 inuenerat additos eius *V²* in ras. in venatore *ms R¹* |
themiston *Er* temison *VR* | fuit seque *VRd TH(S).* fuisseque
Er. fuit sed quae *B* fuit qui quae *C.*

inter initia adscripsit illi, mox procedente vita sua et placita mutavit, sed et illa Antonius Musa eiusdem auctoritate divi Augusti, quem contraria medicina gravi periculo exemerat. multos praetereo medicos celeberrimosque ex iis Cassios, Carpetanos, Arruntios, Rubrios. CCL HS annuae iis mercedes fuere apud principes. Q. Stertinius inputavit principibus, quod sestertius quingenis annuis contentus esset, sescena enim sibi quaestu urbis fuisse enumeratis domibus ostendebat. par et fratri eius merces a Claudio Caesare infusa est, censusque, quamquam exhausti operibus Neapoli exornata, heredi HS CCC reliquere, quantum aetate eadem Arruntius solus. exortus deinde est Vettius Valens, adulterio Messalinae Claudii Caesaris nobilitatus, pariterque eloquentiae adsectatores et potentiae nactus novam instituit sectam. eadem aetas Neronis

§ 7. Cels. I prooem p. 11 extr Scribon 120 176. — § 8 extr: cfr Tacit. ann. XI 35 Scribon. 94 § 9: Galen meth. med I p. 35

1 adscripsit illi VRTd(B²)S. scripsit illo Ev. | procedente (praec- df) VRdTr. -tia E. recedente a v | unta v(J). initia II Tf. aeni nequitia S (cfr quaedam in senectute deflexit ap. Cels. sua & VRTfS. ad sua EB(D) sua d(?)r an et sua?

2 3 an eiusdem auditor clarissimus auctoritate? (cfr. § 5 commendatus et § 8 nobilitatus; XIX 38 auctoritatem VE. 3 4 periculae V 4 eximerat R¹ exinierat V | praeterea Ev a B 5 iis dr his rS carpetanos (-pit- v. -nes R V¹VRdTr calpet- V²H calpit- (nes r ErG. arbuntios VR¹ arruntios arbutios (alb- v, dT(?)v a S. | cci. ego. al. E ccl v ducena quinquagena rH. | his Vf. ss E 6 annuae iis ego -ua his (iis S) ED. -ualis V. -uales dTf. annulis R. annua rr. mercedes VRdTrJ. -de his (iis v del S) Erv Q RS Q uero B quae rv 7 ita ut R¹ 9 numeratis Er a.S. et facti E 10 11 exhausti V exhaustis fEv a.G 11 operibus ErG. ris r. opibus v | heredis E. -red r e corr. | us. ccc H. ns ccc Er e corr v(S) hs. u. ccc d sti ceci V 12 aetate eadem J athenaidem (ate- V²) V²r -di D. -na id est Ev. -nade E -na dens d. at nadens V¹ ad eam aetatem G. quadragena B -gena dena T 13 uetius Vd uectius v.a.S. 14 eloquentia VRD dist. ego | adsectator. is v a D. , ex a eam v a S 14 15 potentie R. -ia d -iam v. 15 neronis principis a.

principatu ad Thessalum transilivit, delentem cuncta placita et rabie quadam in omnis aevi medicos perorantem, quali prudentia ingenioque, aestimari vel uno argumento abunde potest, cum monumento suo, quod est Appia via, iatronicen se inscripserit. nullius histriionum equorumque trigarii comitator egressus in publico erat, cum Crinas Massiliensis arte geminata, ut cautior religiosiorque, ad siderum motus ex ephemeride mathematica cibos dando horasque observando auctoritate eum praecessit, nuperque 10 HS C reliquit, muris patriae moenibusque aliis paene non minore summa extractis. hi regebant fata, cum repente 10 civitatem Charmis ex eadem Massilia invasit damnatis non solum prioribus medicis, verum et balineis, frigidaque etiam hibernis algoribus lavari persuasit. mersit aegros 15 in lacus. videbamus senes consulares usque in ostentationem rigentes, qua de re exstat etiam Annaei Senecae adstipulatio. nec dubium est omnes istos famam 11 novitate aliqua aucupantes anima statim nostra negotiari. hinc illae circa aegros miserae sententiarum concertationes, 20 nullo idem censente, ne videatur accessio alterius. hinc illa infelicitis monumenti inscriptio: turba se medicorum perisse. mutatur ars cottidie totiens interpolis, et in-

§ 10: Seneca ep. VI 1, 3 XII 1, 5 § 11: Meineke Com Graec. IV p 360 (Monosticha Menandri p 699) cfr. Plin XX 78.

1 principatum V 1. 2 placida V. 2 omni saevit Vd. mendicos V 4 abunde — monumento om. V¹E¹d. potest r porta est (e r) Er reperta est V² suo om V¹. apia V. in appia vet Dal 5 iatronicen V histriionum V. equarumque r G 6 comitatore VdT. | critias C. 7 ut V¹. ita ut V²E 10 HS c D ls. c VRÆr(S). centies HS d(?)C moenibus E. 12 charm' r. carm' E. -mis r.a.C 13 et a balneis E. 14 persuasit Il v (aliter § 26). an praecepit? mersit om V¹E¹. 15 latus EE. 15 16 ostentionem E. ostant- V¹. 16 annali V 17 fama E 18 animas statim nostras v.a.H -mae statum nostrae Gron 21 infelicitis dEr v -lix VRfS | monumenti VRd v. -tis ED (an -ti salis scriptio VR¹ | turbare V¹ -bas re V². tuba re E¹ medicorum V 22 cotiens E. | interpellis VR¹. pollicis v.a.H.

geniorum Graeciae statu inpellimur, palamque est, ut quisque inter istos loquendo polleat, imperatorem ilico vitae nostrae necisque fieri, ceu vero non milia gentium sine medicis degant nec tamen sine medicina, sicuti populus Romanus ultra sexcentimum annum, neque ipse in accipiendis artibus lentus, medicinae vero etiam avidus, donec expertam damnavit.

- 12 (6) Etenim percensere insignia priscorum in his moribus convenit. Cassius Hemina ex antiquissimis auctor est primum e medicis venisse Romam Peloponneso Archagathum Lysaniae filium L. Aemilio M. Livio cos. anno urbis DXXXV, eique ius Quiritium datum et tabernam in
13 compito Acilio emptam ob id publice. vulnerarium eum fuisse *egregium*, mireque gratum adventum eius initio, mox a saevitia secandi urendique transisse nomen in carnificem et in taedium artem omnesque medicos, quod clarissime intellegi potest ex M. Catone, cuius auctoritati triumphus atque censura minimum conferunt; tanto plus in ipso est. quam ob rem verba eius ipsa ponemus:
14 (7) Dicam de istis Graecis suo loco, M. fili, quid Athenis exquisitum habeam et quod bonum sit illorum litteras inspicere, non perdiscere.

§ 12: Cassius Hemina annal III (cfr. hist. Rom. fragm. ed. Peter p. 72)

- 1 impellitur B¹. palam quoque V. 1. 2-est ut quis
om B¹. 2 valeat VB¹TfS cfr XXVIII 10 ilico J. illico
ll r(D) cfr nota ad XXVII 12 3 seu B¹d 4 negant
Vd medicine B. 4 5 p. R. VD 5 ipsi B. 5. 6 acci-
piendi d. 6 lentus dr ten- V¹B. lentis V¹Er. 8 recen-
sere V¹B¹dT. sed cfr VII 99. 114 XXXIV 36. XXXVI 8.
9 heminae V. antiquis Ev.a H sed cfr. XIII 84
10 peloponneson Vd. -ensem v a G 11 lisaniae V
13 paplicae V 14 egregium (corruptum in ecrecium) ego.
/credunt d. cre- rTf. e re dictum H cum Gron tradunt
r(D.) | mirique V. gradu aduentu E initio om. E
15 urendi om. V¹ 16 carnificem et Erv -ce sed V. -ce
sed d. -ces et Bf. an carnificis et? artemonesque V. -oresque
B¹ 17 e SJ 17 18 auctoritate VR -itas Er.a B
18 censura in unum d. 19 ipsa om. V¹B¹. 20 filio VB¹d.
21 habeant d. 22 et p. 373. 1 dist v a H

vincam nequissimum et indocile genus illorum,
et hoc puta vatem dixisse: quandoque ista gens
suas litteras dabit, omnia conrumpet, tum etiam
magis, si medicos suos hoc mittet. iurarunt inter
se barbaros necare omnes medicina, sed hoc ip-
sum mercede faciunt, ut fides iis sit et facile
disperdant. nos quoque dictitant barbaros et
spurcius nos quam alios Ὀπικῶν appellatione
foedant. interdixi tibi de medicis.

- 10 (8) Atqui hic Cato sescentesimo quinto anno urbis 15
nostrae obiit, octogensimo quinto suo, ne quis illi de-
fuisse publice tempora aut privatim vitae spatia ad ex-
periendum arbitretur. quid ergo? damnatam ab eo rem
utilissimam credimus? minime, Hercules. subicit enim
15 qua medicina se et coniugem usque ad longam senectam
perduxerit, his ipsis scilicet, quae nunc nos tractamus,
profiteturque esse commentarium sibi, quo medeatur filio,
servis, familiaribus, quem nos per genera usus sui di-
gerimus. non rem antiqui damnabant, sed artem, maxime 16
20 vero quaestum esse manipretio vitae recusabant. ideo
templum Aesculapii, etiam cum reciperetur is deus, extra

1 an euincam? 2 putabam item E. | quandocumque
V(?) v. a. S. 3 corrumpit VRa. 4 si om. V¹R¹ | huc d(?)
v a. D. 5 set E et H. 6 facient dTf | fides iis is ED.
his Vr) VdEr. fid&is R. 7 dictitabant VR¹dT. 8 spur-
cius EB (-nos v). sup eius rT. rbius U. Ὀπικῶν U cum
OJahnio opicos B hoppicos (hipp- v) R. -ificos (opi- E) Er
hoppocos Vd. 9 foedantque V, interdixi tibi (-dicit ibi
v a. G) de medicis V¹Er. om. rT. 10 atqui ego atque
V(?) Er om. rT | hic cato om. R¹. 11 obid V. 12 pu-
blice V | ut VR¹. | aut (pro ad) VR. 12 13 experiendum
d(?) B. expedi- rr. a. C. 13 ab eorum E haberem R¹.
14 utilissimum E subiecit dT. 15 quam E. | se et VRaS
est et E et se et v. 16 nos tractamus G(H) temus
Lugd nos tredamus E. -rademus v(D) nostra scitamus
(ci- U) rTfU. 17 profiteurque E comedeatur V
18 usus sui ll v. an ususe? 18. 19 digerimus VRdTf
(P)H -remus U differimus EG differimus v. -remus C
20 esse ll v esse in P an esse e? | manipretio VdErU
cum PH mani pr- T magni pr- R. immani pr- v
21 aesculapis VR.

urbem fecisse iterumque in insula traduntur et, cum Graecos Italia pellerent, diu etiam post Catonem, ex-
 17 cepisse medicos. augebo providentiam illorum. solam hanc artium Graecarum nondum exercet Romana gravitas, in tanto fructu paucissimi Quiritium attigere, et ipsi sta-
 tim ad Graecos transfugae, immo vero auctoritas aliter quam Graece eam tractantibus etiam apud inperitos ex-
 pertesque linguae non est, ac minus credunt quae ad salutem suam pertinent, si intellegant. itaque, Hercules,
 in hac artium sola evenit, ut cuicumque medicum se pro-
 18 fesso statim credatur, cum sit periculum in nullo men- dacio maius. non tamen illud intuemur; adeo blanda est sperandi pro se cuique dulcedo. nulla praeterea lex, quae puniat inscitiam capitalem, nullum exemplum vindictae. discunt periculis nostris et experimenta per mortes agunt, 16
 medicoque tantum hominem occidisse impunitas summa est. quin immo transit convitium et intemperantia cul-
 patur, ultroque qui periere arguuntur. sed decuriae pro more censuris principum examinantur, inquisitio per parietes agitur, et qui de nummo iudicet a Gadibus columnisque 20
 Herculis arcessitur, de exilio vero non nisi XLV electis
 19 viris datur tabella: at de iudice ipso quales in consilium eunt statim occisuri! merito, dum nemini nostrum libet scire, quid saluti suae opus sit. alienis pedibus ambula-
 mus, alienis oculis agnoscimus, aliena memoria salutamus, 25

1 iterumque *ll. r.* Tiberinaque *com S.* nec (*pro et*) *coni S.* 2 etiam *del H* 2. 3 excoepisse *V.* 5 tantu *R¹* fructu *VR¹* 6 greci *R.* 8 at (*pro ac*) *d.* 9 intellegant *RU* -gunt *rr, J*) 10 in *om E* sol *V¹E* | medicum se *d(? v, J)*. medum se *E* modo se *R.* al . . r *reliquis* *marginē abscisis*. modo re (*rem U* *VU* 10. 11 professo *d(? G)*. -ssae *E.* -erro *V* -erra *R.* -fitenti *v* (*an proferat?* *cfr. XVIII 218*). 12 intueretur *R¹* ab eo *V.* 14 in- scientiam *R¹U.* *cfr nota ad XXVI 5* | capitalem *Ev* -le *ATH* ea cap- *V* eam cap- *fS.* 17 transit in *Vv a. G* 18 perire *V* 18. 19 pomere *E.* 19 exanimantur *V* -atur *E* | parentes *P* patrias *Gron* 20 a *om E.* 21 nisi *de E* nisi die *v a H* 22 consiliū *C.* -ho *ll r* (*an in consilio sunt?*). 24 quod *R¹Et a. G* 24 25 ambule-

aliena et vivimus opera, perieruntque rerum naturae pre-
 tia et vitae argumenta. nihil aliud pro nostro habemus
 quam delicias. non deseram Catonem tam ambitiosae 20
 artis invidiae a me obiectum aut senatum illum, qui ita
 5 censebat, idque non criminibus artis arreptis, ut aliquis
 expectaverit. quid enim venenorum fertilius aut unde
 plures testamentorum insidiae? iam vero et adulteria
 etiam in principum domibus, ut Eudemi in Livia Drusi
 Caesaris, item Valentis in qua dictum est regina. non 21
 10 sint artis ista, sed hominum: non magis haec urbi timuit 8
 Cato, ut equidem credo, quam reginas. ne avaritiam
 quidem arguam rapacesque nundinas pendentibus fatis et
 dolorum indicaturam ac mortis arram aut arcana prae-
 cepti, squamam in oculis emovendam potius quam ex-
 15 trabendam. per quae effectum est, ut nihil magis pro
 re videretur quam multitudo grassantium; neque enim
 pudor, sed aemuli pretia summittunt. notum est ab eodem 22
 Charmide unum aegrum e provincialibus HS CC recon- 10
 ductum, Alconti vulnere medico HS [C] damnato ad-
 20 misse Claudium principem, eidemque in Gallia exulanti
 et deinde restituto adquisitum non minus intra paucos
 annos. et haec personis inputentur. ne faciem quidem 23

§ 22: cfr. Martial. XI 84, 5. G.

1 aliene (om. et) E. na v a. S. 3 iam V&Tf | ambitiose
 TE -one V 4 ut a (pro aut) E et a v a. G. 5 itaque
 (pro idque) Ev a G 6 quidem in V quid R¹ | feralius R
 -acius S. unde dEv. unius VB. 7 res R. 8 in om. VR¹.
 eudemi B eundē ll evidens v 10 sunt VR¹ v a. G | artes
 istae E 13 aut mortis VR¹ arram V&B arma Ev aty-
 con R al. . r (reliquis margine abscisis) | arcanam V
 13 14 praecepti VR¹. -ta rv 14 squam V quā d¹
 -amā d¹ | et movendam VR¹ d. 15 ma (pro magis V¹ R¹)
 15 16 prodesse d¹ v a S 17 pudoris (om sed Ev a C
 aemuli v -lis ll notum dv non V¹ Er om r 18 e V¹ R.
 ex dv et V¹ Er. | his V | cc ego c. E cc D ducenta V&.
 -tis R(?) v 18. 19 conductum v a. H an ee (= esse, con-
 ductum? | dist. v a D 19 medicorum E. | [C] ego c ll H(D)
 c v centiens cent. mil. S (incertum unde sumptum) 19. 20 ad-
 emissos R¹ 21 intra — 22 personis om E 22 faciem hoc
 quidem E.

aut inscitiam eius turpem arguamus: ipsorum procerum
 intemperantiam inmodicis aquarum calidarum deverticulis,
 imperiosa inedia et ab isdem deficientibus cibo saepius
 die ingesto, mille praeterea paenitentiae modis, culinarum
 etiam praeceptis et unguentorum mixturis, quando nullas
 24 omisere vitae inlecebras. invehi peregrinas merces con-
 ciliarique externa pretia displicuisse maioribus crediderim
 equidem, non tamen hoc Catonem providisse, cum
 damnaret artem. theriace vocatur excogitata compositio;
 luxuria finxit rebus sexcentis, cum tot remedia dederit
 natura, quae singula sufficerent. Mithridatium antidotum
 ex rebus LIII componitur, inter nullas pondere aequali,
 et quarundam rerum sexagesima denarii unius imperatur,
 25 quo deorum, per Fidem, ista monstrante! hominum enim
 subtilitas tanta esse non potuit; ostentatio artis et por-
 tentosa scientiae venditatio manifesta est. ac ne ipsi qui-
 dem illa novere, conperique volgo pro cinnabari Indica in
 26 medicamenta minium addi inscitia nominis, quod esse
 venenum docebimus inter pigmenta. verum haec ad singu-
 lorum salutem pertinent; illa autem, quae timuit Cato

§ 24: cfr Plin XX 264 XXV 6 (XXIII 149) Cels V 23, 3.
 (Scribon 194. Pl iun. 106, 10 aqq.). — § 25: cfr Plin. XXXIII
 115 116 Diosc V 109 — § 26 extr.: cfr Seneca ep XII 5, 6 —
 Iuvenal 8, 114. 6, 370 Martial. XII 32, 21.

1 inscitiam TP turpem ego. turbam VTEP -bae d(?)v |
 arguamus VE¹dT dist ego. ipsorum procerum ego. cfr § 26.
 -sorum ll H -sorumque v. 2 intemperantia V imperan-
 tiam E | inmodicis ego. in morbis (ortum ex inmodicis) ll. v. |
 gallidarum V 3 in media E (imperiosam inediam v. a. S). |
 hisdem V cibo VEE¹(S). -bos d(?)G. 4 de V Rd | in-
 gestos G petentiae R¹. appete- dT. 8 et quidem V quid-
 Er a G. 9 theriæ VR -ie d 10 luxuria ego (et dist).
 -riæ V²Er v. om. rT | finxit ego. fixit VEE -xis d. fit ex v |
 sexcentis S cum Fabricio. externis ll v. D). 11 mithridatium
 (-trad- R¹S VTtErD -tium d?)v 12 inter VT interim
 Rd(?) Ec cfr VI 211 (an interque? cfr II 119. 207) | nullas
 ego -llos VTE. -lius D -llo d(?)v et quali E aequa VR¹.
 equa d 13 imperatur ego. -tor ll ta v 14 per fidem
 (dam d) ll Tf(P)J diam v. | istam BE v. a J 17 illam
 r o S, moneri conperique E 18 ac de inscitiam VR¹a

atque providit, innocentiora multo et parva opinatu, quae
 procures artis eius de semet ipsi fateantur, illa perdidere
 imperii mores, illa, quae sani patimur, luctatus, ceromata
 ceu valitudinis causa instituta, balineae ardentes, quibus
 5 persuasere in corporibus cibos coqui, ut nemo non minus
 validus exiret, oboedientissimi vero efferrentur, potus deinde
 ieiunorum ac vomitiones et rursus perpotationes ac pilo-
 rum eviratio instituta resinis eorum, itemque pectines in
 feminis quidem publicati. ita est profecto: lues morum, 27
 10 nec aliunde maior quam e medicina, vatem prorsus cotti-
 die facit Catonem et oraculum: satis esse ingenia
 Graecorum inspicere, non perdiscere.

Haec fuerint dicenda pro senatu illo sescentisque p. R. 28
 annis adversus artem, in qua condicione insidiosissima
 15 auctoritatem pessimis boni faciunt, simul contra attonitas
 quorundam persuasiones, qui prodesse nisi pretiosa non
 putant. neque enim dubitaverim aliquis fastidio futura
 quae dicentur animalia, at non Vergilio fuit nominare
 formicas nulla necessitate et curculiones ac lucifugis
 20 congesta cubilia blattis, non Homero inter proelia
 deorum improbitatem muscae describere, non naturae gignere
 ista, cum gignat hominem. proinde causas quisque et
 effectus, non res aestimet.

(9) Ordinemur autem confessis, hoc est lanis ovisque, 29
 25 ob id ut rebus praecipuis honos in primis perhibeatur.

§ 28 extr.: Vergil. georg I 186. IV 243 Homerus P 570

1 multa R. opinato VR¹f. an quaeque? 2 eius
 de semet (remet V¹) V¹R d T H cum P. -dem -dem in v)
 semet V¹Ev | ipsis Ev a. H. -so R. 3 imperio (ipe- V¹)
 V¹R¹d. cremata E 5 cibo E. | coqui REv qui d qui-
 bus V an cōcoqui? cfr Horat. ep. I 6, 61 Iuvenal. 1, 143.
 8 eurai d. in dEv. ne r 9 morum V¹ -ralium
 V² 10 nec dv ne VEr om R e Ev(J) a r TS
 11 oratium R. 14 condicione Il v 15 ationitas V acco- E.
 16 persuasione E nb (pro nisi) E praecio sano V
 18 discentur VRE ad non V. anne E. | uirgilio Il v a S(D)
 19 formicam d. 21 describere VR¹ 22 gignant E
 an gigneret? 24 ordinemus E. a confessis v. cfr. CFWMüller
 p. 3 et XXV 99. 25 ob id ut ego cfr XXXII 8 116

quaedam etiam sic alienis locis, tamen obiter, dici necesse erit. nec deerat materia pompae, si quicquam aliud intueri liberet quam fidem operis, quippe inter prima proditis etiam ex cinere phoenicis nidoque medicinis, ceu vero id certum esset atque non fabulosum. miridere est vitam remedia post millensimum annum reditura monstrare.

- 80 2. Lanis auctoritatem veteres Romani etiam religiosam habuere, postes a nubentibus attingi iubentes; praeterque cultum et tutelam contra frigora sucidae plurima praestant remedia ex oleo vinoque aut aceto, prout quaeque mulceri morderive opus sit et adstringi laxarive, luxatis membris dolentibusque nervis inpositae et crebro suffusae. quidam et salem admiscent luxatis; alii cum lana rutam tritam adipemque inponunt, item contusis tumentibusque.
- 81 halitus quoque oris gratiores facere traditur confricatis dentibus atque gingivis admixto melle. prodest et phreneticis suffitu. sanguinem in naribus sistit cum oleo rosaceo indita et alio modo auribus opturatis spissius. quin et ulceribus vetustis inponitur cum melle. vulnera ex vino vel aceto vel aqua frigida et oleo expressa sanat.

§ 30. Pintarch. quaest. Rom. p. 271 Lucan Phars II 354 — Diosc. II 82 — § 31: cfr Marc. 13, 11 — Seren. 93 Pl. iun. 92, 3. — Seren. 630, 631. Pl. iun. 23, 11—13. Marc 10, 23. — Pl. iun. 77, 23, 24. 74, 14—16. Seren. 815.

obitur E -ter d. -tur ut V. -ter ut RTS ut obiter r ut D cum U 636. 1 sic VRdTH. si Ev(D 2 deerit VR. esse erit d. | materia VRdTH cum P. -rie E. -riae [pompa] r 3 libet d. | prima fidem B 6 uitam CFWMüller p 25 -tiam V¹E. -tia in d. -tia r -tae iam J -tae v 6. 7 redituram Vd. reddi- E 9 potest E | attingi om. E¹ ea cingi Lipsius. sed cfr XXVIII 135 | nubentes V¹ om R¹. 11 12 mulcerique ut V¹R¹ 12 morderique V²R¹T -qui V¹ 13 uolentibusque VR. uolan- d. 14 quidam et VRdS -dam in E. -dam etiam r 16 alitus V 17 mellis E¹. 18 suffitus E 19 indita et alio modo VT. cfr XXVI 131. XX 137. XXII 32, praeterea datur (coicitur) in nares apud Seren. (631) et Pl. iun. et Marc. et alio (alio r) indita modo (-dico r) Er a. G. et alio modo indita r 2) G 20 qui nec E.

arietis vellera luta frigida ex oleo madefacta in muliebri- 32
 bus malis inflammationes vulvae sedant et, si procidat,
 suffitu reprimunt. sucida lana inposita subditaque mor-
 tuos partus evocat; sistit etiam profluvia earum. et canis
 rabiosi morsibus inculcata post diem septimum solvitur
 reduvias sanat ex aqua frigida. eadem nitro, sulphure,
 oleo, aceto, pice liquida ferventibus tineta quam calidis-
 sima inposita his die lumborum dolores sedat. sistit et
 sanguinem ex ariete sucida articulos extremitatum prae-
 ligans. laudatissima omnis e collo, natione vero Galatica, 33
 Tarentina, Attica, Milesia. sucidam inponunt et desqua-
 matis, percussis, lividis, incussis, conlisis, contritis, de-
 iectis, capitis et aliis doloribus, stomachi inflammationi ex
 aceto et rosaceo. cinis eius inlinitur adtritis, vulneratis,
 ambustis. et in oculorum medicamenta additur, item in
 fistulas auresque suppuratas. ad hoc detonsam eam, alii 34
 evolsam, decisis summis partibus siccant carpuntque et
 in fictili crudo componunt ac melle perfundunt uruntque.
 alii astulis taedae subiectis et subinde interstratis oleo

§ 32: Seren 640 639. — Plin. iun. 85, 5—7 — Seren.
 451 sqq Pl. iun. 58, 13—16 (cfr 36, 6, Marc. 25, 10 Cels.
 IV 11 p 134. 135 cfr Plin XXVIII 61. § 33: Pl iun 9, 3.
 Diosc II 82 (cfr. Marc 1, 88 27, 29) II 83 § 34: Diosc II 83.

1 uellere VTE. | uta E. lota v. a S | frigidam E -daque
 v. a G (an frigida et? . 1. 2 mulieribus E (cfr. XXX 123).
 2 procidat ego. -dant Il v 3 sucide VE. an subditaue
 emortuos? 4 earum Il v uuluarum man. Dal an femina-
 rum vel delendum (cfr XXIV 126. XXX 126 XXXII 130)?
 nisi vero ulperarum et canis magis probatur | et VRTED.
 at d(?)v. 6 redubias V 7 feruentibus 4Err -uescenti-
 bus rTfS. 8 his die E. 9 extremitatum v a. J. cfr nota
 ad XXVIII 59. 11 terentina V | sucida E 12 13 de-
 iectis om. V¹E¹d. 13 stomachi E. 15 medicamentis ED
 sed cfr. § 25 XXV 155 XXXIII 105. XII 134 XXIV 41
 XXVIII 120 XXXII 31 XX 258. XVI 54 XXVI 36.
 XXIII 45 XXI 18. 30 (an vero etiam oculorum medica-
 mentis? cfr XXXV 194 XXXIII 105 inst). 16 huc VE¹d¹
 haec r a S detosam V 17 decisis V. 18 uruntque d ? H
 cum vet Dal. e Diosc utrumque rr 19 astulis V¹D. -li E
 (cfr. XVI 57, assulis rG. hastu- v.

adpersam accendunt cineremque in labellis aqua addita confricant manu et considerare patiuntur, idque saepius mutant aquam, donec linguam adstringat leniter nec mordeat; tum cinerem reponunt. vis eius septica est efficacissimeque genas purgat.

- 35 (10) Quin ipsae sordes pecudum sudorque feminum et alarum adhaerentes lanis — oesypum vocant in-
numeros prope usus habent. in Atticis ovibus genito
palma. fit pluribus modis, sed probatissimum lana ab
iis partibus recenti concerpta aut quibuscumque sordibus
sucidis primum collectis lento igni in aëneo subfervefactis
et refrigeratis pinguique, quod supernatet, collecto in fic-
tile vas iterumque decocta priore materia; quae pingui-
tudo utraque frigida aqua lavatur et in linteo saccatur ac
sole torretur, donec candida fiat ac translucida; tum in
36 stagna pyxide conditur. probatio, ut sordium virus oleat
et manu fricante ex aqua non liquetur, sed albescat ut
cerussa. oculis utilissimum contra inflammationes genarumque callum. quidam in testa torrent, donec pingui-
tudinem amittat, utilius tale existimantes erosio et duris
37 genis, angulis scabiosis et lacrimantibus. ulcera non oculorum modo sanat, sed oris etiam et genitalium cum an-

§§ 35—37: Diosc II 84 med et extr. § 37: cfr. Diosc. eupor II 71 et I 215, ubi *ὀκωρον* falso. — Seren. 250 sqq

1 accedunt V | et (pro in) V | additas VR¹ 2 ad-
fricant R¹. 4 mordeat de sobo potanemedunt R¹. | tum
VR&S tunc Ev(D) cfr. § 35 extr. 45 eis V. styptica v a G.
smectica Gesner 6 quin pecu om R¹. 7 oesopum E.
aes- v a B 8 habent r -bet H. Ven 9 palam VR¹d |
modis om V¹E¹ 10 iis Vr his rC. 12 supernatet EG.
-tat v. -riacet rTf 12. 13 fictili v.a.S. 13 uase Er
v.a.S. | priore dv(D). -ori R(?)C ora V. propter E | ate-
ria E. 14 utraque E. | in om V | siccatur V²RE v a H |
ex (pro ac) V 16 stagna VREJ coll. XXX 38 57.
(XXXIII 94 130 XXXIV 159 160, ubi B semper). -gnia v.
stagnae d(?)C 16. 17 oleante manu E 17 an et (pro
sed)? aut E 18 cerosa V ceterosa R¹ 18 19 genarum
vel gallum -llium E¹ quidem intestator E. 19 torrendo
nec VE. -do (conficiant add. e, ne dv a B. 22 auris S
e coni H e Diosc (sed dicendum erat aurum).

serino adipe. medetur et vulvae inflammationibus et sedis
rhagadiis et condylomatis cum meliloto ac butyro. reli-
quos usus eius digeremus. sordes quoque caudarum con-
cretæ in pilulas siccatae per se tusaeque in farinam et
5 inlitæ dentibus mire prosunt, etiam labantibus, gingivis-
que, si carcinoma serpat; iam vero pura vellera aut per 38
se inposita caecis doloribus aut accepto sulphure, et cinis
eorum genitalium vitiis, tantumque pollent, ut medica-
mentis quoque superponantur. medentur ante omnia et
10 pecori ipsi, si fastidio non pascantur. cauda enim quam
artissime praeligata, evolsa inde lana, statim vescuntur,
traduntque quod extra nodum sit e cauda praemori.

3. (11) Lanae habent et cum ovis societatem simul 39
fronti inpositae contra epiphoras. non opus est eas in
15 hoc usu radícula esse curatas neque aliud quam candi-
dum ex ovo infundi ac pollinem turis.

Ova per se infuso candido oculis epiphoras cohibent
urentesque refrigerant — quidam cum croco praeferunt —
et pro aqua miscentur collyriis; infantibus vero contra
20 lippitudines, ut vix aliud, remedio sunt butyro admixto
recenti. eadem cum oleo trita ignes sacros leniunt betæ 40
foliis superinligatis. candido ovorum in oculis et pili re-

§ 39: Diosc II 55 Pl. iun. 22, 4—7. — cfr Marc. 8, 20. —
§ 40: Pl iun. 98, 7. 8. Seren 761 — Diosc II 55 Seren. 1043 sqq.
Pl iun. 84, 6 8. — Seren. 1047 sqq. Pl. iun. 84, 4 -6

2 rhagadis VE v a. C, D). 3 eius VRED eius suo loco
d(?)v an eius suis locis, ut § 51? sed cfr. § 72. | digere V¹.
-rere d. -rese De sordibus caudae med. R¹. 4 tusaeque
(-seque V²) V¹dv -sae aequae E tureque V¹. tuncuteq R.
farinam E Verc (G) -na r(om in)r 5 labantibus dr -bus-
que VR. -bus quae E -bus, unae D. sed cfr. Seren. 7 po-
sita VR¹d | accepto ll r cfr. § 56 suffita Pl iun. 36, 7. 8.
8 pollet E ui V. 10 pascantur RES -atur rv(D).
11 praehgat RE. (an praeligata et uolsa?) 12 nondum
fit E. | primori R. praemorari R. 17 infusa E. 18 uren-
tesque dr tes oue R. -tisque VS -tis qua Er. 19 miscent
v. a. J. (dist. J). 20 lippitudines V. lippidi- R | ut vix ego.
cfr. XVI 64, vix ll. r. | sunt ego. est ll v 22 in-
ligatis R.

- clinantur Hammoniaco trito admixtoque et vari in facie
cum pineis nucleis ac melle modico. ipsa facies inlita
sole non uritur. ambusta aquis si statim ovo occupentur,
pusulas non sentiunt — quidam admiscent farinam hor-
deaciam et salis parum —, ulceribus vero ex ambusta
cum candido ovorum tostum hordeum et suillo adipe
41 mire prodest. eadem curatione ad sedis vitia utuntur;
infantibus quidem etiam si quid ibi procidat; ad pedum
rimas ovorum candido decocto cum cerussae denariorum
II pondere, pari spumae argenti, murrae exiguo, de
vino; ad ignem sacrum candido ovorum ternum cum
amylo. aiunt et vulnera candido glutinari calculosque
42 pelli. — Lutea ovorum cocta, ut indurescant, admixte
croco modice, item melle, ex lacte mulieris inlita dolores
oculorum mitigant, vel cum rosaceo et mulso lana oculis
inposita, vel cum trito apii semine ac polenta in mulso
inlita. prodest et tussientibus per se luteum devoratum
liquidum ita, ut dentibus non attingatur, thoracis destil-
lationibus, faucium scabritiae. privatim contra haemor-
43 rhoidas morsui inlinitur sorbeturque crudum. prodest et
renibus, vesicae rosionibus exulcerationibusque. cruenta

§ 41 extr: Pl iun 98, 8-10 — § 42: cfr Diosc II 54 —
Pl iun 22, 7-9 §§ 42-43. Diosc II 55 Pl. iun 38, 2-4 —
§ 43: Diosc II 54. cfr Marc. 27, 51 Pl iun. 52, 15-19.
Marc 27, 76

1 uarii E. -rices dT turi V. fauantiae V. 2 u E
modico Erv mixto r. | ipse facies illite T 3 uritur ErS
adu- v uruntur rT | aquis ll. v an igni? cfr. XXIV 45.
(flammas Seren). | occupentur V. 5 falis V. | param V.
paruum E (an recte? sed cfr § 103 XXIII 41). 8 procedat
VRf 9 caerossae V 10 duum ll. G. duorum r. 11 can-
dido duorum V. | ternum ego trinū r. trum E. trium VRf
trito d(?)v cfr. Pl. iun 12 amulo VR(E?)D | candida E.
glutinare VRf. 14 an modico? cfr. nota ad XXVI 122.
et lacte v a S. 15 mitigatur E. 16 con trita E 17 in-
lata E 18 itaque at E 19 20 haemorrhoidas d. -dis D.
-dum v. emorroidas V¹E haemoro- R. nemo ro- V¹ 20 mor-
sui ego. -sam ll. v cfr. XX 50. an potius morsibus (corruptum
in morsuul)? et crudum ES cruenta V. 21 vesicae ro-
sionibus om E. 21 et p. 383, 2 dist. ego e Pl iun

excreantibus v ovorum lutea in vini hemina cruda sor-
bentur, dysintericis cum cinere putaminis sui et papa-
veris suco ac vino. dantur coeliacis cum uvae passae
pinguis pari pondere et malicorii per triduum aequis
5 portionibus, et alio modo lutea ovorum III, lardi veteris
et mellis quadrantibus, vini veteris cyathis III, trita ad
crassitudinem mellis et, cum opus sit, abellanae nucis 44
magnitudine ex aqua pota, item ex oleo fricta terna, totis
ovis pridie maceratis in aceto; sic et hientericis, sangui-
10 nem autem reicientibus cum III cyathis musti. utuntur
isdem ad liventia, si vetustiora sint, cum bulbis ac melle.
sistunt et menses mulierum cocta et e vino pota, infla-
tiones quoque vulvae cruda cum oleo ac vino inlita. utilia 45
sunt et cervicis doloribus cum anserino adipe et rosaceo,
15 sedis etiam vitus indurata igni, ut calore quoque prosint,
et condylomatis cum rosaceo; item ambustis durata in
aqua, mox in pruna putaminibus exustis, tum lutea ex
rosaceo inlinuntur. fiunt et tota lutea, quae vocant sitista,
cum triduo incubita tolluntur. stomachum dissolutum con-
20 firmant pulli ovorum cum gallae dimidio ita, ne ante II
horas alius cibus sumatur. dant et dysintericis pullos in
ipso ovo decoctos admixta vini austeri hemina et pari
modo olei polentaeque. — Membrana putamini detracta 46

§ 44: Pl. iun 53, 12—14. — § 45: Pl. iun. 35, 7 8 84,
8 11. — § 46: Pl. iun 25, 9—11 — Seren 236

1 quinque II v 2 cum cinere dTfH cum P ouum
(cum r) cineris VR cum mira E. cum iure v 4 pare E.
malicorio v a H 5 trium II v 6 tribus II v. trita om.
VR¹ 8 magnitudinis V | fricea E. 9 sic et VRdG.
sic et in Er sic et illita v, hientericis d(P)H cfr. Cels II 1
p 29 IV 23 liem Ericis (-ci E) rT lienicis v. dysenteri-
cis Pl. iun 10 ater (pro autem) E, tribus II v. musti v
mixti II Ven 11 sunt E 12 coctae E -te r. om. E |
e ex v) uino dEr e corr D. in uino V¹S. in eo ino V¹ in
eo uino f 13 ac Er, D. aut rTfH. 15 durata Er a H
16 durata II r decocta Pl iun in II.Tfr H. ex G.
17 cum E | ex Rdv et r 18 inlinunt d sitista VRdG(H).
sicista dVen. -ti T schista (B)C synchyta P 20 anaa
II v 23 putaminis E(?) v. a. S -anea E

- sive crudo sive cocto labrorum fissuris medetur, putaminis cinis in vino potus sanguinis eruptionibus. comburi sine membrana oportet. sic fit et dentifricium. idem cinis et mulierum menses cum murra inlitos sistit. firmitas putaminum tanta est, ut recta nec vi nec pondere ullo frangantur nec nisi paulum inflexa rotunditate. —
- 47 Tota ova adiuuant partum cum ruta et aneto et cumino pota e vino. scabiem corporum ac pruritus oleo et cedria mixtis tollunt, ulcera quoque umida in capite cyclamino admixta. ad puris et sanguinis excreationes ovum crudum cum porri sectivi suco parique mensura mellis Graeci calefactum hauritur. dantur et tussientibus cocta et trita cum melle et cruda cum passo oleique pari modo. infunduntur et viriditatis vitis singula cum ternis *cyathis* passi amylique semuncia a balneis; adversus ictus serpentium cocta tritaque adiecto nasturtio inlinuntur. —
- 48 Cibo quot modis iuvent, notum est, cum transmeent faucium tumorem calfactuque obiter foveant. nullus est alius cibus, qui in aegritudine alat neque oneret simulque vim
- 49 potus et cibi habeat. maceratorum in aceto molliri dixi-
 10, 107 mus putamen; talibus cum farina in panem subactis coeliaci recreantur. quidam ita resoluta in patinis torrere

§ 47: Seren. 624. Pl iun 13, 1. Marc 4, 5 — Pl iun 38, 4—7. — Seren. 297 Pl iun 37, 14—16. — § 49: Seren. 489—490. Pl. iun. 53, 14—17. — Seren. 546. Marc. 27, 71 — Marc 27, 77 (110. 68).

1 labrorum ego cfr nota ad XXIV 14 -biorum ll v (nusquam alibi a Plinio positum). 2 cibi (pro cinis) E
 2 3 comburere dT 3 id est V. 4 et EE ciet dT. eum V | halitus VdT litus R¹ 6 paululum v.a.S cfr nota ad XXVIII 133 7 tosta T. curata V | anetho V(?) dr.a.S.
 8 cedra VR¹d. 9 tolluntur d 10 ad V¹Rdv. ac r
 14 si singula E singulis V¹R¹ 14 15 cyathis passi ego passi ll v passi cyathis C (an ternis heminis passi?) 15 amulique V E?) D | aduersis V. 17 cibo G -hos ll v quod Vd. | iubent V | transmetent E -mittant v a G 18 tumore E 19 aegritudinem E | uini E uini usum v.a.G.
 20 ac dr a S cibus VR¹. 21 pane Er a H. cfr nota ad XXVIII 206. 204 22 patenis V. | torreti Er a S rore E.

utilius putant, quo genere non alvos tantum, sed et menses
feminarum sistunt, aut, si maior sit impetus, cruda
cum farina et aqua hauriuntur. et per se lutea ex iis
decocuntur in aceto, donec indurescant, iterumque cum
5 trito pipere torrentur ad cohibendas alvos. fit et dysin- 50
tericis remedium singulare ovo effuso in fictile novum
eiusdemque ovi mensura, ut paria sint omnia, melle, mox
aceto, item oleo confusis crebroque permixtis; quo fuerint
ea excellentiora, hoc praesentius remedium erit. alii eadem
10 mensura pro oleo et aceto resinam adiciunt rubentem vi-
numque; et alio modo temperant, olei tantum mensura
pari pineique corticis II sexagensimis denarii, una eius
quod rhum diximus, mellis obolis V simul decoctis, ita 34, 91
ut cibus alius post III horas sumatur. torminibus quo-
15 que multi medentur ova bina cum alii spicis III una
terendo vinique hemina calefaciendo atque ita potui dando.
et, ne quid desit ovorum gratiae, candidum ex ãis ad- 51
mixtum calci vivae glutinat vitri fragmenta; vis vero tanta
est, ut lignum perfusum ovo non ardeat ac ne vestis qui-
20 dem contacta aduratur. de gallinarum autem ovis tantum
locuti sumus, cum et reliquarum alitum restent, magnae
utilitatis, sicut suis locis dicemus.

§ 50: Marc. 27, 39. — 27, 59. 107 — § 51: Iaid. XII 7, 81.

2 ut V. 3 ex aqua v a S. (an recte?). | per se lutea VR¹.
psoluta dT. | ex iis dv. ex (et E) his rS 4 decocuntur ego.
cfr. Marc -octorum VRTfE -octa d(?)v. indurescat V¹R¹d
5 torrentur v -eantur II S. (an tosta dantur?) 6 singu-
lare ovo om. E ut (pro in) V fictili nouo r e corr Ev a. S
7 pariae V. 10 resinam v. rei unam E. -na Vd. reuin R.
-ina r dicunt Vd 10 11 unumque Vd. 11 dist sus-
tulit S. | alio V¹Er v a r. | intemperant R. mensuram E
12 duabus II v. denarii d -rie R¹ -rae V¹. -riorum rv
-ri ac D. 13 quo Er cum ras. rhum dTfVen (H). rhuunt
V¹. rhus v(D) trahi V¹Er in ras. | quinque II v | decocti E
14 alius om. VR¹S sed cfr. § 45. | quattuor II v. 15 me-
dent V. | alii (aliis v) piscis dv a H | quattuor II v
15. 16 una terendo VR uterendo E 16 potui dando Err
potando r. 17 desit ovorum dEr v. de estiuorum aest-
iis v his II C 18 unae dEv. ut r. | glutina R. -ata
21 alitum de ouis anguis restent E. | magne V 22 ut
25

- 52 (12) Praeterea est ovorum genus in magna fama Gal-
liarum, omisum Graecis. angues enim numerose con-
voluti salivis faucium corporumque spumis artifice con-
plexu glomerant; urinum appellatur. Druidae sibilis id
dicunt in sublime iactari sagoque oportere intercipi, ne
tellurem attingat; profugere raptorem equo, serpentes
enim insequi, donec arceantur amnis alicuius interventu;
experimentum eius esse, si contra aquas fluitet vel auro
53 vinctum; atque, ut est Magorum sollertia occultandis frau-
dibus sagax, certa luna capiendum censent, tamquam con-
gruere operationem eam serpentium humani sit arbitrii.
vidi equidem id ovum mali orbiculati modici magnitudine,
crusta cartilagineis velut acetabulis brachiorum polypi cre-
54 bris insigne. Druidis ad victorias litium ac regum aditus
mire laudatur, tantae vanitatis, ut habentem id in lite in
sinu equitem R. e Vocontis a divo Claudio principe ia-
teremptum non ob aliud sciam. hic tamen complexus an-
guium et frugifera eorum concordia in causa videtur esse,
quare exterarum gentes caduceum in pacis argumentis circum-
data effigie anguium fecerint; neque enim cristatos esse
in caduceo mos est.

cfr. § 55. -ates rv. 2 anguis V¹E¹. enim ego ea VREv(D).
eo d del. B, numerose ego cfr XXV 167 -ro est VRd. -ro
(-rus v est ovorum Ev. -ro sex D. innumeri aestate C cum B
an vero inter sese? cfr X 169 2 3 convolutis Vd. con-
voluti E. 3 salivis Rdv salivis E ad huius V. | artifice V¹
-ficii (artef- E) V²E 4 glomerant. urinum ego. cfr. X 166.
158. -rant. urinum D -rantur in unum d -rantur (-rant J)
annum (nnum V¹ annunt V² anguinum v) rv | appellatum
R¹d. apellantum V¹ -tur V² 5 sublimen V 7 arcea-
tur V. 8 fluitet V 9 cinctum v a G 10 censet E.
11 operatione (-tone V) ea VR¹. | arbitri RES 12 vidi
id V²E | idiom V | orbiculatum Vdv.a.C | modice V
13 cartilagineis D -nis drv. -lagis VR. -iculaginis E. | vel
V. e tabulis d. 14 insigni D | dist. D 15 laudantur
V²E. 16 aequitem E¹. -ietem E². ue quiritem d | e vo-
contis G. euocantis E. -tis dr -tem rf -catum v. | a om.
VR¹d 17 ob v ad Ex om. r. sciam' dT 18 frugifera
torum E. efferatorum R(?)v.a S. \ concordiae V \ m om VR
v S(J). 20 anguim V.

(13) De anserum ovis magnae utilitatis ipsoque anserē 55
dicturi hoc in volumine debemus honorem et Commageno,
clarissimae rei. fit ex adipe anserum — alioqui celeberrimi
us, set ad hoc in Commagene Syriae parte — cum
5 cinnamo, casia, pipere albo, herba quae Commagene vocatur,
obrutis nive vasis, odore iucundo, utilissimum ad
perfrictiones, convulsiones, caecos aut subitos dolores
omniaque, quae acopis curantur, unguentumque pariter et
medicamentum est. fit et in Syria alio modo, avium adipe 56
10 curato ut dicemus, additis erysisceptro, xylobalsamo, phoe- 134
nice, item tuso calamo singulorum pondere quod sit adipis,
in vino bis aut ter subservefacto. fit autem hieme, quo-
niam aestate non glaciatur nisi accepta cera. multa praeterea
remedia sunt ex anserē, quod miror aequae quam
15 in capris, namque anser corvusque ab aestate in autumnum
morbo conflictari dicuntur.

§ 55: cfr. Plin. X 55 XXXVII 204. - § 56: cfr. Diosc. II 91 extr. — Phn. XXVIII 153. X 32

2 commageno TS cum magnae V commagenorum d(?) Er
e corr. v. 3. 4 dist J. 3 aliqui VRd. 4 set ad ego
est ad EG(D). est, at v est sed in r sed in rTS | in om.
BT. commagine V. suriae Vr susuriae Rd | est ad — parte
uncis inclusit D 5 cinnamomo VRTS cfr X 55 pipere
Ev. picere r. uicere R. cicere r. 6 obruis d. | iucunde V
-di E. 7 praefictiones E 8 omnia (sumpta d) quaeque
Vd acopis dv. -piis VES. -pus R. cfr § 115. XXIII 89.
157. XXXI 92 105 XXXII 140 XXXVI 152 Cels V 24
Scribon. 156 161. 206 extr. 268 al. & Vdv(S ac R(?) G.
om E 9 adipe avium R(?) v. a. D anium aut cum d
10 dicemus Il v(J) diximus B coll XXVIII 143 | erysi-
streptro d erisceptro V² v. a. B. aerisc- E ceitro V¹ om R¹ |
xylobalsamo V. lixo- d. lyso- R¹. 10. 11 foenice V.
11 item tuso ego e Diosc. tuso item Il. v(D). elate item B
e Diosc | quod S quid R¹. qui rv. an quo sit adipis?
11 12 adipis in S -pisci E -pis cum B. -pis rJ. 12 sub-
servefacto ego -tu (ferref- R¹) VRdTtH -tus E -tis v. cfr.
XII 129. XIV 85. 114. XXII 137. | fiat V¹ Rd 13 gla-
tiat V 14 remedia om R¹ d ex misere d. ex imis aere V.
de mendo cfr XXXIV 54 (eximie). 15 in capris V² Er G(D).
pancharis rT Panchaica (vel in Panchaeis) J coll § 29 et X 4
in coruis v. | anserē E (cum anserē v a G).

- 57 4. (14) De anserum honore, quem meruere Gallorum
 10, 51 in Capitolium ascensu deprehenso, diximus. eadem de
 causa supplicia annua canes pendunt, inter aedem Iuven-
 tatis et Summani vivi in furca sambucea armo fixi. sed
 plura de hoc animali dici cogunt priscorum mores.
- 58 Catulos lactentes adeo puros existimabant ad cibum,
 ut etiam placandis numinibus hostiarum vice uterentur
 iis. Genitae Manae catulo res divina fit, et in cenis deum
 etiam nunc ponitur catulina. aditialibus quidem epulis
 celebrem fuisse Plauti fabulae indicio sunt. sanguine
 canino contra toxica nihil praestantius putant; vomitiones
 quoque hoc animal monstrasse homini videtur, et alios
 usus ex eo mire laudatos referemus suis locis. nunc ad
 institutum ordinem pergemus.
- 59 (15) Adversus serpentium ictus efficacia habentur simum
 pecudis recens in vino decoctum inlitumque, mures dissecti
 inpositi. quorum natura non est spernenda, praecipue in
 2, 109
 11, 136 adsensu siderum, ut diximus, cum lunae lumine fibrarum
 numero crescente atque decrescente. tradunt Magi ioci-
 nere muris dato porcis in fico sequi dantem id animal,
 in homine quoque similiter valere, sed resolvi cyatho
 olei potio.

§ 58: Plantus in Saturione ap. Paul. Diac. p. 45, 3 —
 Seren 854. Pl. iun. 107, 24 — Cic de nat. deor II 50, 126 —
 § 59: Pl. iun. 111, 3. 4.

2 capitolio ascenso (acc- d) VB¹d. 4 sambucea B d(?)
 v a J | armo VB d T(P) S arbore r r. -res E | fixis VB
 6 lactantes VB. | cibus V¹ -bos V². 7 nominibus V
 8 genito mane r a H. 9 etiamnum v. a. D. catulina V².
 caelina V¹ tadina d. | aditialibus VB d G adicia- B. addital-
 E. -ita ta- v a B. cfr X 45. 10 celebré v(J). -res II S(D).
 11 praestius V | putant VB d T H -atur Ev(D) | nomi-
 tione V. 13 laudatus V 14 institutum B. cfr IV 91
 -utis V -uti f S. statutum d(?) Ev(D). (an potius instituti
 operis? cfr XXXV 15 29 53. XXXVII 1 II 55. 118)
 15 hictus r in ras. 17 praecipua V. | et inpositi d(?) v a S.
 18 adsensu VG(S) -sus E adscensu B d(?) v H) lumine
 lunae Ev a S(D) | fibratum V. 20 dato dv -tur VB -ti E |
 si qui tantem id animali E 21 solvi V¹ E¹ T an resolui
 um? cfr. XXVII 144. XXVIII 82. 116. XXIV 24

(16) Mustelarum duo genera; alterum silvestre, distans 60
magnitudine, Graeci vocant ictidas. harum fel contra aspi-
das dicitur efficax, cetero venenum. haec autem, quae in
domibus nostris oberrat et catulos suos, ut auctor est
Cicero, cottidie transfert mutatque sedem, serpentes per-
sequitur. ex ea inveterata sale denari pondus in cyathis
III datur percussis aut ventriculus coriandro fartus in-
veteratusque et in vino potus, et catulus mustelae etiam
efficacius.

(17) Quaedam pudenda dictu tanta auctorum adsevera- 61
tione commendantur, ut praeterire fas non sit, siquidem
illa concordia rerum aut repugnantia medicinae gignuntur,
veluti cimum, animalis foedissimi et dictu quoque fasti-
diendi, natura contra serpentium morsus et praecipue aspi-
dum valere dicitur, item contra venena omnia, argumento,
quod dicant gallinas, quo die ederint, non interfici ab
aspide, carnesque earum percussis plurimum prodesse.
ex iis, quae tradunt, humanissimum est inlinere morsibus 62
cum sanguine testudinis, item suffitu eorum abigere san-
guisugae adhaerentes haustasque ab animalibus restinguere
in potu datis. quamquam et oculos quidam his inungunt

§ 60: Isid. XII 3, 3. — Aristot. h. a. IX 6 extr. — Cicero
in Admirandorum libro (?). cfr. Plant. Stich. III 2, 43. — Pl.
iun. 108, 1. Diosc. II 27 περὶ τοῦ 19 extr. Nicand. ther. 689. —
§ 61: Diosc. II 36. eupor. II 120. — § 62: cfr. Plin. XXXII 124. —
Colum. VI 18, 2. Geop. XIII 17. Marc. 16, 95. Diosc. II 36.
Geop. XVI 19.

1 distans V d T f (P) H. -trans B. -tant Ev (D). cfr. Isid.
4 et om. V B¹. 6 in om. E an in umi? cfr. Diosc.
7 tribus ll. v. | datus E -tis r. | percussus E fastus E.
partus d. 7. 8 inveteratusque Ev (D) cfr. Diosc. -atus r S.
8 et catulus Err. cfr. § 104. et catulū r e catulo J.
ex catulis D. 8. 9 etiam efficacius om. E. 11 prae-
teriri d. 14 contra om. V¹ B¹. 16 dicant V B d T f H. -cunt
Ev (D) cfr. § 63 et CFW Müller p. 6. | id ederint d (?) v. a S.
deerit E. 17 carnesque B d T f H. -nisque V (?) S. -nes quo-
que Ev (D). 18 iis v. his ll. C. qui V illinire B d (?) G.
19 suffitu B. 20 dist. H | ab om. V B¹ T S. 21 datis
d T E r (P) S. -tas r. -tos v. | quam ab oculis E | his (iis v.)
inungunt Ev (J). in his ung- r his ung- S.

- trititis cum sale et lacte mulierum auresque cum melle et rosaceo admixtis. eos, qui agrestes sint et in malva nascantur, crematos, cinere permixto rosaceo, infundunt
 63 auribus. cetera, quae de his tradunt vomitionum et quartanarum remedia aliorumque morborum, quamquam ovo aut cera aut faba inclusos censeant devorandos, falsa nec referenda arbitror. lethargi tantum medicinae cum argumento adhibent, quoniam vincatur aspidum somnifica vis, septenos in cyatho aquae dantes, puerilibus annis qua-
 64 ternos et in stranguria fistulae inposuere. adeo nihil parens illa rerum omnium sine ingentibus causis genuit, quin et adalligatos laevo brachio binos lana subrepta pastoribus resistere nocturnis febribus prodiderunt, diurnis in russeo panno. rursus his adversatur scolopendra suffituque enecat.
- 65 (18) Aspides percussos torpore et somno necant, omnium serpentium minime sanabiles. sed venenum earum, si sanguinem attigit aut recens vulnus, statim interemit; si inveteratum ulcus, tardius. de cetero potum quantalibet copia non nocet, non enim est tabifica vis; itaque

§ 63. Marc. 17, 34. Seren. 899 921. Diosc. II 36 — Seren. 1003 Pl iun. 91, 6 — 8. Diosc. eupor. II 120 — § 64: Diosc. II 36 Marc. 26, 101. — Florentinus ap Geop XIII 14, 7. — § 65: Nicand ther 189. Pl iun. 112, 20 22 cfr. Plin. XXVIII 67 Diosc II 99 eupor. II 115. Seren. 843. Pl. iun. 112, 9—11.

1 trititis cum Ev contritis (-istis R¹) rTf. | e lacte f.
 3 infunduntur E 4 iis v a. H. | nomine E. -icae v a. S.
 6 inclusus V. 7 et argi V¹d. & ar R¹ | tamen (pro
 tantum) v a S. 8 ui Vd 9 in om Ev a H. 10 istran-
 guiriae V. stranguriae [fistulaeque] v a. H. | inpuere E.
 12 alligatos VR¹fS. | subrecta VdE 14 russeo VR S.
 ruiss- E. roseo dTfH -saceo v cfr XXI 166 XXX 99. |
 panne E 15 necat d(?)Ev. a S. 16 percussos Ev. -ssus r.
 -sso r 18 sanguinem dG. -ne VR -gui E. -guis v. atti-
 git ego cum vet Dal -ingit ll.v interimit dv a J cfr. XI
 56. 90. 280 XXXII 14 al (B¹ sic ubique); contra § 74. VI
 91. XXIV 174. XXV 101. 19 si VTfS. s; d om rv
 19. 20 quantumlibet E. 20 coplanum nocet d \ non est
 enim R(?)G. | bis VE

occisa morsu earum animalia cibis innoxia sunt. cunctarer
in proferendo ex his remedio, ni M. Varro LXXXIII vitae
anno prodidisset aspidum ictus efficacissime sanari hausta
a percussis ipsorum urina.

- 5 (19) Basilisci, quem etiam serpentes ipsae fugiunt 66
alias olfactu necantem, qui hominem, vel si aspiciat tan-
tum, dicitur interemere, sanguinem Magi muris laudibus
celebrant: coeuntem picis modo et colore, dilutum cinna-
bati clariorem fieri. attribuunt ei successus petitionum
10 a potestatibus et a diis etiam precum, morborum reme-
dia, veneficiorum amuleta. quidam et Saturni sanguinem
appellant.

- (20) Draco non habet venena. caput eius limini 67
ianuarum subditum propitiatis adoratione diis fortunatam
15 domum facere promittitur, oculis eius inveteratis et cum
melle tritis inunctos non expavescere ad nocturnas ima-
gines etiam pavidos, cordis pingue in pelle dorcadum
nervis cervinis adalligatum in lacerto conferre iudicio-
rum victoriae plurimum, spondylum aditus potestatum

§ 66: cfr. Plin. VIII 78. Isid. XII 4, 6. — § 67: cfr. Lucani
Phars. IX 725. Isid. XII 4, 5.

1 cunctare E. 2 iis v his H C | ni om Er nisi de a S. |
uarronem scirem v a S. 3 prodidisset TS. -sse rv. sanari
Vd Tf(P)H. de basilisco sanari E. curari Ev. 5 serpen-
tis V. ipsae V¹fH -si V¹dEr. ef E. 6 alios v a H.
necantes d. | aspiciant V². -ciunt V¹R¹. 7 interemere VJ
interim- rv(D) cfr § 65. 8 caelebrari V calore R¹dT
-rem V 9 attribuunt S. aut tri- VR aut attri- d. tri-
Ev ei VdD et Er e corr. ei et v. | potitionem E
10 a om. E. | a diis (dis ES) etiam REv. additis etiam d.
additi sed iam V. 10. 11 media V¹R¹. 11 beneficiorum
v a G. | amuleta G. maluleta Vd. mau- R¹. manu r mu-
nere v | quidam et ego. -dem ad E. -dam id rv. 13 limina V.
lum- R¹. 14 proprietatis VRd. 16 iunctus V uint- R¹ |
pauescere Ev. a. S. 17 pingui E. 18 alligatum d. ali- R¹.
19 plurimum ego et dist. primum H v de spondylo cfr.
XXXII 116 60 154, de verbo conferendi XXV 133 XIX 182
XXII 102 XXXIV 65 96 XXXV 58. 79; XXIII 139 150
156 XI 27. XIX 134. XX 37 261. XXII 83; XI 238
XIX 48 (XXXV 175); XIX 1. XX 54 XXIX 13, de mendo
XXXVII 54 potestatum Rd(?)v. a J. cfr nota ad XXVIII 59

- mulcere, dentes eius inligatos pellibus caprearum cervinis
nervis mites praestare dominos potestatesque exorabiles.
68 sed super omnia est compositio, qua invictos faciunt
Magorum mendacia: cauda draconis et capite, pilis leonis
e fronte et medulla eiusdem, equi victoris spuma, canis
ungue adalligatis cervino corio nervisque cervi alternatis
et dorcadis. quae coarguisse non minus referet quam
contra serpentes remedia demonstrasse, quoniam et haec
illorum veneficia sunt. draconum adipem venenata fugiunt,
item, si uratur ichneumonum; fugiunt et urticis tritis in
aceto perunctos.
69 (21) Viperae caput inpositum, vel alterius quam quae
percusserit, sine fine prodest, item si quis ipsam eam in
vapore baculo sustineat — aiunt enim recanere —, item
si quis exustae eiusdem cinerem inclinat. reverti autem
ad percussum serpentem necessitate naturae Nigidius
auctor est caput quidam dissecant scite inter aures ad
eximendum lapillum, quem aiunt ab ea devorari territa;
70 alii ipso toto capite utuntur. fiunt ex vipera pastilli, qui

§ 69: Seren 828 Pl. iun. 111, 4—6. — § 70: Isid XII 4, 11.
(cfr. Diosc II 18). Galen de antid. I 8 8. 15. ther. 13.

1 mulceret d. ulcere/ V | alligatos VR¹d capraearum V.
-rerum E¹. -rarum E¹ 3 uinctos E¹. 6 ungues E. -uibus
E(?) v a S. adalligans Vd. om. E¹. 7 arguisse dEv.a.H. |
referet D cum Gron -fert dv -ferret VR. regeret E
8 contra V cum ras Ev(S). -raria rTfH. serpentes dEr.(D).
-tis VRfS. tibus H. | et om. Ev.a S. 9 illorum ego. mo-
rum VRH morborum dEr. magorum D | ueneficia VRdO
cum B ben- Ev(D) 10 item—fugiunt om. E | si uratur
VRH. iurature d. uira- T. uirus v | fugiunt om. v a. H. |
urticis (uricis Vf urcis E) tritis ll.TfH. cutis cinere v.
11 perunctis VR. 12 uipera V quamque E. quemque V.
14 uaculos E | sustineant V¹. -nea V¹ usus tineant E |
recanere cont. S auctore H ex XXVIII 19 praec- ll TH praec-
canere G. futura praecinere v 15 eius E(?)Ev.a.S. | cine-
rem v -re ll J. cfr. CFW Müller p 26. 16 serpentem
VRdr.S¹ -tium E -tes C necessitatem E 17 quidam
-E -dem r(?)B. quid v | scite VTR. scythae r(?)v
chimendum V. eximen E.

theriaci vocantur a Graecis, ternis digitis mensura utrim-
que amputatis exemptisque interaneis et livore spinae
adhaerente, reliquo corpore in patina ex aqua et aneto
discocto spinisque exemptis et addita similagine atque ita
5 in umbra siccatis pastillis, quibus ad multa medicamenta
utuntur. significandum videtur e vipera tantum hoc fieri.
quidam purgatae ut supra dictum est adipem cum olei
sextario decocunt ad dimidias; ex eo, cum opus sit, ternis
stillis additis in oleum perunguntur, ut omnes bestiae
10 fugiant eos.

(22) Praeterea constat contra omnium ictus quamvis 71
insanabiles ipsarum serpentium exta inposita auxiliari,
eosque, qui aliquando viperae iecur coctum hanserint,
numquam postea feriri a serpente. neque anguis vene-
15 natus est nisi per mensem luna instigatus, et prodest
vividus comprehensus et in aqua contusus, si foveantur ita
morsus. quin et inesse ei remedia multa creduntur, ut 72
digeremus, et ideo Aesculapio dicatur. Democritus qui-
dem monstra quaedam ex his confingit, ut possint avium

§ 71: Pl. iun. 110, 3 4. — § 72: cfr. Plin. X 137 (Gell. X
12, 7). — cfr. Livii per. XI — Nicand. ther. 414. Isid. XII 4, 22.

1 quaternis T(?)C cum B coll § 121. mensura ego. cfr.
nota de pondere ad XXVI 28. -rae TtS coll. § 121. -re VF.
-ren E. -rent' r. om. d(?)v. de E non constat. 1 2 utrimque
dTfrv tur inque F tur inque (1/que V¹) VR. de E non con-
stat. 3 aneto REVen (S). -tho r(?)v. 6 uidetur opera E.
8 sexario E sextaria V¹R. | decocant V 9 perungun-
tur V²rv. -guentur E. -guitur V¹d. -gitur E. | uestigiaze Vd.
-gia E. del. r (in marg. al. . . . reliquis abscisis) 10 effu-
giant r effuant E 11 omnium serpentium Bdv.a D.
12 serpentium om. (V?)SJ. | auxiliari — 14 postea om. V¹R¹d(T?).
14 negant feriri dT. 15 mensem R(?)v. -se VE -ses dT.
(an primo mense?). sed Ev.a.S prodest V¹dTv -deest V¹.
-dēē E pio deest E. 16 et dEv. est et r 17 ei v. et
RFE in V ras. om. d. | crederentur VR¹d. 18 digereamus
VRdTh cfr § 37. dicer- E -cemus v. 19 monstrat
v.a G. | quaedam om. VR¹T. | ex his (iis v) ll.C an et huc?
confingit dT(P)J. cfr XXXVII 195. -igit V¹R¹. -icit rG
-sci v aliter XXXIV 108. XII 77. de mendo cfr. § 24.

- sermone intellegi. anguis Aesculapius Epidauro Romam advectus est vulgoque pascitur et in domibus, ac nisi incendiis semina exurerentur, non esset fecunditati eorum resistere in orbe terrarum. pulcherrimum anguium genus est quod et in aqua vivit; hydri vocantur, nullo serpentium inferiores veneno. horum iecur servatum [adversus]
- 73 percusso ab iis auxilium est. — Scorpio tritus stelionum veneno adversatur. fit enim e stelionibus malum medicamentum; nam cum immortuus est vino, faciem eorum, qui biberint, lentigine obducit. ob hoc in unguento necant eum insidiantes paelicum formae. remedium est ovi luteum et mel ac nitrum. fel stelionum tritum in aqua mustelas congregare dicitur.
- 74 (23) Inter omnia venenata salamandrae scelus maximum est. cetera enim singulos feriunt, nec plures pariter interimunt, ut omittam, quod perire conscientia dicuntur homine percusso neque amplius admitti a Terra; salamandra populos pariter necare improvidos potest. nam si arbori inrepsit, omnia poma inficit veneno et eos, qui

§ 73 extr.: cfr. Plin. XXVIII 117 § 74: cfr. Plin. II 156
extr. Isid. XII 4, 36 — §§ 74 75: cfr. Theophr. de igne § 60 —

1 anguis *H.* -guaes *F*¹. -guae *VB.* -gue *dTr.* om. *E.* atqui anguis *v.* an angue deuorato anguis? 2 pascitur *R(?)v.* parc- *rT* 2. 3 incendi *d.* -di *V.* 3 exurentur *V.* | fecundita deorum *V*¹*R*¹. 4 dist. ego cum man. *Dal* | orbem *E.* urbe *TP* (an in urbe. terrestrium cet.?). 5 et quod *T.* quod *v.a.H.* | nulli *B.* -llis *d v a.S.* 6 uncos ego posui. (an vero nec aliud aduersius, ut XXXII 35?) 7 percusso ego. cfr. § 84. -ssos *ll.v* | his *v.* his *ll.C.* | aua illum est (supra scripto uel habile) *V* | scorpion *d.* | tricus *E* | tellinum *E* stellionum *rv.a.J* (ut infra ubique) 8 e ego. et *VB.* et e *dv.* et ex *r.* ex *ED* | telionibus *E* 9 an in uino? cfr. § 128 contra VII 138. 10 biberit *VE.* | lentiginem *VdE* (an recte, ut sit faciei scribendum? cfr. XXII 146. XXIII 124). | ab *d* 11 paelicum ego. cfr. X 235 extr. pelicum *ED* -cu / m *V* -cuam *d.* pellicum *rv.* om. *B.* 12 ag *R*¹. nitum *VR*¹ 16 interemunt *J* 17 amitti *E* | a *D* ad *ll.v* terra *VD.* -as *Erv* -am *RdT* 17 18 salamandrae *E.* 18 enecare *dT.* | improvidus *Vt* 19 arbori *rv.* ris *V*¹*E.* -res *rf.*

ederint, necat frigida vi, nihil aconito distans; quin immo 75
 si contacto ab ea ligno, lapidi crusta panis inponatur,
 idem veneficium est vel si in puteum cadat, quippe cum
 saliva eius quacumque parte corporis, vel in pede imo,
 5 respersa omnis in toto corpore defluat pilus. tamen talis
 ac tanti veneni a quibusdam animalium, ut subus, man-
 ditur dominante eadem illa rerum dissidentia. venenum 76
 eius restingui primum omnium ab iis, quae vescantur
 illa, verisimile est, ex iis vero, quae produntur, canthari-
 10 dum potu aut lacerta in cibo sumpta. cetera adversantia
 diximus dicemusque suis locis. ex ipsa quae Magi tradunt
 contra incendia, quoniam ignes sola animalium extinguat,
 si forent vera, iam esset experta Roma. Sextius vene-
 rem accendi cibo earum, si detractis interaneis et pedibus
 15 et capite in melle servantur, tradit negatque restingui
 ignem ab iis.

(24) E volucris in auxilio contra serpentes primus 77
 vultur est, adnotatumque minus virium esse nigris. pin-

cfr. Plin. X 188. Seren 104 — Aelian. n. a. IX 28 — § 76: cfr.
 Plin. XXIX 92 extr. X 188. schol. Nicand. alex 537. — Diosc.
 II 67. — § 77: Aelian. n. a. I 45. Seren 868. Pl. iun. 110, 1. —
 Seren. 848. Pl. iun. 110, 6. 7

1 ni (om hil aconito — 2 pidis) R 2 si del. J. | ea dv
 eo VR. | lapidi ego. uel pidis V¹d. uel pedis ED -de v
 uel lapidi si J. | crista V¹ED. | inponatur ego. inuocatur
 R¹E incoc- rr. sed locus nondum sanatus 3 id enim
 beneficium E. | est uel si R(?)v(D). est uel E. et si rTfJ.
 4 saliuas E | eius in dT | quaquamque R. 4. 5 imo
 res aspsa d et mores (umores V¹) apersa V 6 tanta E
 -ta uis v.a.H. 6. 7 conditur V¹r -tor R. 7 domante G
 Dal. cum seqq. unxit D 8 iis v his II.C 9 illa ex his
 (iis S) H | ex iis (his J) uero J ex del. v) his uero simile
 est (-lia sunt Tr) VRdTv a G om EG produntur VRdv(H).
 -dantur EG. proba- D cum Gron. 10 potu r -tū II | cibos d
 13 si dErr¹ sint BF. in V ras. esse VEVen romae V¹.
 rofa E 14 parum VR¹d 16 igni VR¹ | his VRED.
 17 auxilio Ev -lium rTf(P)H. | primus V¹f. -mum V¹TEr(D).
 -mi (= -m; ?; RdH 18 vultur est V¹Err. -reis RF. -re s V¹.
 -res dTH, adnotatum V¹rG -atu/ V¹. -atur RdE. -andum Ev.
 que ego. quoque II v | an nigri?

narum ex *alis* nidore, si urantur, fugari eas dicunt, item cor eius alitis habentes tutos esse ab impetu non solum serpentium, sed etiam ferarum latronumque et regum ira.

- 78 (25) Carnibus gallinaceorum ita, ut tepebunt avulsae, adpositis venena serpentium domantur, item cerebro in vino poto. Parthi gallinae malunt cerebrum plagis imponere. ius quoque ex *vis* potum praeclare medetur, et in multis aliis usibus mirabile. pantherae, leones non attingunt perunctos eo, praecipue si et alium fuerit in-
- 79 coctum. alvum solvit validius e veteri gallinaceo, prodest et contra longinquas febres et torpentibus membris tremulisque et articulariis morbis et capitis doloribus, epiphoris, inflationibus, fastidiis, incipiente tenesmo, iocineri,
- 80 renibus, vesicae, contra cruditates, suspiria. itaque etiam faciendi eius extant praecepta: efficacius coci cum olera marino aut cybio aut cappari aut apio aut herba Mercuriali, polypodio aut aneto, utilissime autem in congiis III aquae ad III heminas cum supra dictis herbis et refrigeratum sub diu dari, tempestivius antecedente vomitione. non praeteribo miraculum, quamquam ad medicinam non pertinens: si auro liquescenti gallinarum membra miscantur, consumunt id in se; ita hoc venenum auri est.

§ 78: Nigidius de ann. II apud Gell. VI 9, 5 Celsus V 27, 3. Pl. iun 111, 6 9 Diosc. II 52 53 Petrichus ap. schol. Nicand. ther 557 — § 79: Diosc. II 53. (cfr. Plin. XXX 57). Seren. 893 894. — § 80: Diosc. II 53.

1 *alis* ego. cfr. Seren. his II C. iis v. | iurantur (om si) E.
 6 *malum* V. 7 iis v. his II C. 8 leonis ED -nesque
 d(?) v. a S. 9 eos E 12 morbis et Ev(D) -bis in rTfH.
 13 inflationibus V inflammatio- Ev a B | incipienti v a H.
 (an recte?). fastidiis — 14 renibus om. VR¹. 14 cruditatis
 VRtJ 15 efficacius VTED. -us enim r(?) v | coci cum
 V¹ED coti cum V¹ coctu E. coqui cum T(P)S cocti cum
 d(?) v. 16 cybio II v. cnico cons H e Diosc. | appio V
 16. 17 mercurii alii E. 17 vel (aut v) polypodio d v. a S. |
 tribus II v. 18 atq; E. | aut (pro ad) VRd. | tres V¹dEv.
 res r | cum om VR¹. 19 tempestivius vet. Dal. -tius II v.
 an -tius si? cfr. XXII 102. XXVI 14 21 reliquescenti
 /linq- V¹. reliq- T) V¹E¹T.

at gallinacei ipsi circulo e ramentis addito in collum non canunt.

(26) Auxiliatur contra serpentes et columbarum caro 81 recens concepta et hirundinum, bubonis pedes usti cum 5 plumbagine herba. nec omittam in hac quoque alite exemplum magicae vanitatis, quippe praeter reliqua portentosa mendacia cor eius inpositum mammae mulieris dormientis sinistrae tradunt efficere, ut omnia secreta pronuntiet; praeterea in pugnam ferentes id fortiores fieri. eiusdem 82 10 ovo ad capillum remedia demonstrant. quis enim, quaeso, ovum bubonis umquam visere potuit, cum ipsam avem vidisse prodigium sit? quis utique experiri et praecipue in capillo? sanguine quidem pulli bubonis etiam crispari capillum promittunt. cuius generis prope videri possint 83 15 quae tradunt et de vespertilione, si ter circumlatus domui vivus super fenestram inverso capite adfigatur, amuletum esse, privatimque ovilibus circumlatum totiens et pedibus suspensum super limen. sanguinem quoque eius cum car- duo contra serpentium ictus inter praecipua laudant.

1 ad VD | gallinaceis ipsis Err.a.S. | ramentis Brot ex ed. princ. -ti dT. sarmentis rv. 4 correpta R¹. concepta Lugd. Dal. 5 plumbagine B coll XXV 155 pulba- Vd. bulba- R¹f. pulpa- Ev corr r perit margine absciso alite— 6 magicae [quoque] om. E. 6 magicae v. -icae quoque (tamen T) VRdT reliquas V¹R¹. , portentosa om V¹ a R¹. 7 emendacia V¹. mendicia R. medicina E 9 ferentes v -tis U.S. | id VRdTfS. idem Err. | fortiores Ev(D). -tes rTfH 10 eovo R¹. an ex ovo (vel ex eiusdem?) | ut (pro ad) R. demonstrat Rd(?)H | autem (pro enim) v.a.D. 11 uifere VdTES. uidere R(?)v cfr. IX 69. X 86 XI 89 262 XVI 242. II 209 V 45 al. , quam E. cum tamen v.a.G 12 quis om. E. 15 vespertilioni V. -onis E | sit et d 16 super ego. per U.v | fenestras V. ad- figatur (affi- T) ego cfr XXXII 44 adfiguratur (at fig- d) VRdf. infigatur Err. 17 circumlatum Ev(D) -mraptum rTfH 18 suspensum VRdTfH -sum suum (e dittogr natum) E -sum sursum (susum D, v. | super limen ego. cfr § 95. XXVI 121 XXXI 131. XIX 115 XXXIII 122 (XXX 51 XXVII 142 IX 151). super limine U D va superlimine fS -nari v in supero limine H cum Gron coll. XXXII 44

- 84 (27) Phalangium est Italiae ignotum et plurium gene-
rum: unum simile formicae, sed multo maius, rufo capite,
reliqua parte corporis nigra, albis guttis. acerbior huius
quam vespae ictus. vivit maxime circa furnos et molas.
in remedio est, si quis eiusdem generis alterum percusso
ostendat, et ad hoc servantur mortui. inveniuntur et cor-
60 tices eorum, qui triti et poti medentur; mustelae catuli
85 ut supra. aequae phalangion Graeci vocant inter genera
araneorum, sed distinguunt lupi nomine. tertium genus
est eodem phalangi nomine araneus lanuginosus, grandis-
simo capite, quo dissecto inveniri intus dicuntur vermi-
culi duo adalligatique mulieribus pelle cervina ante solis
ortum praestare, ne concipiant, ut Caecilius in com-
mentariis reliquit. vis ea annua est. quam solam et
omni atocio dixisse fas sit, quoniam aliquarum fecunditas
86 plena liberis tali venia indiget. vocatur et rhox acino
nigro similis, ore minimo sub alvo, pedibus brevissimis
tamquam imperfectis. dolor a morsu eius qualis a scor-
pione, urina similis aranei textis. idem erat asterion, nisi
distingueretur virgulis albis; huius morsus genua labe-
factat. peior utroque est caeruleus, lanugine nigra, cali-

§ 84: cfr. Aristot. h. an. V 27 schol. Nicand. ther. 715. —
§ 85: cfr. Diosc. II 68. schol. Nicand. ther. 734 § 86: Nicand.
ther. 716. 725. 729

1 pilurium V 2 malus V 3 nigris E guttis om. E¹.
intercursantibus respersum (om. dH) guttis d(?) v a S. 4 ui-
uit dv uiui r. 6 cum mortui inveniuntur v a (P) H. | dist. P.
7 qui triti VRdT(P)H cotriti E. contr. v. (an mortui
auxiliantur et — contriti et poti medentur mustelae cet.?) |
et mustelae v a S. | mustelae — 8 supra del. D cum U 641.
sed cfr. Müller emend. V 4. 8 ut diximus supra v.
9 sed — nomine om V¹E¹d. 10 eorum phalangion E
11 ictus V¹E¹. | dicunt E. 13 ne om. E. 15 atocio B.
-ito E -ita r. atacito Vd. tac- v. adaceto E. 16 rhox
acino D cum U 642 e Nicand. rhacino E. rachino Vd. -na
v a B. raci- E. rhagio (-ion C) acino B. 17 subalbo V¹E
v a B. 18 imperfecti V. mosi E. 19 urinae V². ure V¹E¹ |
aranei U 642. -neis ll. v. cfr. § 132, de mendo § 88 | asterion
B e Nicand. -rtion Vd. -reion E. ascertion E. astortion v.
20. 21 labefacit dT.

ginem concitans et vomitus araneosos. etiamnum deterior
a crabrone pinna tantum differens; hic et ad maciem per-
ducit. myrmecion, formicae similis capite, alvo nigra, guttis 87
albis distinguuntibus, vesparum dolore torquet. tetragnathii
5 duo genera habent: peior medium caput distinguente linea
alba et transversum altera; hic oris tumorem facit. at
cinereus posteriore parte candicans lentior, minime autem
noxius eodem colore qui telas muscis in parietibus latis-
sime pandit. contra omnium morsus remedio est gallina- 88
10 ceum cerebrum cum piperis exiguo potum in posca, item
formicae v potae, pecudum fimi cinis inlitus ex aceto et
ipsi aranei quicumque in oleo putrefacti.

Muris aranei morsus sanatur coagulo agni e vino potu,
ungulae arietinae cinere cum melle, mustelae catulo ut in
15 serpentibus dictum est. si iumenta momorderit, mus re- 60
cens cum sale inponitur aut fel vespertilionis ex aceto.
et ipse mus araneus contra se remedio est divulsus in- 89
positus. nam si praegnans momordit, protinus dissilit.

§ 87: Nicand. ther. 747. — § 88: Seren. 877. Pl. iun. 109,
18. 19 20 4 5. — § 89: Diosc. II 73. περί ιοβ 26. eupor II 123
Colum. VI 17, 5 Veget. V 81, 1 Pl. iun. 109, 5. 6. — Seren. 880
Pl. iun. 109, 6. 7. 2. Marc. 15, 47 Aelian. n. a. II 37

2 pinna v. -nnae E. -nnas (pen- E) VR. pennis dT
3 capitis VR¹. | aluu V¹f. albo E. | nigram E. | gat/is V¹
gatus E¹ 4 dolorem dr. -ru E. | tetragnathii B ex Aetio
-gnanti Er. -gantii v -gnanthi hi (i V²) V -gnenti hi E
-granti hui d. 6 transversum VTfEv(S). -effu E. -ersa d(?) C
cfr § 94 | oris rv. oras V¹E pras// V¹. praesta Rd¹ -tat d².
an praesentem? cfr § 50 XVI 51 XXVIII 106 53 al
tuorem E². | ad V. 7 cinereus dv. -reas Er. -reos E -re
hos V 8 talas E. 9 remedium Ev.a.H. 9. 10 gallina-
ceum d(?)Er. -ceorum rTfS. cfr. § 100 101 XXX 51. 108.
VIII 152 al 11 quinque H.v. illitus dv.a.S. intus VR¹
12 araneis VR. 13 quagulo V¹. | agni e uino ego e Pl.
un. agne uino r. ageuino E. anguino Vd. a. /uino E. agnino
in uino v agnino D || potu VR. 14 cinere dv. -rem VR.
-res Er 15 si om d | mordeat E. 15. 16 mundo re-
cens E an mus dissectus? cfr. (§ 91). XXX 76. 122.
17 remedium EfH. 18 praegnans EJ. -nantem V² \ mo-
mordit om V¹E¹

optimum, si is inponatur, qui momorderit, sed et alios ad hunc usum servant in oleo aut luto circumlitos. est et contra morsum eius remedio terra ex orbita; ferunt enim non transiri ab eo orbitam torpore quodam naturae.

- 90 (28) Scorpionibus contrarius maxime invicem stello traditur, ut visu quoque pavorem iis adferat et torporem frigidi sudoris. itaque in oleo putrefaciunt eum et ita vulnera perungunt. quidam oleo illo spumam argenteam decocunt ad emplastri genus atque ita inlinunt. hunc Graeci coloten vocant et ascalaboten et galeoten; in Italia non nascitur. est enim hic plenus lentigine, stridoris acerbi et *araneis* vescitur, quae omnia nostris stelionibus aliena sunt.

- 91 (29) Prodest et gallinarum fimi cinis inlitus, draconis iocur, lacerta divulsa, mus divulsus, scorpio ipse suae plagae inpositus aut assus in cibo sumptus aut potus in meri cyathis II. proprium est scorpionum quod manus palmam non feriant, nec visi pilos attingere. lapillus qualiscumque ab ea parte, qua in terra erat, adpositus

§ 90: cfr. Plin. XXIX 73 XI 90. — Aelian. n. a VI 22. Isid. XII 4, 38 Scribon. 164. Geop. XIII 9, 7. — cfr. Diosc. eupor. II 122. — Hesych. s. v. κολώτης — § 91: Diosc. II 69 74 eupor II 122 περί ιοβ 23 Celsus V 27, 5. Seren. 867 seqq. cfr. Geop. XIII 9, 4 — Isid. XII 5, 4.

1 si is Tv(S). si has VEd. nisi Er. si G 3 est et v(D) est EH. et r. (an est contra — remedio et terra?)
4 transire V 7 ut Ev. om. r | iis dr has rD. 8 ita VR.S. in ea E ita ea (eo v) d(?)G. 9 an quidam in (vel cum)?, illos E. 10 ad om. d. 11 colitens E. | ascalabonte (-bunt te E') nec VR¹d. | caleoten V. ale- E¹. 12 an lentiginis? 13 araneis D cum U 644 coll. Aristot. h. a IX 1 (sed post uescitur). herba vet. Dal. uermibus conī. J. (an illis scorpionibus?). omnia a d(?)v. sed cfr. XXII 153
15 inlinitus VfS. 17 arsus E. cibos Rd | aut potus dEv. adpositus r. | in om. Vd 18 duobus II v tribus T et (pro est) VdT 19 nisi Müller emend. V 5. nisi II. v. pilosa JD. | attingere d(?)B. 20 qua VR&v quae ED | adpositus Ev(D). inpo- r f H

plagae levat dolorem, item testa, sicut erat terra operta ex aliqua parte, inposita liberare dicitur — non debent respicere qui inponunt et cavere ne sol aspiciat —, vermes terreni triti inpositi. multa et alia ex his remedia 92
sunt, propter quae in melle servantur.

Noctua apibus contraria et vespis crabronibusque et sanguisugis; pici quoque Martii rostrum secum habentes non feriuntur ab iis. adversantur et locustarum minimae sine pinnis, quas attelabos vocant.

Est et formicarum genus venenatum, non fere in Italia. solipugas Cicero appellat, salpugas Baetica his cor vesper-
tilionis contrarium omnibusque formicis.

76

Salamandris cantharidas diximus resistere. (30) sed 93
in his magna quaestio, quoniam ipsae venena sunt potae vesicae cum cruciatu praecipuo. Cossinum equitem Romanum amicitia Neronis principis notum, cum is lichene correptus esset, vocatus ex Aegypto medicus ob hanc valetudinem eius a Caesare, cum cantharidum potu praeparare voluisset, interemit. verum inlitas prodesse non
dubium est cum suco taminiae uvae et sebo ovis vel caprae. ipsarum cantharidum venenum in qua parte sit, 94
non constat inter auctores. alii in pedibus et in capite

§ 92: Isid. XII 3, 4. — § 93: Diosc. de ven. 1. Scribon. 189. Isid. XII 5, 5. — Pl. iun. 33, 1. Marc. 19, 1 (cfr. Plin. XXX 81) — § 94: cfr. Diosc. II 66. eupor. II 152. — Diosc. II 65 extr.

1 item 2 dicitur om. E. (an glossema e margine?)
1 teste d. -te V¹E¹ | terra — 2 parte v om. V¹E¹d. post testa inseruit V¹G (omissionis causa ita obscurata). 3 ne Er nisi VR om d. 4 terni VR inpositi prosunt v.a.S 6 uescis V¹. -ci V²E. 7 pici E. | martii in E. mari V. 8 iis de his rD. | adversantes d. -tur ab his VR. 9 quas RdEv(D) quos V(?)C. | attelabos v a Brot. 10 vere E eas novere v a G. 11 solipugas d. -ifugas v a G. | iis dv.a.S 13 salamandris resistit v a G. | cantharidis V. -des ut G Dal. | resistere VRdTfH. om. Ev. 15 cossinum (u super o scripto) B. 17 vocatos r. | ex d(?)v. om. rS. 18 potu VE cfr. Müller emend V6 -tum rv. 18. 19 an reparare? de mendo cf. § 69 19 interemi V¹. -riit V¹ 20 amineae Pl. iun. et Marc. sed cfr. XXIII 18. XXVI 138. 22 alii V¹. om. E. et in ED et rv

- existimant esse, alii negant. convenit tantum pinnas earum auxiliari, in quacumque parte sit venenum. ipsae nascuntur ex vermiculo in spongia maxime cynorrhodi, quae fit in caule, sed fecundissime in fraxino, ceterae in alba rosa, minus efficaces. potentissimae inter omnes variae luteis lineis, quas in pinnis transversas habent, pingues; multum inertiores minutae, latae, pilosae; inutilissimae vero unius
 96 coloris macrae. conduntur in calice fictili non picato et linteo conligato, coniuncta et rosa matura, et suspenduntur super acetum cum sale fervens, donec per linteolum vaporentur, postea reponuntur. vis earum adurere corpus, crustas obducere. eadem pityocampis in picea nascentibus, eadem buprestis, similiterque praeparantur, efficacissimae omnes ad lepras, lichenas. dicuntur et menses ciere et urinam; ideo Hippocrates et hydropicis dabat.
- 96 Cantharides obiectae sunt Catoni Uticensi, ceu venenum vendidisset in auctione regia, quoniam eas HS LX addixerat. 5. et sebum autem struthocamelinum tunc venisse HS XXX obiter dictum sit, efficacioris ad omnia usus, quam est anserinus adips.
- 97 (31) Diximus et mellis venenati genera. contra utuntur
 21, 74

§ 95: Diosc. II 65 — II 66. eupor. I 128. Hippocr. de victu in morb. acut. 104.

1 tantum *ll. i Verc (H)*. tamen v. 2 an est? *cfr Froben.*
p. 34 seqq. 3 sponge *VR¹*. -gia *dv a S.* cynorrhodi v. gymorh- *VR¹*. gynoro- d. tynorh- r -rodii *E* 4 fraxine *E*. ceteraque *dT*. -raeque *fv. a. G.* alba v. alia *E*. -iae *VR¹*. -ie *dT*. 6 pingues, multum *U 645* multum pingues *ll v.* (*cum seqq iungunt v. a. G (D) contra Diosc.*) 7 verum *E*. 9 coniuncta et ego -ctae (-te *EE*) *ll TS* coniectae *J.* congestae v. *cfr. XXII 140. XXIV 26 XXXII 75. XXX 23. XVIII 134. XXXI 29 IX 167. XIX 70. XX 9. VIII 46. XXVII 40 XXVIII 30 XXXVI 101.* 12 pytio capis *V.* pice *VRd*. 14 lepras *rv.* leplas *E*. feras *rTJ.* lepras et feras *coni. J coll Diosc* | et om. *Ev a Lugd.* ciet *EEven.* 15 dabant *V¹E.* 16 cantharidas *VRd*. 17 vendidisse *E.* vendisse *V* | actione *E.* 18 struthiocamelinum *dVerc* struto-*r.* vera- *E.* 19 est *E.* 21 ut (pro et) supra scripto ad *E.* | *nere E.* | contra quod *d(?)v a D*

melle, in quo apes sint mortuae. idem potum in vino remedium est vitiorum, quae e cibo piscium gignuntur.

(32) In canis rabiosi morsu tuetur a pavore aquae 98
canini capitis cinis inlitus vulneri. oportet autem com
s buri omnia eodem modo, ut semel dicamus, in vase fictili
novo argilla circumlito atque ita in furnum indito. idem
et in potione proficit quidam ob id edendum dederunt.
aliqui et vermem e cadavere canino adalligavere men-
struave canis in panno subdidere calici aut intus ipsius
10 caudae pilos combustos inseruere vulneri. cor caninum 99
habentem fugiunt canes; non latrant vero lingua canina
in calciamento subdita pollici aut caudam mustelae, quae
abscisa ea dimissa sit, habentes. est limus salivae sub
lingua rabiosi canis, qui datus in potu hydrophobos fieri
15 non patitur; multo tamen utilissime iocur eius, qui in
rabie momorderit, datur, si fieri possit, crudum manden-

§ 98: Pl. iun. 85, 7. — 85, 8. 9. — § 99: Aelian. n. a. IX 45. —
Pl iun 85, 10—14. Diosc. II 49. eupor. II 113.

1 apis E. | sint (stant VR¹d) mortuae ll.v an sint in-
mortuae? cfr. § 128 XXX 107. item VR. 2 e VRdTH.
om. Ev. sed cfr XX 219 3 rabiosi (-os V¹) VRdTH. -bidi
Ev(D) cfr. § 99 100. 102. in totum rabiosus quindicies, rabi-
dus decies ap. Plin. traditum est. | ad E. | aqua d. 4 canini
om. E. aurem V aut rem E. igne v a G 6 ista VR¹ |
furnum dv. fumum E. fumum Vf fornum Er 7 quidem
E. ob id ll.v an caput (vel et id)? cfr Pl. iun. | deduxe-
runt V 8 aliquid VR¹ 9 calici ll.v cfr XXVIII 84.
calci D cum vet Dal | intus ll.v. an imos (vel potius calcia-
mentis pro calciautintus)? 10 combustus VR¹. | inseruere
dfr¹S. -uere V. inser inserueri E. insuere Ev al . . . r²
(reliquis margine abscisis). | uulnere V. del. voluit J (ut intel-
legeretur calici). 12 subpedita V -pudita R¹. | polli E. |
caudam v. -da dE caduda V. -uca R. al . . . r (reliquis
margine abscisis) 13 abscisa en J -isae V -ise R. -isa v
(Brot) -issae E -issa ea D -issa d(?)C. cf § 101. XXX
37. 88. 98. 115. XXVIII 220 XXIV 152. XXVI 130 XXXI
124. XXXIII 48. XXXVII 158. XVII 67 98. 138. 205 238.
IX 110. V 85 IV 5. 37. 13 sint E 14 cani V | potu V |
hydrophobos (-ouos v) H. -bas E -polophas R. -poloblas V d
-pos r. | feri VR¹d. 15 utilissimi E.

dum; sin minus, quoquo modo coctum, aut ius coctis
 100 carnibus. est vermiculus in lingua canum, qui vocatur
 a Graecis lytta, quo exempto infantibus catulis nec rabidi
 fiunt nec fastidium sentiunt. idem ter igni circumlatus
 datur morsis a rabioso, ne rabidi fiant et cerebello gal-
 linaceo occurritur, sed id devoratum anno tantum eo
 prodest. aiunt et cristam galli contritam efficaciter in-
 poni et anseris adipem cum melle. salliuntur et carnes
 eorum, qui rabidi fuerint, ad eadem remedia in cibo
 101 dandae. quin et necantur catuli statim in aqua ad sexum
 eius, qui momorderit, ut iocur crudum devoretur ex iis
 prodest et finum gallinaceum, dumtaxat rufum, ex aceto
 inpositum et muris aranei caudae cinis ita, ut ipse, cui
 abscisa sit, vivus dimittatur, glaebugula ex hirundinum nido
 inlita ex aceto, vel pulli hirundinis combusti, membrana
 sive senectus anguim vernatione exuta cum cancro mas-
 culo ex vino trita; hac etiam per se reposita in arci-
 102 armariisque tineas necant. mali tanta vis est, ut urina
 quoque calcata rabiosi canis noceat, maxime ulcus haben-
 tibus remedio est finum caballinum adpersum aceto et
 calefactum in fico inpositum minus hoc miretur qui

§ 100: Gratius cyneg. 387. — §§ 100. 101: Pl. iun. 85.
 14—22. 22. 23 — § 102 extr.: cfr Plin XXX 142. — Diosc.
 II 70. schol. Nicand. ther. 817

1 sin VTS. si r. an e coctis? cfr. 78 79. 105 XXVIII 185.
 3 lytta dTEo litta V. lita E lytra Verc. Dal. 4 idem a.
 id est EVen. item r. | terrigni E -igini V. 5 a Ev. del. a.
 om. r. 6 eo tantum d¹. tantum d¹. 7 galli om. EG Dal.
 8 salliuntur V. salluu- E. saliu- r(?)v. (saluu- codd. Pl. nun.)
 9 fuerint V¹ Pl. nun. -runt r. 10 dandae v. -di (ortum
 ex dande) Vd. danati E danti r om. E. qui VR¹d
 11 ex his r. ex E. 12 rupum V¹. raptum V²E. 13 muris v.
 aures Il. | sit cui VR¹ 14 abscissa d(?)E²v. a Brot (D) | sit
 om. VR¹ | filius E dimittitur gleba ex harundinum E | nido
 e Pl. iun. modo E lino r. al. . . r (reliquis margine abscisis).
 15 ex aceto om. E 16 vernationem V. -nū E¹ | exitu
 E. 17 ex uino om. Ev. a H hac (vel qua) ego nam Il. v.
 18 necat v. | mali om. E. | urinae V. 20 remedium
 Ev. a. H. | esse Vd. lese E¹. om. t. | adpersum E | acetum V.
 21 fixo E.

cogitet lapidem a cane morsum usque in proverbium discordiae venisse. qui in urinam canis suam egresserit, torporem lumborum sentire dicunt. — (Lacerta, quam sepa, alii chalcidem vocant, in vino pota morsus suos sanat). —

- 5 (33) Veneficiis ex mustela silvestri factis contrarium 103
est ius gallinacei veteris large haustum; peculiariter contra aconita addi parum salis oporteat. gallinarum finum, dumtaxat candidum, in hysopo decoctum aut mulso contra venena fungorum boletorumque, item inflationes ac strangu-
10 lationes, quod miremur, cum, si aliud animal gustaverit id finum, torminibus et inflationibus addiciatur. sanguis 104
anserinus contra lepores marinos valet cum olei aequa portione, idem contra mala medicamenta omnia adversatur cum Lemnia rubrica et spinæ albae suco, ut pastillorum
15 drachmis quinīs e cyathis ternis aquae bibatur item mustelæ catulus, ut supra diximus præparatus, coagulum 60
quoque agnium adversus omnia mala medicamenta pollet; item sanguis anatum Ponticarum; itaque et spissatus servatur vinoque diluitur; quidam feminae anatis efficaciorē
20 putant. simili modo contra venena omnia ciconiarum ven- 105

§ 103: Diosc. eupor. II 136 de venen. 7 - Diosc. IV 83. II 98 med eupor. II 160. — cfr. Colum. VI 5, 1. § 104: Diosc. eupor. II 156 de venen. 30. Pl. iun. 108, 16. 17. — (cfr. Diosc. V 113 eupor. II 135) - Pl. iun. 107, 25 108, 2 — § 105: Pl. iun. 107, 25. Scribon. 189. Diosc. de venen. 1 Pl. iun. 107, 26

2 urina Vd. 3 sentiri V. | discuntur E dicitur v.a.H. | sepa B Ven.(J). isepa Vd. hi sepa E(?)C hysepa v.a.B. irepha E. alii sepa U 647. 3. 4 uncus ego posui. verba pertinent fortasse ad finem § 89 vel ad alium locum. 4 chalcidem Ven. Verc. e schol. Nicandri (D). calciden V¹ -idicen V²E. chalc- dv (e Diosc.) calchidicaen E. 7 aconita ll.S. -tum v -tata J. sed cfr. nota ad XXIV 20 | satis E oportet v a S cfr vol III p. 494 ad XVII 51. 8 decocto E. contra om. E v.a.H. 9 boletorumque astringit v a H. | inflammationes Ev.a.G | ac om E¹. et V. 11 intionibus E | adficetur VE. 13 idem ego. item ll.v. assertus d 14 lemmia v. lennia Er lenia d. lenta r. | ut ego. om ll.v. 15 quinīs e ego. qui in E quinque r quinque in Ven.(D). -que qui in v quinīs quae e J. | bibatur VED -antur r(?)v. 19 quidem V. 20 putat E.

trculus valet, coagulum pecoris, ius ex carne arietum, privatim adversus cantharidas, item lac ovium calidum praeterque iis, qui buprestim aut aconitum biberint, columbarum silvestrium simum privatim contra argenti vivi potum, contra toxica mustela vulgaris inveterata drachmis binis pota.

- 106 6. (34) Alopecias replet limi pecudum cinis cum oleo cyprino et melle, item ungularum muli vel mulae ex oleo myrteo, praeterea, ut Varro noster tradit, murinum simum, quod ille muscerdas appellat, aut muscarum capita recentia prius folio ficulneo asperatas. alii sanguine muscarum utuntur, alii x diebus cinerem earum inhunt cum cinere chartae vel nucum ita, ut sit tertia portio e muscis; alii lacte mulierum cum brassica cinerem muscarum subigunt, quidam melle tantum. nullum animal minus docile existimatur minorisve intellectus; eo mirabilius est Olympiae sacro certamine nubes earum immolato tauro deo, quem
107 Myiōden vocant, extra territorium id abire. alopecias cinis et e murium capitibus caudisque et totius muris emendat, praecipue si veneficio acciderit haec iniuria, item irenacei cinis cum melle aut corium combustum cum pice liquida.

Diosc. eupor. II 162 coll. 164. Pl. iun. 108, 1 — § 106: Pl. iun. 15, 6. Diosc. eupor. I 95. Marc. 6, 7 21 — cfr. Plin. X 75. Aelian. n. a. V 17 (XI 8) — § 107: Pl. iun. 15, 8. Diosc. II 2. eupor. I 95. Pl. iun. 15, 8 9. Marc. 6, 24.

1 pecoris VRdTH. caulis E pecoris, caulis v. | tus VR¹.
3 praecaeque E praeterquam r.a.(P)H | iis qui dv. his quibus VR. in cibus E | anitum E 7 pecudum E. -cudis VR¹f 8 cyprino dv.a S (an recte? cfr. XV 28. XIII 5 17. XXX 110. (21) Scribon 156. 264. 265 267). 9 varro narrat dT 10 ille ego. lite VE linthe d. item E(?)r idem J cum vet Dal. rite D | muscerdas VR¹. | ut E et V(?)r a D 12 alii decem dEr aliae (alii E²) sanguine (-nem V) decem r cineremurum V. 13 cartae V. portio ego. pars v. pars portio VR¹dT om. Er (omissionis causa perspicua) cfr. XXXIV 97. 98 160 al 14 cum — cinerem om VR¹. | cinere E | subiciunt VdEr a G. 15 docile minus VR¹S. 18 myiōden (myo- r G. mylo- milo- E) ll uocent VR¹. habire V. 19 et e ego. et VE e RV. ex dD. | emundat V. beneficio VE. | irinacei VR.

caput quidem eius ostium per se etiam cicatricibus pilos reddit, alopecias autem in ea curatione praeparari oportet novacula; et sinapi quidam ex aceto uti maluerunt. quae de irenaceo dicuntur, omnia tanto magis valebunt in hystrice. lacertae quoque, ut docuimus combustae cum radice recentis harundinis, quae, ut una cremari possit, minutim findenda est, ita myrteo oleo permixto cinere, capillorum defluvia continent. efficacius virides lacertae omnia eadem praestant, etiamnum utilius admixto sale et adipe ursino et cepa tusa. quidam denas virides in X sextariis olei veteris discocunt, contenti semel in mense unguere. pel-
 109
 lium viperinarum cinis alopecias celerrime explet, item gallinarum simum recens inlitum. corvi ovum in aereo vase permixtum inlitumque deraso capite nigritiam capilli
 113
 adfert, sed, donec inarescat, oleum in ore habendum est, ne et dentes simul nigrescant, idque in umbra faciendum neque ante quadriduum abluendum. alii sanguine et cerebro eius utuntur cum vino nigro; alii excocunt ipsum et nocte concubia in plumbeum vas condunt. aliqui alopecias
 120
 cantharide trita inlinunt cum pice liquida, nitro praeparata cute — caustica vis earum, cavendumque ne exulcerent alte —, postea ad ulcera ita facta capita murium et fel murium et finum cum helleboro et pipere inlini iubent.

§ 108: cfr. Marc. 6, 9. — § 109: Seren. 108 Pl. iun. 14, 18 Marc. 6, 15. — Pl. iun. 15, 9 Marc. 6, 6 — Pl. iun. 16, 2-6. Marc. 7, 7. Aelian n. a. I 48.

3 dist. D. cfr. Diosc. eupor. I 95 | utili VR¹d. (an e sinapi . . et aceto uti illo sc. capite?) 4 irenaceo (irin-VR) H. -cei E. herinaceis dv | dicuntur v a J. 4 5 hystrice v. historici E¹E -chi r. 5 combustae V. 6 recentis dv -tis cum r | minutatim dT 7 ita H G. itemque v. | permixte VR¹. -te dSJ | cinere ego -res H v cfr. § 113 8 viridis V. 9 etiamnum V¹Erv templu (-li d) annum r. 10 denos VdE x v decem (dic-V) H G | sextarios E. 11 veteris om V¹E¹ | continenti semel R¹. -entis mel V 12 celeberrime Vd 14 uaso V¹S. -sum V¹. capiti E¹. 15 adferre (om. sed) E. 18 ipsum om. E. 19 nocte v(D) -tu E -te in rTH. | alii qui V. 21 caudi cauis d. -uti caris V | ne om R¹ | exulcerant d 22 ita Erv. alta r 22 23 et tel murium om VR¹d.

- 111 (35) Lendes tolluntur adipe canino vel anguibus
 cibo sumptis anguillarum modo aut eorum vernationem
 quam exuunt, pota, porrigines felle ovillo cum creta
 molia inlito capite, donec inarescat.
- 112 (36) Capitis doloribus remedio sunt coclearum, quae
 nudaee inveniuntur nondum peractae, ablata capita et huius
 duritia lapidea exempta — est autem calculi latitudine, et
 que adalligantur, set minutae fronti inlinuntur tritae, ita
 oesypum —, ossa e capite vulturis adalligata aut cere-
 brum cum oleo et cedria, peruncto capite et intus naribus
 113 inlitis, cornicis cerebrum coctum in cibo sumptum vespere
 noctuae, gallinaceus, si inclusus abstineatur die ac nocte
 pari inedia eius, cuius doleat, evulsis collo plumis circum-
 ligatisque vel cristis, mustelae cinis inlitus, surculus
 nido milui pulvino subiectus, murina pellis cremata et
 aceto inlito cinere, limacis inter duas orbitas inventum
 ossiculum per aurum, argentum, ebur traiectione in pel-
 lula canina adalligatum, quod remedium pluribus semper
 114 que prodest. fracto capiti aranei tela ex oleo et aceto

§ 111: Pl iun. 13, 2—4 Marc. 4, 6. — § 112: Marc. 1, 41. —
 Seren. 21. — Pl iun. 11, 21 Marc. 1, 81 70 — § 113: Marc.
 1, 69 — Pl iun. 11, 22—25. Marc. 1, 82. — Pl iun. 11, 25. 2
 Marc. 1, 83 — Pl iun. 12, 1. Marc. 1, 84. — § 114: Pl iun.
 12, 4—6 Marc. 1, 86. — Diosc. II 68. eupor. I 208. — Pl iun.
 12, 2—4. Marc. 1, 85.

1 lendes V. 2 aut om. R¹ | vernatione (-nem V) eorum
 VR¹dS 3 quam dv qua VE qui B. | prurigines d Mar
 v a B 4 inlita Ev a H. inlito EdTfS. | capiti v. a. H.
 6 nodum peractae V. | ablata U. G. -to v(D). | capite Ev. a G(D)
 et Ev(D). ex rG 7 lapide VR¹. | calculi ErG ea c
 v(S). ea calli d. ea calicula r. 7. 8 eaque ego. quae U.
 8 adalligantur VRdTh. allig- EC. -gatur v | set ego
 et U v. | minuti Vd 9 oesypum (aes- V) VRdT Verc. (H
 eryp- E. erip- Ven. resip- v. aegyptii C e cons. B | ossa
 EdTv. osse r. | capitum E 10 et om. Ev. a H. | cedria
 v a H 13 medridie E¹ mer- E². | cuius E. qui rv | colo E
 14 surculos V. 16 inlita E cinerem VE. 17 aure
 v a S | argentum D cum U 648. cogerent cum U cohaeren
 cum J. cum v. | ebore v a D. 18 pluribus profuit U 648
 an plurimum? 18, 19 semper ED 19 fracto re ad capu
 actum fracto B. fractu V -ta a. facto E.

inposita non nisi vulnere sanato abscedit. haec et vul-
neribus tostrinarum sanguinem sistit, a cerebro vero
profluentem anseris sanguis aut anatis infusus, adeps
earundem alitum cum rosaceo. cocleae matutina pascentis
5 harundine caput praecisum, maxime luna plena, lineo
panno adalligant capitis doloribus liceo aut cera alba ad-
dita fronti inlinunt. et pilos caninos panno adalligant.

(37) Cerebrum cornicis in cibo sumptum palpebras 115
gignere dicitur, oesypum cum murra calido specillo in-
litum. idem praestare muscarum fimique murini cinerem
aequis portionibus, ut efficiatur dimidium pondus denarii,
promittitur, additis II sextis denarii e stibi, ut omnia
oesypo inlinantur; item murini catuli triti in vino vetere
ad crassitudinem acopi. pilos in iis incommodos evulsos 116
15 renasci non patitur fel irenacei, ovorum stelionis liquer,
salamandrae cinis, lacertae viridis fel in vino albo sole
coactum ad crassitudinem mellis in aereo vase, hirundinis
pullorum cinis cum lacte tithymalli, spuma coclearum.

(38) Glaucmata dicunt Magi cerebro catuli septem 117
20 dierum emendari specillo demisso in dexteram partem,

§ 115: Marc. 8, 180. — § 116: Marc. 8, 178 — Diosc (II 11)
eupor. I 53. — § 117: Marc 8, 142. (104).

1. 2 ulceribus E. 2 tostrinarum VE. | sistit a Erv.
sistit V² in ras. R. si stillat (-lla F) dF. 3 profluentem
(perf- E) v. -ta r. | infusus sistit V(?) v. a. G. 4 cocleae H
e Pl iun. coctae VdT. -te R -ta Er. -tus v. de mendo
cfr § 118 | matutino Pl iun. v cfr XVIII 235. 5 an in
lineo? cfr Pl iun. et Marc 6 alligant Vd fS. -gat R¹ |
liceo EED. lec- V. licio dv. 6. 7 alba addita ego. cfr.
XXX 79. alba H. v. (cum cera vet. Dal.) 7 dist. ego.
9 calido r cfr. Marc. (Diosc. eupor. I 53). -dos E -da ES(D).
-dum v(J). alida Vd. specillo RTH cum Gron -ielo Vd
penicillo v(D). -llos E. cfr. Marc. et § 117 XXXII 75
VII 183. Cels VI 6, 1. 27 38. Diosc l. l. 12 duabus H. v |
extis V denaria Vd. | e stibi G. estui VRd. extui (sex- v)
Ev 13 inlinuntur V. 14 iis v(S) is V. his rC(J). |
evulsus V 16 salamandram VR¹d. viridi V 17 co-
ctum V. deco- f. 18 tythymalli VE. titim- R. 19 maci
V. 20 emendatis pecillo (spe- R¹) VR¹ | dimisso VR
v a Lugd.

si dexter oculus curetur, in sinistram, si sinister, aut felle recenti axionis; noctuarum est id genus, quibus pluma aurium modo micat. suffusionem oculorum canino felle malebat quam hyaenae curari Apollonius Pitanaeus cum melle, item albugines. murium capitum caudaeque cinere ex melle inunctis claritatem visus restitui dicunt, multoque magis gliris aut muris silvestris cinere aut aquilae cerebro vel felle cum Attico melle. cinis e capite soricis cum stibi tritus lacrimosis oculis plurimum confert — stibi quid sit dicemus in metal-
 118 lis —, mustelae cinis suffusionibus, item lacertae, hirundinis cerebrum. coctae tritae fronti inlitae epiphoras sedant sive per se sive cum polline sive cum ture; sic et solatis, id est sole correptis, prosunt. vivas quoque cremare et cinere earum cum melle Cretico inungere caligines utilissimum est. iumentorum oculis membranae
 119 aspidis, quam exuit vere, cum adipe eiusdem claritatem inunctis facit. viperam vivam in fictili novo comburere

§ 118: Marc. 8, 99. — Pl. iun. 21, 1. 2 Diosc. II 11. Marc. 8, 101. Diosc. eupor. I 41. — § 119: Marc. 8, 88.

1 sinistrum V. 2 axionis (xio- E¹) Il. v(J). asionis B. cfr. X 68. 3 auri dTv a. B. | modo del. S. cum B. | micat Il. v(G). emicat B. eminent Verc. cfr. XI 137. 4 hyaenae V. genae E¹. 4. 5 pitanaeus B. & E Verc. e coni. B(G). -nius V. pritaneus vel tyaneus v. 5 albugines oculorum V¹ Er. a. H(D). 6 caudarumque d(?) v. a S. | et cinere E. ex Rv et r. 8 dist. D. an uel — melle ut glossema delenda? cfr. § 123. 9 e capite ego. et alipe V¹ E. al- E. et adipe V². -ips S. -deps d(?) v. | suis E¹. sui E². | cum stibi VRS cum Gron. om. E. combusti d(?) v. | lacrimosus E. 10 confer E. stibi Er(D). cfr. XXXIII 101. Diosc. V 99. stibis rTH. cfr. XXXIV 169. | sit Err(S). est rTH. 11 suffusione & -fusione V. | item — 11 12 hirundinis om. VR¹ d. 12 coctae D. cfr. Pl. iun., de mendo § 114. coctae Il. S. (quae etiam tritae coctae v). | fronte d. 13 se siue dErr. siue V¹ E. se V². | pullinae V. 15 inungere d. -gi Ev. a S. et ungere V. 16 caligine B. | uel iumentorum VR & S. 17 quam v(D). quae E. om. rS. exuit uere ED. exuerit v. & R) utere VR. -ro dTS. exuta uere J e coni. S. cti V. -tis E¹.

addito feniculi suco ad cyathum unum et turis manna
 una atque ita suffusiones oculorum et caligines inungere
 utilissimum est; medicamentum id echeon vocatur. sit et 120
 collyrium e vipera in olla putrefacta vermiculisque enatis
 6 cum croco tritis. et uritur in olla cum sale, quem lin-
 gendo claritatem oculorum consecuntur et stomachi to-
 tiusque corporis tempestivitates; hic sal et pecori datur
 salubritatis causa et in antidotum contra serpentes addi-
 tur. quidam et ad oculos viperis utuntur in cibis. pri- 121
 10 mum omnium occisae statim salem in os addi iubent,
 donec liquescat, mox IIII digitorum mensura utrimque
 praecisa exemptisque interaneis discoquant in aqua, oleo,
 sale, aneto et aut statim vescuntur aut pane colligunt, ut
 saepius utantur. ius praeter supra dicta pediculos e toto
 15 corpore expellit pruritusque etiam summae cutis effectum
 ostendit et per se capitis viperini cinis — utilissime eo
 oculos inungunt — itemque adips viperinus. de felle 122
 non audaciter suaserim quae praecipiant, quoniam, ut suo

§ 120: Marc. 8, 102 (103). cfr Phn XXIX 70 Diosc II 18.
 — § 121: Diosc II 18. eupor. I 43 — Diosc II 94 extr. —
 § 122: Seren. 218. (Diosc. V 92) cfr Diosc II 19.

1 curis V iu- d | manna B cfr. XII 62 (granum Marc).
 manna r mammam Vdf. -ma v mam B. mina ED
 2 unam Vf. 3 echeon H.S. -hion B entheon v | uocan-
 tur V -ant E¹. 4 e om. ED ex H. | uiperea d 5 et
 uritur ego. cfr Marc. exur- II v. 5 6 linguendo r e corr
 ting- V 9 et ad oculos ego. et ad tollitur (att- VdTf) II
 (ante quidam v.a.B) et ad totidem C cum B. et G et ad
 coli uitium J ex Athoitis D coll VII 27. sed cfr. Diosc.
 locus nondum sanatus 10 occisae dv D) -sa VRS octisa
 ae E. statim in E. 11 inquescat V | mox VRdTH umor
 Ev quattuor II v | utrimque v coll § 70. -rūque Er trium-
 que rī. 12 praecissa d. | aqua aut d(?)v a S. latet men-
 dum 13 sale aneto om. E. et Erv(D). om. rS | aut
 VRdTS. omniu (-ibus v) aut rv. aut omnium E an omni
 carne aut? a pane E pene V 14 uis VRE. | supra om.
 VE¹. | peduculos ED | et E. o V¹. ex D. 16, 17 dist ego.
 16 eo ego om II.r 17 inungunt Ev. ung- r inunguit
 H. -git V²dT iniungit V¹. iungit B. | adips E¹S adeps
 rv(D). 18 audacter E(?)v.a S. daticiter V | suaserim V.

11, 163 loco docuimus, non aliud est serpentium venenum. anguinem adeps aerugini mixtus ruptas oculorum partes sanat, et membrana sive senectus vernatione eorum exuta, si adfricetur, claritatem facit. boae quoque fel praedecatur ad albugines, suffusiones, caligines, adeps similiter ad claritatem.

123 Aquilae, quam diximus pullos ad contuendum solem.
10, 10 experiri, felle mixto cum melle Attico inunguntur nubes-
culae et caligationes suffusionesque oculorum. eadem vis
est et in vulturino felle cum porri suco et melle exiguo,
item in gallinacei felle ad argema et albugines ex aqua
diluto, item suffusiones oculorum, maxime candidi galli-
nacei. sinum quoque gallinaceorum, dumtaxat rubrum,
124 lusciosis inlini monstrant. laudant et gallinae fel et prae-
cipue adipem contra pusulas in pupillis, nec scilicet eius
rei gratia saginant. adiuvat mirifice et ruptas oculorum
tuniculas admixtis schisto et haematite lapidibus. sinum
quoque earum, dumtaxat candidum, in oleo vetere cor-
neisque pyxidibus adservant ad pupillarum albugines. quae
in mentione significandum est pavones sinum suum re-

§ 123. Aelian. n. a. I 42 Marc. 8, 86. cfr Diosc II 96. —
Marc. 8, 110 Seren 204. 207. Marc. 8, 146 — § 124: Diosc
II 96 — Marc. 8, 147.

2 raptas V. 4 boae R d t f H. boe V vulvae Er. ula-
lae v 5 ab albugine V. 8 iunguntur V. 9 calliga-
tiones E. caligationis R¹ culica- V | effusionesque E. que V.
om R¹ 10 est & in VR d S. est ut in E et in v. 11 ar-
gema d f H. -ata U 650. argeam VR. algemata r. alligeata E.
-gato ad argema v 12 item ego. item in U S item ad v.
cfr. nota ad XXVIII 71 (XX 190) | effusiones E. candi-
dis VRE. 12. 13 gallinaceis E. 14 inlini V¹ S. -nit P.
illini V² R d T H inlinitum E illinendum (-niend- G) v (an in-
lini utile?). | monstrat VR d laudat VR¹ d. | gallina // V¹.
-ace F². -acei R¹ F¹ f. | et REJ. sed et V(?) d S. sed v. cfr.
§ 131. 15 nec VR f E D cum U 651 has d(?) C. hoc v
16 adiuvat v et adiu- d. et adluat VR. adluat Er | et
ruptas VR d G ru- C. eru- Ev. 17 admixtis d(?) v. -to
RE. -ta V (an ea adiuvant . . admixta . . haematitae?)

§ 137) | schistos V -tas R¹. 18 ueteresque (om-
i) E

sorbere tradi invidentes hominum utilitatibus. accipiter 125
 decoctus in rosaceo efficacissimus ad inunctiones omnium
 vitiorum putatur, item simi eius cinis cum Attico melle.
 laudatur et milui iocur, finum columbarum ex aceto ad
 5 aegilopia, similiter ad albugines et cicatrices, fel anseri-
 num, sanguis anatum contusis oculis ita, ut postea oesypo
 et melle inunguantur, fel perdicum cum mellis aequo
 pondere, per se vero ad claritatem. ex Hippocratis
 putant auctoritate adici, quod in argentea pyxide id ser-
 10 vari iubent. ova perdicum in vase aereo decocta cum 126
 melle ulceribus oculorum et glaucomatis medentur. co-
 lumbarum, palumbium, turturum, perdicum sanguis oculis
 cruore suffusis eximie prodest. in columbis masculae
 efficaciorum putant; vena autem sub ala ad hunc usum
 15 inciditur, quoniam suo calore utilior est. superinponi
 oportet splenium e melle decoctum lanamque sucidam ex
 oleo aut vino. earundem avium sanguis nyctalopas sanat 127
 et iocur ovium, ut in capris diximus, efficacius fulvae. 28, 170
 decocto quoque eius oculos abluere suadent et medulla
 20 dolores tumoresque inlinere. bubonis oculorum cinis col-
 lyrio mixtus claritatem oculis facere promittitur. turturis

§ 125. Marc. 8, 66 — Seren. 209 Marc. 8, 186 cfr Diosc
 eupor. I 54. — Seren. 210. Marc. 8, 85. Diosc. II 96. eupor.
 I 41. § 126: Diosc. II 97 eupor. I 38 Celsus VI 6, 39 Pl
 iun. 22, 14. Marc. 8, 161 134 Pl iun. 22, 15 — 17. — § 127:
 Diosc. eupor. I 44. Marc. 8, 189 145 — Diosc. II 11

1 homini E. 3 finum VR¹ 4 finum dEv. -um
 quoque VRfH (falso iteratum e §§ 123. 124. an -umque?)
 5 aegilopia dTS (-pas v). cfr. Marc. ecil- V¹ egel- E al. . . r
 (reliquis margine abscisis) epil- r. 6 oesypo H hysopo ll.v
 7 inunguntur VR¹d. -gantur Ev a. S. | cum om. VR¹d.
 8 ex J. et ll. del. H dorcados B dioscoridis et v. | hippo-
 cratis Tv. hypocis V hypocis Hd. -cysis E. 9 ut putant
 v. a. H | adiciunt E -citur v. a. H. 12 perdicium V. 13 mascu-
 lis Vf. 14 sublata E. 15 superponi VRdfH. 16 ple-
 nium V. | decocto Vdf. 17 aut EPl iun v ac rTfH
 18 ovium dEv avium r an ouillum? | ut om. Er atque
 ut v. a. D. 19 decoctae E | oculos dv. -lis VRf. -lorum V.
 20 inlinunt Ev. a. H.

- finum albugines extenuat, item coclearum cinis, finum
 128 cenchridis; accipitrum generis hanc Graeci faciunt. argema
 ex melle omnibus, quae supra scripta sunt, sanatur. mel
 utilissimum oculis, in quo apes sint immortuae. ciconiae
 pullum qui ederit, negatur annis multis continuis lippit-
 turus, item qui draconis caput habeat. huius adipe et
 melle cum oleo vetere incipientes caligines discuti tradunt.
 hirundinum pullos plena luna excaecant, restitutaque eorum
 acie capita comburuntur; cinere cum melle utuntur ad
 claritatem et dolores ac lippitudines et ictus.
- 129 Lacertas quoque pluribus modis ad oculorum remedia
 adsumunt. alii viridem includunt novo fictili et lapillos,
 qui vocantur cinaedia, quae et inguinum tumoribus ad-
 alligari solent, novem signis signant et singulos detrahunt
 per dies; nono emittunt lacertam, lapillos servant ad ocu-
 130 lorum dolores. alii terram substernunt lacertae viridi
 excaecatae et una in vitreo vase anulos includunt e ferro
 solido vel auro. cum recepissem visum lacertam apparuit
 per vitrum, emissa ea anulis contra lippitudinem utuntur,
 alii capitis cinere pro stibi ad scabritias. quidam viri-
 dem, collo longo, in sabulosis nascentem comburunt et
 131 incipientem epiphoram inungunt, item glaucomata. muste-
 lae etiam oculis punctu erutis aiunt visum reverti, eadem-
 que quae in lacertis et anulis faciunt; serpentis oculum

§ 128: cfr. Plin. iun. 9, 1 Marc. 8, 46. 47. 48. (cfr. Plin. XI 153).
 Diosc. II 60. eupor. I 41 cfr. Marc. 8, 138 — § 130: Marc. 8, 49. —
 8, 90 — § 131: Marc. 8, 140.

1 finum cinis V¹. finum om. R¹. 2 cenchridis V¹. cen-
 didis R¹ | accipitur VR¹. argeam VR¹. 3 ex VF. & e R¹ |
 sanantur VR¹ v a G. 4 sunt Er a. S. cfr. § 97 143. XXX 30.
 50 52 58 62 73. 107 5 multis ego e Marc. om. II v. cfr.
 Pliniana p. 36 13 cinaedia B cfr. XXXVII 153. zenidia
 (cen- v) Ev -ichia r Tf. | quae del. vet. Dal. inunguinum VR.
 ung- r. 14 signantes et v a S. 15 non E 16 sub-
 sternant VR. 17 anulos V¹ Er H(D). anellos r S. annu-
 los v | e Vv. ef E et Er om. d. | ferro R¹ 18 lacerta
 aparuit V. 21 longo collo R(?) v a D. 22 et item VR¹ d
 G. 22 23 mustelae et incipientem (inop- R¹) VR¹ (salsa-
 rtione) 23 etiam in E | eritis V. 24 et anuli V

- dextrum adalligatum contra epiphoras prodesse, si serpens
viva dimittatur. lacrimantibus sine fine oculis cinis ste-
lionum capitis cum stibi eximie medetur. aranei muscarii
tela et praecipue spelunca ipsa inposita per frontem ad
5 duo tempora in splenio aliquo ita, ut a puero inpube et
capiatur et inponatur nec is triduo se ostendat ei, cui
medebitur, neve alter nudis pedibus terram attingat his
diebus, mirabiliter epiphoris mederi dicitur; albugines 132
quoque tollere inunctione araneus candidus, longissimis
10 ac tenuissimis pedibus, contritus in oleo vetere. is etiam,
cuius crassissimum textum est in contignationibus fere,
adalligatus panno epiphoras sanare traditur. scarabaei
viridis natura contuentium visum exacuit; itaque gemma-
rum scalptores contuitu eorum adquiescunt.
- 15 (39) Aures purgat fel pecudis cum melle, canini lactis 133
instillatio sedat dolorem, gravitatem adeps cum absinthio
et oleo vetere, item adeps anserinus. quidam adiciunt
sucum cepae, alii pari modo. utuntur et per se ovis
formicarum, namque et huic animali est medicina, con-
20 statque ursos aegros hoc cibo sanari. anserum omnium- 134
que avium adeps praeparatur exemptisque venis

§ 132: Marc. 8, 150. — 8, 100. Isid. VI 11, 3. — § 133:
(cfr. Plin XXVIII 173 Diosc. eupor I 60). Pl. iun 17, 25. 26.
18, 12 Marc 9, 121. 22 96 120 Aelian n. a. VI 3 extr. Plin.
VIII 101. § 134: Diosc. II 86. 93. — Pl. iun. 18, 3 4 4—7
Diosc. eupor I 67 Seren. 176—179. Marc 9, 124.

2. 3 stelionum VJ. -nibus (ortum ex -nuuf) E stellionum
RS. -nis dv 5 in om. R. | spelio aquilo E 6 nec is Vv
ne is R. ne his d. ne E | ei qui V'R'f. 7 medeatur
v.a S. | alter VED. alteruter r(?)v 8 dicitur E'S. -cuntur
E'v. -cuntur (-cunt R) dicitur r 9 quoque dicitur v.a.S.
10 contritis V. sed iam E sed is etiam v.a.S. 11 cui
RdS. crassimum V'. grauff- V'E | lectum E. 12 sane V.
ane R. 14 scaltores V'r -ri R. sculptores V'dr a.S. | con-
tunto d. | eo dT. 16 gravitatemque d. | absentio V.
17 adiciunt dv. dicunt rT 18 et alii Rd(?)v a.S. |
// uis R. 21 lac. ego indicavi. exciderunt aqua lotus
(aut membranis ita, ut fuerit exemptis membranis uenisque,
cfr. Diosc. 21 et p. 416, 1 omnibus uenis E(?)D

omnibus patina nova fictili operta in sole subdita aqua
 ferventi liquatus saccatusque lineis saccis et in fictili novo
 repositus loco frigido; minus putrescit addito melle. mu-
 rium cinis cum melle instillatus aut cum rosaceo decoctus
 aurium dolores sedat. si aliquod animal intraverit, prae-
 cipuum remedium est murium fel aceto dilutum; si aqua
 135 intraverit, adeps anserinus cum cepae suco. gliris de-
 tracta pelle intestinisque exemptis discoquitur melle in
 vase novo. medici malunt e nardo decoqui usque ad
 tertias atque ita adservari, dein, cum opus sit, strigili
 tepefacta infundere. constat deplorata aurium vitia eo
 remedio sanari aut si terreni vermes cum adipe anseris
 decocti infundantur; item ex arboribus rubri cum oleo
 triti exulceratis et ruptis auribus praeclare medentur.
 136 lacertae inveteratae, in os pendentium addito sale, con-
 tusas et ab ictu miseris aures sanant, efficacissime autem
 ferrugineas maculas habentes, lineis etiam per caudam
 distinctae. milipeda, ab aliis centipeda aut multipeda
 dicta, animal est e vermibus terrae, pilosum, multis pedi-
 bus arcuatim repens tactuque contrahens se; oniscus

§ 135: Scribon. 39. Pl. iun 18, 9—13 Marc. 9, 34 125.
 Diosc. eupor. I 57. Pl. iun 18, 8 13—15 Diosc. II 72 eupor.
 I 60. Seren. 171—173. Marc. 9, 64. — Seren. 169. Marc. 9, 84.
 — § 136 med.: cfr Diosc. II 37. Scribon. 39. Marc. 9, 10 33.
 Diosc. eupor. I 57.

1 nova VdEv. -uo R(?)G. cfr Diosc. et XV 63 XVIII 103. |
 fictilio V 2 liquatus VRd. -tur Ev. | siccatusque Vd. -turque
 v.a.G. 3 frigide V | dist. ego. 6 si — 7 suco om. VR¹d.
 8 cum melle Pl. iun. (cfr § 121). in melle coni S. an e melle?
 9 e om. v.a.G. 10 tertias dE Pl. iun. v. -ias partes rTH.
 cfr. XXI 119. XXIV 131, al. contra XXI 133. | cum om E. |
 strigila V¹. stringil E. stingili R¹. 12 terreni dEr Pl. iun. v(J).
 -rre R. -rrae VtS. | cum VRdTH aut E del v 15 lacertae
 inveteratae ego. -ti inveterati (orta ex -te) Il v. cfr. nota ad
 XXX 53. 15. 16 contusus E². -sis E¹. -si v a. H.
 16 seras dT. laesas v.a.S. 17 caudam dEv. -dis r.
 18 distinctae VR. -cte dEv. -cti C. | millipeda r. miri-
 paedi E millepeda v a. J. cfr nota ad XXIV 152 | ab aliis
 — multipeda om VR¹d. 20 arcuatim E -tum V¹f. arcua-
 tum V²T | onis quod E.

Graeci vocant, alii iulon. efficacem narrant ad aurium
dolores in cortice Punici mali decoctum et porri suco.
addunt et rosaceum et in alteram aurem infundunt. illam
autem, quae non arcuatur, sepa Graeci vocant, alii scolo-
pendram, minorem perniciosamque. cocleae, quae sunt 137
in usu cibi, cum murra aut turis polline adpositae, item
minutae, latae fracturis aurium inlinuntur cum melle.
senectus serpentium fervente testa usta instillatur rosaceo
admixa, contra omnia quidem vitia efficax, sed contra
10 graveolentiam praecipue ac, si purulenta sint, ex aceto,
melius cum felle caprino vel bubulo aut testudinis ma-
rinae — vetustior anno eadem membrana non prodest,
nec imbre perfusa, ut aliqui putant —, aranei sanies 138
cum rosaceo aut per se in lana vel cum croco, gryllus
15 cum sua terra effossus et inlitus. magnam auctoritatem
huic animali perhibet Nigidius, maiorem Magi, quoniam
retro ambulet terramque terebret, stridat noctibus. ve-
nantur eum formica circumligata capillo in cavernam eius
coniecta, efflato prius pulvere, ne sese condant; ita formi-
20 cae complexu extrahitur. ventris gallinaceorum membrana, 139

§ 137: Pl iun. 18, 15—24. Diosc. eupor. I 57 66. 57 60. —
§ 138: Diosc. eupor. I 57. Marc 9, 97. Isid XII 3, 8 — § 139:
Pl. iun 18, 24—27 Marc. 9, 95. 94. Scribon. 39 Diosc. II 38
eupor. I 57. Pl iun 18, 27. 19, 1. 2. Marc 9, 125.

1 iulon *D ex ind.* tulion *E.* tullon *r.* tolon *d.* tollon *V.*
tollen *E.* tyton *v.* tilon *v.* | efficaciter sanant (-nat *del.* ad *v*)
Ev. a. H. 2 cortici *E.* | malū *E.* | decoctum et *Ev.* -tum mel
V&T. -tum mell' *E.* -tum uel *D cum U 653.* | orrisquo *E.*
corr. r perit margine absciso. (an et porri sucū addunt?)
3 illā *dv* illa *r* 4 arquatur *VE.* 5 coclieque *V* quocliae
quae *E.* om. *E.* 7 et latae *d(?)v a S.* 8 senectus *VE dv.*
fracturis *E.* | inlinantur *E.* | rosace *V¹E¹* 9 admixta *EFFE*
-to *V³* in *ras. dv* cfr. § 51 124 XXX 141. XXXI 118.
XXXV 177 XXXVI 133. | sed om. *E.* 10 ac *ErD* et
r fS. aut *v* | purulentiae (-tae *v*) sunt *Er v. a S* 13 imber *V.*
pertusa *E.* pest- *V.* aut aliquid *E.* | putant, item *v. a. S.*
14 croco auribus prodest *v a D.* 15 magna auctoritata *V a.*
17 stridet *fS* (ad seqq referens) 18 circumligata capillo
in ea om. *E.* | uerna *E.* 19 efflatus *VE¹.*

quae abici solet, inveterata et in vino trita auribus puru-
 lentis calida infunditur, gallinarum adeps. est quaedam
 pinguitudo blattae, si caput avellatur; hanc tritam una
 cum rosaceo auribus mire prodesse dicunt, sed lanam,
 qua incluserint, post paulum extrahendam; celerrime enim
 id pingue transire in animal fierique vermiculum. alii
 binas ternasve in oleo decoctas efficacissime auribus me-
 140 deri scribunt et tritas in linteolo inponi contusis. hoc
 quoque animal inter pudenda est, sed propter admira-
 tionem naturae priscorumque curae totum in hoc loco
 explicandum. plura earum genera fecerunt: molles, quas
 in oleo decoctas verrucis efficaciter inlini experti sunt.
 141 alterum genus myloecon appellavere circa molas fere
 nascens; his capite detracto adtritas lepras sanasse Mu-
 saeum pycten in exemplis reliquerunt. tertium genus et
 odoris taedio invisum, exacuta clune; cum pisselaeo sa-
 nare ulcera alias insanabilia, strumas, panos diebus XXI
 inpositas, percussa, contusa et cacoëthe, scabiem furuncu-
 142 losque detractis pedibus et pinnis. nos haec etiam audita
 fastidimus; at, Hercules, Diodorus et in morbo regio et
 orthopnoicis se dedisse tradit cum resina et melle. tan-
 tum potestatis habet ars ea pro medicamento dandi quid-

§ 142 extr : Pl. iun. 88, 8. Marc. 34, 40.

1. 2 purulentis et quaedam pinguitudo d. 2 gallinarum
 quoque R(?) v a D cfr. § 125 | dist. v a S. est ego. et VRES
 est et v. et — pinguitudo om. d 3 blatta VR¹ -ttam d.
 blacte E. 4 rosace V. | panam V¹R¹d. 5 extrahendam
 VIE 6 ad (pro id) E. 7 ternasue v. -sque VRdT ter-
 rasuae E. 8 contusas V 12 verrucas E. 13 myloe-
 con B. -ocon (-ochon v) dE. milocon r 14 detracto E.
 14 15 musaeum J -scum VdT -scam r. musa et v. moschum
 coni. D. 15 pycten TEJ -tem d. pictem r. picton v. | re-
 quirunt V. ex (pro et) dT. 16 dist CFW Müller p. 16.
 18 percussae VR¹. et om. dv. a S. | cacoetis V 19 pedibus
 pinnisque dT | dist v a S non V. haec om. V¹R¹. | audita
 RdEG(J) -tu V(?)Tv(S). 20 ad V. | in del. v. a G. | rege
 et R¹. reget V¹. regio V¹. 21 se dedisse D cum U 654
 disse d(?)G. resedisse r. resedesse E. redisse VR.
 v. an potui se dedisse? | cum (pro et) V¹R¹d.

quid velit. humanissimi eorum cinerem crematarum servandum ad hos usus in cornea pyxide censuere aut tritas clysteribus infundendas orthopnoicis aut rheumaticis. infixa utique corpori inlitas extrahere constat. mel utilis-
 5 ¹⁴³simum auribus quoque est, in quo apes inmortuae sint. parotidas comprimit columbinum stercus vel per se vel cum farina hordeacea aut avenacea, noctuae cerebrum vel iocur cum oleo infusum auriculae [a parotide], multipeda cum resinae parte tertia inlita, grylli sive inliti
 10 sive adalligati.

Ad reliqua morborum genera medicinam ex isdem animalibus aut eiusdem generis sequenti dicemus volumine.

C. PLINI SECUNDI NATURALIS HISTORIAE LIBER XXX

1. (1) Magicas vanitates saepius quidem antecedente 1
 operis parte, ubicumque causae locusque poscebant, co-
 15 arguimus detegemusque etiamnum. in paucis tamen digna

§ 143: cfr Pl. iun. 9, 1 — 20, 11—16 Marc. 15, 44. — Diosc. eupor. I 148. Scribon. 43. Marc. 15, 39. (93). — 15, 72. cfr Plin. XXX 40. — Marc 15, 21.

1 humanissim **R**. -mis **Er**. | eorum *ll v. an medicorum* (vel istorum *ex Er*)? 2 cinere **R**¹. | autoritas **R**¹ aucto- **Vd**.
 3 et **VR**^{1d} | reumaticis **V** -tismis (rum- **R**¹) **Rd**. 4 inlita **V**¹. illita **V**^{1Rd}, constant **VR**. 5 aemortuae (em- v) sunt **Ev a. S.** cfr. § 128 et XXX 62. 6 palambinum **VR**^{1f} (item XXX 67, 110, sed cfr. Pl. iun. et Marc) | stercus per se **VR**¹. 7 abenacea **E** are- **R**¹ hare- **V** 8 uncus ego posui. aut parotidae (-di *Dal*) v. a. J. 9 inlita **E**. 11 at **Rd v. a D.** medicinam **VRdS(D)** -na **E**. -nasque v(J)
 13 antecedente **VGRdTh** -tes **R**¹. -tis **E**^{1v}. 15 detegimusque **V**¹ e corr. d.

- res est, de qua plura dicantur, vel eo ipso quod fraudulentissima artium plurimum in toto terrarum orbe plurimisque saeculis valuit. auctoritatem ei maximam fuisse nemo miretur, quandoquidem sola artium tres alias imperiosissimas humanae mentis complexa in unam se redigit. natam primum e medicina nemo dubitabit ac specie salutari inrepsisse velut altiore sanctioreque medicinam, ita blandissimis desideratissimisque promissis addidisse vires religionis, ad quas maxime etiam nunc caligat humanum genus, atque, ut hoc quoque successerit, miscuisse artes mathematicas, nullo non avido futura de sese sciendi atque ea e caelo verissime peti credente. ita possessis hominum sensibus triplici vinculo in tantum fastigii adolevit, ut hodieque etiam in magna parte gentium praevaleat et in oriente regum regibus imperet.
- (2) Sine dubio illic orta in Perside a Zoroastre, ut inter auctores convenit. sed unus hic fuerit an postea et alius, non satis constat. Eudoxus, qui inter sapientiae sectas clarissimam utilissimamque eam intellegi voluit, Zoroastren hunc sex milibus annorum ante Platonis mortem fuisse prodidit: sic et Aristoteles. Hermippus, qui de tota ea arte diligentissime scripsit et viciens centum versum a Zoroastre condita indicibus quoque voluminum eius positis explanavit, praeceptorem, a quo insti-

§ 3: Diog. Laert. prooem. 2. 3. — § 4: Isid. VIII 9, 1

1 res est Err. res VGE. re dT 1. 2 fraudelentissima VG. fraudendiss- E. 3 orbi V¹GE¹. -bis E. 4 quandoque E¹df. 4. 5 periosissimas VGa. 5 6 redigit VGE¹dfH. 6 prima om e VG | dubitabit D cum l⁷655 -auit VGRE. -ant f -at d⁽⁹⁾r || ac Err. ae V¹G a r. 7 sanctiorem quam E -que quam r a H 8 desiderantissimisque VGaE Ven. 9 religiones E¹T | ad om. VE¹ | calligat VG all- E. 10 successerit CFWMüller p. 26. -ssit vet. Dal. sugges- serit Err. -ggerit rGT | miscuisset E¹d 11 mathematicas artes VES. 12 e Err om r 13 fastigi V¹. -idi d. fasdi V¹ fas E¹. | adolebit dr. adel- E. 15 grecum VG. reco E¹ 18 eudoxius d. 20 zoroastren S. -trem dE+ D -ten rG 22 arte ea VRAS. centum (pro cen- tena) H. r.

tutum diceret, tradidit Agonacen, ipsum vero quinque
 milibus annorum ante Troianum bellum fuisse. mirum hoc
 in primis, durasse memoriam artemque tam longo aevo,
 non commentariis intercedentibus, praeterea nec claris nec
 5 continuis successionibus custoditam. quotus enim quisque 5
 hominum auditu saltem cognitos habet, qui soli nominan-
 tur, Apusorum et Zaratum Medos Babyloniosque Marmarum
 et Arabantiphocum aut Assyrium Tarmoendam, quorum
 nulla exstant monumenta? maxime tamen mirum est, in
 10 bello Troiano tantum de arte ea silentium fuisse Homero
 tantumque operis ex eadem in Ulixis erroribus, adeo ut
 vel totum opus non aliunde constet, siquidem Protea et 6
 Sirenum cantus apud eum non aliter intellegi volunt, Circe
 utique et inferum evocatione hoc solum agi. nec postea
 15 quisquam dixit, quonam modo venisset Telmesum, reli-
 giosissimam urbem, quando transisset ad Thessalas matres,
 quarum cognomen diu optinuit in nostro orbe, aliena genti
 Troianis utique temporibus Chironis medicinis contentae et

§ 6: cfr. Cic. de divin. I 41, 91.

1 agonacen d²v(S) agan- d¹. agonaecen VG -neiscen
 (antea -naecen) R e corr. abonacem T. azonacen E -cem G.
 az. . . (reliquis margine abscisis) r. 3 durase V¹G. | me-
 moriam BEv. eorum rGT. | artem eamque dT. 4 non ego.
 om. U. v. | intercedentibus VGdS. non intercedentibus (-cid-
 rH) R(?)v(J). 5 succisionibus VGR¹. | quantus G. quot
 tulis E istos v a. G. 6 hominum ego. cfr. IX 71 com-
 muni dTv commi VGR. om ErG | habent VG 6. 7 co-
 gnominantur R(?)Ev. a. S. 8 arabantiphocum VGdTfH.
 -tephocum R. -tipphocum (-ochum E) Er. arabem hippocum
 v. | aut dfH au RFG. ab T. en Vras. om. Erv(D). | assy-
 rium dfH. -um vero v. asirium rGFT | tarmonoendam T.
 -oenidam E. zarmocenidam v a. H. | quorum — 9 monumenta
 (-nim- S) Evv. om. rGTf. 10 ea arte Rdv a. G. 12 uel
 ego. de VGR¹d¹. om. rv (an potius id?). | protea rC. -thea
 Ev propterea VGd. praet- R. 13 an volunt, in Circe?
 15 quonam RdVerc quoniam VGVen. quo Ev. | telme-
 sum U. J. -misum S coll. V 107. -messum v. 15 16 an
 religiosissimam in? 16 quandam E. quon- v. a. B. | matres
 V¹GRdTfH. urbes V²Ev. 17 alienae v. a. J. | genti dT
 -tis Evv. -te VGRfU. cfr. XXIX 90. | dist. U. 18 itaque
 Erv a. S. | chyronis r. cyr/nis R. | medicis V²R¹d. | contentae

- 7 solo Marte fulminanti. miror equidem Achillis populis
famam eius in tantum adhaesisse, ut Menander quoque,
litterarum subtilitati sine aemulo genitus, Thessalam co-
gnominaret famulam complexam ambages seminarum de-
trahentium lunam. Orphea putarem e propinquo *artem*
primum intulisse ad vicina usque superstitionis ac medi-
cinae provectum, si non expers sedes eius tota Thrace
8 magices fuisset. primus, quod exstet, ut equidem invenio,
commentatus est de ea Osthanes Xerxen regem Persa-
rum bello, quod is Graeciae intulit, comitatus ac velut
semina artis portentosae sparsit obiter infecto, quacumque
commeaverat, mundo. diligentiores paulo ante hunc po-
nunt Zoroastren alium Proconnensium. quod certum est,
hic maxime Osthanes ad rabiem, non aviditatem modo
scientiae eius, Graecorum populos egit. quamquam animad-
verto summam litterarum claritatem gloriamque ex ea
9 scientia antiquitus et paene semper petitam. certe Py-

§ 7: cfr. Diog Laert. prooem. 5

ego. -tae a V (-ta ea S). -te & EdT. -tea G -ta et ErG(D).
-ta esset B. -ta est v. 1 fulminanti ego -nati V¹GR¹d.
-nante rv | mior V¹G minor V². 2 famem V¹. 3 sine
ErG. sin r in v aemulo VGDG, mulo R. adem ulo Er.
eadem telmesso v. 5 propinquo *artem* ego. -pinquorum
(-quin- G) VGD. -quo eam J cum Gron. -quo R(?)Ev(D)
6 intulisse RdEv pert- VGS. prot- f. | uicina VGRdTH.
-nas Err. -nam U cum Gron. | superstitionis ego cfr. XXXVII
123. -ones Ev. -onem RdTH. -stitutionem VG. | ae VG
a S cum Gron. 6. 7 medicine G -na S cum Gron
7 provectum VGRdTHS. profe- Ev an provectam? cfr. § 13
XXVI 20. (contra XXXVII 54) | expers V -si T. -sis
R¹Gv a. G | thracem T. tracen VGE. 8 fuissent V¹GR¹.
primum VGR¹ | quod om EG exstat G. 9 commentitus
E. | est VGRdTHS. om. EG erat v | regem dErr. -gem in-
venio ex (et R) V¹GE. -gem ex V² 10 is dv si VGR.
his Er 11 sparsit BU. isp- VGDTH insp- S sparsisse rG.
aspersit C. -sisse Ev infecto VG. interfecto Er, a. C
12 commeauerat R e corr. v(U) commoa- E commemorat f
commeauerant (cum- VG) rS. 13 zoroastren S. -sten VGR¹d.
-strem rv(D). 14 ostanes VGEr e corr 15 scientiam
VGR¹d 15. 16 animaduerso V¹Gd. -er) R¹ 16 summo
gloriamus R¹G.

thagoras, Empedocles, Democritus, Plato ad hanc
 discendam navigavere exiliis verius quam peregrinationibus
 susceptis, hanc reversi praedicavere, hanc in arcanis ha-
 buere. Democritus Apollobechen Coptiten et Dardanum
 5 e Phoenice inlustravit voluminibus Dardani in sepulchrum
 eius petitis, suis vero ex disciplina eorum editis. quae
 recepta ab ullis hominum atque transisse per memoriam
 aequae ac nihil in vita mirandum est; in tantum fides istis 10
 fasque omne deest, adeo ut qui cetera in viro probant,
 10 haec opera eius esse infitientur. sed frustra. hunc enim
 maxime adfixisse animis eam dulcedinem constat. ple-
 numque miraculi et hoc, pariter utrasque artes effloruisse,
 medicinam dico magicenque, eadem aetate illam Hippo-
 crate, hanc Democrito inlustrantibus, circa Peloponnen-
 15 siacum Graeciae bellum, quod gestum est a trecentesimo
 urbis nostrae anno. est et alia magices factio a Mose et 11
 Janne et Lotape ac Iudaeis pendens, sed multis milibus
 annorum post Zoroastren. tanto recentior est Cypria.
 non levem et Alexandri Magni temporibus auctoritatem
 20 addidit professioni secundus Osthanes comitatu eius
 exornatus, planeque, quod nemo dubitet, orbem terra-
 rum peragravit.

§ 10 extr.: Isid. VIII 9, 2. — § 11: cfr. Pauli apost. epist.
 ad Timoth. II 3, 8

1 emperpeducles V G d. | platon B. placon d. 3 in Err.
 om. r 4 apollobechen dfr H -chem V G T D -che B
 -llonecen E -nicem v coptiten d H. -tem V G f D. copiten
 B T. captidenent (-itenent r) Er. -nem v 5 e B E v (U)
 et r S J phoenice v (U). -cen B -cem S J. phenicae E
 -cen d T phonice V G 7 alius v a S 9 qui om E
 inquit uiro E. 10 hanc E infitientur ego. infici-ll r.
 cfr II 112. VI 23. 11 eam Err. eadem r. | dulcedine d.
 13 aetate illam illum E) Ev. -atelle G. etatella d. -lle
 V¹. & pelle B. et apelle V². 13. 14 hippocraten d. -tem E
 -ogratem G. 15 an excidit uicesimo? 16 mose v. muse E
 -se r musa d mus, B. mus V. 16 17 et ianno B
 etiamne d. -num v a G 17 lotape ac H Brot. (U) -pea
 v. a B (H S) iotape G iochabela B. 18 zoroastren B S
 -rem r v. 19 alexandria B. 20 professionis E. -ne V¹ G d.
 osthanes E. osta- r ostea- V G B.

- 12 (3) Extant certe et apud Italas gentes vestigia eius in
 28,17 XII tabulis nostris aliisque argumentis, quae priore
 volumine exposui. DCLVII demum anno urbis Cn. Corneio
 Lentulo P. Licinio Crasso cos. senatusconsultum factum
 est, ne homo immolaretur, palamque sit, in tempus illud
 13 sacra prodigiosa celebrata. (4) Gallias utique possedit, et
 quidem ad nostram memoriam. namque Tiberii Caesaris
 principatus sustulit Druidas eorum et hoc genus vatium
 medicorumque. sed quid ego haec commemorem in arte
 oceanum quoque transgressa et ad naturae inane per-
 vecta? Britannia hodieque eam adtonita celebrat tantis
 caerimoniis, ut dedisse Persis videri possit. adeo ista
 toto mundo consensere, quamquam discordi et sibi ignoto.
 nec satis aestimari potest, quantum Romanis debeatur,
 qui sustulere monstra, in quibus hominem occidere reli-
 giosissimum erat, mandi vero etiam saluberrimum.
- 14 2. (5) Ut narravit Osthane, species eius plures
 sunt. namque ex aqua et sphaeris et aëre et stellis et
 lucernis ac pelvibus securibusque et multis aliis modis
 divina promittit, praeterea umbrarum inferorumque collo-
 quia. quae omnia aetate nostra princeps Nero vana fal-

§ 13: Dion. Halic. I 38 Solin. 21, 1. — (Sueton. Claud. 25
 coll. cum Sueton. Tib. 36.) Tacit. ann. II 32. — § 14: cfr. Plin.
 XXXVI 142

1 itaque (pro certe) Ev.a.H. | italos E. -les VG.
 1 2 eius cinxit talibus VGd. 3 exposuit E. | DCLII VGR¹d. |
 orbis V. om. E¹. 4 P. om. EE. 5 est om. E¹E | fit
 VGRdTiJ. om. Ev(D). fait H(U). et S. an est, ut XVIII
 104. XXVIII 118. XXIX 11, vel fit? | illud G(U). filius
 (fil- E) N. filius v(S). illud ut J. 6 sacri prodigiosi v a G
 (HS). | celebrata ErG(D) -tio rTiH 8 principatu V¹
 e corr. | an earum? 9 sed G cfr. IX 104. ipse N. per
 SC J non apte coll. Sueton. Tib. 36 et Claud. 25 an exciderunt
 aliqua, ut expulit. sed? | artem VGv.a.G. 10 11 perlecta
 VG. 11 attonite (anto- E) BEv a.S(U). 12 vidisse VG.
 13 discordia E. 14 non Ev.a.H | post E. 15 quis
 E. | nostra E. 16 saluberrimum erat VGRd. 18 ex aqua
 ego et aqua VGRdTiH(U). et ex aqua B(S). e aqua r.
 quae (a add. v) Ev. | et ex aere Ev.a.H et(((E
 quibusque E. 20 promit V¹G vet Dal

saque comperit. quippe non citharae tragicique cantus
libido illi maior fuit, fortuna rerum humanarum summa
gestiente in profundis animi vitiis, primumque imperare
dis concupivit nec quicquam generosius voluit. nemo
⁵ umquam ulli artium validius favit. ad hoc non opes ei ¹⁵
desuere, non vires, non discentis ingenium, quae non alia
patientem mundo! inmensum, indubitatum exemplum est
falsae artis, quam dereliquit Nero; utinamque inferos
potius et quoscumque de suspicionibus suis deos consu-
¹⁰ lisset, quam lupanaribus atque prostitutis mandasset in-
quisitiones eas! nulla profecto sacra, barbari licet ferique
ritus, non mitiora quam cogitationes eius fuissent. sae-
vius sic nos replevit umbris. (6) sunt quaedam Magis ¹⁶
¹⁵ perfugia, veluti lentiginem habentibus non obsequi numina
aut cerni. an obstitit forte hoc in illo? nihil membrisi
defuit. nam dies eligere certos liberum erat, pecudes
vero, quibus non nisi ater colos esset, facile; nam ho-
mines immolare etiam gratissimum. Magus ad eum Tiri-
dates venerat Armeniacum de se triumphum adferens et
²⁰ ideo provinciis gravis. navigare noluerat, quoniam ex- ¹⁷
puere in maria aliisque mortalium necessitatibus violare
naturam eam fas non putant. Magos secum adduxerat,
magicis etiam cenis eum initiaverat; non tamen, cum

§ 16: Sueton. Nero 51. — Dio Cass. epit. LXIII 2. 6

§ 17: cfr. Strabo XV 3, 16 p. 733.

1 cytharae r. cyrae E. | tragicique Erv. -gique r.
3 animis VGd. 4 concupiunt Erv. -pit r. | voluit EB.
ual- rGTfv(H). 5 artium umquam ulli VR¹S. | haec Bd(?)
v.a.S., opus E. | ei G. est E. om. rD. illi v. 6 dicentis E.
discentes V¹G. -ndi v.a.H. | quae non alia VGdTfES quæ
alia n r q n E. non alia H aliaque non v. 9 poti VG.
10. 11 inquisitione d. 11 profecta VGB¹. 13 repleti
VGB¹S. 15 ut v a H | an ego non dTEv. om. rH.
num P. | obstitit dT(P)U. -stet VGfH(J). possent Er e corr.
possint v. | membrisi ll.v. an in ceteris? 16 cereos VGd.
17 vere VG, color d. culos VG. facile dv. -les VG
facie Er e corr. | iam P. 18. 19 tiridates B. mitridates
(-tidrates E) ll v. 20 noluerunt E. | quo VG. 21 mari
artis quae VG. marianis quem d. 22 abduxerat Vd.

- regnum ei daret, hanc ab eo artem accipere valuit. proinde ita persuasum sit, intestabilem, irritam, inanem esse, habentem tamen quasdam veritatis umbras, sed in his
- 18 veneficas artes pollere, non magicas. quaerat aliquis, quae sint mentiti veteres Magi, cum adolescentibus nobis visus Apion grammaticae artis prodiderit cynocephalian herbam, quae in Aegypto vocaretur osiritis, divinam et contra omnia veneficia, sed si tota erueretur, statim eum, qui eruisset, mori, seque evocasse umbras ad percunctandum Homerum, quam patria quibusque parentibus genitus esset, non tamen ausus profiteri, quid sibi respondisse diceret.
- 19 3. (7) Peculiare vanitatis sit argumentum, quod animalium cunctorum talpas maxime mirantur tot modis a rerum natura damnatas, caecitate perpetua, tenebris etiamnum aliis defossas sepultisque similes. nullis aequae credunt extis, nullum religionum capacius iudicant animal, ut, si quis cor eius recens palpitansque devoret, divinationes et rerum efficiendarum eventus promittant. dente talpae vivae exempto sanari dentium dolores adalligato adfirmant. cetera ex eo animali placita eorum suis
- 20

§ 19: Isid. XII 3, 5. cfr. Plin. IX 178. XI 139. — § 20 extr:

1 ualuit dv. uol- r 2 persuasit d² in ras. 5 mecum titi (tibi VG) VGd. | ueteres dv. -ris rD. | adolescentibus novis VGE 6 apion RG. appion rv. 7 osiritis S. -tes Erv -ipitis r. osyrites Lugd. 8 ea (pro tota) Ev.a.H. | rueretur Vf reuer- G. 9 euocasse Erv -asset (uo- R) r. 10 quana VG. quam E. qua v.a.H. 11 respondisse (-dit se E¹) diceret Uv cfr. § 4. -disse uideretur com. S. -disset D cum luc p. 48 (cfr. Müller de stilo p. 151 not. 80). an vero respondisse crederet? 12 peculiari V¹G -ris V¹. 13 14 arearum V 14 cecitates E. -tis v.a.G. | perpetuas VGE -nae v.a.G. | tenebras E 15 aliis RdEv(G). aliis VG. altis Verc (D) defossa E. | reque VGd² in ras. 16 exiti in E | nullius Vd regionum G religionis Ev.a.S. sed cfr. XXVIII 24. XXXV 177 | iudicat E / dicant V. tod- G 17 ut si quis (qui S) dEr in ras. iussi (-ffe G) qui VG sunt qui T. | deuoret V¹GRdTh -raret V²E¹. -rarit E²v(D) 17 18 diuinationes d -onis rv 18 dente e VG. 19 adalligate VGR. -ta r 20 cetera Erv(H). -re R. -ro G. celere r. | id ex eo Er. | animalia VGR¹ | placida VG.

reddemus locis. nec quicquam probabilius invenietur quam
muris aranei morsibus adversari eas, quoniam et terra
orbitis, ut diximus, depressa adversatur.

29, 89

(8) Cetero dentium doloribus, ut iidem narrant, me- 21
detur canum, qui rabie perierunt, capitum cinis crema-
torum sine carnibus instillatus ex oleo cyprio per aurem,
cuius e parte doleant, caninus dens sinister maximus,
circumscari-phato qui doleat, aut draconis os e spina, item
enhydridis; est autem serpens masculus et albus. huius
maximo dente circumscari-phant, aut in superiorum dolore
duos superiores adalligant, e diverso inferiores. huius 22
adipe perunguntur qui crocodilum captant. dentes scari-
phant et ossibus lacertae e fronte luna plena exemptis
ita, ne terram attingant. colluunt dentibus caninis de-
coctis in vino ad dimidias partes. cinis eorum pueros
tarde dentientes adiuvat cum melle. fit eodem modo et
dentifricium. cavis dentibus cinis e murino fimo inditur
vel iocur lacertarum aridum. anguinum cor, si mordeatur 23
adalligeturve, efficax habetur. sunt inter eos qui marem

Pl. iun 109, 8. — § 21: cfr. Plin. XXXII 82. § 22 extr :
Seren. 240 Pl. iun 27, 21. Marc 12, 21 — Diosc. II 69
§ 23: Diosc II 72 Pl. iun. 27, 22—27. Marc. 12, 31. Seren. 243

1 reddamus E. 2 aduersarias G -ies V¹. -ios f. | ter-
ram Ev.a.G. 3 urbiti sunt VG. orbitis R¹. | depressam
auersantur v.a.G. 4 ceterum Ev.a.H 4. 5 medentur E.
5 rabie in E -iem Tv.a.G | perierunt d(?)G. perferunt r
praef- v 6 cyprio Il.Verc (S) -ino v(G). cfr. nota ad
XXIX 106. 6 7 per partem cuius E 7 an a parte? cfr.
§ 23 26 XXVII 89. XXXII 31 XXV 166 XXII 70.
XXIV 77, al. caninus — 8 doleat om. E. 8 circumscari-
phato S, item infra. cfr. XXXII 79 82 (B). -ifato (-istico R¹)
Il.D -ificato v. | osse V². os E 9 alius d. 10 circum-
scarifantur d. -ificant v a S. | aut VGED. at rv. | superiora d.
-re VGR¹v a G | dolore om. E. 12 adipse V²G. -ipe se V². |
perunguntur Ev(D) -guentur rJ. -gentur R. unguentur
(inung- d¹) rS. 12 13 scariphantur d -ificantur H. -ifi-
cant v escarifan V¹GR. -fant V²r 13 et om. VGdR¹H |
e EEv. et r ex D 14 colluunt VJ 16 dentis VGR¹.
-tantes T. 17 inditam E. 18 mordetur T. -ditur V¹GR¹.
19 adalligeturue J. -getur r -gatur E. et (aut v) alli-
getur V² in ras (v)S. ne RGF. une AT.

bis in mense iubeant mandi doloresque ita cavere. vermes
 terreni decocti in oleo infusique auriculae, cuius a parte
 doleant, praestant levamentum. eorundem cinis exesis
 dentibus coniectus ex facili cadere eos cogit, integros
 dolentes inlitus iuvat; comburi autem oportet in testo.
 prosunt et cum mori radice in aceto scillite decocti ita,
 24 ut colluantur dentes. is quoque vermiculus, qui in herba
 Veneris labro appellata invenitur, cavis dentium inditus
 mire prodest. nam urucæ e brassicæ foliis contactu ca-
 dunt, et e malva cimices infunduntur auribus cum rosa-
 ceo. harenulae, quae inveniuntur in cornibus coclearum,
 cavis dentium inditæ statim liberant dolore. coclearum
 inanium cinis cum murra gingivis prodest, serpentis cum
 sale in olla exustæ cinis cum rosaceo in contrariam aurem
 infusus, anguinæ vernationis membrana cum oleo taedæ-
 25 que resina calefacta et auri alterutri infusa — adiciunt
 aliqui tus et rosaceum —; eadem cavis indita, ut sine
 molestia cadant, praestat. vanum arbitror esse circa canis
 ortum angues candidos membranam eam exuere, quoniam
 ante ortum in Italia visum est multoque minus credibile
 in tepidis regionum tam sero exui. hanc autem vel

§ 24: cfr. Plin. XXV 171. XXVII 89 — Marc. 12, 64. —
 cfr. Plin. XXIX 62. — Pl. iun. 28, 1—3. Marc. 12, 33, 11, 30.

1 cauere VGRdTH. -ri Ev(D). 3 doleat ED. sed
 cfr. Pl. iun. 4 coniectus rPl iun.v. coie- E. cfr. nota ad
 XXIX 95. collectus dD. -tis r. colutis J (insertus Marc.).
 ex facili VGR. an et cera obturatus facile? cfr. Pl. iun. et
 Marc. 5 inbat VG. iuuant E. | testa Ed(?) Pl. iun. Marc.
 v.a.S. cfr. nota ad XXVIII 234. 6 commori E. | radices
 VE¹. | scillite rv. -to V¹E. -tio d. -icio rT. cfr. nota ad
 XXVI 114. 7 colluantur VJ. 8 indutus VGR¹. 9 eru-
 cae E(?) v.a.S. | e ego. om. ll.v. | foliis ego. eius ll.v. etiam
 coni. H. cineris Müller emend. V 8 | contractu E. 10 et e
 rv. et a ED. e rS. | malva V. 12 induta VGR¹
 15 anguine E. -ni VGR¹. 16. 17 dist. D. 17 et om.
 VGR¹dJ. ut — 18 cadant om. V¹GR¹. 18 praestat VGE
 v(D) -tant r(?) H. | circa om. Ev.a. H. 19 ortu v.a. H. |
 angues Bdv. -ma rS. | exuere fv ex aure dEr. ex ore VG.
 ex ere E. 20 ante ortum ego. neutrum ll.v(D). nec G.
 21 regionum VGRfS. -nibus d(?) Erv(D). \ tam v iam ll.

Inveteratam cum cera celerrime evellere tradunt. et dens sanguis adalligatus dolores mitigat. sunt qui et araneum animal ipsum sinistra manu captum tritumque in rosaceo et in aurem infusum, cuius a parte doleat, prodesse arbitrentur. ossiculi gallinarum in pariete servati fistula salva tacto dente vel gingiva scariphata proiectoque ossiculo statim dolorem abire tradunt, item fimo corvi lana adalligato vel passerum cum oleo calefacto et proximae auriculae infuso. pruritum quidem intolerabilem facit, et ideo utilius est passeris pullorum sarmentis crematorum cinerem ex aceto infricare.

4. (9) Oris saporem commendari adfirmant, murino cinere cum melle si fricentur dentes; admiscunt quidam marathi radices. pinna vulturis si scalpantur dentes, acidum halitum faciunt. hoc idem hystricis spina fecisse ad firmitatem pertinet. linguae ulcera et labrorum hirsutudines in mulso decoctae sanant, adeps anseris aut gallinae rimas, oesypum cum galla, araneorum telae candidae et quae in trabibus parvae texuntur. si ferventia os intus exusserint, lacte canino statim sanabuntur.

§ 26 med.: Pl. iun. 28, 3 4. Marc. 12, 61. — § 27: Pl. iun. 24, 17—19 25, 11. Marc. 11, 11. — Pl. iun. 25, 12—15. Marc. 11, 2 Seren. 244 Pl. iun. 25, 15—17

1 inveteratam v. -atae E. -ate r. (an inveterati? cfr § 128) | celerrime V. 2 minuit Erv a H. | et Erv om. rG. 3 ipsum ll. v. an unum? 4 cuius a VGRd v. cui in ipsa E. | doleant coni. S coll. § 21. 23. 4. 5 arbitrantur d. -ratur V. 5 ossiculi VGRdJ. -lis Erv. | pariete ll. v. an panno (ortum ex panne) vel puxide? sed cfr. § 51. | servati dJ -tis rGv | fistula v. -las ll. | salui V¹G. 6 tacto Erman Dal S -tu rG. adacto v. | scarificata v. a. S. cfr. § 21. 9 infusae V. 9. 10 utilius VGRdTv(S). tolerabilius EG. 11 infricare Vd. 13 quidem V. 14 marathy B. -tyna r. -tina E. | pinna om. E. | vulturi V¹ -rri B. vult r om. E. | si om. VR¹G. 15 hystricis VGv. a. C. stricis E. | spina G. pina r. pinna dEv. -ne r. 16 labrorum Ev. -rarum r. calabrarum Ed. -rum ulcera VG. 16. 17 hirsutudinis E(?) D. 19 in trabibus B coll. XXIX 132. intra bulbis (-bos v. balbus G) ll. Gr. an in trabilibus? | an texantur? 20 statim in VG. | sanabitur v. a. S.

- 28 (10) Maculas in facie oesypum cum melle Cersua
quod asperrimum habetur, extenuat, item scobem culat
in facie cum rosaceo inpositum vellere — quidam et
butyrum addunt —, si vero vitilignes sint, fel caninum
prius acu punctas, liventia et suggillata pulmones ante
tum pecudumque in tenues consecti membranas calidi in-
29 positi vel columbinum fimum. cutem in facie custodi
adeps anseris vel gallinae. lichenas et murino limo ex
aceto inlinunt et cinere irenacei ex oleo; in hac curatione
prius nitro ex aceto faciem foveri praecipiunt. tollit et
facie vitia et coclearum, quae latae et minutae passim
inveniuntur, cum melle cinis. omnium quidem coclearum
cinis spissat, calfacit smectica vi et ideo causticis misce-
tur psorisque et lepris et lentigini inlinitur. invenio et
formicas Herculaneas appellari, quibus tritis adiecto sale
30 exiguo talia vitia sanentur. buprestis animal est raru
in Italia, simillimum scarabaeo longipedi; fallit inter her-
bas bovem maxime, unde et nomen invenit, devoratumque
tacto felle ita inflammat, ut rumpat. haec cum hircino
sebo inlita lichenas ex facie tollit septica vi, ut supra
29, 95 dictum est. vulturinus sanguis cum chamaeleontos albae,
22, 45 quam herbam esse diximus, radice et cedria tritis

§ 28: Marc. 19, 33. — Pl. iun. 102, 9—13. Marc. 19, 59 —
§ 29: Pl. iun. 33, 2—5. Marc. 19, 17. Marc. 19, 34 — Diosc.
II 11 — Marc. 19, 14. — § 30 Diosc. II 66 — Pl. iun. 100, 6 l.
101, 2. 3. 34, 17. 18. Marc. 19, 35

1 oesypum E. esoc- v. a. B. 2 habemus Er. 3 an in-
vellere? cfr nota ad XXVIII 248 4 uetiligines V². uetlig-
V¹G. uelig- E | uel (pro fel) E. 5 puncta E. -tas ad
VGR¹D. -tas at J. 8 ex (pro et) d. 10 praecipuunt E².
-num E¹. 12 cinis cum omnia E. 13 smectica E. smet-
VGR¹d². sept- d² | uis E. vii VG. 14 et lepris Erv(S).
om. rGH. lentigini Erv. -num rG. 15 appellatas v. a. H.
16 exigui VG alia E. 17 italia dEv al . . . r
(reliquis margine abscisis). athla VG athala R. | longipedum
VGR¹ 19 fellem E. | inflammant VG -famat R. ut om.
E¹ 21 chamaeleontos D. -neos Ed. -nis v. chameleoneos
(ca- V¹E) rG. 22 quam Erv om rG. | herba VG Vcr.
e d | cedria Ev. c . . . r (reliquis margine abscisis). gera

contectusque brassica lepras sanat, item pedes locustarum cum sebo hircino triti, varos adeps gallinaceus cum cepa subactus. utilissimum et in facie mel, in quo apes sint immortuae, praecipue tamen faciem purgat atque erugat
5 cygni adeps. stigmata delentur columbino fimo ex aceto.

(11) Gravedinem invenio finiri, si quis nares mulinas 31 osculetur. uva et faucium dolor mitigatur fimo agnorum, priusquam herbam gustaverint, in umbra arefacto, uva suco cocleae acu transfossae inlita, ut coclea ipsa in fumo
10 suspendatur, hirundinum cinere cum melle; sic et tonsillis succurritur. tonsillas et fauces lactis ovilli gargari- 32 zatio adjuvat, multipeda trita, fimum columbinum cum passo gargarizatum, etiam cum fico arida ac nitro inpositum extra. asperitatem faucium et destillationes leniunt
15 cocleae — coqui debent inolatae demptoque tantum terreno conteri et in passo dari potui; sunt qui Astypalaeicas efficacissimas putent et minimas earum —, gryllus in-

§ 31: cfr Plin. XXVIII 57. Pl. iun. 24, 4. Marc. 10, 60 — Marc. 14, 48. 49 — Diosc. II 60. Pl. iun. 29, 11. Marc. 14, 17. — Pl. iun. 30, 12. 29, 18. — § 32: Pl. iun. 29, 19 30, 1 4. Marc. 14, 33. 34. Pl. iun. 30, 5—7. — Seren. 288. Pl. iun. 30, 7—9 Marc. 15, 21.

1 concertusque E. content- v a G. 2 uarros VG. uaras E. | ceba V¹G. 3 et om. VGR¹. an est? 4 emortuae v. a G. 6 gravidinem VGR¹. mulinas Ev a H 7 an uvae? 8 arefacta VG. 9 suc V. sua G. | cocleae — ut Eru. om r | transfuse illita r. 10 hirundinem VG -ne R¹ 11 lactens E, ouillis R. uu- VG 11 12 gargarisatio V¹. -issatio V¹EE 12 dist G(D). tritam V(?). -ta in S. | fimo columbino VGR¹dS. sed cfr. Pl. iun. et Marc. 13 in passo VGR¹. (ex Pl. iun.). 14. 15 dist. G(D) 14 asperitatem — leniunt cum antecedd iunxerunt v(H), item Pl iun. et Marc. | asperitate VG | liniunt R. 15 an cocleae quae? | inolata VG inolatae E. in lacte v a H. | tantum qui VG. 16 passu V potui d Pl. iun. v. -tu r G f S. cfr. nota ad XXIV 148 16 17 astipallaeicas E. -lleicas V cespil . . r (reliquis margine abscisis) 17 minimas ego missima f. inissima VRE in is (his J) ima d J e con. S cinis D cum U 658 smegma H in is smegma v. locus nondum sanatus. | menarum D coll. XXXII 83 88 90, sed ab hoc loco alienum \ zrilus VG lenit et gryllus v. a S. (dist. S).

fricatus aut si quis manibus, quibus eum contriverit, tonsillas attingat.

- 83 (12) Anginis felle anserino cum elaterio et melle citissime succurritur, cerebro noctuae, cinere hirundinis ex aqua calida poto. huius medicinae auctor est Ovidius poeta. sed efficaciores ad omnia, quae ex hirundinibus monstrantur, pulli silvestrium — figura nidorum eas deprehendit —, multo tamen efficacissimi ripariarum pulli; ita vocant in riparum cavis nidificantes multi cuiuscumque hirundinis pullum edendum censent, ut toto anno
84 non metuatur id malum. strangulatos cum sanguine comburunt in vase et cinerem cum pane aut in potu dant. quidam et mustelae cinerem pari modo admiscent; sic ad strumae remedia dant et comitialibus cotidie potui. in sale quoque servatae hirundines ad anginam drachma bibuntur, cui malo et nidus earum mederi dicitur potus.
85 milipedam inlini anginis efficacissimum putant; alii XX tritas in aquae mulsae hemina dari per harundinem, quo-

§ 33. Pl iun. 31, 12—14. cfr. Marc. 15, 93 5 9 26 Diosc. II 60. eupor. I 88. — Pl iun. 31, 14—18. — Celsus IV 7 extr. Marc. 15, 34. — § 34: Pl. iun. 31, 18—20. — Diosc. II 27. eupor I 18 89 — § 35: Diosc II 37. eupor I 88. (cfr. Marc. 15, 72). Pl. iun. 31, 20 30, 21. Marc. 15, 70 71. Pl iun 31, 1—4. cfr. Diosc. II 98.

2 attingant VGR¹ 3 anguinis V. | elatirio E. al. . . r (reliquis margine abscisis). melli V. male E. 5 potu E. 7 pullis d. 8 multi VGR¹ 9 multi RdS. -tis VG. si multi Er. sunt qui C sunt multi qui v 10 ut VGR¹TES. in d. ne v. 11 non ErS. om. rGTv an ne? cfr § 106 XXVII 15 vol III p. 496 ad XX 180. | cum sanguine VGR¹d. v. anguine E. om. Pl. iun. an anginae? 12 aut in (pro et) E | aut in ego e Pl. iun. aut ll. v. 13 cineres d(?)Er¹v 14 cotidie om. E. | potui R. -tus VG -tu d(?)Er¹v 15 servate servare V. | hirundinis E(?)D. | anguinam VG -nu R. is in una r (reliquis margine abscisis). angus in ima E -ginam una v a. S. drachmae E. (an -ma I?) -ma una dS. dramma VG 16 mds T. | dicunt VGR¹T potos T 17 milipedam (milli- r mille- v) RdJ. cfr nota ad XXIV 152 -da (milli- E) rG | anguinis VGR. -uis E. | efficacissime E¹, xx d Pl iun. cfr. etiam § 49. xxi Ev(D). al. . . r (reliquis margine abscisis). xi rGS.

niam dentibus tactis nihil prosint. tradunt et murem cum
 verbenaca excoctum, si bibatur is liquor, remedio esse,
 et corrigiam caninam ter collo circumdatam, limum co-
 lumbinum vino et oleo permixtum. cervicis nervis, opi-
 6 sthotono ex milui nido surculus viticis adalligatus auxiliari
 dicitur, 5. strumis exulceratis mustelae sanguis, ipsa de- 36
 cocta in vino; non tamen sectis admovetur. aiunt et in
 cibo sumptam idem efficere vel cinerem eius sarmentis
 combustae mixtum axungia. lacertus viridis adalligatur;
 10 oportet post dies XXX alium adalligatum. quidam cor
 eius in argenteo vasculo servant ad femineas strumas et
 viriles. cocleae cum testa sua tusae inlinuntur, maxime 37
 quae frutectis adhaerent, item cinis aspidum cum sebo
 taurino inponitur, anguinus adeps mixtus oleo, item an-
 15 guium cinis ex oleo inlitus vel cum cera. edisse quoque
 eos medios abscisis utrumque extremis partibus adversus
 strumas prodest vel cinerem bibisse in novo fictili ita
 crematorum, efficacius multo inter duas orbitas occisorum.
 et gryllum inlinere cum sua terra effossum suadent, item 38

§ 36. Diosc. II 27. eupor. I 154. Marc. 15, 79. Pl. iun. 80,
 19 20. — Marc 15, 52 — § 37: Marc. 15, 80 (ubi *salictis* pro
salinis scribendum est) Pl. iun. 80, 20—81, 5 Celsus V 28, 7 —
 § 38: Pl. iun. 81, 5—9 Marc. 16, 81. — Pl. iun. 81, 9—13. Marc 15, 58

1 ex (pro et, VG 4 nervis et Err. 6 sanguis v.
 -inis II de mendo cfr. § 41, 80 112 7 adiunt E. in Err(S).
 om. rGTIH 8 id est B¹ | cinerem II.D ri v. 9 mixtum
 ego miscetur II v (semicolon ante posuit D). de mendo cfr
 § 73 axungia — 11 servant om. E 10 oportet VGE om
 dv post dies xxx (xx d, VGdv om E. | oportet alium v a S.
 adalligatum ego -gari v. om. E. -gatum oportet VG falso
 iterantes) d¹J. -gare (ri S) oportet d¹S. 11 argenteo drC
 -to r | femineas ego -nas II f -narum v | struma B¹ | et
 om d(?)v a S. 12 viriles (vel mares) ego e Marc. ueteres
 II v, dist. ego cfr Marc. (punctum posuerunt post servant
 v(D), post strumas H). 13 frutecti VB¹ 14 anguinis
 VGE | oleum E item — 15 oleo Err om. rGT. 15 uel
 inlitus VGf. 16 medius VGR¹, abscisis VGE d Pl. iun. v
 (Brot). -issis H(D) -cessis E. cfr. nota ad XXIX 99 |
 utrumque VG. partibus VGE d TJ. arti- ErS. -tubus v.
 19 gryllum VGE(?)D sed cfr. § 32 XXIX 138 143. XXXV
 114 (B) cum sua terra falso iterant post effossum VB.

limum columbarum per sese vel cum farina hordeacea ad
 avenacia ex aceto, talpae cinerem ex melle inlinere alii
 iocur eiusdem contritum inter manus inlinunt et triduo
 non abluunt. dextrum quoque pedum eius remedio esse
 strumis adfirmant. alii praecidunt caput et cum terra
 talpis excitata tusum digerunt in pastillos pyxide stagna
 et utuntur ad omnia, quae intumescant, et quae aposte-
 mata vocant quaeque in cervice sint; vesci sulla tunc
 39 vetant. tauri vocantur scarabaei terrestres ricino similis
 — nomen cornicula dedere —, alii pediculos terrae re-
 cant; ab his quoque terram egestam inlinunt strumis et
 similibus vitis et podagris, triduo non abluunt. prodest
 haec medicina in annum, omniaque his adscribunt, quam
 38 nos in gryllis rettulimus. quidam et a formicis terra
 egesta sic utuntur. alii vermes terrenos totidem, quos
 40 sint strumae, adalligant, pariterque cum iis arescunt. alii
 39, 70 viperam circa canis ortum circumcidunt ut diximus, deinde
 121 mediam comburunt, cinerem eum dant bibendum ter se-
 tenis diebus, quantum prenditur ternis digitis; sic strumae
 medentur, aliqui vero circumligantes lino, quo praeligant
 infra caput vipera pependerit, donec exanimaretur. et
 millipedis utuntur addita resinae terebinthinae parte quarta
 quo medicamento omnia apostemata curari iubent.

§ 39 extr.: cfr. Seren. 78. — Pl. iun. 81, 13—15. — § 40
 Diosc. eupor I 154 Pl. iun. 81, 15, 16. cfr. Marc. 15, 67.
 Pl. iun. 81, 16—19 Marc. 15, 72. (cfr. Plin. XXIX 143).

4 pedum VGE. -dem r(?)v 5 praecidunt terra et cum
 caput VR¹ 6 talpis E. excitata -ita VGS) tusum VGR¹
 -itat ad usum E cfr. XVIII 194. XVII 46 | digerunt Er
 deg- rG. | pastillis VGR¹ | stannea d(?)v a J cfr. XXIX 38
 7 intumescant ED. -cunt rv 8 sulla VGE. 9 simi-
 lis V 10 pediculos VD 12 si similibus VGE 13 om-
 niumque E. 14 gryllis dv. grillis rVen.(D) 15 sicut V.
 quod V. 16 iis v(S) is V. his rC(D) 18 media VGR
 19 prehatur r preh- R. (an prendatur?) 20 circum-
 ligant eas v a S 21 intra VGR. 22 millipedis dJ cfr.
 § 35 -des VGR millipedis Er millep- v resina VGR.
 terebintine E. | tertia Marc. item Plin. XXIX 143 cfr. infr.
 § 75 23 postemata R | curare VR¹

(13) Umeri doloribus mustelae cinis cum cera mede- 41
tur. — Ne sint alae hirsutae, formicarum ova pueris in-
fricata praestant, item manganibus, ut lanugo sit pube-
scentium, sanguis e testiculis agnorum, cum castrantur.
5 qui evulsis pilis inlitus et contra virus proficit.

(14) Praecordia vocamus uno nomine exta in homine, 42
quorum in dolore cuiuscumque partis si catulus lactens
admoveatur adprimaturque his partibus, transire in eum
dicitur morbus, idque exinterato perfusoque vino de-
10 prehendi vitiato viscere illo, quod doluerit homini, sed
obruui tales religio est. ii quoque, quos Melitaeos voca- 43
mus, stomachi dolorem sedant adplicati saepius; transire
morbos aegritudine eorum intellegitur, plerumque et morte.
6. pulmonum quoque vitiis medentur, item mures, maxime
15 Africani, detracta cute in oleo et sale decocti atque in
cibo sumpti. eadem res et purulentis vel cruentis ex-
creationibus medetur, (15) praecipue vero coclearum 44
cibus stomacho. in aqua eas subfervefieri intacto corpore
earum oportet, mox in pruna torreris nihilo addito atque
20 ita e vino garoque sumi, praecipue Africanas. nuper hoc
conpertum plurimis prodesse; id quoque observant, ut
numero impari sumantur. virus tamen earum gravitalem

§ 41: Pl iun 35, 19 Marc 18, 1. § 42: Seren 439 sqq.
Pl iun 43, 16 21-23 Marc. 21, 1. — § 44: Diosc II 11. Pl.
iun 44, 22-27. Marc 20, 35 111 — Pl. iun. 38, 7-9.

4 sanguinis et E -ine e v a G | qui (pro cum) Erv a S.
7 sic VG | lactens v -tes V²Er. -tus V¹GR. -tans d
Pl iun. Marc 8 adprimaturque his (us v) d(1. -meturque
his Er. -matisque his E -matur qui (quia V) et is VG
9 morbum E | exintrato VGR¹ 10 uiciato E. om VGR¹d. |
hominis et Ev a D -nis sed d. 11 tales G -lis ll S.
alnis v cfr § 64. | ii B hii VE. hi rC hae v. (an que
pro quoque?). melitaeos B (coll III 152). -itotos E -ilotos r.
meletitos d melle- rG. melolonthas v 13 morbum VGd. |
aegritudinem E 14 pulmonum dErv(D) -nes VGR -nis
H. quoque VGtH quioque E. om dErv(D) | item ego. id
VGRd. et Erv(D) idem J. 19 nihilo ll v. an nitro vel
tale quid? om Pl iun. et Marc. 20 garique V. 22 su-
mant Ev. a H.

halitus facit. prosunt et sanguinem excreantibus dempta
 45 testa tritae in aqua potu. laudatissimae autem sunt Afri-
 canae — ex iis Iolitanæ —, Astypalaeicae, item Siculae
 modicae, quoniam magnitudo duras facit et sine suco,
 Baliaricae, quas cavaticas vocant, quoniam in speluncis
 nascuntur, laudatae ex insulis et Caprearum, nullae autem
 cibus gratae neque veteres neque recentes. fluviatiles et
 albae virus habent, nec silvestres stomacho utiles, alvum
 solvunt, item omnes minutae. contra marinae stomacho
 utiliores, efficacissimae tamen in dolore stomachi et lau-
 datis traduntur quaecumque vivae cum aceto devoratae.
 46 praeterea sunt quae ἀκέραιοι vocantur, latae, multifariam
 nascentes, de quarum usu dicemus suis locis. gallina-
 ceorum ventris membrana, si inveterata est, inspersa po-
 tioni destillationes pectoris et umidam tussim vel recens
 tosta lenit. coctae crudae tritae cum aquae tepidae cyathis
 III si sorbeantur, tussim sedant. destillationes sedat et
 canina cutis cuilibet digito circumdata. iure perdicum
 stomachus recreatur.

§ 45: Diosc II 11. — Pl iun. 44, 27. — § 46: Pl. iun. 37,
 6—11 Marc. 16, 28.

1 faciunt E | excreantibus et sanguinem VES. 2 aqua
 ego -uae II.v (contra Plinii usum) an vero aqua potae?
 3 iis v. is V. ir R. it d. his ErC. iolitanæ -atne R, VGRdS
 cum Gron. coll. V 20 olit- (-atne r) Err solit- B(C) coll V 9
 et IX 173 Varro r r. III 14, 4. | casypalaeicae r. casipa- E².
 casica- E¹. | item ego et ne VGE om dErr(D) et H Aet-
 naeae S cum Gron. 4 magnitudo — 5 quoniam om VGR¹d.
 6 ex D e con S. et ex II.v. | ex (pro et) VRd. del.v a J |
 nullae drv -lle E -llis VGR¹IS. 7 gratae Rdv(J). -te VG
 grece Er graecae S. | dist. v.a J cfr Diosc. 8 utilem E
 10 si (pro tamen) VG. 10 11 e laudatis J flav- V¹Gd
 frau- -alis E) V²R. lau- E -atiores v. 11 uuae EPl un r.
 uiue r. ute Rd. ut VG. 12 ἀκέραιοι Gron. aceratoe J.
 -tae d(?)v. aneratoe V²GR eue- V¹ gratoe E²r. groe E¹.
 (ageraton [i.e. ἀκέραιον] medicamentum index, | tantae VG
 R¹. | multifariae E¹. 13. 14 zalinaceorum R. 14 si
 VGRd. om Err (cfr § 67) inveterata est ego -tae et E.
 -ta et rv. 14 15 potione d. 15 destillationis E¹. |
 humidam v.a S. -datam Er -de r. 16 tritae — tepidae
 om E. 17 tribus II.v. 18 cana V

(16) Iocinerum doloribus medetur mustela silvestris 47
 in cibo sumpta vel iocinera eius, item viverra porcelli
 modo inassata, suspiriosis multipeda, ut ter septenae in
 Attico melle diluantur et per harundinem bibantur; omne
 5 enim vas nigrescit contactu. quidam torrent sextarium
 in patina, donec candidae fiant, tunc melle miscent [alii
 centipedam vocant] et ex aqua calida dari iubent in cibo.
 cocleae iis, quos inquit animus aut quorum alienatur mens 48
 aut quibus vertigines fiunt, ex passi cyathis III singulae
 10 contritae cum sua testa et calefactae in potu datae diebus
 plurimum VIII; aliqui singulas primo die dedere, sequenti
 binas, tertio ternas, quarto II, quinto I; sic et suspiria
 emendant et vomicas. esse animal locustae simile sine 49
 pennis, quod trixallis Graece vocetur, Latinum nomen non
 15 habeat, aliqui arbitrantur, nec pauci auctores, hoc esse
 quod grylli vocentur; ex his XX torreretur ac bibi e

§ 47 init.: Pl. iun. 44, 21. Marc 22, 3 — § 48 Pl. iun.
 44, 11—19 Marc. 20, 132. 3, 5. 6. — § 49 med: Pl. iun. 38,

1 iocinerum v(D). -norum E. -neris rGTfH. 2 uiuerra
 dErG. ituerura R. id uer- VG. uipera v procelli VGR.
 3 multipeda VG -dae R(?)E. -dae ita d(?)rav (ortum ex
 -edaeda). multipeda et milipeda (praeter § 40 86) ubique sin-
 gulari numero dictae inveniuntur: § 32. 35. 54 68 75. 93. 114
 XXIX 136 143 XXVIII 160. XXIII 55 XXII 122 130.
 XX 12 41. 257 ut ter dv uter Er ut rG. | septenae Ev
 -ne r -ni d. -tini rG. 4 deluantur R¹ 5 torrent dTJ.
 -ens VGR -entis Erv -ent ex iis B 6 candidi VG
 6 7 uncos posui cum U 660 coll. XXIX 136 7 centum-
 pedum VGf. -dem d. necant v.a.G calida V²Ev calda r.
 om. rGT 7. 8 in cibo. cocleae ego. cocleae in cibo (cib
 V²Gr. -bos dv) ll S. 8 iis v(S) his dC. is rD, inquit d.
 9 tribus ll v ternis Pl iun. | ingule V 11 nouem ll v.
 aliquis VGR. 12 tertio om VGR¹d n Pl iun. duas Erv.
 om r | quinta VG | unam ll Pl. iun v. 13 emendat VGR.
 14 trixallis J -alis (tryx- v) VGRdv. cfr § 117 129.
 troxallis S cum B ex Aeliani n a VI 19. -alis H ex indice.
 tixallis E tyx- r | greci V¹GE. | uocatur Erv a H nomen
 om V¹GR¹dT 15 habeat nomen dT pauciores (om. auc-
 tores) Ev a H. | hos esse qui S cum Gron. 16 grylli dS.
 -llus v grilli rD. uocetur v a S | triginta R¹ | torreretur aro.
 -rrei E -rri R. -rrent VG. | bibent VG. | uiui V²E

- mulso contra orthopnoeas. sanguinem expuentibus coctae
 si qui inlotis protropum infundat vel marina aqua ita de-
 coquat et in cibo sumat aut si tritae cum testis suis
 50 sumantur cum protropo; sic et tussi medentur. vomica
 privatim sanat mel, in quo apes sint demortuae. sangui-
 nem reicientibus pulmo vulturinus vitigineis lignis co-
 bustus, adiecto flore Punici mali ex parte dimidia, cum
 cotoneorum liliorumque isdem portionibus, potus ma-
 atque vesperi e vino, si febres absint, si minus, ex aqua
 in qua cotonea decocta sint.
- 51 (17) Pecudis lien recens magicis praeceptis super de-
 lentem lienem extenditur dicente eo, qui medeatur, li-
 se remedium facere. post hoc iubent in pariete dormi-
 torii eius tectorio includi et obsignari anulo ter novies
 eademque dici. caninus si viventi eximatur et in cibum
 sumatur, liberat eo vitio. quidam recentem superindigunt
 52 alii duum dierum catuli ex aceto scillite dant ignorant
 vel irenacei lienem, item coclearum cinerem cum semine
 lini et urticae addito melle, donec persanet. liberat

10—13. Marc 16, 75. Pl iun. 37, 11—13 — § 50: Pl iun 40, 1
 — § 51: Pl. iun 56, 7—12 Marc 23, 70. (47, ubi *agninus* ad-
 bendum videtur) 48 — § 52: Pl iun. 56, 13—20. Marc 16
 62 64 50. (cfr. Diosc. II 68)

1 sanguinemque R(?)v a. J | cocleae ll. J -leis S om.
 2 si J om. E. est rv qui cochleis v a. S. | an ita
 lendum (vel eas)? | marinam aquam R(?)v. a. D 4 tussi
 (ssi G) emendentur (-dant dT) VGR¹ dT. 5 melle E. d
 mortuae ll Pl iun H(J) iun. S. em- v (an recte? cfr § 68)
 8 cotoniorum V. -rum ut R¹ (item infra). | potionibus V
 9 vesper ter (ten G) fino VG febris (-res E) absit Ev a. H
 an recte? 12 13 lineis remedium E 13 14 dormitrio E
 14 tacto E. -toute v a. H includitur et E. | obsigna-
 VGR¹ | ter ll v(S) terque G. noviesque Tv a G. 15 eadem-
 que ego e Pl iun. earumque (-quae E) VGRE carmen d(?)
 carmenque D existimatur (exhi- R VGR. 16 eo vitio Er
 euo initio E. euomitio VG. -tu d² in ras 17 scillite
 -tico v scillite E. -lice VG. in scillito (-ico r) Er. alii
 in ras cfr. nota ad XXVI 114. dant irenanti VGd
 18 irenantei R¹ 19 persanet Erv. -nent rGTf. an per-
 sanetur cum Pl. iun? | liberat dTS eo lib- G. elib- E
 libera (eo lib- r) r.

lacerta viridis viva in olla ante cubiculum dormitorium eius, cui medeatur, suspensa, ut egrediens revertensque attingat manu, cinis e capite bubonis cum unguento, mel, in quo apes sint mortuae, araneus et maxime qui
5 lycos vocatur.

(18) Upupae cor lateris doloribus laudatur, coclearum 53
cibus in tisana decoctarum; et per se inlinuntur. canis
rabiosi calvariae cinis potioni inspergitur. — Lumborum
dolori stelo transmarinus capite ablato et intestinis de-
10 coctus in vino cum papaveris nigri denarii pondere dimi-
dio eo suce bibitur lacertae virides decisis pedibus et
capite in cibo sumuntur, cocleae in contritae cum testis
suis atque in vino decoctae cum piperis granis XV. aquilae 54
pedes evellunt in aversum a suffragine ita, ut dexter dex-
15 trae partis doloribus adalligetur, sinister laevae. multi- 29, 136
peda quoque, quam oniscon appellavimus, medetur denarii
pondere ex vini cyathis II pota. vermem terrenum catillo
ligneo ante fissio et ferro vincto inpositum aqua excepta per-
fundere et defodere unde effoderis, Magi iubent, mox aquam
20 bibere catillo, mire id prodesse ischiadicis adfirmantes.

§ 53: Pl iun. 36, 3 4. Marc. 24, 10 — Seren. 461—463.
Pl iun 36, 3 — § 54 extr.: Pl iun. 42, 22—43, 3. Marc. 25, 45.

1 dormitorii dT. 2 mediature VG -deretur E -detur
v a H 4 mortuae H.H(J) em- r inm- S. 5 lycos r.
licus E. 6 caro Pl iun. , laudatur Err -antur rGT
7 cibus VGR. -bi dT cinis Err cfr de dictione § 44. 61,
de re Marc | tisana S. ptis- v(Marc.) tipsana d tisina E
tisna r. tisibina r. | quae et per se v a. S. 8 potio si VG.
om. dT insuper VG 9 stelio drJ stellio Er stelioms r
capite — 9 10 decoctus in Zrv. om r. 11 eo om R¹ sucu
V. (et sucus Gesner) an eo delendum et suco post nigri trans-
ponendum? | lacertae Er -te VG -ti dED. cfr § 52 71 76.
80 86 90 120 XXIX 126 136, contra § 36. XVII 266. |
viridis V 12 tres H v. 14 a dv ac Er in ras u r |
suffragine VGR¹ | dexter dr -tere V¹G om r 14 15 dex-
terae E(?) v. a. D 15 laevae v laeva leua GE) H 16 oniscon
rr -isquam E niscon r 7 uno dErr a S | duobus H v
18 et om. E ferreo E , inpositum d²r -tuo E -to r.
18. 19 an aqua perfundere et exceptum defodere?
19 et fodere VGRd 20 sciadici Er. acid- E. ischidisci VG

- 55 7. (19) Dysintericos recreant femina pecudum decocta cum lini semine ea aqua pota, casens ovillus vetus, sebum ovium decoctum in vino austero. hoc et ileo medetur et tussi veteri, dysintericis stelio transmarinus ablatis intestinis et capite pedibusque ac cute decoctus 56 aequae et in cibo sumptus, cocleae II cum ovo, utraque cum putamine contrita atque in vase novo addito sale et passi cyathis II aut palmarum suco et aquae cyathis III 56 subseruefacta et in potu data. prosunt et comoustae, ut cinis earum bibatur in vino, addito resinae momento. 57 29, 112 cocleae nudaе, de quibus diximus, in Africa maxime inveniuntur, utilissimae dysintericis, quinae combustae cum denarii dimidii pondere acaciae; ex eo cinere dantur coclearia bina in vino myrtite aut quolibet austero cum 57 pari modo caldae. quidam omnibus Africanis ita utuntur, 17 alii totidem Africanas velatas infundunt potius et, si maior fluctio sit, addunt acaciam fabae magnitudine. senectus anguim dysinteriae et tenesmis in stagno vase decoquitur cum rosaceo vel, si in alio, cum stagno inlinitur. ius ex gallinaceis isdem medetur, sed veteris gallinacei vehemen- 20

§ 55. cfr. Marc 27, 31. — Pl. iun. 54, 18. Marc. 27, 78. 75. Pl. iun 87, 13. 14. Marc. 16, 50. Pl. iun 53, 20 -24. Marc. 27, 79. — § 56: Pl. iun 54, 1. 2 — § 57 med.: Pl. iun 54, 2 4. 50, 23. Marc 27, 80. 28, 61. — Diosc. II 53. cfr. Plin. XXIX 79.

1 pulmo pecudis Marc 2 ea D cum U 661 coll. Marc. om ll v (an et ea?) | uetus REv. et ius T. seu eius VG. siue ius d. 3 ileo rv hi- E illeo d illio R. -ic VG. 4 et in tussi VG (an item?) uetere VGR¹ 5 ac Rdv(J). ad rGS. | cutem V²ES 6 aequae VGRdTH. (cfr § 53). que Ev | et in v et ll H. cfr. CFWMüller p. 25. | duae ll v. 7 contritae Ev.a.Bas. contra VG an e (pro et)? 8 duobus ll v tubus ll v 9 subseruefacta data ego cum vet. Dal -facts . data ll v. | ut Rdv. et r 10 bibantur VGR¹. | addito om. VGR¹ 13 cum —acaciae Erv om. rG 15 iudem V 16 uelatas ego opp nudis) uel (et J) latas ll v. Iolitanas cont S. an potius latas (del. uel)? 17 fluctuo F¹. fluxio d(?) C. 18 dysinteriae S. -rice R. -ricae VGE. -senterie dT -icis v | tenesmus VG -mos R. 19 cum instagno Er 20 gallinaceo R(?) v. a. S. | idem V²R¹d. id est V¹G.

tius salsum ius alvum ciet. membrana gallinarum tosta 58
et data in oleo ac sale coeliacorum dolores mulcet —
abstineri autem frugibus ante et gallinam et hominem
oporteat —, fimum columbinum tostum potumque. caro
5 palumbis in aceto decocta dysintericis et coeliacis me-
detur, turdus inassatus cum myrti bacis dysintericis, item
merulae, mel, in quo apes sint inmortuae, decoctum.

(20) Gravissimum vitium alvi ileos appellatur. huic 59
resisti aiunt discerpti vespertilionis sanguine, etiam inlito
10 ventre subveniri. sistit alvum coelea sicut diximus in 48
suspiriosis temperata, item cinis earum, quae vivae cre-
matae sint, potus ex vino austero, gallinaceorum iocur
assum aut ventriculi membrana, quae abici solet, invete-
rata admixto papaveris suco — alii recentem torrent ex
15 vino bibendam —, ius perdicum et per se ventriculus 60
contritus ex vino nigro, item palumbis ferus ex posca

§ 58: Pl. iun. 52, 21—53, 10. Marc. 27, 70 Celsus II 30.
— § 59: Pl. iun. 53, 10—12. Marc. 27, 83. — Pl. iun. 48,
16—18 48, 20 (cfr Marc. 27, 70). — § 60: Pl. iun. 48, 4.

1 salsum in ius E) saluum VGE (salsum ius uehemen-
tius alvum f(?)S). | membrana Ev. -ra rG posta VGR.
2 mulcet dv -ent rG 3 abstineri ErH. -re rGv(J).
cfr Marc. et XXIX 113. | gallinam dErv. gallinacei uehe-
mentius salsum ius alvum ciet et om R) sicut supra diximus
VR. cfr. v. 1 4 oporteat VGRS. -tet d(?)Ev(D) cfr.
XXIX 103. totum (pro tostum) VGR¹. 5 palumbi v.a.H
6 inassatur Vd. 7 medulae V. -dulle G -detur d.
inmortuae Erv mor- rG. 8 vitium dEv. vulnus vitium
VGR ventris vitium U 662 e Pl iun. et Marc. sed cfr.
Cels. IV 20. Scribon 116. de mutata dittogr. cfr. § 86 (co-
clearibus). 91 (in cibo) | alvi ileos J. ileos C cum B. apu-
illeos d. apu (apii VG) illi eos VGE. apu . . . r (reliquis
margine abscisis). apuleius (-ios v) Ev. | hic E. 9 eos
aiunt discerpti eos VGR¹ an post aiunt excidit alterum re-
medium, ut deinceps iungenda sint sanguine etiam inlito?
10 uentre Erv. om rG. | subuenire resistit Ev a. G. | alvum
ED. -um primum rGTfH alvum et G. et v 11 qui E.
13 membrana Erv -bra rf | solent df -lunt VGR¹
14 admixti Er om R. torrentem E. 15 bibendam 16 uino
om V 15 perdicum v. -cium ll D. cfr § 46. 16 item
om. VGR¹. | palumbis VGR¹S -bus rv(D).

decoctus, lien pecudis tostus et in vino tritus, fimum columbinum cum melle inlitum, ossifragi venter arefactus et potus, iis, qui cibos non conficiant, utilissimus, vel si manu tantum teneant capientes cibum. quidam adalligant ex hac causa, sed continuare non debent, maciem enim
 61 facit. sistit et anatum muscularum sanguis. inflationes discutit coclearum cibus, tormina lien ovium tostus atque e vino potus, palumbis ferus ex posca decoctus, adipis otidis ex vino, cinis ibide sine pennis cremata potus. quod praeterea traditur in torminibus, mirum est, anate
 62 adposita ventri transire morbum anatemque emori. tormina et melle curantur, in quo sint apes inmortuae, decocto. coli vitium efficacissime sanatur ave galerita assa in cibo sumpta. quidam in vase novo cum plumis exuri iubent conterique in cinerem, bibi ex aqua coclearibus ternis per quadriduum, quidam cor eius adalligari femini;
 63 aliis recens tepensque adhuc devoratur. consularis Aspraenatum domus est, in qua alter e fratribus colo liberatus

Marc 27, 60 (cfr. Pl. iun. 50, 14—16). — Pl. iun. 48, 5 45, 6 8. Marc 27, 125 — § 61: Pl. iun. 48, 6, 50, 14—16, 16—18. Marc 27, 33 — § 62: Diosc. II 59 Seren 575 Pl. iun. 59, 8—13 Marc 28, 50 29, 30. — § 63 extr: Pl. iun. 59, 13—18.

1 totus E¹. 3 iis qui R d v his qui G E D hisque V.
 6 si sit et V G | macularum V d. | inflationes E r r -ammationem d f. -num (-ama- E) r G 7 distulit E¹ discu- E² 8 palumbis ego. -bus ll v. cfr. § 60. 58 67 94 144 X 158 (bis). 106 (bis) 72 78 VIII 101 XI 200 XVI 247 XVIII 267 (bis). XXIX 126; contra X 147, ubi fortasse palumbes pro palumbi et scribendum est 8. 9 adipis (atips E) otidis E r S. adipisodis (atip- d. adep- V²) r G apodes B. at hippotidis v. 9 an ex ibide? (ibidis . . crematae v. a D). 10 minus est E.
 11 mori E¹ T S. 12 in om V G R¹ d. | sint ego sunt ll v. cfr. nota ad XXIX 128 | inmortuae d(?) E r v(D) em- R J. aem- V G 12 13 decocte E¹ -tae V G 15 bibic E¹. bibique v a D. | ex R d E v et V G | coclearibus r coei coclea- E coquifa- V G d. quoque fratribus R. quoque coel. r (reliquis margine abscisis) 16 triduum Marc | cor om. V G R¹ | an adalligant? 17 aliis ego alii (ortum ex alif) ll v. | tepesque V. | devorari d(?) v. 17. 18 aspraenatur V B¹. aspern- d.

est ave hac in cibo sumpta et corde eius armilla aurea
 incluso, alter sacrificio quodam facto crudis laterculis ad
 formam camini atque, ut sacrum peractum est, obstructo
 sacello. unum est ossifrago intestinum mirabili natura
 5 omnia devorata conficienti; huius partem extremam ad-
 alligatam prodesse contra colum constat. — Sunt occulti 64
 interaneorum morbi, de quibus mirum proditur. si catuli,
 priusquam videant, adplicentur triduo stomacho maxime
 ac pectori et ex ore aegri suctum lactis accipiant, transire
 10 vim morbi, postremo exanimari dissectisque palam fieri
 aegri causas; monent humari debere eos obrutos terra.
 Magi quidem vesperthionis sanguine contacto ventre in
 totum annum caveri tradunt aut in dolore, si quis aquam
 ter pedes eluens haurire sustineat.

15 8. (21) Murino fimo contra calculos inlinere ventrem 65
 prodest. irenacei carnem iucundam esse aiunt, si capite
 percusso uno ictu interficiatur, priusquam in se urinam
 reddat. haec caro ad hunc modum occisi stillicidium

Marc 28, 51 — § 64: Marc 27, 132. Pl iun 58, 1 3 Marc.
 27, 33. 28, 45. 20. — § 65 Pl. iun. 60, 19. Marc 26, 14. (cfr.
 Diosc. II 98). Marc. 26, 76.

1 sumptus VGR¹. 2 alteri VGR¹ an alter in? | cru-
 das VGR¹. 3 sacrum dErv(D). -rificium rG | est dErv.
 erat rG cfr XXVI 6. 5. 6 extrema adalligata E. 6 contra
 om. E. | sunt Erv. om. rG 8 stomachus VGR. 9 ceptori
 E pectore VGR¹ | ora egris E. | suctum Rv sucum VdE
 suctum — 11 aegri om. G. 11 aegri egri V) ll.v. del D cum
 U 663. | monent ego (et dist) mori et ll v morbi, et J.
 (de v. causas = morbos cfr. XXVIII 128 XXV 61) | obru-
 tus terrae (-ace G) VG. 12 quidam vet. Dal | sanguinis
 VGR¹ 13 toto anno VGR¹d. | caueri dolorem v.a J | in
 dolore VGRd(v, H) per dolorem EG D). 14 ter ego cfr.
 XXVIII 44, de mendo XXXII 37 XXXVI 176 per ll v.
 del. D, eluens ego -ntem D fluentes (-tis VGR¹) ll. -tem v.
 cfr Marc 28, 20, de mendo IX 150. XXXV 98. 99. (an elu-
 entis?). 15 calculos Ev .. culos r in marg ocu- rG
 inline VGR¹ -nire v a H. 16 iucundo VGd. 17 ictu
 om. E. 18 haec — p 444, 2 reddiderit om E. 18 occisi G
 -sa dv. -sum r | stillicidiu ego. cfr. § 66. -dia dv. -cudi
 (-cia R) in rG -cidia in H.

vesicae emendat, item suffitus ex eodem. quod si urinam
 in se reddiderit, eos, qui carnem comederint, stranguriae
 66 morbum contrahere traditur. iubent et vermes terrenos
 bibi ex vino aut passo ad comminuendos calculos vel
 48 cocleas decoctas ut in suspiriosis, easdem exemptas testis
 III tritasque in vini cyatho bibi, sequenti die II, tertio
 die I, ut stillicidium urinae emendant, testarum vero in-
 anium cinerem ad calculos pellendos, item hydri iocur
 bibi vel scorpionum cinerem aut in pane sumi [vel si
 67 quis ut locusta edit], lapillos, qui in gallinaceorum vesica
 aut in palumbium ventriculo inveniuntur, conteri et potioni
 inspergi, item membranam e ventriculo gallinacei aridam
 vel, si recens sit, tostam, fimum quoque palumbinum in
 faba sumi contra calculos et alias difficultates vesicae,
 similiter plumarum cinerem palumbium ferorum ex aceto
 mulso et intestinorum ex his cinerem coclearibus III, e
 68 nido hirundinum glaebam dilutam aqua calida, ossifragi

§ 66: Pl. iun. 60, 20. (cfr. Diosc. II 11). Marc. 26, 77. Pl.
 iun. 61, 1. 2. Marc. 26, 91 § 67: Pl. iun. 61, 3—5. Marc.
 26, 12. Pl. iun. 61, 5—7. Marc. 26, 80. Seren. 599 Pl. iun.
 61, 8—10. § 68: Pl. iun. 61, 10—12. Marc. 26, 12. Diosc.
 II 58 eupor. II 111. Pl. iun. 45, 6 Marc. 26, 70, 81 Pl. iun.

1 uesicę dv. cfr. XXVIII 122 XXV 23. -cam V¹E.
 -ca H uessicam rG. | an eadem? 2 comederint GRTJ.
 eam ed- V(?)S. ed- Ev. 3 iuuant E. -at man. Dal.
 4 uui E 5 uti (pro ut in) Ev a. H. 6 in ego. tres
 VGRdJ om. Ev | tristasque R¹ tritasque tres v a J | uino
 VGR¹ duas II v. | tertia E(?)v a. D 7 unam II v | ut
 om. VGR¹. stillicidiu VGdTiH. -dia Er e corr. v(D) de
 num. sing cfr. XXV 23. XVII 92, de plurali XXVIII 122. |
 emendant VGR¹d. 8 cinerem EC. -re r v | appellandos E.
 9 aut in VGRdTS aut ErVen. in v 9. 10 uncas ego
 posui cfr § 123 | si que d. 10 ut II. cum v. vi D |
 locusta E. locustas D | qui in Ev qui r | uesica v -cae
 Rd uessicae V uers- G. uaesi- E 11 et dEv in rG |
 potioni Er e corr v. -nem d. -num VG. 12 uentriculo
 inueniantur conteri et potionem inspergi V (iterans e v. 11 sq).
 13 tostam v. -ta II 16 tribus II v 17 glaebam ego.
 glebulam H e Pl. iun. et Marc cfr. XXIX 101 grillum
 VGdE gryll- R(?)v fimum D dilutam H -tum dEv(D).
 dirutum rGf.

ventrem arefactum, turturis fimum in mulso decoctum vel ipsius discoctae ius. turdos quoque edisse cum bacis myrti prodest urinae, cicadas tostas in patellis, milipedam oniscon bibisse et in vesicae doloribus decoctum agnorum pedum. alvum ciet gallinaceorum discoctorum ius et acria mollit, ciet et hirundinum fimum adiecto melle subditum.

(22) Sedis vitiis efficacissima sunt oesypum — quidam 69
adiciunt pompholygem et rosaceum —, canini capitis cinis,
10 senecta serpentis ex aceto, si rhagades sint, cinis fimi
canini candidi cum rosaceo — aiunt inventum Aesculapii
esse eodemque et verrucas efficacissime tolli —, murini
fimi cinis, adeps cygni, adeps bovae. procidentia ibi sucus
coclearum punctis evocatus inlita repellit. adtritis me- 70
15 detur cinis muris silvatici cum melle, fel irenaei cum
vespertilionis cerebro et canino lacte, adeps anserinus
cum cerebro et alumine et oesypo, fimum columbinum
cum melle, condylomatis privatim araneus dempto capite
pedibusque infricatus, ne acria perurant, adeps anserinus
20 cum cera Punica, cerussa, rosaceo, adeps cygni. hic et

61, 12—15. 8. 9 Diosc. II 56 37 — Pl iun. 47, 3—5 (cfr. Marc 26, 75) — § 69: Marc 31, 38 — (Marc 31, 28). — § 70: (cfr. Plin XXVI 51, 52). Marc. 31, 40 — Pl. iun. 60, 5—9. Marc. 32, 32. 31. 31, 28.

2 turdis VGR¹. 3 milipedam J -diam H.G. millepedam v. 4 decocti E 5 ciet R & Lugd. ciet et r G v (D)
9 pompholygem B cfr § 106 -pholium Ev -polium d. -pelium VGf popholiū r -philiū R. cum (pro cinis) E
10 rhagades dv rag VGR. ragadade Er. 11 aiuntque R(?) v a. J. | inuentum dv -tu Er. -to r. | aesculapi V
13 fimo VGd. | adeps cygni om. R¹ | cycni GED. adipis E¹ S.J. | boue d.S. -ue r -uis v cfr 139 VIII 37. | procidenti (-tia v alui d¹ v. a. H. -tis alui d¹ T 14 evocatus Ev. -tis r G. | illita B -tu R(?) vet. Dal H inrita VGE. irr- d T v depellit Er. a. H 15 uel (pro fel) Ev a. H. 16 cerebro et —17 cerebro et r.S. et (om. R) anserinus (/ser- R) cum cerebro et VGE d T H cerebro et Ev. cfr Marc 18 condylomatis dv -tum R. condilomati E -tim VG. | demto V to R¹ capite d Er v. ea (ta R) plite r G 19 agria VG perurant E.
20 Pontica Pl iun. Marc sed cfr. XXI 84 cycni ED. (hic RED hic et pipere VG cfr. p. 446, 2 haec d(?) v

- 71 haemorrhoidas sanare dicitur. ischiadicis cocleas crudas tritas cum vino Ammineo et pipere potu prodesse dicunt, lacertam viridem in cibo ablatis pedibus, interaneis, capite; sic et stelionem adiectis huic papaveris nigri obolis III;
 72 ruptis, convulsis fel ovium cum lacte mulierum. verendorum fornicationibus verrucisque medetur arietini pulmonis inassati sanies, ceteris vitiis vellerum eius vel sordidorum cinis ex aqua, sebum ex omento pecudis, praecipue a renibus, admixto pumicis cinere et sale, lana sucida ex aqua frigida, carnes pecudis combustae ex aqua, mulae ungularum cinis, dentis caballini contusi farina inspersa, testibus vero farina ex ossibus canini capitis sine carne tuis. si decidat testium alter, spumam coctearum inlitam
 73 in remedio esse tradunt. taetris ibi ulceribus et manantibus auxiliantur canini capitis recentes cineres, cocleae parvae, latae contritae ex aceto, senectus anguium ex aceto vel cinis eius, mel, in quo apes sint immortuae,
 58 cum resina, cocleae nudaе, quas in Africa gigni diximus, tritae cum turis polline et ovorum albo; XXX die

§ 71: Pl. iun. 43, 3—7 Marc. 25, 7. Pl iun. 103, 14. 15. — § 72: Pl iun. 62, 16—63, 3 Diosc. eupor I 177. Marc. 33, 39 56 55 57. 38. — Pl iun 64, 6—8 Marc. 33, 5 (cfr. Plin. XXXII 108). — § 73: Pl iun. 64, 8 10 Marc 33, 40 — Marc 33, 60.

1 homoroidas V homeridas d. | sanari VG | dicitur D cum U 664. dicuntur U Gv an hoc et haemorrhoides sanari dicuntur? | ischiadicis VGRE. 2 ammineo ego cfr nota ad XXXIV 103 aminneo VGRE D. amineo dv. | et pipere om. VGR¹ cfr. supra. | dicuntur VGR¹. 4 tribus U. v. 5 felle VGR¹ 6 in fornicationibus S coll XXVIII 71 7. 8 sordidarum Vd. 8 umentum V. 10 aquae VG¹ mule E mulsae VG. -sa et d. 11 cibus V¹G. -bus V¹ | contusis E. 12 canini v cani vires VGRd om Er D. | capiti E. carne Er v. carne (-nae V) care rG 13 tuis dv -si VG tussis RE. 14 in om Ev a S. tetris Ev -ius R. taetrius G laet- V. let- d. , ubi E. uisceribus VGR. , et Er v. om r Pl iun. 14 15 manantur VGd. -nant R¹. 15 recentis r Pl iun. v a S recentis exusti Marc. 16 contrita V. senectus — 17 aceto om Ev. a H 17 sunt Ev. a H cfr § 62 | emortuae r a H. 19 tritae VG. | tricesimo RdTH -moque v dierum VGR¹.

resolvunt; aliqui pro ture bulbum admiscent. hydrocelicis 74
 stelionis mire prodesse tradunt capite, pedibus, interaneis
 adeptis relicum corpus inassatum — in cibo id saepius
 datur —, sicut ad urinae incontinentiam caninum adipem
 5 cum alumine schisto fabae magnitudine, cocleas Africanas
 cum sua carne et testa crematas poto cinere, anserum III
 linguas inassatas in cibo. huius rei auctor est Anaxilaus.
 at panos aperit sebum pecudum cum sale tosto, murinum 75
 fimum admixto turis polline et sandaraca discutit, lacertae
 10 cinis et ipsa divisa inposita, item multipeda contrita ad-
 mixta resina terebinthina ex parte tertia — quidam et
 sinopidem admiscent —, cocleae contusae per se, cinis
 inanum coclearum cerae mixtus. discussoriam vim habet
 fimum columbarum per sese vel cum farina hordeacia aut
 15 avenacia inlitum. cantharides mixtae calce panos scalpellum
 vice auferunt, inguinum tumorem cocleae minutae cum
 melle inlitae leniunt.

9. (23) Varices ne nascantur, lacertae sanguine pueris 76
 crura ieiunis a ieiuno inlinuntur. podagras lenit oesypum
 20 cum lacte mulieris et cerussa, fimum pecudum, quod li-
 quidum reddunt, pulmones pecudum, fel arietis cum sebo,

§ 74. Pl. iun. 64, 10—12. — Marc. 26, 121—123 (cfr. Plin.
 XXXII 109) Diosc. II 11 Pl. iun. 62, 12—15. — § 75. Pl. iun.
 79, 11 16. Marc. 32, 3. 43. 3 (41) — Seren. 687. Pl. iun. 64,
 18. 19. Marc. 32, 4 — § 76: Marc. 34, 8. 36, 1 — Diosc. II 27.
 eupor. I 235. Marc. 36, 35 — cfr. Marc. 36, 29. — Marc. 36, 1.

1 resolvunt *drv.* cfr. XXVII 69 sol- *rG* | admiscent
Erv -ixtum *rG.* de mendo cfr. § 36 | hydrocoelicis *V.* -celi-
 cicis *d*¹ -liacis *d*². 2 stelionis *VJ* stell- *GS* -nes *rv.*
 3 in cibo *Ev.* cibi *rG.* 5 cum *om.* *VGR*¹ schisto *S*
cum vet Dal cfr. Marc. scisso *ll. v.* fabae magnitudinem *VG.*
 6 trium *ll. v.* 8 at *S* ad *VGR.* *om.* *d(?)Ev, D)* | cum
Erv. *om.* *rG.* | sal et *d.* murum *d.* 10 inposita. Discu-
 tit *d.* 12 sinodem *VR*¹ *d.* siuo *G.* | contusae et *Erv*
 12 13 *dist. ego* cfr. Marc. 13 an habet et? 14 cum
*VGR*¹. 15 mixtae *ED.* -te *r e corr* -ta *dv* -tum
 caudae (*pro calce*) *E.* 16 aperunt *G.* 19 len
 lenti *r.* | oesypum *r.* -sopum *Er e corr.* -sydum *V*
 dum *d.* 20 quod — 21 pecudum *om.* *E.*

mures dissecti inpositi, sanguis mustelae cum pl
iolitus et vivae combustae cinis, ex aceto ac rosa
pinna inlinatur vel si cera et rosaceum admisceat
caninum ita, ne manu attingatur, sed pinna in
simum gallinarum, vermium terrenorum cinis cum
77 ita, ut tertio die solvantur. aliqui ex aqua inlin
hant, alii ipsos acetabuli mensura cum mellis cyath
pedibus ante rosaceo perunctis. cocleae latae potae
dicuntur pedum et articulorum dolores; bibuntur
binae in vino tritae. eadem inlinuntur cum h
herbae suco; quidam ex aceto intrivisse contenti
sale, qui una cum vipera crematus sit in olla non
pius sumpto aiunt podagra liberari; utile esse et
78 viperino pedes perungui. et de miluo adfirmant,
veterato tritoque quantum III digiti capiant bibat
aqua aut si pedes sanguine eius perunguantur. in
tur et columbarum sanguine cum urtica vel pennis
cum primum nascentur, tritis cum urtica. quin et
earum articulorum doloribus inlinitur, item cinis in

§ 77: Marc 36, 61 — Diosc. II 11. — Pl. iun. 68.
§ 78: Pl. iun. 68, 18 69, 3 — 5 Marc 36, 37. 60. 34.
Seren. 957 Pl. iun. 72, 8 9. Marc 34, 65.

1 dissecti om. VGR¹d¹. inpositis VGR. 2 ac VGR
& Err(D) | si Err om. rGD. 3 penna GER a. S(D)
4 caprinum Marc. 6 aliqui VGRdTJ. alium Er.
D. alii v 7 acetabuli J cum vet. Dal. ex Marc.
Il.v(D). | mensuram V maceratos con. S -erant D.
Er(D) melis r melles VG meles E. melle dTH
dTv cia- R. ciatis r. | tribus Il v 10 bino Vd | ead-
ead- Il. helixnes v. hex- (ex- E) Il. 11 herbae Gd
12 qui una ego. quidam Il.v. an qui uiua? cfr.
II 18 extr | crematus sit ego. cfr § 59. 80). -tus Il.
cum U 665 -to G -tis r 12 13 et saepius E(?)v.a.
13 sumptis v.a.G. liberari podagra VR¹d. 13. 14
perino V. 15 tres Il.v. capiunt V(?)S. 16 sang
17 sanguine ego (partim J secutus) c Pl. iun. et Marc.
guine d(?)H. -nem rv -nent G lac indicavit S.
milui vel columbarum unguantur D cum U 666. 17
VRdJ om E palumborum H. eorum v 18 ustis
um VS -us rv D) 19 earum J c Pl. iun. et
um VRdv. om. E. | dolorum VR

aut coclearum, et cum amylo vel tragacantha. incussos
 articulos aranei telae commodissime curant. sunt qui
 cinere earum uti malint, sicut fimi columbini cinere cum
 polenta et vino albo. articulis luxatis praesentaneum est 79
 5 sebum pecudis cum cinere e capillo mulierum. pernioni-
 bus quoque inponitur sebum pecudum cum alumine, canini
 capitis cinis aut fimi murini. quod si pura sint, ulcera
 cera addita ad cicatricem perducunt *soricum* vel glirium
 crematorum favilla ex oleo, item muris silvatici cum melle,
 10 vermium quoque terrenorum cum oleo vetere et cocleae,
 quae nudaee inveniuntur. ulcera omnia pedum sanat cinis 80
 earum, quae vivae combustae sint, fimi gallinarum cinis
 exulcerationes, columbini fimi ex oleo. adtritum calcia-
 mentorum veteris soleae cinis, agninus pulmo et arietis
 15 sanant, dentis caballini contusi farina privatim subluviem,
 lacertae viridis sanguis subtritus et hominum et iumen-
 torum pedes subtilitus, clavos pedum urna muli mulaeve
 cum luto suo inlita, fimum ovium, iocur lacertae viridis

§ 79: Seren 960. Pl. iun. 72, 9—12 Marc 34, 79. — Pl.
 iun. 66, 8—11 Marc 34, 91. — Marc 34, 16. — Pl. iun. 66,
 11 12. § 80: Pl. iun 66, 12—67, 1. Marc 34, 17 19. 92
 18 20 Diosc II 51 40. 69 eupor. I 173 175. — Pl iun. 67,
 10—15. Marc 34, 49 50 105. 106. 51. Diosc. II 69.

1 et del. S. aut dT | amilo VR | tragacantha E -gaanto r.
 -gacantho v a H | incussos R. -ussis V 2 an tela? cfr.
 § 112 XXIX 114 ex (cum) oleo add Seren. et Marc.
 3 cinerem E , earum — cinere om. VR¹d 5 e ErBas. et
 rlv. 6 semen Er in ras. | pediculum E. 7 fimum E.
 pura II.TfH putrida v 8 cera om. VR¹d. *soricum* ego
 e Marc. om. II.v. cfr. § 86 | glirium H e Marc grillium
 II.Tf. gryllorum v 12 sunt VR¹S. gallinarum VRdTh.
 cfr. Marc. et § 76. 58 -acei Ev(D). -aceorum Pl iun
 13 an uel columbini? cfr. Marc. | adtribus V attr- R¹
 14 soleae v e Pl. iun. et Marc cfr. Diosc. eupor I 173 soli
 RdED (non apte coll X 143). om. V an corii, ut XXVIII
 222? | soli—arietis om. V. , acinus r minis R. uel Pl iun.
 et Marc. 15 sanant Erv(D) -nat VdG. na B. | dentibus
 VRE. subleuat d 16 sanguis - 18 viridis om R¹.
 16 subtritus S cum Gesnero e Pl. iun -tus II.v(J). 17 pedes
 ErPl.iun.v. -dibus D. om. rJ. | subtilitus sanat v.a.D. \ cla-
 uos — 18 inlita om. Vd.

- vel sanguis flocco inpositus, vermes terreni ex oleo, ste-
lionis caput cum viticis *folus* pari modo tritum ex oleo,
81 *finum columbinum decoctum ex aceto, verrucarum omnia*
genera *urina canis recens cum suo luto inlita, fimi canini*
cinis cum cera, finum ovium, sanguis recens murinus 5
inlitus vel ipse mus divolsus, irenacei fel, caput lacertae
vel sanguis vel cinis totius, membrana senectutis anguim,
finum gallinae cum oleo ac nitro. cantharides cum uva
taminia intritae exedunt, sed ita erosas aliis, quae ad per-
sananda ulcera demonstravimus, curari oportet. 10
82 10. (24) Nunc praevertemur ad ea, quae totis cor-
poribus metuenda sunt.

Fel canis nigri masculi amuletum esse dicunt Magi
domus totius suffitae eo purificatae contra omnia mala
medicamenta, item sanguinem canis respersis parietibus 15
genitaleque eius sub limine ianuae defossum. minus mi-
rentur hoc qui sciunt, foedissimum animalium in quantum
magnificent, ricinum, quoniam uni nullus sit exitus saginae
nec finis alia quam morte, diutius in fame viventi: septenis
ita diebus durare tradunt, at in satietate paucioribus de- 20

§ 81: Diosc. eupor. I 177. Seren. 1096 Pl iun. 68, 7 8
Marc 34, 53. — Pl. iun. 101, 6 11 Marc 19, 65 67. Diosc
II 69 Seren 1095. — Marc. 19, 1. (cfr. Plin. XXIX 93). —
§ 82 extr. cfr Plin XI 116

1 sanguinis VRE. | inponitur E. uermis B. 2 cum Ev.
om. r urticis con H | folis ego coll XXIV 63. Diosc. I 134.
om. U v | tritus VR 3 verrucarum U. -cas uero v -cas D
3 4 omnia genera ego. -iu genera U v. cfr. XXIV 79
XXVII 96 4 loto V¹ lotu V² lota E¹. | fi V. 4. 5 ca-
nini cinis dErr caninis r. 7 anguinum VE¹ 8 gallinae
cum ego. -aceum VED -acei cum Pl iun. -aceum (-arum d¹)
cum Ed(?)v ac VED. et rv | cantharides r(D) -das U S.
9 intritae v -ta U exedunt Ev -eunt r 11 reuer-
tem' d -mur v a. S 15 sanguinem VS -ne rv. respersus
V. | parientibus E. 16 genitaleque S. -lique U. v ianuae
Ev -ue r. ianuae r | defosso d(?)Ev a S 17 an sciant? |
foedissimum dr -ssimum sumunt E -mum sciunt sumunt R.
-munt sciunt sumunt V 18 sit om. E 19 aliqua E alius
vet Dal uiuentis VE. bibenti E an uiuente septenis, puncto
ante diutius posito?). 20 durare vet Dal mirari E. durasse
rtum e durarre) rv. cfr. XXV 83. \ ad VD

hiscere; hunc ex aure sinistra canis omnes dolores sedare 83
adalligatum. et indicium in augurio vitalium habent, nam
si aeger initio respondeat ei, qui intulerit, a pedibus stanti
interrogantique de morbo, spem vitae certam esse, mori-
5 turum nihil respondere. adiciunt ut evellatur ex aure
laeva canis, cui non sit alius quam niger colos. Nigidius 84
fugere toto die canes conspectum eius, qui e sue id ani-
mal evellerit, scriptum reliquit. rursus Magi tradunt lym-
phatos sanguinis talpae adpersu resipiscere, eos vero, qui
10 a nocturnis diis Faunisque agitentur, draconis lingua et
oculis et felle intestinisque in vino et oleo decoctis ac
sub diu nocte refrigeratis perunctionibus matutinis vesper-
tinisque liberari.

(25) Perfrictionibus remedio esse tradit Nicander 85
15 amphisbaenam serpentem mortuam adalligatam vel pellem
tantum eius, quin immo arbori, quae caedatur, adalligata
non algere caedentes, faciliusque succedere ita. quae sola
serpentium frigori se committit, prima omnium procedens
et ante cuculi cantum. aliud est cuculo miraculum: quo
20 quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circum-
scribatur ac vestigium id effodiatur, non gigni pulices,
ubicumque spargatur.

§ 85. Nicand. ther. 377 sqq. Aelian. nat. an VIII 8 —
Isid XII 4, 20

1 hunc VRdG. sunt E sunt qui v 2 Et indicium ego.
Funditium II T -ti eum v. eundem B fundicium J indi-
cium D cum U 669 de mendo cfr nota ad XXV 171

3 si aeger initio (ei v) ego. si egerint (sic ger- V) ei II. (an
vero intei = illit; = inlitus?). ei ego. et II del r | intulleret
E¹ an inleuerit? 4 interrogantique V. 6 colos ego -lus
VR¹ -lor rv. | nigius R 7 furere VR | tota Rd(?)v. a S. |
canis ED | conspectu E. 8 reliquerit VR¹ | rursum Vd.

12 perunctionibus dEJ -ctos rv | matutinis — 14 per-
frictionibus om VR¹d. 14 perfrictionibus rv. perfr- E
15 serpentem VdEJ -tis R. del. v adalligatum d | uel —
16 adalligata om. VR¹d 17 caedentes v -tis ES. cedentis
r. dentis r. factusque Vd succedere R -ccidere Vdv. sic
cedere (caed- D) ED. | ita quae ego itaque VRdv ita E
ista D 18 frigora VR. | primum Rd 19 coculi V. | coculo
miraculo V 20 21 circumscribantur V. 21 ac dEv a. v
ut diffodiatur E

- 86 (26) Paralysim caventibus pingua glirium decocto
 35 et soricum utilissima tradunt esse, milipedas ut in an
 diximus potas; phthisim sentientibus lacertam viridem
 coctam in vini sextariis III ad cyathum unum, sing
 coclearibus sumptis per dies, donec convalescant, co
 87 rum cinerem potum in vino; (27) comitialibus me
 oesypum cum murrae momento et vini cyathis II dilu
 magnitudine nucis abellanae, a balneo potum, testis
 arietinos inveteratos tritosque dimidio denarii ponderis
 aquae vel lactis asinini hemina. interdicitur vini po
 88 quis diebus ante et postea. magnifice laudatur et
 guis pecudum potus, item fel cum melle, praecipue a
 num, catulus lactens sumptus absciso capite pedibus
 ex vino et murra, lichen mulae potus in oxymelite cy
 III, stelionis transmarini cinis potus in aceto, tunic
 stelionis, quam eodem modo ut anguis exuit, in
 quidam et ipsum harundine exinteratum inveteratum
 bibendum dederunt, alii in cibo ligneis veribus inassat
 89 operae pretium est scire, quo modo praeripiatur, et
 exuerit, membrana hiberna alias devoranti eam, quod

§ 86: Pl iun 105, 3. 4. — Marc. 35, 21. — Pl. iun. 42, 1.
 — § 87: Pl. iun. 93, 17—21 (cfr. Plin. XXVIII 224) — Pl.
 Pl. iun. 93, 21 94, 2—6. S.eren. 1015 — cfr. Plin. XXVIII
 Diosc. eupor I 18. — § 89 cfr. Plin. VIII 111.

1 paralysim S. -sin C. -sis v. -lsim d. -sin B. -syma r. -lesim V. pinguium a Vd | decoctorum E Pl iun 105
 -ta VdTS -ti E 2 milipedas ut dJ de sunt VB milipedas ut E -llepedas ut (aut v) C. angina ES -nis v. gum
 -ne r. 3 dist. ego e Marc et Pl iun ptissim V ptissim
 lacertum VdS cfr. nota ad § 53. 3. 4 decoctum VBS
 4 tribus II v 4. 5 singulis ciuitatibus coclearibus VB 4
 7 oesipium B. oesopum r. et in ui V et in ui E¹ V. | duobus II v. 8 ab alieno V a balneo Er a. G. D.
 10 aquae D. aq; VB. aqua d(?) Ev 13 absciso VRd
 -isso EC(D). cfr. nota ad XXIX 99. 14 mulae om¹
 15 tribus II v. | transmarinus VB¹. | tuniculas V -lā E
 16 ut Erv tanto ut rTf an sponte ut? in potu
 pota d(?) Ev 17 harundine Bv nem r. | exenteratur
 r a S 18 in ligneis arv a D. | ueribus v. a. S. 20 e
 VRd -natur Er D -uitur v. | devorati iam VRd

nullum animal fraudulentius invidere homini tradunt, inde
 stelionum nomine in maledictum translato. observant cubile
 eius aestatibus; est autem in loricis ostiorum fenestrarum-
 que aut camaris sepulchrisve. ibi vere incipiente fissis
 5 harundinibus textas opponunt *ceu nassas*, quarum angustis
 etiam gaudet, eo facilius exuens circumdatum torporem;
 sed relicto non potest remeare. nihil ei remedio in comi- 90
 tialibus morbis praefertur. prodest et cerebrum mustelae
 inveteratum potumque et iocur eius, testiculi quoque
 10 volvaeque aut ventriculus inveteratus cum coriandro, ut
 diximus, item cinis, silvestris vero tota in cibo sumpta. 20, 60
 eadem omnia praedicantur ex viverra. lacerta viridis cum
 condimentis, quae fastidium abstergeant, ablatis pedibus
 ac capite, coclearum cinis addito semine lini et urticae
 15 cum melle inlito sanant. Magis placet draconis cauda in 91
 pelle dorcadis adalligata cervinis nervis vel lapilli e ventre
 hirundinum pullorum sinistro lacerto adnexi; dicuntur enim
 excluso pullo lapillum dare. quod si pullus is detur in
 cibo, quem primum pepererit, cum quis primum tempta-
 20 tus sit, liberatur eo malo; postea medetur hirundinum

§ 90: Pl. iun. 94, 21. 22. cfr. Diosc. II 27 eupor I 18.
 Seren. 1018. — Pl. iun. 94, 6—11. — § 91: Pl. iun. 93, 10.
 Diosc. II 60. eupor. I 19 — Seren. 1014 1021 Pl. iun. 93, 11—15.

1 invideri VR¹ v. a. B | homini om. Ev. a. B. 2 nomine
 ErS nem-VR. nomen d(?)v | in S tradunt in H aiunt in v,
 male VR¹d. translato rv a S 3 locis Ev a. H 4 cha-
 maris V cameris drv a. S 5 testas VR¹. | *ceu nassas* ego.
 quassas H. casas r cfr IX 132 angustus V¹ -tos V²
 6 corpore E 7 sed relicto VRdD. derel- Er. sed eo (om. S)
 derel- v 8 et om VR¹d 9 testiculi om. V 9. 10 quo-
 que volvaeque ego quoque (quoi VR) quaraque VRd¹. quo-
 que d² volueque Er. -uaeque S. -uaque v 13 abstergant
 R¹dv a. G. 14 ac VRdf a r et Ev cfr § 85 15 in-
 litu ego. (inlinitur Pl. iun.) linctu VdTf unctu REH in-
 unctos v linitu Je con S (non apte coll. XX 118). 16 cer-
 uinis Ev. acer- Vdr a cervicis E. 17 lacerto om. E. |
 adnixa B. decurritur V. disc- d. 18 pupillo R¹ | capillum
 VRd¹ | in VRdT S. incipiente (-ti v) in Erv 19 que V
 qua T prius VR¹ | pepererit — primum ,dv -us Er\ om.
 VR¹T (peperit v a G) 19. 20 temptas V.

- sanguis cum ture vel cor recens devoratum. quin
 nido earum lapillus inpositus recreare dicitur confectus.
 92 adalligatus in perpetuum tueri. praedicatur et iocur
 devoratum et senectus serpentium, iocur vulturis tritu
 cum suo sanguine ter septenis diebus potum, cor
 vulturini adalligatum. sed et ipsum vulturem in cibo
 iubent et quidem satiatum humano cadavere. quidam pectus
 eius bibendum censent in cerrino calice, aut testes gaudi
 nacei ex aqua et lacte, antecedente v dierum abstinentia
 vini; ob id inveterant. fuere et qui muscas XXI rufas
 quidem a mortuo, in potu darent, infirmioribus pauciores.
 93 11. (28) Morbo regio resistunt sordes aurium et
 mammarum pecudis denarii pondere cum murræ
 mento et vini cyathis II canini capitis cinis in mulso
 multipeda in vini hemina, vermes terreni in aceto mulsi
 cum murra, gallina, si sit luteis pedibus, prius aqua potu
 94 ficatis, dein collutis vino, quod bibatur, cerebrum percuti
 aut aquilae in vini cyathis III, cinis plumarum aut in
 aneorum palumbis in mulso ad coclearia III, passerum
 cinis sarmentis crematorum coclearibus II in aqua mulsa
 avis icterus vocatur a colore; quae si spectetur, sanari
 id malum tradunt et avem mori. hanc puto Latine vocari
 cari galgulum.

§ 92: Pl. iun. 94, 11 12. (cfr. Seren. 1012). 94, 12 — 14
 § 93: Pl. iun. 96, 17 — 19 97, 12 96, 19 — 21. 97, 13 — 15
 § 94: Pl. iun. 96, 21 22

1 quin et e R⁴v. quin et V. qui de E. 2 se creare V
 3 adalligatus E. & all- V & adall- r(?)v. | perpetuum
 tuum tueri V. 6 sed et VEv(S) sed r(?)Hack. 7 quid
 dem (pro quidam) V. 8 libendum V. cessent R. cerrino
 v(S) ceri- R.H. cedri- vet. Dal. 9 quinque IIv. 10 ab
 ueterant ego -ate VR⁴d -atae E -atos v. uiginti unam IIv
 11 a ErD. de J. om rv mortuas S em- v. potu
 VR⁴d. 12 morbos regio VR 13 pecudes V. 14 qua-
 tus V. | duobus IIv. 15 hemina uini VR.S. | uermis R⁴
 15. 16 cum mulso cum VR⁴d. 18 tribus IIv. 19 mulsa
 V tria R⁴Ev trita V 20 sarmentis V arm- R. sar-
 mentorum d⁴. 21 icteris Vf. ist- R⁴. uocatus VR
 sanare VR⁴d. 23 galgulum V⁴ galgalum E. cfr.
 V 73 96

- (29) Phreneticis prodesse videtur pulmo pecudum cali- 95
 dus circa caput alligatus. nam muris cerebrum dare potui
 ex aqua aut cinerem mustelae vel etiam inveteratas carnes
 irenacei quis possit furenti, etiamsi certa sit medicina?
 5 bubonis quidem oculorum cinerem inter ea, quibus pro-
 digiose vitam ludificantur, acceperim, praecipueque febrium
 medicina placitis eorum renuntiat. namque et in duodecim 96
 signa digessere eam sole transmeante iterumque luna, quod
 totum abdicandum paucis e pluribus edocebo, siquidem
 10 crematis tritisque cum oleo perungi iubent aegros, cum
 geminos transeat sol, cristis et auribus et unguibus galli-
 naceorum; si luna, radiis barbisque eorum; si virginem 97
 alteruter, hordei granis; si sagittarium, vespertilionis alis;
 si leonem luna, tamaricis fronde, et adiciunt sativae; si
 15 aquarium, e buxo carbonibus tritis. ex istis confessa aut
 certe verisimilia ponemus, sicuti lethargum olfactoriis ex-
 citari et inter ea fortassis mustelae testiculis inveteratis
 aut iocinare usto. his quoque pulmonem pecudis calidum
 circa caput adalligari putant utile.
- 20 (30) In quartanis medicina clinice propemodum nihil 98
 pollet. quam ob rem plura eorum remedia ponemus pri-
 mumque ea, quae adalligari iubent: pulverem, in quo se

§ 95 init.: Seren. 91. 92. Pl. iun. 92, 4. § 97 extr.: Pl.
 iun. 91, 12. 13. 14. — § 98 extr.: Pl. iun. 88, 20

1 freneticis V. 2 capput alligitus V. 3 uerum (*pro*
 uel) Ev.a.H 4 sit certa dJ. forte VR¹f 5 quidem
 VRdTf(S) certe EG. 7 forum V. | duodecim EG(D)
 xii rv(S) om. r. 9 abdicatum VRdSJ. | e pluribus VRdTf
 (P)H. exemplaribus Ev -plis D cum vet. Dal edocebo
 VRdfH doc- Ev(D). 11 transeat dTS. -seūt VR -sit
 Err(D). 12 radiis drG radis ED. diis r ralis r bar-
 barisque VR¹d. barbis v a.G. 13 aliter uter V 14 di-
 ciunt V. -eunt df ditiunt E¹. situe V 15 tristis V
 existis V. , confesta Vd. 16 sicuti VS. -ut et rv. | olfactu-
 riis r -turis Ed. -tariis V 17 et om d(?)Err.a.D. , for-
 tassis V an fortissimis? cfr. XXVIII 159 inueteratis v.
 -atū II. D cfr. § 87 al. 18 is V 20 propedum Vd.
 21 earum VRd 22 alligari VRTfS. | in quo Err.
 ubi VRdS cfr § 148.

accipiter volutaverit, lino rutilo in linteolo, canis nigri
 dentem longissimum. pseudosphecem vocant vespam, quae
 singularis volitat; hanc sinistra manu adprehensam sub-
 nectunt, alii vero quam quis eo anno viderit primam;
 viperæ caput abscisum in linteolo vel cor viventi exemptum;
 99 muris rostellum auriculasque summas russeo panno ipsum-
 que dimittunt; lacertæ vivæ dextrum oculum effossum,
 mox cum capite suo deciso in pellicula caprina scarabaeum,
 qui pilas volvit. propter hunc Aegypti magna pars scarabaeos
 inter numina colit, curiosa Apionis interpretatione, 10
 qua colligat Solis operum similitudinem huic animali esse,
 100 ad excusandos gentis suae ritus. sed et alios adalligant
 Magi: cui sunt cornicula reflexa, sinistra manu collectum;
 tertium, qui vocatur fullo, albis guttis, dissectum utrique
 lacerto adalligant, cetera sinistro: cor anguile sinistra
 manu exemptum viventibus, scorpionis caudæ III articulos
 cum aculeo panno nigro ita, ut nec scorpionem dimissum
 nec eum, qui adalligaverit, videat aeger triduo, post tertium
 101 circuitum id condat. urucam in linteolo ter lino circum-
 dant totidem nodis ad singulos dicente, quare faciat, qui
 medebitur, limacem in pellicula vel III limacum capita
 præcisa harundine, multipedam lana involutam, vermi-

§ 99 init.: Pl iun. 88, 21—23

2 pseudosphecem (-cen B) G -spacen (pseud- V) Vd v.
 -spercen E -spen Er | vesperam VR¹d. 3 volutat V.
 4 prima V. 5 abscisum VRd v(H) -issum EC(D) cfr nota
 ad XXIX 99 vivens Er v a S cfr. § 51 100 XXVIII
 114 (bis) 220. XXXVII 158. XI 72. 6 ruseo E¹ roseo
 d(?) v a S cfr XXIX 64 pannu VR. 7 demittunt V |
 viduae E viridis v a H 8 mox cum II v muscam D cum
 U 670 | dist ego 9 pilas VRdTfH coll. XI 98. pilulas
 Er v(D), 10 lumina VR. | coriosa V 11 hunc d v hunc r.
 12 alios II. -ium v. alligant Rd. 13 dist. ego
 14 ternum V. | guttis om. E 15 sinistra VRd. 16 quat-
 tuor II.v. 18 alligauerit Vd v.a.S viderat VR. 19 an
 circuitum remedium id? | urucam VtS. urac- B. uric- a.
 eruc- d(?)rv(D) de E non constat. 21 limacem Ev -cum d
 -cum capita r. cfr infra | pelliculam E quattuor II.r
 22 multipeda Vd lana dEv. -ne B. -nae VS. cfr § 143.
 XXVIII 46. XI 84. XXVI 92. II 62; ulter XI 77.

culos, ex quibus tabani fiunt, antequam pennas germinent,
 alios e spinosis frutectis lanuginosos. quidam ex illis qua-
 ternos inclusos iuglandis nucis putamine adalligant. cocleas, 102
 quae nudae inveniuntur, stelionem, cum incluserunt capsu-
 5 lis, subiciunt capiti et sub decessu febris emittunt. de-
 vorari autem iubent cor mergi marini sine ferro exemptum,
 inveteratumque conteri et in calida aqua bibi, hirundinum
 corda cum melle; alii sinum drachma una in lactis caprini
 vel ovilli vel passî cyathis III ante accessiones; sunt qui
 10 totas censeant devorandas. aspidis cutem pondere sexta 103
 parte denarii cum piperis pari modo Parthorum gentes
 in remedium quartanae bibunt. Chrysippus philosophus
 tradidit phryganion adalligatum remedio esse quartanis.
 quod esset animal, neque ille descripsit nec nos inveni-
 15 mus qui novisset; demonstrandum tamen fuit a tam gravi
 auctore dictum, si cuius cura efficacior esset inquirendi.
 cornicis carnes esse et nidum inlinere in longis morbis
 utilissimum putant. — Et in tertianis fiat potestas ex- 104
 periendi, quoniam miseria copia spei delectat, anne ara-
 20 nei, quem lycon vocant, tela cum ipso in splenziolo resinae

§ 102 extr.: Pl. iun. 89, 5—7 — § 104: Pl. iun. 90, 13. 14.
 11—13 91, 3—5.

1 tabam fluunt E. | pennae vet. Dal sed cfr. VII 42 ger-
 minant VR¹ 3 iuglandis V. 3 4 cocleasque B. cochleas-
 que quae d(?)v a.D. | dist D. 4 nudi B. inveniunt E. | ste-
 lionem cum ego. -onem ll v. (an steliones si? cfr. XXIX 73.
 XI 90) | incluserunt ego. -serant VRE. -sum d(?)v. -sos D
 5 capite d. 5. 6 demorari VR¹. 7 inveteratusque
 (-toso- V¹) VR¹. -tum quoque U 671 | aqua 8 corda om.
 VRd 9 et ovilli V(?)S. cfr. Pl. iun. passi C e Pl. iun.
 passo Erv aaso r | tribus ll v. 13 phryganion v phrig- E.
 phrygranion d phrigr- V. phryganū B. | adalligandum E.
 15 a om d. 16 auctori VR¹. inquirendi EJ. -dus d'r.
 -dū d² (v praem ad). -rentis H cum Gron. inquerendus VR.
 17 cornices V | et Erv om. r nidum VEv(D). nitrum
 r(?)S. | longissimis Ev.a H. 18 potes Vd. 18 19 ex-
 perienda VR¹d 19 miseria VRdTh. -ria v(G) eius B
 copia VRtB(H) copi dT om Ev(G) delectat dTG de-
 iecta rv. de tecto B. 20 liuom B. leum r lycum v.a C
 dela E. , in om. Ec.a.H. | splenziolo J. splene (-no dT spiene E.)

ceraeque inposita utrisque temporibus et fronti prosit, aut ipse calamo adalligatus, qualiter et aliis febribus prodesse traditur, item lacerta viridis adalligata viva in eo vase, quod capiat, quo genere et recidivas frequenter abigi adfirmant.

- 105 (31) Hydropicis oesypum ex vino addita murra modice potui datur, nucis abellanae magnitudine. aliqui addunt et anserinum adipem ex vino myrteo sordes ab uberibus ovium eundem effectum habent, item carnes inveteratae irenacei sumptae. vomitus quoque canum inlitus ventri aquam trahere promittitur.
- 106 12. (32) Igni sacro medetur oesypum cum pompholyge et rosaceo, ricini sanguis, vermes terreni ex aceto inliti, gryllus contritus in manibus, quo genere praestat, ut qui id fecerit, antequam incipiat vitium, toto ei anno non accidat — oportet autem eum ferro cum terra cavernae suae tolli —, anseris adeps, viperae caput aridum adservatum et combustum, dein ex aceto inpositum, senectus serpentium ex aqua inlita a balneo cum bitumine et sebo agnino.
- 107 (33) Carbunculus fimo columbino aboletur per se inlito vel cum lini semine ex aceto mulso, item apibus,

§ 105 extr.: Pl. iun 95, 2—3 — § 106: Pl. iun 98, 10 11. — Seren 759. Pl. iun 97, 22. 98, 11—17. 97, 23. — § 107: Diosc. II 98. Seren. 724 sqq. Pl. iun. 82, 20. 21. 68, 3 4. 83, 2. 3 34, 19. 20.

toto H T. splenio H cum P. specu toto v (coll. XXIX 131).
 1 utriusque E. 8 alligata VB¹. uiua om. dT. 4 frequenter Rv -tes r. 6 oesypum v. -sopum Er hysopum r.
 8 anserum VfS. 9 inuenerata V. 10 inlitos Gron. e Pl. iun. 12 oesypum v. -sopum Er. pro hysopum r. (hysopum Pl. iun.). cum om. VB¹d. pompholygi V. ponpo- d.
 13 sanguis Vd. 14 grillus V(?)ED quod E | an ne (pro ut)? cfr § 125 134 14 15 qui id drv quid r
 15 ei ego eo Ev(D). om rS. cfr. § 33 non D ei non J. om H.v. 16 accidat H J. -ipiat D. careat r eum om Vd.
 20 felle siue fimo agnino (ortum e leuo, Pl iun 21 fimi V / aboletur d(?)G. adel- r. del- v 21. 22 inleo V illeo dH. 23 et. aceto E

quae in melle sint mortuae, inpositis polentaque inposita insuper. si in verendis sit, ceterisque ibi ulceribus occurrit ex melle oesypum cum plumbi squamis, item fimum pecudum incipientibus carbunculis. tubera et quaecumque molliori opus sit efficacissime anserino adipe curantur; idem praestat et gruum adeps.

(34) Furunculis mederi dicitur araneus, priusquam nominetur, inpositus et tertio die solutus, mus araneus pendens enecatus sic, ut terram ne postea attingat, ter circumlatus furunculo, totiens expuentibus medente et cui is medebitur, ex gallinaceo fimo, quod est rufum, maxime recens inlitum ex aceto, ventriculus riconiae ex vino decoctus, muscae inpari numero infricatae digito medico, sordes ex pecudum auriculis, sebum ovium vetus cum cinere capilli mulierum, sebum arietis cum cinere pumicis et salis pari pondere.

(35) Ambustis canini capitis cinis medetur, item glirium cum oleo, fimum ovium cum cera, murium cinis, coclearum quoque sic, ut ne cicatrix quidem appareat,

§ 108 med.: Pl. iun. 82, 4—10 (cfr. Marc. 34, 81) Seren 714—716 (cfr Plin. XXX 72 Marc 33, 55). — § 109: Pl. iun. 83, 13. 12 14 15. Diosc eupor. I 178.

1 sunt *Erv a S.* cfr. XXIX 128 | immortuae v a. H(S) | inposita II v del. D. 2 insuper si ego. inspersa V B d H. -sa si *Ev(D)* cfr. de mendo § 53, de dictione XXVIII 214. XXXVI 153. XXXI 103. sit *Ev(D)* om. r H 3 oesopum *Er* esip- *R* | an squama? cfr. XXV 55 4. 5 emolliri V d T S 5 sit *E(hic deficiens)rv(D)* est r T f H. cfr Frobeen p. 33 | anserinae V 7 iraneus V. 8 nominetur II. v. stamen netur D sed cfr. XXXI 97. XXVIII 29 Frobeen p. 3 inpositus darv et pos- r. 9 ne V B d T H(J). et a. nec v(S) 10 circumdatus arv. a. J. sed cfr § 144. XXII 60. XXIX 83. 100 XXXIV 151 10 11 cui is H. cuius II. cinis x. cui av eo cui C. 13 digito minimo Pl. iun. sed cfr. Marc. 10, 55 56. 57. an potius medio (ut XXVIII 42,? 15 mulieris dx. 15 16 farina pumicis Pl. iun. sed cfr. § 72 et Marc 17 ambustis av -sta dxr Lambusta r. an contra omisum sit post pondere? cfr. IX 99 al 18 cum (post glirium) om. V B¹ x. | murtum Va. must- R¹. 19 quidam V

- adips viperinus, simi columbini cinis ex oleo
 110 (36) nervorum nodis capitis viperini cinis in oleo
 terreni vermes cum melle inliti. dolores eorum ...
 amphisbaena mortua adalligata, adips vulturinus cum
 venter arefactus tritusque cum adipe suillo inveterata
 e capite bubonis in mulso potus cum liliæ radice, a
 credimus. in contractione nervorum caro palum
 cibus prodest et inveterata, irenacei spasticis, item
 lae cinis, serpentium senectus in pelle taurina ad
 spasmos fieri prohibet et opisthotonos milui iocur
 III obolis in aquae mulsae cyathis III potum.
 111 (37) Reduvias et quae in digitis nascuntur
 tollunt canini capitis cinis aut vulva decocta
 superinlito butyro ovillo cum melle, item folliculus
 libet animalium fellis; unguium scabritiam can
 cum pice tertio die solutae aut locustae frict
 sebo hircino, pecudum sebum. aliqui miscent
 et porcillacam, alii aeris florem et viscum ita, v
 die solvant.

§ 110: Diosc. II 98. Pl iun 72, 13—15. Marc. 3
 Seren. 968 Pl. iun. 71, 19. 20 72, 1 2. Marc 35, 1
 971. 978 Pl iun. 72, 2. 3. 36, 12—14.

1 uerrinus Pl iun. cfr. XXVIII 137 = Diosc. 1
 fimo V. 2 nodis Tv. -dus r -dos x modis VR.
 cyprino R(?) ar(D). -io dx S. -reo VT cfr. XXIX
 Marc. 3 dolores ll. x a J. -ribus H cum Gron. -res
 eorum ll. x a G item v. | lac ego indicavi (ante dol
 exciderunt sanat (sedat) et animalis nomen adips
 eps x om. av(D). 4 apisbena VR. ambis- x. |
 indicavi exciderunt felle inlitis; cfr. Pl. iun et M
 5 uenter ego -tre ll. x av. iecur Pl. iun. | contritusque
 v. a. D inueteratos VR 6 illi VR¹ milii a e e
 8 irenaceis V 8 9 multe lecinis R. 9 dist.
 10 prohibet et ego -bent VR dx. -bet arr. | opis
 dx G -tomos x -tonicis a Pl iun v(S). -stotonis VR
 dum ll. x r cfr Pl iun dandum a 11(bis) tribus
 12 pterigia x iter- V 13 uulua v. -luia VR
 ulua a 14 folliculos V. 15 mellis dx scabr
 iciam x r a Bas exca- (-itiam R) VR. canthari
 -tar¹ 16 frictae av(S) frate r om r TH. 1
 u m r x. et viscum om. v a G).

13. (38) Sanguinem sistit in naribus sebum ex omento 112
 pecudum inditum, item coagulum ex aqua, maxime agni-
 num, subductum vel infusum, etiam si alia non prosint,
 adipis anserinus cum butyro pari pondere pastillis ingestus,
 5 coclearum terrena, sed et ipsae extractae testis; e naribus 101
 fluentem cocleae contritae fronti inlitae, aranei tela; gal-
 linacei cerebellum vel sanguis profluvia ex cerebro, item
 columbinus ob id servatus concretusque. si vero ex vul-
 nere inmodice fluat, fimi caballini cum putaminibus ovorum
 10 cremati cinis inpositus mire sistit.

(39) Ulceribus medetur oesypum cum hordei cinere 113
 et aerugine aequis partibus, ad carcinomata quoque ac
 serpentia valet. erodit et ulcerum margines, carnesque
 exscrecentes ad aequalitatem redigit; explet quoque et
 15 ad cicatricem perducit. magna vis et in cinere pecudum
 fimi ad carcinomata, addito nitro, aut in cinere ex ossibus
 feminum agnorum, praecipue in iis ulceribus, quae cicatri-
 cem non trahant. magna et pulmonibus, praecipue arietum:
 carnes exscrecentes in ulceribus ad aequalitatem efficacis-
 20 sime reducunt; fimo quoque ipso ovium sub testo calefacto 114
 et subacto tumor vulnere sedatur, fistulae purgantur sa-
 nanturque, item epinyctides. summa vero in canini capitis

§ 112: Marc. 10, 24 Pl iun. 23, 13—16 Marc. 10, 29 30, 4
 Diosc II 11. eupor I 210. Scribon 46. Seren. 632 633. Pl iun.
 23, 17. Marc. 10, 24 25. 26 — Diosc eupor I 208. Seren 804
 Pl. iun. 73, 1—3. — § 113 med.: Pl. iun. 77, 24—78, 3. 4 Marc.
 4, 56 57 — § 114: Pl iun 75, 8—10. — Seren 691.

2 illitum dTx Marc. v a G 3 subactum et infusum Pl.
 iun. et Marc. (cfr XXII 56 XVIII 102. XXVIII 67)
 4 pastillus V. 5 terrena arG. -narum rTfzv cfr § 116.
 6 tela dTx Marc. H. -lae Vv(S). -le B. cfr. § 104 (78)
 7 sanguis H. a Ven. (H). -uinis xv | dist Ven. (U 674,
 8 ob id VRdx Marc v. oui r oui de a. 9 euorum B.
 10 crematio cinis a. -tionis Vx. 11 vulnerebus av. a. S. | esi-
 pum x. ysopum a. 13 erodit et arv. -det VRd¹. -dit d²x.
 14 expletque x. 14 15 et ad dxav. ad V a B. 16 in
 om. dxv a H 17 iis v. his H. 18 trahant xaG. -hunt
 H fv(H) | quoque (pro praecipue) aG. 19 exscrecentibus VR¹
 20 testa x Pl. iun v a G (Dal.) cfr. XXVIII 234 21 sub-
 iecto B¹dTx subte- Vt 22 uero vis in v. a. D. \ in om. ax.

cinere: excrescentia omnia spodii vice erodit ac persanat.
 et murino fimo eroduntur, item mustelae fimi cinere.
 duritias in alto ulcerum et carcinomata persequitur multi-
 peda trita admixta resina terebinthina et sinopide. eadem
 utilissima sunt in iis ulceribus, quae vermibus pericli-
 115 tentur. quin et vermium ipsorum genera mirandos usus
 habent. cosses, qui in ligno nascuntur, sanant ulcera
 omnia, nomas vero combusti cum pari pondere anesi ex
 oleo inliti. vulnera recentia conglutinant terreni adeo, ut
 nervos quoque abscisos inlitis solidari intra septimum
 diem persuasio sit; itaque in melle servandos censeant.
 cinis eorum margines ulcerum duriores absumit cum pice
 116 liquida vel symphyto et melle. quidam arefactis in sole
 ad vulnera ex aceto utuntur nec solvunt nisi biduo inter-
 misso. eadem ratione et coclearum terrena prosunt, totae-
 que exemptae recentia vulnera tusae inpositae conglutinant
 et nomas sistunt. — (Herpes quoque animal a Graecis
 vocatur, quo praecipue sanantur quaecumque serpunt). —

§ 115: Pl. iun. 75, 4—8. Marc. 4, 38. Pl. iun. 73, 14—16.
 Diosc. II 72. Seren. 968. — § 116: Pl. iun. 73, 16—18. 18—20.
 75, 10 12 73, 20 21. Diosc. II 11

1 spodi uis erodit V ac dxarv e V. et fS. om E.
 2 fimo cinere V. 3 duricias xrv a C. -cia R. -itia V. alto
 dxv adultero r. 4 ad maxima a 5 iis v his II v.
 6 periclitantur dxv a S 6 qui V. q. B. mirando V.
 7 ulcera universa x cfr. Marc. 8 carcinomata Marc. |
 anesi arH -exi rx. -eti Pl iun. et Marc. anisi v | ex VRa S.
 et dx. et ex v 10 abscissos V(?) v a G cfr XXIX 99.
 11 persuasio VRdTixH -sum a G(D) cfr XXVIII 28.
 (Democritus persuaserit v a G) 12 adsumit V aII- a
 13 liquidam (om. vel -quidam) a. symphyto et J coll XXVI
 148 sympulo et dT simpulo (-pulo x) et VRx del. r sim-
 blio B coll Diosc II 101, ubi nunc legitur ὕβλατω (sic vet Dal).
 symbolo et v 14 nec dxav ne r. | ibiduo V. quiduo r.
 15 terrenarum VR¹ v a G | sunt VR¹. est v a G
 16 exemptae R¹ -te V. | tusā VR¹. 17-18 uncos ego posui.
 cfr Pl iun 73, 20 vv. pertinere videntur ad § 115 ante vul-
 nera recentia, nisi vero pro glossemate habenda sunt 17 per-
 pes x an animal quoque? a om R¹ 18 vocantur VR¹ |
 sanatur VR¹. | quaeque x cumque VR¹ an serpent? cfr.
 Froben. p. 39 40.

coeleae prosunt et cum testis suis tusae; cum murra quidem et ture etiam praecisos nervos sanare dicuntur. dra-
conum quoque adeps siccatus in sole magnopere prodest, item gallinacei cerebrum recentibus plagis. sale viperino
5 in cibo sumpto tradunt et ulcera tractabiliora fieri ac celerius sanari. Antonius quidem medicus, cum incidisset insanabilia ulcera, viperas edendas dabat miraque celeritate persanabat. trixallidum cinis margines ulcerum duos aufert cum melle, item fimi columbini cum arrhenico et
10 melle, eademque erodentia sunt. bubonis cerebrum cum 118 adipe anserino mire vulnera dicitur glutinare; quae vero vocantur cacoëthe, cinis feminum arietis cum lacte muliebri, diligenter prius elutis linteolis, ulula avis cocta in oleo, cui liquato miscetur butyrum ovillum et mel. ulcerum labra duriora apes in melle mortuae emolliunt, et elephantiasin sanguis et cinis mustelae. verberum vulnera atque vibices pellibus ovium recentibus inpositis obliterantur.

(40) Articulorum fracturis cinis feminum pecudis peculiariter medetur cum cera — efficacius idem medicamentum sit maxillis simul ustis cornuque cervino et cera

§ 118 med : Pl iun. 75, 12—14. Seren 132. Pl. iun. 34, 11. Marc 19, 18 (ubi glossema *id est elephantis* delendum est).

§ 119: Pl iun. 72, 20—22. 99, 18. 19. Marc. 34, 66 Seren 950—954 Pl iun. 99, 11—16

1 coeleae TaG. -leae quoque rxv(D). | et VRdTfzS. eis arG(D). del v 2 praeciosos V 4 5 dist. H 6 incidissent VR -asset in vet Dal. 7 ulcera uiperas v uipera ulceras ar ulcera uiperis rx edendas arv. edan- a. emendas VR -dandas x. 7 8 celerit V. 8 persanat VE¹. | trisallidum x tryxali- (trox- H) v a. J. cfr. § 49 9 aufert dxv -rri Ba aut ferri V. cum (ante arrhenico) VETxv(S) cinis cum d(?)arG(D) arbenico R ar . . r (reliquis margine abscisis). arfenico Tv a S. henico dx. 10 dist ego | eademque ego. -dem quae ll.xa. ea quae v erodentia ego -enda ll.xar. cfr XXVII 29. (XXXI 98). | cerebro Vxv a G. 11 an ulcera? | uero arG om. rxv 12 feminini V 12. 13 mulieris a. 14 mel arv mel (melle R) et rTx 14 15 ulcerarum V. 15 emortuae v a G molliunt R. 16 elephantiasim (elefa- x) dxSJ. | sansugis V.

mollita rosaceo —; ossibus fractis caninum cerebrum lin-
teolo inlito, superpositis lanis, quae subinde oleo sub-
fundantur; fere XIII diebus solidat, nec tardius cinis
silvestris muris cum melle aut vermium terrenorum, qui
et ossa extrahit.

- 120 (41) Cicatrices ad colorem reducit pecudum pulmo,
praecipue ex ariete, sebum ex nitro, lacertae viridis cinis,
vernatio anguim ex vino decocta, fimum columbinum cum
melle, item vitilignes albas ex vino, vitiliginem et can-
tharides cum rutae foliorum II partibus. in sole, donec
formicet cutis, tolerandae sunt, postea fovere oleoque per-
unguere necessarium iterumque inlinere, idque pluribus
121 diebus facere, caventes exulcerationem altam. ad easdem
vitilignes et muscas inhni iubent cum radice Eupatoriae,
gallarum fimi candidum servatum in oleo vetere cornea
pyxide, vespertilionis sanguinem, fel irenacei ex aqua.
scabiem vero bubonis cerebrum cum aphronitro, sed ante
omnia sanguis caninus sedat, pruritum cocleae minutae,
latae contritae inlitae.
- 122 (42) Harundines et tela quaeque alia extrahenda sunt
corpori evocat mus dissectus inpositus, praecipue vero la-
certa dissecta et vel caput tantum eius contusum cum sale
inpositum, cocleae ex iis, quae gregatim folia sectantur,

§ 120: Pl iun. 86, 18 19. 20—22 — § 121 extr: Pl iun.
100, 4. 9. 10. Seren. 85. — § 122: Pl iun. 87, 15 Marc 34, 36.
Pl iun 87, 17 16. Diosc. II 69 II 11. Pl. iun. 87, 17 18.

2 superinpositis f(?)S. | oleo ego coll Pl. iun. et Sereno.
om ll.v 4 a v. muris denuo incipit E 6 colorum V
7 cum nitro Pl. iun. 9 an idem? , uetligines V. Ad
vitiliginem v.a J dist. J. 10 duabus (duob- VE) ll v.
12 inlinere dv(Brot) -nire (inl- EJ) rG(J) 13 alteram T.
multam Erv a. H. 14 muscam VRTS eupatoriae S coll.
XXV 65. lupatoria ll T. lappa- v. lapathoria f. -orum B.
15 fimi ll T(P)S -mum v. 17 aphronitro VR. 18 se-
dat VRd. -ant Erv. 19 latae om VE¹, inlitae contritae B¹.
20 an sint? 21 euocamus Vd. 22 an et delendum? |
tantum eius ES et antum (-te B¹) eius VR. eius tantum
d(?)v. | contusa B¹. cum tusa V. (an capite tantum contusa
[vel -so] ... inposita?) 23 iis v. his ll.C

contusae inpositae cum testis et eae, quae manduntur, exemptae testis, sed cum leporis coagulo efficacissime. ossa anguium eundem cum coagulo cuiuscumque quadri-pedis intra tertium diem adprobant effectum. laudantur et cantharides tritae cum farina hordei.

14. (43) In muliebribus malis membranae e partu ovium proficiunt, sicut in capris rettulimus. fimum quoque pecudum eosdem usus habet. locustarum suffitu stranguriae maxime mulierum iuvantur. gallinaceorum testes si subinde a conceptu edat mulier, mares in utero fieri dicuntur. partus conceptos hystricum cinis potus continet, maturat caninum lacte potum, evocat membranae secundis canum, si terram non attigerit, lumbis parturientium tactis. fimum murinum aqua pluvia dilutum mammas mulierum a partu tumentes reficit. cinis irena-ceorum cum oleo perunctarum custodit partus contra abortus. facilius enituntur quae . . . um anserinum cum aquae II cyathis sorbuere aut ex utriculo mustelino per genitale effluentes aquas. — Vermes terreni inliti, ne cer- vicis scapularumque nervi doleant, praestant. graves secundas pellunt in passo poti. iidem per se inpositi mam-

§ 123 med.: Diosc II 57 eupor II 92. — § 124 init: Seren.
350 § 125 init: Seren. 352

1 inpositae cum ego. -taeque II. -taeque cum v (cfr § 126) | eae dv. hec V haec r. 2 dist v a D. cfr Pl un.
3 anguidum E. eundem d²v om d¹. ead- (adem E¹, r D
5 tritus V 6 e VdS. ex R. om. Er. a v. | parte V¹
(Dal.) 7 obuium V 10 si subinde J. subinde II S
-de si v. 11 conceptus VE 12 lac d(?)v a. S 12 13
membrane secundis V. 13 attingerit VR. | lumbos v. a. D.
14 dist D. tactis D. lactis VdE. potus lactis R(?)v. |
aqua dErr quoque rf. om. T. | pluuium E. 15 mamme V. |
tumentis R. com- V. 17 lac ego indicavi cum VRE ad-
ipem dT (cfr. § 130. 131. Diosc. II 86. 94) fimum v del D
17. 18 cum aquae Erv cumq; VE cum d. 18 duobus
II. v. | cyathis d. quatiis VR. | utriculo Rdv cfr XI 209
uiri- V. nentri- ED 19 genitalem VE effluentem BE. |
in (pro ne) Ev a. H 19 20 ceruicis dTH -ces rv
20 et scapulas ne nervi r. a H. | graues dTH. -uis VRS.
-uidis Erv. 21 appellant R.

marum suppuraciones concocunt et aperiunt extrahuntque et ad cicatricem perducunt. lac devocant poti cum mulso. inveniuntur et in gramine vermiculi, qui adalligati collo continent partum; detrahuntur autem sub partu, alias eniti non patiuntur; cavendum et ne in terra ponantur. 8 conceptus quoque causa dantur in potu quini aut septeni.

- 126 — Cocleae in cibo sumptae adcelerant partum, item conceptum inpositae cum croco. eadem ex amylo et tragacantha inlitae profluvia sistunt. prosunt et purgationibus sumptae in cibo et vulvam aversam corrigunt cum mēdulla cervina ita, ut uni cocleae denarii pondus addatur et cypri. inflationes quoque vulvarum discutiunt exemptae testis tritae cum rosaceo. ad haec Astypalaeicae maxime 127 eliguntur. alio modo Africanæ binae tritae cum feni Graeci quod III digitis capiatur, addito melle coclearibus III, inlinuntur alvo prius irino suco perunctae. sunt et minutae loricaeque candidae cocleae passim oberrantes; hae arefactae sole in tegulis tusaeque in farinam miscentur lomento aequis partibus candoremque et levorem corpori

§ 126 init.: Seren. 617 — § 127 extr.: cfr Plin XXX 121.

2 lat V. lacte J. | devocant Erv. duo- VdTJ uo- E. (κατακνῶν famulare Dioscoridi) | potu V. 3 in gramine Erv(S) om rTfH. | mercuri Vf -rtuli R. 4 detrahuntur autem (videm T) Terv. -huntunafte (-tae d) r. 5 et VRdJ. ei E. etiam v. 6 quinta ut V. 8 eadem dv. ead. II. 9 profluvie E. -ie V. 10 averso Vd. 11 it ut V. | uini dEv a C 12 cypri dErVen(S) -peri r. ospri r | et exemptis Vf. 13 totis f. | tritaeque Rd(?)v.a.J | ad Erv. ut r haec dEG hec r hae V he E. hoc v 14. 15 feno (-ni V) graeco VdTv a. G. 15 tribus II.v | captatur Vf. | additis Ev.a.H (mellis) 16 quattuor II.r | inrino V | super (pro suco VR¹. 16. 17 sunt et minutae — p 467, 2 polenta ad finem § 121 (post inlitae) transponi voluit U 677 17 minutae (-te r) Erv(D). minimae rTJ | loricaeque (quae V. -ceq. Rd, VRdT lubri- J longaeque Er(D) cfr VIII 88 | candidae om VR¹T | oberrantes Erv. cfr XXIX 60 obfervat rT obuerfa- P 18 eae d(?)v a. S | factae E farinam J cum vet Dal. -nae V. -na rv cfr XX 11 XXXIII 119 XXXVII 71 XXXIV 170. XXXVI 183 XXIII 162 XVIII 74. 19 liuorem E | corporii V.

adferunt. scabendi desideria tollunt minutae et latae cum polenta. — Viperam mulier praegnans si transcenderit, 128 abortum faciet, item amphisbaenam, mortuam dumtaxat, nam vivam habentes in pyxide inpune transeunt; etiam si mortua sit atque adservata, partus faciles praestat. in mortua mirum, si sine adservata transcenderit gravida, innoxium fieri, si protinus transcendat adservatam. — Anguis inveterati suffitu menstrua adiuvant. (44) anguium 129 senectus adalligata lumbis faciliores partus facit, protinus a puerperio removenda. dant et in vino bibendam cum ture; aliter sumpta abortum facit. baculum, quo angui rana excussa sit, parturientes adiuvat; trixallidum cinis finlitus cum melle purgationes, item araneus: qui filum deducit ex alto, capi debet manu cava tritusque admoveri, quod, si redeuntem prenderit, inhibebit idem purgationes. — Lapis aëtites in aquilae repertus nido custodit partus 130 contra omnes abortuum insidias. penna vulturina subiecta pedibus adiuvat parturientes ovum corvi cavendum gravidis constat, quoniam transgressis abortum per os faciat. finum accipitris in mulso potum videtur fecundas facere. vulvarum duritias, collectiones adeps anserinus aut cygni emollit. (45) mammas a partu custodit adeps 131

§ 130: cfr. Plin. XXXVI 151 — cfr. Plin. X 32. — Hippocr. morb. mul. I 125 p. 516. — cfr. Diosc. II 86. 94. — § 131: cfr. Seren. 356. 357. (Diosc. eupor. I 139)

1 lotae E 2 uipera V. § 5 si dv. om. r | facile Vt | dist. ego. | in ego. uel ll v. 6 si sine R(?) Brot.(D) sine VdE si non v(S). | adservatam v a. Brot (S). 7 ni R. 7 8 an angues (aut adiuvantur, ut § 123)? 8 inneterate VR¹. suffitus dv.a.S. 11 ture Erv iure rT | sumpserit VR¹ 12 tryxallidum (thry- VR) VRd. -alidum (trox- H) v.a.J cfr. § 49 13 dist. ego 14 capite VR¹d. an capi ita? | tribusque VR¹. 15 an quod qui? | prenderet VR¹d. 17 omnis ll.(?)S. abortum V -tium E. 18 parturientibus VR¹. 19 transgressus Ev.a H anortum V abortus v.a.H. | per os VdTH peros R. asperos Ev. 20 fecundas d. 21 anseris R(?)ED 22 cygni (cigni r) emollit arv cfr. § 30 69 70 ciente mo- VR ciconiae mo- ED. sed cfr. indicis ciconia I [= § 108] et priore libro II [= XXIX 105 128] | a Erv om. r.

anseris cum rosaceo et araneo. Phryges et Lycaones mammis puerperio vexatis invenerunt otidum adipem utilem esse. iis, quae vulva strangulentur, et blattas inlinunt. ovorum perdicis putaminum cinis cadmiae mixtus et cerae stantes mammas servat. putant et ter circumductas ovo perdicis aut . . . non inclinari et, si sorbeantur, eadem fecunditatem facere, lactis quoque copiam, cum anserino adipe perunctis mammis dolores minuere, molas uteri rumpere, scabiem vulvarum sedare, si cum cimice trito inlinantur.

- 132 (46) Vespertilionum sanguis psilotri vim habet, sed alis puerorum inlitus non satis proficit, nisi aerugo vel cicutae semen postea inducatur; sic enim aut in totum tolluntur pili aut non excedunt lanuginem. idem et cerebro eorum profici putant; est autem duplex, rubens utique et candidum. aliqui sanguinem et iocur eiusdem
133 admiscunt. quidam in III heminis olei discocunt viperam exemptis ossibus, psilotri vice utantur, evolsis prius pilis, quos renasci nolunt. fel irenacei psilotrum est, utique mixtum vespertilionis cerebro et lacte caprino, item per se cinis. lacte canis primiparae, prius evolsis pilis vel

§ 132 init.: Seren. 663. Pl. iun. 106, 18. — § 133: Pl. iun. 105, 18 - 21 15 16

1 arraneo V irino coni. H. 2 mammas V. -mas R. |
otidum R. 3 iis v his II. C | qui R. | blattas V -tes r
ablacies R. 4 orum R | putaminum V. 5 servat v.
-ant II. 5. 6 circumducis V 6 aut VRdTS(D) om. Er
v(J) | lac. indicavit S. otidis D cum U 678 an anseris?
cfr. Serenus 7 eundem V. 8 dolores V 9 uteris V. |
tumper E | sedari VR. | cimice Erv cinere rTf 12 alis
VRdTsD aliis Er malis v. proficiunt E 14 aut non
dEr non r. | excidunt lanugine E 15 eodem VE¹ est
Erv. si r 16 utique et d(?)v. itaque et r an atque (vel
aliquando et [scriptum aliquo et], ut XXVI 72 XXXVII 114.
119)? eiusdem II. v. an ex iisdem? 17 tribus II v discocturi
E. 18 dist. ego e Pl. iun. ossibus et v a. G). 19 uolunt d.
cfr. XXVIII 249 20 mixtum dTrS. -tum est VR. -to Er(D).
21 cinis II v an canis (sc. fel)? dist. H. primiparae
prius ego -parae (-re V) VR.S. -partus d(?)Er Pl. iun v(D). |
pilis B.D. pilis quos renasci nolunt rv. cfr v 18 sq

nondum natis, perunctae partes alios non sufficiunt. idem 134
evenire traditur sanguine ricini evulsi cani, item hiru-
dinino sanguine vel felle, ovis formicarum. 15. super-
cilia denigrari muscis tritis tradunt; si vero oculi nigri
nascentium placeant, soricem praegnantem edendum; ca-
pilli ne canescant, vermium terrenorum cinere praestari
admixto oleo.

(47) Infantibus, qui lacte concreto vexantur, praesidio 135
est agninum coagulum ex aqua potum, aut si coagulato
lacte acciderit, discutitur coagulo ex aceto dato. ad denti-
tiones cerebrum pecoris utilissimum est. ossibus in canino
fimo inventis adustio infantum, quae vocatur siriasis, ad-
alligatis emendatur, ramez infantum lacertae viridis ad-
motae dormientibus morsu. postea harundini inligant et
suspendunt in fumo traduntque pariter cum expirante ea
sanari infantem. coclearum saliva inlita infantum oculis 136
palpebras corrigit gignitque. ramicosis coclearum cinis
cum ture ex ovi albo *specillo* inlitus per dies XXX me-
detur. inveniuntur in corniculis coclearum harenaceae
duritiae; hae dentitionem facilem praestant adalligatae.

§ 134: Seren. 665. 54. 48. Pl. iun. 16, 20—22. Marc. 7, 8. —
§ 135 init.: Celsus V 27, 12. Pl. iun. 28, 22. 23. — § 136 init.:
cfr Plin. XXX 73. (24). Marc 33, 60

1 perunctis partibus v a S | alios f man Dal. S. alii R d E v
ali T ale V. | surgunt v a. S. | item VR¹d. 2 canis V².
cinis V¹. om. R¹. 3 hirundino V. 3 dist D 5 prae-
gnati VJ. 6 praestare V. 9 si hoc vitium ED. si vitium
v. a. H. | coagulato Ev(D) -tio rTfH 10 lactis R(?)H
10 11 dentitiones TrH -onem Ev(D) dentiones r. cfr. § 137
13 ramez Brot. -mes VdErJ rumes R. ramices v. cfr
nota ad XXVI 78 13. 14 admoti VR. 14 poste V. | harun-
dinē R. | inligant et ego -ate (-ti d) ll. -ata D alligata G
adalligatae v 15 suspendunt ego. -duntur ll. v -ditur G. |
expirante om. V | ea om R¹dS. 16 inlita V 17 cingit-
que V. cingit- f | ramicosis rv -itosus rJ 18 ex Ev(D)
et ex rTS. | oui Erv(D). ouis VR. uuis dTH cfr § 73 et
Marc | albo R d TH. -bi v. aluo V alui E | specillo ego
fuo ll. v cfr. XXIX 115 (an vero ortum est e glossemate
luteo?) 19 in om. VR¹d. | harenaceae — p 470, 1 coclearum
om. E. 20 eae R d(?) v. a. S. | facilem dv. -le VR.

coclearum inanum cinis cerae mixtus procidentium inter-
aneorum partes extremas prohibet; oportet autem cineri
137 misceri saniem punctis emissam *ante*. cerebrum viperae
inligatum pellicula dentitiones adiuuat. idem valent et
grandissimi dentes serpentium finum corvi lana adalli-
gatum infantium tussi medetur. — Vix est serio conplecti
quaedam, non omittenda tamen, quia sunt prodita. ramici
infantium lacerta mederi iubent. marem hanc prendi; in-
138 tellegi eo, quod sub cauda unam cavernam habeat. id
agendum, ut per aureum *vel* argenteum claustrum mordeat
vitium; tum in calice novo inligatam in fumo poni. urina
infantium cohibetur muribus elixis in cibo datis. scara-
baeorum cornua grandia denticulata adalligata iis amuleti
139 naturam obtinent. bovae capiti lapillum inesse tradunt,
quem ab ea expui, si necem timeat; inopinantis praeciso
capite exemptum adalligatumque mire prodesse dentitioni.
item cerebrum eiusdem ad eundem usum adalligari iubent
et limacis lapillum sive ossiculum; invenitur in dorso.
magnifice iuvat et ovis cerebrum gingivis inlitum, sicut

§ 139 med.: Marc 9, 96. (cfr. Plin. XX 123. Diosc II 94).

2 cinere d. 3 emissam ante ego cfr. § 31 69 -ssam e
Ev. -ssam V -ssam d -ssum ED (*iungens cum cerebrum*). |
cerebrum VdD. -bro R(?)Ev | uiperae dD -re V. -paere E.
uiperae cerebrum uiperae R(?)v. 4 inligatum Err illo
cum r. an inuolutum? cfr. § 101. | pellicula d -lae REv
-laece V. cfr. (§ 140 141. 142) XXVIII 99 114 al | den-
tiones V. | adiuuant E. | ualet VT 5 grandissimi Err
grano rT 6 tusi V. 7 ramici rv. -iti rJ. 8 praendi
V prehendi dv a S 8. 9 id intellegi Err a S(D). 9 eo
(et Err) quod sub Err(D) om. V si rTfS. | habeat v ant H.
10 ut VRdv aut E. | aureum uel ego. aurum (aturum
VR¹) et H.v. | argenteum ego. -tum et (S aut v) H v | clau-
strum ego clostr- Er. closir- (dos- Vd) rTf ostr- v (vox non
Pliniana) 11 tum om E, nouo om VR¹, inligatam ego
coll. U 680. -tur H.v. -tum D | poni E. ponitur v a D. |
urinam VE 12 datur V 13 iis v(S). ita V. 14 ED.
his rC 14 obtinet VdE. | bouis v.a.H cfr. § 69 15 eo
E(?)v a S. | expunt d | inopinante VR¹ atis v a.H. an in-
opinanti? cfr. nota ad § 98 | praecioso R¹. 16 mirum E. |
prodest si V. -dest d. 18 in om VR¹. 19 sicum d¹ sicum Vd¹.

aures adeps anserinus cum ocimi suco inpositus. sunt vermiculi in spinosis herbis asperi, lanuginosi; hos adalligatos protinus mederi tradunt infantibus, si quid ex cibo haereat.

5 (48) Somnos adlicit oesypum cum murrae momento 140
in vini cyathis II dilutum vel cum adipe anserino et vino
myrtite, avis cuculus leporina pelle adalligatus, ardiolae
rostrum in pelle asinina fronti adalligatum. putant et per
se rostrum effectus eiusdem esse vino collutum. e diverso
140 somnum arcet vespertilionis caput aridum adalligatum.

(49) In urina virili enecata lacerta venerem eius, qui 141
fecerit, inhibet; nam inter amatoria esse Magi dicunt.
inhibent et cocleae, fimum columbinum cum oleo et vino
potum. pulmonis vulturini dextrae partes venerem con-
145 citant viris adalligatae gruis pelle, item si lutea ex ovis
quinis columbarum admixta adipis suilli denarii pondere
ex melle sorbeantur, passerres in cibo vel ova eorum,
gallinacei dexter testis arietina pelle adalligatus. ibium 142
cinere cum adipe anseris et irino perunctis sic conceptos

§ 140 init.: Seren 990 sqq. — § 141 extr.: Marc. 33, 6.

1 ocimo E. | an infusus? 2 herbis om. VI. lanuginosi
si V. | hos Vdrv os E. om B. 4 hereat V¹. ereat V²
5 somnus Vd. allicit rv -cito E. addicit B. adi- r | myrre r.
murrae V mirte B. 6 duobus II v 7 adalligatus — 8 pelle
Err om r. 7 ardiolae E 8 asinina v -ninae II | fronti
dv. -tis r 9 eius V. uiuo E. 10 somno arcent VR¹d. |
vespertilionum VR¹. 11 in ro cfr XXXII 93 putant B
om. rTa. (de E non constat) enecata dTES -ca V necata
Ev 12 fecerit VdTfErrv(H) ferit B. biberit G | inhibet
TfH. -ent VRd. cohibet Ev(D). | amatoriam VR. 13 in-
hibet v.a. D. | cocleae fimum ED fimum cocleae (-ae et v) rv
14 vulturini in VR¹fS | dextrae RdEv -re V -ra fS.
partes dv -tis VRED -te fS 15 viridis V | lutea d -te
VR¹ 16 quinque ego om. (post ovis) VR¹ quinque rv.
admixa VdEv. -to B(?)G. cfr nota ad XXIX 137. | adipis V.
adeps dE 17 passerres dMarc v -ris rD. 18 gallina-
ceae V. | pelle collo Marc | ibium VR¹v a.C cfr § 61 X 33.
19 cinere cum D cum vet. Dal -res cum drv cinis cum E.
om. r. | adipem anseris dErrv. anseris adipis VR sic Vd si B(?)
Ev. conceptos ego cfr § 123. -tua(re corr.) II. -tus sit v -tum sit J.

- partus contineri, contra inhiberi venerem pugnatoris galli testiculis anserino adipe inlitis adalligatisque pelle arietina tradunt, item cuiuscumque galli, si cum sanguine gallinacei leto subiciantur. cogunt concipere invitas saetae ex cauda mulae, si iunctis evellantur, inter se configatae in coitu. 4
 143 qui in urinam canis suam egresserit, dicitur ad venerem pigrior fieri. mirum et de stelionis cinere, si verum est, linamento involutum in sinistra manu venerem stimulare, si transferatur in dextram, inhibere, item vespertilionis sanguinem collectum flocco subpositumque capiti mulierum libidinem movere aut anseris linguam in cibo vel potione sumptam.
 144 (50) Phthiriasim et totius corporis pota membrana senectutis anguium triduo necat, serum exempto caseo potum cum exiguo sale. — Caseos, si cerebrum mustelae coagulo addatur, negant corrumpi vetustate aut a muribus attingi. eiusdem mustelae cinis si detur in offa gallinaeis et columbinis, tutos esse a mustelis — lumentorum urinae tormina vespertilione adalligato finiuntur, vermi-

§ 143 init.: cfr. Plin. XXIX 102 — Marc. 33, 6. — § 144 init.: Marc. 4, 68.

1 contineri VBdD. -re v tum inhiberi E. uenere V. |
 pugnatori (an = -torii?) V. 2 inlitis E. 3 galli TErD.
 galli gallinacei d(?)v. om. rJ. 4 saetae S. -ta E setae Rdv.
 sed hac V. 5 mulae si d(?)Ev. -lie si V. -heri E -le r.
 an muli et mulae si? (cfr § 80). | iunctis E¹ unctis E in-
 unctis v a. C. 6 qui in dEr^o qui r | gesserit Er ingessa-
 v a. S. cfr. XXIX 102. 7 pigros Vd. 8 linamento BC.
 linia- Vd. in linia- (lina- v) Ev | manu portatum Marc
 9 in dextram v -tra d^oEr. intra r. om. Marc. contra J.
 cfr supra v. 1. | inhiberi VBd | vespertilionis Ev(D) om. rJ
 (stelionis sanguinem intellegens) 10 flocco subpotum quae
 capi V. 13 phthiriasim (-sen B) S pthiriasem d ptyria
 sem VB. -riae r pthirie a. tyria uero v. a. B | et totius J.
 et toti E. ectati Vd met toti r. mactati a. -ato v a. B.
 a toto B inhibet totius con. S | corpore v. a. J 14 necat
 Il TfS. -cat ac H inhibet ac v (an emendat?) 15 potum
 — caseos om. V 16 negant VBdTv(H) -auit E -at Dal.
 17 mustelae uncis inclusit J. in offa om. VB¹dJ coll § 147.
 19 tormine E. | vespertilionis VB¹ \ adalligata E

natio ter circumlato medīs palumbe. mirum dictu, palumbis emissus moritur iumentumque liberatur confestim.

(51) Ebriosis ova noctuae per triduum data in vino 145
taedium eius adducunt. ebrietatem arcet pecudum assus
pulmo praesumptus. hirundinis rostri cinis cum murra
tritus et vino, quod bibetur, inspersus securos praestabit
a temulentia. invenit Orus Assyriorum rex.

(52) Praeter haec sunt notabilia animalium ad hoc 146
volumen pertinentium: gromphenam, avem in Sardinia
narratam grui similem, ignotam iam etiam Sardis existi-
mo. in eadem provincia ophion, cervis tantum pilo
similis nec alibi nascens. iidem auctores sirulugum nec
quale esset animal nec ubi nasceretur tradiderunt. fuisse
quidem non dubito, cum et medicinae ex eo sint demon-
stratae. M. Cicero tradit animalia biuros vocari, qui vites
in Campania erodant.

16. (53) Reliqua mirabilia ex iis, quae diximus: non 147
latrari a cane membranam e secundis canis habentem aut

§ 145: cfr. Plin XXVIII 262 — § 146 med: cfr XXVIII
151. — Cicero in Admirandorum libro (?).

1 circumlato *v(J)*. cfr. § 108. XVIII 158. -lata **RdE**.
-data **VS**. | medius *ego*. -dis **dED** maedis **V**. uerendis
E(?)v. | palumbe **VES**. -bē **R**. -bo *d(?)v*. 1 2 palumbis
Rv(S). -bus **VdErC(D)** 2 iumentumque **VREv(S)**. -tum
d(?)C 4 adducunt **dT** | arcet *om*. **E** 5 rostrum **VR^d**.
6 uino **ED** in uino *rv* cfr. § 148. XXIV 143. | libetur **V**
bibitur **E**. 7 horus *d(?)v a. S.* | assyriorum *dv*. asir **V**.
massir- r massiorum **E**. siri- **R**. | sex *d*. 8 sunt praeter
haec *d*. notabilia **V**. 9 gromphenam **Rdv**. -na **D**.
grompphenam **E** groph- r zromph- **V** anem **E** in **Er**
v(D). *om r f J* sardinia *v* -niā *ll f*. -nianam **J**. 10 nar-
ratam **VRE**. -rrant *d(?)v*. | graui **V** | lam **V** an tamen?
sardis *ego*. sarut **VR**. sardis (nar- **Er**) ut *rv* 11 ophion
ErS. phion *r*. est ophion *v*. (sc narratus est) 12 idem
VED. | auctores **RdJ**. (sc. tradiderunt). -oris **V**. -or est **Er**.
addunt nomen habere **ErD** nominauere **Rd(?)v**. | sirulugum
Ev(D). sur- r. subiugum **rTfH** nec **E**. quod (*an quoque?*)
nec *rv* 13 esse **E** 14 15 demonstrare **V**. 15 biuros
VdTfH. di- **R** habituros **Er**. bit- byt- **C** *v* 17 iis *v*
his *ll C* 18 a *om*. **E**. membranem **R¹** e **RdED**. cfr
§ 123 ex **V(?)v** *del r*.

leporis simum vel pilos tenentem. in culicum genere m-
hones. . . . non amplius quam uno die vivere, eosq-
qui arborarii pici rostrum habeant et mella eximant, a
apibus non attingi; porcos sequi eum, a quo cerebrum
148 corvi acceperint in offa. pulverem, in quo se mula vol-
taverit, corpori inspersum mitigare ardores amoris. soris
fugere, si unus castratus emittatur. anguina pelle et m-
et farre, serpyllo contritis una deiectisque cum vino
fauces boum uva maturescente, toto anno eos valere, v-
si hirundinum pulli terni ternis offis dentur. pulverem
vestigio anguium collecto sparso apes in alvos rever-
149 arietis dextro teste praelegato oves tantum gigni. m-
lassescere in ullo labore qui nervos ex alis et cruribus
gruis habeant. mulas non calcitrare, cum vinum biberint
ungulas tantum mularum reperlas, neque aliam ullam
materiam, quae non perroderetur a veneno Stygis aquae
cum id dandum Alexandro Magno Antipater mitteret, m-
moria dignum est, magna Aristotelis infamia excogitata.
Nunc ad aquatilia praevertemur.

§ 148: Colum VI 4, 3 — § 149: (cfr Plin. XXXI 27. 28. Vitruv. VIII 3, 16. Arriani anab VII 27, 1. (Plut. Alex. Pausan. VIII 17, 6. Iustin XII 14, 7. Curtius X 31, 14 16).

2 lac ego indicavi. exciderunt fere fugatos nidore creaturae vespertilionis vel tale quid. 2 3 an eos qui? 3 arborum recipi V -orii pici E | monstrum VR¹d | melle R¹. 4 eum a quo VRdTh eos a quibus Erv(D) 5 offa V | perire V. 6 amores V 7 fugere ego. -gare II D -nec castratus V 8 farre II S. -rre et J. -rre cum v. cfr Müller de stilo p. 69. | serpyllo VE. 10 terni ternis ego. tres tribus II v S) tribus H. 11 sparso ego -su VR. -sas d Th cfr § 85, de iunctis participiis Müller de stilo p. 32. | ab Th(D) -uo II. -uom S. -uearia v 13 lassescere E²rv(l) lasesc- E¹. lassare (lasa- R) VRTf. -ri d H(J). | nullo VR 16 perrodatur VR¹dT | a veneno om. R¹ 17 dandum alexandro V. 17. 18 dignum (-na R) memoria VRdS. 19 peruertemur V. reu- v.a.S. cfr. XXVIII 123.

APPENDIX

Ordendum est a corrigendis in scripturae discrepantia erroribus iis, quos e Silligiana editione in nostram transisse et sero cognitos corrigi iam in ipso commentario non potuisse in praefatione dictum est addentur simul paucula mentione non indigna.

XXIII § 2 t&ulus E 4 condylimati d. 5 sarmen & lienis E¹. sarmenti ad lienis E² | tritae ex aqua *etiam* d. 9 purganda & Vdv -da E. | paronicia d. 17 maturescit-que E. 19 oenanthe d. 20 ideo & d². ideo d¹ 22 tae-
dioque E -iumque d. 25 phrygine E 28 buxco colore v
e XXV 96. XXII 25. VIII 71. XII 30. buxco Ea. an buxea,
ut XXIV 11 intus porraceum? 32 cognominatum Ev
33 ne (pro nec) Vd 34 uictorie E. 36 signinam d² signum
d¹ 41 corius (pro corpus) d. cum (pro contra) minuenti-
bus d. 48 extr. epistotono d. 52 superbia dx. | et iuni-
piro (-pero dx) Vdx absentite Vdx. | omittetur a G
57 utique sale compescitur Utique non d. 60 oximelli d.
61 anguinis (pro angina) d | id ē (= est) d. 62 gnata
V. grata d. 63 uini faecibus dEJ. 68 faeci ambustas E
70 ulcerae (-ra d) pinratidi Vd. 72 ipsa distillata d. |
oleae mirari Vdv 73 carmen audedam E 75 unluae ///
ulcerationi d 78 int & pynictiodes E 79 in cibos Ev.
80 extr et lassitudinum Ev.a.S 84 et croco Ev a S.
87 attritas d. 89 pficet d. balanium dE. 91 som-
nium d¹ | qua et d.v.a.S. 94 pthiriasis d (fere semper)
95 lynum d. herbatium d. -aceum Ev a.S. 97 excreanti-
bus utilis in cibo E longo (pro loto) E 106 iterari E².
-ati E¹. 107 aceruis Vd. -uos E 109 pnitiones (pro per-
niones) E. 112 reliquerunt U. S. -re v. 113 potioni
inspersi Ev, idque restituendum est: cfr. § 13 XXIV 143
XXVI 124. XXVIII 198 202 XXX 53 67 potonibus
per se rTfD cum U. -bus inspersi S (cfr XII 78 XX 147)
e Diosc I 151 (πρOCOΠΗΜΑCΙ) potuerit cometi obsoniis (opsoniis)
inspersi, de quo cfr. XXVII 119. XXIV 93, sed vix necesse
erit. 116 etiamnum Vdv. -unc E 117 faeni scribendum
est. feci E. 118 adfectatur E 119 Isdem cum melle d.
121 renum Ev.a.S. | anthetē d. 122 admixtē dE panos
otidas E. | plerimonicis Vd 124 cyatis dE. | illinatis E¹
-tus V¹E². 125 crudi d. 128 ossa om. E. 132 haemore-
gian E | nuclei dv. -leus E 136 omphacis VdE. 137 ra-
cinos d. 138 aliquē V -que d. aliquē E. 139 ad solem

dTH. 144 *extr.* renum **Ev.a.S.** | ex eligmata **E²** ex om.
 146 reelectio **d¹**. rel- **d²**. 147 *extr.* annersantur **E**.
 148 nuces quis **Vd.** quis nuces **E**. 151 *extr.* incipiam
 153 orptoneam **d**. 154 porriginem **E**. 158 *extr.*
 machi inutiles **d¹** 159 synaristusae **d**. 163 paronca
 contractum **d** 165 carmemysine **E**. 166 foliaque **d**.
 XXIV § 1 narate (= naturatae) **d**. 7 a *vr.* uel
 decocti rursus incipiunt **EX**. 9 *int.* ferimus **d** 11
 innatet **d** | intus **d²Tv** in his **Vd¹EX** 15 serpent
 (non **V**). | amineo **dEv a Dal.(Brot.)** 18 illinunt **E²**
 (non si illinant, 19 ulceraq; eius **d¹** -raq; **d²** 21
 rulentis **d** (item *infra* fere semper 22 *extr.* serpent
 partus serpentes **d¹** 23 *extr.* cyprea **d**. 25 *extr.* ser
 (om quae, **E**. 27 sphagnos **dE(?)Verc.** sphacnos **V²**.
 gnos **X** phaonos **V¹** | sphacos **VE³v.** phacos **X**. phagos
 28 ambustus **E** 32 cypresso **d** (sic semper)
 nouo fere **d**. 34 atque **EXv** que **d** quae **V** 35
 ciatisque **d** -cia usque **E** 38 distillationibus **EXv**
 eligmate **d** (fere semper) 39 bruta **d**. 40 ariu **dE** |
 lisis **E** 41 pissa aspalto **d**. | zoissam **E**. Toissam **X**. |
 decoctaeque **E²**. (lentisci) ex arbore restituendum videtur;
 si recte expedio adnotata Jani, qui bis mutavit ex in et, a
 turae ita se habent: ex arbore **d¹E¹Xman.** Dal H. et arb
 (-bor **d¹T**) **VE²d²Tv**. 44 malandriasque **VdEXf** 47
 trita **d**. 49 adpersa **EBrot (D)**. 57 (non infund
 uel, sed) infunditur Inter **E** (unde fecit item **X**; contrari
 XXVII 58), fortasse e dittogr., ut iam uel cum **Vd** re
 deleatur. 60 inflammationes **E¹**. inflat- **E²**. 61 de
VEXv duobus **d**. 63 rhagadis **d** 64 ericem **d**. -co
 66 *extr.* sciadi addito **d**. 67 eandem esse om **EX**.
 71 dolorem **EXv**. 72 aiunt om. **EX**. 74 exulcer
dEX. 75 aceto esto **E**. aceto **d**. 77 chrisolarion **d**.
 nellauimus **E**. 78 potu a crapula **d** 80 succi **d¹**.
 85 xxviii **E**, idque restituendum erit. idem (item **d²**)
 strauimus **Vd**. 86 et efficacia (atia **X**) **EX**, ut nunc
 probetur efficacia et (v) 87 illata **V²dEX Verc** (Brot
 illata v(Dal.)S. 89 quidem **d**. fuit fortasse In Aeg
 quidem non nascitur 93 huius fruticis — 100 purgat
 transposita sunt in **EX** post ulcera (§ 110), folio, ut vid
 praetermisso ab archetypi scriba. 94 /sciaticos **d** 98
 chyni **dE** 99 moroidos **d¹**. emor- **d²** 102 *extr.* pit
d¹v. -ta **VE**. -ta **X**. 108 epistotonis **d** 109 est et **X**
 et **VdT.S.** acacia e **H** -ciae **VTEr(D)**. achacie **d**. -ci
 de spinoso hoc loco cfr. *infra* | minore **X**. -nor est **VdE**
 folliculis (lus **V**) **ll**. 111 aspalathum **d¹v.** asthalatum
 112 syria zyron **d**. 117 habet **Vd¹** 119 unae **E**
 om. **dT**. 121 neurospastos **d** 124 rhamnus **E**

125 piraeton V (non pix-). 128 gumminosam dT -nosam
cum uino tusa E(?) Brot. 134 innuctos d. 135 farrari
farfugium E. 136 amphelophrasso E 138 centunculam d.
144 aridum d. 145 infudit Vd. 151 extr. femini d.
152 suspirato d¹ | abscisos dEXG | solidari EXv folia
dari r 153 praecordiorum dEX, ergo sic scribendum. -iorum-
que V(?)v. 154 myrris D myris VdT myrrhis E(?)v(J) |
amyrhizzan E. pestilentiam Vd | macerat¹ d. 159 uerum
phytagorae d. uero pitha- E 160 chirocmeta E 161 in-
dieq; pota dE, unde explicatur interpolata lectio v. 162 the-
brotion d. | choasce EX | stabilitatemque E, ut videtur |
ariannida E. 163 nascitur ob id Vd 164 thalasseglen
H.Xr 165 hesititaterida X. | coniectu (om. a) E | dyonisio-
nymphadem d 166 theonbrotio E(?) Brot teombrotio d
-rocio X 167 aliam Ev liam X. alia Vd anacampse-
roten adnotavit Janus ex E; ergo errore factum est, ut aspersu
cuius in E omissa esse scriberet; omiserat fortasse E¹.
169 sulphurationes E 175 extr. potam in E(?)v. a S. potas
in d(?). 176 nasute E. 184 silica d¹ 185 sape d¹.
sepe d¹. 187 praecordisque (om. atque) dv a. H. 188 dia-
grae EX. cyagrae d.

XXV § 7 in reliqua VdEv(S). om. Brot 10 cica edis
d¹. 13 int. quam suis locis VE 14 exilire d. 17 mit-
teret folio d. 18 remedio E(?)Gron. eius nomine d¹ om.
d¹ 28 aui Nd v a. Brot 28 duodecateon d. 29 peco-
nia d | rubrumque nigrum Vd. 31 32 ac molle -siluestre
quoniam est r in ras. 32 laphato E 33 farnaci E | regi
E (non E) 35 alterius papaueris d. 38 semine in geni-
culis v. semine in oculis Ea om. inge post ine). lemma in
commentario falso ad versum superiorem relatum est 40 scri-
bendum in textu vel lihno vel irino, nam ita se habent scrip-
turae. lihno r lihno Ea. irino (uel irino v. uel hrino
EC uel yrimino a uel lihno J inunxit ED -xitque r
41 decoctum Er. -ta S cum vet Dal mixtum aD | de-
coctae E -ta aD. -tum v itaque hunc locum turbatum, cum
neque prius decoctum neque suae structurae conveniant. nunc
puto sic restituendum esse, mutata simul distinctione bibitur
sale et melle admixto nec non cum ungula suis aut galli
naceo decocunt salubrius purgationis causa putavere ali-
qui utramque dandam esui cum malva decoctae thoracem
purgant e q s. de re cfr XXIX 80 et Diosc. IV 188, de dan-
dam esui XX 178, dictione rara, sed huic loco apta, quia dan-
dam edendam (cfr. XXIX 98) dici non bene poterat sed prae-
ferendum fortasse dandam in cibo quod traditum est cum
malva, muniri videtur XX 228; si vero falsum sit, aut e Marc
30, 40 conici possit cum alio aut puncto ante posito scribi cum
aqua decoctae. 43 alii quadrato (etiam E) H.v. | alia (alia

E¹) sideritin E. 44 foliomaticis R. , succus d. 45 proiecte d.
 46 ederint RE(?) G. | edunt (pro quidam) E(?). 48 plu-
 rię R. 49 oſam ponticum E (ut videtur). | uicino Ev. uini-
 cio r. | sollempni VR. 51 eucymon dE, unde euchymon
 v.a.B (an recte?). | sumptitauerint d. -runt E. 52 ibi enim
 VRdv. enim ibi E. 53 ac uim V. ac ui in d. 54 in-
 sanentibus E. 55 exemptu d. | piaseolo d. 61 pthyriasis
 R. 62 rose in florem E 63 lenius // d. 64 fil eche-
 riam R. fite teliam E. philic heriā d. | arcertam R. | cilo
 dinamiā (dia- E¹) E. 65 temitales E. 67 archadie lidie
 messenie d. | phoruo e E. -uo et v.a.B. | medetur om. d. |
 obuius // d. 68 fruticanture (-tur E²) relchemidis E fortasse
 fruticans, flore lychnidis: cfr. XXIV 153. 70 extr.: polym-
 porum d. 71 extr.: bibendum (etiam dE) ll. fortasse usus in
 radice, at suco radicis natura est excalfactoria; ideo prae-
 gnantibus non bibendus. 73 partenix d. | archemide d. |
 lytida Rd. 74 botrion d. 76 capite pauperis R. | isalia
 R. | penio VRdS. peneo EB. 78 specie thyrsi E(?). | ex-
 cipiatur E. -pitur r. 79 tedio dE. 81 imitat opiaris R.
 82 simili R. | firtuicosa R. 83 hyppace d. | scemonen
 d. 84 pyrocropon d. 85 egentē Rdv.a B. 88 occult-
 tus d. 92 dictamnium om. E(?). del. B. | hedere d.
 94 extr.: potnieas E. 96 plistolocia E. phist- d (item § 102).
 98 pobryzos Vd. , satyrion / d¹. -onis d². 99 ictui d.
 102 cuius tanta perhibetur uis d. 102 quō primum E
 an cum primum? cfr XXVII 47. 107 aiunt VRd.
 108 blataria E. 109 pentapedes effoditur om. E 'lacuna
 relicta'. | pentapyllum E. -pillum d. | camelen VR. -leon d.
 -lezeon cod Poll. 111 cubitalis d. 113 theomurca E¹.
 -onurfa E² | sub foliis uiridibus d. | uicumque Vd¹ ubic- d². |
 fere est d. 116 spatioso R. | se olenti E¹ | necabantur VRES.
 necantur d(?)v. 122 med.: tehelygonos R. heligonus d. | gy-
 clamino E. 123 folibus paruis R. 129 bracia libeat d¹.
 brachia habeat d². 132 nymphaeae lacite d. | flori a R¹
 folia R². 140 spyllon d. reliqua deinceps in ipso commen-
 tario correctae exhibentur.

His sub uno continuoque conspectu praemissis, e quibus
 elucet multo diligentius ac rectius scripturas codicum esse a
 Jano enotatas quam typis expressas a Silhgio, proferamus iam
 secundum librorum ordinem de locis dubus animadversiones ali-
 quot, sive ut addantur nova inventa, quae veri specie videantur
 commendari, sive ut retractentur corriganturve quae scripta
 sunt, quandoquidem vix ulla in re magis quam in arte critica
 factitanda evenire solet, ut dies diem doceat.

LIBRI XXIII § 12 pro *et os (excitant) Vā habent et in os*, in quo latet fortasse *lenit'* i e *leniter* — ibid. paulo infra ad verba *in cibo si edere* adnotandum est, plane idem mendum extare XX 56 — § 19 rectius erat cum *E Graecis* pro *a Graecis* scribere; probabilius enim est praepositionem ob rariorem dativi usum consilio additam esse in ceteris libris quam in *E* errore omissam cfr. § 8 id in alios quoque locos cadit. — § 20 malim *Est (et) huic similis*, narrationis perspicuitati et Pliniano stilo magis accommodatum cfr. XXV 68 XXVI 22. — § 40 init. *diutino fumo* posui, Urlichsii et Mülleri auctoritate nescio quo pacto inductus, ut e verbis *sit unum* coniectando elicerem aliquid, quod argumento satisfaceret; sed relegenti totum locum *dictum sit unum sit unum fumo* dittographia tam manifesta apparuit, ut delere cum *I nunc non dubitem* in iis, quae subsequuntur, de mendo permutatorum *ita et ista* cfr. XXIX 98 XXVIII 2 XXXIV 18 §§ 43 et 87 *necent* pro *nocent* scribendum esse ad XXIV 24 dubitanter adnotavi; sed dubitationi vix locus est. nam, ut omittam coniunctivum magis e consuetudine Plinii esse, ubicumque venenorum vis describitur, necare dicuntur sive *frigida* in (XXIX 74) sive *torpore et somno* (XXIX 66) vel *sopore* (XXI 182) sive *olfactu vel odore* (XXIX 66 XXVII 9) sive *exulceratione* (XXVIII 160) sive *strangulando* (XX 63), nec refragantur loci, in quibus venena vesicae nocere (XX 63, vel coagulum lactis homini nocere posse traditur — §§ 54, 55 quamquam distinctione effectum est, ut narrationis tenor haud ita attente legenti aliquatenus ferri posse videatur, plura tamen sunt, quae emendationem postulent suspicionem movet *multorum stomacho* absurde dictum, pro quo *tennorum* (vel etiam *mulierum*) se offert vel nomen expectes aliquod, quo morbi genus significetur deinde Diosc. V 21 *καταρροποιμενον*) aperte docet scribendum esse *potu* (cum *Vi*) *medetur potu hirudine*, *idem lepris* e q s iam vero cum nec *illo modo* habeat quo referatur nec *convalescentium* unde pendeat, excidisse necesse est complures versus, qui auctore eodem Diosc. hoc fere modo possint suppleri: *convalescentium* (ab angina faucibus, cum rosaceo in lana sucida imponitur fronti ad fervorem capitis impetum), *et a solis ardoribus, oculis quoque illo modo saluberrimum* ceterum magis arrideret *hausta hirudine* (scriptum *hosta*, dein corruptum in *post*), nisi *potu* muniretur simili loco XXVIII 160, unde etiam conicere licet *medetur* (contra) *potas hirudines*. — § 70 extr. intolerabilem structurae duritiam, quae est in his: *utiles ignibus sacris quaeque serpunt ulcera, epinyctidi, tollemus deleta ulcera* ut glossemate marginali, cui rei mirum quantum favent verba plane congruentia § 74 *ignibus sacris infusa et iis, quae serpunt*. coniunctivum in huius modi enuntiatis requiri, praesertim absente nomine substantivo, apparet ex iis, quae Frobenius

p 41 sqq. exposuit codices quidem quam parvi in re tali, neminem fugiet, qui attentius pervagari errores perlustraverit — § 74 mirum est *permonibus* item *infantibus fovendis* fortasse *infantium* ulcere tale quid supplementi — § 102 sufficet mutatis terminibus — qua in re saepius peccatum est — scribere *gravitatis multum* adiciunt suavis ut deinde sub pro gravitate, ipsius loci sententia invitavit. — § 106 *que satietatem* servare volent, debebunt scribere *modi* — § 122 extr. correctior forma *faenum* sparsim in meliorum codicum servata est. cfr XVIII 263. 364. 108 (B) et *faenisex* XVIII 259 261 quam quidem, excipienda fuit, sic nunc, ubicumque tradita est, § 131 e Diosc IV 29 (φύλλα έχει ὠκίμοις ὁμοία) facit dicitur, *folus* vel *folia* excidisse inter *fere* et *ocimi*. deest nota: *cerasia* II. D cfr Diosc *Gargil* -sa v. forma etiam XVIII 232 ex melioribus libris restitui § 151 lichenes non sanantur ferrugine una cum sudore corni, sed sola ferrugine ex illo sudore nata; aliter *rali* numero *sanant* dicendum fuit ergo pro *exceptu* dum est *excipitur*. depravationis causa et origo fuit rarum *r* et *f* commutatione frequentissima. — § 152 post *folus* delendum est. — § 155 scripsi *maxime* aut *laurus* propius absit a litteris *ex ea lauru* (ut verereant cum antecedentibus), nam *ex* saepius intercidit vel *eo*, cfr XVIII 117 XXVIII 167. XXIX 82). quanta tali nexu Phnio familiaris est asyndeton. — § 16 erat scribere *decocta* (in) *vino*. nam *coquere* eiusque sita *decoquere* et *discoquere* in his libris, qui sunt *cina*, tam saepe inveniuntur numeravi equidem in libris XX—XXII exempla 169, quae huc pertineant, et pauciora exstare puto in proximis —, ut pro certo possit, constanti usu significari 1) materias ferventibus ad coquendum opus sit, nudo ablativo instrumenti *igni*, *ligno*, *carbonibus*, *pruna*, *vapore*, *cinere* — quae saepe etiam *in cinere* dicitur, ut XX 39 XXI 172 (cfr nota ad XXVII 42 —, sed 2) vasa, in quibus coquatur, praepositione *in*, ut *in vase* sive *vaso*, *olla*, *clibanis*, *calicibus* al., itemque 3) liquores, in quibus coquatur, praepositionibus *in* vel *ex* vel etiam *cum*, *cum*) *aqua*, *vino*, *aceto*, *lacte*, *melle*, *mulso*, *oleo*, *rosaceo*, *faece vini*, *ure* al. — creberrimum quidem est *in* (loci priora *ex* (17) et *cum* 11), variaturque causa perspicua cupie, ubi plura simul iunguntur, ut XXIX 126 *in decocta cum melle* —, 4) solidas autem res semper tione *cum*, ut *cum sale*, *carne*, *pice*, *sulphure*, *farina* al. pauci illi loci qui discrepent ab hoc concentu infini-

plorum multitudinis, mendii habent suspicionem, praesertim cum inventu facillimae plerumque sint mendii et casu et correctio, nec dubito quin scribendum sit XX 67 *coctas* (in) *palinis* (cfr. XX 99 XXII 162), item XXIV 49 *primi* (in) *vino*, XXV 166 *ad tertias* (in) *vino*, XXVI 21 *caules* (ex) *aceto*, XXIX 90 *quidam* (in) *oleo*, ib 185 *discoquitur* (e) *melle in vase novo*, praeterea XVIII 229 *est* (in) *melle*, XX 153 *ritia* (in) *melle decocta* (fortasse *decocto* cum FE), ib. 232 *radix* (ex) *aceto* (vel etiam *in aceto*) etiam XIX 91 necesse erit scribere *decocta* (in) *posca* aut *adserrata* vel *macerata*, quoniam *adservare* quoque et *serrare* praepositionem asciscunt, ad eandemque normam redigendi erunt etiam alii loci, in quos forte omisi adnotare non teneri vero videtur hac regula nomen *aquae*, sine qua cum materiae non soleant fere coqui, pro instrumento eam haberi posse probabile est, quo modo apte dictum est XVIII 119 *aqua marina ahare salra non percoquitur* quare, quamquam longe plurimis locis posita est praepositio, non tamen ausim attrectare XXVII 46, XXXI 63 (etsi facile sit *si in ea* ponere pro *si illa*), XVIII 126, XX 241, XXI 84 (ubi *rursus* (in) *marina* sponte se offerre videtur, XXII 121, ib 142 et 146 *caelesti aqua*, ib 150 *aqua quam maxime calida* praeterea his ultimis quattuor locis notandum est, substantivum ornatum esse adiectivo, unde haud scio an recte concludatur, omnia huius modi exempla suspicionem vacare eadem ratione, qua Plinius promiscue dicit *umidis locis* et *in locis umidis* quod si verum est, nulla offensione ferri possunt XXIV 7 *decoctus lacte vaccino* itemque XXIII 139 *coquebant vase aereo* (ubi *in vase* scripserunt v a. S., ut XXIX 126, XXVIII 65 *novo fictili* et ib 142 *fictili novo* (cfr. XVIII 74 109 XX 61, contra XX 5 XXI 83 sed, ut redeamus ad regulam supra dictam, non possunt ferri XX 136 *in hysopo decocta et cum vino*, ubi aut praepositiones aut nomina inter se commutari necesse erit, neque XXIX 103 *in hysopo decoctum aut mulso*, ubi *vicino candidum* statim commendari videtur *cum hysopo*, sed cum res ipsa iustam dubitationem habeat praecipit enim Diosc II 98 IV 83 *acetum*, nulla *hysopi* mentione, iam 'vet Dal' acute proposuit *in oesypo*, non confirmatum, quod sciam, ullius auctoris testimonio; mihi magis probatur e Diosc eapor II 160 *in* (vel *cum*) *posca*. Denique non omittendum, peculiarem usum esse *excoquendi* et *incoquendi*, quae verba praepositione non egere videntur. XXXII 37 *vino testudinem excoquit*, XXXVII 194 *melle excoqui* (etsi utrobique *in* facile poterat excidere, et XXVIII 238 *incuxisse aceto*, ib 220 et XXXV 175 *oleo*, XXXVII 46 *adipe*, XV 29 *glucino*, ib 60 *melle*).

LIBRI XXIV § 4 *hinc nata medicinae Vdx* mendium aptissime explicatur scribendo *medicina est* — § 5 *extr imperauerunt Vx imperauerunt verum H cum P* suspicor verum deesse etiam

in **dTa**, ut omnes libri mendose habeant *imperaerunt*, unde *imperat* uerum bene fecerunt *v a. H.* nam praesens rei unice accommodatum est et Plinio in re tali familiare: cfr XI 27. VIII 48 108 X 47 et sententia simillima XXX 2 ut (medicina)

in oriente regum regibus imperet hoc loco rectius fortasse scribatur (externi imperatoribus quoque imperant. uerum e q s, litteris ut ante ne omissis § 6 extr sustuli conima post decocta

structurae contrarium, nam scobes narratur subigi ex aqua myrti decocta: cfr XX 81 *aqua eius* (brassicae) *decocta*, ib 110 *aquam eorum* (asparagorum) *decoctam* possit etiam dici *decoctae*, ut XX 90 *aquam decoctae* cymae, quod perspicuitati huius loci magnopere faueat, neque est veri dissimile genitivum a librario archetypi accommodatum esse ad ablativos *subacta et diuisa* § 12 addo unum exemplum coniunctivi

sa. attigerit positi etiam oratione non obliqua: XXVIII 215 extr. § 13 offendit numerus singularis verborum *siccata et*

sistit ad tria subiecta *folia et cortex et glans* pertinentium opinor post *cortex* excidisse verbum cum obiecto, ut sequentia de sola glande narrentur, id quod suadet etiam *decoctum eius* i e glandis § 17 *cedri sucus ex ea* (sc cedro) *quo modo*

fieret dicimus nec cedri sucum fieri e cedro nec fieri omnino sucum recte dicitur *exprimi, excipi, colligi* sucum Pliniana

dictionis est, et de pice cedria XVI 52 Plinius dixerat, quo modo e cedro fieret, non de suco, neque aliud quidquam hoc loco potest cogitasse aut dixisse potueris ex illo loco *cedri*

sudor suspicari, rectius vero *cedri sucus* e textu remouetur: fuit titulus marginalis, qui argumentum lectori indicaret, qualiter in **B** aliisque codicibus saepe adscripti inveniuntur, usque in textum transit, quo genere ab indiligenti librario codicis **B** peccatum est XXIX 34 extr 37 65 extr 114 init § 23, ubi

de hammoniaco agitur, scriptum fuisse puto *lassitudines* (eo) *perungui cum aceto* e q s structura eadem qua XX 74 109.

171 223; subiecti enim vel obiecti casu pronomen non desideratur, ablativo vero suppleri tam durum est, vix ut certis exemplis probari possit nam XX 71 *venerem concitari cum*

rimo et melle perunctis rectius est cum **BE** scribere *concitare* se asphodelum ceterum eadem ratione dictum est XXVII 52

absinthium culices ex oleo perunctis abigit et XXV 118 *peucedanum ex oleo perunctos tuetur*, quo loco *S* mire usus est,

ut XXV 129 *retineret ex hoc perunctos*, quasi dici posset *perungere aliquem ex aliqua re*, ego revocavi priorum *et hoc*, sed

XX 180 *lassi perunguntur ex eo* censeo delendum esse *ex* ut dittographia natum, et XXIV 60, ubi insuper prave dicuntur

febres ungui nam homines nisi artificiosa interpretatione non possunt intellegi, et agitur de usu medico contra quam

statui nota ad XXVI 61 —, leni medela et rei rationi et orationis formae legitimae satisfacimus addito in scribentes cum

inunguatur oleo admixtum sc. semen viticis: de *admixtum* (Vā recte sic usurpato cfr nota ad XXIX 137 — § 43 non credo *virilia* in E scriptum exstare, quoniam coniectura est Barbari eaque ne stare quidem potest nisi simul recepta altera, qua idem proxime ante poni voluit *paribus* 'i. e. testiculis' pro *partibus* quod ego scripsi *si haec* . *ita foreantur*, nititur similitudine loci XXIX 71 *si foreantur ita morsus*, nec tamen repugno pro *si haec* reponenti *sic ut* qui *sive* servare malet — quamquam in iteratione videtur causa esse mendi , poterit conicere *sive* . *illuc foreantur*. - § 55 haeremus in voce *tumores* eodem in enuntiato bis posita *tumores sistit*, item . *ventris tumores* prius quidem manitur Plinii iunioris testimonio, ne e Diosc. I 103 substituamus *tormina*; pro altero facile est suspicari *umores* cfr *stomachi umores* XX 33 76 XXIII 142 et *alvi umores* XXIII 19 — § 66 *rami similiter frondei* (ubi sequens *in* deleri non opus erat), quod invenit J, adoptavit D, me non intellegere fateor frustra quaero, quo spectet *similiter*. si ad *frondei* pertinet, qui tandem est ille frutex, cui rameis frondeis genista similis esse dicatur? sin ad *rami* *sucum dant* ut idem sit quod *item*, aut initio enuntiatu ponendum erat aut ante *sucum*, ne sic quoque proba emergente sententia, quoniam de seminis suco utili nihil proditur in antecedentibus ego ut proponerem *rami simul et frondes*, factum est, quia apud Diosc eupor I 237 planis verbis dictum est *καπριου τὰς ράβδους σὺν τοῖς φύλλοις*, reliquis quoque ad verbum consentientibus. - § 78 rationis est ut dicatur aut *omni ulcerum generi* aut *ulceribus omnium generum* vel *omnis generis* cfr XVII 120 XVIII 64 83 133 XXII 149 cum XXIV 11 134 146 non mirum huius modi locutiones depravationi obnoxias fuisse, ut XXVII 96 XXVIII 84 XXX 81; addo etiam XVIII 117, ubi verum fuit *omni* non *omnium*, *quadripedum generi* § 81 verbis *similiter bis die* *poto* remittuntur legentes ad § 79, sed ibi nihil amplius narratur, quo appareat cur tandem remittantur et sicut *similiter* abundat, ita desideratur significari illito flore cisthi genera prodesse ulceribus et ambustis quare non improbabile est, turbato verborum ordine *similiter* pertinere post *poto* et corruptum esse ex *item illito* § 87 *dolores*, quod fuit in librorum archetypo, iam vet. edd. correxerant e XXXII 141 scribentes *doloribus*, obscura quidem mendi origine at Plinius varie dixit *capitis* vel *dolores* vel *dolorem*, sic hoc loco credi potest scripsisse eum *in spinæ dolore*, quo corrupto in *ispinae* mox r. omisum est, cum pro vocali vulgari more praefixa s impuro haberetur, *dolore* autem attraxit s ob sequens r forma simillimum § 96 (radicula) *medetur et ipsa decocto eius* *poto*, quod ab H dictum adhuc vulgatur, etiamsi librorum consensu traditum esset, non crederem a Plinio, subtili grammatico, dici

potuisse; eius debebat esse suo vel ipsius, neque est omnino cui et ipsa opponatur sed ne traditum quidem est quod vero ego posui et ipsa et decoctum eius potu, paulo longius discedit a litterarum vestigiis, quam ut plane mihi probetur; nulla mutatione et optima sententia nunc scribo et ipsa decocta et ius potu sic iam v. a H, dumtaxat pota fortius agendum est XXII 147 (elelisphacos menses) abundantes sistit decocto eius potu, ubi cum eius tolli vel in ipsius mutari non liceat, vix restat aliud quam decoctum eius potu (vel potum) eodem vitio discordantique simul additamento illo ad tertias, quo flagitatur partu ipsum, laborat XX 26 videm ad tertias decocto eorum potu cum vino prosunt in d est potu, in Q decoctum puto. quibus adhibitis tolerabilem efficimas orationis formam hanc ad tertias decoctorum potu alio remedio XXV 102 usus sum; probabilius fortasse scribatur argemoniae quoque e radice ius potu (vel potum) § 103 nunc praetero dextra manu (operta) per tunicam, quia sinistra eruitur. intercidit operta ob litterarum similitudinem; quia et qua crebro errore (ut statim § 165) inter se mutata sunt § 107 loco desperato et quem non posse umquam sic expediri censeam, nullus ut dubitationi locus relinquatur, ex verbis in odorum loco certo concludi nequit, utrum liber XII an XIII respiciatur, nam de odoribus et de unguentis in utroque passim agitur, et XXIII 7 in unguentorum loco significat librum XII, quamquam eundem odoribus privatim dicatum esse e XIII 1 facile videtur esse concludendum, XXI 52 vero in fruticum loco significat librum XVI, quamquam hoc libro dicuntur 'silvestrium arborum naturae' contineri fruticumque mentione ceteri quoque de arboribus libri referti sunt mihi quidem maxime probatur spinæ Aegyptiæ laudes hoc loco respici, quippe quæ XIII 63 planis verbis et nominatim descripta eiusque cummis inter cummum genera maxime celebrata sit de cummi autem tenendum est hoc loco ita agi, ut post cetera cummum genera prunorum, cerasorum, vitium § 106) iam de iis dicatur, quæ fiant e spinis itaque cum spinæ Arabiæ e margine in alienam sedem transisse statuam, ne hoc quidem improbabile est, pertinere hæc verba post diximus, ut sic potius scribatur. diximus spinæ Arabiæ (sc cummis) et ipsa etiamnum radice valentior in sequentibus qui fidei librorum EX plus tribuit, scribere debet spissat adstringitque cummum generibus deinceps subicitur materia similis acaciæ, quæ et ipsa fit e spina acacia enim, ubicumque commemoratur, Plinio non arborem, sed materiam ex arbore cura et arte factam significat. XXVII 16 cummi adulterata et acacia, item XX 48 208 233 XXIII 66 XXX 56 57 quare § 109 rectius cogitata scripturae discrepantia iam ita fortasse scribendum et distinguendum est Est et acacia e spina; fit in Aegypto alba nigraque arbore, item

viridi, sed longe melior e prioribus. fit et in Galatia tenerrima, spinosiore arbore, ubi melior e meliore II. necessarium est, ut caveatur dicendi ambiguitas, *tenerrima* autem commendatur eo quod Diosc dixit τρυφερωτέρα ibid paulo post vide ne transpositis in sole rectius scribatur *densatur sole in mortarius* nam sole persaepe, *mortarius* numquam fere sine in ponitur, cfr nota ad XXXIV 106, et, sicut nunc scripta sunt verba, permixtata ratione sole densandi locus, *mortarius* instrumentum significatur — § 111 conieci *radicis* (medicor), *usus habet* potest etiam fuisse *radice medicis* (dativo casu) vel *medicis* tantum, significatu eodem — § 161 ineleganter admodum ita geminatur *per*, ut membrum alterum ab altero pendeat: *qua pota in vino noxi per cruciatus confiteantur omnia per varias numinum imaginationes an noxi inter cruciatus?* ceterum et hic et § 164 proclive est pro *varias* suspicari *nanus*, ut XXI 178, ubi in cod x eadem est discrepantia scripturae solennis igitur locutio fuisse videtur § 164 quidem sententiae proprietati etiam magis conveniat *ludicras* cfr XXV 29 *Faunorum in quiete ludibris* et de adiectivo XVI 172. XXI 7 — § 170 init cfr etiam Marc 1, 43 — § 172 non opus est deleri uero ante *ueteri* ut e dittographia ortum fuit fortasse *perueteri*, ut XXIII 148 § 176 *canaria lappa sanat ternis diebus soluta*. rei ratio postulat dici aut *tertio die* aut *post ternos dies* aut cum negatione *ternis diebus non soluta*, cfr praeter exempla ad XXIV 12 adnotata etiam XXI 126 XXII 71 152 XXVI 148 XXIX 32 XXX 73 76 111 bis 116 et quae sunt similia, ut *triduo non abluatur* XXX 38 39 al quodsi nolumus non addere, temptari possit *sanat* (a) *ternis* i e post ternos dies (nisi forte cui magis probatur *coluatur* pro *soluatur* alternum remedium adhiberi debet etiam XX 101 *strumas* (a) *quadrims diebus soluta* vel (non) *soluta*, et XXIV 12, ubi e Diosc scripsi *illinantur* pro *soluantur*, simplicius erit inserere negationem ante *solu* omisam — § 178 pro *fruticanti* (cant r conieci *fruticantia ad folia eius* cum prioribus referens folia vero non possunt dici fruti are, sed gramen ipsum, ut alibi arbores vel herbae, probabilius igitur *fruticantis* sc eius excidit / ante sequens /, mendo haud infrequenti — § 186 recepi *nasturci* ex VX, idem XXV 87 ex V et *nasturcio* XXVI 27 40 ex E, eamque scripturam, commendatam Varronis originatione (cfr XIX 155) et testimonio Dioscoridis II 184 *vacroup-kroun*) librorumque fide apud Cic de fin II 92 et Tusc V 99, Petron 138, 2, Gargil Martial. 13 et passim in Marcelli et Theodori Prisciani libris medicis, si non ubique, at ibi certe restituere decet, ubi in uno alterove codicum exstat, ut XX 247 Q 251 V XXII 84 V; exstare autem aspicio etiam pluribus locis non adnotatam — § 188 exiguo unius fero versus spatio separata sunt *ueto subacta et subarta* ex vxo

qua structurae diversitate inductus ne quis *ex aceto* scribi iubeat, moneo, quamquam verbi *subigendi* exempla maiore ex parte praebeant praepositiones *ex* vel *cum*, duodecim tamen praeter hunc locis usque indubitatis et partim optimorum librorum **MB** fide confirmatis me invenisse nudum ablativum: *aceto* XXII 155, *rimo* XV 64 XXXII 54, *oleo* XVI 94 XXXII 126 34, *amurca* XV 33, *melle* XIX 91, *aqua* XVIII 68 XXII 56, *lacte* XXXVI 177, *succo* XVIII 106 ceterum eandem eiusdem diversitatis viciniam observare licet et alius locis et XXIV 66, ubi scriptum est *in aceto macerati*, sed paulo post *marina aqua macerare* adnotavi quidem dubitanter *quidam* (in) *marina* propterea quod plerisque locis *macerare* iungitur cum prae-positionibus *ex* vel *in* et inter duo *m* facillime poterat *in* hauriri; sed tot locis collegi 14 suntque sine dubio etiam plures — liquor adhibitus ponitur ablativo, comitante prae-sertim adiectivo, ut praepositionem non necessario postulari Plinii more eluceat et prudentius sit manus abstinere, etiamsi: fortuita litterarum serie plus semel corrigendi opportunitas suppeditetur

LIBRI XXV § 13 quod vulgatum est *herbas celebrat quas suis locis dicemus*, confirmatur Parisino d, si Jani silentio fidem habemus sed dubito mira autem in re apertissima lectionum varietas antiquissima memoria, quae est codicis **N**, facili mutatione sunt enim *dicemus* et *dicentur* specie simillima servari potest scribendo *quae* . *dicentur* § 65 per intervallo scriptum legitur etiam XXVII 32 § 67 rectius cum *e a. D* distingue *in usu radix tantum*, *II drachmis* e q s; cfr. XXII 24 XXIV 50 § 80 *folius laterum modo inclusa* quid sit, difficile est intellectu πλατόφυλλον, λαχανώδες Diosc. an *latis olerum modo inclusa*? — § 82 contra illud, quod ante *circa* habent *II*, ab editoribus deletur ut e dittogr. ortum fuit fortasse *tenera* τρυφερά τις πόα Diosc. ceterum offendit verborum ordo; aptius collocentur *tenera*, *circa oppida nascens*, *folio feniculi*, *fruticosa caulibus*, possitque ita erratum esse, ut verba *folio feniculi*, post *nascens* omissa, e margine postea in alienum locum transirent — § 121 tradita est *accus* num plur. *peus* forma insolens Plinio, qui indubitata fide scripsit *ficos* XV 80 XVII 112 cum Catone, item XV 72 XVIII 243 bis e Catone XVI 113 XXVI 65 XXI 82, ubi **V²dT** soli habent *peus*, recentiorum enim codicum librarii inclinabant ad quartam declinationem, velut in *d* semper fere scriptum est *fieu* pro *fico*, discrepant praeter hunc locum XVII 250, ubi non vereor corrigere *ficos*, et XVIII 245 *tunc maxime serendas ficus*, ubi cum obliquae orationis non sit ratio necessaria, scribendum est *serenda ficus* prave addito *f* ante *f*, eas generis mendorum unum insigne exemplum profero: XVI 50 *bacis fera* pro *bacifera*, mox degenerans in *bucis fert* et *bacas fert*) vel etiam

serenda est ficus. — § 138 *ossa fracta e capite* (sic *d x v a. S*) *extrahit* videtur rectius esse quam *capite* nudus ablativus frustra defenditur iis locis, in quibus sunt ablativi absoluti, ut § 152 *semine trito expressus*, immo *extrahere*, *exprimere*, *evellere* quaeque sunt verba similia apud Plinium plerumque exciseunt dativum aut *ex*, aliquando etiam *in*, ut § 141 *fracta extrahens ossa et in alia quidem parte corporis, sed maxime in capite*, nisi vero hoc loco *mavis corpori et e capite vel capiti* XXI 127 quasi sponte se offert qui *(e)* *flore expressus est*, nam *que flore est* in libris melioribus. — § 155 *deesse est* etiam in *dE* cum *SJ* facile crediderim quod si verum est, sequenti *ex* mutato in *est* (de mendo cfr XXVI 79) multo elegantior evadit orationis forma haec: *si oculus subinde lingatur, plumbum, quod genus vitu est oculo, tollitur.* de structura cfr XIV 125 *vitumque musto*, XXI 33 *Cyrenarco vitum*; absolute autem positum tollitur Pliniano stilo convenientius. § 159 multa sunt suspecta, de quorum emendatione desperandum videtur. structura offendunt etiam (folio) *concano ut coxendices*; *expectaveris coxendice*, sed fortasse *excoxendices* (*E*) ostendit excidisse aliqua, quorum sit *ex* residuum, velut *concano ut (acetabulo) coxendicis*: cfr Diosc. verum omnia incerta — § 170 in *cauis exesi* latere potest *carie exesis*.

LIBRI XXVI § 33 *extr* non abici debebat *lacte asinino potum*, a solo *S* ex *T* receptum, quod si coniectura est librarii, certe vera est et facilis coniectura, nam *no* haustum est vicinitate litterarum *po*, adiectivum autem necessario flagitatur non modo propter sexum, sed etiam quod, ut plerumque *lac equinum* (vel *equae*), *vaccinum*, *caprinum*, *ovillum*, *suillum*, sic constanter *lac asininum* dicitur. XXVIII 158 183 211 250, nec aliter ib. 180, ubi nulla necessitate *D* coniectando scripsit *asim*, cum iam pridem *G* ex codicibus verum restituisset. vetustissimi editores correxerant saltem *asinae*, salse iocante Gelenio de eorum 'sollertia'. cfr ibi etiam nota de mendo § 53 quod *E* habet *et in* (*aristolochiam*), haud scio an corruptum sit, ut saepe, ex item omittendi praepositionem librario, qui invenerat, aperta causa fuit, addendi ei, qui non invenerat, fuit nulla. — § 77 duobus supplementis (*suco et consumit et*) curavi, ut verba sine offensione legerentur, sed ne opus quidem est supplementis, dummodo paucis leviter mutatis et oratione aliter distincta locum in hunc modum constituamus: *lienes acori potus consumit - praecordiis et alibus utilissimae radices, clymeni semen e q s lienes* plurali numero non inusitatum: cfr XXIII 102 XXIV 77 XXVII 141 XXVIII 130; *consumit* autem, scripto semel *potu* (*RdE*), non mirum est in passivi formam conversum esse. — § 86 ut geminae foliorum mentionis molestia tolleretur, volui pro *folio* scribi *folus*, altero *folis* deleto, congruenter id quidem Dioscoridis narrationi;

possit tamen *folio* depravatam esse ex *specie*, quod litterarum forma ab illo minus longe abest quam primo aspectu videtur, et ad rem apte dicatur *specie tamaricis* ibidem quod subsequitur *palmu altius*, nihil est θαύρον επιθαμνιότιοι Diosc.: excidit non ne post *palmu*, ut paulo infra in V post *stomacho* illam enim mensuram ubi Plinius significat, dicit aut affirmative *palmu altius* (XXIII 131 XXV 161 XXVI 39 68 82) vel *palmi altitudine* XU 48 XXI 50 XXIV 137 XXVII 85 XXIX 121 XX 245 vel *palmeus* (XXVI 95) aut negative *palmum non excedentia* (XXII 53), et *palmum altitudine non excedente* (XXIV 133) vel, quod huic loco planissime convenit, *numquam palmu altioru* (XXI 44) obiter indicare placet hoc loco, XXV 48 simplicissime scribi *caule palmi I* (i e unus) — § 108 geranii descriptio nondum recte se habet pro et scripsi *esse*, ne *folia* orationis tenorem turbaret; nam *folius*, quod in dE esse dicitur neque structuram aut perspicuam aut legitimam saltem habet, interpolationis notam prae se fert, siquidem cur librarius ex in *his folia* fecerit in *his foliis* intellegi potest, contrarium non item sed suo loco num mendum quaesiverim, ut denuo dubitem, adducor verbis § 133 *geniculatis ramulis, folia habere pauca, tenuia* magisque etiam compluribus locis formae simillimae, ut XXVII 25 *folliculos in cirris habens et in his semen*, ib § 93 *folia habet et in his cen linguas*, ib § 98 *gerit barbulas et in earum cacuminibus lapillos*, ib § 104 *habet caulem tripedalem et in eo florem*, ib § 111 *ramulos fert nigros et in his folia nigra* apparet igitur genuinum et integrum esse et in *his* mendumque haerere potius in voce *ramosam*, quae in fine videtur mutilata esse, ut fuerit *ramos habentem ex intervallis binum palmorum et in his folia* restat quidem offensio in eo quod Diosc III 121 extr., de ramis omnino tacens, καυλῖα διπύθαρα appellat; quod si verum esset, *binum palmorum* transponi deberet ante *ramosam* sed Plinius suum auctorem videtur minus accurate secutus esse — § 120 cum Et a S rectius restituitur *verbenaca fasciculo manus plenae decocta in aqua*, quippe quo explicetur, cur B omiserit *in aqua* aliter credideris potius scriptum fuisse *in aqua decocto*. — § 127 *illecebra* non attrahendum esse ostendunt idem in eodem nomine scribendo errores XXV 162; confirmat insuper Diosc eupor I 162 init. (κολπὸν δεικνόν) coll cum eiusdem mat med IV 89 (91) vitium opinor corporis, pro quo, quamvis violenter, reponi potest *ulceris* singularis num similiter usurpatur infra § 142 — § 139 *sicca*, quod libri praebent (*sicut r*), potest verum esse et antecedentibus ita adiecti, ut (Chirona dicatur *sicca* inspergi ulceribus, sed sine verum, deficientibus testimonis certo iudicari nequit; *sicut* autem orationem elegantius continuat — § 145 universae verborum complexionis membra tam male inter se distincta sunt, quasi studiosè Plinius

affectaverit obscuritatem an inter *senum corpori* et *cum cerato* excidit *item*? — § 146 *per se ulcera* (pro *uulnera*), quod conieci e Diosc., firmatur etiam iis, quae in E omissa sunt; habet enim E *per se ulcera sanat*, ideoque non *uulnera sese*, sed *onothera* — *ulcera* omissa esse verisimile est sed vereor ne antecedentia quoque *siccae et recentes* (-tis V) *per se*, quae grammatica quidem specie videntur integra esse, re ipsa tamen perlustranti ea, quae a medicis traduntur, valde dubia sunt, graviozem labem traxerint prava syllabarum separatione cum Diosc III 132 orchis radici δύνανται καὶ ἐλκῶν ἀνακαθαριστικὴν καὶ ἐπιητος ἐφεκτικὴν tribuat dicatque deinceps ἔτη δὲ νοῦν ἰσχυρὴ καὶ τὴν τηπεδοῦν, parenthetice fortasse scribendum est: *siccae coercent inspernae ulcera*. de usu *inspergendi* cfr § 140 XXIII 162 8 XXVII 19 80, de *coercendo* XX 66 XXXI 127 XXXVI 180, denique de mendo XXIII 113 p 475) — § 148 copula est (post *similis*) turbari orationis concinnitatem iam indicavi. potest ante litteras se non sine probabilitate tolli, sed accedit quod polynemi descriptio videtur mutilando deformata esse, certe non congruit cum Ithoscoridea; quam si sequimur, haec evadit forma conveniens: *cunilae hubulae* <folio> *similis, caule puler, surculosa* paulo post *ferro factis* <vulneribus> scripserunt r a S, recte, ut credo, castigantes orationem, propius tamen a litteris absit *ferro factis* <plagis> — § 154 *proxime* (sc. *valet vel efficax est*) *pseudodictamnium*, sed *menses* ciet: ferri posset *sed*, si insequerentur non ciet nisi cum mero, ut merum apertius oporteretur aquae (§ 153; nunc vero potius esse arbitror aut deleri *sed* aut mutari in *id* vel *quod* quae statim sequuntur *plurimis* tamen *modis aristolochia* prodest, prorsus incerta sunt. *modis* primum inveni in ed Coloniensi, e coniectura haud dubie positum.; *molochis* E -chis et r a C) idque detractis litteris *mo*, quae adhaeserunt ob vicinas *men*, redit ad *locis* (VT), quod repraesentat archetypi scripturam et, cum eodem significato apte dictum sit § 152 160, veritatis notam habet superest tamen difficultas in *plurimis* (TE, quod primus scripsit G, revocavit D; *pluribus* d?, receperant r, revocavit Dal ceterique usque ad J retinuerunt; *pluris* habet V in hoc fortasse vestigium veri corruptam est ex *plus*, ut a Plinio scriptum fuerit ita: *plus tamen locis aristolochia* prodest si vero *plurimis* pro archetypi scriptura habetur, vix aliud relinquitur quam *plurimum* — § 158 *trahit et secundas, succurrit et* (eu E) *strangulationibus* particulam et (pro *etiam*) in duobus membris sic, ut hoc loco fit, iterari inusitatum mihiq; indicio est, geminam formam orationi nondum redditam esse alteram quidem *et* vel *ea* potest ortum esse e vulgari illo *estrangulationibus*, sed cum in proxime praecedentibus ETf habeant *radice corticis*, quod in archetypo fuisse videtur, haud scio an post *corticis* exciderit *partus*, de

quo cfr XXIV 154 132 146 XXIII 62 neque vero incredibile est ipsum *corticis* corruptum esse ex *partus*; certe *p* et *c* saepius permutata sunt, ut § 152 *porrigit* = *corrigit*, XXIX 92 *uescis* = *uespas*, al.

LIBRI XXVII § 29 *odore iucunda. post rer spinosa. estur etiam muria condita*: verba non cohaerent; etiam inane est. Diosc III 18 ἀλμυραι δὲ πρὸ τοῦ ἀκανθοφυῖσαι, eiusque rei mentio requiritur scribo: *odore iucundo post rer spinosa, estur antea in muria condita*, ut *odore iucundo* cum antecedentibus iungantur plane eadem enuntiati conformatione qua XXVI 102 in autem de liquoribus solemne: cfr XXIII 11 102. XIV 119 ut scribi malim XIX 153 (in) *aceto melle diluto* in proximis ut post *recens* vero addatur e *rimo*, suadet idem Dioscorides § 33 illud *a*, quod VR¹ (*ac d*), ante *caule longo* habent, quo consilio addi potuerit, cum non intellegatur, non est cur librariorum licentiae tribuamus est fortasse ortum ex *d* § 42 conieci *laesis interanei*. an vero *lenit interanei* (mala) *alium* e q s? cfr XXI 162, de sing num XXXII 103 *mala* inter nei et *alium* facile poterat excidere - § 52 *deleto que* cum 'vet Dal' S scripsit *unguento rosaceo permixtus*, parum ille quidem recte, nam rosaceum est oleum, unguentum appellatur *rhodinum*: cfr XIII 5 9 crediderim potius post *unguento* deesse *rimo* vel *lilino* vel aliud adiectivum huius generis § 59 *anchusae folia plumosa* dicuntur idem semel alias ponitur de Eupatoriae foliis XXV 65, neque quid sit certius inde elucet. estne idem quod *dactea*, τραχέα apud Dioscoridem? is vero praeterea ἀκανθωβη dicit: an *spinosa*? § 60 *minuit* (*minuit V*) falsum esse iam 'vet Dal' perspexit coniecitque *mouet* e Diosc emendare, non delere, qui volet, possit temptare (*mittit*, quod haud dissimiliter dicitur de lacte XIII 58, de hene XXVI 76, eodemque prope errore confusa sunt *ommutuit* et *omittunt* XXXIII 160 extr § 64 pro *fabuletis* (δρυμῶδες Diosc praeter *arbutis* possit *frutectis* quoque commendari: cfr XXI 168 XXIII 27 XXX 101 - § 75 *decoctum in aqua vel tritum calculosque frangit*: cum *empetros* feminini generis sit, necesse est scribi *decocta* . . . *trita* alia *medela calculos* (*del que, dTr a. ti*, non sublata difficultate, sed perspecta - § 76 et *femmis* pro *femmis* Vd. an est *femmis*? - § 78 extr *ab rutiae d*, quod adnotare omisi est sane in verbis quod dubitationem movent. distingui saltem praestat ita *brevior . . . densior foliis. ad radicem canaliculata* - § 79 extr *scamonia R*, *scammonie d*: etiam Diosc IV 183 μετὰ σκαμνωίαι - § 93 quod conieci *flos* quoque pro *floremque* Er, quod leenter tingendi causa inveniri non potest) nititur verbis Diosc IV 44 εὐκρεὲς μακρὰ . . . ἐξ ὧν καὶ τὸ δῶρον - § 111 et in is habere fertur d, ut *r a. S*, nec dubito equidem quin Plinius ipse et hoc loco ita scripserit et innumeris aliis, sicut etiam § 98 et in earum,

§ 104 et in eo traditum est, maximeque omnibus locis, in quibus *us* praemittitur pronomini relativo etenim idem quod in aliis scriptoribus evenit: mediæ aevi librariorum est illud *h* praefixum, non Plinii, quem *is* scripsisse censendum est (cfr. Rambach de orthogr. p. 313 sqq. § 22 14° 191), quod manifeste videre licet in antiquissimo cod. B, in quo mira assidue a manu posteriore ex *us* et *is* fere ubique appicto *h* effectum est *his* vel *hus* huius quidem moris adeo illi tenaces fuerunt, ut non raro scriberent *hisdem* et *hidem* atque etiam syllabis stulte separatis *sed his* pro genetivo *sedis* vel *trahatur in has* (sic E § 110) pro *trahit urinas*, *disse et his* (sic VR XXV 59) pro *dissectis*, *plumis husque* (sic d. XXV 65) pro *plumosisque*, *sed hac* (sic V XXX 142) pro *setae* et saepe *hac* pro *ac* vel *ae*, cuius generis monstra colligi possunt permulta. notandum autem videtur, quod non mirum, sed consentaneum est et in hac re magni momenti, correctores illos eas tantum formas adulterasse, quae talem licentiam facile admitterent, *h. e.* *is* et *u* potissimum, sed abstinuisse se a ceteris, quales sunt *eius*, *eorum*, *ei*, *eum*, *eo*, *eos*, *ea*; ab his igitur proficiscendum erit, si quis de pronominum *hic* et *is* usu Pliniano inquisitionem instituere volet, operosam illam quidem et minime iucundam, sed utilissimam, unde, ni fallor, patefiet certis finibus hunc usum circumscriptum esse et vetustissimi quidem editores eleganti iudicio plerumque *is* scripserant, cum primus, quod sciam, Caesarius, editionis Coloniensis auctor, plurimis locis illud *his* in textum invexit, auxerunt aliquanto locorum numerum editores novissimi propemodum superstitione recentiorum quoque codicum veneratione ego vero coepi, ubi sine temeritatis specie fieri visum est, *is* reducere, omnibus quidem locis id facere nondum ausus sed haec serioris barbarismi vestigia constanter exterminare tandem aliquando tempus est et futuro editori curae esse debet. — § 113 *semine* E pro ceterorum *similis*, quod nunc quoque vulgatur neutrum ferri potest tollitur difficultas explicaturque scripturae differentia adverbio *similit'* *similiter* *gramini*, ut XI 86 *similiter his* § 120 anacoluthi removendi causa, quod excusationem nullam habet, conieci *absument* se pastilli probabilius succurri potest ita *ad lienem, qui . . . absumentur* origo vitii fuit iteratio syllabae *em*; inde ficto eo quod nunc traditur *lienem eumque*, factum est ut *absument'* acciperetur pro *absument* § 121 *stomacho utilem* V, causa addendi *in* non perspicua an *utile est*? — § 129 *farina eius inspergitur contra cacoëthe*, sicca videlicet, ut saepe praecipitur in ulceribus; sed eadem quo modo ita inspergatur sanguinem recipientibus et dysintericis coeliacisve, intellegi nequit bibi iubetur sine dubio *in vino* vel *ex aqua*; itaque post *cacoëthe* excidisse arbitror *datur in potione* § 130 novam periodum incipiens scripsi at (*pro ad*) *tenum*

ritia. sanat ex passo prodit Diosc III 2 pā dandum phthisicis cum passo quodsi post *scabritias* inserimus *phthisicos*, apte adnectuntur antecedentibus ad remum *ritia* *scabritias*
 § 133 cum *inardescere* multo usitatius sit quam verbum simplex, fuit fortasse in archetypo *inagro*q; *inardescit* i. e. *inagro*que, *inardescit*
 § 137 extr pro *dies* aut facile erat conicere *dies* ita ut, sed quoniam *d* et *a* saepissime confusa sunt, lenior medela visa est suppeditari similitudine loci XXVIII 90

LIBRI XXVIII § 2 recepi Detlefseni inventum *iudici* *ista* (pro *ita*), quod quidem et rei et orationi convenit simplicius tamen ideoque propius vero est non addere litteralam, sed ex *ia*, quae scriptae sunt, unam levissime mutare; *iudici* *ea* — § 49 *adfus*us II manifesto errore; *adfus*o scripsit *G*, *adfus*is correxerant v idemque ut novum redintegravit *D* melius in structuram quadrat *adfus*u, nam cardines ostiorum non credo aceto *adfusos* esse, sed lutum e cardinibus quidquid autem scribitur, etsi ablativi absoluti videntur quodam modo ferri posse, praestat tamen <e> *cardinibus*, cum *lutum* tali notione aliis locis cum genetivo iungi soleat inter *t* (*aiunt*) et *e* potuisse *e* omitti non mirum, § 72 *abstineat* semper vulgatum est propter vocem *ipsa*, ut opinor, et similitudinem sententiae, quae est § 76; confirmari creditur solius *B* fide incerta admodum nam in reliquis est *abstineatur*, quod hoc loco de femina puerperio cubante non minus apte dicitur quam XXX 58 de homine aegro, XXIX 113 de gallinaceo incluso, reflexiva vero notione *abstinere* num a Plinio usurpatum sit, incertum est; nullum novi exemplum praeter XX 143 *praecavendum est gravidis abstineant hoc cibo*, sed addito pronomine invenio *se abstinere* XXVIII 53 76 VIII 81 X 155, ut hoc quoque loco dubitari possit an rectius *abstineantur* vel *se abstineant* scribendum sit praeterea *si* (*ut*) *abstineatur* XXVI 124 XXXII 101 impersonaliter positum est § 116 extr conieci *liberari* vel *sanari* pro *fieri*, quoniam inter morborum remedia narrari subito nec ulla contrarii significatione podagricos fieri in *itis* mixtura quadam pedibus incredibile est si veram esset *fieri*, posset etiam conici excidisse adiectivum, quale est *sanos* vel *inimunes*, sed nulla fere litterularum probabilitate, cumque ex antecedentibus sponte suppleatur *sanari*, veri similis est in *fieri* latere *ter* vel tale quid, quod inclinandi modum determinet — § 118 extr male cohaerent sententiae an *palam* namque pro *palamque*? — § 121 *detrahendi sanguinis* primus scripsit *G*, ex libris habet *V*, si credimus, *trahendi* enim reliqui eiusdem familiae itemque *e*, qui alterius potissimum familiae codices secuti sunt ferri autem posse verbum simplex docent XXI 126 XXVII 139, ut omittam *trahere menses, urinam, alrum, bilem* similiaque frequentissimi usus *detrahere* invenitur XXIV 50. 82 XXVIII 204 205 XXXII 39 XVII 246, *extrahere*

XX 26 XXIV 30 XXXII 123 ibidem pro plurimo invento, quod conieci, fortasse magis se commendat plurimo inventu, sic positum ut *rarus inventu* XXVIII 1 217 XV 130 IX 60 XIX 19 — § 123 adnotavi locos, in quibus *praerertemur* a *S* e librorum vestigiis plus minusve distinctis restitutum est. his evinci arbitror etiam VII 215 nunc *praerertemur* necessarium esse. § 136 ad esse dicitur (pro est igitur) cfr unum certe similis mendi exemplum § 42 *adigit* et *adigitur* pro *adicit*. — § 158 *omnia eadem onagris efficaciora*: in dativo *onagris* per se non est quod reprehendas praeter quandam dicendi ambiguitatem, quam aliis locis similibus Plinius evitavit praepositione in (XXX 90 *ex riverra*) cfr paulo infra § 159 *fortiora*

quam in equis et supra § 136 *praestantior in apris*, ut illic quoque in post eadem excidisse potuerit. § 162 *contra quem leporis coagulum est ex aceto*: non memini alibi sic usurpari nudum illud est contra an potius *estur* vel *utilest* corruptum in *umest*, mox detruncatum propter finem vocis *coagulum*) vel etiam (sumendum) *est*? — § 243 *tertio die solutum* scripserunt r cum d, ut putatur, dissentientibus reliquis: nam *solut* B, *solutus* (fort *solut*) V, *solutas* Er, unde apparet in archetypo terminationem non distincte scriptam fuisse; certe non fuit *solutum*, ut coniecturae locus sit mendi originem probabiliter ostendenti participium quidem ipsum offensioni non est (cfr exempla ad XXIV 176 collecta), sed asyndeto magis convenit *solutur* cfr XXVI 148 XXX 73, idque ob litterarum r et f similitudinem deleta solo: corruptum videtur esse in *solutus*.

LIBRI XXIX § 6 *precedente vita sua et placita mutavit*: etsi illud *et* (= *etiam*) suam rationem habet, siquidem processu vitae efficitur aliqua mutatio hominis, simplicissime tamen explicari videtur sua d ex dittogr *suaa*, scripserantque sic iam r a. B. § 38 *pascantur*, constructum *κατά οὐρανόν*, archetypi fide firmatur est enim in libris diversae stirpis, et verius est ab interpolatore pluralem num in singularem mutatum esse propter rationem grammaticam. § 72 *conieci terrestrium pro terrarum*, propius adest a litteris *terrenorum*: cfr IX 85 *polym terreni*, XVIII 357 *terreni ignes*, XXVII 75 *empetros, quae longius a mari sunt magisque terrena*, XXXVII 204 *ex us, quae terrena et maris sunt*, III 87 *terreno itinere*, VI 61 *terrena demonstratio* paulo alia significatione *vermes* ita appellantur § 91 135 al — § 75 *incocatur*, quod ne librorum quidem fide certa constit, miror quo modo tam diu ferri potuerit nam *ligno incoqui* nihil est, neque vero *crusta panis* potest incoqui coquive, sed panis scilicet totus coquitur cfr XVIII 105 108 XXII 138 XXVIII 208 XXIII 9 *pedis crista* autem quid significare velit D, non assequor in *lapuli* quod ego scripsi pro *vel pudis*, facile intellegitur, accepto l pro i traducta lineola h e uel, deletam esse vocalem a, de asyndeto.

bimembri *ligno lapidi*, disiunctiva notione et cum gradatione posito, cfr Müller de stilo p 41 si quis uel servare malit, possit verba sic traicere: *lapidi lignore* quamquam deficientibus testimonius quod olim verum fuit nunquam fortasse detegatur § 90 conieci *plenus lentiginis* (pro *lentigine*), quia, quod equidem invenerim, varia coniunctione et notione genetivus Plinio familiaris est, velut *lactis* XXIV 168, *olei* XXXVII 142, *seminis* XII 72 XXVII 94, *foliorum* XXVI 46 XXVII 21, *sui succi* & a S XVII 15, *loci*, *hoc est agri* XVIII 11, *scelerum* XIX 4, *miraculi* XXX 10, *lucis* II 48, *lucis ac vocis* II 214, *virtutis* XXXV 13, *pudoris* praef 21, *verecundiae* praef 27, *erroris* XV 8, *laboris* VI 66, al demque genetivus certus est etiam loco multum temptato XVIII 20, ubi pro *nunti ac morum* nunc suspicor scribendum esse *plenusque nuntiandorum* h e plane sibi conscius gravitatis eorum, quae nuntiare iussus erat littera s autem illic ante *strudoris* errore omissa effecit, ut *lentigin* mutaretur in *lentigine* ablativi tria novi exempla eaque alius de causis suspecta, XX 14, ubi primas S iniuria ab excerptore Q arcessivit *semine*, cum *ipsa plena* rectissime opponatur verbis *intus manus* § 13), IX 80 *plenam ventis stetit narem* (Periandri), ubi apparet non pluribus simul ventis, sed uno eo, qui secundus esset, navem propulsam esse, ut sublato adhaerentis s mendo *venti* scribi debeat XXVIII 85 autem, ubi *aliquarum* mulierum *fecunditas plena liberis* atoci venia indigere dicitur, etsi ita explicari licet, ut mulieres iam onustae magno liberorum numero indicentur, *liberis* tamen, cum abundare videatur, glossatoris sedulitatem respicit; certe *plena* absolute, ut saepe, positum nihil habeat offensionis, quoniam de liberis agi per se putet neque vero notiois discrimen ullum inter genetivum et ablativum excogitari potest § 101 nam hoc loco pravius esse neminem negare opinor persaepe orationem ita continuat *haec*, ut loco prorsus simili XXV 43; de *qua* non minus apte posito cfr XXXIX 129 XXX 119 extr — § 112 locum mire confortum implicatumque distinctione ita expedire conatus sum, ut perspicua et perpetua structura prodiret *eaque* autem (i e ablata capita et duritia lapidea neminem offendet, qui memnerit, quam saepe *aqua* et *quae* vel *qua* a librariis confusa sint; e laetum est eadem vocali antecedenti, ut s in *set* simili littera r — § 113 ex E recepi *eius*, *eius* (sc caput) *doleat* pro *eius qui* *re*, nusquam enim hac elocatione medica homo aeger dolere dicitur, sed ubique anquod membrum eius conciliari commode possint variae lectiones scribendo *eui*, si uno illo exemplo, quod mihi notum est, XXX 42 dativus satis constet *viscere illo, quod doluerit homini, sed* cet, ubi *hominis* et E c a D, *hominis sed d* § 114 omnium librorum consensu revocavi *matutina* sc hora, de qua locutione non dubitandum esse docent XXXII 36 XVIII

235, itemque XIX 183 nescio an cum v. a *S* scribendum sit *horae rigandi matutina atque vespera et meridiana*; ex *meridianam* (F) non minus apte fiat *meridiana* ut quam *meridie* nam, quod ex B recepit *D* multo frequentior quam singularis Plinio est pluralis numerus *matutinis* (sc. horis): IV 90 VIII 119. X 121 XX 58 186 XXI 36 XXVIII 56. 69 194 *matutino* inveni locis 18, sed fieri potest, ut inter eos non pauci sint, in quibus Plinius ipse *matutina* scripserit; nam librarii neutrius generis formam praetulisse videntur — § 118 scripsi *cinis e capite* pro *cinis et alipe* congruenter cum 'murum capitum caudaeque cinere' antea conieceram *cinis ex adipe*, ut intellexeretur cinis soricis tritus ex adipe eiusdem cum stibi; sed et aliam sic collocationem verborum esse decebat et lacrimosis oculis sicca videtur materia aptior esse ne de talpae cinere cogitetur, moneo huius animalis mentionem fieri demum a XXX 19 idque ita, ut in hunc locum non quadrare manifestum sit.

§ 121 *discoquunt in aqua, oleo, sale, aneto*: frustra *J* comma post *aqua* sustulit, ut structurae succurreret, propter *sale, aneto* requiritur *cum*: cfr. quae supra p. 480 ad XXIII 139 disputata sunt adde quod *aqua* et *oleum* male inter se concordant et Dioscorides de *aqua* prorsus silens *vinum* potius et *oleum* praecipit itaque coniei licet, post *discoquunt* omisso *cum* (vel etiam *reliquum cum* τὸ λοιπὸν Diosc.) *aqua* vitiatum esse pro *atque* et in mutilatum pro *uno*, ideoque genuinam formam fuisse hanc *discoquunt (cum) uno atque oleo, sale, aneto*

§ 122 scriptura *uulvae* (Er ostenditur, hic quoque *bouae*, non *boae*, scribendum fuisse, ut § 139 et VIII 37. — § 131 inusitate dictum est *imposita per frontem*, quamquam ferri posse negari vix potest. quod 'vet. Dal' coniecit *super frontem* eadem correctione, qua in rebus aliis ego usus sum XXIX 83 XXXIII 122), hoc loco commendatur cum antecedentibus syllabis *sita*, tum dictione simillima XX 27 *imponi super umbilicum*

§ 137 num *ferrente testa usta* recte se habeat, mihi dubium est nam cum ablat. absol. intellegi huic loco parum conveniat, expectes *ferrentis*, ut XVIII 103 XXV 90 XIV 81 XV 16 20 XX 112 XXIX 134 XXXI 100. 102 XXXII 119 XXXV 44 al., et sic etiam XXVIII 220 *uri*

eo fimo ferrentis fortasse rectius reponatur item tradita sunt *sequenti volumine* XXIX 143 XIV 150, *sequenti die* XI 189; contra refragantur *antecedente operis parte* XXX 1, *sequente anno* X 170, *insequente anno* XVIII 259, *antecedente anno nocte* X 67 XXVII 129, *praecedente hieme* XVIII 132, ut si quis discrimen statuere velit, propemodum videatur in temporis significatione suum locum esse formae in : exeunti non credo equidem sed haec peculiari egent inquisitione

LIBRI XXX § 13 extr. infinitivorum *occidere* et *mandi* inconcinnitas nimis arcessita est, quam ut genuinam esse mihi

persuadeam aperta autem est vitii causa: geminata est syllaba *re*, cum olim scriptum fuisset *occidi religiosissimum* item conieci XXVIII 149 extr *inlini* -nre *Rdx* pro *inlinere* - § 14 suspicor *gestienti* (sc Neroni), aliter structura vix explicabili - § 17 non tamen . accipere *valuit*: librorum consensu traditum est *voluit*, nam in *d* esse *valuit* non credo, immo vero pro veterum coniectura habeo eaque ne bona quidem, quoniam non de potentia, sed de voluntate deficiente Neronis agi ex § 14 clare elucet. quam ob rem negatione tanto pondere praemissa longiusque a verbo suo separata nescio an hoc loco ferri possit vetitum illud *voluit*, quamquam in praesentia non habeo exempla similia § 26 fortasse scribendum erit *fimo corui* (in) *lana adalligato* et XXVIII 114 *inligatum* (in) *lana nigra*, nam ubicumque medicamentum lana includitur (cfr XXVIII 73 extr XXIX 139), res eadem est atque in exemplis, quae de locutionibus *in lana inponere* et *in vellere inponere* ad XXVIII 73 (adde XX 61) et 248 collegi, praesertim non comitantibus adiectivo vel genetivo praeterea cfr XX 6 225 *adalligata in lana nigra* et quae similiter dicta sunt *in linteolo* vel *linoleo* XX 15 183 XXVIII 216 XXX 98 bis) XXXI 100 (bis, *in spongia* XXII 104, *in panno* XXIX 98 114, *in pelle* vel *pellucula* XXX 91 99 101 110, ut facile suspiceris etiam XXVIII 223 ante *linleo* et XX 184 ante *linoleo* et XXX 80 inter *sanguis* et *flocco* praepositionem *in* excidisse aliter se habent XXI 166, ubi *deligari florem* magis probatur quam *adligari*, et XXIV 170, ubi herba collecta in pannum inligari lino rufo dicitur, qui locus simul documento est, libranos in addenda omittendave praepositione parum diligentes fuisse § 27 *marathi* recte scripsit *D* ex *Vd*, reliquis non repugnantibus et assentiente Plinio iunior (*marathro* r *tro S.J*), et sic *S* primus e libris et Theophr h pl VI 1, 4 restituit XXI 54 *marathro* et *hippomarathro* contra VIII 99 et XX 110 nulla scripturae varietate traditum et editum est *marathro*, mendo nondum sublato § 34 ex *VB* recepi *cinerem* pro *cineres* (*Err*); est enim incredibile nulla causa subito emergere pluralem numerum huius nominis, quod vel centies saepiusve in his libris medicis singulari tantum numero usurpatur ipsius *mustelae cinis*, de quo hoc loco sermo est, sic decies XVIII 160 XXIX 113 XXX 41 76 78 95 110 114 118 144, iam vero si quis in lectione *cinerem* interpolatoris manum agnoscere mabit, quia inusitatum pluralem mutatum esse in singularem veri similis sit quam contra, cum necesse erit concedere vitium altius Laerere latiusve serpsisse, tali fere modo, ut *cineres* orto ex *cineris* et *modo adnascant* ex *mododo nascant* restituantur potius *mustelae cineris* pari modo *nascant* (sc hirundinis pulli cinerem) eadem de causa suspectum idemque altero vitio consociatum est alterum *cineres*, quod praeter consuetu-

dinem in praecepto medico positum invenitur XXX 73 *canini capitis recentes* (-tis rr. a S) *cineres* Plu iun p 64, 9, qui hunc locum ad verbum exscripsit, habet *recentis cinis*, item Marc 33, 40 *recentis crusta cinis*, cumque apud Plinium proxime ante (§ 72) dictum sit *canini capitis sine carne*, apertum est hic recte opponi *capitis recentis* i e cum carne, non aridi aut inveterati *recentes* autem vitiose scripto factum est, ut *cinis*, quod genuinum erat, corrigeretur in *cineres*, praesertim cum praecedenti verbo *auxiliantur* flagitari videretur accesserat fortasse ut *cinnis* vel *cinis* scriptum esset, sicut § 131 extr in d *cine* (= *cinere*) pro *cinice* ceterum pluralem non inveni nisi uno loco XVII 261, sed iusta ac legitima causa positum, quoniam univeree variarum rerum cineres, non unius et certae rei cinis, intelleguntur, quamquam ibi quoque DGD *cinis* habent. — ibid conieci *drachma I* pro *drachmae* eadem correctione XVIII 230 scribere malim *opera I* ubi pro *opera et ibi* totumque locum distinguere hoc modo (nam item semper initio enuntiati membrive ponitur): *arbores stercorare, adcumulare, item vineas sufficit in iugerum opera I*, ubi patietur . *putare*. — § 86 ut *cinerem*, quod II habent, retineatur, potest praeter *mixtum* etiam *miscent* pro *misceatur*) scribi, structura non minus congruente — § 47 ex *torrentis* (Err) Barbarus scite fecerat *torrent ex iis*, quod deinde vulgatum est, donec J ex dT recepit *torrent* dubitari quidem cum J iure debet, num ex *iis sextarium* Latine dicatur, sed desideratur sane additamentum aliquod, ut *earum*, quod post *sextarium* omitti poterat errore facilissimo verum res dubia — ibid an *tum* pro *tunc*? — § 58 *tipsana d*, *tisibina VE*, itemque XXII 136 XIX 185. XX 46 *tipsana* vel *typsana d*: haec veri vestigia inaeque librarius servata eo ducere videntur, ut scriptura *ptisana*, olim in editionibus regnans, auctore N exterminata, in textum revocanda sit cfr Fels p 77. vulgari libranorum Italorum pronuntiationi si parendum esset, fieri non posset quin etiam *terigia*, *tolomeus*, *silotrum*, *sperimentum*, *sciadici*, *bosphorus*, multa alia recipere-mus — § 55 et in *tussi retete VG*) quominus pro genuino habeatur, dicendi genus vix obstat — § 59 *primum* post *alium* omittendi causa facilius explicatur quam addendi contractum fortasse ex *prima omnium* est (cfr XVI 103 V 43), nam *plurimum*, quod non raro cum *primum* confusum est, minus conveniat — § 63 rei naturae et sententiarum continuationi accommodatius est *conficiendi* quam *conficienti*, quoniam hoc loco refert describi mirabilem naturam intestini, de cuius vi medica sola agitur — § 66 e verbis, quae uncis inclusi, divinando potueris elicere *vel si quis ius locustae edit*, quamquam structura accus e inf magis arrideat verum in talibus rebus, quae omni ratione careant, rectius est desperare quam nullo testimoniorum adiumento e solis litterarum vesti-

giis inanem coniecturam facere. — § 67 retinui quod v cor-
rexerunt *membranam . aridam vel, si recens sit, tostam sumi*
fateorque magis placere (§ 59), sed non nego ferri posse quod
ll habent: *si recens sit tosta* cfr. § 46 § 71 casu omissum
est in testimonio 'Seren 701' — § 115 extr Jani inventam
symphyto valde incertum est mirumque herbam praecipi loco
piciis liquidae ex Diosc. eupor I 189 coll cum Plin. XXXIV
131 conicere licet *cum spodo*, ex eodem I 182 coll cum Plin.
ibid 169 *usto plumbo*, neque vero negari potest *cum oleo* po-
tuisse in *simpulo* vel *sympulo* vitari sed omnia aequae dubia.
— § 118 *ulula avis cocta in oleo, cui liquato miscetur butyrum*
cet.: oleum liquari non opus est haud dubie, sed coctam in
oleo ululam, ut butyro et melli misceri possit, itaque vero
propius *liquatae* (scriptum olim, ut saepe, *liquatē*, deinde ac-
commodatum ad *oleo cui*) idem Plin. iun p 75, 13 participio
contrita significat ceterum huic praeepto magis convenit *disco-*
quendi verbum, iamque conieceram *ulula discocta* — avem esse
ululam legentes si nesciebant, ex X 34 discere potuerunt —
cum vidi apud Plin. iun re vera exstare hanc lectionem. si
quis vocem *avis* necessariam esse arbitretur, praeferat *avis*
<*dis*, *cocta* — ibid paulo post *et ante elephantiasin* membro-
rum nexum efficit haud ita Plinianum vereor ne *et fictum*
sit e geminato *el*, ut in cod. B XXXIII 80 81 (cfr ibi nota)
ante *electrum* — § 124 quod v scripserunt *quae fimum an-*
aerinum, maxime speciosum videtur, etsi liceat suspicari fuisse
seum vel *ouum* (ut § 131 e Sereno) § 133 praemissis *qua-*
dam . . discocunt viperam male continuatur oratio; expectes
hac . . utuntur. nullo omissionis vestigio *et inseruerunt v post*
ossibus; minus inprobabile sit *psilotri* <que> *uice*.

Volumine hoc iam typis expresso conscriptaque appendice
(kal Oct. a 1896) ad me perlata est dissertatio Rostochiensis,
qua Jo Keesse exposuit, 'quo modo Serenus Sammonicus a
medicina Pliniana ipsoque Plinio pendeat' quam percurrere
saltem ita licuit, ut hic subicere possim eos locos, qui me
praeterierint, stellula appicta iis, quorum congruentia parum
certa sit:

Plin. XXIII 7 extr = Seren 1058 117 = 527 | 126 = 834 |
141 = 538 XXIV 38 extr = 1090 | 48 = 817 52 = 333 sqq |
65 = 84 | 78 = 1085 | 86 = 1081 *XXV 39 = 613 | *101
= 841 *127 = 1072 | 150 = 989. XXVI 161 = 615 sqq.
*XXVIII 37 = 155 | 137 = 1051 | 138 = 343 *150 = 838 |
152 = 872 | *190 = 1084 XXIX 33 = 1045 | 78 = 841
XXX 34 = 1018.

Pauciores sunt quam putaram, nam qui omni studio rem
unam et angustis finibus inclusam separatim tractare sibi pro-

posuerit, eum acutius videre et plura invenire par est quam editorem permultis quaestionibus aliis simul occupatum et districtum neque vero desunt loci, quos ego invenerim videamque praetermissos ab auctore illo diligentissimo.

Ultimi folii inanitas ut utiliter expleatur, ad locos aliquot e tertio volumine retractandos brevissima adnotatione significabo ea, quae nunc arbitror probari aut certe commendari posse

XVI § 2 aeternam rerum naturae controversiam dubiamque terrae sic an partem maris sit *ll v* sic, *in tali usu Plinio familiare, saepe cum sit confusum est.* — § 47 etiamnum cum *v a. D* (*pro -nunc ll*), item § 50, 67; etiamnunc § 239 cum *ES* (*pro -num r*) — § 70 an ipsa vero arbor in topiario opere? — § 95 et sunt tristes quaeque non sentiant gaudia, *ut deleatur quaedam incertae fidei* — *ib* an fici neque caprifici? — § 102 serotina quaedam germinatu videtur ferri posse — § 124 nullis opacitas brevior nec auferens solem: nulli *Er a. S.*, auferunt *ll v.* *cfr* statim *infra* excipiens — § 173 corrudarum ob litteras probabilius quam corrudae (*-dam ll v*) — § 238 an in Caphyaeo Arcadiae lupo?

XVII § 12 hiemes quidem aquilonias esse: *cfr* hiemes serenas (§ 13) — § 44 inpendii dimidio minoris, *ut sit genet qualis* *cfr* XVI 176 XIII 132 XXXIII 74 XVIII 258, 261. — § 81 ita ut altitudini semper detrahatur: in post ut *e dittoqr* ortum. (*cfr* XIII 99) — § 90 constrictae quidem ullius noxiam esse cum *DE* — § 117 ab aequinoctio autumni — § 128 an *<in>* Italia quidam nunc vere maxime sereni (sc in-bent)? — § 160 *extr.* ad imam articulum, ut ei ipsi parcatur nisi ipsi *ll r* — § 222 *extr.* siccitatum cum *S* — § 254 *extr.* an eadem, dum frondere incipiunt?

XVIII § 2 an atqui cum arbore exacuant? § 21 colique dicuntur uel ipso honore ita absumpto: et (*pro uel*) *E.* ut *r*; ita corruptum in *it*, deinde in *if* (*hil*) — *ib* indignata (*d*) commendatur loco XXXIII 1 et probabilioris mendii origine — § 29 riguos (*contra F* suspectae fidei), item XIX 130 riguis (*contra d*), nam riguos Plinius saepissime, irriguos numquam usurparit atque adeo XVIII 243 in verbis Catoniani rigua pro inrigua substituit. V 70, ubi olim irriguam vulgabatur, a *S e ll.* correctum est, V 23 vero aquarum [*in*]rigua sponte se offert — § 37 congesta (*-stū ll r*) sc miliens centena milia — § 39 summum (*deleto que D*), item § 44 utilissimum (*deleto que F*). *asyn-* *deton stilo Plinii magis convenit* *ib* § 44 ut diligant vicini se causas (*vicinis E.* in quo vestigium veri) — § 73 quocumque autem genere praeparatis vicenis hordei libris — § 98 invecta oryzae cum *r a D* (*-ctae oryza ll mutatis terminationibus*) § 104 sicut et validiora praecipua (*ita*),

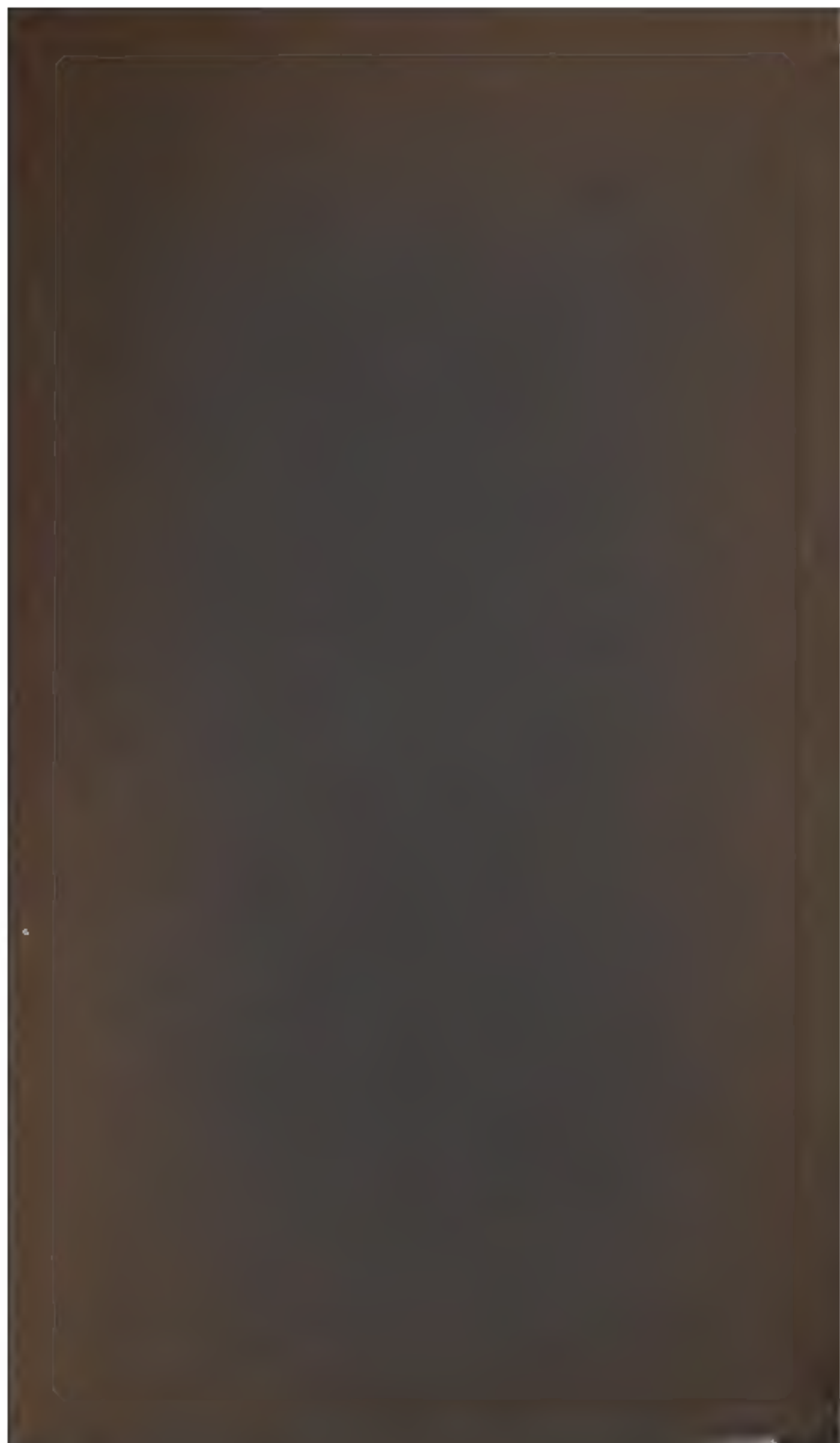
salubritas (i.e. in pane fermentato) § 107 *anne* is
versus poetae sit illius: *anne*, rarioris, sed indubitate
Π 95 XXIV 129 *extr.* XXX 104), manifesto deprehensum
scripturae varietate: annu is D¹GF annui d annis E
an excussia sic tunicis? (in II inde v) — § 117 faba
plex usus omni quadripedum generi, praecipue (vero)
homo non est quadripedum generis; praeterea cfr. XL
XXXI 62 — § 120 sic distinguendum: trimestrem fructu
namque § 131 *extr.* cum (F¹d) suspectum est, fo
palea simul inaretur — § 136 *suspisor* praestant (ali
etiam inpositum — § 154 commune vitum urica
cum Et — § 157 remedia eorum (sc. morborum, quae
qui vero (scripta olim quae, deinde quae) — § 161
ne herbae evincant: cfr. § 147 185 — § 183 an re
eosdem campos? etiam dTS. et scient v § 186
satus cum v.a H (pro -tur II, mendo frequentissimo),
§ 194 ager si non (est) stercoratus § 209 id eo ip
proventumque eorum (quorum FE) — § 211 abhi
(-tos et II) — § 215 an usque (ad) Atho? — § 232
nae fore (sc. glandem) pro poenitere? — § 244 *extr.*
(Ah)quando . praebent, ac non in novissimis cas
§ 265 non rursus urbanarum (villaticarum)que et
§ 273 an ex pluvio vergiliarum ortu (futuro II v)?
gregibus (D¹ pro grecibus, mendo crebro) commendatur F
I 52, 2 — § 339 *extr.* umescens ut (vel ceu) rore occ
Ev a G so FG — § 352 sic distinguendum: ventos,
que si stellarum . imbrem — § 357 sic constituo
tum nuntii sentiuntur, pluviae autem in lacernis fun
flamma, ventorum et lumina (sc. nuntii sentiuntur) —
pulmones . portendunt uncis rotundis includenda sunt
nent ad finem post fatetur ib. inflatumque (m) non
ex flatumque (II) aptius fit elatumque altius (sc. m
§ 362 serenum (m) diem delendum est ut excerptoris
mentum proxime ante fortasse corvi quoque (sc. serer
XIX § 5 an a tellure attolli? certe XI necesse est
attolluntur, cfr. (F¹WMüller p. 19 ib. fortasse sum
cia per ventum ire (sc. linum). § 84 dein [de in
finumque et terra (aperta dittoqr).

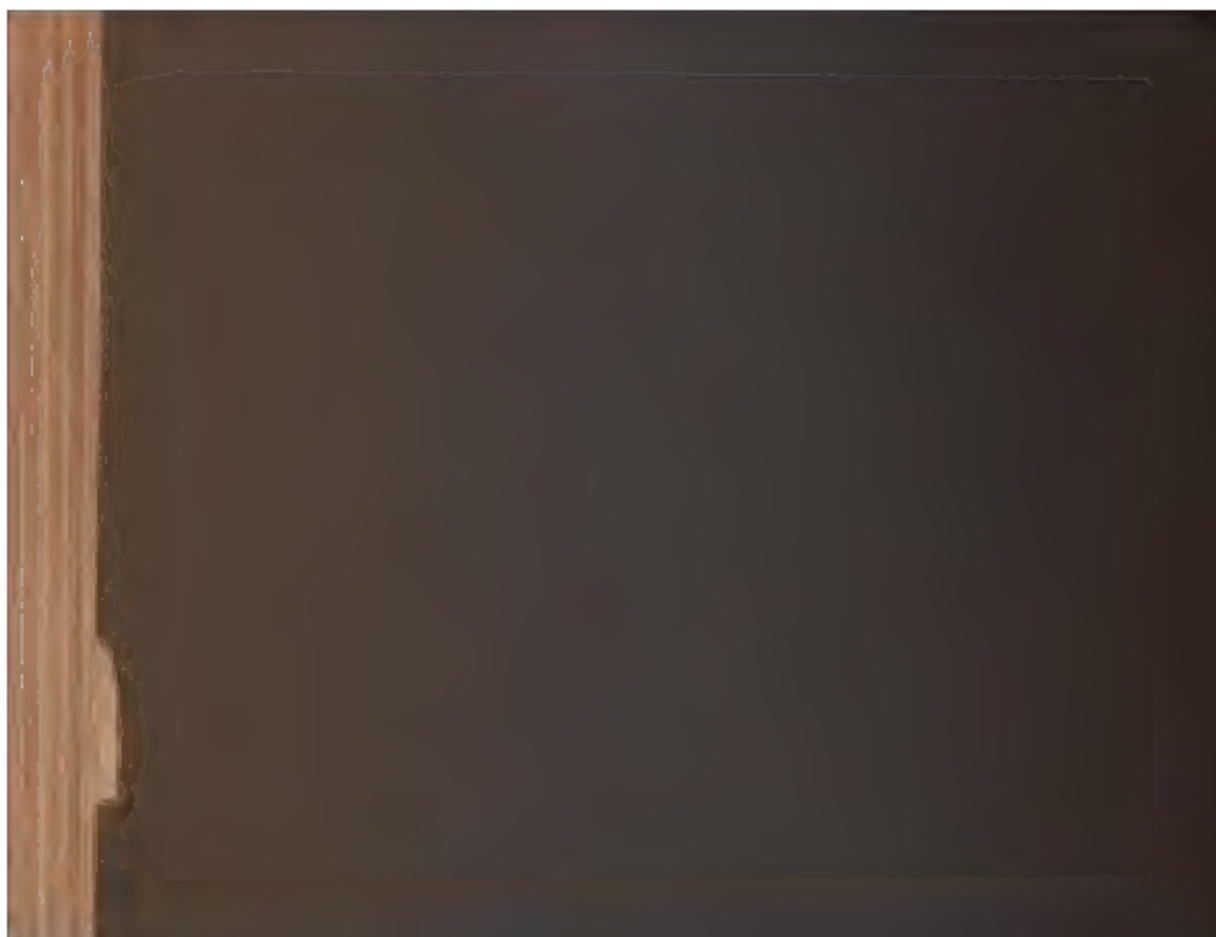
E R R A T A

XVIII 207 p. 200, 20 scribe anni pro annis

XVIII 220 p. 204, 9 not deest die II. v.

XVIII 271 p. 218, 18 not scribe inchoat dE (pro

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 06231 5521

